

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา:
การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์

นางสาวชนกพร พัวพัฒนกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND IDEOLOGIES IN THE DISCOURSE OF
FORTUNE TELLING: A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS

Miss Chanokporn Puapattanakun

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการ

พยากรณ์ดวงชะตา: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์

โดย

นางสาวชนกพร พัวพัฒนกุล

สาขาวิชา

ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร ภัคดีผาสุข

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณะบดีคณะอักษรศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อัครวิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพร พานโพธิ์ทอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร ภัคดีผาสุข)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ อรุณมานะกุล)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. เทพี จรัสจรวงเกียรติ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. วิภาส โปธิแพทย์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชลธิชา บำรุงรักษ์)

ชนกพร พัวพัฒนกุล : ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์. (THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND IDEOLOGIES IN THE DISCOURSE OF FORTUNE TELLING: A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS) อ.ที่ปริกษาวิทยาพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ศิริพร ภักดีผาสุข, 242 หน้า.

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาโดยอาศัยกรอบมิตวาทกรรมทั้งสามตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis—CDA) ของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995)

ผลการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ทั้งสิ้น 14 กลวิธี แบ่งเป็น กลวิธีการแสดงความเชื่อที่มีอยู่ก่อน เช่น การใช้มูลบท การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน กลวิธีการชี้แนะ เช่น การใช้คำแสดงทัศนภาวะ และกลวิธีเสริมการชี้แนะ เช่น การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลและความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

อุดมการณ์ที่มีการถ่ายทอดผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาและปรากฏชัดอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ อุดมการณ์ชะตานิยม อุดมการณ์ความสุข อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ และอุดมการณ์ชนชั้น

ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมพบว่าคำพยากรณ์ดวงชะตาเป็นการสื่อสารที่ผู้รับการพยากรณ์เป็นผู้ยอมรับอำนาจของโชคชะตาและมีแนวโน้มที่จะเชื่อคำพยากรณ์ของหมอดู ชุดความคิดต่างๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์จึงมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่านได้ นอกจากนี้ ในปัจจุบันคำพยากรณ์เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนซึ่งทำให้ส่งสารไปยังผู้รับการพยากรณ์ได้ง่ายและเป็นจำนวนมากขึ้น อุดมการณ์ที่น่าเสนอจึงน่าจะส่งผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้าง

ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมพบว่า อุดมการณ์ต่างๆ ที่มีการเผยแพร่ผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดและค่านิยมในสังคมไทยหลายประการ อาทิ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ การเป็นสังคมแบบแบบรวมหมู่ ระบบอาวุโส ชนชั้นทางสังคม ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ ความคิดทางพระพุทธศาสนา และลัทธิบริโภคนิยม ขณะเดียวกันอุดมการณ์ต่างๆ ที่สื่อผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตาก็อาจส่งผลกระทบต่อความคิดความเชื่อของผู้รับการพยากรณ์ในด้านต่างๆ ได้แก่ การนิยมชีวิตที่มีความสุขในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์” การเสนอภาพสังคมในอุดมคติและสมาชิกที่พึงประสงค์ และการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาและจัดระเบียบทางสังคมซึ่งผู้รับสารอาจจะไม่ตระหนักถึงบทบาทดังกล่าว ส่วนการผลิตซ้ำอุดมการณ์ชะตานิยมอาจมีส่วนทำให้คนยอมรับปัญหาโดยไม่คิดแก้ไขและเห็นว่าความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลเป็นเรื่องธรรมดา เพราะเป็นสิ่งที่โชคชะตากำหนดมาแล้ว อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์ดังกล่าวก็อาจจะช่วยให้ผู้รับการพยากรณ์สามารถรับมือกับปัญหาบางประการในชีวิตได้

ภาควิชา ภาษาไทย

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ภาษาไทย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยาพนธ์หลัก

ปีการศึกษา 2556

5280503022 : MAJOR THAI

KEYWORDS: DISCOURSE OF FORTUNE-TELLING / CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS / IDEOLOGY

CHANOKPORN PUAPATTANAKUN: THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND IDEOLOGIES IN THE DISCOURSE OF FORTUNE TELLING: A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS. ADVISOR: ASST. PROF. DR. SIRIPORN PHAKDEEPHASOOK, 242 pp.

This study aims at analyzing the relationship between language and ideologies in the discourse of fortune-telling from the approach of Critical Discourse Analysis by using Fairclough's (1995) "Three dimensional framework"

The findings show that fourteen linguistic strategies are adopted in the fortune-telling texts to construct and represent various ideologies, such as lexical selection, collocation, presupposition, modality, reasoning, and using conditional sentence. In terms of function, those linguistic strategies used the fortune-tellers to serve 3 functions that is 1) presenting the set of 'common ground' 2) giving directions and 3) supporting their advice.

The analysis reveals that four ideologies are repeatedly presented in the discourse of fortune-telling – the fatalistic ideology, the ideology of happiness, the ideology regarding 'desirable people' and the ideology regarding social class.

As for the analysis of discourse practice, fortune-telling is a communication in which the audiences have accepted the power of fate and tend to believe the fortune tellers. Ideological concepts represented in the discourse of fortune-telling are likely to influence the mind of the audiences. Owing to the media, fortune-telling can reach a wide group of audience more easily. Also, it is more likely that the ideologies represented can influence people in the society in a wider scope.

In terms of socio-cultural practice, the ideologies conveyed through fortune-telling discourses are influenced by many social notions and values such as the belief in astrology and fortune-telling, as well as the concepts on collectivism, seniority, social class, patriarchy, the Buddhist notions, and consumerism. On the other hand, these ideologies may have certain influence upon Thai people's ways of thinking regarding the definition of a life full of happiness as a 'desirable life'; the representation of ideal society and desirable people; and the construction of interpersonal relationship in the society.

In conclusion, this study reveals that fortune-telling discourse has served in socialization and social organization process in Thai society. The audiences of this discourse may not be aware of such roles. On the other hand, the reproduction of Fatalistic ideology may cause people to just accept problems in their lives without trying to find solutions on their own and view social inequality as normal condition of life which is predestined by fate. However, it may also enable some people to handle some problems in their lives.

Department: Thai

Student's Signature

Field of Study: Thai

Advisor's Signature

Academic Year: 2013

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข ผู้กรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำในทุกด้านด้วยความทุ่มเทและเอาใจใส่ คอยห่วงใย ให้สติและกำลังใจ อีกทั้งยังเมตตาให้ร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการ "ภาษากับความมั่นคงของคนในชาติ" ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้วิธีการคิดและการทำงานของอาจารย์อย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพร พานโพธิ์ทอง อาจารย์ ดร. เทพีจรัสจรุงเกียรติ อาจารย์ ดร. วิภาส โปธิแพทย์ รองศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ อรุณมานะกุล และรองศาสตราจารย์ ดร. ชลธิชา บำรุงรักษ์ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทั้งยังได้ตรวจแก้และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ที่ได้มอบทุนการศึกษาในโครงการพัฒนากำลังคนเพื่อผลิตบัณฑิตในสาขาที่ขาดแคลนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภายใต้งบประมาณโครงการพัฒนากำลังคนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ทุนเรียนดีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553-2555 และขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ประธานโครงการ ที่กรุณาให้ผู้วิจัยได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการกลุ่มนวัตกรรมวิชาเชิงบูรณาการเรื่อง "ภาษากับความมั่นคงของคนในชาติ" จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อและสามีมี่ที่คอยดูแล ห่วงใย และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบพระคุณคุณแม่ คุณตาชอบ และคุณตาสุรเดชผู้ล่วงลับ ที่ได้กรุณาติดตามความก้าวหน้าของผู้วิจัยและเป็นกำลังใจให้มีความมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียนกระทั่งวาระสุดท้ายในชีวิตของท่าน ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล และอาจารย์ ดร.อาทิตย์ ชีระวนิชย์กุล ผู้เป็นกัลยาณมิตร คอยให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กรุณารับภาระการสอนแทนผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ลาศึกษาต่อ ทำให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาและทำงานวิจัยนี้ได้จนสำเร็จ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมชั้นเรียนนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาภาษาไทยบัณฑิตทุกท่าน รวมถึงกัลยาณมิตรทุกคนที่มีโอกาสเอ่ยนามได้หมด ณ ที่นี้ ความรักและปรารถนาดีของทุกท่านจะอยู่ในความทรงจำของผู้วิจัยตลอดไป

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ต
สารบัญภาพ.....	ถ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	5
1.3 สมมติฐาน.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์.....	9
1.6 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย.....	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1.1 วาทกรรม (discourse).....	11
2.1.2 อุดมการณ์ (ideology).....	13
2.1.3 อำนาจ (power).....	18
2.1.4 การครอบงำ (manipulation).....	21
2.1.5 วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis - CDA).....	22
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตา.....	28
2.2.1.1 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของวาทกรรมการพยากรณ์.....	28
2.2.1.2 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้พยากรณ์และผู้รับการพยากรณ์.....	31
2.2.1.3 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารในวาทกรรมการพยากรณ์.....	34
2.2.2 งานวิจัยแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์.....	37

บทที่ 3 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา	48
3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวคิดชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร	48
3.1.1 ฉาก/กาลเทศะ (Setting/Scene - S).....	48
3.1.1.1 หนังสือพิมพ์	51
1) ไทยรัฐ	52
2) เดลินิวส์	52
3) คมชัดลึก.....	52
4) ข่าวสด.....	52
5) มติชน	52
6) สยามรัฐ.....	53
3.1.1.2 นิตยสาร	53
1) คู่สร้าง คู่สม	55
2) Spicy	55
3) ทิวีพูล	55
4) Gossip star	55
5) สกุลไทย.....	55
6) Cosmopolitan.....	56
7) CLEO	56
8) ELLE	56
9) Seventeen.....	57
10) เปรี๊ยะ.....	57
11) พลอยแถมเพชร.....	57
12) Maxim.....	57
3.1.1.3 หนังสือ	58
1) กฤษณ์ คอนเฟิร์ม	58
2) ไทศาล ซอยพิบูลเวศม์	58
3) ทศพร ศรีตุลา.....	58

4) ลักษณะ เรขานิเทศ.....	59
5) ภาณูวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล.....	59
6) อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา.....	59
7) คทา ชินบัญชร.....	59
8) โสรัจจะ นวลอยู่.....	59
9) มาศ เกหาสน์ธรรม.....	60
3.1.1.4 รายการวิทยุ.....	60
1) รายการจุดวัดดวง.....	60
2) รายการแฉแต่เช้า.....	61
3.1.1.5 รายการโทรทัศน์.....	61
1) รายการศึก 12 ราศี.....	62
2) รายการคลับมันตรา.....	62
3) รายการคุยข่าวลิบโม่ง.....	63
3.1.1.6 เว็บไซต์.....	64
1) เว็บไซต์กฤษณ์ คอนเฟิร์ม.....	65
2) เว็บไซต์ลักษณะ เรขานิเทศ.....	65
3) เว็บไซต์ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์.....	66
4) เว็บไซต์ทศพร ศรีตุลา.....	66
5) เว็บไซต์ภาณูวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล.....	67
6) เว็บไซต์คทา ชินบัญชร.....	67
7) เว็บไซต์มาศ เกหาสน์ธรรม.....	67
3.1.1.7 บริการข้อความสั้น (SMS).....	69
1) ทศพร ศรีตุลา.....	69
2) กฤษณ์ คอนเฟิร์ม.....	69
3) ลักษณะ เรขานิเทศ.....	69
4) คทา ชินบัญชร.....	69
3.1.2 ผู้ร่วมเหตุการณ์ (Participants - P).....	72

3.1.2.1 หมอคู่.....	72
3.1.2.1.1 หมอคู่ที่ได้รับความนิยม.....	73
1) กฤษณ์ คอนเฟิร์ม.....	73
2) ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์.....	73
3) ทศพร ศรีตุลา.....	74
4) ลักษณ์ เรขานิเทศ.....	74
5) ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล.....	74
6) อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา.....	75
7) คชา ชินบัญชร.....	75
8) ไสร์จจะ นวลอยู่.....	76
9) มาศ เคหาสน์ธรรม.....	76
3.1.2.1.2 หมอคู่ในสื่อที่ได้รับความนิยม.....	77
1) ธันธนันท์.....	77
2) ภิญโญ พงศ์เจริญ.....	77
3) ไทรอูตตราชาต.....	77
4) ทรัพย์ สวนพล.....	78
5) นพ โพธิ์รักษ์.....	78
6) Little guardian.....	78
3.1.2.2 ผู้รับการพยากรณ์.....	82
3.1.2.3 ผู้ร่วมเหตุการณ์.....	83
3.1.3 จุดหมาย (Ends - E).....	84
3.1.4 การลำดับวัจนกรรม (Act sequence - A).....	84
3.1.5 น้ำเสียงหรือท่วงทำนองในการสื่อสาร (Key - K).....	88
3.1.6 เครื่องมือ (Instrumentalities - I).....	89
3.1.7 บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norms of Interaction & Interpretation - N).....	90
3.1.8 ประเภทการสื่อสาร (Genre - G).....	92
3.2 การวิเคราะห์ระเบียบวาทกรรม (order of discourse).....	94

บทที่ 4 กลวิธีทางภาษาที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์	102
4.1 อุดมการณ์ชะตานิยม (Fatalistic ideology).....	102
4.1.1 การยอมรับการมีอยู่ของ “ชะตากรรม”	104
4.1.1.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ.....	104
4.1.1.1.1 การเลือกใช้คำศัพท์	104
ก. การใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์.....	104
ข. การใช้คำที่มีความหมายแสดงการยืนยัน	106
4.1.1.1.2 การใช้คำที่มีปรากฏการณ์ร่วมกัน	107
4.1.1.2 การใช้มูลบท (Presupposition)	109
4.1.1.2.1 รูปภาษาที่ใช้อ้างถึง (referring expression/definite descriptions).....	109
4.1.1.2.2 การใช้คำกริยากลุ่มแนวความ (implicative verbs)	111
4.1.1.3 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล.....	111
4.1.1.4 การใช้อุปลักษณ์	114
4.1.1.5 การใช้เสียงที่หลากหลาย (Multivoicedness).....	116
4.1.1.6 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ (modality).....	117
4.1.1.7 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข	118
4.1.1.8 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์	119
4.1.1.8.1 การกล่าวเกินจริง (Hyperbole).....	119
4.1.1.8.2 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical question)	120
4.1.2 การยอมรับอำนาจของหมอดู.....	121
4.1.2.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ	121
4.1.2.1.1 การเลือกใช้คำศัพท์	121
4.1.2.1.2 การใช้คำที่มีปรากฏการณ์ร่วมกัน	122
4.1.2.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ (modality).....	123
4.1.2.2.1 การใช้มาลาการสั่ง.....	123
4.1.2.2.2 การใช้คำแสดงการประเมินค่า.....	125
4.1.2.3 การใช้เสียงที่หลากหลาย (Multivoicedness).....	126

4.2	อุดมการณ์ความสุข.....	127
4.2.1	การนิยาม “ความสุข” และสิ่งที่ “พึงปรารถนา”	128
4.2.1.1	การกำหนดและเน้นหัวข้อ (topic) การพยากรณ์.....	128
4.2.1.1.1	การกำหนดหัวข้อการพยากรณ์ในระดับข้อความ	128
4.2.1.1.2	การกำหนดหัวข้อการพยากรณ์ในระดับประโยค.....	129
4.2.1.2	การใช้คำ/กลุ่มคำ	130
4.2.1.2.1	การเลือกใช้คำศัพท์	130
4.2.1.2.2	การใช้คำที่มีกปรากฏร่วมกัน	133
ก.	การใช้คำนามที่มีกปรากฏร่วมกัน.....	133
ข.	การใช้คำกริยาที่มีกปรากฏร่วมกัน	135
4.2.1.3	การใช้มูลบท.....	137
4.2.1.3.1	การใช้มูลบทอ้างอิง	137
4.2.1.3.2	การใช้มูลบทแนบความ.....	137
4.2.1.4	การใช้คำแสดงทัศนภาวะ (modality).....	139
4.2.1.4.1	การใช้มาลาบอกเล่า	139
4.2.1.4.2	การใช้มาลาการสั่ง/แนะนำ	139
4.2.1.4.3	การใช้คำแสดงการประเมินค่า.....	140
4.2.1.5	การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง	140
4.2.1.7	การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล.....	141
4.2.2	ความสุขเป็น “ภาวะปกติ”	141
4.2.2.1	การลำดับเหตุการณ์.....	142
4.2.2.2	การใช้มูลบท.....	143
4.2.3	ความสุขเป็นสิ่งที่ “ไขว่คว้า” หามาได้	143
4.2.3.1	การใช้มูลบท.....	143
4.2.3.1.1	การใช้มูลบทอ้างอิง	143
4.2.3.1.2	การใช้มูลบทแนบความ.....	144
4.2.3.2	การใช้คำแสดงทัศนภาวะ	144

4.2.3.3 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข	145
4.2.3.4 การใช้เสียงที่หลากหลาย	146
4.2.4 “การยอมรับ” เป็นหนทางที่นำไปสู่ความสุข.....	146
4.2.4.1 การเลือกใช้คำศัพท์	146
4.2.4.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ	147
4.2.4.2.1 การใช้มาลาการสั่ง/แนะนำ	147
4.2.4.2.2 การใช้คำแสดงการประเมินค่า.....	147
4.2.4.3 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์.....	148
4.3 อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์.....	149
4.3.1 อุดมการณ์ว่าด้วยการจัดกลุ่มทางสังคม	149
4.3.1.1 การใช้มูลบท.....	151
4.3.1.2 การกำหนดและเน้นหัวข้อ	153
4.3.2 อุดมการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์และสถานภาพของกลุ่มทางสังคม	154
4.3.2.1 ผู้ใหญ่-ผู้น้อย	155
4.3.2.1.1 การใช้มูลบท	155
ก. การใช้มูลบทอ้างอิง	156
ข. การใช้มูลบทแนบความ	157
4.3.2.1.2 การใช้คำ/กลุ่มคำ	157
ก. การเลือกใช้ศัพท์	157
ข. การใช้คำที่มีภพปรากฏร่วมกัน.....	158
4.3.2.1.3 การใช้โครงสร้างประโยคกรรม	160
4.3.2.1.4 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ	160
4.3.2.1.5 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข.....	162
4.3.2.1.6 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์.....	162
4.3.2.2 ผู้หญิง – ผู้ชาย.....	163
4.3.2.2.1 การใช้มูลบท	163
4.3.2.2.2 การใช้โครงสร้างประโยคกรรม	164

4.3.2.2.3	การใช้คำแสดงทัศนภาวะ	165
4.3.2.2.4	การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข	167
4.3.2.2.5	การใช้อุปลักษณ์	167
4.3.2.2.6	การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์	167
4.3.2.3	คนโสด-คนมีคู่	168
4.3.2.3.1	การใช้คำ/กลุ่มคำ	168
ก.	การเลือกใช้คำศัพท์	168
ข.	การใช้คำที่มีปรากฏร่วมกัน	169
4.3.2.3.2	การใช้มูลบท	170
ก.	การใช้มูลบทอ้างอิง	170
ข.	การใช้มูลบทแนบความ	171
4.3.2.3.3	การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกัน	172
4.3.2.3.4	การใช้เสียงที่หลากหลาย	173
4.3.2.3.5	การใช้คำแสดงทัศนภาวะ	173
ก.	การใช้มาลาการสั่ง เตือน และแนะนำ	173
ข.	การใช้คำแสดงการประเมินค่า	175
4.3.2.3.6	การใช้อุปลักษณ์	176
4.3.2.3.7	การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์	177
ก.	การกล่าวเกินจริง	177
ข.	การใช้สำนวน	177
4.3.2.3.8	การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข	178
4.3.2	อุดมการณ์คุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์	178
4.3.2.1	คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกทั่วไปในสังคม	179
4.3.2.1.1	การเลือกใช้คำศัพท์	179
4.3.2.1.2	การใช้คำแสดงทัศนภาวะ	181
4.3.2.1.3	การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข	182
4.3.2.1.4	การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล	183

4.3.2.1.5 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์.....	184
4.3.2.2 คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกเฉพาะกลุ่ม.....	185
4.3.2.2.1 ผู้หญิงที่พึงประสงค์.....	185
4.3.2.2.1.1 การใช้คำศัพท์.....	185
4.3.2.2.1.2 การใช้มูลบท.....	186
ก. การอ้างอิง.....	186
ข. การแนะนำความ.....	187
4.3.2.2.1.3 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ.....	187
4.3.2.2.1.4 การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข.....	188
4.3.2.2.2 เด็กที่พึงประสงค์.....	189
4.3.2.2.2.1 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ.....	189
4.3.2.2.2.2 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล.....	189
4.3.2.2.3 ผู้สูงอายุที่พึงประสงค์.....	189
4.3.2.2.3.1 การใช้มูลบท.....	190
4.3.2.2.3.2 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้งกัน.....	190
4.3.2.2.4 ครอบครัว/คู่ครองที่พึงประสงค์.....	190
4.3.2.2.4.1 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ.....	190
4.3.2.2.4.2 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข.....	191
4.3 อุดมการณ์ขั้นต้น.....	192
4.3.1 การใช้มูลบท.....	192
4.3.1.1 การอ้างอิง.....	192
4.3.1.2 การแนะนำความ.....	193
4.3.2 การใช้คำศัพท์.....	193
4.3.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ.....	193
4.3.3 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์.....	194
บทที่ 5 วิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมของวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา.....	198
5.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา.....	198

5.1.1 ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์	198
5.1.2 ความคิดเรื่องคติรวมหมู่.....	203
5.1.2.1 ค่านิยมเรื่องการมีครอบครัว	203
5.1.2.2 ความคิดเรื่อง “ความอาวุโส”	204
5.1.2.3 ความคิดเรื่อง “หน้า”	205
5.1.2.4 ค่านิยมเรื่องการประนีประนอม	206
5.1.2.5 ความคิดเรื่อง “ระบบอุปถัมภ์”	209
5.1.2.6 ความคิดเรื่อง “ชนชั้นทางสังคม”	211
5.1.3 ความคิดทางพระพุทธศาสนา.....	213
5.1.4 ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่.....	215
5.1.5 ความเป็นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม.....	217
5.2 ผลของวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่อาจมีต่อสังคม.....	218
5.2.1 การสืบทอดความคิดความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในสังคมไทย	220
5.2.2 การนิยามชีวิตที่มีความสุขในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์”	220
5.2.3 การเสนอภาพสังคมในอุดมคติและการนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์ ...	221
5.2.4 การกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม	222
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	224
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	224
6.1.1 อุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษา	224
6.1.2 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์.....	226
6.1.3 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา	226
6.1.4 วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมของวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา.....	228
6.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	229
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	230
รายการอ้างอิง	232
ภาคผนวก.....	240
ภาคผนวก ก การจัดกลุ่มผู้รับการพยากรณ์.....	241

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์242

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตาราง 1	รายชื่อหนังสือพิมพ์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา	7
ตาราง 2	รายชื่อนิตยสารที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา	7
ตาราง 3	ผลการสำรวจคนกรุงเทพฯ กับการใช้บริการหมอดู (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย)	49
ตาราง 4	เพศ อายุของผู้อ่าน และแนวโน้มเนื้อหาของนิตยสารที่ศึกษา	54
ตาราง 5	เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารตัวบทคำพยากรณ์	90
ตาราง 6	ตัวอย่างคำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์	105
ตาราง 7	ตัวอย่างถ้อยคำที่มักปรากฏร่วมกันกับถ้อยคำอ้างถึงเรื่อง “ชะตากรรม”	108
ตาราง 8	ตัวอย่างถ้อยคำที่มักปรากฏร่วมกันกับถ้อยคำอ้างถึงเรื่อง “ชะตากรรม”	122
ตาราง 9	ประเด็นการพยากรณ์ที่พบในวาทกรรมการพยากรณ์	129
ตาราง 10	การเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อถึงความสุข-ทุกข์	131
ตาราง 11	แนวโน้มการตีความสิ่งที่ “ฟังปรารภนา” และ “ไม่ฟังปรารภนา”	135
ตาราง 12	คำกริยาที่มักปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความสุข	136
ตาราง 13	คำกริยาที่มักปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความสุข	136
ตาราง 14	การใช้ถ้อยคำอ้างถึงคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม	152
ตาราง 15	การใช้คำเพื่ออ้างถึงผู้ใหญ่-ผู้น้อยในสังคมไทย	156
ตาราง 16	การใช้ถ้อยคำที่ปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่-ผู้น้อย	159
ตาราง 17	ตัวอย่างคำที่ปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายเกี่ยวกับคนโสด-คนมีคู่	170
ตาราง 18	ตัวอย่างคำที่มีความหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ “ฟังประสงค์” และ “ไม่ฟังประสงค์” ...	180
ตาราง 19	สรุปกลวิธีทางภาษาที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ในวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา	196

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 แผนภาพรูปสามเหลี่ยมจากแนวคิด ‘triangulation framework’ ของฟาน ไดก์ (van Dijk, 2006a).....	13
ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์และระบบปริชานอื่นๆ กับโครงสร้างวาทกรรมในบริบทการปฏิสัมพันธ์และบริบททางสังคมตามแนวคิดของฟาน ไดก์ (van Dijk, 1995: 254).....	15
ภาพที่ 3 Simple schema of context-controlled discourse production (van Dijk, 2008b: 103)	17
ภาพที่ 4 แผนผังความเชื่อมโยงระหว่างอำนาจกับการควบคุมวาทกรรมและความคิด (รัชนินท์ พงศ์อุดม, 2548)	20
ภาพที่ 5 กรอบ 3 มิติทั้งสามของวาทกรรมตามแนวคิดของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995b: 59)....	24
ภาพที่ 6 กระบวนการตีความตัวบทที่สัมพันธ์กับบริบทอื่นๆ.....	25
ภาพที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับโครงสร้างทางสังคม (Fairclough, 1989: 164).....	26
ภาพที่ 8 ปริมาณการสืบค้นข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการ “ดูดวง” ผ่านทางเว็บไซต์ www.google.co.th	51
ภาพที่ 9 ปกหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปีของหมอดูที่ได้รับความนิยม 9 คน	58
ภาพที่ 10 เปรียบเทียบฉากรายการ “ศึก 12 ราศี” ระหว่างช่วงถาม-ตอบกับช่วงพยากรณ์ดวงชะตา.....	62
ภาพที่ 11 ฉากการพยากรณ์ในรายการคลับมันตรา.....	63
ภาพที่ 12 ฉากการพยากรณ์ดวงชะตาในรายการ “คลับมันตรา”	63
ภาพที่ 13 ฉากการพยากรณ์ดวงชะตาในรายการ “คุยข่าวสิบโมง”	63
ภาพที่ 14 เว็บไซต์ “หมอกฤกษ์” www.morkrit.com	65
ภาพที่ 15 เว็บไซต์ “อ.ลักษณะ” www.thefuntong.com	65
ภาพที่ 16 เว็บไซต์ “หมอไพศาล” www.paisarn.com	66
ภาพที่ 17 เว็บไซต์ “อ.ช้าง” ทศพร ศรีตุลา http://4998horo.gmember.com	66
ภาพที่ 18 เว็บไซต์ “ซินแสภาณุวัฒน์” http://site.phanuwat.com	67
ภาพที่ 19 เว็บไซต์คชา ชินบัญชา http://www.khatha.com	67
ภาพที่ 20 เว็บไซต์มาศ เศหาสน์ธรรม http://www.fengshui100.com	68
ภาพที่ 21 โฆษณาบริการข้อความพยากรณ์ดวงชะตาและตัวอย่างข้อความพยากรณ์	70
ภาพที่ 22 รูปลักษณะของ “หมอดู” ผู้ให้คำพยากรณ์ดวงชะตาที่เป็นข้อมูลในงานวิจัยนี้.....	79
ภาพที่ 23 การกำหนดและเน้นหัวข้อตามกลุ่มสมาชิกในสังคม	153
ภาพที่ 24 ภาพจำลอง “สังคมอุดมคติ” ในโลกของการพยากรณ์.....	153

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน คนไทยมักให้ความสำคัญแก่ “หมอดู” ในฐานะที่ปรึกษา และที่พึ่งทางใจ หลายคนเลือกใช้ “คำพยากรณ์ดวงชะตา” เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและช่วย ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ งานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าการพยากรณ์ดวงชะตามีบทบาทต่อคน ทุกชนชั้นในสังคมไทย ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตของปัจเจกชน (กรกช วงษ์ป้อม, 2549; ภิญญ โพงค์ เจริญ, 2543; ฤทัย โชคไพศาลนุกูล, 2542; อารีรัตน์ ทองแพง, 2547) ด้านธุรกิจ การเงิน การลงทุน การบริหารองค์กรหรือหน่วยงาน (ณัชชา ชินทิพย์, 2548; นวฤทธิ์ เอ็บอิม, 2540; บุญชัย มาลัยศิริรัตน์, 2533; อุเทณี มนเทียรทอง, 2534) ด้านสังคม การทหาร และด้านการเมือง การปกครอง (Songsamphan, 1991; สุมน ทิพยมาศโกเมน, 2538)

จากการสำรวจศูนย์วิจัยกสิกรไทยในช่วงปี 2544-2551 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 7 มกราคม 2551, 12 ธันวาคม 2551, 18 ธันวาคม 2544a, 18 ธันวาคม 2544b, 24 ธันวาคม 2545, 28 กรกฎาคม 2549, 2548) พบว่าธุรกิจหมอดูและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำสังฆทาน การสะเดาะเคราะห์ หนังสือ/ตำรา ฯลฯ มีเงินหมุนเวียนประมาณ 2,500 ล้านบาทและมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ผู้ตอบแบบสำรวจกว่าร้อยละ 50 เคยใช้บริการหมอดู และค่อนข้างเชื่อ เรื่องคำทำนายทายทักของหมอดู ปัญหาที่คนมักปรึกษาหมอดู ได้แก่ เรื่อง การงาน การเงิน ความรัก และครอบครัวตามลำดับ โดยหลังจากที่ดูหมอดูแล้ว ผู้ใช้บริการส่วนมากจะรู้สึกคลายความกังวลใจ และนิยมที่จะไปทำบุญ ทำทานเพื่อให้เกิดความสบายใจมากขึ้น ผลการสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับ ผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2550) ที่ระบุว่าคนไทยกว่าร้อยละ 53.8 เคยไปหาหมอดู อ่าน คำทำนาย หรือตรวจดวงชะตาของตนเอง รวมทั้งผลการสำรวจของสวนดุสิตโพล (สวนดุสิตโพล, 29 พฤศจิกายน 2546) ที่ระบุว่าประชาชนร้อยละ 56.60 คิดว่าหมอดูค่อนข้างมีอิทธิพลต่อสภาพ สังคมไทย ขณะที่ร้อยละ 32.48 คิดว่าหมอดูมีอิทธิพลมากเพราะสังคมไทยผูกพันกับเรื่องโหราศาสตร์ และคนไทยเห็นหมอดูเป็นที่พึ่งทางใจได้ทางหนึ่ง

คุก (Nerida M. Cook) กล่าวถึงบทบาทของหมอดูในสังคมไทยไว้ในบทความเรื่อง “Thai Identity in the Astrological Tradition” ว่า

“Thai astrologers have a unique contribution to make to the question of Thai identity in two related ways. The first is that they have the ability to provide advice and sense of direction to individual clients on the basis of analysis of natal horoscopes. Second, they have the ability and, some would argue, the duty to

understand and interpret the implications of the horoscope of the nation” (Cook, 2003: 189)

นอกจากหมอดูจะมีส่วนช่วยหล่อหลอมอัตลักษณ์และระบบความคิดความเชื่อบางประการให้เกิดขึ้นในความรับรู้ของผู้รับการพยากรณ์ ผ่านการพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลและดวงเมือง แล้วยังอาจนับได้ว่าเป็น “ตำรวจศีลธรรม” อย่างไม่เป็นทางการในสังคมด้วย

“Astrologers and fortune tellers can even be regarded as informal moral police, in a position to nip incipient crime in the bud and encourage clients to choose the morally and socially correct path. ...” (Worayaphon, 1976: 14 cited in Cook, 2003: 195)

จะเห็นได้ว่าคำพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเสลาทางสังคมที่มีพลังอย่างยิ่ง ผู้พยากรณ์ไม่เพียงแต่นำเสนอคำทำนายหรือคำพยากรณ์เพื่อบ่งบอกเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตเท่านั้น แต่ยังได้เสนอค่านิยม บรรทัดฐาน และความคิดความเชื่อบางประการไปสู่ผู้รับสาร ผ่านการประเมินและตัดสินว่าเรื่องใดเป็น “โชคดี” และเรื่องใดเป็น “โชคร้าย” ตลอดจนการให้ความรู้หรือคำแนะนำแก่ผู้รับการพยากรณ์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้ “ถูกต้อง” และ “เหมาะสม” โดยใช้ภาษาเป็นสื่อ ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (1) ช่วงนี้ หัดเข้าหา ผู้ใหญ่ บ้าง คุณก็จะประสบผลสำเร็จด้วยดี ใครที่เชื่อมั่นในตนเองมากเกินไปให้ฝึกอ่อนน้อมถ่อมตน ดูบ้างก็คงจะดีไม่น้อย เพราะมีสิ่งดี ๆ รอคุณอยู่เมื่อคุณ เอ่ยปากขอร้องผู้อื่น (ทีวีพูล, 2553)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าในคำพยากรณ์จะมีการใช้มูลบทอ้างถึง “ผู้ใหญ่” เพื่อแนะนำความว่ามีลักษณะความสัมพันธ์แบบ “ผู้ใหญ่-ผู้น้อย” อยู่แล้วในสังคม ทั้งยังสั่งให้ผู้รับการพยากรณ์ซึ่งอยู่ในฐานะ “ผู้น้อย” ต้องเป็นฝ่าย เข้าหา อ่อนน้อมถ่อมตน และไม่ควร เชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่ากันระหว่างกลุ่มคนในสังคม นอกจากนี้ การเลือกใช้คำบอกเวลา “ช่วงนี้” เพื่อสื่อถึงอำนาจของโชคชะตาที่กำหนดให้ผู้รับการพยากรณ์ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมในฐานะ “ผู้น้อย” ยังทำให้ความแตกต่างในเรื่องของอำนาจ (Power Distance) ในสังคมกลายเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาก่อนแล้วให้ต้องเป็นเช่นนั้นและกลายเป็นเรื่องธรรมชาติ (Naturalization) ที่ “ผู้น้อย” จะต้องเป็นฝ่ายปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของ “ผู้ใหญ่” เพื่อให้ได้รับ “สิ่งดี ๆ” ที่ปรารถนา

ตัวอย่าง (2) อย่าเผลอไปมีสัมพันธ์อันเกินกว่าเหตุกับเพศตรงข้าม ซึ่งมีลักษณะความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า ถึงจะนัดหมาย ปกปิดซ่อนเร้น ก็จะมีผู้พบเห็นตำตาจนได้ นำชายหน้าออก (โสรัจจะ นวลอยู่, 2554)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการนำเสนอเรื่องกลุ่มคนที่ “มีลักษณะความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า” ซึ่งเป็นการแนะนำความว่าในสังคมมีความไม่เท่าเทียมกันดำรงอยู่ การเลือกใช้คำ

“มีสัมพันธอันเกินกว่าเหตุ” แสดงว่ามีระดับความสัมพันธ์ที่ “สมควรแก่เหตุ” และอยู่ในระดับที่สังคมรับได้อยู่ ซึ่งหากผู้รับการพยากรณ์ฝ่าฝืนก็จะต้อง “ขายหน้า” เพราะถูกคนในสังคมประณาม หากตีความตามคำพยากรณ์นี้ก็แสดงว่าความสัมพันธ์ข้ามกลุ่มระหว่างคนที่มีความฐานะทางสังคมไม่เท่าเทียมกันนั้นเป็นสิ่งที่คนทั่วไปในสังคมไม่ยอมรับและจับตามอง ดังนั้นหากผู้รับการพยากรณ์เลือกที่จะยอมรับคำพยากรณ์นี้ ด้วยการจัดกลุ่มว่าตนเองมีความฐานะทางสังคมในระดับใด ใครบ้างที่อยู่ในระดับต่ำกว่า และปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอดูด้วยการไม่มีสัมพันธกับบุคคลนั้น ก็เท่ากับยอมรับความไม่เท่าเทียมกันในสังคมและมีผลผลิตซ้ำค่านิยมที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างชนชั้นเป็นเรื่องไม่เหมาะสมไปด้วยโดยปริยาย

อิทธิพลของวาทกรรมการพยากรณ์ที่มีต่อความคิดความเชื่อของผู้รับคำพยากรณ์ ยิ่งได้รับการตอกย้ำมากยิ่งขึ้นไปอีกเมื่อในปัจจุบันคำพยากรณ์จำนวนมากได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ซึ่งเป็นกลไกด้านอุดมการณ์ (Ideological apparatus) ที่มีพลังมากอีกอย่างหนึ่ง

กรัมสกี (Gramsci, 1971) อธิบายว่าสื่อมวลชนเป็นกลไกด้านอุดมการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ทำงานอยู่ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน มีลักษณะของการโน้มน้าวให้ผู้คนยอมรับได้อย่างยินยอมพร้อมใจ กลยุทธ์การครอบงำทางวัฒนธรรมในสื่อมวลชน จะไม่ใช่อำนาจบังคับอย่างรุนแรง หากแต่จะนำเสนอแบบที่ไม่ต้องมีการตั้งคำถามเพราะเป็น “สิ่งที่ยอมรับกันดีอยู่แล้ว” สำหรับพวกที่ไม่เห็นด้วยก็จะกลายเป็น “พวกผิดปกติ พวกเปียงเบน พวกไม่ธรรมดา” ข้อความที่ปรากฏในสื่อมวลชนจึงมักเป็นการให้คำนิยามสังคม ให้นิยามชีวิต ให้นิยามกลุ่มคน หรือให้นิยามเหตุการณ์ ซึ่งแม้ตัวสื่อเองจะไม่ใช่ผู้กระทำการโดยตรง ทว่าในฐานะกลไกของสังคม สื่อมวลชนก็อาจจะเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจในสังคมสามารถเข้าถึง (access) และใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์บางอย่างไปสู่คนในวงกว้างได้

ด้วยเหตุที่การพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตและสื่อมวลชนต่างก็เป็นกลไกด้านอุดมการณ์ที่มีประสิทธิภาพทั้งคู่ คำพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนจึงเป็นวาทกรรมที่มีผลต่อสังคมในวงกว้าง และเป็นกลุ่มข้อมูลที่น่าสนใจศึกษา เพราะเมื่อกลไกทั้งสองอย่างนี้ทำงานร่วมกัน ก็จะมีพลังมากขึ้นในการผลิตซ้ำและถ่ายทอดอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่มีมาแต่เดิม หรืออาจจะเสนอความคิดความเชื่อบางประการที่แตกต่างออกไปก็เป็นได้

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตาในภาษาไทยในด้านต่าง ๆ พบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นเรื่องอุดมการณ์ที่นำเสนอในวาทกรรมการพยากรณ์ ทั้งที่เป็นกลุ่มข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นวาทกรรมที่ได้รับความเชื่อถือจากคนในสังคม งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์บทบาทของผู้พยากรณ์และผู้รับการพยากรณ์ โดยใช้ข้อมูลการพยากรณ์รายบุคคลซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลมากกว่าข้อมูลที่เป็นวาทกรรมสื่อมวลชน และถึงแม้ในระยะหลังเริ่มมีงานวิจัยที่สนใจการสื่อสารและการใช้ภาษาของหมอดูในวาทกรรมสื่อมวลชนและการศึกษาภาษาของหมอดูในเชิงหน้าที่มากขึ้น แต่ก็ยังไม่ได้หยิบยกเอาปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมมาอธิบายเชื่อมโยงกับกระบวนการสื่อสารและการใช้ภาษาในการพยากรณ์ของหมอดูที่ปรากฏในวาทกรรมสื่อมวลชนมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์

แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1989, 1995b) เสนอว่านักภาษาศาสตร์พยายามอธิบายอิทธิพลที่บริบททางสังคมวัฒนธรรมมีต่อตัวบท และผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจและโครงสร้างทางสังคมด้วย แนวทางการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ที่แฟร์คลัฟเสนอเรียกว่าการศึกษาภาษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis หรือ CDA)

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นการศึกษาโครงสร้างของภาษาในวาทกรรมเพื่อทำความเข้าใจสังคม และเพื่อให้มองเห็นวิธีการในการใช้อำนาจ การครอบงำ และความไม่เท่าเทียมกัน ที่ถูกผลิตและผลิตซ้ำภายใต้อุดมการณ์บางอย่าง การศึกษาภาษาเชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของแฟร์คลัฟนั้นเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษากับอำนาจ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันในเชิงอำนาจ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ 1) เพื่อช่วยให้คนทั่วไปมองเห็นความสำคัญของภาษาในการผลิต อารมณ์รักษา และเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมได้ชัดเจนมากขึ้น และ 2) เพื่อช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ว่าภาษาเป็นเครื่องมือที่คนบางกลุ่มใช้ควบคุมหรือครอบงำคนบางกลุ่ม และความตระหนักรู้นี้จะเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การต้านทานและการเปลี่ยนแปลง จนสามารถเป็นอิสระจากการควบคุมครอบงำนั้นได้ เหตุที่แฟร์คลัฟเลือกใช้คำว่า critical หรือ วิพากษ์ ก็เพราะบางครั้งความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความไม่เท่าเทียมกันในเชิงอำนาจอาจถูกซ่อนหรือถูกปิดบังไว้จากความรู้ของคนทั่ว ๆ ไป ในรูปแบบของ “สามัญสำนึก” (common-sense) ที่มีถูกกลบเกลื่อนหรือมองข้ามไป ดังนั้นจึงต้อง “วิพากษ์” เพื่อให้มองเห็นอุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการใช้ภาษานั้น

จากการศึกษางานวิจัยในแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ที่ผ่านมาพบว่ามีการหยิบยกประเด็นที่เป็นปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อมวลชนมาวิเคราะห์ อาทิ วาทกรรมเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์และรายการโทรทัศน์ (กฤษดาพรรณ หงส์ดารมภ์, 2543) วาทกรรมภาคใต้และความรุนแรงในสังคมไทย (กฤษดาพรรณ หงส์ดารมภ์ และโสรัจจ์ หงส์ดารมภ์, 2549) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมุมมองในข่าววัดพระธรรมกาย (กาญจนา เจริญเกียรติบวร, 2548) อุดมการณ์ทางเพศสภาพในข่าวอาชญากรรม (เพ็ญนภา คล้ายสิงห์โต, 2553) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิต (ธีระยุทธ สุริยะ, 2554) และอุดมการณ์เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548; นิติพงศ์ พิเชฐพันธ์, 2554) ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย วาทกรรม “ความยากจน” (Geerapatr, 2007) วาทกรรมแบบเรียน (วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2554) วาทกรรมหนังสือวันเด็ก (อุมาวัลย์ ชีซ้าง, 2555) วาทกรรมหนังสือแนะนำแนวทางการดำเนินชีวิต (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2557; สุรเชษฐ์ พิเชิตพงศ์เผ่า, 2553) ค่านิยมความงามในสังคมไทย (Natthaporn Panpothong, 2011; Panpothong, 2007; รัชนิษฐ์ พงศ์อุดม, 2548) อุดมการณ์ความเป็นหญิง (ชนกพร อังศุวิริยะ, 2551; ศิริพร ภักดีผาสุข, 2553) ความเป็นชาย (วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ, 2554) และความเป็นแม่ (สุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี, 2552) ในนิตยสารประเภทต่าง ๆ วาทกรรมการเมืองในสังคม (สาวิตรี คทวณิช, 2551) และการนำเสนออัตลักษณ์ของกลุ่มเกย์ในสื่อออนไลน์ (ธีระ บุชบกแก้ว, 2554)

เมื่อพิจารณาจากงานในแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในภาษาไทยที่ผ่านมา จะเห็นว่ามีการศึกษาประเด็นทางสังคมที่หลากหลายผ่านการวิเคราะห์และตีความข้อมูลภาษา เช่น อดีตรองชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ชนชั้นทางสังคม และประเด็นเรื่องเพศสถานะ ส่วนมากจะเป็นการศึกษาข้อมูลที่ปรากฏในวาทกรรมสื่อมวลชน เช่น ข่าว คอลัมน์ โฆษณา เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังไม่พบว่ามีการศึกษาข้อมูลวาทกรรมการพยากรณ์ชะตาชีวิตภาษาไทย ในสื่อมวลชนแต่อย่างใด

ด้วยเหตุที่ข้อมูลวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตในสื่อมวลชนเป็นกลุ่มข้อมูลที่น่าสนใจเพราะเป็นกลไกด้านอุดมการณ์ที่มีประสิทธิภาพและมีผลต่อสังคมในวงกว้าง ประกอบกับ ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์กลุ่มข้อมูลนี้ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ งานวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษาวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่ปรากฏในสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ บริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) โดยใช้แนวคิด วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อตอบคำถามวิจัยหลัก 3 ข้อคือ อุดมการณ์หรือชุดความคิดที่สื่อผ่าน กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาในภาษาไทยมีอะไรบ้าง กลวิธีทางภาษาที่ สื่ออุดมการณ์เหล่านั้นคืออะไร วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมของ วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาคืออะไร มีผลต่อการผลิตและการบริโภคตัวบทในวาทกรรม คำพยากรณ์ดวงชะตาอย่างไร

การศึกษาวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาไม่เพียงแต่จะช่วยให้เข้าใจบทบาทของภาษา ในการประกอบสร้างและสื่ออุดมการณ์ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและการ กระทำของคนในสังคมเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เข้าใจบทบาทของ “หมอดู” ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งใน กระบวนการขัดเกลากายทางสังคม ตลอดจนทำหน้าที่ตักเตือน สั่งสอน ให้กำลังใจ ให้ความหวัง และ เสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่คนในสังคมด้วย

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา
- 2) เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา
- 3) เพื่อวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมของวาทกรรม การพยากรณ์ดวงชะตา

1.3 สมมติฐาน

กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา อาทิ การเลือกใช้ คำศัพท์ การเลือกใช้โครงสร้างประโยค และ การใช้มูลบท มีส่วนช่วยสร้างและผลิตซ้ำ อุดมการณ์ต่าง ๆ อาทิ อุดมการณ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคม โดยเฉพาะในด้านเพศสถานะ และบทบาทตามเพศสถานะ (gender ideology and gender role ideology) และอุดมการณ์ว่า ด้วยชนชั้น (social class) ในสังคมไทย และทำให้วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาเป็นสารทาง อุดมการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลคำพยากรณ์ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ ศึกษาเฉพาะการพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตแบบไม่เจาะจงผู้รับพยากรณ์ ทั้งนี้ไม่รวมคำพยากรณ์ “ดวงเมือง” และการพยากรณ์ดวงชะตาเฉพาะบุคคล เช่น นักการเมือง นักร้อง นักแสดงที่ปรากฏในวาทกรรมสื่อมวลชน การเก็บข้อมูลพิจารณาจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

การเข้าถึงข้อมูลคำพยากรณ์ดวงชะตา เลือกเก็บข้อมูลจากสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารซึ่งเป็นสื่อที่ผู้รับพยากรณ์ผ่านสื่อมวลชนนิยมมากที่สุด (ผลการสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรไทย ปี 2549-2552) โดยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่มียอดจำหน่ายสูงสุด ตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม 2553 (12 เดือน)

คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มียอดจำหน่ายสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก ข่าวสด และมติชน โดยสุ่มเลือกเก็บข้อมูลสัปดาห์ละ 2 วัน

คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาในนิตยสารที่มียอดจำหน่ายสูงสุด 8 อันดับ ได้แก่ CLEO, ทิวลิป, Gossip star, Spicy, คู่สร้าง คู่สม, ELLE, Seventeen และ Cosmopolitan

ความนิยมในตัวหมอดูผู้ให้คำพยากรณ์ เลือกเก็บข้อมูลจากคำพยากรณ์ของหมอดูที่ได้รับความนิยมในสังคมไทย จำนวน 10 อันดับ (ToptenThailand, 2553) โดยเก็บข้อมูลคำพยากรณ์ของหมอดูแต่ละคนที่ปรากฏในสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ดังนี้

เก็บข้อมูลคำพยากรณ์ของหมอดูแต่ละคนที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่วางจำหน่ายระหว่างเดือนตุลาคม 2554 – มีนาคม 2555 (6 เดือน) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (สุ่มเลือกเก็บข้อมูลสัปดาห์ละ 2 วัน) นิตยสาร (สุ่มเลือกเก็บข้อมูลเดือนละ 1 ฉบับ) และหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปี

เก็บข้อมูลคำพยากรณ์ของหมอดูแต่ละคนที่ปรากฏในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ บริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) ที่เผยแพร่ระหว่างเดือนตุลาคม 2554 – มีนาคม 2555 (6 เดือน) โดยสุ่มเลือกเก็บข้อมูลสื่อละอย่างน้อย 1 แหล่งข้อมูล รายชื่อหมอดูที่ได้รับความนิยมจำนวน 9 อันดับจาก 10 อันดับ (เฉพาะที่มีคำพยากรณ์เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน) ได้แก่

- (1) กฤษณ์ คอนเฟิร์ม
- (2) ลักษณ์ เรขานิเทศ
- (3) ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์
- (4) ทศพร ศรีตุลา
- (5) ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล
- (6) อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา
- (7) คชา ชินบัญญัติ
- (8) โสรัจจะ นวลอยู่
- (9) มาศ เคหาสน์ธรรม

จากเกณฑ์ 2 ข้อ ข้างต้นสามารถสรุปรายชื่อสื่อมวลชน รายชื่อหมอดู และจำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้ดัง ต่อไปนี้

ลำดับ	แหล่งข้อมูล	หมอดู	คอลัมน์	ช่วงเวลา
1	สยามรัฐ	อรรณีโรจน์ ศรีตุลา	ดวงวันนี้	ต.ค.54-มี.ค.55
2	ไทยรัฐ	อาจารย์นพ	ดวงดาวของท่าน	ม.ค.-ธ.ค.53
3	ข่าวสด	หมอทรัพย์ สวนพลู	ดวงใครดวงมัน	ม.ค.-ธ.ค.53
4	คมชัดลึก	ธนชนันท์	ดวงแมน ๆ	ม.ค.-ธ.ค.53
5	เดลินิวส์	ภิญโญ พงศ์เจริญ	วงจรชีวิต	ม.ค.-ธ.ค.53
6	มติชน	ปุสาโคโม	เดินตามดาว	ม.ค.-ธ.ค.53

ตาราง 1 รายชื่อหนังสือพิมพ์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา

ลำดับ	แหล่งข้อมูล	หมอดู	คอลัมน์	ช่วงเวลา
1	เปรี้ยว	ลักษณ์ เรขานิเทศ	พันธงดวงชะตา12ราศี	ต.ค.54-มี.ค.55
2	พลอยแถมเพชร	ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์	ดวง	ต.ค.54-มี.ค.55
3	Maxim	ทศพร ศรีตุลา (หมอข้าง)	Horoscope	ต.ค.54-มี.ค.55
4	Spicy	ศทา ชินบัญชร	Horoscope	ม.ค.-ธ.ค.53 ต.ค.54-มี.ค.55
5	Gossip star	ศทา ชินบัญชร	ซุบซิบดวงดาว	ม.ค.-ธ.ค.53 ต.ค.54-มี.ค.55
6	สกุลไทย	โสรัจจะ นวลอยู่	ดวงและดาว	ต.ค.54-มี.ค.55
7	CLEO	Little guardian	Horoscopes Love-O-Scopes Men-O-Scopes	ม.ค.-ธ.ค.53
8	ELLE	Fairy Magpie	ELLE HOROSCOPE	ม.ค.-ธ.ค.53
9	Seventeen	พันดาว	Horoscope	ม.ค.-ธ.ค.53
10	Cosmopolitan	(ไม่ระบุ)	Cosmo Astrologer	ม.ค.-ธ.ค.53
11	คู่สร้าง คู่สม	สำนักโหราศาสตร์ราชตาม	คู่สมกับราศี	ม.ค.-ธ.ค.53
12	ทีวี่พูล	(ไม่ระบุ)	Horoscope ทีวี่พูลดูดวง	ม.ค.-ธ.ค.53

ตาราง 2 รายชื่อนิตยสารที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา

หนังสือ

- (1) พยากรณ์ปี 2555 ในหนังสือ “ปรับแล้วเฮง แก้แล้วรวย” โดย กฤษณ์ คอนเฟิร์ม
- (2) หนังสือ “พยากรณ์ชะตาชีวิต ไผ่ปีซี 2555 รวม 12 ราศี” โดย ศทา ชินบัญชร
- (3) วิธีอ่านใจคนตามธาตุต่าง ๆ ในหนังสือ “ฮวงจุ้ยดี งานนี้มีแต่รุ่ง” โดย ทศพร ศรีตุลา
- (4) หนังสือ “2555-2012 ปีมังกรยุคศิวิไลซ์” โดย ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์
- (5) หนังสือ “ไซรหัสชีวิต ประจำปีพ.ศ.2555-2557” โดย ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล

- (6) หนังสือ “ชะตาชีวิต 12 ราศีปี 55” โดย มาศ เคาหาสน์ธรรม
- (7) หนังสือ “**พินธง 12 ราศี ปี 2555**” (12 เล่ม) โดย ลักษณะ เรขานิเทศ
- (8) ชีวิตในรอบปีมะโรง 2555 ในหนังสือ “ศาสตร์แห่งโหร 2555” โดย โสรัจจะ นวลอยู่
- (9) หนังสือ “ผ่าดวงชะตาปี 2555” โดย อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา

รายการวิทยุ

- (1) รายการจุดวัดดวง ออกอากาศทางคลื่น FM 101MHz ทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 22.30-23.30 น. นักพยากรณ์ประจำรายการคือ “ซินแสภาณุวัฒน์” ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล
- (2) รายการแฉแต่เช้า ออกอากาศทางคลื่น FM 94MHz ทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 8.00-11.00 น. นักพยากรณ์ประจำรายการคือ “หมอช้าง” ทศพร ศรีตุลา

รายการโทรทัศน์

- (1) รายการศึก 12 ราศี ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ทุกวันอาทิตย์ เวลา 12.15-13.00 น. นักพยากรณ์ประจำรายการคือ “หมอลักษณ์” ลักษณะ เรขานิเทศ
- (2) รายการคลับมันตรา ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ทุกวันอาทิตย์ เวลา 9.40-10.30 น. นักพยากรณ์ประจำรายการคือ “หมอช้าง” ทศพร ศรีตุลา
- (3) รายการคุยข่าวสิบโมง ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 9.35-10.45 น. นักพยากรณ์ประจำรายการคือ คชา ชินบัญชร

เว็บไซต์

- (1) ฤกษ์ คอนเฟิร์ม www.morkrit.com
- (2) คชา ชินบัญชร <http://www.khatha.com>
- (3) ทศพร ศรีตุลา 4998horo.gmember.com
- (4) ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์ www.paisarn.com
- (5) ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล site.phanuwat.com
- (6) มาศ เคาหาสน์ธรรม <http://www.fengshui100.com>
- (7) ลักษณะ เรขานิเทศ www.thefunthong.com
บริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS)

- (1) ฤกษ์ คอนเฟิร์ม
- (2) คชา ชินบัญชร
- (3) ทศพร ศรีตุลา
- (4) ลักษณะ เรขานิเทศ

1.5 นิยามศัพท์

วาทกรรม (discourse) หมายถึง ระบบในการต่อประกอบสร้าง (constitute) ความหมาย คุณค่า อัตลักษณ์ ให้แก่สรรพสิ่งที่อยู่แวดล้อม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2542: 3-4) ระบบในที่นี้ครอบคลุมทั้งสถานการณ์การสื่อสารที่ประกอบด้วยตัวบท (text) ซึ่งหมายถึงการใช้ภาษา และการแสดงออกของคนในสังคม วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) ซึ่งหมายถึงขั้นตอน การสร้าง การตีความ และการบริโศคตัวบทที่เกิดขึ้น และวิธีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice) ซึ่งหมายถึงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ตามนิยามของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995: 6)

การพยากรณ์ดวงชะตา หมายถึง การทำนายหรือการพยากรณ์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ อดีต ปัจจุบันและอนาคต โดยอาศัยหลักวิชาต่าง ๆ

อุดมการณ์ (ideology) หมายถึง ความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่คนในกลุ่ม หนึ่ง ๆ มีร่วมกันและสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสดงออก การกระทำ รวมถึงการใช้ภาษาของคนใน กลุ่มนั้น ๆ (van Dijk, 1995)

1.6 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - แนวคิดเรื่องวาทกรรม อุดมการณ์ อำนาจ การครอบงำ และแนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์
 - งานวิจัยเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตาในสังคมไทย
 - งานวิจัยแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
- 2) เก็บข้อมูลคำพยากรณ์ที่ปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่มียอดจำหน่ายสูงสุด ตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม 2553 (12 เดือน) และข้อมูลคำพยากรณ์ของหมอดูที่ได้รับความนิยมสูงสุดจำนวน 10 อันดับที่ปรากฏในวาทกรรมสื่อมวลชน ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ บริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) และสื่อวิทยุ โทรทัศน์ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2554 – มีนาคม 2555 (6 เดือน)
- 3) จัดระเบียบข้อมูล โดยจัดพิมพ์ให้อยู่ในรูปแบบไฟล์เอกสารและจัดแยกประเภทตามสื่อ เนื้อหา และกลวิธีทางภาษาตามลำดับ
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis – CDA) ของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1992, 1995a, 1995b) การวิเคราะห์แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
 - **วิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม** โดยใช้กรอบวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of Communication) ของโฮมส์ (Hymes, 1974) เพื่อให้เข้าใจภาพรวม และองค์ประกอบของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในฐานะเหตุการณ์การสื่อสาร ตลอดจนเข้าใจ

การผลิต การแพร่กระจายของตัวบท การรับและตีความตัวบท และความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทคำพยากรณ์กับตัวบทอื่น ๆ

- **วิเคราะห์ตัวบท** ได้แก่ การวิเคราะห์อุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในตัวบท และวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาระดับต่าง ๆ ที่ใช้ในตัวบทเพื่อสื่ออุดมการณ์เหล่านั้น
- **วิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม** ได้แก่ การวิเคราะห์อุดมการณ์ที่พบ โดยเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ เพื่อให้เห็นอิทธิพลของสังคมที่มีต่อการผลิตและการบริโภคตัวบท ตลอดจนตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ วิพากษ์ความไม่เท่าเทียมกันในเชิงอำนาจที่ปรากฏในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาและการใช้วาทกรรมเพื่อผลิตข้อความไม่เท่าเทียมกันนั้น ขณะเดียวกันก็เพื่อให้เห็นผลทางอุดมการณ์ของวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่อาจมีต่อสังคมด้วย

5) สรุปและอภิปรายผล

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้เข้าใจบทบาทของภาษาในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาในการประกอบสร้างและสื่ออุดมการณ์ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและการกระทำของคนในสังคม
- 2) ทำให้รู้เท่าทันอุดมการณ์ที่แฝงมาพร้อมกับวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา
- 3) เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในสังคมไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาภาษาไทยโดยใช้มุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis-CDA) ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้แก่ แนวคิดเรื่องวาทกรรม อุดมการณ์ อำนาจ การครอบงำ และแนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ งานวิจัยเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตา และงานวิจัยแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในที่นี้ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องวาทกรรม อุดมการณ์ อำนาจ การครอบงำ และแนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ดังต่อไปนี้

2.1.1 วาทกรรม (discourse)

จี (Gee, 2001) อธิบายว่านักภาษาศาสตร์ศึกษา discourse ใน 2 ความหมาย ความหมายแรกซึ่งเขียนแทนได้ด้วย ‘d’ พิมพ์เล็ก หรือ ‘discourse’ นั้น หมายถึงหน่วยภาษาในระดับเหนือกว่าประโยคที่ใช้ในการสื่อสารจริง เช่น บทสนทนาและเรื่องต่าง ๆ หรือที่แปลเป็นภาษาไทยว่า **ข้อความต่อเนื่อง** (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, 2521) **ปริจเฉท** (เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์, 2534) **วจนะ** (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2536) หรือ **สัมพันธ์สาร** (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2541) กับอีกความหมายหนึ่งแทนได้ด้วย ‘D’ พิมพ์ใหญ่ หรือ ‘Discourse’ ซึ่งหมายถึงการศึกษาวิเคราะห์ภาษาร่วมกับ “สิ่งอื่น ๆ” อาทิ การกระทำ การปฏิสัมพันธ์ ค่านิยม ความเชื่อ สัญลักษณ์ วัตถุ สถานที่ ฯลฯ ซึ่งทำให้คนอื่นสามารถ “รู้” ได้ว่าขณะที่ใช้ภาษาในสถานการณ์การสื่อสารหนึ่ง ๆ นั้น “ใคร” กำลังทำกิจกรรม (ทางสังคม) อะไร ในฐานะ (อัตลักษณ์) อะไร

สำหรับคำว่า “วาทกรรม” ที่เป็นคำศัพท์พื้นฐานของการศึกษาแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์นั้น ตรงกับความหมายของ ‘Discourse’ ที่เขียนด้วย ‘D’ พิมพ์ใหญ่ โดยมุ่งความสนใจไปที่โครงสร้างทางสังคม อุดมการณ์ อำนาจ และการครอบงำ มากกว่าที่จะวิเคราะห์ “สิ่งอื่น ๆ” หรือบริบทที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาโดยทั่วไป¹ ดังจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1989) กล่าวถึง ‘Discourse’ หรือ วาทกรรม ว่า หมายถึงภาษาในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางสังคมที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางสังคม (language as social practice determined by social structure) เหตุที่กล่าวเช่นนี้เพราะภาษาถือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ปรัชญาการทางภาษาที่เกิดขึ้น จึงจัดว่าเป็นปรัชญาการทางสังคมด้วย ดังนั้น คำว่า

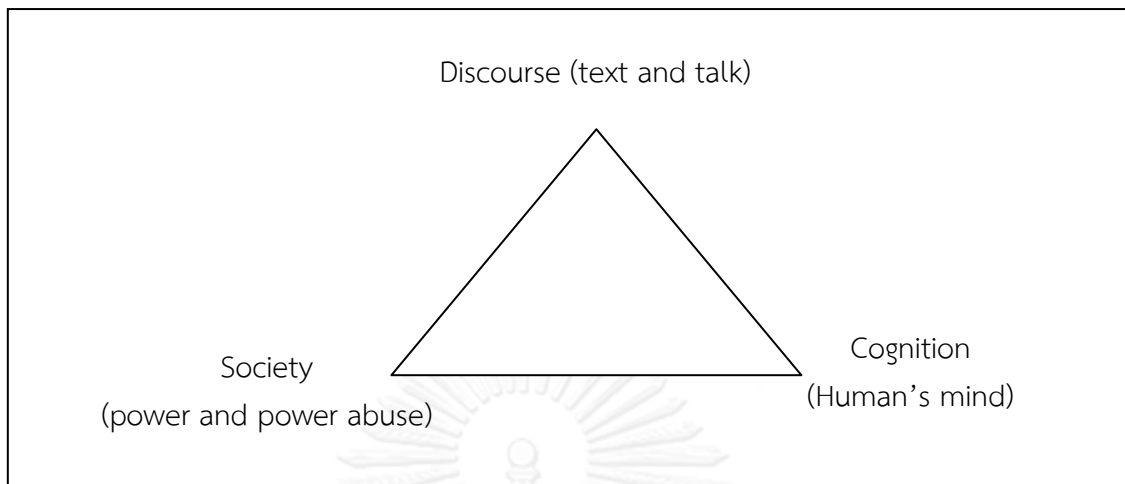
¹ งานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในภาษาไทยระยะแรก เช่น งานของกฤษดาภรณ์ หงส์ถาวร (2543) แปล Critical Discourse Analysis หรือ CDA ว่า “ปริจเฉทวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” เพื่อเน้นให้เห็นว่าเป็นการศึกษาในเชิงภาษาศาสตร์ที่ให้ความสำคัญแก่การวิเคราะห์ภาษาในตัวเอง แต่งาน CDA ในระยะต่อมาจะใช้คำว่า “วาทกรรม” เพื่อให้เห็นมิติทางด้านสังคมของงานในกลุ่มนี้มากขึ้น

วาทกรรมในความหมายของแฟร์คลัฟ จึงมีความหมายกว้างกว่าแค่ตัวบท (text) เพราะหมายรวมถึงทั้งกระบวนการการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นขณะที่ใช้ภาษา และการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) จึงไม่ใช่แค่การวิเคราะห์ตัวบท (text analysis) เท่านั้น เพราะจะต้องพิจารณาไปถึงการผลิตและการรับตัวบทนั้น ๆ ตลอดจนถึงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1992) มองวาทกรรมว่าเป็นสถานการณ์การสื่อสารที่มีองค์ประกอบ 3 มิติ ได้แก่ ตัวบท (text) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice) **ตัวบท (text)** หมายถึง ทั้งการใช้ภาษาและการแสดงออกของคนในสังคม **วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice)** หมายถึง ขั้นตอนการสร้าง การตีความ และการบริโภควาทกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ส่วน **วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice)** หมายถึง ปัจจัยทางสังคม เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการปกครอง ค่านิยม ความเชื่อ หรืออุดมการณ์บางอย่างในสังคม มิติทั้ง 3 นี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ การเลือกใช้ภาษาและแสดงออกของคนในสังคมหนึ่ง ๆ นั้น ถูกแวดล้อมด้วยปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม เช่น ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม หรืออุดมการณ์นั้นย่อมส่งอิทธิพลต่อขั้นตอนการผลิต ทำให้มีการเลือกผลิตตัวบท หรือเลือกใช้ภาษาและแสดงออกมาในรูปแบบเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง และส่งอิทธิพลต่อขั้นตอนการตีความและการบริโภควาทกรรมด้วย ตัวบทจึงมิใช่เป็นเพียงแค่ผลงานหรือผลผลิตที่เกิดจากการกระทำของผู้สร้างตัวบทนั้น ๆ แต่เพียงลำพัง แต่ยังมีกระบวนการผลิตและบริโภค ตลอดจนถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมาเกี่ยวข้องอีกด้วย

ยังมีนักภาษาในแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์อีกกลุ่มหนึ่งที่ได้กำหนดขอบเขตความหมายของ ‘Discourse’ หรือวาทกรรมแตกต่างออกไป นั่นคืองานของฟาน ไคก์ (van Dijk, 2006b) ที่นิยามความหมายของวาทกรรมไว้ว่า หมายถึงตัวบทภาษาพูดและภาษาเขียน (text and talk) นอกจากนี้ยังได้อธิบายเพิ่มเติมด้วยว่าวาทกรรมในความหมายกว้างนั้นอาจหมายถึงอวัจนภาษา เช่น ท่าทาง สีหน้า รูปแบบตัวอักษร ภาพ เสียง ดนตรี และอื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่านักวิเคราะห์ในกลุ่มนี้จะละเลยมิติทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม ในทางตรงกันข้าม วาทกรรมหรือตัวบทภาษาพูดและภาษาเขียนในทรรศนะของฟาน ไคก์ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสังคมและเป็นความสัมพันธ์ในระดับลึกคือสัมพันธ์กับระบบความคิด (cognition) ของคนในสังคมด้วย เพราะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ย่อมส่งผลกระทบต่อความคิดของคน และแสดงออกมาได้โดยอาศัยวาทกรรมซึ่งในที่นี้หมายถึงการใช้ภาษาทั้งภาษาพูด ภาษาเขียนและอวัจนภาษา ความสัมพันธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพรูปสามเหลี่ยมดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพรูปสามเหลี่ยมจากแนวคิด ‘triangulation framework’ ของฟาน ไดก์ (van

จะเห็นได้ว่ามโนทัศน์เรื่องวาทกรรมในงานแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของนักภาษานั้น ถึงแม้จะมีผู้ให้คำนิยามที่แตกต่างกัน แต่โดยสรุปแล้วก็ยังคงมุ่งความสนใจไปที่การศึกษา “ตัวบท” ที่เป็นผลมาจากกิจกรรมทางภาษาของมนุษย์และกระบวนการทางสังคมที่ก่อให้เกิดวาทกรรมและอิทธิพลของวาทกรรมที่มีต่อสังคม ทั้งนี้เพื่ออาศัยข้อมูลภาษาซึ่งมีเรื่องของอำนาจและอุดมการณ์แฝงอยู่นั้น ในการทำความเข้าใจโครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็นำความรู้ในเรื่องบริบททางสังคมวัฒนธรรมมาช่วยให้สามารถทำความเข้าใจและอธิบายข้อมูลภาษาได้ดียิ่งขึ้น

2.1.2 อุดมการณ์ (ideology)

คำว่า อุดมการณ์ ในงานวิจัยนี้เป็นศัพท์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ใช้ในความหมายที่ตรงกับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า “ideology”

เดอ เทรซี (อ้างใน van Dijk, 1995) นักคิดชาวฝรั่งเศส เป็นผู้ริเริ่มนำคำว่า ideology มาใช้เพื่อสนับสนุนความคิดของกลุ่ม Enlightenment ที่เชื่อว่าความรู้ที่แท้เกิดจากประสบการณ์ โดยมี ideology เป็นวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจรากเหง้าของความคิด หรือที่เรียกว่า “The Science of ideas” (ศาสตร์ว่าด้วยความคิด) เดอ เทรซี เชื่อว่าความรู้ที่เกิดขึ้นจะทำให้คนตระหนักถึงความอคติและความลำเอียงที่มีและจะนำพาสังคมไปสู่ความยุติธรรมและความก้าวหน้า ตลอดจนช่วยปรับปรุงแก้ไขปัญหาสังคมและการเมืองได้ จะเห็นว่าแนวคิดเรื่องอุดมการณ์นี้เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคมการเมือง (sociopolitical purpose) มาแต่ต้น

ต่อมาในศตวรรษที่ 19 คำว่า อุดมการณ์ถูกนำไปใช้ในทางเศรษฐศาสตร์สังคม คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) และฟรีดริช เองเงิลส์ (Engels อ้างในสมเกียรติ วันทะนะ, 2544) ได้แสดงทรรศนะว่า อุดมการณ์เป็น “มายา” (illusion) หรือ “สำนึกจอมปลอม” (false consciousness) เป็นเครื่องมือที่ชนชั้นปกครองใช้มอมเมาให้ชนชั้นที่ถูกปกครองมองไม่เห็นถึงธาตุแท้ของการที่ตน

ถูกกดขี่ขูดรีดโดยชนชั้นที่ได้เปรียบ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คืออุดมการณ์ เป็นชุดความคิดที่สร้าง/กำหนด โดยวัฒนธรรมและมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่มและความเสียเปรียบของคนกลุ่มอื่น

กรัมสกี (Gramsci อ้างใน ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2538) นักคิดแนวมาร์กซิสต์อีกคนหนึ่ง แสดงทรรศนะว่า อุดมการณ์ไม่เพียงเป็น “สำนักจอมปลอม” เท่านั้น แต่ยังปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม ในสถาบันต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน ครอบครัว อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมทุกสังคม สิ่งใดก็ตามที่เกิดจากการหล่อหลอมของสถาบันเหล่านี้ เช่น พฤติกรรมหรือนิสัย ล้วนแล้วแต่เป็น อุดมการณ์ทั้งสิ้น อุดมการณ์จึงเป็นเครื่องรวมคนเข้าด้วยกัน โดยการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม กำหนดฐานะและบทบาททางสังคมให้แก่คนในสังคม นอกจากนี้กรัมสกียังชี้ให้เห็นด้วยว่า อุดมการณ์ นั้น หากเข้าถึงมวลชน จะสามารถเป็นพลังที่นำไปสู่การต่อสู้อุปสรรค การต่อสู้ และการเปลี่ยนแปลง ทางอำนาจได้

แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ในลักษณะดังกล่าว ทำให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกผลิต ขึ้นมากลายเป็นเรื่องธรรมชาติ (naturalize) ในสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ คนบางกลุ่มในสังคม และนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ อุดมการณ์ และ ตัวบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยนักวิชาการสาขาต่าง ๆ รวมทั้งงานแนวทฤษฎีการวิพากษ์ที่ เชิงวิพากษ์ในสมัยต่อมา

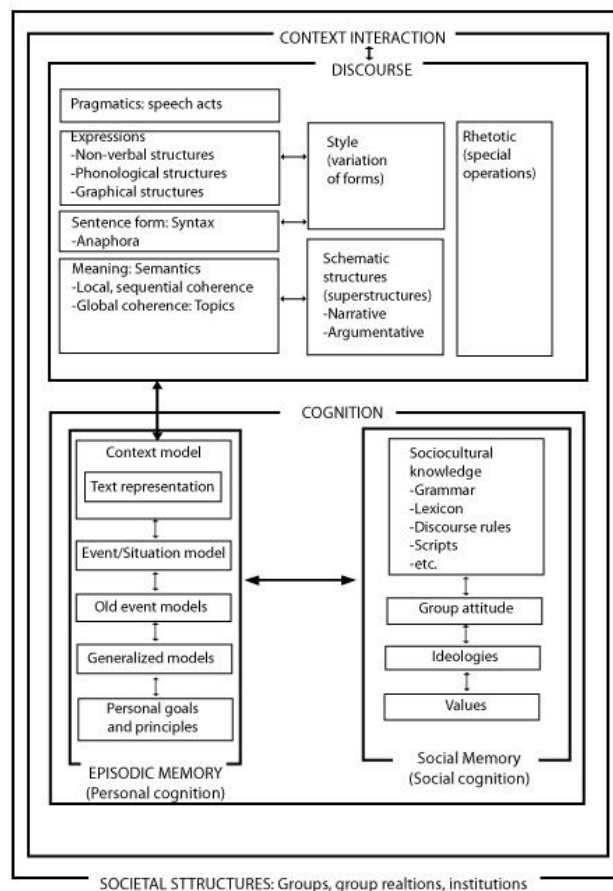
พาน ไดก์ เป็นนักภาษาศาสตร์คนหนึ่งพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอุดมการณ์ โดยใช้กรอบทฤษฎีการวิพากษ์เชิงวิพากษ์และวิธีการศึกษาที่เป็นสหวิทยาการ (multidisciplinary approach)

พาน ไดก์ (van Dijk, 1998, 2006b) อธิบายว่า อุดมการณ์เป็นเรื่องของความคิด (idea) แต่ไม่ได้เป็นความคิดของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่เป็นความคิดหรือความเชื่ออย่างเป็นระบบที่ สมาชิกในสังคมหรือกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกัน เช่น การเหยียดเชื้อชาติ (racism) เป็นต้น และถึงแม้ อุดมการณ์จะต้องไม่ใช่ความคิดของใครเพียงคนใดคนหนึ่ง แต่ความคิดของคนหนึ่งคน อาจพัฒนา กลายเป็นอุดมการณ์ที่คนในสังคมมีส่วนร่วมกันได้ นอกจากนี้อุดมการณ์ยังไม่ได้หมายถึงแค่ความคิดอะไร ก็ได้ แต่จะต้องกลายเป็นระบบความคิดพื้นฐานที่ควบคุมและจัดการความรู้ ความคิด รวมถึงความเชื่อ อื่น ๆ ที่สมาชิกในสังคมหรือกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกัน จึงจะถือว่าเป็นอุดมการณ์ ในทรรศนะของ พาน ไดก์ อุดมการณ์ไม่จำเป็นต้องถูกใช้ในทางลบ หรือถูกใช้เพื่อควบคุมหรือครอบงำคนบางกลุ่ม ในสังคมเสมอไป อุดมการณ์จะค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นและบางครั้งก็จะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยอาศัยประสบการณ์และวาทกรรมต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ จนกระทั่งอุดมการณ์นั้นเกิดขึ้นและ ดำรงอยู่ในสังคม เปลี่ยนแปลงไป หรือบางครั้งอาจค่อย ๆ แยกตัวออกจากอุดมการณ์บางอย่างที่มี อยู่เดิม จนเกิดเป็นอุดมการณ์ใหม่ขึ้นในสังคมก็ได้ อุดมการณ์บางอย่างเมื่อดำรงอยู่ในสังคม นาน ๆ เข้าก็อาจกลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมมองว่าเป็นสามัญสำนึก (common-sense) ได้

อุดมการณ์เป็นส่วนหนึ่งของระบบความคิดที่สมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ หรือสมาชิกใน กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องค่านิยม (values) ทางสังคมวัฒนธรรม อย่างแน่นอน จึงเป็นบรรทัดฐานให้สมาชิกในกลุ่มใช้ประเมินว่าอะไรดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ทำให้ สมาชิกในสังคมมีทัศนคติต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ไปในทำนองที่สอดคล้องกัน และเป็นแนวปฏิบัติ

(guidelines) ในเชิงพฤติกรรมและการแสดงออก ให้แก่สมาชิกในสถาบัน กลุ่มทางสังคม หรือสาขาอาชีพต่าง ๆ อาทิ นักข่าว นักวิทยาศาสตร์ ตลอดจนให้แนวทางในการรับรู้และปฏิสัมพันธ์กันทั้งในและนอกกลุ่มสังคม เช่น อุดมการณ์ชาตินิยม (nationalism) ที่แบ่ง “พวกเขา” คือคนชาติอื่นออกจาก “พวกเรา” คนในชาติ และมีแนวทางปฏิบัติต่อคนทั้งสองกลุ่มที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอุดมการณ์เป็นเรื่องของความเชื่อ อุดมการณ์จึงไม่ใช่เรื่องผิดหรือถูก ผู้ที่เชื่อในอุดมการณ์หนึ่งก็มักคิดว่าความเชื่อดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นความจริง ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อ ก็มักมองว่าอุดมการณ์ดังกล่าวเป็นความเชื่อแบบผิด ๆ และอาจพัฒนากลายเป็นอุดมการณ์แบบต่อต้าน เช่น anti-racism ได้ในที่สุด (van Dijk, 1995, 2000, 2006b)

ในฐานะที่ภาษาเป็นผลผลิตหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม นักวิชาการหลายคนจึงมองว่าภาษากับอุดมการณ์มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ฟาน ไคก์ (van Dijk, 1995) กล่าวว่า อุดมการณ์ คือความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์รวมทั้งพฤติกรรมในการใช้ภาษา และอุดมการณ์นั้น ก็มักจะถูกผลิตและผลิตซ้ำในแต่ละสังคม ผ่านทางการเขียน (text) และการพูด (talk) ของสมาชิกในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์กับวาทกรรมตามแนวคิดของ ฟาน ไคก์ สามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์และระบบปริชานอื่นๆ กับโครงสร้างวาทกรรมในบริบทการปฏิสัมพันธ์และบริบททางสังคมตามแนวคิดของฟาน ไคก์ (van Dijk,

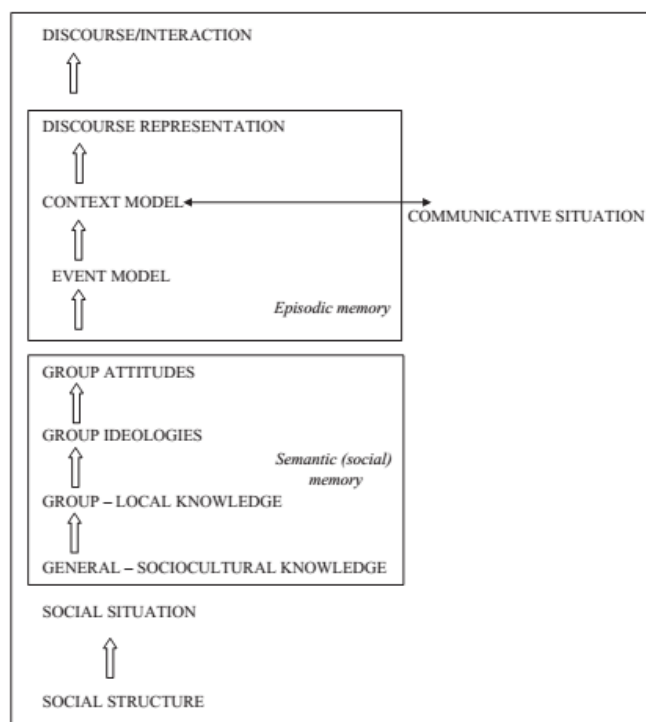
จากแผนภาพดังกล่าวจะเห็นว่าอุดมการณ์เป็นส่วนหนึ่งของความรู้ทางสังคม (Social cognition) ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทางสังคมวัฒนธรรม ทักษะคิด อุดมการณ์ และคุณค่า ความรู้ทางสังคมนี้เมื่อประกอบกันเข้ากับความรู้ส่วนบุคคล (Personal cognition) แล้ว ย่อมจะมีผลต่อวาทกรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งในแง่ของวัจนกรรม การแสดงออกทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ไวยากรณ์ ความหมาย สัทภาษา โครงสร้าง ความ และกลวิธีทางวาทศิลป์ต่าง ๆ ที่เลือกใช้ ขณะเดียวกันวาทกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบปริชานของคนในกลุ่มหรือสังคมด้วย

งานในระยะหลังของฟาน ไคก์ (van Dijk, 2009) ยังเสนอทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับบริบท (context) และหน้าที่ของอุดมการณ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของบริบท โดยอธิบายว่าสถานการณ์และองค์ประกอบทางสังคมต่าง ๆ เช่น ชั้นทางสังคม (class) เพศสถานะ (gender) อายุ (age) ของผู้ใช้ภาษา ไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการใช้ภาษา หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่มีความเชื่อมโยงโดยตรงใด ๆ ระหว่างโครงสร้างทางสังคมกับโครงสร้างวาทกรรม เพราะหากความเชื่อมโยงที่ว่านั้นมีอยู่จริง ผู้ใช้ภาษาทุกคนที่อยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมเดียวกันก็ย่อมพูดหรือเขียนอะไรที่เหมือนกันเสมอ

ฟาน ไคก์กล่าวว่า สังคมกับวาทกรรมไม่ได้สัมพันธ์กันโดยตรง แต่อาศัยสื่อกลาง คือความสามารถของปัจเจกบุคคลในการทำความเข้าใจ ตีความ และ “นิยาม” สถานการณ์การสื่อสารนั้น ๆ โดยผู้มีส่วนร่วมในการสื่อสาร (participants) จะต้องมี “แบบแผนบริบท” (context models) ที่ฝังอยู่ในระบบความคิด และอาศัยแบบแผนนั้น ๆ ในการทำความเข้าใจเหตุการณ์และตีความเงื่อนไขต่าง ๆ ในการสื่อสารให้สามารถพูดและเขียนออกมาได้อย่าง “เหมาะสม” (ซึ่งความเหมาะสมที่ว่านี้อาจมีลักษณะที่เป็น “พลวัต” คือเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาที่สื่อสารกัน เมื่อผู้มีส่วนร่วมในการสื่อสารตัดสินใจว่าเงื่อนไขในการสื่อสารนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป) ทั้งนี้ ผู้ใช้ภาษาไม่เพียงแต่จะต้องตีความสิ่งที่คู่สนทนาพูดหรือแสดงออกมาให้เห็นเท่านั้น แต่ยังคงต้อง “อ่าน” ความคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง และกำหนดบทบาทของตนเองอย่าง “เหมาะสม” ว่าเราเป็นใคร เขาเป็นใคร และกำลังทำอะไร เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์นั้นดำเนินต่อไปได้

ตามแนวคิดของฟาน ไคก์ การศึกษาความคิดของผู้ใช้ภาษาในฐานะที่เป็น “ปัจเจกบุคคล” นั้นเป็นประเด็นที่ไม่ควรละเลย เพราะผู้ใช้ภาษาไม่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ใด ๆ โดยปราศจากความคิดอ่าน หากแต่เต็มไปด้วยชุดความรู้ทางสังคมวัฒนธรรมในระดับลึกจำนวนมาก ที่มีและใช้ร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในสังคม (รวมทั้งอุดมการณ์ด้วย) อีกทั้งยังมีประสบการณ์ส่วนบุคคล แผนการ เป้าหมาย ความคิดเห็น และอารมณ์ ที่อาจมีอิทธิพลต่อสิ่งที่พูดและวิธีการที่พูด

ความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์ “แบบแผนบริบท” (context models) กับวาทกรรมตามแนวคิดของฟาน ไคก์ สามารถแสดงได้ด้วยแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 Simple schema of context-controlled discourse production (van Dijk, 2008b: 103)

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นว่าอุดมการณ์มีส่วนสร้าง “แบบแผนบริบท” (context models) ขึ้นในความรู้ของปัจเจกบุคคล ขณะเดียวกันอุดมการณ์ก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทัศนคติและความรู้ของกลุ่ม ตลอดจนอาจมีผลต่อการตีความเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ของปัจเจกบุคคลด้วย และจะเห็นว่าบางครั้งผู้ใช้ภาษาอาจตีความ “ตัวบท” โดยอาศัยเพียงความรู้ ความคิดหรือประสบการณ์ส่วนตัว โดยไม่จำเป็นต้องใช้อุดมการณ์เป็นกรอบในการตีความเสมอไปได้ หรือไม่ อุดมการณ์บางอย่างก็อาจฝังลึกจนผู้ใช้ภาษารู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติ เรื่องธรรมดา หรือเป็นธรรมชาติ อยู่เช่นนั้นเอง และมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ใช้ภาษาโดยไม่รู้ตัว

แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1989, 1995a, 2003) เป็นคนหนึ่งที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ในแง่มุมมองที่ต่างออกไป แฟร์คลัฟมองว่าอุดมการณ์เป็นส่วนหนึ่งของบริบททางสังคมวัฒนธรรม และเป็น “สามัญสำนึก” ที่มีหน้าที่ในเชิงอำนาจ (common sense in the service of power) ทั้งนี้เพราะคนทั่วไปมักมองข้ามอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังวาทกรรมเพราะคิดเอาว่าเป็นเรื่องของสามัญสำนึก คือเป็นเรื่องปกติหรือเรื่องธรรมดาที่ “ใคร ๆ ก็รู้” ดังนั้นจึงเป็นโอกาสให้คนบางกลุ่มใช้วาทกรรมบางประเภทหรือคุณสมบัติบางอย่างของวาทกรรมในการควบคุมการแสดงออกและการตีความของคนกลุ่มอื่น ๆ แฟร์คลัฟ (Fairclough, 2003: 218) ได้ให้คำจำกัดความอุดมการณ์ในเชิงวิพากษ์ไว้ว่า อุดมการณ์เป็นภาพตัวแทนของแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับโลกนี้ที่จะช่วยสถาปนาและธำรงรักษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การควบคุม และการแสวงหาผลประโยชน์เอาไว้สำหรับคนบางกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป อุดมการณ์เป็นเรื่องของความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่สมาชิกในกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกัน เป็นความคิดที่เกิดจากการสังสมและสืบทอดต่อกันมาโดยคนในสังคม จนฝังอยู่ในระดับลึก ทำหน้าที่จัดระเบียบความคิดความเชื่ออื่น ๆ เป็นกรอบในการตีความเหตุการณ์ และสถานการณ์การสื่อสารต่าง ๆ ตลอดจนเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและการกระทำของคนในสังคม รวมทั้งพฤติกรรมในการใช้ภาษาด้วย

แนวคิดเรื่องอุดมการณ์มักจะสัมพันธ์กับเรื่องของการใช้อำนาจ เพราะอุดมการณ์ต่าง ๆ จะได้รับการผลิต ผลิตซ้ำ ตอกย้ำ หรือต่อต้านหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าอุดมการณ์นั้น ๆ ถูกถ่ายทอดมาจากกลุ่มหรือชนชั้นที่มีอำนาจทางสังคมมากหรือน้อย ดังนั้นนักวิชาการบางกลุ่มจึงให้คำจำกัดความคำว่า อุดมการณ์ในเชิงวิพากษ์ไว้ว่า อุดมการณ์คือชุดของความคิดซึ่งคนในสังคมยึดถือปฏิบัติ และเป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อคนบางกลุ่ม แต่ไม่ว่าอุดมการณ์จะเป็นไปเพื่อเอื้อประโยชน์แก่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคมหรือไม่ก็ตาม อุดมการณ์ก็มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการกำหนดพฤติกรรมและการกระทำของคนในสังคมนวมทั้งพฤติกรรมในการใช้ภาษา ขณะเดียวกันการเขียน (text) และการพูด (talk) รวมถึงพฤติกรรมการแสดงออกอื่น ๆ ของสมาชิกในสังคม ก็เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลิต ผลิตซ้ำ ตอกย้ำ หรือต่อต้านอุดมการณ์บางอย่างที่มีอยู่ในสังคม

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวทางของฟาน ไคก์ มองว่าอุดมการณ์ถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบความคิดของมนุษย์ที่เชื่อมโยงวาทกรรมกับสังคมเข้าด้วยกัน (โดยเฉพาะในแง่อำนาจและการใช้อำนาจในสังคม) และมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการตีความวาทกรรม ขณะที่วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวทางของแฟร์คลัฟมองว่าอุดมการณ์เป็นส่วนหนึ่งของบริบททางสังคม วัฒนธรรมที่แวดล้อมที่ส่งอิทธิพลต่อขั้นตอนการผลิต ทำให้มีการเลือกผลิตตัวบท หรือเลือกใช้ภาษา และแสดงออกมาในรูปแบบเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง และส่งอิทธิพลต่อขั้นตอนการตีความและการบริโภคตัวบทด้วย

อย่างไรก็ตาม ทั้งสองแนวทางต่างก็มองว่าอุดมการณ์เป็นเรื่องของระบบความคิดที่สมาชิกในสังคมมีร่วมกัน ดังนั้นการศึกษาอุดมการณ์จึงเป็นเรื่องของการศึกษาความคิดของคนในสังคมนวมถึงวิธีการถ่ายทอดความคิดนั้น และเมื่อเราเข้าใจความคิดของคนในสังคมหนึ่ง ๆ แล้วก็มักจะช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนวินิธิปฏิบัติในสังคมได้ชัดเจนลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

2.1.3 อำนาจ (power)

งานแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ สนใจเรื่องอำนาจ (power) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relation) ที่ไม่เท่าเทียมกัน และโดยเฉพาะอิทธิพลที่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและความไม่เท่าเทียมกันนั้นมีต่อตัวบท หรือในทางกลับกันคืออิทธิพลของตัวบทที่มีต่อการทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและความไม่เท่าเทียมกันนั้นดำรงอยู่ต่อไปได้ในสังคมหรือเกิดการเปลี่ยนแปลง

ฟูโกต์ (Foucault, 1972) อธิบายว่าอำนาจเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ทั่วไปในทุกบริบทสังคม เกิดเมื่อมีความสัมพันธ์กัน (Power Relation) ระหว่างบุคคลอย่างน้อย 2 คน (หรือกลุ่ม) อำนาจเป็น

เรื่องของการควบคุม (Control) และมีลักษณะที่ไม่สมมาตร (asymmetrical) คือเป็นความสัมพันธ์ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าและควบคุมอีกฝ่ายหนึ่งให้ทำในสิ่งตนต้องการ

ฟาน ไดก์ (van Dijk, 2008a: 29-31) อธิบายคุณสมบัติของอำนาจไว้ว่า อำนาจเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ชนชั้น หรือการก่อรูปทางสังคมในลักษณะอื่น ๆ หรืออาจเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในฐานะสมาชิกของสังคมหรือกลุ่มทางสังคมหนึ่ง ๆ ก็ได้ อำนาจเกิดจากความสามารถที่ไม่เท่ากันในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมจะควบคุมจิตใจ (mental control) ของคนในสังคม และสมาชิกในสังคมก็จะสามารถแสดงออกเพื่อสืบทอดหรือท้าทายอำนาจดังกล่าวในรูปแบบต่าง ๆ ได้ผ่านการปฏิสัมพันธ์กัน

หลุยส์และจอร์เจนเซน (Louise & Jørgensen, 2002) อธิบายว่า อำนาจมีที่มาจากอภิสิทธิ์ในการ “เข้าถึง” (access) ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีคุณค่าในสังคม เช่น ทรัพย์สิน รายได้ ตำแหน่งหน้าที่ สถานะทางสังคม พลละกำลัง การเป็นสมาชิกกลุ่ม การศึกษา หรือความรู้ รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงวาทกรรมและการสื่อสารบางประเภท (genre) บางรูปแบบ หรือบางบริบท อำนาจเป็นเรื่องของ การควบคุม ที่(สมาชิกของ)กลุ่มหนึ่งมีเหนือ(สมาชิกของ)อีกกลุ่มหนึ่ง ทั้งในแง่การกระทำ (action) และความคิด (cognition) กล่าวคือกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่าไม่เพียงแต่จะจำกัดอิสรภาพในแง่การกระทำของกลุ่มที่ด้อยกว่าเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อความคิดของคนเหล่านั้นอีกด้วย

การควบคุมอาจทำได้โดยตรงโดยใช้การกระทำ เช่น ตำรวจใช้กำลังกับผู้ชุมนุมผู้ชาย ใช้ความรุนแรงกับผู้หญิง หรืออาจทำได้โดยการโน้มน้าว (persuasion) การปิดบังอำพราง (dissimulation) หรือการครอบงำ (manipulation) ด้วยกลวิธีต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนความคิดของผู้อื่นให้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายที่มีอำนาจ โดยอาศัยการพูดและการเขียน (text and talk) เป็นเครื่องมือในการจัดการและควบคุมความคิด ด้วยเหตุนี้วาทกรรมจึงมีความเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่อง “อำนาจ” และเป็นเหตุให้มีผู้สนใจใช้การศึกษาแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มาศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจทั้งที่ปรากฏในวาทกรรมและที่ใช้วาทกรรมเป็นเครื่องมือ

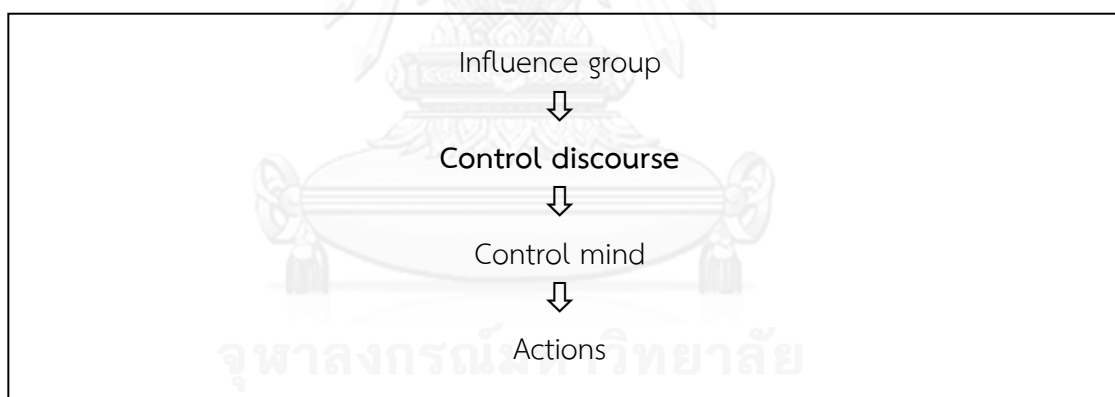
อำนาจและการควบคุมในสังคมหนึ่ง ๆ อาจไม่ได้แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาเสมอไป บางครั้งการควบคุมก็เกิดขึ้นและถูกผลิตซ้ำแบบแอบแฝงผ่านการพูดและการเขียนรูปแบบต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจน “ดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมชาติและค่อนข้างยอมรับได้” (appear natural and quite acceptable) โดยอาศัยการชักจูงความคิดของคนที่ถูกควบคุมให้เป็นไปในทิศทางที่ว่า การควบคุมนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเอง ผู้ถูกควบคุมเป็นฝ่ายเลือกและยอมรับที่จะอยู่ภายใต้การควบคุมดังกล่าว เราเรียกรูปแบบการควบคุมในลักษณะยินยอมพร้อมใจนี้ว่า การครองความเป็นเจ้าทางความคิด (hegemony)

หลุยส์และจอร์เจนเซนยังกล่าวด้วยว่า อำนาจและการควบคุมของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ได้กระทำโดยสมาชิกของกลุ่มในฐานะปัจเจกบุคคล แต่มักจะมีลักษณะที่เป็น “สถาบัน” เช่น ในกรณีของการเหยียดเชื้อชาติ หรือการล่องละเมิดทางเพศรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อาจได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ได้รับการรับรองโดยศาล ได้รับสิทธิโดยกฎหมาย บังคับใช้โดยตำรวจ หรือถ่ายทอดและผลิตซ้ำอุดมการณ์เดียวกันนั้นโดยสื่อมวลชนหรือแบบเรียน

ต่าง ๆ นอกจากนี้ในกลุ่มหรือองค์กรทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่ทำหน้าที่ควบคุม ยังมี “ลำดับชั้นของอำนาจ”(hierarchy of power) ด้วย โดยสมาชิกบางคนของกลุ่มหรือองค์กรจะมีอำนาจนำจะมีบทบาทพิเศษในการวางแผน ตัดสินใจ และควบคุมความสัมพันธ์และกระบวนการ ในการแสดงออกซึ่งอำนาจ คนกลุ่ม (เล็ก ๆ) นี้ มักได้รับการเรียกขานว่า “ชนชั้นนำทางอำนาจ” (power elites) และชนชั้นนำพวกนี้เองที่มักมีอำนาจพิเศษในการเข้าถึงวาทกรรม และมักจะเป็น คนที่มีเรื่องจะพูดมากที่สุด

ตามแนวคิดของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1989) อำนาจจะปรากฏอยู่ทั้งในวาทกรรม และเบื้องหลังวาทกรรม อำนาจในวาทกรรมอาจปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งแบบเปิดเผย เช่น การที่ ผู้มีส่วนร่วมในการสื่อสารฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่าใช้กลวิธีทางภาษาในการควบคุมหรือจำกัด ผลประโยชน์ของฝ่ายที่ไม่มีอำนาจ หรือเป็นฝ่ายควบคุม “หัวข้อ” ที่จะใช้ในการสื่อสาร และแบบ แอบแฝง เช่น การกำหนดหัวข้อเรื่องและมุมมองการนำเสนอในวาทกรรมสื่อมวลชน (media discourse) เป็นต้น ส่วนอำนาจที่อยู่เบื้องหลังวาทกรรมนั้น เช่น การกำหนดภาษามาตรฐาน ภาษา ทางการ ภาษาสุภาพ การกำหนดประเภทของวาทกรรมและการเข้าถึงวาทกรรมบางประเภท ซึ่งแสดงความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นในสังคม เป็นต้น

รัชนีกร พงศ์อุดม (2548) ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับการควบคุม ความคิดและโลกทัศน์ของคนในสังคม ว่ามีความเชื่อมโยงกันตามแผนผัง ดังนี้

ภาพที่ 4 แผนผังความเชื่อมโยงระหว่างอำนาจกับการควบคุมวาทกรรมและความคิด (รัชนีกร พงศ์อุดม)

จากแผนผังข้างต้น จะเห็นว่ากลุ่ม/สถาบันผู้มีอิทธิพลจากการมีอำนาจ ไม่ว่าจะเป็น สถานภาพ เงิน ความรู้ ฯลฯ ได้ควบคุมรูปแบบของวาทกรรมในสังคม สร้างมุมมอง ความคิด โลกทัศน์ ให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ และมีผลต่อความคิด มุมมอง โลกทัศน์ของสมาชิกในสังคม สามารถจูงใจทำให้สมาชิกเหล่านั้นคล้อยตามและคิดเห็นแบบเดียวกันได้ รวมถึงมีพฤติกรรมตามที่ กลุ่มผู้มีอิทธิพลนั้นต้องการให้เป็น หรือกล่าวได้อีกว่าถ้าใครก็ตามสามารถกำหนดหรือควบคุม วาทกรรมในสังคมได้ โอกาสที่จะควบคุมความคิดจิตใจและการกระทำต่าง ๆ ของคนในสังคมก็จะมี มากเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป อำนาจ(ทางสังคม) หมายถึงความสามารถในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างที่คุณกลุ่ม/สถาบันที่มีอำนาจในสังคมต้องการให้เป็น อำนาจที่จะสามารถควบคุมหรือ

ครอบงำนี้อาจมีอิทธิพลต่อการกระทำและความคิดของกลุ่มที่ด้อยกว่า ทั้งโดยการบังคับเอาโดยตรง หรือโดยการโน้มน้าวและการครอบงำทางความคิดโดยอาศัยวาทกรรมที่กลุ่ม/สถาบันผลิตขึ้นเป็นเครื่องมือ อำนาจเป็นส่วนหนึ่งของบริบททางสังคมวัฒนธรรม (ตามแนวคิดของแฟร์คลัฟ) และมีความสัมพันธ์กันกับอุดมการณ์อย่างใกล้ชิด เพราะอุดมการณ์บางอย่างอาจช่วยสถาปนา อารังรักษาต่อต้าน หรือเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบหนึ่ง ๆ ในสังคมได้ ในการวิเคราะห์วาทกรรม โดยเฉพาะในขั้นตอนของการวิพากษ์ จึงไม่เพียงแต่มุ่งอธิบาย “ระบบความคิด” หรืออุดมการณ์ที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมเท่านั้น แต่ยังพยายามอธิบายความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจด้วยว่าใครเป็นผู้ควบคุมการนำเสนอ “ระบบความคิด” นั้น และใครจะเป็นผู้ได้รับหรือเสียประโยชน์จากการที่มี “ระบบความคิด” เช่นนั้นอยู่ในสังคม

2.1.4 การครอบงำ (manipulation)

การบริหารอำนาจ(ทางสังคม) อาจทำได้โดยการบังคับเอาโดยตรง หรือโดยการโน้มน้าว และการครอบงำทางความคิดโดยอาศัยวาทกรรมที่กลุ่ม/สถาบันผลิตขึ้นเป็นเครื่องมือ การครอบงำ หรือ **manipulation** จึงเป็นวิธีการหนึ่งในการบริหารอำนาจของกลุ่ม/สถาบันที่มีอำนาจเหนือกว่าในสังคมเพื่อควบคุมกลุ่ม/สถาบันที่มีอำนาจน้อยกว่าให้เป็นไปตามที่ต้องการ

ฟาน ไดก์ (van Dijk, 2006a) อธิบายว่า **การครอบงำ (Manipulation)** หมายถึง กิจกรรมการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ ที่คนกลุ่มหนึ่งใช้เป็นเครื่องมือบริหารอำนาจในการควบคุมคนอีกกลุ่มหนึ่ง(หรือหลายกลุ่ม) และทำให้คนเหล่านั้นเสียประโยชน์ เพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ การครอบงำไม่ได้เป็นเพียงการใช้อำนาจทั่ว ๆ ไป แต่เป็นการใช้อำนาจในทางที่ผิด (power abuse) และอาจมีลักษณะที่แอบแฝง โดยทำให้ผู้ที่ถูกครอบงำเชื่อและเต็มใจทำสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีอำนาจและทำให้ตัวเองต้องเสียประโยชน์ การครอบงำตามทฤษฎีของฟาน ไดก์ นั้น เป็นเรื่องของการควบคุมจิตใจโดยอาศัยวาทกรรม หรือตัวบทภาษาพูดและภาษาเขียน ตลอดจนสัญญาณอื่น ๆ เช่น ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพยนตร์ หรือสื่ออื่น ๆ เป็นเครื่องมือ ไม่ว่าจะฝ่ายที่ครอบงำหรือถูกครอบงำ จะรู้ตัว/ยอมรับหรือไม่ก็ตาม

ฟาน ไดก์ (van Dijk, 2006a: 359-369) ได้เสนอ **กรอบสามมิติ (triangulation framework)** เพื่อใช้ในการศึกษา “การครอบงำ” แบบสหวิทยาการ (multidisciplinary) มิติต่าง ๆ ประกอบด้วย **การครอบงำทางสังคม** ซึ่งหมายถึง การที่กลุ่มทางสังคม/สถาบัน/องค์กรต่าง ๆ ที่มีอำนาจเหนือกว่าได้ใช้อำนาจในการควบคุมอีกฝ่ายหนึ่งอย่างไม่ถูกต้อง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ผลิต ผลิตซ้ำและตอกย้ำความไม่เท่าเทียมกันในสังคม **การครอบงำทางความคิด** ซึ่งหมายถึง การควบคุมระบบความคิดของคนในสังคมให้เป็นไปในแนวทางที่คนควบคุมเป็นฝ่ายได้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการควบคุมความเข้าใจ การก่อรูปของแบบแผนความคิดที่มีอคติ และภาพตัวแทนทางสังคม เช่น ความรู้ และอุดมการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น การครอบงำทางความคิดนี้มีทั้งในระดับความจำระยะสั้น (Short term memory –STM) คือครอบงำความคิดชั่วขณะหนึ่ง และในระดับความจำระยะยาว (Long term memory –LTM) คือครอบงำความคิดเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนกลายเป็นแบบแผนความคิดที่ฝังอยู่ในระดับลึก เช่น ความรู้ ทัศนคติ อุดมการณ์ต่าง ๆ มิติที่สามคือ **การครอบงำทางวาทกรรม** ซึ่งหมายถึง การใช้วาทกรรมแฝงอุดมการณ์บางรูปแบบซ้ำ ๆ เช่น การ

เน้นย้ำสิ่งดีของ “พวกเรา” และเน้นย้ำสิ่งที่ไม่ดีของ “พวกเขา” เป็นต้น การครอบงำส่วนใหญ่จะอาศัยวาทกรรมเป็นเครื่องมือ อย่างไรก็ตาม วาทกรรมเดียวกันอาจมีลักษณะครอบงำในสถานการณ์หนึ่ง แต่ไม่มีลักษณะครอบงำในอีกสถานการณ์หนึ่งก็เป็นได้ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการครอบงำทางวาทกรรมคือ การควบคุมภาพตัวแทนทางสังคมของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกัน ทั้งนี้เพราะชุดความคิดความเชื่อทางสังคมเหล่านี้จะไปทำหน้าที่ควบคุมการกระทำและคำพูดของคนในหลาย ๆ สถานการณ์และสามารถครอบงำอยู่ได้เป็นเวลานาน การครอบงำส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในการสื่อสารสาธารณะที่ควบคุมโดยผู้มีอำนาจ เช่น นักการเมือง ข้าราชการ สื่อมวลชน นักวิชาการ หรือชนชั้นสูง

การมองการครอบงำเป็น 3 มิติเช่นนี้ ช่วยให้สามารถมองเห็นเงื่อนไขที่แตกต่างกันระหว่างการครอบงำกับการควบคุมจิตใจรูปแบบอื่น ๆ ได้ อย่างเช่นในกรณีของการโน้มน้าวที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันมากจนบางครั้งไม่สามารถแยกได้ แต่ข้อแตกต่างที่สำคัญอยู่ตรงที่มีมิติของการครอบงำทางสังคม เพราะการครอบงำจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า และทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ โดยที่ส่วนใหญ่แล้วผู้ถูกครอบงำจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้ถูกกระทำหรือเป็น “เหยื่อ” คือไม่สามารถเข้าใจหรือตระหนักถึงจุดมุ่งหมายที่แท้ของการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ขณะที่ถ้าเป็นการโน้มน้าว ผู้โน้มน้าวมักจะไม่ได้มุ่งเอาประโยชน์จากอีกฝ่ายหนึ่งเท่ากับการครอบงำ ส่วนผู้รับสารก็จะมีอิสระที่จะเชื่อหรือทำตามที่ตนเองต้องการได้มากกว่า และอาจจะยอมรับสิ่งที่ผู้โน้มน้าวพยายามเสนอหรือไม่ก็ได้

ฟาน ไคค์ (van Dijk, 2006a: 359-375) ยังกล่าวด้วยว่าปัจจัยที่ทำให้คนไม่สามารถต้านทาน ป้องกัน หรือหลีกเลี่ยงการถูกครอบงำได้ก็คือ การขาดความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง จนไม่สามารถคิดเห็นไปในทางอื่นได้ ประกอบกับไม่สามารถปฏิเสธบรรทัดฐาน ค่านิยม และอุดมการณ์พื้นฐานบางประการที่มีอยู่เดิม หรืออาจอยู่ในอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างแรงกล้าจนขาดสติ วิจารณ์ญาณ หรือมีตำแหน่ง อาชีพ สถานภาพทางสังคมที่ทำให้มีแนวโน้มที่จะยอมรับวาทกรรมของคนบางกลุ่ม บางสถาบัน หรือบางองค์กร อย่างไรก็ตาม (กลุ่ม)คนที่ถูกครอบงำอาจจะสามารถต้านทานหรือหลุดพ้นจากการควบคุมครอบงำของฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าได้โดยอาศัยความรู้เท่าทันการครอบงำทางความคิดที่แอบแฝงมาในวาทกรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องอาศัยการศึกษาในแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อวิเคราะห์และตีความความคิดและเจตนาของผู้ใช้ภาษาในการเลือกใช้รูปภาษาต่าง ๆ โดยเฉพาะเพื่อครอบงำทางความคิด เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ประโยค ประชาน/ประโยคกรรม การใช้นามวลี การใช้กลวิธีทางวาทศิลป์ต่าง ๆ เช่น อติพจน์ นามนัย อุปลักษณ์ การแสดงออกด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การใช้ภาพ การใช้เสียง เพื่อเสนอภาพด้านบวกของ “เรา” และเสนอภาพด้านลบของ “เขา” ในการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์กัน เป็นต้น

2.1.5 วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis - CDA)

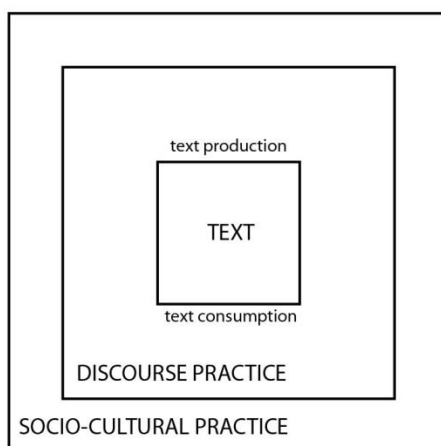
แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995a) เสนอแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ โดยอธิบายว่า เป็นการศึกษาโครงสร้างของภาษาในวาทกรรมเพื่อทำความเข้าใจสังคม และเพื่อให้เห็นวิถีการในการใช้อำนาจ การครอบงำ และความไม่เท่าเทียมกัน ที่ถูกผลิตและผลิตซ้ำภายใต้อุดมการณ์บางอย่าง

งานของแฟร์คลัฟระยะแรก ๆ (Fairclough, 1989) ที่นำเสนอแนวทางการ “วิพากษ์” ในการศึกษาภาษานั้น ยังไม่ได้ใช้คำว่าวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ หรือ Critical Discourse Analysis (CDA) แต่เรียกกรอบการวิเคราะห์ที่นำเสนอว่า “การศึกษาภาษาเชิงวิพากษ์” (Critical Language Study – CLS) ซึ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษากับอำนาจ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันในเชิงอำนาจ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ 1) เพื่อช่วยให้คนทั่วไปมองเห็นความสำคัญของภาษาในการผลิต อารงรักษา และเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมมากขึ้น และ 2) เพื่อช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ว่าภาษาเป็นเครื่องมือที่คนบางกลุ่มใช้ควบคุมหรือครอบงำคนบางกลุ่ม และความตระหนักรู้จะเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การต้านทานและการเปลี่ยนแปลง จนสามารถเป็นอิสระจากการควบคุมครอบงำนั้นได้

เหตุที่แฟร์คลัฟเลือกใช้คำว่า critical หรือ วิพากษ์ ก็เพราะบางครั้งความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความไม่เท่าเทียมกันในเชิงอำนาจอาจถูกซ่อนหรือถูกปิดบังไว้จากความรู้ของคนทั่วไป ในรูปแบบของ “สามัญสำนึก” (common-sense) ที่มักถูกละเลยหรือมองข้ามไป ดังนั้นจึงต้อง “วิพากษ์” เพื่อให้มองเห็นอุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการใช้ภาษานั้น

แฟร์คลัฟ อธิบายว่า critical language study – CLS นั้น ทำได้โดยใช้ความรู้ทางภาษาในด้านต่าง ๆ อาทิ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์สังคม วัฒนธรรม ภาษาศาสตร์ปริชาน การวิเคราะห์บทสนทนา และการวิเคราะห์วาทกรรม มาบูรณาการเข้ากับทฤษฎีทางสังคมต่าง ๆ เป็นการมุ่งเน้นวิเคราะห์ที่ตัวภาษา เพื่อให้คนทั่วไปตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ไม่เท่ากันในสังคมมากขึ้น (1989: 4) และถึงแม้ว่าในเวลาต่อมา แฟร์คลัฟจะพัฒนากรอบการวิเคราะห์ให้ละเอียดและชัดเจนขึ้นแต่ความมุ่งหมายในการศึกษาดังกล่าวก็ยังคงปรากฏอยู่ในงานของเขาโดยตลอด

การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของ แฟร์คลัฟประกอบด้วย การวิเคราะห์ตัวบท การวิเคราะห์กระบวนการผลิตและบริโศคตัวบท และการวิเคราะห์สังคม เพื่อให้ครอบคลุมสถานการณ์การสื่อสารที่มีองค์ประกอบ 3 มิติ ได้แก่ ตัวบท (text) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice) แสดงได้ด้วยแผนภาพ ดังนี้

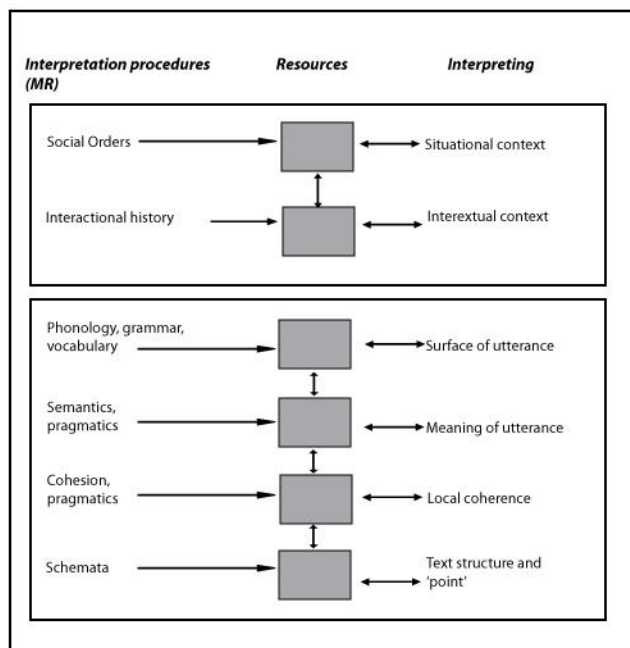

ภาพที่ 5 กรอบ 3 มิติทั้งสามของวาทกรรมตามแนวคิดของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995b: 59)

การมองวาทกรรมเป็น 3 มิติที่แฟร์คลัฟเสนอนี้ ช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท การปฏิสัมพันธ์ และบริบทได้ชัดเจนขึ้น ผู้วิเคราะห์จะต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิต/รับตัวบท ตลอดจนถึงเงื่อนไขทางสังคม ทั้งเงื่อนไขเฉพาะในบริบทของสถานการณ์การสื่อสารนั้น ๆ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของสถาบัน/สังคมควบคู่กันไป การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในแต่ละมิติทำได้โดย **การพรรณนา** คุณสมบัติโดยทั่วไปของตัวบท ซึ่งอาจเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนก็ได้ และอาจหมายรวมถึงทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา เช่น ภาพ เสียง ฯลฯ **การตีความ** ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับการปฏิสัมพันธ์ ภาคปฏิบัติทางวาทกรรม หรือกระบวนการผลิตและรับตัวบทนั้น และ **การอธิบาย** วิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม หรือความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับบริบททางสังคมที่แวดล้อมอยู่

มิติที่ 1 งานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวทางของแฟร์คลัฟมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์และตีความ “ตัวบท” หรือข้อมูลภาษา ทั้งในระดับของคำศัพท์ ไวยากรณ์ ความหมายระบบเสียง และการเชื่อมโยงความในในระดับที่เหนือกว่าประโยค

มิติที่ 2 การวิเคราะห์วาทกรรมในมิติที่ 2 ซึ่งเป็นขั้นตอนของการตีความ ประกอบด้วย การตีความตัวบทและตีความบริบท ในขั้นตอนของการตีความตัวบทผู้วิเคราะห์จะต้องตีความรูปภาพ ความหมายของถ้อยความ การเชื่อมโยงความ และโครงสร้างของตัวบท ตลอดจนถึงประเด็นที่นำเสนอในตัวบทนั้น ๆ โดยใช้ความรู้ทางภาษาระดับต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ ขณะเดียวกันก็ต้องตีความบริบทของสถานการณ์การสื่อสารนั้นโดยอาศัยความรู้เรื่องลำดับทางสังคม (social order) และลำดับวาทกรรม (order of discourse) ในระดับต่าง ๆ เพื่อตัดสินว่าตัวบทนั้นอยู่ในสถานการณ์การสื่อสารใด เกี่ยวข้องกับตัวบทอื่น ๆ และเกี่ยวข้องกับสถาบันใดบ้างในสังคม เช่น เป็นการสื่อสารของแพทย์ ตำรวจ หมอคู ศาล เป็นต้น และใช้ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์การปฏิสัมพันธ์เพื่อตีความว่าตัวบทนั้นมีลักษณะที่เป็น **สหบท (intertextuality)** คือสัมพันธ์กับตัวบทและบริบทอื่น ๆ ที่มีอยู่ก่อนแล้วในสังคมอย่างไร กระบวนการตีความดังกล่าว สามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6 กระบวนการตีความตัวบทที่สัมพันธ์กับบริบทอื่นๆ

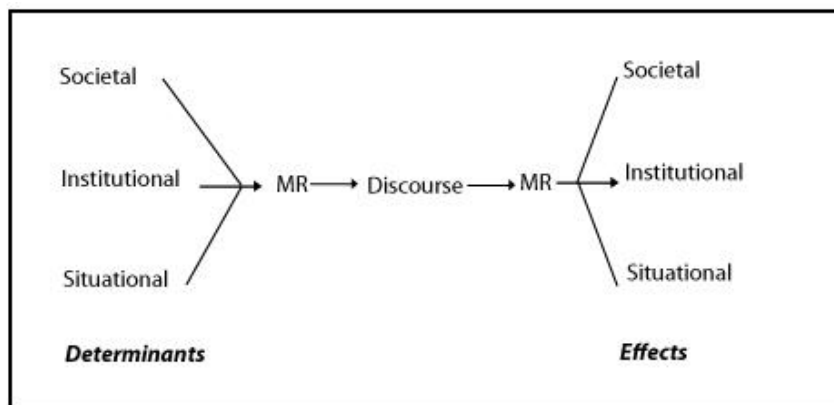
ในสังคมาตามแนวคิดของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1989: 142)

จุดเด่นของงานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวทางของแฟร์คลัฟคือการศึกษาเรื่อง **สหบท (intertextuality)** ซึ่งความหมายของคำว่าสหบทจะแตกต่างจากความหมายที่ใช้กันแพร่หลายในการวิเคราะห์วรรณกรรมซึ่งหมายถึงการที่ความหมายของภาษาขึ้นอยู่กับตัวบทก่อนหน้า นี้ สหบทในความหมายของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995a: 60) จะสอดคล้องกับความคิดของนักปรัชญา เช่น บาคติน (Bakhtin) คริสเตวา (Kristeva) และบาร์ท (Barthe) ที่ว่าภาษาไม่ได้มีความหมายในตัวเอง (Fairclough 1995) ความหมายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อภาษาอยู่ในบริบท ดังนั้นความหมายจึงไม่เพียงแต่ถูกสร้างโดยตัวบทที่มีมาก่อน หากได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบภายนอกต่าง ๆ เช่น บริบทแวดล้อมตัวบทที่มีมาก่อน คุณสมบัติเช่นนี้ของภาษาทำให้คนไม่สามารถแปลภาษาตามตัวอักษรได้ ดังนั้น การวิเคราะห์ตัวบทคือการพยายามหาร่องรอยของความคิดที่มีอยู่ก่อนในสังคมา ที่มาปรากฏในตัวบทที่ถูกสร้างขึ้นให้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมนั้นเอง

การตีความบริบทที่มีลักษณะเป็นสหบทนั้น ส่วนหนึ่งอาศัยการพิจารณามูลบท (presupposition) ที่ปรากฏในตัวบท การใช้มูลบทเป็นการใช้รูปภาษาหรือโครงสร้างภาษาที่สื่อ นัยยะว่ามีเหตุการณ์บางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นหรือมีสิ่งนั้นอยู่จริง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพูดออกมา ซึ่งเมื่อเรานำรูปภาษาหรือโครงสร้างภาษานั้นมาตีความ ก็จะช่วยให้มองเห็นชุดความคิด พื้นฐาน (common ground) ที่สัมพันธ์กับตัวบทอื่น ๆ หรือความคิดที่มีอยู่ก่อนในสังคมาได้

มิติที่ 3 วัตถุประสงค์ของการอธิบายคือ เพื่อให้เห็นภาพของวาทกรรมในฐานะที่เป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการทางสังคมาและในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางสังคมาอย่างหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางสังคมาอย่างไร วาทกรรมมีส่วนผลิตหรือผลิตซ้ำอะไรให้แก่

สังคมบ้าง และวาทกรรมนั้นจะช่วยดำรงรักษาหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมอย่างไร แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1989: 163-164) อธิบายว่าสังคมกำหนดวาทกรรมและวาทกรรมก็มีผลต่อสังคมใน 3 ระดับ คือในระดับสังคม สถาบัน และสถานการณ์ โดยผ่านตัวกลางที่เรียกว่า members' resources หรือ MR หมายถึงความรับรู้ที่สมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกัน แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับโครงสร้างทางสังคม (Fairclough, 1989: 164)

แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995b: 62) เสนอว่านักภาษาศาสตร์พยายามอธิบายอิทธิพลที่บริบททางสังคมวัฒนธรรมมีต่อตัวบท และผลกระทบที่ตัวบทมีต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจและโครงสร้างทางสังคม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ (economic) การเมือง (political) และวัฒนธรรม (cultural) ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตามแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1989: 165-166) ก็ยอมรับว่า การอธิบายความสัมพันธ์ในมิติของสังคมวัฒนธรรมนี้ นักภาษาเองอาจมีข้อจำกัดในแง่ความลุ่มลึกของการนำทฤษฎีทางสังคมมาใช้ ดังนั้น การทำงานร่วมกับนักสังคมศาสตร์จึงอาจเป็นทางออกที่ดีทางหนึ่ง ในส่วนของนักภาษาศาสตร์นั้นขอเพียงสามารถทำให้เกิด “**ความตระหนักรู้**” (self-consciousness) ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคม ก็ถือเป็นความสำเร็จได้ในระดับหนึ่งแล้ว

ฟาน ไดก์ (van Dijk, 2003: 352) ซึ่งเป็นนักวิชาการอีกคนหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาภาษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์อธิบายว่า วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มุ่งศึกษาวาทกรรมในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการแสดง ดำรง และต่อต้านอำนาจทางสังคม โดยเชื่อว่าความเหลื่อมล้ำทางสังคมมีอิทธิพลสำคัญในการกำหนดวาทกรรม วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จึงเป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจ แล้วตีแผ่หรือกระทั่งเพื่อต่อต้านความเหลื่อมล้ำทางสังคมนั้น

งานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวทางของฟาน ไดก์ นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อ “**วิพากษ์**” การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมในสังคมเช่นเดียวกันกับแนวทางของแฟร์คลัฟ แต่จุดเน้นในแนวคิดของ ฟาน ไดก์ คือการนำเอา**แนวคิดทางปริชานสังคม (social cognition)** เข้ามาช่วยอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างวาทกรรมกับโครงสร้างสังคม

ฟาน ไดก์อธิบายว่าวาทกรรมจะมีผลต่อ **ความจำระยะสั้น (Short Term Memory - STM)** ของคน ซึ่งสัมพันธ์กับการทำความเข้าใจความหมายของคำ วลี ประโยค ถ้อยความ และอวัจนภาษาที่ปรากฏในรูปของสัญญาณอื่น ๆ ในสถานการณ์การสื่อสารนั้น ๆ ขณะเดียวกันประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

ก็จะมีผลต่อ **ความจำระยะยาว (Long Term Memory - LTM)** ของคน หรือที่เรียกว่า Episodic Memory ซึ่งสัมพันธ์กับการก่อรูปของ **แบบแผนความคิด (mental models)** เช่น ความรู้ ทัศนคติ ความเชื่อ และอุดมการณ์ในความคิดของคน โดยอาจผนวกความคิดเห็นส่วนบุคคลและอารมณ์เข้ากับเหตุการณ์การสื่อสารนั้น ๆ ด้วย

แบบแผนความคิดดังกล่าว จะมีผลต่อการตีความหรือกลายเป็นบรรทัดฐานในการตีความตัวบทภาษาพูดหรือภาษาเขียน ไปจนถึงสถานการณ์และบริบทที่แวดล้อมการสื่อสารในลักษณะเดียวกันนั้นในคราวต่อ ๆ ไป เกิดเป็น **แบบแผนบริบท (context models)** ขึ้นในความคิดของผู้รับสาร/ส่งสาร ที่จะใช้ตีความสิ่งที่ได้อ่านหรือได้ฟังอย่าง “ถูกต้อง” และโต้ตอบได้อย่าง “เหมาะสม”

ผู้มีอำนาจสามารถครอบงำคนในสังคมได้ โดยใช้วาทกรรมเป็นเครื่องมือในการก่อรูปแบบแผนความคิดในแบบที่ตนต้องการ (คือเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายที่มีอำนาจ) ซึ่งในที่สุดแบบแผนความคิดดังกล่าว ก็จะไปจำกัดไม่ให้เห็นในสังคมมีทางเลือกอื่น ๆ ในการตีความหรือทำความเข้าใจสิ่งที่ได้อ่านหรือได้ฟัง และจำกัดวิธีการปฏิสัมพันธ์ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผลประโยชน์หรืออำนาจของตน โดยที่ผู้ถูกครอบงำมักไม่รู้ตัว และหากสามารถทำให้คนในสังคมมีแบบแผนความคิดบางอย่างร่วมกันได้ ก็จะมีประสิทธิภาพในการครอบงำได้ดีกว่าการสร้างแบบแผนความคิดให้เกิดขึ้นในระดับของปัจเจกบุคคล

การครอบงำ เป็นประเด็นที่งานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวทางของฟาน ไคร์สนใจ งานของฟาน ไคร์ที่ใช้กรอบวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือเพื่อศึกษาบทบาทของวาทกรรมในการผลิตและผลิตซ้ำ หรือทำลายการครอบงำในสังคม กระบวนการผลิตซ้ำในที่นี้อาจเป็นไปในเชิงสนับสนุน (support) ทั้งทางตรงและทางอ้อม แสดง (enactment) เสนอ (represent) เห็นชอบ (legitimation) ปฏิเสธ (denial) ลด (mitigation) หรือปกปิด (concealment) การครอบงำนั่นก็ได้

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ หรือ CDA ในความหมายของฟาน ไคร์ (van Dijk, 2006a) จึงถูกใช้เพื่อตอบคำถามว่าโครงสร้างใด กลวิธีใด หรือคุณสมบัติอื่นใดของตัวบท (ภาษาพูดและภาษาเขียน) การปฏิสัมพันธ์ด้วยถ้อยคำ หรือสถานการณ์การสื่อสาร ที่แสดงบทบาทในการผลิตและผลิตซ้ำในรูปแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เหตุที่ต้อง critical หรือ วิพากษ์ ก็เพราะบางครั้งการครอบงำก็แอบแฝงมาในรูปแบบของการสื่อสารในชีวิตประจำวันที่ดูเหมือนเป็นธรรมชาติจนผู้ถูกครอบงำไม่รู้สึกรู้สีกตัว และบางครั้งผู้ถูกครอบงำเองก็ (ถูกทำให้) รู้สึกว่าการครอบงำนั่นเป็นสิ่งที่ “ยอมรับได้”

ในแง่จุดยืนของผู้วิจัย ฟาน ไคร์ เสนอว่านักวิเคราะห์ที่ใช้แนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ควรแสดงจุดยืนทางสังคมการเมืองที่ชัดเจน คือยืนอยู่ข้างผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคมและมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เป็นธรรมขึ้นจริง ๆ ในสังคม

จากคำจำกัดความของแฟร์คลัฟและฟาน ไคร์ ข้างต้นจะเห็นว่า ถึงแม้แนวคิดของทั้งสองจะมีความแตกต่างกันทั้งในแง่นิยาม แนวคิด ทฤษฎี กรอบการวิเคราะห์ ไปจนกระทั่งจุดยืนของผู้วิจัย แต่ถึงอย่างไรวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในทฤษฎีของแฟร์คลัฟและฟาน ไคร์ ก็ยัง

เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน นั่นคือมุ่งความสนใจไปที่การวิเคราะห์ข้อมูลภาษา เพื่อ “วิพากษ์” การใช้อำนาจ (power) ที่ไม่เป็นธรรมในสังคมนั่นเอง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาแบ่งได้เป็น 1) งานวิจัยเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตาในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วยงานที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของวาทกรรมการพยากรณ์ ผู้พยากรณ์ และผู้รับการพยากรณ์ และกระบวนการสื่อสารในวาทกรรมการพยากรณ์ และ 2) งานวิจัยแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

2.2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตา

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาในแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ การศึกษาการพยากรณ์ดวงชะตาส่วนใหญ่เน้นการศึกษาบทบาทของการพยากรณ์ และพฤติกรรมและบทบาทของผู้พยากรณ์และผู้รับการพยากรณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1.1 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของวาทกรรมการพยากรณ์

งานที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของวาทกรรมการพยากรณ์ โดยมากจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของ “หมอดู” ในสังคมไทย ปัจจัยที่มีผลต่อเนื้อหาของคำพยากรณ์ และอิทธิพลของวาทกรรมการพยากรณ์ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนแต่ละกลุ่ม ดังนี้

ภิญโญ พงศ์เจริญ (2543) ซึ่งศึกษาเรื่อง “บทบาทของโหรในสังคมไทย” โดยใช้วิธีการศึกษาแบบสัมภาษณ์ผู้ที่เป็นโหรและผู้รับบริการ ผลการศึกษาพบว่าบทบาทของโหรแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน 1) ในด้านปัจเจกชน โหรมีบทบาทต่อสุขภาพจิตที่ดี (เป็นที่ปรึกษา) สร้างความเชื่อมั่น ช่วยตัดสินใจ ช่วยในการวางแผนอนาคต สร้างมนุษยสัมพันธ์ สอดแทรกคติธรรมคำสอน ช่วยด้านพิธีกรรม ตั้งชื่อ การประดับตกแต่ง จนถึงสีคันของหาย 2) ในด้านครอบครัว โหรมีบทบาทต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว แนะนำการครองเรือน เลือกการศึกษาและประกอบอาชีพ ตั้งชื่อบุตรธิดา วางแผนชีวิตในอนาคต ด้านพิธีกรรมและฤกษ์ยาม ตลอดจนการจัดบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในด้านการเกี่ยวกับองค์กรหรือหน่วยงาน 3) ในด้านบทบาทต่อองค์กรหรือหน่วยงาน โหรมีบทบาทต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การวางแผนและกำหนดนโยบาย ช่วยตัดสินใจ สร้างความเชื่อมั่นในองค์กร ด้านพิธีกรรม การตั้งชื่อและการจัดสถานที่ในด้านสังคม 4) ในด้านเศรษฐกิจ โหรมีในการทำนายสถานะเศรษฐกิจของประเทศ และมีบทบาทด้านสังคม โดยการพิจารณานิสัยใจคอของผู้คน มีบทบาทด้านการเมือง ด้านจิตใจของคนหมู่มาก พฤติกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ใช้ในทางอุตุนิยมวิทยา เตือนภัยต่าง ๆ รวมทั้งด้านการแพทย์และสังคมสงเคราะห์

พระมหาประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ (ข้งแสง) (2541) ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับภูแห่งกรรมของชาวพุทธไทย” โดยมุ่งศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวไทยในเรื่องโหราศาสตร์ ประวัติและวิวัฒนาการของโหราศาสตร์ไทย และการทำนายทายทักในพระไตรปิฎก

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโหราศาสตร์กับดวงดาว ปรัชญา และจิตวิทยา รวมทั้งประโยชน์ของโหราศาสตร์ นอกจากนี้มีการศึกษาในเรื่องของกรรมตามหลักพุทธศาสนา อำนาจและอิทธิพลของดวงดาวและกรรมในชีวิตมนุษย์ ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้พบว่า ชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์และกฎแห่งกรรมไปพร้อม ๆ กัน ในขณะที่ยังเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนไว้ แต่ก็ยังมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์โดยใช้ประกอบในการตัดสินใจ ก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

อุเทณี มนเทียรทอง (2534) ศึกษาเรื่องโหราศาสตร์ไทยกับการวางแผนและควบคุมธุรกิจธนาคาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสาขาธนาคารและคอมพิวเตอร์โปรแกรมเมอร์ ตลอดจนโหราจารย์เกี่ยวกับการนำโหราศาสตร์ไทยมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนและควบคุมธุรกิจธนาคาร ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยมากและปานกลางกับการวางแผนและควบคุมธุรกิจธนาคาร และถึงแม้ส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ของธนาคารเก็บรวบรวมข้อมูลทางโหราศาสตร์เพื่อใช้ในการวางแผนและควบคุมธุรกิจธนาคาร แต่ก็สนใจเข้ารับการพยากรณ์สอบถามข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและควบคุมธุรกิจธนาคาร

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (Songsamphan, 1991; ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2534) ศึกษาเรื่องโหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางการเมืองของไทยและโหราศาสตร์กับการยึดอำนาจ (Supernatural prophecy in Thai politics : the role of a spiritual cultural element in coup decisions) ผลการศึกษาพบว่าคนในสังคมไทยมองการดูหมอเป็นการบริหารความเสี่ยงรูปแบบหนึ่งที่จะกระทำเมื่อเมื่อประสบปัญหา ต้องตัดสินใจเรื่องที่สำคัญหรือมีความเสี่ยงสูง การดูหมอไม่ได้มีบทบาทเพียงแค่การให้คำตอบในเรื่องที่ต้องการทราบ แต่ยังเป็นการตอบสนองความคาดหวังหรือความต้องการเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ กล่าวคือถ้าคำพยากรณ์ที่ได้รับตรงกับที่ผู้รับการพยากรณ์ต้องการให้เกิดขึ้น คำพยากรณ์ก็จะเป็นการสนับสนุนและเสริมความเชื่อมั่นให้ลงมือกระทำได้ แต่ถ้าคำตอบเป็นทางลบ คือไม่ตรงกับที่ผู้รับการพยากรณ์ต้องการ ก็จะไปสู่ขั้นตอนต่อไป เช่น การสะเดาะเคราะห์หรือพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการพยากรณ์ก็ได้เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองหรือการทำการรัฐประหาร แต่ยังมีปัจจัยที่ซับซ้อนอื่น ๆ ด้วย เช่น จากกรณีตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์นายทหาร 1 ใน 44 นาย ที่โดนปลดด้วยข้อหาบงกชพบว่าเคยไปดูหมอแล้วหมอดูทักว่าช่วงเวลานี้ไม่ควรยุ่งการเมือง แต่เมื่อมีการทำการรัฐประหารก็ยังตัดสินใจเข้าร่วมด้วย เพราะเห็นแก่ความเป็นรุ่นพี่รุ่นน้อง ซึ่งตัวผู้รับการพยากรณ์เองเห็นว่าถ้าตนเชื่อหมอดูก็คงไม่ต้องประสบปัญหาดังที่เกิดขึ้น

วชิราภรณ์ สัตยากุล (2541) ศึกษาเรื่องหมอดูแผ่นผ้ากับวิถีชีวิตของผู้ใช้บริการจังหวัดอุบลราชธานี การดูหมอดูแผ่นผ้าเป็นเรื่องที่ชาวบ้านนิยมกระทำสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน โดยจะใช้ภาพเขียนบนแผ่นผ้าเพื่อตีความดวงชะตาของผู้รับการพยากรณ์ การเสนอเหตุผลของหมอดูแผ่นผ้าสามารถทำนายเรื่องราวในวิถีชีวิตได้ทั้งเวลาในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ผลการศึกษาพบว่าปัญหาของผู้ใช้บริการของหมอดูแผ่นผ้า คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการงาน ปัญหาด้าน

คู่ครอง สามีภรรยา ปัญหาเรื่องโชคลาภ ปัญหาเรื่องเคราะห์ไม่ดี เพศหญิง มีปัญหามากกว่าเพศชาย วยของผู้ใช้บริการมีตั้งแต่อายุ 25 ปี ถึง 45 ปี ลักษณะการแก้ปัญหาของหมอดูแผ่นผ้าเมื่อนำมาว่า โชคดีก็ได้รับเอาโชค เมื่อนำมาว่า มีเคราะห์ ดวงไม่ดีก็ให้สะเดาะเคราะห์ ส่งราหูเพื่อให้ดวงดีขึ้น เมื่อ การทำนายของหมอดูแผ่นผ้า นั้นมีความแม่นยำก็ทำให้ชาวบ้านมีความนิยมเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าหมอดูแผ่นผ้าเป็นผู้มีความสามารถในการหยั่งรู้ความเป็นอยู่ของตนเอง ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตทุกเรื่อง รวมทั้งมีวิธี ชี้แนะในแนวทางที่ดี และสามารถจัดปัญหา ต่าง ๆ ได้ หมอดูแผ่นผ้าจึงเป็นวิธีการทางจิตวิทยาซึ่งชาวบ้านที่ใช้บริการได้นำไปปรึกษาปัญหาความ ว่าุ่นทางจิตใจให้ผ่อนคลาย ลงได้ ทำให้ชาวบ้านมีขวัญและกำลังใจในการครองชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างสงบสุข

อารีรัตน์ ทองแพง (2547) ศึกษาเรื่องบทบาทนักศึกษาและหมอดู: ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นคณะเดียวที่ไม่ชอบและไม่นิยมการมารับบริการพยากรณ์ แต่นักศึกษา คณะอื่นส่วนใหญ่นิยมมารับบริการพยากรณ์ เพราะต้องการรู้อนาคต ต้องการคำแนะนำมีปัญหากลุ่มใจและไม่สบายใจ เพื่อนแนะนำหรือชักชวน นึกสนุกและต้องการลองภูมิหมอดู ในเรื่องของความ เชื่อของนักศึกษาที่มีต่อวิชาโหราศาสตร์ และคำพยากรณ์ของหมอดูนั้น นักศึกษาศรัทธาในวิชา โหราศาสตร์แต่ไม่ได้เชื่อคำพยากรณ์ทั้งหมด เพราะคิดว่าคำพยากรณ์เป็นเรื่องของความน่าจะเป็น และจะให้ความสำคัญแก่สาระของศาสตร์มากกว่าตัวหมอดู ดังนั้นนักศึกษาส่วนใหญ่จึงศรัทธาหมอดู ที่มีความเข้าใจในเกณฑ์ทางโหราศาสตร์ส่วนนักศึกษาที่ปฏิบัติตามคำพยากรณ์เกี่ยวกับพิธีกรรม ทางไสยศาสตร์มักเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีความวิตกกังวลอย่างมาก คือผลของคำพยากรณ์ออกมาในแง่ลบ ดังนั้นจะสะเดาะเคราะห์ตามที่หมอดูแนะนำ นอกจากนี้ นักศึกษามีความคาดหวังที่จะให้หมอดู เป็นผู้คอยชี้แนะและแนะแนวทางการดำเนินชีวิต เป็นผู้ให้คำปรึกษาในอนาคต เป็นผู้บอกถึงชีวิต ในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งเป็นผู้ให้คำปรึกษาและส่งเสริมสุขภาพจิต ในส่วนของหมอดูนั้น หมอดู ส่วนใหญ่คิดว่าตนมีบทบาทต่อนักศึกษาอย่างมากในเรื่องของการเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นที่ระบาย ความทุกข์และให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา หมอดูบางคนคิดว่าตนมีบทบาทต่อนักศึกษาบ้าง พอสมควรในเรื่องของการคำแนะนำ และต้องการระบายความทุกข์ ส่วนคำแนะนำที่ได้นั้น นักศึกษาจะใช้วิจารณญาณไตร่ตรองว่าควรปฏิบัติตามหรือไม่ และหมอดูคิดว่าตนไม่มีบทบาทต่อนักศึกษาอีกอย่างน้อยและไม่มีเรื่องราวให้คิดมากนัก ดังนั้นการมารับบริการพยากรณ์จะเป็นไปเพื่อ ความสนุกต้องการลองภูมิและต้องการดูอย่างเดียว

ณัชชา ชินทิพย์ (2548) ศึกษาเรื่องโหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ ผลการศึกษา สรุปลงได้ว่านักธุรกิจมีการใช้โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในหลายเรื่อง เช่น การขึ้นบ้านใหม่ เปิดร้านใหม่ เลือกทำเลที่ตั้ง หากฤกษ์ตั้งเสาเอกเสาโท จัดบ้านจัดห้องตามหลักฮวงจุ้ย ดูโหงวเฮ้งคัดเลือกพนักงาน เลือกหุ้นส่วนลูกค้า เลือกคู่ครอง ประกอบพิธีมงคลสมรส ตรวจดวงชะตาประจำปี เป็นต้น นักธุรกิจ เห็นว่าโหราศาสตร์มีจริง เชื่อถือกันมานานและปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน กลายเป็นประเพณีที่ สืบทอดมา ทำให้โหราศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เมื่อไม่ได้ปฏิบัติตามก็จะไม่สบายใจ การใช้ โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในธุรกิจไม่ใช่เรื่องเสียหาย เนื่องจากสามารถกลมกล่อมเกล้าให้คนเชื่อ

กฎแห่งกรรม มุ่งทำความดี อยู่ในศีลธรรม มีความสุขุมรอบคอบระมัดระวัง ไม่ประมาท ทำให้ชีวิตมีความหวังและกำลังใจ มั่นใจในการทำธุรกิจ และมีความอดทนต่ออุปสรรคจากงาน

กรกช วงษ์ป้อม (2549) ศึกษาอิทธิพลความเชื่อทางโหราศาสตร์ต่อวิถีชีวิตของคนไทย (ศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร) จากการศึกษาพบว่า การไปพบหมอดูจะเป็นไปเพื่อต้องการหาที่ปรึกษา ต้องการคนที่คอยให้กำลังใจหรือแม้กระทั่งเตรียมตัวพร้อมรับกับเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสิ่งที่ต้องการทราบได้แก่ เรื่องการเรียน ความรัก หน้าที่การงาน คู่ครอง สุขภาพ ขึ้นอยู่กับวัยของผู้ใช้บริการ จากการศึกษาพบว่า คำทำนายของหมอดูมีผลทางด้านจิตใจของผู้รับฟังเป็นอย่างมาก เช่น หากมีปัญหาหมอดูก็เป็นเหมือนผู้ใหญ่ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการในการแก้ไขปัญหาหรือเป็นผู้คอยให้คำแนะนำต่อการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตามวิชาโหราศาสตร์นั้นไม่ใช่ทางที่จะนำไปสู่การพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะคอยช่วยไม่ให้ประชาชนทั่วไปมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์แบบงมงาย และมีความเชื่อในทางที่ผิดและจะนำความเสียหายมาสู่ผู้รับคำทำนาย

สุปรียา หัสชู (2553) ศึกษาเรื่องลักษณะพิธีกรรม ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ และบทบาทของเซียมซีในสื่อออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า เซียมซีออนไลน์มีการเลือกใช้สัญลักษณ์ 2 รูปแบบประกอบกัน นั่นคือเลือกใช้สัญลักษณ์เดิม เช่น ภาพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภาพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือประวัติย่อ และสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น ข้อความคำอธิบาย คำแนะนำ คำเตือนต่าง ๆ ในการเสี่ยงทายควบคู่กัน ด้านลักษณะของผู้เสี่ยงทายเซียมซีออนไลน์ พบว่า เป็นผู้ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ โดยมีสาเหตุในการเข้าไปเสี่ยงทาย 3 สาเหตุ คือ ลอง อยากรู้ดวงชะตา และเสี่ยงเล่นเพราะว่าง กลุ่มตัวอย่างที่เสี่ยงทายเพราะอยากรู้ดวงชะตา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความตั้งใจในการประกอบพิธีกรรมการเสี่ยงทายเซียมซีออนไลน์มากที่สุด มีการนำประสบการณ์จากการเสี่ยงเซียมซีที่วัดมาใช้ในการเสี่ยงทายเซียมซีออนไลน์ ทำให้มีลักษณะเชิงพิธีกรรม เช่น การทำสมาธิ อธิษฐานก่อนการเสี่ยงทายเซียมซีออนไลน์ ด้านบทบาทของเซียมซีออนไลน์ที่พบ มี 3 บทบาทหลัก ได้แก่ 1) บทบาทด้านสถาบันศาสนา ได้แก่ การสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ให้แนวทางในการดำเนินชีวิต จัดระเบียบสังคม และเชื่อมประสานสัมพันธ์ 2) บทบาทในฐานะสื่อมวลชน คือ ตอกย้ำวัฒนธรรมเรื่องการทำนายโชคชะตาของคนไทย และ 3) บทบาทตามแนวคิดการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ ได้แก่ ความสะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่าย และเพื่อความบันเทิง

2.2.1.2 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้พยากรณ์และผู้รับพยากรณ์

งานวิจัยในกลุ่มนี้สนใจศึกษาปัจจัยที่ทำให้คนตัดสินใจเป็นหมอดู กระบวนการฝึกฝนเพื่อเป็นหมอดู จรรยาบรรณวิชาชีพของหมอดู เช่นงานของ **सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล (2535)** ศึกษาเรื่อง “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและ ความสัมพันธ์ทางสังคม” โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า การสร้างตัวตนของหมอดูสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน 1) ขั้นตอนการนิยามวิชาชีพ “หมอดู” 2) ขั้นตอนการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางโหราศาสตร์ ธรรมเนียมปฏิบัติ บทบาทและหน้าที่ ผ่านกระบวนการฝึกหัดบทบาท “หมอดู” 3) ขั้นตอนการเป็นผู้ปฏิบัติ คือการให้คำพยากรณ์ในสถานการณ์จริงและนิยามตนเองว่าเป็น “หมอดู”

พระมหาสมคิด เลือเกะ (2543) ศึกษาเรื่อง จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์ ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของโหราจารย์มี 5 ประการ คือ 1) ส่งเสริมสุขภาพจิต ทำให้ผู้รับบริการคลายกังวลได้ 2) แนะนำอาชีพ ตามศักยภาพของบุคคล 3) เป็นครูหรือผู้นำทาง ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต ที่ถูกต้อง 4) ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ และ 5) เป็นผู้เผยแพร่ศาสนา ในกรณีที่ผู้ทำนายเป็นพระก็สามารถแทรกหลักธรรมเข้าไปได้ ด้วยบทบาทที่มีผลต่อคนในสังคมดังนี้ ทำให้โหราจารย์ได้รับการยอมรับ สามารถแนะนำผู้ใช้บริการในการปฏิบัติตัวดำเนินชีวิต นอกจากนี้หลักโหราศาสตร์แล้วโหราจารย์จะต้องมีหลักธรรมมาใช้ประกอบกับการทำนายด้วย โดยเฉพาะหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้แก่ อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อคติ 4 เหล่านี้คือคุณธรรมพื้นฐานของโหราจารย์ นอกจากนี้โหราจารย์ยังต้อง การปกปิดความลับของผู้ใช้บริการและต้องบอกความจริง แต่ก็มีข้อห้ามที่ไม่ควรทำนายคือ ห้ามทำนายว่าคู่สามีภรรยาดวงไม่สมพงศ์กัน ห้ามทำนายเรื่องความตาย และห้ามทำนายว่าบุตรธิดาพึงได้หรือไม่ได้ สามข้อนี้จะเป็นจรรยาบรรณโหรมาตั้งแต่โบราณ ที่ท่านห้ามไว้เนื่องจากคำทำนายนั้นบางครั้งก็ถูกต้อง บางครั้งก็ผิดพลาด สำหรับผู้มารับบริการ ส่วนมากมาเพราะเหตุผลอยากทราบอนาคตมากที่สุด รองลงมาคืออยากทราบว่าหมอดูแม่นยำหรือไม่ เมื่อดูแล้วส่วนใหญ่จะตอบว่าเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง มากกว่าไม่เชื่อ และเชื่อตามลำดับทำให้เห็นว่า คำทำนายของหมอดูมีผลกระทบต่อคนถึงร้อยละ 86.6 คือรวมที่เชื่อกับไม่แน่ใจ เพราะคนที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งนั้นย่อมฟังหมอดูบ้างไม่มากก็น้อย

อำไพพร ธนภูต (2548) ศึกษาเรื่อง “เมื่อผู้หญิงเป็นหมอดู: กรณีศึกษาแม่และหมอดูหญิงในเครือข่าย” ในเชิงสตรีนิยมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาว่าผู้หญิงมีกระบวนการเข้าสู่การเป็นหมอดูได้อย่างไร และเมื่อผู้หญิงเป็นหมอดูแล้วมีแบบแผนและวิธีการให้คำทำนาย ตลอดจนวิธีปฏิบัติต่อผู้มารับ คำทำนายอย่างไร โดยศึกษาจากกลุ่มผู้หญิงที่มารับคำทำนาย และกลุ่มญาติสนิทหรือคนสนิทของหมอดูหญิง ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ผลักดันให้ผู้หญิงมาเป็นหมอดูเกิดจากภูมิหลังของผู้หญิงแต่ละคน โดยมีภาวะเงื่อนไขในเชิงลบที่คล้ายกันคือ สภาพสังคมของผู้หญิงในช่วงเวลานั้น ได้แก่ ครอบครัวหย่าร้าง ปัญหาหนี้สิน ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่มั่นคง รู้สึกเหงา ไม่มีเพื่อนคู่ใจ และความต้องการที่จะสามารถทำนายชะตาของตนเองเนื่องการเกิดความไม่แน่นอนในชีวิต หมอดูแต่ละคนจะเลือกใช้ศาสตร์การพยากรณ์ที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ที่เคยได้รับการพยากรณ์มาและเห็นว่าถูกต้องแม่นยำ การให้คำปรึกษาของหมอดูนั้นสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเยียวยา(Healing) ซึ่งสามารถเป็นกำลังใจและบรรเทาทุกข์ของผู้หญิงที่มารับคำทำนายได้ เพราะจุดมุ่งหมายของหมอดูคือ อยากให้ผู้มารับคำทำนายสามารถยอมรับความจริงของชีวิตและดำรงอยู่ต่อไปในสังคมอย่างมีความสุข สำหรับผู้มารับคำทำนายพบว่ามียุทธศาสตร์การศึกษา ทุกอาชีพ เป็นผู้มีปัญหาเกิดความทุกข์ใจ วิตกกังวลใจไม่สามารถหาทางออกได้ จึงหันมาหาหมอดู ซึ่งหากปัญหาของผู้มารับคำทำนายตรงกับประสบการณ์ของหมอดูหญิง ก็จะทำให้สามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาลงมือพบทางออกได้เร็วขึ้น และก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันต่อไป ในส่วนของผู้รับการพยากรณ์ เมื่อรับคำทำนายไปแล้วรู้สึกพอใจก็จะอยากกลับมาหาอีก เพราะมองว่าหมอดูไม่เพียงแต่เป็นหมอดูเท่านั้น แต่ยังเปรียบเสมือนญาติพี่น้อง เพื่อนและที่พึ่งทางใจด้วย อาชีพหมอดูจึงเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ขึ้นในสังคม คือเป็นพื้นที่ของผู้หญิงช่วยเหลือผู้หญิงด้วยกัน โดยการใช้ความรู้ของโหราศาสตร์เข้ามากำกับ

งานวิจัยในด้านผู้รับบริการพยาบาล โดยมากจะเป็นการศึกษาในเชิงพฤติกรรมและปัญหาสุขภาพจิต อาทิ **พิไลรัตน์ รุจิวิชัยกุล** (2524) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย ” ผลการวิจัยพบว่า ผู้มารับบริการจากหมอดูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุในช่วง 15 - 30 ปี ส่วนใหญ่เป็นโสด มีระดับการศึกษาอยู่ในขั้นปริญญาตรีมากที่สุด มาหาหมอดูไม่บ่อยนักและเหตุผลที่ไปหาเพราะอยากรู้อนาคตมากที่สุด มีความคาดหวังว่าเมื่อมาหาหมอดูจะทำให้รู้สึกสบายใจขึ้น มีความหวังคลายความวิตกกังวล ในแง่สุขภาพจิตของผู้ที่มารับบริการจากหมอดูไม่พบว่ามีปัญหาสุขภาพจิต ส่วนใหญ่ผู้มารับบริการสำหรับความรู้เรื่องงานสังคมสงเคราะห์ และทราบว่ามีหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ที่ให้บริการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน แต่ส่วนมากไม่เคยไปรับบริการเพราะว่าไม่มีความจำเป็นมากขนาดนั้นและมีบางส่วนไม่ยอมไปเพราะเชื่อว่านักสังคมสงเคราะห์ไม่สามารถช่วยอะไรได้ ผู้มารับบริการจึงเลือกที่ไปปรึกษาเพื่อน พ่อแม่ญาติพี่น้อง สามีหรือภรรยา ก่อน รองมาคือไปหาหมอดู ส่วนนักสังคมสงเคราะห์เป็นอันดับสุดท้ายที่จะเลือกไปปรึกษา

พรทิพย์ จงเจ็ดศักดิ์ (2539) ศึกษาลักษณะทางประชากรของผู้ใช้บริการ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของหมอดูกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ โดยศึกษาจากตัวอย่างที่มาใช้บริการดูหมอดู ณ สถานบริการที่ทำพระจันทร์ สมาคมโหราแห่งประเทศไทย และในงานกาชาด ผลการวิจัยสรุปได้ ว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ ระหว่าง 26-30 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาขั้นปริญญาตรี หรือสูงกว่ามากที่สุด อาชีพที่พบมากที่สุดคือรับจ้างทั่วไป/บริษัท ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 10,000 - 15,000 บาท ในการดูหมอดูพบว่าผู้ใช้บริการจะถามหมอดูเรื่องการเงินมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องครอบครัว/ความรัก เรื่องโรคภัย/ความปลอดภัยและเรื่องการศึกษาตามลำดับ ผู้ใช้บริการร้อยละ 83.7 ได้รับการแนะนำจากหมอดูให้ปฏิบัติ แนวปฏิบัติที่หมอดูแนะนำในการดูหมอดูครั้งนี้ คือ แนะนำให้ประกอบพิธีกรรมมากที่สุด เช่น การทำบุญ การสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การปล่อยสัตว์ การสะเดาะเคราะห์ การแก้เคล็ดต่าง ๆ การสวดมนต์ รองลงมาคือการแนะนำในเรื่องการดำเนิน ชีวิต เช่น การปรับเปลี่ยนนิสัย การปฏิบัติตน การทำงาน การเรียน การแต่งกาย และเรื่องการระวังภัย เช่น อุบัติเหตุ อุบัติภัย ทรัพย์สิน การค้าประกัน สุขภาพ ภัยต่อบุคคลรอบข้าง ตามลำดับซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.7 ตอบว่าที่ผ่านมามีปฏิบัติตามคำแนะนำ ของหมอดูมากกว่าไม่ปฏิบัติตาม ร้อยละ 27.9 ไม่ปฏิบัติตามตามคำแนะนำของหมอดู ส่วนที่เหลือจะใช้วิธีเลือกปฏิบัติตามนอกจากนี้ยังพบว่าผู้ใช้บริการดูหมอดูส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการกลับมาใช้บริการหมอดูคนเดิมอีกครั้ง จากการศึกษาสรุปได้ว่า เพศ สถานภาพ ในการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้ใช้บริการ ไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ ในขณะที่อายุ องค์ประกอบความน่าไว้วางใจ ความรู้ความ สามารถ ความคล่องแคล่วว่องไว และความน่าเชื่อถือโดยรวมของหมอดูมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของผู้ใช้บริการมากกว่า

กระจำศรี ศรีกระจำ (2545) ศึกษาพฤติกรรมแพนรายการพยากรณ์ชีวิตของวิฑูรย์กระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยศึกษาจากรายการพยากรณ์ชีวิตทางวิทยุกระจายเสียงคือ ‘รายการคนรักบ้าน’ ส่วนรายการพยากรณ์ชีวิตทางวิทยุโทรทัศน์ที่ศึกษาคือ ‘รายการดีลี่ฮวงจุ้ย’

ทางสถานีโทรทัศน์ยูบีซี ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของการเป็นแพนรายการพยากรณ์ชีวิตเนื่องจากแพนรายการต้องการข้อมูลข่าวสารของการพยากรณ์ชีวิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการช่วยลดความไม่แน่นอนและช่วยให้สามารถควบคุมสถานการณ์ที่ประสบปัญหาอยู่ได้ รวมทั้งก่อให้เกิดความสบายใจ โดยการติดตามรายการของแพนรายการเกิดจากการได้รับความรู้จากนักพยากรณ์ ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อตัวนักพยากรณ์และคำพยากรณ์ นำไปสู่ความเชื่อในคำพยากรณ์ทำให้แพนรายการติดตามรายการและมีส่วนร่วมกับรายการโดยเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์เข้าไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตนต้องการ เมื่อแพนรายการมีความพึงพอใจจะให้นำคำพยากรณ์ที่ได้รับไปปฏิบัติ พฤติกรรมการติดตามรายการของแพนรายการจะสิ้นสุดลงเมื่อแพนรายการสามารถคลี่คลายปัญหาของตนเองได้

งานวิจัยในกลุ่มนี้เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์วาทกรรมในแง่การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม โดยเฉพาะในการทำความเข้าใจตัวบท การผลิต และการบริโภคตัวบทคำพยากรณ์ เพราะจากผลการวิจัยที่ผ่านมาจะเห็นว่า การผลิตตัวบทคำพยากรณ์นั้น สัมพันธ์กับบริบทอื่น ๆ เช่น ศาสตร์การพยากรณ์ จรรยาบรรณวิชาชีพของหมอดู การถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียนหมอดู เป็นต้น ขณะที่ตัวหมอดูเองก็ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และอิทธิพลที่ตนมีต่อผู้รับการพยากรณ์เป็นอย่างดี นอกจากนี้งานวิจัยที่ผ่านมายังช่วยให้ทราบข้อมูลทั่วไปของผู้รับการพยากรณ์ ตลอดจนเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้รับการพยากรณ์ ทราบเหตุผลของการขอรับคำพยากรณ์ เห็นแนวเนื้อหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหมอดูกับผู้รับการพยากรณ์ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับหัวข้อการพยากรณ์ที่ปรากฏในสื่อมวลชน และช่วยยืนยันอิทธิพลของหมอดูที่มีต่อผู้รับการพยากรณ์ได้

ผลการศึกษาจากงานในกลุ่มนี้จะนำไปในทิศทางที่สอดคล้องกันคือช่วยยืนยันว่า วาทกรรมการพยากรณ์นั้นมีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนไทยในด้านต่าง ๆ และ “หมอดู” ในฐานะผู้ให้คำพยากรณ์ก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้รับสาร สามารถถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และค่านิยมบางประการ ตลอดจนแนะนำให้เกิดการปฏิบัติในลักษณะต่าง ๆ ได้ และ “หมอดู” ก็ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนและอิทธิพลที่ตนเองมีต่อผู้รับการพยากรณ์ด้วย

2.2.1.3 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารในวาทกรรมการพยากรณ์

งานในกลุ่มนี้มีทั้งที่ศึกษากระบวนการสื่อสารในวาทกรรมการพยากรณ์ระหว่างบุคคล และวาทกรรมการพยากรณ์ในสื่อมวลชน

จากการศึกษากระบวนการสื่อสารในวาทกรรมการพยากรณ์ระหว่างบุคคล (กมลวรรณ ฐิติเจริญรักษ์, 2550; สิริจันทร์สฤกษ์ วจิจร, 2548) ทำให้ทราบว่า การพยากรณ์นั้นมีโครงสร้างการทำนายที่ชัดเจน หมอดู จะใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาเพื่อสื่อสารคำพยากรณ์ สร้างความน่าเชื่อถือ และสร้างความรู้สึกรับรู้ให้แก่ผู้เข้ารับบริการ

ในส่วนที่เป็นการศึกษากระบวนการสื่อสารในวาทกรรมการพยากรณ์ในสื่อมวลชน (นฤฤทธิ์ เอ็บอิม, 2540; สุนน ทิพยมาศโกเมน, 2538) พบว่าวาทกรรมการพยากรณ์ในสื่อมวลชนนั้นมีส่วนช่วยสร้างความชอบธรรมให้แก่ศาสตร์การพยากรณ์ ตัวนักพยากรณ์ สร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครอง โดยการบอกความเหมาะสมของตนเองและการบอกความไม่เหมาะสมของฝ่ายตรงข้าม

และสร้างความชอบธรรมให้แก่คำทำนาย โดยการนำเหตุการณ์ในอดีตมาอธิบายปัจจุบัน การบอกแหล่งที่มาของข้อมูล การนำเสนอซ้ำ การอ้างพยาน และการละเว้นที่จะไม่พูดถึงความไม่แน่นอน

อย่างไรก็ตาม การศึกษากระบวนการสื่อสารในวาทกรรมการพยากรณ์ที่ผ่านมา โดยมากจะเป็นไปในลักษณะของการวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงนิเทศศาสตร์และวาทวิทยามากกว่าในเชิงภาษาศาสตร์ ในงานของ **กมลวรรณ ฐิติเจริญรักษ์ (2550)** ซึ่งศึกษาเรื่องภาษาหมอดูในสังคมปัจจุบัน ถึงแม้จะมีการศึกษาลักษณะทางภาษาของหมอดูในเชิงพรรณนาตลอดจนมีการรวบรวมทำเนียบภาษาของหมอดูไว้บ้าง แต่ก็ไม่ได้อธิบายในเชิงหน้าที่ของภาษาที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมจากการศึกษาของกมลวรรณพบว่าภาษาหมอดูมีโครงสร้างของการทำนาย 3 ช่วงคือ 1) การเกริ่นนำเพื่อนำไปสู่การทำนาย 2) การทำนาย เป็นส่วนที่มีรายละเอียดค่อนข้างมากและเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด 3) การจบการสนทนา เป็นการปิดการทำนายระหว่างหมอดูกับผู้ใช้บริการ ในด้านภาษา การทำนายของหมอดูจะใช้วจนภาษาเป็นหลักแต่ก็มีการใช้วจนภาษาบ้าง ในด้านวจนภาษาส่วนใหญ่เป็นภาษาพูด มีคำภาษาต่างประเทศค่อนข้างมาก มีคำสแลงและสำนวนภาษาต่าง ๆ ซึ่งสามารถเข้าใจได้ง่ายและนิยมใช้โดยทั่วไป ในด้านอวจนภาษาหมอดูจะใช้บ้างในลักษณะของการแต่งกาย การจัดสภาพแวดล้อม เป็นต้น ในด้านกลวิธีการสร้างความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยพบว่าจะมีองค์ประกอบต่าง ๆ คือ การจัดสภาพแวดล้อม การใช้ศาสตร์หรือองค์ความรู้ การสร้างภาพลักษณ์ของความเป็นผู้ชี้ทางออก การประกันคุณภาพการทำนาย และการใช้พิธีกรรม ซึ่งทุกองค์ประกอบเป็นส่วนกระตุ้นให้ผู้ใช้บริการเกิดความเชื่อถือและยังเป็นการต่อยอดทางธุรกิจให้แก่หมอดูด้วย

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตาในภาษาไทยในด้านต่าง ๆ พบว่ายังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นเรื่องอุดมการณ์ที่นำเสนอในวาทกรรมการพยากรณ์ ทั้งที่เป็นกลุ่มข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นวาทกรรมที่ได้รับความเชื่อถือจากคนในสังคม งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมา จะมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์บทบาทของผู้พยากรณ์และผู้รับการพยากรณ์ โดยใช้ข้อมูลการพยากรณ์รายบุคคลซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลมากกว่าข้อมูลที่เป็นวาทกรรมสื่อมวลชน และถึงแม้ในระยะหลังเริ่มมีงานวิจัยที่สนใจการสื่อสารและการใช้ภาษาของหมอดูในวาทกรรมสื่อมวลชนและการศึกษาภาษาของหมอดูในเชิงหน้าที่มากขึ้น แต่ก็ยังไม่ได้หยิบยกเอาปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมมาอธิบายเชื่อมโยงกับกระบวนการสื่อสารและการใช้ภาษาในการพยากรณ์ของหมอดูที่ปรากฏในวาทกรรมสื่อมวลชนมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์

เมื่อศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับวาทกรรมการพยากรณ์ในภาษาต่างประเทศก็พบว่างานทางด้านภาษาส่วนใหญ่ที่พบก็เป็นการพรรณนาลักษณะภาษาที่ใช้ในการพยากรณ์เช่นเดียวกัน อาทิ งานของ **กิลเลน (Gillen, 1989)** ซึ่งศึกษาเรื่องการทำนายและวาทกรรมการพยากรณ์ในบทความเรื่อง *Myths of the Unknown: "Omens and Oracular Discourse"* ผลการศึกษาพบว่าภาษาที่ใช้ในการพยากรณ์มักจะมีลักษณะกำกวม และสามารถตีความได้หลายแบบ มุมมองที่ใช้การพยากรณ์จะเปลี่ยนไปมา สังเกตได้จากการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1, 2 และ 3 สลับกันไป มีการใช้คำกริยาช่วยที่เพิ่มความกำกวมหรือความไม่แน่นอน เช่น อาจจะ น่าจะ ควรจะ การใช้โครงสร้าง

ประโยคเงื่อนไข ถ้า... ถึงแม้ว่า... การใช้โครงสร้างแบบการเล่าเรื่อง และการพูดเป็นปริศนาที่ไม่มีคำเฉลย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเมื่อดูงานวิจัยในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากด้านภาษา จะพบว่ามิงานที่ศึกษาการใช้วาทกรรมการพยากรณ์เพื่อนำเสนอภาพตัวแทนของคนต่างชนชั้นและเพศ และอุดมการณ์ที่นำเสนอผ่านวาทกรรมการพยากรณ์อยู่บ้าง เช่นงานวิจัยทางด้านนิเทศศาสตร์ของ **อีแวนส์** (Evans, 1996) ซึ่งศึกษาเรื่องชั้นทางสังคมและเพศสภาพที่นำเสนอในคอลัมน์ดวงในนิตยสารภาษาอังกฤษ ในบทความเรื่อง “Divining the Social Order: Class, Gender, and Magazine Astrology Column” งานวิจัยนี้ใช้กรอบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิธีการทางสถิติเป็นเครื่องมือ ข้อมูลที่ใช้ประกอบด้วยนิตยสาร 2 กลุ่มคือนิตยสารสำหรับชนชั้นแรงงาน (working-class magazines) จำนวน 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ Soap Opera Magazine, Soap Opera Weekly และ True Story และนิตยสารสำหรับชนชั้นกลาง (middle-class magazines) จำนวน 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ Elle, Mademoiselle และ Vogue โดยแบ่งผู้อ่านซึ่งมีเพศ วัยและเชื้อชาติเหมือนกันออกเป็น 2 กลุ่มตามรายได้ ผลการศึกษาในเบื้องต้นพบว่าเนื้อหาการพยากรณ์สำหรับคนต่างชนชั้น จะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ คำพยากรณ์สำหรับชนชั้นแรงงานจะพูดถึงเรื่องความสัมพันธ์มากที่สุด แต่ไม่ค่อยพูดถึงเรื่องอาชีพและการเงินมากนัก ขณะที่คำพยากรณ์สำหรับชนชั้นกลางจะพูดถึงเรื่องทั้งเรื่องความสัมพันธ์ มากที่สุด รองลงมาคือเรื่องอาชีพและการเงินตามลำดับ ใน **ด้านการเงิน** ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าการพยากรณ์ในเรื่องนี้เป็นการปลูกฝังความรู้ว่าสถานะทางเศรษฐกิจของคนคนหนึ่งถูกกำหนดมาแล้วโดยธรรมชาติ มากกว่าที่จะเป็นการผลักดันทางสังคม และดูเหมือนว่าชนชั้นกลางจะได้รับคำแนะนำให้ท่องเที่ยวและใช้จ่ายเงินมากกว่าชนชั้นแรงงาน ใน **ด้านอาชีพ** คำทำนายของชนชั้นกลางจะกล่าวถึงอาชีพและโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพมากกว่า ใน **ด้านความสัมพันธ์** ชนชั้นแรงงานมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหา มากกว่าและได้รับคำแนะนำให้พึ่งพาผู้อื่นในเรื่องความสัมพันธ์มากกว่า ขณะที่ชนชั้นกลางมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จ และได้รับคำแนะนำให้เริ่มต้นความสัมพันธ์ใหม่ ๆ หรือให้พึ่งพาตนเองมากกว่า นอกจากนี้ใน **ด้านทัศนคติ** ยังพบว่าเมื่อมีคำพยากรณ์เกี่ยวกับปัญหา ผู้อ่านชนชั้นกลางและชนชั้นแรงงาน ต่างก็ได้รับคำแนะนำให้มองโลกในแง่ดี ให้ความร่วมมือ อดทน ช่มใจ คำพยากรณ์โหราศาสตร์ จึงนับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม

บทความวิชาการทางด้านวัฒนธรรมศึกษาของ **อดอร์โน** (Adorno, 2001) ซึ่งศึกษาคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาชีวิตในหนังสือพิมพ์ Los Angeles Times ในช่วงปีค.ศ.1952-1953 โดยใช้กรอบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ในเชิงจิตวิทยา ผลการศึกษาพบว่าผู้พยากรณ์มีการนำเสนอภาพของผู้รับพยากรณ์กลุ่มต่าง ๆ จัดประเภทความสัมพันธ์ของคนในสังคม เช่น คนแปลกหน้า ครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีสถานภาพสูงกว่า (higher-ups) มีการถ่ายทอดอุดมการณ์สุขนิยม โดยการนำเสนอ “ความสุข” ว่าเป็นจุดหมายปลายทางของการกระทำต่าง ๆ เช่น การทำงาน การมีความรัก ผู้พยากรณ์จะนำเสนอแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้รับพยากรณ์จบลงอย่างมีความสุข (happy ending) ซึ่งผู้รับพยากรณ์ก็มีแนวโน้มที่จะเชื่อและปฏิบัติตามโดยไม่คำนึงถึงหลักเหตุผล นอกจากนี้ยังเสนอให้ผู้รับพยากรณ์พยายามลดบทบาทของตนในฐานะปัจเจกบุคคลลงด้วยการส่งเสริมให้พึ่งพาและ

ปรับตัวเข้าหาผู้อื่น เข้าสังคมให้มากขึ้น และให้ความสำคัญกับการเป็นคน “มีเสน่ห์” และ “เป็นที่รัก” ของผู้อื่นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยภาษาต่างประเทศที่พบกล่าวถึงอุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร ทั้งที่จะเป็นหลักฐานสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนและอธิบายว่าวาทกรรมการพยากรณ์นั้นสามารถถ่ายทอดระบบความคิดความเชื่อบางอย่างไปสู่คนในสังคมได้อย่างไร

2.2.2 งานวิจัยแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

งานวิจัยในภาษาไทยที่ใช้ชื่อว่าเป็นการศึกษาตามแนว “วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” ที่พบในปัจจุบัน มีทั้งที่ตรงกับแนวคิด Critical Discourse Analysis (CDA) และที่ตรงกับแนวคิดเรื่องการรู้เท่าทันสื่อเชิงวิพากษ์ (Critical Media Literacy) ในงานของกานดา สุขเกษม (2546) ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะตัวอย่างงานวิจัยในแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในภาษาไทยตามกรอบ Critical Discourse Analysis (CDA) เท่านั้น

กฤษฎาพรรณ หงศ์ลดารมภ์ (2543) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย โดยศึกษาบทความประเภทข่าวในหนังสือพิมพ์ และรายการโทรทัศน์ “ทุ่งแสงตะวัน” เพื่อสรุปวิธีการที่ผู้สื่อข่าวเขียน พูด และเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขา ลักษณะทางความหมายและทางปริจเฉทที่นำมาใช้ และอุดมการณ์ที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย จากการศึกษาพบว่า (1) นักหนังสือพิมพ์ไทยมีวิธีการเสนอข่าวเกี่ยวกับชาวเขาในทำนองลบ ในขณะที่รายการโทรทัศน์มีปริจเฉทที่ต่างออกไป (2) ลักษณะทางความหมายและทางปริจเฉทที่นำมาใช้มีเช่น คำศัพท์ อุปลักษณ์ และการเลือกเน้นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ (3) หนังสือพิมพ์มองชนกลุ่มน้อยในภาพลบเป็นส่วนใหญ่ซึ่งต่างจากโทรทัศน์

กาญจนา เจริญเกียรติบวร (2548) ศึกษาวาทกรรมเรื่องตลกภาษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าเรื่องตลกภาษาไทยมีวิธีทางภาษาที่ก่อให้เกิดความตลกขบขันอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาดังกล่าวกับเงื่อนไขความตลกที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของตัวบทและจะศึกษาด้วยว่าภาษาถูกใช้ในการนำเสนอกลุ่มคนในสังคมให้เป็นตัวตลกนั้นแฝงด้วยความเชื่อ อุดมการณ์ และ ความสัมพันธ์ทางอำนาจ อย่างไร ผลการวิจัยพบว่าเรื่องตลกภาษาไทยมีกลวิธีทางภาษาหลัก ๆ 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการเล่นคำ และกลวิธีทางปริจเฉท กลวิธีการเล่นคำสามารถแบ่งย่อยได้เป็นอีก 3 กลวิธี ได้แก่ การเล่นคำที่ลวงให้เกิดการตีความผิด การเล่นคำที่ทำให้เกิดการตีความที่ต่างไปจากปกติ และการเล่นคำที่มีการตอกย้ำความกำกวมส่วนกลวิธีทางปริจเฉทแบ่งย่อยได้เป็น 6 กลวิธี ได้แก่ การทำให้หลงทาง การนำเสนอเหตุการณ์ที่เหนือความคาดหมาย การละเมิดธรรมเนียมปฏิบัติ การใช้มุขลบทเป็นเครื่องมือ การประชด และการข้อนมุข นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นด้วยว่าภาษามีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับสังคม กล่าวคือภาษาเป็นเครื่องมือทำให้คนหลายกลุ่มในสังคมไทยกลายเป็นตัวตลกในลักษณะต่าง ๆ ไม่ใช่การนำเสนอภาพของคนเหล่านั้นอย่างกลาง ๆ กลุ่มคนผู้มีอำนาจ เช่น นักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่ถูกนำเสนอให้เป็นคนขี้โกง โง่เขลา และพูดจาเชื่อถือไม่ได้ ขณะที่กลุ่มผู้ด้อยอำนาจ เช่น ชนกลุ่มน้อยและผู้หญิงก็ถูกนำเสนอเช่นกันว่าเป็นคนโง่ แต่มีลักษณะในรายละเอียดที่ต่างกันเล็กน้อย

คือ ชนกลุ่มน้อยมักจะถูกนำเสนอว่าไร้ทักษะในการใช้ภาษาไทยมาตรฐานและไม่รู้จักเทคโนโลยีสมัยใหม่ ขณะที่ผู้หญิงมักถูกนำเสนอว่าด้อยสติปัญญา เป็นวัตถุทางเพศ และเป็นพวกวัตถุนิยม

ชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) ศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับ "เขมร" ในปริจเฉทหนังสือพิมพ์ไทย จากกรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ.2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพของ "เขมร" ที่นำเสนอในสื่อมวลชนไทยว่ามีอุดมการณ์อะไรอยู่เบื้องหลังและใช้กลวิธีทางภาษาใดเพื่อสื่ออุดมการณ์นั้น ผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ที่สำคัญ 9 กลวิธี ได้แก่ การใช้ถ้อยคำ สมณานาม เครื่องมือทางวาทศิลป์ การใช้ข้อสมมติเบื้องต้นเป็นเครื่องมือ การใช้รูปประโยคกรรม การอ้างคำกล่าวของบุคคลอื่น การใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการตัดและเน้นข้อความ กลวิธีเหล่านี้ต่างเสนอภาพของ "เขมร" ที่สอดคล้องกัน ได้แก่ เขมรป่าเถื่อน เขมรต้องพึ่งไทย เขมรไว้ใจไม่ได้ เขมรด้อยปัญญา และเขมรเป็นศัตรูของชาติ ภาพของ "เขมร" ที่ปรากฏ สะท้อนความคิดความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นชาติ ซึ่งนำไปสู่การมองว่ามี "ชาติเรา" และ "ชาติเขา" และ "ชาติเรา" เหนือกว่า "ชาติเขา" และอุดมการณ์ว่าด้วยสำนึกร่วมแห่งความเป็นชาติของคนไทย

รัชนิษฐ์ พงศ์อุดม (2548) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมความงามตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยศึกษาจากวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่ากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางแบ่งเป็น 2 กลวิธีหลักคือ 1) กลวิธีทางอรรถศาสตร์ ประกอบด้วย การใช้คำกริยาแสดงสภาพความงาม การใช้คำเพิ่มน้ำหนักขยายคำกริยาดังกล่าว ซึ่งแบ่งเป็น คำเพิ่มน้ำหนักแสดงระดับ และคำเพิ่มน้ำหนักแสดงลักษณะ และ การใช้คำปฏิเสธลักษณะที่ไม่สวยงามตามทัศนคติของโฆษณา และ 2) กลวิธีทางวจนปฏิบัติศาสตร์ และปริจเฉท ประกอบด้วย การใช้ภาพพจน์ที่มีกลวิธีย่อยคือ อุปลักษณ์ อุปมา และอติพจน์ การกล่าวอ้าง ซึ่งแบ่งเป็น การกล่าวอ้างที่เป็นข้อเท็จจริง และการกล่าวอ้างที่เป็นข้อคิดเห็น การใช้คำถามวาทศิลป์ และการใช้มูลบทเป็นเครื่องมือ เพื่อบ่งบอกเป็นนัยเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ ลักษณะไม่พึงประสงค์ และลักษณะความงามตามแบบอย่างในส่วนของค่านิยมเกี่ยวกับความงามที่พบในงานวิจัย วาทกรรมโฆษณาแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงจะงามได้ก็ต่อเมื่อมีลักษณะความงามแบบไร้ที่ติ หรือสมบูรณ์แบบ มีความอ่อนเยาว์ มีสุขภาพดี หรือมีลักษณะความงามตามแบบอย่างวัฒนธรรมต่างชาติ นอกจากนี้ วาทกรรมโฆษณายังกำหนดอีกว่าผู้หญิงจะงามได้ก็ต่อเมื่อได้ใช้เครื่องสำอางเพื่อเสริมแต่งร่างกายตามความนิยมทางแฟชั่น น่าสังเกตว่าลักษณะความงามเหล่านี้มีทั้งที่เคยและไม่เคยปรากฏเป็นความนิยมในสังคมมาก่อน กลวิธีทางภาษาจึงมีบทบาทในการถ่ายทอดค่านิยมเกี่ยวกับความงามดังกล่าว พร้อมกับช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านหรือผู้บริโภคเชื่อในความงามที่วาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางนำเสนอ

กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ และโสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ (2549) ศึกษาวาทกรรมภาคใต้และความรุนแรงในสังคมไทยตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือข่าวบทสัมภาษณ์ และบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์มติชน และข้อมูลจากรายการ "นายกษัตริย์คุยกับประชาชน" ซึ่งออกอากาศทางคลื่น FM 92.5 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทุกวันเสาร์ เวลา 8.00 น. ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้อุปลักษณ์ 2 ชุดที่สำคัญคือ [ปัญหา คือ ไฟ]

และ [ความยากจน คือ เชื้อโรค] เพื่อเน้นความรุนแรงของปัญหาและบทบาทของรัฐบาลในฐานะผู้ดูแลประชาชน มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อปฏิเสธวาทกรรมการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งตรงกันข้ามกับวาทกรรมของฝ่ายองค์กรแนวร่วมเพื่อปลดปล่อยปัตตานี (Pattani United Liberation Organization) การนำเสนอภาพของ “โจรใต้” ในฐานะที่เป็นผู้ก่ออาชญากรรมทั่วไป ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือการแบ่งแยกดินแดน ควบคู่ไปกับการใช้วาทกรรมยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อเน้นย้ำวาทกรรมที่ว่าคนไทยมุสลิมแตกต่างจากคนไทยพุทธ ขณะเดียวกันก็พยายามสร้างความกลมกลืนโดยการบอกว่าคนไทยมุสลิมคือคนไทย

ชนกพร อังศุวิริยะ (2551) ศึกษา "ความเป็นผู้หญิง" ในนิตยสารสตรีสาร ระหว่าง พ.ศ. 2491-2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ที่ปรากฏในแสดงความคิดเห็น ถ้อยแถลงหรือบทบรรณาธิการ และคอลัมน์ตอบจดหมายในนิตยสารสตรีสาร โดยใช้กรอบความคิด 3 มิติ วาทกรรม วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) ของแฟร์คลัฟ (Fairclough) ผลการศึกษาพบที่มีการใช้กลวิธีทางภาษากลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ทัศนภาวะการอ้างถึง การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้สำนวน การใช้อุปลักษณ์ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้มุขลบท และการใช้สัทพ เพื่อนำเสนอแนวคิด 3 ด้านเกี่ยวกับผู้หญิงคือ 1) ด้านความงาม แบ่งเป็นความงามของร่างกายและการตกแต่งร่างกาย 2) ด้านพฤติกรรม แบ่งเป็นพฤติกรรมระหว่างเพศและพฤติกรรมการแสดงออกและอารมณ์ความรู้สึก 3) ด้านการทำหน้าที่ แบ่งเป็นการทำหน้าที่ในบ้านและการทำหน้าที่นอกบ้าน ซึ่งทั้ง 3 ความคิดดังกล่าวได้สะท้อนอุดมการณ์ที่สำคัญ 2 อุดมการณ์ คือ อุดมการณ์ปีตาธิปไตยและอุดมการณ์สตรีนิยม ได้แก่ เรื่องของความงาม ทำให้เห็นว่าผู้หญิงจะต้องมีความงามและจัดการให้ตัวเองงามได้มีพฤติกรรมที่ตกเป็นรองผู้ชายหรือเป็นผู้รับ และยังมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นแม่และเมีย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ นิตยสารสร้างความเป็นผู้หญิงเพื่อรับใช้ผู้ชายสะท้อนการครอบงำทางความคิดของอุดมการณ์ปีตาธิปไตย ขณะที่บางความคิดสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงสามารถศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และมีบทบาทในการทำงานหรือทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นกรอบความคิดของอุดมการณ์สตรีนิยมที่พยายามเรียกร้องให้ผู้หญิงสามารถพึ่งพาตัวเองได้ เมื่อพิจารณาจากกรอบบริบททางสังคมภายนอกหรือปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม ทำให้เห็นว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจในช่วงเวลา 48 ปี ตั้งแต่เริ่มผลิตนิตยสารจนปิดกิจการ มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลให้ผู้หญิงมีบทบาทนอกบ้านมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้ย่อมมีผลต่อการผลิตตัวบทในนิตยสารสตรีสารด้วย

นิภา จีรภัทร (Geerapatr, 2007) ศึกษาวาทกรรม “ความยากจน” ในคำกล่าวของอดีตนายกรัฐมนตรีพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในรายงานนายกทักษิณพบประชาชน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544-2548 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดเผยให้เห็นว่านิยามความหมายของคำว่ายากจนนั้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยทั้งในส่วนของโครงสร้างสังคมและในส่วนของชุดความคิดที่ครอบงำคนส่วนใหญ่ในสังคมอย่างไร นิยามความหมายดังกล่าวมีกลไกอะไรที่ทำให้คนส่วนใหญ่เหล่านั้นยอมรับอัตลักษณ์ของความเป็นคนจนภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน และยอมรับการถูกเอารัดเอาเปรียบในรูปแบบต่าง ๆ โดยคนส่วนน้อยที่มีอำนาจในสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการใน 3 รูปแบบร่วมกันคือ 1) การวิเคราะห์แบบจุลภาคและมหภาค 2) การวิเคราะห์ความหมายสองมิติคือความหมายเชิงพื้นผิวและความหมายเชิงลึก 3) การวิเคราะห์ตามแนวคิดเชิง

โครงสร้างและเชิงหลังโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างความรู้และความจริง ผลการวิเคราะห์พบว่าอดีตนายกรัฐมนตรียุคกสิกรรมใช้กลยุทธ์ทางภาษา 6 ชั้นเพื่อให้มีอิทธิพลต่อระบบความคิด ความรู้สึก อัตลักษณ์ และอุดมการณ์ของคนจน กลไกดังกล่าวประกอบด้วยค่านิยมความหมายของคำว่า “ความยากจน” เพื่อให้มองเห็นความจริงเรื่องความจนในลักษณะหนึ่ง และภายใต้ความจริงเรื่องความจนเช่นนั้น มีการใช้กลวิธีทางวาทกรรมเพื่อนำไปสู่การผลิตซ้ำความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ภายใต้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมการเมืองของไทย

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (Panpothong, 2007) ศึกษาวาทกรรมโฆษณาภัยพิบัติเสริมความงามตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการศึกษาพบว่าการศัลยกรรมเสริมความงามนั้นไม่ใช่ทางเลือกแต่เป็นการรักษาที่จำเป็น “รื้อรอยแห่งวัย” และรูปลักษณ์บางอย่างของคน ตะวันออกถูกนำเสนอว่าเป็นความบกพร่องผิดปกติหรือเป็นโรคที่ต้องแก้ไขหรือรักษาด้วยการศัลยกรรมเสริมความงามเพื่อให้มีรูปลักษณ์ที่ดีขึ้น ด้วยความ “มหัศจรรย์” ของการศัลยกรรมเสริมความงาม ผู้หญิงสามารถที่จะ “สวยขึ้น” ได้ตามใจปรารถนา และสามารถจรรโลงรูปลักษณ์ที่อ่อนเยาว์นั้นไว้ได้ตลอดการยิ่งไปกว่านั้นยังเสนอว่าการมีความงามตามอุดมคติจะช่วยให้ผู้หญิงประสบความสำเร็จได้ในสังคมไทยสมัยใหม่ ดีกว่า สำหรับกลวิธีทางภาษานั้น พบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาหลายกลวิธีเพื่อสื่อความคิดดังกล่าว เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท อุปลักษณ์ การเล่าเรื่องแบบอ้างคำพูดโดยตรง เป็นต้น

สาวิตรี คทวนิช (2551) ใช้กรอบการศึกษาตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อศึกษากิจกรรมทางวาทกรรมของนักการเมืองสตรีไทยจำนวนเจ็ดท่าน ได้แก่ น.ส.กัญญา ศิลปอาชา คุณหญิงสุภารัตน์ เกยุราพันธุ์ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ ในฐานะตัวแทนนักการเมืองสตรีที่มีบทบาทในการบริหารในตำแหน่งรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีช่วย และ ดร.ณัททัย ทิวไผ่งาม คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รศ.ดร.ลลิตา ฤกษ์สำราญ และนางสาวรังสิมา รอดรัศมี ในฐานะตัวแทนนักการเมืองสตรีที่ยังไม่มีโอกาสบริหารประเทศ วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์วาทกรรมคือ เพื่อประเมินประสิทธิผลของวาทกรรมในฐานะนักการเมือง โดยมีสมมติฐานว่า นักการเมืองที่ใช้ภาษาได้มีประสิทธิภาพ คือต้องสามารถใช้โอกาสในการพูด กระทำหน้าที่ทางการเมืองหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ต่างๆ นั้นบางครั้งก็ขัดแย้งกันเอง การใช้กลวิธีทางภาษาเป็นทางออกเดียวที่จะทำให้วาทกรรมมีพหุความหมาย (ambivalence) และบรรลู่วัตถุประสงค์ที่ขัดแย้งกันได้ในที่สุด ผลการวิเคราะห์วาทกรรมแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มวาทกรรมที่ใช้จัดการกับข้อกล่าวหา พบว่านักการเมืองสตรีส่วนใหญ่เลือกที่จะตอบข้อกล่าวหาโดยตรง และชี้แจงอย่างตรงไปตรงมา มีน้อยคนที่จะตอบโต้โดยใช้กลวิธีทางวาทกรรม คือการใช้วาทกรรมสตรี แสดงตนเป็นผู้ถูกกระทำ เป็นเหยื่อที่อ่อนแอ เพื่อทำลายชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือของผู้กล่าวหา กลุ่มที่สองคือวาทกรรมการเปิดประเด็นเสนอแนะ ตรวจสอบ หรือกล่าวหา ซึ่งเช่นเดียวกับกลุ่มวาทกรรมที่แล้วคือ มักเป็นการเสนอประเด็นตรงๆ มีการใช้กลวิธีทางวาทกรรมเพื่อลดความรุนแรงก้าวร้าวของคำกล่าวหาบ้าง เช่น prolepsis/ disclaimer กลวิธีทางภาษาที่พบว่านักการเมืองสตรีใช้ แต่ไม่พบในนักการเมืองชายคือการใช้คำที่แสดงอารมณ์มาทำหน้าที่ลดความรุนแรง เหมือนกับเป็น hedge ชนิดหนึ่ง นอกจากนี้มีการใช้กลวิธีสุภาพด้านบวก เช่น การแสดงความชื่นชมนำมาก่อนอภิปราย ซึ่งไม่เคยพบว่านักการเมืองชายใช้เช่นกัน การใช้ลักษณะวาทกรรมตรง (direct discourse) เป็นส่วนใหญ่ในทั้งสอง

กลุ่มดังกล่าว นอกจากจะทำให้การทำหน้าที่นี้ของเมืองที่มีหลากหลาย และบางครั้งขัดแย้งกันเอง ไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร ยังก่อให้เกิดผลในทางลบกับภาพลักษณ์โดยรวมของนักการเมืองที่ใช้วาทกรรมเช่นนั้น ได้แก่ ทำให้ถูกมองว่าเป็นผู้ที่อ่อนแอ ยอมจำนน ไม่มีความเป็นผู้นำ และใช้อารมณ์ความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งไม่ใช่ลักษณะที่ดีของนักการเมืองที่สังคมคาดหวัง

สุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี (2552) ศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่ในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ว่าวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัวมีลักษณะอย่างไร และกลวิธีทางภาษาที่วาทกรรมโฆษณาเลือกใช้มีบทบาทสำคัญในการนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่เพื่อประโยชน์ทางการค้าอย่างไร ผลการวิจัยพบว่าวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัวมีรูปแบบการนำเสนอ 2 รูปแบบคือ โฆษณาที่สื่อความทางธุรกิจโดยตรงและบทความโฆษณา กลวิธีทางภาษาที่โฆษณาเลือกใช้มี 2 กลวิธีคือ 1) กลวิธีทางวจนภาษา ประกอบด้วยกลวิธีการกล่าวอ้าง การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้อุปสรรค การใช้มูลบทและการเล่าเรื่อง 2) กลวิธีทางอวจนภาษา ได้แก่ การใช้ความหมายของภาพ การใช้ขนาดของตัวอักษร และการใช้สี กลวิธีทางภาษาเหล่านี้ได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับแม่ ได้แก่ แม่คือผู้ที่เหมาะสมกับหน้าที่ดูแลลูกมากที่สุด แม่ต้องเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด แม่ต้องใฝ่หาความรู้ แม่ต้องเก่งรอบด้าน และแม่ต้องสวยและอ่อนเยาว์อยู่เสมอ วาทกรรมโฆษณานำเสนอความคิดเกี่ยวกับแม่ข้างต้นเพื่อเชื่อมโยงกับการบริโภคสินค้าว่าการเลือกใช้สินค้าตามที่วาทกรรมโฆษณานำเสนอจะสามารถเติมเต็มบทบาทการเป็นแม่ได้อย่างสมบูรณ์

เพ็ญญา คล้ายสิงห์โต (2553) ศึกษาอุดมการณ์ทางเพศสภาพในพาดหัวข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์ไทยตามแนวการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปภาษาที่ปรากฏในพาดหัวข่าวอาชญากรรมในระดับข้อความและระดับคำตามเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำและเพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ทางเพศสภาพที่แฝงอยู่ในพาดหัวข่าวอาชญากรรม ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ พาดหัวข่าวอาชญากรรมจำนวน 1,815 ข่าวจากหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, เดลินิวส์, ข่าวสดและคมชัดลึกในช่วงปีพ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550 ผลการวิจัยมี 3 ส่วนได้แก่ 1) ผลศึกษาระดับข้อความพบว่า พาดหัวข่าวอาชญากรรมมีรูปแบบโครงสร้างพาดหัวข่าวทั้งหมด 13 รูปแบบ รูปแบบโครงสร้างพาดหัวข่าวที่ปรากฏมากที่สุดในการนำเสนอพาดหัวข่าวอาชญากรรมของทุกกลุ่มคือการนำเสนอเฉพาะเหตุการณ์ความรุนแรง รูปแบบโครงสร้างพาดหัวข่าวที่ปรากฏมากเป็นอันดับสองแสดงถึงการเลือกนำเสนอข้อมูลรองในอนุภาคแรกของพาดหัวข่าวต่างกันตามเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ เช่น ในกรณีที่ข่าวผู้ชายกระทำ ความรุนแรงต่อผู้หญิง หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอข้อมูลกระบวนการตำรวจในรูปแบบโครงสร้าง “กระบวนการตำรวจ+ความรุนแรง” มากเป็นอันดับสองและมีสัดส่วนมากกว่าข่าวกลุ่มอื่น ต่างกับข่าวที่ผู้หญิงกระทำ ความรุนแรงต่อผู้ชาย หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอสาเหตุความรุนแรงในรูปแบบโครงสร้าง “สาเหตุความรุนแรง+ความรุนแรง” มากเป็นอันดับสองและมีสัดส่วนมากกว่าข่าวกลุ่มอื่น, 2) ผลการศึกษาระดับคำพบว่า ในกรณีอ้างถึงผู้ชาย หนังสือพิมพ์เลือกใช้ประเภทของคำแทนบุคคลแตกต่างกันตามสถานะและเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ต่างกับการอ้างถึงผู้หญิงที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้คำแทนบุคคลประเภทเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ในสถานะผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ และ 3) จากรูปภาษาที่ต่างกันตามเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำในข้อ 1) และ 2) สะท้อนให้เห็นว่า

หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ตอกย้ำ ผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางเพศสภาพในพาดหัวข่าวอาชญากรรมเช่น การตอกย้ำเรื่องคุณลักษณะพฤติกรรม, บทบาททางเพศ และอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

สุรเชษฐ์ พิชิตพงศ์เผ่า (2553) ศึกษาอุปลักษณะชีวิตในหนังสือแนะนำการดำเนินชีวิตในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมโนทัศน์ ผลการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับชีวิตในหนังสือแนะนำการดำเนินชีวิตพบว่า สะท้อนมโนอุปลักษณะชีวิต 14 มโนอุปลักษณะ ได้แก่ 1. [ชีวิต คือ การเดินทาง] 2. [ชีวิต คือ การต่อสู้ / สงคราม] 3. [ชีวิต คือ สิ่งที่สามารถเพิ่มหรือลดค่าได้] 4. [ชีวิต คือ การศึกษา] 5. [ชีวิต คือ ภาระ / สถานที่ปิดล้อม] 6. [ชีวิต คือ ต้นไม้] 7. [ชีวิต คือ กีฬา] 8. [ชีวิต คือ ละคร] 9. [ชีวิต คือ สิ่งปลูกสร้าง] 10. [ชีวิต คือ ปราบกฎการณตามธรรมชาติ] 11. [ชีวิต คือ บทเพลง] 12. [ชีวิต คือ เหยี่ยว] 13. [ชีวิต คือ การลงทุน] และ 14. [ชีวิต คือ สิ่งที่มีความยาว] มโนอุปลักษณะเหล่านี้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับชีวิตได้ 3 ประการ คือ (1) เป้าหมายของชีวิตคือการมีความสุขและประสบความสำเร็จ เราควรวางแผนการดำเนินชีวิตให้ดี ทั้งนี้อาจต้องอาศัยความรู้ การศึกษา ปัญญา หรือธรรมะมาช่วย (2) ชีวิตของเราต้องพบทั้งความสุขและความทุกข์ และอุปสรรคปัญหาเป็นสิ่งธรรมดาที่เกิดขึ้นในชีวิต เราสามารถแก้ไขอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และ (3) เราสามารถและควรที่จะพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารพบว่า องค์ประกอบทุกองค์ประกอบของหนังสือแนะนำการดำเนินชีวิตมีความสำคัญต่อหน้าที่ของมโนอุปลักษณะในหนังสือแนะนำการดำเนินชีวิต ส่วนหน้าที่ของมโนอุปลักษณะชีวิตในหนังสือแนะนำการดำเนินชีวิตพบว่า ทำหน้าที่ 3 ด้าน หน้าที่ที่โดดเด่นที่สุดคือหน้าที่ด้านการชี้แนะเพื่อให้ผู้อ่านกระทำหรือไม่กระทำบางอย่าง นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ด้านการอธิบายความเพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของชีวิตและหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ผลการวิเคราะห์พบว่า มโนอุปลักษณะชีวิตในหนังสือแนะนำการดำเนินชีวิตสะท้อนมุมมองการดำเนินชีวิตในทางโลกิยะ โดยเน้นให้ยึดมั่นถ้อยมั่นในความ สุขความสำเร็จ ไม่เน้นการดำเนินชีวิตในแนวโลกุตระซึ่งมุ่งให้ปล่อยวางและไม่ยึดติด

ศิริพร ภักดีผาสุข (2553) ศึกษาเรื่องวาทกรรม “ความเป็นผู้หญิง” ในนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทยโดยใช้มุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ วัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือเพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ความเป็นผู้หญิง” ในบทความแนะนำวิธีการ (How-to) และโฆษณาสินค้าและบริการในนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทย และวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “ความเป็นผู้หญิง” ในกลุ่มข้อมูลดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่าบทความแนะนำวิธีการ (How-to) และโฆษณาเหล่านี้ถ่ายทอดอุดมการณ์หลักเกี่ยวกับ “ผู้หญิงที่พึงประสงค์” ที่สอดคล้องกัน 3 ประการคือ 1) “ผู้หญิงที่พึงประสงค์” จะต้องมีรูปลักษณ์บางอย่างซึ่งได้รับการนิยามว่าเป็นเครื่องบ่งบอก “ความสวยสุขภาพดี” อาทิ รูปลักษณ์ที่ดูอ่อนเยาว์ เรือนร่างผอมเพรียว ผิวขาว กระฉ่างใส เป็นต้น 2) รูปร่างที่ตรงข้ามกับลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะความชราและความอ้วน ถูกนำเสนอว่าเป็น “ปัญหา” และ “ศัตรู” ผู้หญิงที่มีรูปลักษณ์ไม่พึงประสงค์เหล่านี้ กำลังประสบปัญหาและขาดความมั่นใจ และ 3) การปรับเปลี่ยนร่างกายเพื่อให้มีรูปลักษณ์ที่ดีสามารถกระทำได้ง่ายดายและมีประสิทธิผลหากปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในด้านการดูแลสุขภาพและความงามหรือที่ “พลังมหัศจรรย์” ของสินค้าและบริการที่นำเสนอในโฆษณา ดังนั้น ผู้หญิงควร

จะปรับปรุงตนเองเพื่อที่จะเป็นคนที่ดีกว่า สำหรับกลวิธีทางภาษานั้น พบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาหลายกลวิธีเพื่อสื่อความคิดเชิงอุดมการณ์ ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์แบบต่าง ๆ การใช้มูลบท การใช้อุปลักษณ์ การกล่าวอ้างว่าเป็นความจริงสำหรับผู้หญิง การกล่าวเกินจริง และการสร้างสทบท

นิติพงศ์ พิเชฐพันธ์ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยว่ามีการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ประการใดบ้าง และมีการใช้กลวิธีทางภาษาใดเพื่อนำเสนอชุดความคิดเหล่านั้น โดยศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันจำนวน 9 ชื่อฉบับ ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้นามนัย การใช้มูลบท การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ถ้อยคำนัยแฝง และการกล่าวอ้างเพื่อสร้างสทบท และ 2) กลวิธีทางภาษาด้านการเรียงเรียงความ ได้แก่ การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่า กลวิธีทางภาษาข้างต้นนำเสนอชุดความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ได้แก่ “เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย” “เขมร” ใช้เล่ห์เพทุบาย “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย “ไทย” เพลี่ยงพล้ำให้แก่ “เขมร” ทั้งนี้หากตีความความหมายของคำศัพท์ที่พบในความถี่สูง จะทำให้เห็นความคิดที่ว่า “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” กล่าวคือแม้ว่า “ไทย” จะเพลี่ยงพล้ำให้แก่ “เขมร” แต่ “ไทย” ก็มีคุณธรรมสูงกว่า “เขมร” เนื่องจาก “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย ในขณะที่ “เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม

วุดินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2554) ศึกษาอุดมการณ์ความเป็นชายในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชาย ผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชายมีรูปแบบการนำเสนอ 2 รูปแบบ ได้แก่ โฆษณาที่สื่อความทางธุรกิจโดยตรงและบทความเชิงโฆษณา กลวิธีทางภาษาที่วาทกรรมโฆษณาใช้เพื่อสื่ออุดมการณ์ความเป็นชายมี 2 กลวิธี คือ 1) กลวิธีทางวัจนภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ การอ้างถึง การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบท การใช้คำถามวาทศิลป์ การกล่าวเกินจริง การใช้สทบทและการยืนยันด้วยคำสัมภาษณ์ของดารารหรือ ผู้มีชื่อเสียง 2) กลวิธีทางอวัจนภาษา ได้แก่ การใช้ภาพและสีประกอบการโฆษณา กลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีบทบาทในการประกอบสร้างอุดมการณ์ว่า ผู้ชายต้องมีรูปลักษณ์ที่ดูดีอย่างไม่มีที่ติ ผู้ชายต้องมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะ ผู้ชายต้องเป็นสุภาพบุรุษและเรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้ชาย ทั้งนี้วาทกรรมโฆษณานำเสนอว่า สินค้าและบริการเป็นตัวช่วยที่ดีที่จะทำให้ผู้ชายเป็นผู้ชายที่สมบูรณ์แบบได้

ธีระ บุษบกแก้ว (2554) ศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม "เกย์ออนไลน์" ผลการวิจัยพบว่ากลวิธีทางภาษาที่กลุ่ม “เกย์ออนไลน์” ใช้สื่ออัตลักษณ์ของตนเองที่สำคัญมี 7 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท การปฏิเสธสื่อมูลบท การใช้อุปลักษณ์ การใช้รูปประโยคกรรม การกล่าวอ้าง และการใช้คำถามวาทศิลป์ กลวิธีทางภาษาใช้เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของเกย์ต่อสาธารณชน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) “เกย์เป็นคนปกติ และมีวิถีชีวิตเหมือนคนทั่วไป” 2) “เกย์ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมของเพศชาย” 3) “เกย์ไม่ได้หมกมุ่นเรื่องเพศ” 4) “เกย์ไม่ใช่ผู้ป่วยหรือมีอาการทางจิต แต่เป็นความรู้สึกหรือตัวตนที่แท้จริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ”

5) “เกย์เป็นกลุ่มคนที่ตกอยู่ในความกลัว และเกย์ผู้ยอมรับและเปิดเผยตนเองเป็นผู้ที่มีความกล้า”
 6) “เกย์เป็นผู้โหยหาความรัก” 7) “เกย์คือ “ของปลอม” เกย์เป็นคนที่มีความผิด และเกย์หมกมุ่นเรื่องเพศ” จากการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์เกย์ที่น่าเสนอในบทความดังกล่าวเป็นการเสนอภาพด้านบวกเกี่ยวกับตนเอง อย่างไรก็ตาม กลวิธีทางภาษาที่กลุ่มเกย์ออนไลน์ใช้แสดงให้เห็นว่าเกย์ยังมีความคิดด้านลบต่อตนเองแฝงอยู่ สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างอัตลักษณ์ของเกย์ยังคงได้รับอิทธิพลจากสังคม

ธีระยุทธ สุริยะ (2554) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิตในหนังสือพิมพ์รายวันไทย 6 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน ข่าวสด คมชัดลึก และสยามรัฐ ระหว่างปี พ.ศ. 2539 ถึง พ.ศ. 2552 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างความหมายระดับมหภาคพบว่าหนังสือพิมพ์รายวันไทยมุ่งเสนอนักโทษประหารทำผิดร้ายแรงจึงต้องชดใช้ด้วยการถูกประหารชีวิต โครงสร้างดังกล่าวยังมีลักษณะที่แสดงความเหตุเป็นผลของเหตุการณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเรื่อง “กรรม” ของพุทธศาสนา เมื่อวิเคราะห์ในระดับกลวิธีทางภาษาพบว่ากลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนมี 5 กลวิธี ได้แก่ 1) การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ 2) การใช้สำนวน 3) การใช้มูลบท 4) การเล่าเรื่อง และ 5) การใช้สหบท กลวิธีทางภาษาเหล่านี้ได้สื่อภาพตัวแทนของ “นักโทษประหาร” ว่านักโทษประหารเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย นักโทษประหารเป็นผู้มีจิตใจโหดเหี้ยม นักโทษประหารเป็นผู้ขาดศีลธรรม นักโทษประหารเป็นผู้ที่สังคมไม่ต้องการ นักโทษประหารเป็นผู้กระทำผิดซ้ำซากไม่เกรงกลัวกฎหมาย นักโทษประหารเป็นผู้ก่อกรรมชั่ว ในขณะที่เดียวกันสื่อภาพตัวแทนของ “การประหารชีวิต” ว่าการประหารชีวิตเป็นกระบวนการทางกฎหมาย การประหารชีวิตเป็นกระบวนการที่รอบคอบรัดกุม การประหารชีวิตเป็นกระบวนการที่น่ากลัว การประหารชีวิตเป็นกระบวนการที่มีมนุษยธรรม การประหารชีวิตเป็นการชดใช้กรรม ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหารชีวิตได้แก่ แนวคิดทางพุทธศาสนาและการเป็นสังคมแบบรวมหมู่ การบังคับใช้กฎหมายนโยบายต่อต้านยาเสพติดของรัฐ การต่อต้านการประหารชีวิตขององค์กรสิทธิมนุษยชน

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ศึกษาอุดมการณ์ที่ประกอบสร้างและสื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503-2544 จำนวน 4 หลักสูตรตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยอาศัยกรอบมิติทั้งสามของวาทกรรมของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) และศึกษาเปรียบเทียบอุดมการณ์ที่สื่อผ่านหนังสือเรียนแต่ละหลักสูตรดังกล่าว ผลการศึกษาตัวบทพบกลวิธีทางภาษาที่หนังสือเรียนใช้สื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ ทั้งสิ้น 15 กลวิธี โดยมีกลวิธีทางภาษาที่สำคัญคือ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ประโยคแสดงเหตุผล การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยโครงสร้างประโยค การใช้ความเชื่อที่มีอยู่ก่อน และการใช้เสียงที่หลากหลาย กลวิธีทางภาษาเหล่านี้สื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อ่านทั้งสิ้น 10 ชุดความคิด อุดมการณ์เด่นซึ่งพบในหนังสือเรียนทุกเล่มคือ อุดมการณ์เด็กและอุดมการณ์ความเป็นหญิงและความเป็นชาย ผลการศึกษาเปรียบเทียบอุดมการณ์ที่สื่อผ่านหนังสือเรียนแต่ละหลักสูตรพบว่า ความคิดย่อยของอุดมการณ์บางชุดเป็นความคิดอุดมการณ์ที่ปรากฏซ้ำอย่างต่อเนื่องในหนังสือเรียนทุกหลักสูตร เช่น ความคิดที่สื่อว่า เด็กดีคือสมาชิกที่ดีของสังคมและพลเมืองดีของชาติ และประเทศไทยคือประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ เจริญรุ่งเรืองและสงบร่มเย็น และความคิดย่อยของอุดมการณ์บางชุดเป็นความคิดที่

ปรากฏในหนังสือเรียนบางหลักสูตร เช่น ความคิดย่อยที่สื่อว่า เด็กดีเป็นผู้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ซึ่งปรากฏในหนังสือเรียนหลักสูตร พ.ศ. 2544 ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมพบว่า หนังสือเรียนเป็นวาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดยการควบคุมของหน่วยงานด้านการศึกษาของรัฐ เพื่อใช้ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประชาชนทุกคนต้องเข้ารับการศึกษ และมีครูซึ่งเป็นบุคคลที่สังคมไทยให้ความเคารพเป็นผู้ถ่ายทอดสู่นักเรียน หนังสือเรียนจึงเป็นวาทกรรมที่มีสถาบันรับรอง ได้รับการตีความในฐานะของความรู้ที่เชื่อว่าถูกต้อง เหมาะสม ทั้งยังสามารถเข้าถึงประชาชนทุกระดับในสังคมอุดมการณ์ที่อยู่ในหนังสือเรียนจึงสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้าง ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม พบว่า อุดมการณ์ต่าง ๆ ที่สื่อผ่านหนังสือเรียนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดและค่านิยมในสังคมหลายประการ ได้แก่ ความคิดเรื่องความอาวุโส ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ ความคิดทางพระพุทธศาสนา ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ รวมถึงแนวคิดและนโยบายของรัฐที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละสมัย ขณะเดียวกันอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่สื่อผ่านหนังสือเรียนนั้นก็อาจส่งผลกระทบต่อระบบความคิด ความเชื่อของผู้อ่านรวมถึงสังคมในด้านต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ได้แก่ การนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคมไทย การนำเสนอภาพอุดมคติของบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในสังคม และการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม งานวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่า หนังสือเรียนนั้นเป็นวาทกรรมที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์ของรัฐและผู้มีอำนาจในสังคม เพื่อเตรียมเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามที่รัฐและผู้มีอำนาจในสังคมเห็นว่าเหมาะสม แต่บางครั้งอุดมการณ์เหล่านั้นอาจสื่อภาพที่ไม่เป็นกลางของบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ในสังคมไปสู่ผู้อ่าน จนอาจสร้างความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลในสังคมได้

อุมาวัลย์ ชีซ้าง (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553 ผลการวิจัยพบว่าเรื่องเล่ามีบทบาทในการถ่ายทอดอุดมการณ์บางประการไปสู่เด็ก กลวิธีการสื่ออุดมการณ์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าสำหรับเด็กนั้นแบ่งออกเป็น 3 กลวิธีหลัก ได้แก่ 1) กลวิธีทางภาษาในตัวบท พบทั้งสิ้น 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ การกล่าวอ้าง การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้อุปลักษณ์ และการแนะนำความ 2) กลวิธีระดับตัวบท พบว่าการใช้องค์ประกอบของเรื่องเล่าในการนำเสนออุดมการณ์ ซึ่งมีผลทำให้การสื่ออุดมการณ์มีความแนบเนียนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือผู้แต่งนำเสนออุดมการณ์และความคิดของตนในรูป “เสียง” และ “ความคิด” ของตัวละครในเรื่องเล่า 3) กลวิธีระดับสหบท พบว่ามีการแทรกตัวบทอื่นหรือกล่าวอ้างถึงตัวบทอื่น เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อต่าง ๆ เพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาพุทธ และ อิสลาม ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติรวมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเป็นไทย กลวิธีดังกล่าวสื่ออุดมการณ์ที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอและอุดมการณ์ที่ปรากฏบางช่วงเวลา อุดมการณ์ที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ อุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก-ผู้ใหญ่ อุดมการณ์เกี่ยวกับความเป็นเด็กดีและคนดี อุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาทชาย - หญิงในสังคมไทย อุดมการณ์เกี่ยวกับความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ อุดมการณ์ที่ปรากฏบางช่วงเวลา ได้แก่ อุดมการณ์เกี่ยวกับความยากจน อุดมการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมถึงชุดความคิดย่อยเรื่องสังคมเมืองกับชนบท ผลการวิจัยที่พบทำให้เห็นว่าเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติมีบทบาทเป็นสารทางอุดมการณ์ซึ่งรัฐอาจใช้

ในการถ่ายทอดและปลูกฝังความคิดเชิงอุดมการณ์บางประการแก่เด็กในสังคมไทย เพื่อสร้าง “เด็กดี” และ “พลเมืองดี” ซึ่งจะเอื้อต่อการกำกับดูแลและควบคุมสมาชิกในสังคมต่อไป

เมื่อพิจารณาจากงานในแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในภาษาไทยที่ผ่านมา จะเห็นว่าการศึกษาระดับต้นทางสังคมที่หลากหลายผ่านการวิเคราะห์และตีความข้อมูลภาษา เช่น อดีตรื่องชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ชนชั้นทางสังคม และประเด็นเรื่องเพศสภาวะ และส่วนมากจะเป็นการศึกษาข้อมูลที่ปรากฏในวาทกรรมสื่อมวลชน เช่น ข่าว โฆษณา และวาทกรรมที่มีอิทธิพลทางความคิด เช่น แบบเรียน หนังสือวันเด็ก เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังไม่พบว่ามีการวิจัยที่ศึกษาข้อมูลวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตภาษาไทยในสื่อมวลชนแต่อย่างใด

งานวิจัยในภาษาต่างประเทศก็ยังไม่พบงานที่ศึกษาวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาในแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เช่นกัน มีเพียงข้อเขียนของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 2003) ที่ได้ยกตัวอย่างข้อมูลการพยากรณ์ดวงชะตาเพื่อประกอบการอธิบายเรื่องอุดมการณ์กับสมมติฐาน (Ideologies and assumptions) โดยอธิบายว่าตัวบทหนึ่ง ๆ สามารถทำหน้าที่ทางอุดมการณ์ได้โดยอาศัยสมมติฐาน และการรับเอาว่าเป็น “ความจริง” ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และไม่จำเป็นต้องตั้งคำถามใด ๆ เช่นในประโยคที่ว่า “เหล่านี้คือพวกนักเรียนผู้ซึ่งลูกหลานของเราจะต้องแข่งขันด้วยในตลาดโลกเพื่อให้ได้งานและที่นั่งในมหาวิทยาลัย” ซึ่งหากเรายอมรับประโยคนี้ว่าเป็นความจริงโดยปราศจากข้อสงสัยก็เท่ากับเรายอมรับในสมมติฐานที่ว่าโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องจริง และสมมติฐานที่ว่าโลกาภิวัตน์เป็นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และสมมติฐานทั้ง 2 ประการนี้ก็อาจจะทำหน้าที่เฉกเช่นอุดมการณ์นั่นเอง

เพื่อสนับสนุนความคิดดังกล่าว แฟร์คลัฟได้ยกตัวอย่างคำพยากรณ์ดวงชะตาจากหนังสือพิมพ์ Lancaster Guardian (23 November 2001) มาประกอบ ดังนี้

Virgo

Spiritual growth will be more important to you than outer ambition for a few weeks. Rather inward looking, you would like to feel more in touch with your soul. If you can push heavier chores at work to one side for a few weeks it will help. Though it may not be easy since you will be fizzing at points. Think about anger as blocked assertion and you can see why it is better to constantly put forward what you need and don't need. If you don't assert yourself in small ways, the resentment builds up, and then suddenly you let fly.

จากตัวอย่างข้างต้น แฟร์คลัฟได้ชี้ให้เห็นสมมติฐานที่จะผู้อ่านจะต้องยอมรับเพื่อให้ข้อความในคำพยากรณ์นี้เป็น “ความจริง” เช่น ผู้อ่านจะต้องยอมรับสมมติฐานว่ามีสิ่งที่เรียกว่า “วิญญาณ” (spirit) ซึ่งแยกออกมาต่างหากจากร่างกายอยู่จริง ประโยค “Spiritual growth...” จึงจะเป็นจริง จะต้องยอมรับสมมติฐานว่ามีสิ่งที่เรียกว่า “จิตวิญญาณ” (soul) และตัวตน

ภายใน-ตัวตนภายนอกอยู่จริง ประโยค “...to feel more in touch with your soul” จึงจะเป็นจริง และจะต้องยอมรับสมมติฐานว่าเป็นการดีกว่าที่จะไม่ต้องการสิ่งต่าง ๆ ประโยค “...it is better to constantly put forward what you need and don't need” จึงจะเป็นจริง ดังนี้เป็นต้น

ข้อเขียนของของแฟร์คลัฟเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ตัวบทและสิ่งที่อยู่เหนือตัวบท (beyond text) เพื่อชี้ให้เห็นว่าเราไม่สามารถดูแต่ตัวบท ระบุสมมติฐานที่อยู่เบื้องหลัง แล้วอาศัยเพียงหลักฐานทางภาษาอย่างเดียว ไปตัดสินได้ว่าสมมติฐานนั้น ๆ มีลักษณะเป็นอุดมการณ์หรือไม่อย่างไรก็ตาม เนื้อหาที่พบในข้อเขียนของแฟร์คลัฟนั้น มีเพียงเล็กน้อยและไม่ได้อยู่ในรูปงานวิจัย จึงไม่อาจใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยข้อมูลในภาษาไทยได้อย่างสมบูรณ์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตและการศึกษาในแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์พบว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาประเด็นเรื่องอุดมการณ์ที่สื่อผ่านภาษาในวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตา ทั้งที่เป็นกลุ่มข้อมูลที่แฝงอุดมการณ์อย่างชัดเจนและได้รับความเชื่อถือจากผู้อ่าน อีกทั้งยังเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสารในวงกว้างอีกด้วย ดังนั้น งานวิจัยนี้สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตาที่ปรากฏในสื่อมวลชน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อจะได้มองเห็นบทบาทของภาษาในการประกอบสร้างและสื่ออุดมการณ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อและการกระทำของคนในสังคมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of Communication) เพื่อให้เข้าใจวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมพยากรณ์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา

วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse practice) หมายถึง การผลิต/กระจายตัวบท และการบริโภค/ตีความตัวบท (Fairclough 1995 อ้างใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 43) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมเป็นสื่อกลางระหว่างวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (socio-cultural practice) กับตัวบท (text) กล่าวคือวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมกำหนดวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมไปกำหนดตัวบทอีกต่อหนึ่ง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of Communication) ของไฮล์ม (Hymes, 1974) โดยใช้กรอบ S-P-E-A-K-I-N-G เพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแต่ละประเภทว่ามีส่วนที่เหมือนและต่างกันอย่างไร จากนั้นจึงวิเคราะห์ระเบียบวาทกรรม (order of discourse) และความสัมพันธ์เชิงสหบท (intertextuality) ระหว่างตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์กับตัวบทอื่น ๆ เพื่อให้เห็นว่ากระบวนการผลิตตัวบทคำพยากรณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้นสัมพันธ์กับตัวบทและบริบทในระดับต่าง ๆ ที่แวดล้อมวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาอย่างไร

3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวคิดชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในฐานะเหตุการณ์การสื่อสาร (Speech event/Communication event) ได้ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of Communication) ของไฮล์ม (Hymes, 1974) โดยใช้กรอบ S-P-E-A-K-I-N-G ซึ่งย่อมาจากองค์ประกอบของการสื่อสาร 8 ประการ ได้แก่ ฉาก (Setting) ผู้ร่วมเหตุการณ์ (Participant) จุดมุ่งหมาย (Ends) การลำดับวัจนกรรม (Acts sequence) น้ำเสียง (Key) เครื่องมือ (Instrumentality) บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norms of interaction and interpretation) และประเภทของการสื่อสาร (Genre) ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

3.1.1 ฉาก/กาลเทศะ (Setting/Scene - S)

ฉาก หมายถึง เวลาและสถานที่ ซึ่งเป็นสภาวะแวดล้อมทางกายภาพโดยทั่วไปของการสื่อสาร (Hymes, 1974: 55) กาลเทศะ หมายถึง สภาวะแวดล้อมที่มีผลทางด้านจิตใจ การนิยามฉากของการสื่อสารนั้น ๆ ในเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งลักษณะต่าง ๆ ของการสื่อสาร เช่น ระดับความเป็นทางการ การมองเห็นเป็นเรื่องเล่น ๆ หรือเป็นเรื่องจริงจัง เป็นต้น (Hymes, 1974: 55-56)

เมื่อพิจารณาจากของการพยากรณ์ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยนี้ คือประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ. 2553-2555 จะพบว่าเป็นช่วงเวลาที่ “หมอดู” ยังคงมีบทบาทและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยจากการสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรไทยในช่วงปี 2544-2551 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 7 มกราคม 2551, 12 ธันวาคม 2551, 18 ธันวาคม 2544a, 18 ธันวาคม 2544b, 24 ธันวาคม 2545, 28 กรกฎาคม 2549, 2548) พบว่าธุรกิจหมอดูและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำสังฆทาน การสะเดาะเคราะห์ หนังสือ/ตำรา ฯลฯ มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ปี	ความถี่ (ครั้ง/ปี)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/ครั้ง)	ยอดเงินหมุนเวียนในธุรกิจ “ดูดวง” (ล้านบาท)	ยอดเงินหมุนเวียนใน ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (ล้านบาท)	ยอดเงินรวม (ล้านบาท)
2544	2.00	200.00	1,000	500	1,500
2545	2.00	300.00	1,500	500	2,000
2548	3.49	270.34	1,600	700	2,300
2549	5.23	154.87	1,700	700	2,400
2550	3.48	297.66	1,800	700	2,500
2551	3.18	310	1,850	700	2,550

ตาราง 3 ผลการสำรวจজনগণতন্ত্রে গ্যাকারীসেবিত্রাহমদু (সুণ্যবিজয়গিসিরিত্রাই)

จากตารางจะเห็นว่าแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจหมอดูในช่วงปี 2550 เป็นต้นมา ถึงแม้จะยังเพิ่มขึ้นแต่ก็เริ่มชะลอตัวลง จากเดิมที่เคยมีอัตราการเติบโตในระดับเฉลี่ยร้อยละ 10.0 เหลือเพียงร้อยละ 4.2 และ 2.0 ตามลำดับ ปัจจัยที่สำคัญคือเนื่องจากค่าบริการที่สูงขึ้น ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย จึงทำให้ลูกค้าของหมอดูเริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยลดความถี่หรือลดค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการใช้ไปบริการหมอดูลง หันไปพึ่งบริการหมอดูที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ทางหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือแทน การใช้บริการหมอดูในสื่อรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยขึ้นนี้ทำให้ฉากการบริโภคความทรงกรมการพยากรณ์เปลี่ยนไปเป็นการบริโภคจากสื่อสาธารณะในพื้นที่ส่วนตัว ตามเวลาและโอกาสที่ต้องการมากขึ้น ขณะเดียวกันก็นับเป็นการขยายฐานลูกค้าของธุรกิจหมอดูให้กว้างขวางมากขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น

นอกจากนี้ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ยังได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของหมอดูในสังคมไทย จากผลการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสำรวจมากกว่าร้อยละ 50 เคยใช้บริการหมอดู และค่อนข้างเชื่อเรื่องคำทำนายทายทักของหมอดู ปัญหาส่วนใหญ่ที่มักจะนำมาปรึกษาหมอดูได้แก่เรื่อง การงาน การเงิน ความรักและครอบครัวตามลำดับ โดยหลังจากที่ดูหมอดูแล้วส่วนมากจะรู้สึกคลายกังวลลงบ้างเล็กน้อยถึงปานกลาง และนิยมที่จะไปทำบุญ ทำทานเพื่อให้เกิดความสบายใจ และส่วนใหญ่อยังคงยืนยันที่จะใช้บริการหมอดูต่อไป ผลการสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2550) ที่ระบุว่าคนไทยกว่าร้อยละ 53.8 เคยไปหาหมอดู อ่านคำทำนาย หรือตรวจดวงชะตาของตนเอง ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา รวมทั้งผลการสำรวจของสวนดุสิตโพลก่อนหน้านี้ (สวนดุสิตโพล, 29 พฤศจิกายน 2546) ที่พบว่าประชาชนร้อยละ 56.60 คิดว่าหมอดูค่อนข้างมีอิทธิพลต่อสภาพ

สังคมไทย ขณะที่ร้อยละ 32.48 คิดว่าหมอดูมีอิทธิพลมากเพราะสังคมไทยผูกพันกับเรื่องโหราศาสตร์ และคนไทยเห็นหมอดูเป็นที่พึ่งทางใจได้ทางหนึ่ง

ความนิยมในเรื่องการดูดวงที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้ ทำให้จำนวนหมอดูในสังคมไทย เพิ่มขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนายภิญโญ พงษ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติที่ระบุว่า

“ปัจจุบันวงการหมอดูมีการเจริญเติบโตที่สูงขึ้นมากนั้นมีจำนวนสมาชิกของชมรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างเห็นได้ชัด ก่อนหน้าปี 2540 เพิ่มประมาณปีละ 100 คนเท่านั้น หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ ก็มีการเพิ่มเป็นจำนวนมากถึง 900 คนต่อปี แต่ตั้งแต่ 4-5 ปีที่ผ่านมายังมีสมาชิกเพิ่มขึ้นมากเป็นพิเศษปีละ 1,000-2,000 คนต่อปี ปัจจุบันทางสมาคมก็มีสมาชิกอยู่ประมาณ 15,000 คน ซึ่งยังมีอีก 4 สมาคมโหราใหญ่ ๆ อีกและหมอดูบางส่วนที่ก็อาจจะไม่ได้อยู่ในสมาคมอีกเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญคนหนุ่มคนสาวปัจจุบันสนใจศึกษาวิชาโหราศาสตร์ไว้เป็นอาชีพเสริมมากขึ้นจากแต่เดิมที่มีแต่คนแก่เท่านั้นที่สนใจ”

(ภิญโญ พงษ์เจริญ, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

การวิเคราะห์ฉากของเหตุการณ์การสื่อสารในมิติด้านเวลา พบว่าในช่วงปีพ.ศ. 2553-2555 เป็นช่วงรอยต่อระหว่างรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะกับนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ประเทศไทยประสบปัญหาทั้งในด้านการเมือง ได้แก่ การเคลื่อนไหวทางการเมืองและการชุมนุมของชนกลุ่มต่าง ๆ (“มีอบเสื้อแดง”² “มีอบเสธ.อ้าย”³ ฯลฯ) การสลายการชุมนุมของกลุ่ม “เสื้อแดง” พฤติกรรมของนักการเมือง ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหากรณีพิพาทเขาพระวิหาร ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาค่าครองชีพสูง/ของกินของใช้แพง ภาวะการว่างงาน ด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาความแตกแยกของคนในสังคม การทะเลาะวิวาท ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัยครั้งใหญ่ในปี 2554 และข่าวลือว่าจะเกิดเหตุการณ์ “โลกแตก” ในปีค.ศ.2012 (“นาซ่า”หักคำทำนายโหรา ยันปี2012 ไม่ใช่ปีแห่งหายนะโลกแตก เผยหนักสุดมีแค่ 4 วิกฤต,” 2555: ออนไลน์) เป็นต้น

นอกจากนี้จากการศึกษาแนวโน้มการสืบค้นคำว่า “ดูดวง” ในเว็บไซต์ www.google.co.th ในช่วงระหว่างที่เก็บข้อมูลคือตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2553 - ธันวาคม พ.ศ. 2555 พบว่าปริมาณการสืบค้นข้อมูลการพยากรณ์นั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในช่วงเดือน ธันวาคม-มกราคมของทุกปี ซึ่งตรงกับช่วงสิ้นปีและขึ้นปีใหม่แสดงให้เห็นว่ามีผู้รับการพยากรณ์ต้องการทราบดวงชะตาของตนเองและเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอีก 1 ปีข้างหน้า ฉากของการบริโภคตัวบทที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับฉากของการผลิตตัวบทคำพยากรณ์ เพราะจะพบว่ามีสื่อที่นำเสนอตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาเกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษเป็นจำนวนมากในช่วงเวลาดังกล่าวเช่นกัน

² การชุมนุมของชนกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) พ.ศ. 2553 เพื่อต่อต้านของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

³ การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ผู้นำการชุมนุมคือ “เสธ.อ้าย” หรือ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ ประธานองค์การพิทักษ์สยาม

ไม่ว่าจะเป็นคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร เว็บไซต์ หนังสือพยากรณ์รายปี หรือข้อเสนอให้รับคำพยากรณ์ดวงชะตารายปีผ่านทางข้อความในโทรศัพท์เคลื่อนที่ แม้แต่รายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ก็จะมีช่วงที่เชิญหมอดูที่มีชื่อเสียงมาพยากรณ์ดวงชะตารายปีให้แก่ผู้ชม/ผู้ฟังเป็นพิเศษด้วย

ภาพที่ 8 ปริมาณการสืบค้นข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการ “ดูดวง” ผ่านทางเว็บไซต์

จากฉากของวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตาที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่าวาทกรรมดังกล่าว นั้นเกิดในสังคมที่มีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และหมอดูอย่างแนบแน่นอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน และมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่จำนวนหมอดู จำนวนสื่อ และความต้องการรับบริการ และด้วยสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับความเจริญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นจึงทำให้ลูกค้าเริ่มมีพฤติกรรมในการรับคำพยากรณ์ของหมอดูผ่านสื่อต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้สื่อที่นำเสนอตัวบทพยากรณ์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การเข้าถึงคำพยากรณ์ทำได้ง่ายขึ้นและเป็นการขยายฐานของกลุ่มคนที่เป็นลูกค้าของหมอดูให้เพิ่มขึ้นด้วย

ในการวิเคราะห์ฉาก/กาลเทศะยังสามารถวิเคราะห์แยกตามสื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ เว็บไซต์ และบริการข้อความสั้น (SMS) ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ดังนี้

3.1.1.1 หนังสือพิมพ์

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้มาจากหนังสือพิมพ์ 6 ชื่อฉบับ แบ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มี ยอดจำหน่ายสูงสุด 5 อันดับในช่วงเวลาดังกล่าว สอดคล้องกับเกณฑ์การเข้าถึงข้อมูลคำพยากรณ์ ดวงชะตา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก ข่าวสด และมติชน เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม – ธันวาคม 2553 และหนังสือพิมพ์ที่มีคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเขียนโดยหมอดูที่ได้รับความนิยม สอดคล้องกับเกณฑ์ความนิยมในตัวหมอดูผู้ให้คำพยากรณ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ เก็บข้อมูลตั้งแต่ตุลาคม 2554 – มีนาคม 2555 ในจำนวนนี้แบ่งเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ 4 ฉบับ ได้แก่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก และข่าวสด และหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ 2 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชนและสยามรัฐ แต่ละฉบับมีรายละเอียดเกี่ยวกับฉาก/กาลเทศะการผลิตและการบริโภคตัวบท ดังต่อไปนี้

1) ไทยรัฐ

เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มียอดจำหน่ายสูงสุด มีจำนวนพิมพ์วันละ 1,000,000 ฉบับ จำนวนผู้อ่านวันละประมาณ 12,000,000 คน ราคาจำหน่ายฉบับละ 10 บาท ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ เนื้อหาประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ส่วนที่ 2 เป็นข่าวความเคลื่อนไหวในแวดวงกีฬา สตรี ศิลปวัฒนธรรม บันเทิง พระเครื่อง เรื่องย่อละคร โฆษณาย่อยต่าง ๆ และ **การพยากรณ์ดวงชะตา** โดย “อาจารย์นพ” ใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “ดวงดาวของท่าน” (“เกี่ยวกับไทยรัฐ,” 2556)

2) เดลินิวส์

เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มียอดจำหน่ายสูงเป็นอันดับที่ 2 มีจำนวนพิมพ์วันละ 850,000 ฉบับ ราคาจำหน่ายฉบับละ 10 บาท เดลินิวส์เป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ เนื้อหาประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ส่วนที่ 2 เป็นข่าวความเคลื่อนไหวในแวดวงกีฬา บันเทิง สตรี ศิลปวัฒนธรรม เรื่องย่อละคร โฆษณาย่อยต่าง ๆ และ **การพยากรณ์ดวงชะตา** โดย “ภิญโญ พงศ์เจริญ” ใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “วงจรชีวิต”

3) คมชัดลึก

เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มียอดจำหน่ายสูงเป็นอันดับที่ 3 มีจำนวนพิมพ์วันละ 900,000 ฉบับ ราคาจำหน่ายฉบับละ 10 บาท คมชัดลึกเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ เนื้อหาประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ส่วนที่ 2 เป็นข่าวความเคลื่อนไหวในแวดวงกีฬา บันเทิง สตรี ศิลปวัฒนธรรม เรื่องย่อละคร โฆษณาย่อยต่าง ๆ ศาสนา พระเครื่อง และ **การพยากรณ์ดวงชะตา** โดย “ธันธันท์” ใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “ดวงแม่น ๆ” (ในปีพ.ศ. 2556 เปลี่ยนชื่อเป็นคอลัมน์ดูดวงเดลี โดย หมอตุตู่อกแต๊ก) เฉพาะวันอาทิตย์จะมีคอลัมน์พิเศษเป็นการพยากรณ์ดวงชะตาของบุคคลที่มีชื่อเสียง

4) ข่าวสด

เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มียอดจำหน่ายสูงเป็นอันดับที่ 4 มีจำนวนพิมพ์วันละ 850,000 ฉบับ ราคาจำหน่ายฉบับละ 10 บาท ข่าวสดเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ เนื้อหาประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ส่วนที่ 2 เป็นข่าวความเคลื่อนไหวในแวดวงกีฬา บันเทิง สตรี ศิลปวัฒนธรรม พระเครื่อง เรื่องย่อละคร โฆษณาย่อยต่าง ๆ และ **การพยากรณ์ดวงชะตา** โดย “หมอทรัพย์ สวนพลู” ใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “ดวงใครดวงมัน” เฉพาะวันอาทิตย์จะมีคอลัมน์พิเศษเป็นการพยากรณ์ดวงชะตาจากลายเซ็นและตอบปัญหาเรื่องดวงชะตาของผู้อ่าน

5) มติชน

เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มียอดจำหน่ายสูงเป็นอันดับที่ 5 มีจำนวนพิมพ์วันละ 830,000 ฉบับ ราคาจำหน่ายฉบับละ 10 บาท มีคำขวัญว่า “หนังสือพิมพ์คุณภาพเพื่อคุณภาพของ

ประเทศ” เนื้อหาประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ส่วนที่ 2 เป็นข่าวและบทวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจ การเงิน การลงทุน ความเคลื่อนไหวในแวดวงกีฬา บันเทิง-วัฒนธรรม และโฆษณาย่อยต่าง ๆ เฉพาะฉบับวันเสาร์และอาทิตย์จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับไลฟ์สไตล์ เช่น อาหาร การท่องเที่ยว สุขภาพ ความงาม สำหรับ **คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาจะมีเฉพาะฉบับวันอาทิตย์ พยากรณ์โดย “ปุสาคโม” ใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “เดินตามดาว”** และในช่วงสิ้นปีจะมีการพยากรณ์ดวงชะตารายปีของหมอดูที่มีชื่อเสียง เช่น “หมอทรัพย์ สวนพลู” ด้วย (ในปีพ.ศ. 2556 เริ่มมีคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาประจำวันในหนังสือพิมพ์มติชน ใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “ดวงท่านวันนี้” โดย “สมชาย เกียรติภราดร”)

6) สยามรัฐ

เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มีอายุยาวนานที่สุด ปัจจุบันมีจำนวนพิมพ์วันละ 850,000 ฉบับ ราคาจำหน่ายฉบับละ 10 บาท สยามรัฐเป็นหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ เนื้อหาประกอบด้วย 5 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 รายงานข่าวเด่นในรอบวัน เน้นด้านการเมืองและการศึกษา ส่วนที่ 2 รายงานงานข่าวเศรษฐกิจทั้งในและต่างประเทศ ส่วนที่ 3 ข่าวการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ส่วนที่ 4 นำเสนอข่าวความเคลื่อนไหวในแวดวงกีฬา บันเทิง สตรี ศิลปวัฒนธรรม พระเครื่อง โฆษณาย่อยต่าง ๆ และ **การพยากรณ์ดวงชะตา โดย “อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา” ใช้ชื่อคอลัมน์ว่า “ดวงวันนี้” ส่วนที่ 5** จะมีเนื้อหาหลากหลายหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกันไปในแต่ละวัน (“รู้จักสยามรัฐ,” 2554)

วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตานั้นปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์รายวันที่เผยแพร่ไปสู่ผู้รับสารจำนวนมาก เนื้อหาหลักของหนังสือพิมพ์คือข่าวจึงเป็นสื่อที่ได้รับความเชื่อถือ วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลมักปรากฏอยู่ในหน้าเดียวกันกับเรื่องบันเทิงและศาสนา ซึ่งอาจตีความได้ว่าไม่ใช่เรื่องที่ “จริงจัง” หรือ “เป็นทางการ” มากนัก แต่ขณะเดียวกันก็มีลักษณะของการเตือน การสอน และมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องความศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกันกับวาทกรรมทางศาสนา แตกต่างจากคำพยากรณ์ “ดวงเมือง” ที่มีปรากฏอยู่ในส่วนเดียวกันกับข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมากกว่า หนังสือพิมพ์ที่มีคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาโดยมากจะเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ ขณะที่หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ เช่น มติชนรายวัน เดิมจะมีคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาบุคคลเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งเท่านั้น แต่ต่อมาได้เพิ่มเป็นคอลัมน์ประจำวันด้วยเช่นกันเนื่องจากได้รับความนิยมจากผู้อ่านมากขึ้น

3.1.1.2 นิตยสาร

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้มาจากนิตยสาร 12 ชื่อฉบับ แบ่งเป็นนิตยสารที่มียอดจำหน่ายสูงสุดเฉพาะที่มีคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตา จำนวน 8 ชื่อฉบับ ได้แก่ นิตยสาร CLEO, ทีวีพูล, Gossip star, Spicy, คู่สร้าง คู่สม, ELLE, seventeen และ Cosmopolitan เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงธันวาคม 2553 และนิตยสารที่มีคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเขียนโดยหมอดูที่ได้รับความนิยม สอดคล้องกับเกณฑ์ความนิยมในตัวหมอดูผู้ให้คำพยากรณ์อีก 4 ฉบับ ได้แก่ นิตยสารเปรี้ยว, พลอยแถมเพชร, สกุลไทย, Maxim เก็บข้อมูลตั้งแต่ตุลาคม 2554 ถึง มีนาคม 2555 อนึ่ง ในจำนวน

นิตยสารที่ยอดจำหน่ายสูงสุด มี 2 ฉบับคือ Gossip star และ Spicy ที่มีคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตา เขียนโดยหมอดูที่ได้รับความนิยมด้วยจึงเก็บข้อมูลทั้งสองช่วงเวลา

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งกลุ่มนิตยสารตามแหล่งที่มาของเนื้อหาได้เป็น 2 ประเภทคือนิตยสารไทย ได้แก่ นิตยสารทีวี่พูล, Gossip star, Spicy, คู่สร้าง คู่สม, เปรี้ยว, พลอยแถมเพชร, สกุลไทย และนิตยสารต่างประเทศฉบับพิมพ์ภาษาไทย หรือ “นิตยสารหัวนอก” (ไศลทิพย์ จารุภูมิ, 2547: 286) ได้แก่ CLEO, ELLE, seventeen, Cosmopolitan และ Maxim เนื้อหาของนิตยสารนิตยสารกลุ่มหลังนี้มีทั้งที่นำเนื้อหาจากฉบับแม่ที่เป็นภาษาต่างประเทศมาแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย และบางฉบับที่เป็นเนื้อหาของฉบับภาษาไทยเอง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาใน “นิตยสารหัวนอก” ทั้ง 5 ชื่อฉบับ ผู้เขียนเป็นคนไทย แต่ใช้ลีลาการเขียนที่ดู “ทันสมัย” และเป็นสากล สอดคล้องกับแนวเนื้อหาของนิตยสาร นิตยสารทั้ง 12 ฉบับที่ใช้ในงานวิจัยนี้มี 2 ช่วงราคาคือ 20-50 บาท และ 80-100 บาท สามารถแบ่งตามเพศและอายุของผู้อ่าน และแนวเนื้อหาของนิตยสารได้ ดังนี้

นิตยสาร	หมอดู	ราคา	เพศ	อายุ	แนวเนื้อหา			
					สารบันเทิง	บันเทิง-ดารา	แฟชั่น	การใช้ชีวิต
คู่สร้าง คู่สม	สำนักโหรอุตรราชตาม	20 บาท	ทั่วไป	20 ปีขึ้นไป	✓			
Spicy	ซินแสศกทา ซินบัญชร	25 บาท	หญิง	18-30 ปี	✓			
ทีวี่พูล	(ไม่ระบุ)	25 บาท	ทั่วไป	18-30 ปี		✓		
Gossip star	ซินแสศกทา ซินบัญชร	50 บาท	ทั่วไป	18-30 ปี		✓		
สกุลไทย	อาจารย์โสรัจจะ นวลอยู่	50 บาท	หญิง	30-50 ปี	✓		✓	
Cosmopolitan	(ไม่ระบุ)	80 บาท	หญิง	20-35 ปี	✓			✓
CLEO	Little guardian	90 บาท	หญิง	18-30 ปี	✓			✓
ELLE	Fairy Magpie	90 บาท	หญิง	20-35 ปี	✓		✓	✓
Seventeen	พันดาว	90 บาท	หญิง	17-21 ปี	✓		✓	✓
เปรี้ยว	หมอลักษณ์ เรขานิเทศ	100 บาท	หญิง	25-40 ปี	✓		✓	
พลอยแถมเพชร	หมอไพศาล ขอยพิบูลเวศม์	100 บาท	หญิง	30-50 ปี	✓			
Maxim	หมอช้าง ทศพร ศรีตุลา	100 บาท	ชาย	20-45 ปี	✓			✓

ตาราง 4 เพศ อายุของผู้อ่าน และแนวเนื้อหาของนิตยสารที่ศึกษา

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่านิตยสารที่ศึกษา จำนวน 8 เล่มจาก 12 เล่มเป็นนิตยสารสำหรับกลุ่มผู้อ่านที่เป็นผู้หญิงและส่วนใหญ่จะมีแนวเนื้อหาที่เน้นความบันเทิงเป็นหลัก ซึ่งเมื่อนิตยสารสำหรับผู้ชายและผู้อ่านทั่วไปที่ได้รับความนิยม เช่น FHM และอสมท. จะพบว่าไม่มีคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาปรากฏในนิตยสารแต่อย่างใด แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการพยากรณ์ดวงชะตา

อนึ่ง คอลัมน์การพยากรณ์ดวงชะตาที่ปรากฏในนิตยสารแต่ละฉบับที่ศึกษา ยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับฉาก/กาลเทศะการผลิตและการบริโภคตัวบทที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

1) คู่สร้าง คู่สม

เป็นนิตยสารเพื่อครอบครัว เน้นสาระและบันเทิง วางตลาดเป็นรายทศ คือออกทุกวันที่ 1, 10 และ 20 ของทุกเดือน มียอดการพิมพ์ 300,000 เล่มต่อทศ ซึ่งถือว่าสูงที่สุดในประเทศไทย คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำ ใช้ชื่อว่า “**คู่สมกับราศี**” พยากรณ์ตามจักรราศี มีความยาว 4-5 หน้า โดยมากจะเป็นคอลัมน์นี้ในลำดับแรกหรือลำดับต้น ๆ อยู่ถัดจากหน้าสารบัญของนิตยสาร

2) Spicy

เป็นนิตยสารสาระบันเทิงรายสัปดาห์ในเครือบริษัท ทีวีพูล มีคำขวัญว่า “Spice up your life” นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ “Celebrities, Beauty, Fashion and Love” และประกาศว่าเป็น “The Best Seller Women Magazine in Thailand” คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำในส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิต (Lifestyle) ใช้ชื่อว่า “**Horoscope**” มีความยาว 2 หน้า ต่อเนื่องกัน แบ่งเป็นดวงชะตาของดาราดวงหญิงและชายอย่างละ 1 คน กับดวงชะตาของบุคคลทั่วไป พยากรณ์ตามจักรราศี

3) ทีวีพูล

เป็นนิตยสารบันเทิง-ดารารายสัปดาห์ในเครือบริษัท ทีวีพูล นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวในแวดวงบันเทิง-ดาราทั้งในและต่างประเทศ ประกาศว่าเป็น “นิตยสารที่มียอดขายสูงสุดของประเทศไทย” คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำ ใช้ชื่อว่า “**Horoscope – ทีวีพูล ดูดวง แม่นจริง ๆ**” มีความยาว 2 หน้าต่อเนื่องกัน เป็นการพยากรณ์ดวงชะตาของบุคคลทั่วไปตามจักรราศี

4) Gossip star

เป็นนิตยสารบันเทิงรายสัปดาห์ มีคำขวัญว่า “ปาปาราซซี่เล่มแรกของไทยที่มียอดขายสูงสุดอันดับ 1 ของเมืองไทย ผู้นำภาพเด็ด ขาวร้อน เรื่องลับ เรื่องลึกลับคนดัง เราเจาะมาเพื่อคุณ” คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำ ใช้ชื่อว่า “**ซุบซิบดวงดาว**” มีความยาว 2 หน้า ต่อเนื่อง แบ่งเป็นดวงชะตาของดาราดวงหญิง-ชายอย่างละ 2 คน กับดวงชะตาของบุคคลทั่วไป พยากรณ์ตามจักรราศี

5) สกุลไทย

เป็นนิตยสารผู้หญิงรายสัปดาห์ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับแฟชั่น ความงาม สาระความรู้ สุขภาพ ท่องเที่ยว ข่าวความเคลื่อนไหวในแวดวงสตรี เยาวชน สังคม วัฒนธรรม และนวนิยาย คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำ 2 คอลัมน์ มีความยาว 2 หน้า คอลัมน์ที่หนึ่งคือ “**ดวงและดาว**” ของ “โสรัจจะ” พยากรณ์ตามจักรราศี คอลัมน์ที่สองคือ “**ชะตาชีวิตของท่าน**” ของ “นนทจักร” พยากรณ์ตามวัน

6) Cosmopolitan

เป็นนิตยสารรายเดือนจากประเทศสหรัฐอเมริกา มีคำขวัญว่า “Fun Fearless Female” ปัจจุบันตีพิมพ์เป็นภาษาต่าง ๆ ในกว่า 100 ประเทศทั่วโลก กลุ่มผู้อ่านของนิตยสารคือผู้หญิงวัยทำงาน เนื้อหาของนิตยสารจะเกี่ยวกับเรื่องของผู้หญิงความสัมพันธ์ เพศสัมพันธ์ สุขภาพ อาชีพ การพัฒนาตนเอง เรื่องราวของคนมีชื่อเสียง แฟชั่น และความงาม (women's issues, relationships, sex, health, careers, self-improvement, celebrities, fashion and beauty) คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำ ใช้ชื่อว่า “Cosmo Astrologer” ความยาว 2 หน้า พยากรณ์ดวงชะตาของดารานักหญิงที่เกิดในเดือนนั้น ๆ 1 คน (Birthday Girl) และพยากรณ์ดวงชะตาของคนทั่วไปตามจักรราศี

7) CLEO

เป็นนิตยสารรายเดือน มีคำขวัญว่า “CLEO Your Life Your Rules” หัวนิตยสาร CLEO มาจากประเทศออสเตรเลีย เน้นผู้อ่านกลุ่มผู้หญิงวัยทำงาน และเป็นที่ยอมรับจากกิจกรรมการจัดอันดับ “50 นุ่มโสดในฝันประจำปี” (Wikipedia, 2013) เนื้อหาของนิตยสารจะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ความงาม ความสัมพันธ์ และการใช้ชีวิต ร้อยละ 80 เป็นเรื่องที่เขียนขึ้นเฉพาะฉบับภาษาไทย ส่วนอีกร้อย 20 จะเป็นเรื่องแปล

สุพิชา สอนดำริห์ บรรณาธิการนิตยสาร CLEO กล่าวว่าสิ่งที่คนอ่านจะได้รับจากการอ่านนิตยสารคือ “คนอ่านจะได้เพื่อน ได้กำลังใจ ใครสักคนที่คอยปลอบประโลม ได้ความเพลิดเพลิน ความสนุก อบอุ่น สบาย เพราะคลีโอเป็นนิตยสารที่ positive ก็เลยจะได้อะไรยิ้ม ๆ ขำ ๆ ไป ได้ความรู้สักให้ มั่นใจว่าคนที่อ่านจะอยากบอกต่อในสิ่งที่ดี ๆ” (Positioning, 2547)

คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำในนิตยสาร Cleo แบ่งเป็น 3 ตอนคือ 1) **Horoscopes** พยากรณ์ดวงชะตาตามจักรราศี (2 หน้า) 2) **Love-O-Scopes** พยากรณ์ดวงความรักของผู้หญิงแต่ละราศี (1-2 หน้า) และ 3) **Men-O-Scopes** พยากรณ์ลักษณะนิสัยของดาราชายต่างประเทศและผู้ชายราศีต่าง ๆ ฉบับละ 2-3 ราศี พร้อมแนะนำวิธีปฏิบัติต่อผู้ชายแต่ละราศี (1 หน้า)

8) ELLE

เป็นนิตยสารรายเดือนจากประเทศฝรั่งเศส มีเนื้อหาเกี่ยวกับแฟชั่น ความงาม สุขภาพและความบันเทิง ปัจจุบันตีพิมพ์เป็นภาษาต่าง ๆ ใน 42 ประเทศทั่วโลก กลุ่มผู้อ่านของ ELLE คือผู้หญิงอายุระหว่าง 20-35 ปี ที่มีรสนิยมและกำลังซื้อสูง

รอบปี เมเยอร์ส (Robbie Myers) บรรณาธิการนิตยสาร Elle US อธิบายเกี่ยวกับกลุ่มผู้อ่านของนิตยสารว่า "Our readers are young enough to think about life as an adventure and old enough to have the means to live it" (Wikipedia, 2014) สำหรับนิตยสาร ELLE ประเทศไทยนั้น ใช้แนวคิด “Update Your Life” ในการทำนิตยสาร และให้นิยามนิตยสาร ELLE ว่า “กล้ารับรองว่าทุก ๆ 30 วัน ผู้หญิงเราจะฉลาดขึ้น เข้าใจ และรู้จักตัวเอง รวมทั้งเชื่อมั่นในสิ่งที่ตัวเองทำเสมอ แอลเปรียบเสมือนเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยและตอบโต้ได้ทุกคำถาม... แอลเป็น

เสมือนใบเบิ้ลสำหรับทุกไลฟ์สไตล์แบบคนเมืองอย่างสมบูรณ์แบบ” (“About ELLE,” 2556) คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาในนิตยสาร ELLE เป็นคอลัมน์ประจำ ใช้ชื่อว่า “ELLE HOROSCOPE” พยากรณ์ตามจักรราศี มีความยาว 3 หน้า

9) Seventeen

เป็นนิตยสารรายเดือนจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่เรียกตัวเองว่าเป็น “a must-read magazine” และ “the style bible for young women” เนื้อหาของนิตยสารจะเป็นการ “ติดอาวุธ” ให้แก่ผู้อ่านด้วย “ทุกสิ่งที่ผู้หญิงวัยสาวต้องการ” (“Whatever the topic -- Health, Boys, Real life or Lifestyle -- Seventeen arms its readers with all the information a young woman needs.”) คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำ ใช้ชื่อว่า “Horoscope” พยากรณ์ตามจักรราศี มีความยาว 2 หน้า ยกเว้นฉบับพิเศษ เช่น ปีใหม่ อาจมีข้อเขียนเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตารายปีเพิ่มเติมและมีความยาวถึง 7 หน้า

10) เปรียว

เป็นนิตยสารผู้หญิง/แฟชั่นรายเดือนปักษ์ นำเสนอเนื้อหาหลัก 4 ด้าน คือ “Fashion Beauty Health Lifestyle” มีคำขวัญว่า “Prew... Where Inspiration begins.” คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำในส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิต (Lifestyle) ใช้ชื่อว่า “**พันธดวงชะตา12ราศี**” มีความยาวประมาณ 7 หน้าต่อเนื่องกัน

11) พลอยแถมเพชร

เป็นนิตยสารผู้หญิงรายปักษ์ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสาระความรู้ สุขภาพ ความงาม บทสัมภาษณ์ และนวนิยาย คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำใช้ชื่อว่า “**ดวง ♀ - ดวง ♂**” มีความยาว 6 หน้า หน้าละ 2 ปีกษัตริ์ (ไม่ต่อเนื่องกัน)

12) Maxim

เป็นนิตยสารรายเดือนจากประเทศสหรัฐอเมริกามีคำขวัญว่า “The Best Thing to Happen to Men Since Women” กลุ่มผู้อ่านของนิตยสารคือ “หนุ่มทันสมัยวัย 20-45 ปี” เนื้อหาของนิตยสารจะเกี่ยวกับคู่มือการใช้ชีวิตของผู้ชาย ทั้งในด้านกีฬา เสื้อผ้า ผู้หญิง การกินดื่ม และเรื่องสนุก ๆ ในชีวิต (The Ultimate Guys’ Guide to Sports, Gear, Hot Women, Food, Booze and Funny Stuff) โดยมีวัตถุประสงค์ “เพื่อตอบทุกคำถามของผู้ชายยุคใหม่ พร้อมทั้งแนะนำเทคนิควิถีใช้ชีวิตให้มีสีสันขึ้น ตลอดจนสาระจากทุกมุมโลก” (“เปิดตัว MAXIM นิตยสารสุดฮอตเอาใจหนุ่มอินเตอร์นด์,” 2547) คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาเป็นคอลัมน์ประจำ ใช้ชื่อว่า “Horoscope” ความยาว 1 หน้า พยากรณ์ดวงชะตาตามจักรราศี

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาในสื่อ นิตยสาร ปรากฏอยู่ในฉากรสื่อสารที่เป็นนิตยสาร ทั้งนิตยสารไทยและ “นิตยสารหัวนอก” ที่เน้นความบันเทิง กลุ่มผู้อ่าน

มีทั้งนิตยสารสำหรับผู้หญิง ผู้ชาย และนิตยสารสำหรับผู้อ่านทั่วไปไม่ระบุเพศ แต่โดยมากจะเน้นกลุ่มผู้อ่านที่เป็นผู้หญิงและอยู่ในช่วงวัยรุ่นถึงวัยทำงาน ช่วงเวลาการพยากรณ์มีทั้งแบบรายปี รายเดือน รายปักษ์ รายทศ และรายสัปดาห์ ตำแหน่งของคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตา โดยมากจะปรากฏในส่วนเดียวกันกับเนื้อหาเรื่องการใช้ชีวิต (Lifestyle) ตอนท้ายเล่ม แต่ก็มีนิตยสารบางฉบับที่ให้ความสำคัญแก่คอลัมน์การพยากรณ์ดวงชะตา โดยจัดลำดับไว้ในส่วนต้นของนิตยสาร ได้แก่ นิตยสารคู่สร้างคู่สม เปரியว พลอยแถมเพชร และ Seventeen

3.1.1.3 หนังสือ

ข้อมูลอีกกลุ่มหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาคือหนังสือของหมอดูที่ได้รับความนิยม ดังนี้

ภาพที่ 9 ปกหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปีของหมอดูที่ได้รับความนิยม 9 คน

1) กฤษณ์ คอนเฟิร์ม

หนังสือ “ปรับแล้วเฮง แก่แล้วรวย” ราคาเล่มละ 100 บาท เป็นหนังสือแนะนำวิธีการปรับฮวงจุ้ยและแก้กรรม โดยยกเรื่องราวของคนที่เคยมาขอรับคำปรึกษาจากผู้เขียนเพื่อเป็นอุทธาหรณ์ ตอนท้ายเล่มมีคำพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลปี 2555 ตามวันที่เกิด

2) ไพศาล ซอยพิบูลเวชม์

หนังสือ “2555-2012 ปีมังกรยุคคิวิไลซ์” เป็นหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปี (ปกสีม่วง) ราคาเล่มละ 300 บาท เนื้อหาประกอบด้วย อารัมภบท สารบัญ ดวงเมืองแบบไทย แบบจีน ประกาศวันมหาสงกรานต์ พุทธศักราช 2555 คัมภีร์หุ่น ปี 2555 ใครควรจะเป็นนายกรัฐมนตรี คนต่อไป คำพยากรณ์ 12 ราศี ขำขัน และข้อเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษเรื่องมรสุมทางโหราศาสตร์

3) ทศพร ศรีตุลา

หนังสือ “ฮวงจุ้ยดี งานนี้มีแต่รุ่ง” เป็นหนังสือให้ความรู้เรื่องศาสตร์ฮวงจุ้ย (ปกสีฟ้า) ราคาเล่มละ 99 บาท และสอดแทรกคำพยากรณ์ของคนธาตุต่าง ๆ ปี 2555 ไว้ภายในเล่มด้วย โดยใช้ชื่อว่า “วิธีอ่านใจคนตามธาตุต่าง ๆ”

4) ลักษณะ เรขานิเทศ

หนังสือ “**พันธง 12 ราศี ปี 2555**” เป็นหนังสือพยากรณ์ดวงชะตาแบบครึ่งปี (ต้นปี ถึง มิถุนายน) แบ่งเป็น 12 เล่ม เล่มละ 1 ราศี ราคาเล่มละ 89 บาท เนื้อหาในแต่ละเล่มประกอบด้วย โฆษณา “พันธงการ์ด” (บัตรสมาชิกสำหรับรับการพยากรณ์ดวงชะตา) การถวายพระพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วิธีแห่งศรัทธาลักษณะ เรขานิเทศ โหรพันธง (ศรัทธาของผู้เขียนที่มีต่อ ศาสนาและพระมหากษัตริย์) ราศีและลักษณะแตกต่างกันอย่างไร เคล็ดลับบรวยปีมะโรง 2555 เจาะลึก พันธงดวงชะตาลัคนาประจำราศี จากประสบการณ์โหรพันธง (แบ่งเป็น พันธงพื้นฐานดวงชะตา พันธง ภาพรวมของดวงชะตา พันธงการเรียน พันธงการงาน พันธงการเงิน พันธงความรักและครอบครัว พันธงสุขภาพและอุบัติเหตุ) สรรพสิ่งมงคลเสริมดวงชะตา สำหรับคนที่เกิดในราศีนั้น (สักการะสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์เสริมดวงชะตา มงคลวัตถุเสริมดวงชะตา) เจาะลึกพันธงดวงชะตาในแต่ละเดือน คติบุญ เคล็ดลับขอลงเงินจากพระจันทร์ บุญกิริยาวัตถุ 10 ประการ ประวัตินักเขียน โฆษณาวัตถุมงคลและ หนังสือพยากรณ์

5) ภาณูวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล

หนังสือ “**ไชรหัสชีวิต ประจำปีพ.ศ.2555-2557**” เป็นหนังสือพยากรณ์ดวงชะตา รายสามปี (ปกสีเขียวเข้ม) ราคาเล่มละ 185 บาท เนื้อหาประกอบด้วย คำนำ สารบัญ เข็มทิศชีวิต (สรุปความแม่นยำในการทำงาน วิเคราะห์ดวงดาว 2012 โลกแตกจริงหรือ สุดยอดการเสริมดวง สมพงศ์-ชง-เกื้อหนุน-ไม่เกื้อหนุน บุคลิกลักษณะนิสัยของแต่ละปีนักษัตร) คำทำนายดวงชะตา ตามหลัก 12 ปีนักษัตร ประจำปี 2555 - 2557

6) อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา

หนังสือ “**ผาดวงชะตาปี 2555**” เป็นหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปี (ปกสีดำ) ราคา เล่มละ 159 บาท เนื้อหาประกอบด้วย คำนำ คำพยากรณ์ตามปีนักษัตร ตามจักรราศี และตามวัน ที่เกิด ปกหลังเป็นโฆษณาร้านโหราศาสตร์ HoroWorld

7) คชา ชินบัญญัติ

หนังสือ “**พยากรณ์ชะตาชีวิต ไผ่ปิชี 2555 รวม 12 ราศี**” เป็นหนังสือพยากรณ์ดวง ชะตารายปี (ปกสีน้ำเงิน-ส้ม) ราคาเล่มละ 190 บาท เนื้อหาประกอบด้วย คำนำ พระคาถาชินบัญญัติ พระคาถาอิติปิโส 8 ทิศ คาถาต่าง ๆ คำพยากรณ์ตามจักรราศี และวิธีไหว้พระเสริมมงคล ปกหลัง เป็นโฆษณาบริการทำนายดวงชะตาผ่านทางโทรศัพท์และข้อความสั้นโดยอาจารย์คชา ชินบัญญัติ

8) ไสร้จจะ นวลอยู่

หนังสือ “**ศาสตร์แห่งโหร 2555**” เป็นหนังสือรวมคำพยากรณ์ดวงเมืองและดวงชะตา บุคคลของหมอดูที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย จำนวน 8 คน (ปกสีเหลือง) ราคาเล่มละ 200 บาท จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มติชนต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 31 แล้วและได้รับความเชื่อถือจากคนโดยทั่วไป คำพยากรณ์ของไสร้จจะ นวลอยู่ จะมี 2 ส่วนคือดวงเมือง 2555 กับ ชีวิตในรอบปีมะโรง 2555 ซึ่งเป็นการพยากรณ์ตามจักรราศี

9) มาตรฐานค่าธรรมเนียม

หนังสือ “ชะตาชีวิต 12 ราศีปี 55” เป็นหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปี (ปกสีเหลือง) ราคาเล่มละ 350 บาท เนื้อหาประกอบด้วย คำนำ สารบัญ ความแม่นยำในการทำนายปี 2553-2554 ที่ผ่านมา ต้อนรับสู่ปีมะโรง 2555 ผู้รับผลกระทบจากปีมะโรง พลังในปีมะโรงส่งผลอย่างไร อาชีพ ดี-ร้าย ในปีมะโรง 2555 ทำนายคนเกิดในปีมะโรงธาตุน้ำ พยากรณ์ดวงชะตาตามปีนักษัตร ตัวอย่าง หนังสือมงคลสำหรับกระตุ้นโชค แนะนำหนังสือ หลักสูตร และบริการ แนะนำผู้เขียนและอาจารย์ ประจำสถาบันค้นคว้าวิชาการฮวงจุ้ยแห่งประเทศไทย

ฉากในการพยากรณ์คือหนังสือพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลรายปีและครึ่งปี เริ่มวางจำหน่ายประมาณเดือนต.ค.-ธ.ค.ของทุกปี เพื่อพยากรณ์ดวงชะตาในรอบปีถัดไปของผู้อ่าน รูปแบบของหนังสือจะมีทั้งแบบรวมทุกกลุ่มการพยากรณ์ใน 1 เล่ม เช่น 12 ราศี 12 ปีนักษัตร 7 วัน 4 ธาตุ และแบบ 1 กลุ่มการพยากรณ์ มีทั้งแบบที่เป็นหนังสือพยากรณ์ดวงชะตาของหมอดู 1 คน/คณะ และแบบที่เป็นหนังสือรวมคำพยากรณ์ของหมอดูที่มีชื่อเสียง เช่น ศาสตร์แห่งโหรา ของสำนักพิมพ์มติชน

นอกจากนี้ยังแบ่งได้เป็นหนังสือที่เป็นการพยากรณ์ดวงชะตารายปีโดยเฉพาะ และหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสตร์พยากรณ์และเสริมการพยากรณ์ดวงชะตารายปีในเล่ม เช่น หนังสือของ “หมอกฤษณ์” และ “ชินแสซัง” ทศพร ศรีตุลา ช่วงเวลาการอ่านจะมีทั้งอ่านตอนต้นปี เพื่อจะได้ทราบแนวโน้มเหตุการณ์ในปีถัดไป และอ่านตามช่วงเวลา เช่น ดูดวงชะตาในแต่ละเดือน ดูวันที่เหมาะสมจะทำกิจการต่าง ๆ เป็นต้น ในแง่สถานที่ หนังสือเหล่านี้มีวางจำหน่ายทั่วไปตามร้านหนังสือและร้านสะดวกซื้อทำให้เข้าถึงผู้อ่านได้เป็นจำนวนมาก เนื้อหาภายในเล่มนอกจากคำพยากรณ์แล้วมักนำเสนอเรื่องศาสตร์การพยากรณ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล การสะเดาะเคราะห์ และบทสวดมนต์จึงมีลักษณะที่เป็นทางการและมุ่งสื่อสารกับคนที่เชื่อเรื่องหมอดูโดยเฉพาะ

3.1.1.4 รายการวิทยุ

รายการวิทยุที่ใช้ในการศึกษา แบ่งได้เป็นรายการวิทยุที่มีการพยากรณ์ดวงชะตาเป็นประจำคือรายการ “จุดวัดดวง” และรายการวิทยุที่เชิญหมอดูมาพยากรณ์ดวงชะตาในวาระที่สำคัญต่าง ๆ คือรายการ “ແແຕ່ເຂົ້າ” มีรายละเอียดของฉาก/กาลเทศะในการสื่อสาร ดังนี้

1) รายการจุดวัดดวง

รายการจุดวัดดวงเป็นรายการถาม-ตอบดวงสดทางวิทยุ ออกอากาศทางคลื่น FM 101MHz ซึ่งเป็นสถานีที่เน้นข่าวสาร ทุกวัน จันทร์ – ศุกร์ เวลา เวลา 22.30 -23.30 น. และสามารถรับฟังผ่านอินเทอร์เน็ตได้ คำขวัญของรายการคือ “ปฏิบัติการจับข่าวดวง ที่รับว่าเด็ดทุกข่าว โดนทุกดวง” รูปแบบรายการเป็น “รายการวิเคราะห์ข่าวแนวใหม่ ที่หยิบข่าวเด่นในรอบวันมา เจาะลึกในมุมโหราศาสตร์ ผ่านมุมมองของโหราระดับแนวหน้าของเมืองไทยพร้อมเปิดสายทำนายดวง ให้ผู้ฟังที่สนใจ” ผู้ดำเนินรายการหลักคือ นัฏฐา แทนศิริ มีนักพยากรณ์ประจำรายการคือ “จ๊ะเอ๋” อุนารินทร์ กิจไพบูลย์ และมีชินแสภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาตกุล ซึ่งเป็นนักพยากรณ์ที่ได้รับความนิยมและอยู่ในกลุ่มที่ศึกษาร่วมแสดงทัศนะด้วย รายการจุดวัดดวงประกอบด้วย 2 ช่วง ช่วงที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข่าวสารบ้านเมืองจากมุมมองทางโหราศาสตร์ และช่วงที่ 2 เป็นการพยากรณ์ดวงชะตาให้แก่

ผู้ฟังที่โทรศัพท์เข้ามาในรายการโดยพยากรณ์จากวันเดือนปีเกิดและใช้ศาสตร์การดูดวงแบบจีน เมื่อถึงช่วงเปลี่ยนปีตามปฏิทินไทยหรือจีนก็จะมีการพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลในรอบปีด้วย

2) รายการแฉแต่เช้า

รายการแฉแต่เช้าเป็นรายการแฉข่าววงการบันเทิงออกอากาศสดทางคลื่น 94 EFM ทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 8.00-11.00 น. และออกอากาศซ้ำเวลา 3.00-6.00 น. สามารถรับฟังผ่าน อินเทอร์เน็ตได้และชมบรรยากาศการจัดรายการผ่านทางโทรทัศน์ดาวเทียมช่อง Green Channel ได้ ผู้ดำเนินรายการในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลคือ กฤษณ์ ศรีภูมิเศรษฐ์ และ คชาภา ตันเจริญ นักพยากรณ์ ที่ได้รับเชิญมาออกอากาศและร่วมกิจกรรมกับทางสถานีเป็นประจำคือ “หมอช้าง” ทศพร ศรีตุลา โดยเมื่อใดก็ตามที่มี “ปรากฏการณ์พิเศษ ๆ ที่ส่งผลกับเรื่องดวงชะตาชีวิต” เช่น น้ำท่วม สุริยุคราส ทางรายการก็จะเชิญหมอช้างมาให้คำแนะนำแก่ผู้ฟังด้วยวิธีโทรศัพท์หรือ “โฟนอิน” เข้ามาร่วมจัดรายการ และในช่วงวันที่ 27-29 ธันวาคม 2554 ก็จะมีรายการ "แฉแต่เช้า Special" ซึ่งเชิญ หมอช้างมาร่วมจัดรายการในห้องส่งเพื่อพยากรณ์ดวงชะตาบ้านเมืองและดวงชะตาบุคคลในปี 2555

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าฉากของการผลิตตัวบทในกลุ่มนี้ เป็นรายการวิทยุที่เผยแพร่ทางคลื่น FM ซึ่งมีผู้ฟังจำนวนมาก รายการจุดวัดดวงเป็นรายการที่มีการวิเคราะห์ข่าวและการพยากรณ์ดวงชะตาเป็นเนื้อหาหลักของรายการ มีลักษณะค่อนข้างเป็นทางการ มีกลุ่มผู้ฟังที่ตั้งใจจะรับฟังรายการเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตาโดยเฉพาะ ขณะที่รายการแฉแต่เช้าเป็นรายการแฉข่าวบันเทิงที่เชิญหมอดูมาให้คำแนะนำและพยากรณ์ดวงชะตาเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญหรือเป็นโอกาสพิเศษ มีลักษณะเป็นทางการน้อยกว่า ผู้ฟังเป็นผู้ฟังที่สนใจข่าวบันเทิง-ดาราโดยทั่วไป

ในแง่การบริโภคตัวบท ทั้งสองรายการผู้ฟังจะอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว รายการจุดวัดดวงผู้ฟังจะโทรศัพท์เข้ามาพูดคุยสอบถามในรายการ ส่วนรายการแฉแต่เช้าผู้ฟังในช่วงที่เป็นการจัดรายการสดจะส่งคำถามเข้ามาในรายการผ่านทางข้อความสั้น (SMS) ซึ่งจะปรากฏในหน้าจอให้ผู้ชมผ่านอินเทอร์เน็ตได้เห็นด้วย สำหรับกรณีของรายการแฉแต่เช้า นอกจากจะบริโภคตัวบทผ่านการรับฟังคำพยากรณ์ในรายการสดและรายการที่นำมาออกอากาศซ้ำแล้ว ยังได้รับความสนใจจนมีผู้นำไปเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ YouTube.com ในภายหลัง

3.1.1.5 รายการโทรทัศน์

โทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมสูงสุดในประเทศไทย มีอัตราการเข้าถึงประชากรร้อยละ 98 และมีอิทธิพลต่อผู้ชมในวงกว้าง ดังจะเห็นได้จากในปี 2555 มีการโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์คิดเป็นมูลค่าถึง 68,105 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 57.83 ของมูลค่าอุตสาหกรรมโฆษณาโดยรวมทั้งหมด เมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 12.89) นิตยสาร (ร้อยละ 4.43) และวิทยุ (ร้อยละ 5.39) เป็นต้น (AGB Nielsen Media Research อังโน อีสริยะ ไพร์ฟายฤทธิ์, 2556)

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะรายการโทรทัศน์ประเภทภาคพื้นระบบแอนะล็อก หรือ “ฟรีทีวี” ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยไม่ต้องสมัครสมาชิก พบว่าในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา มีรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตาจำนวน 3 รายการ ได้แก่ รายการศึก 12 ราศี รายการคลับมันตรา และรายการคุยข่าวสิบโมง มีรายละเอียดดังนี้

1) รายการศึก 12 ราศี

รายการศึก 12 ราศีเป็นรายการประเภทวาไรตี้เกมโชว์พร้อมกับทำนายดวงชะตาตามตำราโหราศาสตร์แบบ 12 ราศี ผลิตโดยบริษัท โพลีพลัส เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ทุกวันอาทิตย์เวลา 12.15-13.00 น. ออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 คำขวัญของรายการคือ “ศึก 12 ราศี ศึกที่จะทำให้คุณรู้จัก รู้ดี รู้ในสิ่งที่คุณอาจไม่เคยรู้มาก่อน”

รูปแบบรายการจะเป็นการเชิญดารานักร้อง นักแสดงที่มีชื่อเสียงที่เกิดในราศีต่าง ๆ จำนวน 12 คนมาร่วมในรายการ แล้วผู้ดำเนินรายการคือ “เสนาสิง” สมเกียรติ จันทร์พรหมณ์ และ “หนูเหม้ม” สุริวิภา กุลตังวัฒนา โดยจะถามคำถามให้ทายว่าราศีใดจะมีโอกาสเป็นไปตามคำทำนายแต่ละข้อมากที่สุด จากนั้นจึงให้หมอดูคือ “หมอลักษณ์” ลักษณะ เรขานิเทศ เป็นผู้เฉลยคำตอบ ฉากการผลิตตัวบทพยากรณ์นั้นจะแบ่งเป็น 2 ช่วงคือช่วงถาม-ตอบคำถามซึ่งมีลักษณะสนุกสนานไม่เป็นทางการ กับช่วงเฉลยคำตอบและพยากรณ์ดวงชะตา ซึ่งมีลักษณะจริงจังและเป็นทางการ ตอนท้ายรายการจะเป็นการแนะนำวิธีการเสริมมงคลและการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเสริมดวง

ภาพที่ 10 เปรียบเทียบฉากรายการ “ศึก 12 ราศี” ระหว่างช่วงถาม-ตอบกับช่วงพยากรณ์ดวงชะตา

2) รายการคลับมันตรา

รายการคลับมันตราเป็นรายการสาระบันเทิง ผลิตโดยบริษัท โซลิต เอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด ออกอากาศทางททบ.5 ทุกเช้าวันอาทิตย์เวลา 9.40-10.30 น. คำขวัญของรายการคือ “เรื่องราวสร้างสุขแบบครบสูตร” มีพิธีกรหญิง 4 คน ได้แก่ อริสรา กำธรเจริญ นาเดีย โสณกุล อังศวีรา ธีระตันติกานนท์ และ อนัญญา ชูระงาน

รูปแบบรายการจะประกอบด้วย การสนทนากับแขกรับเชิญ เคล็ดลับสุขภาพ ความงาม การทำอาหาร การดูแลบ้าน การดูแลบุตร และช่วงสุดท้ายคือช่วง “มันตรา guru” ที่มีพิธีกรรับเชิญคือ “หมอซ่าง” ทศพร ศรีตุลา มาให้คำแนะนำเรื่องดวงชะตาราศีที่เป็นประโยชน์ เช่น ศาสตร์การพยากรณ์ ฮวงจุ้ยเสริมความรัก หมายเลขโทรศัพท์มงคล โหงวเฮ้งที่ตีบนใบหน้า และพยากรณ์ดวงชะตาราศีรายปีและรายสัปดาห์ให้แก่ผู้ชมทั่วไป ระหว่างการพยากรณ์จะมีข้อความ “เป็นความเชื่อส่วนบุคคล โปรดใช้วิจารณญาณ” ปรากฏอยู่บนจอโทรทัศน์ด้วย

ภาพที่ 11 ฉากการพยากรณ์ในรายการคลับมันตรา
มันตรา”

3) รายการคุยข่าวสับไม้ง

รายการคุยข่าวสับไม้งเป็นรายการวาไรตี้ข่าว ออกอากาศสดทางททบ.5 ทุกเช้า วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 9.35-10.45 น. (ปัจจุบันปรับตารางเป็น 10.00-10.25) ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล มีพิธีกรประจำ 9 คน ได้แก่ สืบสกุล พันธุ์ดี อ.คชา ชินบัญญัติ อ.ประมาณ เลื่องวัฒนะวณิช ณ์ชร นันทโพธิ์เดช ไอริน ดำรงค์มงคลกุล ปฎิมากร ใจอ่อน ญดา โชติชูตระกูล นราวัลย์ จันทร์เจริญ และอลิษาเบธ แซดเลอร์ สลับกันจัดรายการในแต่ละวัน

ข้อมูลจากเว็บไซต์ททบ.5 อธิบายลักษณะรายการว่าเป็นเรื่อง “ข่าวเด่นประเด็นร้อน update กันทุกเช้า ทั้งข่าวสารการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เกาะติดอาชญากรรม ทำจะทำให้คุณไม่พลาดประเด็นสำคัญ และผ่านคลายสมองเติมเต็มความรู้ด้วย scoop พิเศษที่เราคัดสรรมาให้คุณได้รับชม และคอลัมน์ประจำ จากทั่วทุกภาคของเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็น 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เส้นทางทำกิน ตีเกราะเคาะไม้ ตามกันไปเลาะค่าย พิสูจน์สัตว์โลกน่ารัก สร้างสรรค์สังคมกับชะตาชีวิต และเฮฮากับข่าวแปลกจากทุกทิศเมืองไทย”

สำหรับส่วนที่เป็นการพยากรณ์ดวงชะตาจะออกอากาศเฉพาะวันจันทร์ ในช่วง “ทำนายดวงชะตากับ อ.คชา ชินบัญญัติ By Kangzen – Kenko” รูปแบบรายการจะเป็นการสนทนาระหว่างพิธีกรประจำวัน 1 คนกับอ.คชา ชินบัญญัติ เนื้อหาหลักจะเป็นการพยากรณ์ดวงชะตาตามวันที่เกิด (จันทร์-อาทิตย์) การให้ความรู้เรื่องแนวทางปฏิบัติตนให้ได้รับมงคลและโชคลาภ เช่น การไหว้พระ 9 วัด การท่องเที่ยววันหยุดเพื่อรับพลังจากธรรมชาติ การสวดมนต์ การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น ส่วนคำถามจากข้อความของผู้ชมทางบ้านหรือ “สมาชิกครอบครัวคุยข่าว” ที่ส่งมาทาง SMS นั้น “อ.คชา” จะนำไปตอบในเว็บไซต์ให้ในภายหลัง ทั้งนี้ ระหว่างการพยากรณ์จะมีข้อความ “เป็นความเชื่อส่วนบุคคล โปรดใช้วิจารณญาณ” ปรากฏอยู่บนจอโทรทัศน์ด้วย

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าจากการพยากรณ์ดวงชะตาในโทรทัศน์ แบ่งได้เป็นรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพยากรณ์โดยตรง และรายการสาระบันเทิงที่มีช่วงเวลาที่จัดสรรไว้สำหรับการพยากรณ์ดวงชะตาโดยเฉพาะเป็นประจำทุกสัปดาห์ หากเป็นช่วงปลายปีหรือต้นปีซึ่งเป็นช่วงที่ผู้บริโภคต้องการทราบค่าพยากรณ์ ก็มักจะได้รับการจัดสรรเวลามากกว่าปกติ บรรยากาศของการพยากรณ์จะมีลักษณะค่อนข้างเป็นทางการแตกต่างจากช่วงอื่น ๆ ของรายการ โดยหมอดูซึ่งในรายการทั้ง 3 รายการจะไม่ใช้คำว่า “หมอ” แต่จะเรียกแทนด้วยคำว่า “อาจารย์” นั้น จะมีบทบาทเป็นผู้เฉลยคำตอบ (รายการศึก 12 ราศี) หรือ ผู้ให้คำแนะนำ (รายการคลับมันตราและรายการคุยข่าวสิบโมง) โดยมีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางหรือคอยซักถามแทนผู้ชม ส่วนจากการบริโภคตัวบทของผู้ชมนั้น สามารถเกิดขึ้นที่ใดก็ได้ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 และช่อง 5 นั้นเป็นสถานีที่มีการถ่ายทอดไปทั่วประเทศ ช่วงเวลาที่ออกอากาศเป็นช่วงสายวันธรรมดาหรือเที่ยงวันอาทิตย์ซึ่งมีผู้ชมเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นเวลาพักผ่อนของคนทั่วไป นอกจากนี้ยังมีผู้นำไปเผยแพร่ซ้ำผ่านทางเว็บไซต์ YouTube.com ด้วย

3.1.1.6 เว็บไซต์

เว็บไซต์เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเอกสารและสื่อประสม เช่น ภาพ เสียง ข้อความ ของบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ทางอินเทอร์เน็ต จากผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2556 (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2556) ระบุว่าปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น ผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร หรือเขตเทศบาลในต่างจังหวัด ร้อยละ 87.9 ของผู้ตอบแบบสำรวจมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยมักเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ตที่บ้านและที่ทำงานเป็นหลัก อุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต มีทั้งคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คอมพิวเตอร์พกพา สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ตพีซี สำหรับกิจกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่พบมากที่สุด ได้แก่ การรับ-ส่งอีเมล การค้นหาข้อมูล และกิจกรรมเครือข่ายสังคมตามลำดับ

จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันมีการใช้เว็บไซต์เป็นช่องทางการเผยแพร่คำพยากรณ์ดวงชะตามากขึ้น ทั้งที่เป็นเว็บไซต์ส่วนตัวของหมอดูที่มีชื่อเสียง เว็บไซต์ให้ความรู้เกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตาและเผยแพร่คำพยากรณ์ดวงชะตา และเว็บไซต์เครือข่ายสังคมที่มีการนำ

คำพยากรณ์ดวงชะตาจากสื่ออื่น ๆ มาเผยแพร่ ในงานวิจัยนี้เลือกศึกษาเว็บไซต์ส่วนตัวของหมอดู ที่ได้รับความนิยม 10 อันดับ พบว่ามีจำนวน 7 เว็บไซต์ มีรายละเอียดดังนี้

1) เว็บไซต์กฤกษ์ คอนเฟิร์ม

เป็นเว็บไซต์ส่วนตัวสำหรับรวบรวมคำพยากรณ์ของ “หมอกฤกษ์” ที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ และมีกระดานสนทนาให้ผู้ที่สนใจสามารถพูดคุยสอบถาม เข้าถึงได้จาก www.morkrit.com

ภาพที่ 14 เว็บไซต์ “หมอกฤกษ์” www.morkrit.com

2) เว็บไซต์ลักษณะ เรขานิเทศ

เป็นเว็บไซต์ของบริษัทในเครือเดอะฟันตองคอมและสถาบันพยากรณ์ศาสตร์ของลักษณะ เรขานิเทศ ซึ่งมีสมญานามว่า “โหราฟันตอง” เข้าถึงได้จาก www.thefuntong.com เนื้อหาเว็บไซต์ประกอบด้วยคำพยากรณ์ดวงชะตา 12 ราศี (รายสัปดาห์) การสร้างพระมหาเศรษฐีนิวโกฏิ การรับสมัครเรียนโหราศาสตร์ ข้อมูลนิตยสารและรายการโทรทัศน์ที่ “อ.ลักษณะ” รับพยากรณ์ดวงชะตาให้ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับฤกษ์มงคล หน้าข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ของลักษณะ เรขานิเทศ บทความให้ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์การพยากรณ์ เช่น เคล็ดลับเสริมชะตาชีวิต พระคาถา บทสวดอธิษฐานขอพรเทวดาประจำราศีและวันเกิด โฆษณาพระและวัตถุมงคลต่าง ๆ ที่ “อ.ลักษณะ” จัดสร้างขึ้น หนังสือ ปฏิทินและวัตถุมงคล นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมผูกดวงตามคัมภีร์สุริยาตร์ซึ่ง “อ.ลักษณะ” เป็นผู้อำนวยการผลิตด้วย

ภาพที่ 15 เว็บไซต์ “อ.ลักษณะ” www.thefuntong.com

3) เว็บไซต์ไพศาล ขอยพิบูลเวศม์

เป็นเว็บไซต์ส่วนตัว เข้าถึงได้จาก www.paisarn.com มีเนื้อหาเกี่ยวกับคำพยากรณ์ดวงชะตาของ “หมอไพศาล” เรื่องข่าวสั้น ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อโบราณ ลิงก์ที่น่าสนใจ ประวัติของ “หมอไพศาล” ข้อมูลการติดต่อเพื่อขอรับการพยากรณ์เป็นรายบุคคล โฆษณาหนังสือและบริการ

ภาพที่ 16 เว็บไซต์ “หมอไพศาล” www.paisarn.com

4) เว็บไซต์ทศพร ศรีตุลา

เป็นเว็บไซต์ของบริษัท GMM Grammy ในส่วนที่เป็นการให้บริการพยากรณ์ดวงชะตา โดย “อ.ช้าง” ทศพร ศรีตุลา ผ่านทาง SMS*4998 เข้าถึงได้จาก <http://4998horogm.com> เนื้อหาเว็บไซต์ประกอบด้วยหัวข้อ รู้จักอาจารย์ช้าง ดวงรายเดือน ไพทาโรต์ LOVE METER (ตรวจสอบว่าดวงสมพงศ์กับคนรักหรือไม่) เช็คดวงชะตารายปี และขั้นตอนการใช้บริการ SMS พยากรณ์ดวงชะตาทางโทรศัพท์สำหรับลูกค้า AIS หรือ 1-2-Call ที่ *941 กด 2 ตลอด 24 ชั่วโมง

ภาพที่ 17 เว็บไซต์ “อ.ช้าง” ทศพร ศรีตุลา <http://4998horogm.com>

5) เว็บไซต์ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล

เป็นเว็บไซต์ส่วนตัว เข้าถึงได้จาก <http://site.phanuwat.com> มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติของภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล หรือ “ซินแสภาณุวัฒน์” คำพยากรณ์ดวงชะตา แนะนำสถาบันศาสตร์แห่งชีวิต ผลงานที่ผ่านมา มุมหนังสือ สมาชิก อัลบั้มภาพ และข้อมูลการติดต่อเพื่อขอรับ การพยากรณ์เป็นรายบุคคลกับ “ซินแสภาณุวัฒน์” และคณะ นอกจากนี้ยังรับสมัครสมาชิกแบบรายปีผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อรับคำพยากรณ์ประจำปีในช่วงต้นปีของทุกปีด้วย

ภาพที่ 18 เว็บไซต์ “ซินแสภาณุวัฒน์” <http://site.phanuwat.com>

6) เว็บไซต์คชา ชินบัญชร

เป็นเว็บไซต์ส่วนตัว เข้าถึงได้จาก <http://www.khatha.com> มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสตร์การพยากรณ์ตามหลักฮวงจุ้ย ไผ่ท้าวไร และนามศาสตร์(การตั้งชื่อ) การพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลตาม 12 นักษัตรประจำสัปดาห์ ตอบ SMS จากระายการโทรศัพท์คนที่องค์กรร่วมจัดรายการ คำแนะนำเรื่อง การท่องเที่ยวเพื่อเสริมความเป็นสิริมงคล “อ.คชาพาเที่ยว” การสวดมนต์เพื่อแก้เคล็ด “สวดมนต์ลดร้อน” การทำบุญ “9 พระอารามหลวงและไหว้พระทั่วไทย” ช่องทางการติดต่อกับ “อ.คชา” และการสมัครรับ SMS คำทำนาย

ภาพที่ 19 เว็บไซต์คชา ชินบัญชร <http://www.khatha.com>

7) เว็บไซต์มาศ เคหาสน์ธรรม

เป็นเว็บไซต์ของสถาบันคั่นคว้าวีชาฮวงจุ้ยแห่งประเทศไทยที่อ.มาศเป็นผู้ก่อตั้ง เข้าถึงได้จาก <http://www.fengshui100.com> มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้และข่าวสารฮวงจุ้ยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความเข้าใจผิดเรื่องฮวงจุ้ย กรณีศึกษาทางฮวงจุ้ยรายละเอียดหลักสูตรและบริการ เช่น

ตรวจดวงและวิเคราะห์ศักยภาพ รับบรรยายในห้องกรต่าง ๆ หากบุคคลบุตร ทักษะของผู้ที่เคยมาเรียน การติดต่อสถาบัน ทิศร้ายประจำปี การเสริมฮวงจุ้ยประจำปี ซอฟต์แวร์ฮวงจุ้ย หนังสือ DVD อุปกรณ์ฮวงจุ้ย เรียนฮวงจุ้ยทางVDO เตือนภัยสำนักเถื่อน สุขภาพดีด้วยภูมิปัญญาจีน ประวัติบทสัมภาษณ์ และผลงานของ “อ.มาศ” ลิงค์เว็บไซต์ที่ “อ. มาศ” แนะนำ

ภาพที่ 20 เว็บไซต์มาศ เคหาสน์ธรรม <http://www.fengshui100.com>

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าฉากการพยากรณ์ดวงชะตาในเว็บไซต์ จะเป็นสื่อใหม่ที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้เป็นจำนวนมากและเปิดโอกาสให้ผู้รับการพยากรณ์ได้สื่อสารกับหมอดูอย่างใกล้ชิด เว็บไซต์บางแห่งจะให้บริการคำพยากรณ์ดวงชะตาแก่ผู้รับการพยากรณ์โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ขณะที่บางเว็บไซต์ก็จะทำหน้าที่แนะนำประวัติหมอดูและรวบรวมผลงานเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือเพื่อโน้มน้าวให้ผู้บริโภคจ่ายเงินรับการพยากรณ์ ชื่อสินค้า บริการ สมัครเรียนดูดวง หรือสมัครสมาชิกของสถาบัน/สมาคมที่หมอดูสังกัดจนเป็นธุรกิจต่อเนื่องกันไป ทำให้มองเห็นว่าวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตานั้นเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับธุรกิจ การค้า การหารายได้ และมีส่วนเอื้อประโยชน์ให้แก่หมอดูผู้พยากรณ์ในเชิงธุรกิจได้อย่างชัดเจน

ช่วงเวลาการใช้ตัวบทคำพยากรณ์จะเกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะคือ 1) ช่วงเวลาใดก็ได้ เพื่อตรวจสอบสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น ทำนายฝันดวงตามวันเกิด การวิเคราะห์ชื่อ-นามสกุล การทำนายเนื้อคู่ว่าเป็นคู่ที่เหมาะสมหรือไม่ 2) ช่วงเวลาที่ประสบปัญหา เพื่อให้ทราบคำตอบหรือแนวปฏิบัติที่เหมาะสม เช่น ยามสามต่าพยากรณ์ ขอฤกษ์มงคล และ 3) ช่วงเวลาที่เป็นการเปลี่ยนผ่าน เพื่อตรวจสอบดวงชะตาเฉพาะช่วงเวลาหรือเฉพาะเรื่องที่ต้องการ เช่น ดวงความรักประจำเดือนมีนาคม ซึ่งสอดคล้องกับการผลิตคำพยากรณ์ในเว็บไซต์ที่มักจะมีการปรับปรุงให้ทันสมัยทุก ๆ ต้นสัปดาห์ ต้นเดือน หรือต้นปี

การพยากรณ์ดวงชะตาในเว็บไซต์นี้ทำให้ผู้รับการพยากรณ์สามารถเลือกบริโภคตัวบทได้ตามความสนใจในช่วงเวลาที่ต้องการ สามารถอ่านตัวบทจำนวนมากเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้ ขณะที่ความเป็นทางการในการรับตัวบทการพยากรณ์ก็จะลดลง

3.1.1.7 บริการข้อความสั้น (SMS)

1) ทศพร ศรีตุลา

ทศพร ศรีตุลา หรือ “อ.ข้าง” ให้บริการข้อความคำพยากรณ์ผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้ให้บริการ 2 บริษัท คือ 1) บริษัท GMM Grammy (หมายเลข *49988 ค่าบริการเดือนละ 29 บาท) เป็นการพยากรณ์แบบรายสัปดาห์โดยผู้รับการพยากรณ์จะต้องใส่ข้อมูลวัน เดือน ปีเกิด และเวลาเกิดเพื่อสมัครบริการ จากนั้นจะได้รับข้อความคำพยากรณ์ทุกวันจันทร์ มีให้เลือกทั้งแบบคำพยากรณ์ทั่วไปและคำพยากรณ์เฉพาะเจาะจงตามลัคนาเกิด เนื้อหาของคำพยากรณ์ตามที่ปรากฏในเว็บไซต์ของหมอข้างคือ “แจ้งเตือนทุกเรื่องดวง ด้วย SMS โดย อ.ทศพร ศรีตุลา ส่งตรงถึงมือถือคุณทุกสัปดาห์ เต็มอิ่มกับเนื้อหาที่ครอบคลุมทั้งเรื่องความรัก การงาน การเงิน การเรียน สุขภาพ และเรื่องเสริมดวง” และ 2) เว็บไซต์ horoworld.com (หมายเลข *4890 222 xxxx ค่าบริการข้อความละ 3 บาท) เป็นการพยากรณ์แบบรายวันส่งทุกวันตอนเช้าวันละ 1 คำพยากรณ์แต่แบ่งส่งเป็น 2 ข้อความต่อเนื่องกัน เนื้อหาของคำพยากรณ์ตามที่ปรากฏในเว็บไซต์ horoworld.com คือ “คำพยากรณ์เจาะลึกปรับใช้ได้จริง ทั้งเรื่อง การงาน การเงิน ความรัก พร้อมเคล็ดลับวันดี วันมงคล วิธีแก้เคล็ดและทิศมงคลเสริมดวงชะตา”

2) กฤษณ์ คอนเฟิร์ม

กฤษณ์ คอนเฟิร์ม หรือ “หมอกฤษณ์” ให้บริการข้อความคำพยากรณ์ผ่านทางเว็บไซต์ horoworld.com (หมายเลข *4890 222 xxxx ค่าบริการข้อความละ 3 บาท) เป็นการพยากรณ์แบบรายวันส่งทุกวันตอนเช้า วันละ 1 คำพยากรณ์แต่แบ่งส่งเป็น 2 ข้อความต่อเนื่องกัน โดยจะเป็นคำพยากรณ์ตามวันที่เกิด (อาทิตย์-เสาร์) เนื้อหาของคำพยากรณ์ตามที่ปรากฏในเว็บไซต์ของ “หมอกฤษณ์” คือ “ทำนาย ดวงการงาน การเงิน ความรัก โชคลาภ พร้อมคำแนะนำเคล็ดลับวิธีเสริมมงคล เสริมดวงชะตา เพื่ออนาคตที่รุ่งเรือง”

3) ลักษณ์ เรขานิเทศ

ลักษณ์ เรขานิเทศ หรือ “หมอลักษณ์ ฟันธง” ให้บริการข้อความคำพยากรณ์ผ่านทางเว็บไซต์ horoworld.com (หมายเลข *4890 222 xxxx ค่าบริการข้อความละ 3 บาท) เป็นการพยากรณ์แบบรายวันส่งทุกวันตอนเช้า วันละ 1 คำพยากรณ์แต่แบ่งส่งเป็น 2 ข้อความต่อเนื่องกัน โดยจะเป็นคำพยากรณ์เฉพาะเจาะจงตามวันที่เกิด (อาทิตย์-เสาร์) เนื้อหาของคำพยากรณ์ตามที่ปรากฏในเว็บไซต์ของหมอลักษณ์คือ “ดูดวงกับหมอลักษณ์ ฟันธง (อ.ลักษณ์ เรขานิเทศ) โทรฟันธงชื่อดัง ที่คนทั้งประเทศรู้จักและให้การยอมรับ ดูดวงชี้ชัดทุกดวงชะตาสู่ความสำเร็จ ฟันธง ดวงการงาน การเงิน การเรียน ความรัก และ โชคลาภ ทั้ง 12 ราศี พร้อมเคล็ดลับ เสริมสิริมงคล”

4) คชา ชินบัญชร

คชา ชินบัญชร ให้บริการข้อความคำพยากรณ์ผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (หมายเลข *3360 02 22 04 ค่าบริการเดือนละ 39 บาท) เป็นการพยากรณ์แบบรายสัปดาห์โดยผู้รับการพยากรณ์จะได้รับข้อความคำพยากรณ์ทุกวันอาทิตย์ จำนวน 3 ข้อความ เนื้อหาของคำพยากรณ์

ตามที่ปรากฏในเว็บไซต์ของ “อ.คชา” คือ “บริการคำทำนายดวงตามวันเกิด โดย อาจารย์คชา ชินบัญชา นักพยากรณ์โหราศาสตร์อันดับหนึ่งในประเทศ ชื่อความดวงเรื่อง การงาน การเงิน ความรัก และ ครอบครัว”

***4998** รู้ก่อนแก้ไขได้

กรุ๊ปสุดๆ กับหลากหลายศาสตร์พยากรณ์ ทั้ง อวองจู๊ ไผ่กาโรห์ เข็มคองโตตลอดทั้งปี นาทิสะ 6 บาท เท่านั้น!!

เมื่อถึงทางแยกของชีวิต ทางออกของปัญหาอยู่เพียงแค่ปลายนิ้ว

โทร *4998 รู้ก่อนแก้ไขได้ สุดคุ้ม! แค่ 6 บาท/นาที

SMS เมื่อครบรอบกับ อ.อึ้ง กษพร ศรีธาดา ฟรี!! 7 วัน

อาทิตย์	กด *4890 222 6891
จันทร์	กด *4890 222 6892
อังคาร	กด *4890 222 6893
พุธ	กด *4890 222 6894
พฤหัสบดี	กด *4890 222 6895
ศุกร์	กด *4890 222 6896
เสาร์	กด *4890 222 6897

SMS บริการ 7 วิชา ฟรี!! 7 วัน

อาทิตย์	กด *4890 222 8241
จันทร์	กด *4890 222 8242
อังคาร	กด *4890 222 8243
พุธ	กด *4890 222 8244
พฤหัสบดี	กด *4890 222 8245
ศุกร์	กด *4890 222 8246
เสาร์	กด *4890 222 8247

บาทจะรับ หรือรับ

อาทิตย์	กด *4890 222 7331
จันทร์	กด *4890 222 7332
อังคาร	กด *4890 222 7333
พุธ	กด *4890 222 7334
พฤหัสบดี	กด *4890 222 7335
ศุกร์	กด *4890 222 7336
เสาร์	กด *4890 222 7337

ฟรี 7 วัน!!

1) สำหรับคุณที่ขณะนี้ประกอบบางคอลหรือลงนุชขายกิจการในเดือนนี้

2) ได้แก่วันที่ 3,9,13,17,21, 22,27และ30 ทุกสิ่งจะสมหวังและเจริญรุ่งเรือง

1) วันนี้ทิศมงคลที่จะพาคุณไปสู่ความสำเร็จได้แก่ทิศเหนือ หากคุณเชื่อมั่น

2) และพร้อมลุยรับรองมีเงินอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อมของคุณอย่างแน่นอน

1) วันนี้อะไรในแง่ดี หรือมีอารมณ์ดีบ้างจะช่วยให้ผ่อนคลายจากความ

2) เครียดต่างๆ ได้หรือชวนคนที่รักไปทำบุญถวายรวมกันบนจะทำให้ชีวิตร่มเย็น

ภาพที่ 21 โฆษณาบริการข้อความพยากรณ์ดวงชะตาและตัวอย่างข้อความพยากรณ์

จากข้อมูลจะเห็นว่าฉากการพยากรณ์ดวงชะตาโดยใช้บริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือ SMS นั้น จะเป็นการให้คำพยากรณ์ในช่วงเวลาที่เป็นการเปลี่ยนผ่าน เช่น ตอนเช้าของทุกวัน หรือต้นสัปดาห์ (วันอาทิตย์หรือวันจันทร์) เพื่อตรวจสอบดวงชะตาเฉพาะช่วงเวลา หรือเฉพาะเรื่องที่ต้องการ ผู้รับบริการสามารถเก็บข้อความคำพยากรณ์นั้นไว้เพื่อเป็นแนวทางหรืออ่านภายหลังได้ตลอดระยะเวลาที่คำพยากรณ์นั้นครอบคลุมถึง การบอกรับคำพยากรณ์ผ่านทางข้อความสั้นในโทรศัพท์เคลื่อนที่ ถึงแม้จะเป็นการสื่อสารทางเดียว แต่ปัจจุบันผู้รับบริการก็สามารถเชื่อมโยงเข้ากับสื่ออื่น ๆ เช่น เว็บไซต์หรือเฟซบุ๊กเพื่อสื่อสารได้ตอบกับหมดคู่ได้

นอกจากนี้ฉากการสื่อสารผ่าน SMS ยังมีผลต่อการผลิตตัวบทคือ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องความยาวของข้อความที่อนุญาตให้ส่งได้เพียง 70 ตัวอักษรภาษาไทย หรือ 160 ตัวอักษรภาษาอังกฤษต่อหนึ่งข้อความเท่านั้น จึงทำให้คำพยากรณ์ดวงชะตาที่ปรากฏผ่านสื่อ SMS มักเลือกกล่าวถึงเฉพาะสิ่งที่จะเกิดแก่ผู้รับการพยากรณ์แต่พอสังเขปและเน้นให้คำแนะนำมากกว่า โดยไม่ได้อ้างอิงระบบสัญลักษณ์ทางโหราศาสตร์มากนัก

การวิเคราะห์ฉากและกาลเทศะของการพยากรณ์ดวงชะตาทำให้ได้ทราบว่า มีคำพยากรณ์ปรากฏในสื่อมวลชนหลายรูปแบบ มีกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่แตกต่างกัน แม้อุดมการณ์ที่นำเสนอผ่านคำพยากรณ์ในสื่อต่างประเภท ต่างกลุ่ม จะไม่แตกต่างกัน แต่ก็ส่งผลให้มีการเลือกผลิตซ้ำอุดมการณ์บางประการในปริมาณที่มากกว่าหรือเลือกนำเสนอความคิดย่อยบางประการให้เด่นกว่าชุดความคิดอื่น ๆ นอกจากนี้ยังส่งผลให้หมอดูต้องเลือกบทบาทที่แตกต่างกันไปในแต่ละสื่อด้วย เช่น เป็นหมอดู ครู อาจารย์ หมอ ที่ปรึกษา เพื่อน พี่สาวที่แสนดี ฯลฯ

จากการวิเคราะห์ฉากของการสื่อสารดังที่ได้นำเสนอไป จะเห็นได้ว่าตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาในสื่อมวลชนจะปรากฏในฉาก 2 ลักษณะคือ 1) สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่คำพยากรณ์ดวงชะตาโดยเฉพาะ เช่น หนังสือ เว็บไซต์ SMS และ 2) สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หลักอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์ประเภทสาระบันเทิงที่จัดสรรช่วงเวลาให้มีการพยากรณ์ดวงชะตาด้วย

ลักษณะคำพยากรณ์ที่พบจะสัมพันธ์กับฉากและกาลเทศะกล่าวคือ ถ้าเป็นคำพยากรณ์ดวงชะตาในสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่คำพยากรณ์ดวงชะตาโดยเฉพาะ เช่น หนังสือ รายการโทรทัศน์ “ศึก 12 ราศี” และสื่อที่มีเนื้อหาเป็นทางการ เช่น หนังสือพิมพ์ และนิตยสารที่เน้นกลุ่มผู้อ่านในวัยทำงานหรือวัยผู้ใหญ่ เช่น คู่สร้างคู่สม สกุลไทย เปรี๊ยะ และพลอยแถมเพชร คำพยากรณ์ดวงชะตาที่พบมักเป็นการพยากรณ์แบบ “ตามชนบ” คือมีทั้ง **ภาคคำนวณ** ซึ่งเป็นการกล่าวถึงระบบสัญลักษณ์ที่ใช้ เช่น ตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนที่ของดวงดาว **ภาคพยากรณ์** ซึ่งเป็นการตีความระบบสัญลักษณ์และพยากรณ์ดวงชะตา และ **ภาคบรรยาย** ซึ่งเป็นการแนะนำแนวทางและวิธีปฏิบัติตนแก่ผู้รับการพยากรณ์ น้ำเสียงและภาษาที่ใช้จะมีลักษณะที่เป็นทางการ มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์ในคำพยากรณ์ค่อนข้างมาก เน้นความศักดิ์สิทธิ์และความน่าเชื่อถือของหมอดูเป็นสำคัญ ขณะที่ในฉากการพยากรณ์ที่มีภาพลักษณ์ “ความทันสมัย” เช่น นิตยสาร Cosmopolitan CLEO ELLE Seventeen Maxim และรายการโทรทัศน์ “คลับมันตรา” กลับพบว่าคำพยากรณ์ดวงชะตาที่ปรากฏมักมีลักษณะใกล้เคียงกับการให้คำแนะนำเรื่องการใช้ชีวิต (Lifestyle) คือเน้นกล่าวถึงภาคพยากรณ์และภาคบรรยายเป็นสำคัญ โดยใช้ภาษาที่เป็นกันเองและหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์ หมอดูในกลุ่มนี้จึงมีสถานภาพคล้ายกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในแวดวงสังคมและใกล้ชิดกับผู้รับการพยากรณ์มากขึ้น

ในส่วนของการบริโภคตัวบทการพยากรณ์ดวงชะตาผ่านสื่อมวลชนสามารถเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลาที่ต้องการไม่ว่าจะเป็นช่วงที่เป็นการเปลี่ยนผ่าน ช่วงเวลาที่ประสบปัญหา หรือช่วงเวลาอื่น ๆ และสามารถเก็บคำพยากรณ์นั้นไว้เพื่อเป็นแนวทางหรืออ่านภายหลังได้ตลอดระยะเวลาที่คำพยากรณ์นั้นครอบคลุมถึง สำหรับช่วงเวลาที่มีการผลิตและบริโภคตัวบทการพยากรณ์มากคือช่วงที่เป็นการเปลี่ยนผ่าน เช่น เริ่มต้นวัน สัปดาห์ เดือน และปี เป็นต้น

เมื่อมองในระดับสังคมจะเห็นว่าฉากของการผลิตและการบริโภคตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาดังกล่าวเกิดขึ้นในสังคมที่คนมีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์อย่างแนบแน่นอยู่แล้วเป็นทุนเดิม แต่ขณะเดียวกันก็มีทัศนคติต่อการดูดวงว่าเป็นเรื่องมงายไร้เหตุผล ไม่อยากให้คนอื่นทั่วไประับรู้ การที่คนสามารถรับการพยากรณ์ผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องไปพบกับหมอดูเอง

จึงเป็นการขยายฐานลูกค้าของหมอดูให้เพิ่มมากขึ้น ระดับความเชื่อมีตั้งแต่เชื่อมากจนไปถึงระดับที่ดูเพื่อความบันเทิงแบบ “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ประกอบกับช่วงเวลาที่เกิดขึ้นข้อมูลเป็นช่วงที่คนในสังคมมีความเครียดเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ต้องการที่พึ่งและที่ปรึกษา ความต้องการตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาจึงมีมาก และทำให้สิ่งที่คำพยากรณ์รวมทั้งความคิดความเชื่อที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์นั้นได้รับความเชื่อถือจากคนในสังคม

จากการศึกษาจะเห็นว่าฉากและกาลเทศะในการผลิตคำพยากรณ์นี้มีผลต่อทั้งจุดมุ่งหมาย (E) ลำดับวัฒนธรรม (A) นำเสียงหรือท่วงทำนองในการสื่อสาร (K) เครื่องมือ (I) บรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ (N) และประเภทการสื่อสาร (G) ของวาทกรรมการพยากรณ์ ดังจะได้กล่าวถึงในการวิเคราะห์หัวข้ออื่น ๆ ต่อไป

3.1.2 ผู้ร่วมเหตุการณ์ (Participants - P)

ผู้ร่วมเหตุการณ์ หมายถึง ผู้พูด-ผู้ฟัง หรือ ผู้ส่งสาร-ผู้รับสารในการสื่อสาร และอาจนับรวมถึงผู้อื่นที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์การสื่อสาร หากบุคคลนั้นมีอิทธิพลต่อสถานการณ์การสื่อสารที่กำลังดำเนินอยู่ ในสถานการณ์การสื่อสารคำพยากรณ์ดวงชะตา ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีบทบาทสำคัญแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย **ผู้ส่งสาร** คือหมอดู **ผู้รับสาร** คือผู้รับการพยากรณ์ และ **ผู้ร่วมเหตุการณ์** คือผู้ผลิตสื่อ เช่น สำนักพิมพ์ สถานี บริษัทที่เป็นผู้ผลิตรายการ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดแนวเนื้อหาของตัวบทที่จะนำเสนอในสื่ออื่น ๆ

3.1.2.1 หมอดู

งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลคำพยากรณ์ดวงชะตาของ “หมอดู” ในความหมายกว้างคือหมายถึงผู้ทำนายโชคชะตาราศีด้วยศาสตร์การพยากรณ์ทุกแบบ เช่น วิชาโหราศาสตร์ไทย โหราศาสตร์จีน โหราศาสตร์สากล เลขศาสตร์ หัตถศาสตร์ ไพทาโรต์ ไพป็อก รวมถึงการใช้อำนาจพิเศษ เช่น พลังจิต การนั่งสมาธิ นั่งทางใน เป็นต้น

เกณฑ์ในการเก็บข้อมูลมี 2 แบบคือ 1) **ความนิยมในตัวหมอดูผู้ให้คำพยากรณ์** เลือกเก็บข้อมูลจากคำพยากรณ์ของหมอดูที่ได้รับความนิยมในสังคมไทย จำนวน 10 อันดับ (ผลการสำรวจจากเว็บไซต์ toptenthailand.com อ้างใน "อัจฉริยะแห่งหมอ (ดู) ที่ไม่เคยขาดคนใช้," 2553) ในจำนวนนี้มีหมอดูที่มีตัวบทคำพยากรณ์เผยแพร่ในสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ จำนวน 9 คน ได้แก่ กฤษณ์ คอนเฟิร์ม ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์ ทศพร ศรีตุลา ลักษณ์ เรขานิเทศ ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา คชา ชินบัญญัติ ไสร้จจะ นวลอยู่ และมาศ เคหาสน์ธรรม หมอดูในกลุ่มนี้มีคำพยากรณ์เผยแพร่ในสื่อหลายประเภท เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการทางสถานีโทรทัศน์และวิทยุ เว็บไซต์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และข้อความสั้น (SMS) 2) **การเข้าถึงข้อมูลคำพยากรณ์ดวงชะตา** เลือกเก็บข้อมูลจากสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารซึ่งเป็นสื่อที่ผู้รับการพยากรณ์ผ่านสื่อมวลชนนิยมมากที่สุด พบว่ามีหมอดูที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 คือคชา ชินบัญญัติ ซึ่งพยากรณ์ดวงชะตาให้แก่ นิตยสาร Gossip star และ Spicy นอกจากนั้นเป็นหมอดูที่ไม่ได้อยู่ใน 10 อันดับหมอดูที่ได้รับความนิยมอีกจำนวน 9 คน ได้แก่ ธนันันท์ ปุสาคโม พันดาว ภิญญู พงศ์เจริญ ไหรอตุตราชาผ

ทรัพย์ สวนพลุ นพ โพธิ์รักษ์ Fairy Magpie และ Little guardian สันเกตว่าหมอดูในกลุ่มที่สองนี้จะใช้นามแฝงโดยไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงและไม่รับพยากรณ์ดวงชะตาเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะ ปุสาคโม พันดาว และ Fairy Magpie ซึ่งไม่มีผลงานอื่น กิจกรรม หรือธุรกิจต่อเนื่องที่เกี่ยวกับการพยากรณ์ดวงชะตา ก็จะไม่มีการเปิดเผยเลยว่าแต่ละคนเป็นใครมาจากไหน และใช้ศาสตร์อะไรในการพยากรณ์ หนึ่ง ในตัวบทที่ศึกษาซึ่งมีคำพยากรณ์ที่หมอดูไม่เปิดเผยชื่อและไม่ใช้นามแฝงจำนวน 3 คน ได้แก่ หมอดูในนิตยสารทีวี่พูล ELLE และ Cosmopolitan

จากการศึกษาพบว่าในจำนวนหมอดูที่เป็นผู้ผลิตตัวบทคำพยากรณ์ทั้ง 21 คน มีคนที่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว 15 คน แต่ละคนมีภูมิหลังที่แตกต่างกันทั้งในแง่เพศ วัย การศึกษา และศาสตร์การพยากรณ์ที่เลือกใช้ ดังนี้

3.1.2.1.1 หมอดูที่ได้รับความนิยม

1) กฤษณ์ คอนเฟิร์ม

“กฤษณ์ คอนเฟิร์ม” เป็นนามแฝงของนายศุภกฤษณ์ ปทุมศรีวิโรจน์ เพศชาย เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2529 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ศาสตร์ที่ใช้ในการพยากรณ์คือวิชาบริเวท 7 ดารา ลีลาการพยากรณ์ที่เป็นเอกลักษณ์คือการยืนยันความแม่นยำของการพยากรณ์ด้วยคำว่า “คอนเฟิร์ม” จึงมีสมญานามในแวดวงพยากรณ์ว่า “กฤษณ์คอนเฟิร์ม” ปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) “หมอกฤษณ์” ประกาศเลิกรับดูดวงชะตารายบุคคล แต่ยังมีผลงานหนังสือ คำให้สัมภาษณ์ คำพยากรณ์ และกิจกรรมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารกับกลุ่มคนที่เชื่อถือศรัทธาอยู่อย่างสม่ำเสมอ

2) ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์

“ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์” เป็นนามแฝงของนายปราโมทย์ ปิตตะพันธ์ เพศชาย จบการศึกษาจากโรงเรียนเพาะช่าง เคยประกอบอาชีพเป็นช่างเขียนอยู่หลายปี “หมอไพศาล” ศึกษาศาสตร์การพยากรณ์แบบโหราศาสตร์ไทยจากครูโหราที่มีชื่อเสียง และศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองจากที่ต่าง ๆ เช่น จากตำราหมอดูในหอสมุดแห่งชาติ ตำราโหราศาสตร์จากภาพวาดรามเกียรติ์ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม นอกจากนี้ยังศึกษาโหราศาสตร์จีนและตะวันตก แล้วเลือกเอาจุดเด่นของแต่ละตำรามานรวมเข้าด้วยกัน

“หมอไพศาล” รับพยากรณ์ดวงชะตาเป็นรายบุคคลที่สำนักงานในซอยพิบูลเวศม์ (ซอยสุขุมวิท 11) จึงใช้นามแฝงว่า “ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์” มีผลงานคำพยากรณ์ดวงชะตาเผยแพร่ในหนังสือ เว็บไซต์ และนิตยสารพลอยแกมเพชรเป็นประจำ ได้รับการยกย่องว่าสามารถพยากรณ์ดวงชะตาได้ “แม่นยำ ชัดเจน ตรงเผง” โดยเฉพาะเรื่องหุ้นและการลงทุน จึงได้รับสมญานามว่า “โหราหุ้น” และเนื่องจากเป็นหมอดูที่มีอายุมากเมื่อเทียบกับหมอดูคนอื่น ๆ ในแวดวงพยากรณ์ จึงได้รับสมญานามว่า “ผู้เฒ่าโหรา, โหราอาวุโสแห่งวงการโหราเมืองไทย” ด้วย

3) ทศพร ศรีตุลา

ทศพร ศรีตุลามีชื่อเล่นว่า ช้าง คนทั่วไปมักเรียกว่า “ซินแสช้าง, หมอช้าง, อาจารย์ช้าง” ส่วนผู้รับบริการที่เป็นชาวต่างประเทศจะเรียกว่า “Master Chang”

“หมอช้าง” สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ และจบการศึกษา ระดับปริญญาโทด้าน Computer Programming แต่เนื่องจากเติบโตมาในครอบครัวที่เชี่ยวชาญ ทางด้านโหราศาสตร์ และเป็นหลานของอรรณีโรจน์ ศรีตุลาซึ่งเป็นหมอดูที่มีชื่อเสียงจึงได้มีโอกาส เรียนรู้ศาสตร์การพยากรณ์ตั้งแต่อายุ 11 ปี ศาสตร์การพยากรณ์ที่ “หมอช้าง” เลือกใช้คือ ฮวงจุ้ย และโหราศาสตร์ไทย “หมอช้าง” มีคำขวัญประจำตัวคือ “รู้ก่อน แก้ไขได้” เอกลักษณะการพยากรณ์ คือการใช้หลักเหตุผล ไม่ได้บอกให้เชื่ออย่างงมงาย ประกอบกับความมีอารมณ์ขัน จึงทำให้ได้รับความนิยมในหมู่มคนที่มีฐานะทางสังคมสูงเป็นอันมาก และได้รับสมญานามว่า “ซินแสไฮโซ”

ปัจจุบัน “หมอช้าง” มีผลการพยากรณ์ในรูปแบบหนังสือ นิตยสาร เว็บไซต์ โทรศัพท์ บริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์มือถือ อีกทั้งยังได้รับเชิญไปให้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์และ รายการวิทยุอยู่เสมอด้วย

4) ลักษณะ เรขานิเทศ

“ลักษณะ เรขานิเทศ” หรือ “หมอลักษณะ” เป็นนามแฝงของนายไพฑูรย์ อ่อนบัว เพศชาย เกิดเมื่อปีพ.ศ. 2514 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย หอการค้าไทย ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้คือโหราศาสตร์ไทยและหัตถศาสตร์ โดยศึกษาจากตำราต่าง ๆ เช่น ตำราพรหมชาติ, ตำราของหลวงวิศาลดรุณกร, ตำราของเทพ สาริกบุตร และศึกษาวิชาจาก ครูโหร เช่น พันเอกปรีชา แดงบุปผา, พัฒนา พัฒนศิริ และชุก โทนมณี ลีลาการพยากรณ์ที่เป็น เอกลักษณะคือการถือธงผ้าสีต่าง ๆ ขณะพยากรณ์และจบการพยากรณ์ด้วยการสะบัดธงให้มีเสียงดัง พร้อมเปล่งเสียงว่า “พันธง” เพื่อยืนยันความแม่นยำของการพยากรณ์ ด้วยเหตุนี้จึงได้รับฉายาว่า “โหรพันธง, หมอลักษณะพันธง”

ปัจจุบัน “หมอลักษณะ” มีผลงานการพยากรณ์ดวงชะตาทางรายการศึก 12 ราศี ออกอากาศเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และมีคำพยากรณ์เผยแพร่ผ่าน หนังสือ นิตยสารเปรี้ยว เว็บไซต์ โทรศัพท์ และบริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้ ยังได้ก่อตั้งสถานบันพยากรณ์ศาสตร์เพื่อสอนวิชาโหราศาสตร์ และตั้งบริษัทเดอะ พันธง เพื่อทำธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ดวงชะตา เช่น จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเสริมดวง สร้างวัตถุมงคล เป็นต้น

5) ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล

ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุลเป็นหมอดูเพศชาย จบการศึกษาด้านกฎหมาย เคยเป็นสมาชิก สภาเทศบาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี อดีตผู้ว่าการสโมสรไลออนส์สากล ภาค 310 และเคยดำรงตำแหน่ง กรรมการหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้นตระกูลของภาณุวัฒน์เป็นคนจีนอพยพมาจากเมืองซัวเถา จึงสนใจศึกษาโหราศาสตร์แบบจีน มีชื่อเรียกในแวดวงพยากรณ์ว่า “ซินแสภาณุวัฒน์” ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้คือฮวงจุ้ยสายเอี้ยก้งของ “อาจารย์ตั้งซิวเง็ก” ซึ่งดูดาวเหิน ดูดาวหมุนเวียน

ภูมิลักษณะ สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ และดูโหวงเฮ้ง มีชื่อเสียงในเรื่องการพยากรณ์อย่างตรงไปตรงมาจนได้รับฉายาว่า “ซินแสปากกล้า” ปัจจุบันรับพยากรณ์ดวงชะตารายบุคคล เป็นวิทยากรบรรยาย และเป็นอาจารย์พิเศษให้แก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เขียนคำพยากรณ์ดวงชะตา เผยแพร่ทางสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารในโอกาสสำคัญ เช่น ปีใหม่ ให้สัมภาษณ์ และร่วมจัดรายการวิทยุ “จุดวัดดวง” ออกอากาศทาง FM 101MHz ซึ่งเป็นสถานีที่เน้นข่าวสาร ทุกวัน จันทร์ – ศุกร์ เวลา 22.30 -23.30 น. นอกจากนี้ยังก่อตั้งสถาบันศาสตร์แห่งชีวิตแห่งประเทศไทยด้วย

6) อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา

อรรถวิโรจน์ ศรีตุลาเป็นหมอดูเพศชาย เกิดเมื่อปีพ.ศ.2488 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์ ปริญญาโทและปริญญาเอกสาขารัฐประศาสนศาสตร์ เคยรับราชการตำรวจ พ.ต.อ.(พิเศษ) ปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้ว ศาสตร์ที่ใช้ในการพยากรณ์คือโหราศาสตร์ไทย เลขศาสตร์ ดูดวงจากวันเดือนปีเกิด เลขบัตรประชาชน โหงวเฮ้ง และลายมือผสมผสานกัน อรรถวิโรจน์ เป็นหมอดูที่มักจะทำให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับดวงชะตาบ้านเมืองโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเมืองอยู่เป็นประจำ จึงได้รับสมญานามว่าเป็น “โหราการเมือง” ปัจจุบัน อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา มีผลงานหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปี ดูดวงในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ (รายวัน) และรับเชิญไปพยากรณ์ “ดวงเมือง” ในสื่อต่าง ๆ

7) คชา ชินบัญญัติ

“คชา ชินบัญญัติ” เป็นนามแฝงของนายเชมชาติ ปริญญาสุรณม์ เพศชาย เกิดเมื่อปีพ.ศ.2514 จบการศึกษาระดับตรีจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และปริญญาโทจากคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ศาสตร์ที่ใช้ในการพยากรณ์คือ ไพ่ทาโรต์ ฮวงจุ้ย คนทั่วไปจะเรียกว่า “อาจารย์คชา, หมอดคชา, ชินแสดคชา” สมญานามในแวดวงพยากรณ์คือ หรือ “หมอดูไพ่ยิปซีแห่งวงการโหราศาสตร์” มีคำขวัญประจำตัวว่า “เชื่อมั่นในไพ่ เชื่อมั่นในผม และในตัวเอง” “คชา ชินบัญญัติ” เป็นผู้คิดค้นจิตกรรมไทยไพยิปซี ไพยิปซีลายไทยสำหรับแรกของโลก จุดเด่นในการพยากรณ์คือการแนะนำเคล็ดลับการกราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อแก้เคล็ดและเสริมดวงชะตา จนได้รับเลือกให้เป็นตัวแทน (presenter) ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เช่น โครงการ “เที่ยว 12 เดือนสุขใจ ให้พลังชีวิต” และโครงการ “เที่ยวทั่วไทย สุขใจเสริมมงคล” รวมทั้งกิจกรรมของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น โครงการ “หอมดินกลิ่นศีล ผืนดินศักดิ์สิทธิ์อุดรธานี” จัดโดยจังหวัดอุดรธานี และ ทัวร์เอื้องหลวง บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

ปัจจุบัน “คชา ชินบัญญัติ” รับพยากรณ์ดวงชะตารายบุคคลอยู่ที่ The Peninsula Plaza ชั้น 3 และเขียนคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาให้นิตยสาร Spicy, Gossip Star, Thailand Restaurant News, K Connect Magazine ธนาการกสิกรไทย, Blink, บันทึกคุณแม่, กุลสตรี และสุดสัปดาห์ (แพรว) นอกจากนี้ยังเขียนหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปี จัดทอล์กโชว์พยากรณ์ดวงชะตา รับเป็นวิทยากรนำเที่ยวเสริมดวงชะตาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งในและต่างประเทศ

เป็นนักพยากรณ์ประจำรายการคุยข่าว 10 โมง สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ทุกวันจันทร์ และจัดรายการโทรทัศน์ทางสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมต่าง ๆ

8) โสร้จจะ นวลอยู่

โสร้จจะ นวลอยู่ เป็นหมอดูเพศชาย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการประจำอยู่ที่กรมชลประทาน ในตำแหน่งวิศวกรโยธา เขียนคำพยากรณ์ดวงชะตารายปีในหนังสือ “ศาสตร์แห่งโหร” และสื่อต่าง ๆ ของสำนักพิมพ์มติชน เป็นนักพยากรณ์ประจำคอลัมน์ ดวงและดาวในนิตยสารสกุลไทย ที่ผ่านมาเคยใช้นามแฝงว่า “หมอโส, โสร้จ, โสร้จจะ” ในการพยากรณ์ ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้คือโหราศาสตร์ไทยแบบดูด้วยดวงดาว ซึ่งได้มาจากการเรียนรู้ด้วยตนเองและศึกษาวิชาการพยากรณ์จากหนังสือ ตำราเก่า ๆ เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังสนใจศึกษาดำราโหราศาสตร์ที่แปลมาจากต่างประเทศด้วย “โสร้จจะ” มีชื่อเสียงว่ามักพยากรณ์แต่ในทางร้าย ๆ แต่สามารถทำนายดวงชะตาบ้านเมืองได้ถูกต้องแม่นยำ จนได้รับฉายาว่า “หมอดวงเมือง” และได้รับการจัดอันดับให้เป็นหมอดวงเมืองระดับต้น ๆ ของเมืองไทย

9) มาศ เคหาสน์ธรรม

มาศ เคหาสน์ธรรม เป็นหมอดูเพศชาย จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจบปริญญาโทสาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ชื่อในการพยากรณ์ว่า “อ.มาศ” เนื่องจากเป็นคนที่มีริเริ่มนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้พัฒนาหลักวิชาฮวงจุ้ยโบราณ โดยใช้กล้องเข็มทิศนำร่อง สำหรับการเดินเรือจากสวีเดนและงานวัดดวงแบบใช้แสงพระอาทิตย์ มาใช้วัดค่าองศาของบ้านทดแทนการใช้เข็มทิศโบราณของจีนที่เรียกว่า “หล่อแก” มีเครื่องเคอร์เซอร์ ที่ใช้วัดการรบกวนของกระแสแม่เหล็กไฟฟ้าจากสภาพแวดล้อมรอบตัว พัฒนาโปรแกรมการคำนวณทิศทางพลังงานของธรรมชาติ โดยใช้แสงแดด และสร้างปฏิทินผูกดวงจีนแบบใช้การโคจรของดวงอาทิตย์ รวมทั้งบริวารทุกดวงที่ส่งผลต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ บนโลก สำหรับใช้กับคอมพิวเตอร์ชนิดพกพา จึงได้รับสมญานามว่า “ซินแสไฮเทค”

ศาสตร์การพยากรณ์ที่ “อ.มาศ” เลือกใช้คือหลักวิชาฮวงจุ้ยของปรมาจารย์หยางกง และศึกษาจากตำราต่าง ๆ เช่น เฮียงคงปวยแซ (คัมภีร์ดาวเหิน) ของปรมาจารย์ทั้ง 6 ระบบ เฮียงคงกิวแซ (ดาวเหินนวเรื่อน) จี้แปะแซ (ปฏิสัมพันธ์ของดาวเหินประจำปี เดือน วัน ยาม ทิศทาง และภพภูมิ) เฮียงคงหลักจับซี่ช่วย (ระบบ 64 รหัสลักษณะ) โป๊ยหยี่ฮวงจุ้ย (ฮวงจุ้ยระบบเสริมดวงเฉพาะบุคคล) รวมทั้งอี้จิง และการจับยามระบบต่าง ๆ

ปัจจุบัน “อ.มาศเป็นซินแสฮวงจุ้ยอยู่ที่สหรัฐอเมริกาและในประเทศไทย รับผิดชอบคำปรึกษาทางด้านฮวงจุ้ยทั่วโลก ทั้งบ้าน คอนโดมิเนียม ร้านค้า อาคารสำนักงาน โรงแรม ศูนย์การค้า และโรงงานทุกประเภททั่วโลก เปิดสอนภูมิปัญญาจีนโบราณ หลักสูตรฮวงจุ้ย โหงวเฮ้ง และวิชาสมาธิระบบพลังธรรมชาติเพื่อพัฒนาศักยภาพทั้งจิต กายและพลังชีวิต (พลังจิต) เขียนหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปีและเป็นวิทยากรรับเชิญทางรายการโทรทัศน์ ให้สัมภาษณ์ในนิตยสาร

หนังสือพิมพ์ และรับเชิญเป็นวิทยากรไปบรรยายตามที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังดำรงตำแหน่งเป็นประธานสถาบันค้นคว้าวิจัยดวงจันทร์แห่งประเทศไทยด้วย

3.1.2.1.2 หมอดูในสื่อที่ได้รับความนิยม

1) ธนันันท์

“ธนันันท์” เป็นนามแฝงของธนันันท์ วงศ์พยัคฆ์ หมอดูเทศหญิง ผู้เขียนคำพยากรณ์ดวงชะตาประจำคอลัมน์ “ดวงแม่น ๆ” และ “วิถีทัศน์แห่งดวงดาว” ในหนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้คือโหราศาสตร์ไทย ผสมกับการใช้พลังจิตของผู้พยากรณ์ซึ่ง “ธนันันท์” นิยามว่าเป็น “ความสามารถที่ได้มาจากเทวดา”

ปัจจุบัน “ธนันันท์” เป็นหมอดูอาชีพ รับพยากรณ์ดวงชะตาให้แก่ผู้รับบริการพยากรณ์ที่บ้าน ให้สัมภาษณ์ออกรายการโทรทัศน์ และเขียนหนังสือ เช่น เปิดชะตาปี 2554 จิตสัมผัสถอดรหัสชีวิต และรู้ใจคนใกล้ตัวจาก 12 ราศี

2) ภิญโญ พงศ์เจริญ

ภิญโญ พงศ์เจริญเป็นหมอดูเพศชาย เกิดเมื่อปีพ.ศ.2498 ที่จังหวัดสงขลา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง และการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ประกอบอาชีพทนายความ มีสำนักงานกฎหมายเป็นของตนเอง เป็นอาจารย์พิเศษ และเป็นหมอดูอาชีพ และเรียกตนเองว่า “โหร”

ภิญโญ พงศ์เจริญได้ศึกษาโหราศาสตร์อย่างจริงจังตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2515 โดยเป็นศิษย์ท่านเจ้าคุณพระอุดมศีลคุณ(เสริม สุวฑฒโน) วัดบูรณศิริมาตยาราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ต่อมาได้เป็นสมาชิกเริ่มการร่วมก่อตั้งสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2516 และได้ศึกษาโหราศาสตร์เพิ่มเติมโดยเป็นศิษย์ของคณาจารย์ในสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติหลายท่านเรื่อยมา ทั้งยังเป็นผู้ก่อตั้งสภาโหราจารย์ด้วย ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้คือโหราศาสตร์ไทยตามคัมภีร์สุริยาตร์ มีชื่อเสียงในเรื่องการพยากรณ์ดวงชะตาบ้านเมือง

ปัจจุบันภิญโญ พงศ์เจริญดำรงตำแหน่งนายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ สอนวิชาโหราศาสตร์ชะตาบ้านเมือง,โหราศาสตร์ไทยเบื้องต้นและภาค พยากรณ์ ณ สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ เขียนคอลัมน์ “วงจรชีวิต” พยากรณ์ดวงชะตาประจำวันในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ออกหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปี เป็นนักพยากรณ์รับเชิญ เขียนและให้สัมภาษณ์เรื่อง “ดวงเมือง” ในสื่อต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังจัดรายการพยากรณ์ดวงชะตาทางสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมด้วย

3) โหรอุตตราชาต

“โหรอุตตราชาต” เป็นนามแฝงของรองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม หมอดูเพศชาย จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านภาษาไทย ปัจจุบันเกษียณอายุราชการและเป็นอาจารย์พิเศษให้แก่ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศาสตร์ที่ใช้ในการ

พยากรณ์คือโหราศาสตร์ไทย “สำนักโหรอุตตราชาตม” ไม่รับพยากรณ์ดวงชะตาเป็นรายบุคคล ไม่ค่อยเปิดเผยตัวให้คนทั่วไปได้รู้จัก และเขียนคอลัมน์ประจำให้แก่นิตยสารคู่สร้างคู่สมเพียงฉบับเดียวเท่านั้น จุดเด่นของคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาคือใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์ในคำพยากรณ์เพราะคิดว่าผู้อ่านทั่วไปคงไม่ต้องการทราบ สำหรับคำว่าอุตตราชาตมที่ใช้เป็นนามแฝงนั้น หมายถึง เดือนแปดหลัง ซึ่งตรงกับวันเกิดของรองศาสตราจารย์ ดร.อัมพรเอง (โหรอุตตราชาตม, 2554)

4) ทรัพย์ สวนพลู

“หมอทรัพย์ สวนพลู” เป็นนามแฝงของสำราญ ทรัพย์นิรันดร์ หมอดูเพศชาย เกิดเมื่อปีพ.ศ.2471 เป็นชาวฝั่งธนบุรี “หมอทรัพย์” เรียนวิชาการหนังสือพิมพ์ภาคค่ำ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ. 2494 ทำงานด้านสื่อสารมวลชน เป็นนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นักจัดรายการวิทยุใช้นามปากกาว่า “หลวงเมือง” ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาในเครือมติชน มีงานเขียนประจำในมติชนสุดสัปดาห์ และฉบับวันอาทิตย์ เขียนคอลัมน์ “เดินตามดาว” พยากรณ์ดวงชะตารายวันในหนังสือพิมพ์ข่าวสด นอกจากนี้ยังเขียนพยากรณ์ดวงชะตารายปีในหนังสือ “ศาสตร์แห่งโหร” และหนังสือพิมพ์ มติชนด้วย ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้คือโหราศาสตร์ไทย คำพยากรณ์ของ “หมอทรัพย์” มีจุดเด่นคือการใช้อารมณ์ขันและความเปรียบในคำพยากรณ์ให้ผู้อ่านต้องตีความ เช่น “ท่านวางตัวอยู่ในธรรมเนียมประเพณีและระเบียบวินัย แต่ยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเหมือนอาบู่หะซันในเรื่องนิทราชาคริต” หรือ “ท่านเหมือนชวานาในนิทานอีสปที่ช่วยชีวิตงูเห่าไว้ จึงถูกงูเห่ากัดตาย ถ้าชวานาตีงูตายแล้วเอาไปย่างตอกกับ 28 ดีกรี กินวันละสองกึ่งก่อนอาหารเย็น ชาวบ้านก็จะมีฟลานามัยดี ภริยาชวานาก็ดีใจด้วย” ดังนี้ เป็นต้น

5) นพ โพรธิรักษ์

“นพ โพรธิรักษ์” เป็นหมอดูเพศชายใช้นามแฝงในการพยากรณ์ว่า “อาจารย์นพ” มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักจากการเขียนคอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาประจำวันในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจนได้รับฉายาว่า “ปรมาจารย์โหรชื่อดังแห่งไทยรัฐ, โหรใหญ่ไทยรัฐ” คำขวัญประจำตัวของ “อาจารย์นพ” คือ “จะหงายสิ่งที่คว่ำ ทำความสว่างในที่มืด” ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้คือการพยากรณ์แบบโบราณตามตำนานศาสตร์แห่งโหร และดวงดาว 12 ปีนักษัตร ปัจจุบันนอกจากเขียนคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐแล้ว “อาจารย์นพ” ยังออกหนังสือพยากรณ์ดวงชะตารายปีตามปีนักษัตรเพื่อนำเงินรายได้จากการจำหน่ายหนังสือไปสร้างวัด ศาสนสถาน และบำรุงพุทธศาสนาตามศรัทธาของตนเองด้วย

6) Little guardian

“Little guardian” เป็นนามแฝงของวัชรภรณ์ เจริญธรรมวัชณ์ หรือ “หมอด้อม” หมอดูเพศหญิง เกิดเมื่อปีพ.ศ.2519 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานด้านการตลาดและรับดูดวงชะตาให้เฉพาะคนที่รู้จักด้วย ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้คือโหราศาสตร์ และเลขศาสตร์ เช่น ดูหมายเลขโทรศัพท์ เลขที่บ้าน ที่ทำงาน ทะเบียนรถ ผสมกับพลังจิตของตนเอง จุดเด่นของคำพยากรณ์คือการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นกันเอง จึงได้รับฉายาว่า “พี่สาวแม่หม่อ่านายดวง” ปัจจุบันนอกจากเขียน

คอลัมน์พยากรณ์ดวงชะตาประจำเดือนในนิตยสาร Cleo และเป็นนักพยากรณ์รับเชิญในกิจกรรมส่งเสริมการขายต่าง ๆ ของนิตยสาร Cleo และ GMM Grammy แล้ว ยังมีผลงานหนังสือ “อ่านผู้ชายให้ลึกซึ้งผ่านดวงดาว 12 ราศี” ด้วย (“อยากดวงดีเรื่องนี้ที่สุดแล้วละในตอนนี่,” 2556)

กฤษณ์ คอนเฟิร์ม

ไพศาล ชอยพิบูลเวศม์

ทศพร ศรีตุลา

ลักขณ์ เรชานิตเทศ

ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล

อรรธวิโรจน์ ศรีตุลา

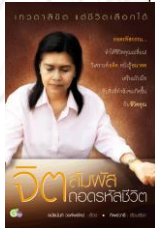
คชา ชินบัญญัติ

โสรัจจะ นวลอยู่

มาศ เคหาสน์ธรรม

ชนันท์

กัญญา พงศ์เจริญ

โหระอุตตราชาดม

หมอทรัพย์ สวนพูล

อาจารย์นพ

Little guardian

ภาพที่ 22 รูปลักษณ์ของ “หมอดู” ผู้ให้คำพยากรณ์ดวงชะตาที่เป็นข้อมูลในงานวิจัยนี้

จากข้อมูลของหมอดูทั้ง 2 กลุ่มจะเห็นว่าหมอดูที่ศึกษาในงานวิจัยนี้มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีช่วงอายุตั้งแต่ 30-80 ปี การศึกษาตั้งแต่ระดับปวช.-ปริญญาเอก และมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน ศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้มีความหลากหลาย แบ่งได้เป็นการพยากรณ์ตามหลักวิชาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกัน เช่น โหราศาสตร์ไทย โหราศาสตร์สากล โหราศาสตร์จีน เลขศาสตร์ หัตถศาสตร์ การพยากรณ์ด้วยการเสี่ยงทาย เช่น ไฟทาโรต์ และการพยากรณ์ด้วยอำนาจจิต เช่น สมาธิ การนั่งทางใน เป็นต้น บางคนเปิดเผยตัวต่อสาธารณชน เผยแพร่คำพยากรณ์ผ่านสื่อหลายประเภท และมีธุรกิจที่ต่อเนื่องจากการพยากรณ์ดวงชะตา ขณะที่บางคนใช้นามแฝงและเผยแพร่คำพยากรณ์

ผ่านสื่อใดสื่อหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตามพบว่าอุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตาของหมอดูที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกันนั้นมีลักษณะที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเน้นย้ำเรื่องอำนาจของดวงชะตา แต่อาจมีการเลือกนำเสนอชุดความคิดบางประการที่โดดเด่นกว่าชุดความคิดอื่น ๆ หรือแตกต่างกันไปในรายละเอียด เช่น การเสนอชุดความคิดเรื่องอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กรณีของ “อ.คชา” ซึ่งทำงานร่วมกันกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก็จะเสนอให้ผู้รับการพยากรณ์เดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยเพื่อความเป็นสิริมงคล ขณะที่ “หมอลักษณ์” ซึ่งมีธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการสร้างวัตถุมงคลก็จะแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์แก้เคล็ดหรือสะเดาะเคราะห์ด้วยการเช่าบูชาวัตถุมงคล ส่วน “Little guardian” ซึ่งทำงานด้านการตลาดให้แก่ นิตยสาร Cleo ก็มักจะแนะนำให้ผู้อ่านเลือกสีเสื้อผ้า แต่งหน้า หรือแต่งตัวตามแบบหรือสีที่กำหนด เพื่อเสริมดวงชะตา

ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของหมอดูเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกรับการพยากรณ์ดวงชะตา ดังจะเห็นได้จากการที่สื่อต่าง ๆ มักนำเสนอภาพของหมอดูไว้ในตำแหน่งที่เห็นได้อย่างเด่นชัด เช่น ปกหนังสือ หรือส่วนหัวของเว็บไซต์ มีการกล่าวถึงประวัติการศึกษาวิชาการพยากรณ์ การอ้างความสามารถหรือชื่อเสียงของ “ครูโหร” สำนักวิชาหรือตำราที่ใช้ ผลงานการพยากรณ์ที่ทำนายได้ถูกต้องแม่นยำ หลักการที่ยึดถือปฏิบัติ ความมีศีลธรรมและจรรยาบรรณของหมอดู รวมทั้งพลังและอำนาจพิเศษที่มีติดตัวมาหรือเกิดจากการฝึกฝนและประสบการณ์เหนือธรรมชาติต่าง ๆ จะสังเกตว่าหมอดูในกลุ่มข้อมูลที่ศึกษาทุกคนนับถือศาสนาพุทธ และมักมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนาอย่างต่อเนื่อง กรณีที่หมอดูมีอายุน้อย มักกล่าวถึงประวัติการศึกษาในทางโลก เช่น วุฒิกิจการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ หรือการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการพยากรณ์ เพื่อให้เสริมความน่าเชื่อถือและแก้ไขภาพลักษณ์ที่มลายและ “ไม่เป็นวิทยาศาสตร์” ของตัวบทคำพยากรณ์ให้สอดคล้องกับความเชื่อของผู้บริโภคมากขึ้น การให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวหมอดูและการนำเสนอภาพลักษณ์ความมีคุณธรรม ความดีงาม และความปรารถนาดีของหมอดู จึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้รับการพยากรณ์เกิดความเชื่อมั่นว่าคำพยากรณ์จะมีความถูกต้อง แม่นยำ คำแนะนำที่ได้รับที่ความเหมาะสม เป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติ

ข้อที่ควรสังเกตอีกประการหนึ่งคือชื่อและสมญานามของหมอดู จะเห็นว่ามีการใช้คำว่า หมอ โหร ชินแส และอาจารย์ ซึ่งแสดงสถานภาพที่เหนือกว่าผู้รับการพยากรณ์ สถานภาพที่เหนือกว่านี้เกิดจากความสามารถเข้าถึง (access) และถอดรหัสข้อมูล จนเกิดเป็นความรู้ที่คนทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้ นั่นคือการล่วงรู้อนาคตของผู้รับการพยากรณ์ โดยเฉพาะคำว่า “หมอ” นั้นจะสื่อถึงสถานภาพพิเศษ ดังที่พรชัย ตระกูลวรานนท์ (พรชัย ตระกูลวรานนท์, 2557) อธิบายว่า “อะไรที่ขึ้นต้นด้วยคำว่าหมอ หมอยา หมอผี หมอดู หมอความ มีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือเป็นผู้ก้ำกึ่งความรู้ที่อยู่ชุดหนึ่งซึ่งคนทั่วไปไม่รู้ หรือแม้รู้ก็ไม่สามารถตีความจนเข้าใจได้ ต้องพึ่งหมอ ไม่ว่าจะป็นรัฐธรรมนูญ คดีความ เจ็บไข้ได้ป่วย ชะต้อนาคตชีวิต”

คนที่จะพยากรณ์ดวงชะตาได้ดีจะต้อง “มีครู” คือเรียนรู้ศาสตร์การพยากรณ์ต่าง ๆ และต้อง “มีวาสนา” คือถูกลิขิตมาให้มีความสามารถทางการพยากรณ์เหนือกว่าคนอื่น การผลิตวาทกรรมการพยากรณ์จึงสงวนไว้เฉพาะแก่บุคคลบางกลุ่มเท่านั้น หมอดูนอกจากจะทำหน้าที่

พยากรณ์ดวงชะตาแล้ว ในแง่หนึ่งยังต้องทำหน้าที่เป็น “หมอ” หรือที่ปรึกษา คอยให้คำปรึกษา รักษา ความทุกข์ ความกังวลสงสัย และความไม่สบายใจให้แก่คนที่มาพบ ขณะเดียวกันก็ต้องเป็น “อาจารย์” ทำหน้าที่สั่งสอน ให้ความรู้ แนะนำแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ผู้รับคำพยากรณ์ด้วย ซึ่งหมอเองก็ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ดังกล่าวของตน ทั้งยังตระหนักด้วยว่าคำพยากรณ์ของตน อาจมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมผู้รับการพยากรณ์ได้ ดังจะเห็นได้จากคำสอนในทาง โหราศาสตร์ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาว่า **“ทายสามิภรรยาให้ราศี ทายชีวิวิบัติตัดชันษา ทายชั่วดีทการ ทาริกา ครูโรราท่านห้ามการทำนาย”** เหตุที่ห้ามเช่นนี้เพราะหมอเชื่อว่าคำพยากรณ์จะมีอิทธิพล ต่อผู้รับสาร จึงไม่ให้ทำนายว่าสามิภรรยาไม่ใช่เนื้อคู่เพราะจะทำให้เลิกกัน ไม่ให้ทำนายว่าบุคคลจะถึง แก่ความตายเพราะจะทำให้หวาดกลัวหมดกำลังใจในการดำเนินชีวิต และไม่ให้ทำนายว่าบุตรธิดา จะพึงได้หรือไม่ เพราะอาจทำให้เด็กคนนั้นถูกทอดทิ้งหรือถูกบิดามารดารังเกียจได้

นอกจากนี้ในข้อมูลที่ศึกษายังพบการกล่าวถึงหมออยู่ในฐานะที่เป็น “สถาบัน” ในสังคม มีการรวมกลุ่มในรูปแบบของสมาคม สถาบัน ชมรม และกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของหมอไว้ อย่างชัดเจน รวมทั้งมีการวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของหมอด้วยกัน เช่น ทำนายดวงของบุคคลอื่นในเรื่องส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาตและนำมาเผยแพร่ต่อสาธารณชน การขาย วัตถุมงคล การจัดทวารโห้พระเพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นต้น

“ปัจจุบันมีหมอดูหลายคนนำเรื่องกรรมมาใช้ในเชิงพาณิชย์โดยอาศัย ความรู้สึกผิดบาปของคนมาหากิน ทำให้คนส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจผิด แล้วมอง ว่าหมอดูทุกคนเป็นแบบนี้ไปหมด ผมว่ายังมีหมอดูอีกหลายท่านที่ดูดวงด้วยความจริงใจ ดูโดยใช้หลักความจริงจริง ๆ ทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ เป็นผู้อธิบาย ทางเลือกให้เขาได้ตัดสินใจเอง มากกว่าการเป็นผู้ชี้แนะหรือเป็นฝ่ายตัดสินใจแทน” (ทศพร ศรีตุลา, 26 เมษายน 2555)

“ผมรู้สึกว่าเป็นหมอดูเราช่วยคนครับ เราไม่ได้ซ้ำเติมเขาในการที่ บอกว่า คุณดวงไม่ดีคุณไปซื้อวัตถุมงคลกับผมนะ 999 นะ 1,999 นะ สะเดาะเคราะห์ผมสิ 10,000 เดียวคุณทำบุญสิ 50,000 นะ แล้วคุณจะดี ไปทวารโห้พระ กับผมนะ คุณจะหมดเคราะห์ มันไม่ใช่ครับ มันหลอกคน พูดตรง ๆ ผมทำไม่ได้” (กฤษณ์ คอนเฟิร์ม, 27 กุมภาพันธ์ 2556)

“เราเรียนด้านนี้เรามีคุณธรรม เราซื่อซื่อไม่ได้ เขาบอกอีกติก หยี่เหง ซาฮวงจู้ย คุณธรรมอันดับหนึ่ง พฤติกรรมอันดับสอง ฮวงจู้ยอันดับสาม... อาจารย์ยึดมั่นในคุณธรรม โทหกใครไม่ได้ ดีก็บอกว่าดี ไม่ดีก็บอกไม่ดี” (ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล, 12 กุมภาพันธ์ 2555)

“สิ่งที่อาจารย์สอนเสมอ และทำให้ผมยืนอยู่ได้จนถึงวันนี้ คือความมี คุณธรรม ตอนฝากตัวเพื่อขอเรียน อาจารย์ให้ปฏิญาณจตุรสบานตัว สั่งเลยว่า ห้ามไปดูให้คนแล้ว โหงวเฮ้งแล้ว จมูกเหี้ยม ตาเหี้ยม ประเภทไม่มีน้ำใจ และ อาชีพบางอาชีพที่ห้ามไม่ให้ดู เช่น เจ้าของบ่อน ซ่อง โรงฆ่าสัตว์ และสั่งว่าวิชานี้ ถ่ายทอดได้เฉพาะลูกชาย ห้ามถ่ายทอดให้ลูกสาวและภรรยา ไม่ให้ถ่ายทอดให้

คนนอกตระกูล...ส่วนคนที่มาเรียนที่สถาบันจะเป็นอีกแบบ คือถ้าต้องการความรู้ เราก็ถ่ายทอดให้ตามหลักวิชา จะมีระดับต้นกับระดับสูง แต่ระดับสูงต้องปฏิญาณตนว่าห้ามหลอกลวง ห้ามเอาไปให้ร้ายคน หากผิดคำพูดจะมีอันเป็นไป อีกประเภทคือเรียนเพื่อจะเป็นหมอดู ประเภทนี้เราต้องดูโหงวเฮ้งที่ดี ต้องคัดคนดี มีความซื่อสัตย์” (ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล, 2553)

“...ท่านอย่าไปสนใจหมอดูที่ดูแบบเน้นเอามั่น ไม่เอาแม่น และเล่นตามกระแส เล่นตามข่าว และตามกันอย่างสนุกสนานในการทำงาน” (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์, 2554: 8)

หมอดูอาชีพกรมประมง "หมอกฤษณ์" ผิดจรรยาบรรณโหร คอนเฟิร์มเรื่องส่วนตัวคนอื่น โหรชื่อดัง ชัด "หมอกฤษณ์ คอนเฟิร์ม" ผิดจรรยาบรรณทำนายเรื่องไม่ดี สร้างความเสียหายให้ผู้อื่น ชี้หมอดูต้องไม่พูดจาให้ผู้อื่นเกิดราศี ทำลายชีวิต เตือนอย่าแค่สะใจ ให้ลองเอาใจเขาใส่ใจเรา ข้องใจใช้ตำราไหนมาพยากรณ์ (มติชนออนไลน์, 18 ธันวาคม 2551)

จากข้อความที่ยกมาข้างต้นจะเห็นว่า “หมอดู” ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อคำพยากรณ์และอำนาจในการโน้มน้าวของตนที่มีเหนือผู้รับการพยากรณ์ดวงชะตา จึงได้มีการกำหนดจรรยาบรรณ จริยธรรมในวิชาชีพ และมีการควบคุมกันเองภายในกลุ่มขึ้นในลักษณะดังกล่าว

3.1.2.2 ผู้รับการพยากรณ์

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่าในการพยากรณ์ดวงชะตาจะมีการจัดกลุ่มผู้รับสาร โดยแบ่งตามสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับตัวตนของผู้รับการพยากรณ์ เช่น ชาวมังกร ชาวราศีเมษ คนที่เกิดวันจันทร์ คนธาตุน้ำ เป็นต้น ส่วนลักษณะอื่น ๆ ของผู้รับการพยากรณ์ผ่านสื่อมวลชนนั้นมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของสื่ออื่น ๆ เป็นสำคัญ เช่น ตัวบทความพยากรณ์ในนิตยสารหรือรายการโทรทัศน์สำหรับผู้หญิง เช่น สกุลไทย CLEO ก็จะมีมุ่งสื่อสารกับกลุ่มผู้รับสารที่เป็นผู้หญิง ตัวบทความพยากรณ์ในนิตยสารสำหรับผู้ชาย เช่น Maxim ก็จะมีมุ่งสื่อสารกับกลุ่มผู้รับสารที่เป็นผู้ชาย ส่วนสื่อทั่วไป เช่น นิตยสารคู่สร้างคู่สม หนังสือพิมพ์ รายการวิทยุ-โทรทัศน์ เว็บไซต์ SMS คำพยากรณ์ก็จะมีทั้งที่ไม่ระบุเพศของผู้อ่านและระบุเพศ แต่โดยมากหากมีการระบุเพศของผู้รับสารมักจะเป็นการสื่อสารกับผู้อ่านที่เป็นเพศหญิงมากกว่า ข้อที่น่าสังเกตคือคำพยากรณ์ส่วนใหญ่จะแบ่งผู้อ่านตามเพศออกเป็นชายและหญิงเท่านั้น ยกเว้นในคำพยากรณ์ของหมอดูบางคน เช่น “หมอไพศาล” ที่มีการกล่าวถึงเพศอื่น ๆ เช่น เกย์ แต่งหน้า เกย์กำปู ชายประเภทสอง สาวประเภทสาม แตัว ทอม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการจัดกลุ่มผู้รับสารตามเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น อายุ แบ่งเป็น วัยเรียน วัยหนุ่มสาว วัยทำงาน วัยผู้ใหญ่ และคนสูงอายุ สถานภาพการสมรส เช่น คนโสด คนที่มีแฟนแล้ว คนมีครอบครัว พ่อแม่-แม่แม่ ก๊ก สถานภาพทางสังคม เช่น ผู้ใหญ่ ผู้น้อย ชนชั้นสูง คนที่มีฐานะ

ทางสังคมต่ำกว่า **ตำแหน่งหน้าที่** เช่น เจ้านาย หัวหน้า ลูกน้อง และอาชีพ เช่น คุณที่กำลังรอผลสัมฤทธิ์งาน ท่านที่คิดอยากเปลี่ยนงาน คุณ ๆ ที่รับราชการ ณาการ อาจารย์ รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

กลุ่มผู้รับสารที่แตกต่างกันนี้มีผลต่ออุดมการณ์ที่ปรากฏในตัวบทคำพยากรณ์ ในแง่ของการเลือกผลิตซ้ำการจัดกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ และความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งหากเป็นสื่อที่เน้นสื่อสารกับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก็มักจะมีชุดความคิดย่อยว่าด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกในกลุ่มสังคมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของสื่อ นั้น ปรากฏมากกว่าสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ

ในแง่ของการยอมรับสารทางอุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตา จากการศึกษาพบว่าขึ้นอยู่กับลักษณะของสื่อเป็นสำคัญ ผู้รับสารพยากรณ์ที่รับสารจากสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอเนื้อหาการพยากรณ์ดวงชะตาโดยเฉพาะ ได้แก่ กลุ่มผู้รับสารพยากรณ์ที่ซื้อหนังสือคำพยากรณ์รายปี หรือสมัครรับข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ ผู้รับคำพยากรณ์กลุ่มนี้มักมีแนวโน้มที่จะเชื่อและปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอดูมากกว่า ขณะที่ผู้รับสารพยากรณ์ที่รับสารจากสื่อทั่วไป ได้แก่ กลุ่มที่บริโภคตัวบทคำพยากรณ์จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือรายการวิทยุ/โทรทัศน์ ประเภทสาระบันเทิงต่าง ๆ มักเลือกบริโภคตัวบทการพยากรณ์เพื่อความบันเทิงหรือความสบายใจ นอกจากนี้ยังมีลักษณะร่วมของกลุ่มผู้รับสารที่ชัดเจน เช่น เพศ วัย การศึกษา สอดคล้องกับ “กลุ่มเป้าหมาย” ของสื่อที่เลือกรับสาร

3.1.2.3 ผู้ร่วมเหตุการณ์

ผู้ร่วมเหตุการณ์ในที่นี้ หมายถึงผู้ผลิตสื่อ เช่น สำนักพิมพ์ สถานี บริษัทที่เป็นผู้ผลิตรายการ และผู้สนับสนุน (sponsor) ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดแนวเนื้อหาของตัวบทที่จะนำเสนอในสื่อ นั้น ๆ จากข้อมูลจะเห็นว่าผู้ร่วมเหตุการณ์ในกลุ่มนี้มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายและอนุญาตให้ตัวบทการพยากรณ์ดวงชะตาได้มีพื้นที่ในสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ตัวบทการพยากรณ์ดวงชะตาในสังคมไทย จากการศึกษาพบว่าหมอดูบางส่วนที่เป็นผู้ผลิตสื่อเองด้วย และมีบริษัทผู้ผลิตสื่อบางกลุ่มทำสัญญากับหมอดูคนใดคนหนึ่ง ทำให้ได้ปรากฏตัวและเผยแพร่ตัวบทคำพยากรณ์ในสื่อหลากหลายรูปแบบ ส่งผลให้ได้รับความเชื่อถือและได้เผยแพร่คำพยากรณ์ไปในวงกว้าง

ผู้ผลิตสื่อมีส่วนสำคัญในการกำหนดเนื้อหาและประเภทการสื่อสารที่ใช้ในการพยากรณ์ ดังจะเห็นได้จากคำพยากรณ์ดวงชะตาในกลุ่ม “นิตสารหัวนอก” เช่น ELLE CLEO Cosmopolitan และ Seventeen ที่มุ่งนำเสนอสินค้าและผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับความงาม ในคำพยากรณ์ดวงชะตาก็จะปรากฏการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการซื้อและบริโภคสินค้า อาทิ เครื่องสำอาง เสื้อผ้า และเครื่องประดับ ควบคู่ไปกับการพยากรณ์ รวมถึงการเลือกใช้วาทกรรมแห่งมิตรเพื่อนำมาให้ผู้รับสารเกิดความไว้วางใจและปฏิบัติตามคำแนะนำของ “หมอดู”

นอกจากนี้ยังพบว่าหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เลือกใช้หมอดูเป็นตัวแทนนำเสนอกิจกรรมขององค์กร เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเลือกให้คชา ชินบัญญัติเป็นผู้แทนของโครงการต่าง ๆ เช่น เที่ยว 12 เดือนสุขให้ให้พลังชีวิต, สวดมนต์ข้ามปีวิถีไทย วิถีพุทธ และยัง

สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือพยากรณ์ดวงชะตา ซึ่งน่าจะมีผลในแง่การผลิตเนื้อหาพอสมควร ดังจะเห็นได้จากการที่หมอดูชามีการพยากรณ์ดวงชะตาเรื่องการท่องเที่ยวเดินทางและมักจะเชิญชวนผู้อ่านที่เป็นพุทธศาสนิกชนให้เดินทางไปกราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัว ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

3.1.3 จุดหมาย (Ends - E)

จุดหมาย หมายถึงเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ตั้งไว้ใน การสื่อสารว่าต้องการให้เกิดสิ่งใดขึ้นในการสื่อสารครั้งนั้น (Hymes, 1974) จากการศึกษาข้อมูลในส่วนคำนำของหนังสือพยากรณ์ดวงชะตาและเนื้อหาในเว็บไซต์ของหมอดู พบว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการพยากรณ์และเผยแพร่คำพยากรณ์คือเพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต ให้ผู้รับการพยากรณ์ไม่ประมาท เตรียมตัว และเตรียมใจล่วงหน้าเพื่อจะรับมือกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้กำลังใจผู้อ่าน เพื่อทำบุญและทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ ชำรงรักษาวิชาหมอดู ป้องกันไม่ให้ผู้อ่านเป็นเหยื่อของหมอดูที่ไม่ดี ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในเชิงการค้าและธุรกิจ สร้างชื่อเสียง สร้างรายได้ เช่น ขายหนังสือ ขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่เป็นผู้สนับสนุนของนิตยสารหรือรายการ และต่อยอดไปสู่ธุรกิจอื่น ๆ ของหมอดู เช่น การสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น

ในส่วนของผู้รับการพยากรณ์ จากการสำรวจของสถาบันต่าง ๆ ทำให้ทราบว่าจุดมุ่งหมายของการรับสารประเภทคำพยากรณ์ดวงชะตาคือ ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อที่จะได้วางแผนชีวิตหรือตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้รู้วิธีแก้ไข ลดความรุนแรงของปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อคลายความเครียดและวิตกกังวล และเพื่อความบันเทิง

3.1.4 การลำดับวัจนกรรม (Act sequence - A)

ลำดับวัจนกรรม หมายถึงการเรียงลำดับของวัจนกรรมในการสื่อสารว่าควรใช้วัจนกรรมใดก่อนและหลังตามลำดับ (Hymes, 1974)

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในการวิเคราะห์ฉากของการสื่อสารว่าตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาในสื่อมวลชนจะปรากฏในฉาก 2 ลักษณะคือ 1) สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่คำพยากรณ์ดวงชะตาโดยเฉพาะ เช่น หนังสือ เว็บไซต์ SMS และ 2) สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หลักอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์ประเภทสาระบันเทิงที่จัดสรรช่วงเวลาให้มีการพยากรณ์ดวงชะตา จากการศึกษาพบว่าลำดับวัจนกรรมของคำพยากรณ์จะสัมพันธ์กับฉากและกาลเทศะ กล่าวคือถ้าเป็นคำพยากรณ์ดวงชะตาในสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่คำพยากรณ์ดวงชะตาโดยเฉพาะ ซึ่งมักเป็นการพยากรณ์แบบ “ตามชนบ” ลำดับวัจนกรรมที่พบจะคล้ายคลึงกับการพยากรณ์ดวงชะตาแบบตัวต่อตัว แบ่งเป็น 4 ช่วงคือ 1) การแบ่งกลุ่มผู้รับการพยากรณ์ อาจใช้วิธีถามวันเดือนปีเกิด การผูกดวง หรือการเสี่ยงทาย 2) การอ่านและคำนวณสัญลักษณ์ เช่น ตำแหน่งและทิศทางของโคจรของดวงดาว ตำแหน่งและความหมายของไพ่ 3) การตีความระบบสัญลักษณ์และพยากรณ์ดวงชะตา มักแบ่งเป็นหมวดหมู่ เช่น การงาน การเงิน ความรัก และอื่น ๆ เช่น สุขภาพ

ครอบครัว การเดินทาง และ 4) การแนะนำแนวทางและวิธีปฏิบัติ เช่น ข้อห้าม/ข้อควรปฏิบัติ การเสริมดวงชะตา เลขมงคล เป็นต้น

ลำดับวัจนกรรมที่พบในคำพยากรณ์จะประกอบด้วย วัจนกรรมการทักทาย/การเกริ่น วัจนกรรมการบอกให้จัดกลุ่ม วัจนกรรมการบอกเล่า ซึ่งบางครั้งจะมีการใช้วัจนกรรมอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น วัจนกรรมการอธิบาย วัจนกรรมการชี้แจงเหตุผล การเตือน การยืนยัน การคาดคะเน การปลอบโยน/ให้กำลังใจ และมักลงท้ายด้วยวัจนกรรมการสั่งการ/วัจนกรรมการแนะนำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (3)

พินธงดวงชะตาจากมุมมองของดวงดาว ประจำเดือนตุลาคม 2554

(1) สวัสดีครับ ในเดือนตุลาคมต่อเดือนพฤศจิกายน มีเรื่องราวที่เป็นมงคลอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดวงชะตาชีวิต ได้แก่ มหามงคลกฐินสามัคคี หรือเทศกาลงานทอดกฐิน อานิสงส์แห่งเรื่องบุญกบิลถือเป็นการบุญที่มีอยู่ในพุทธบัญญัติกำหนดไว้ชัดเจนว่า การประกอบพิธีทอดกฐินถวายในพระอารามต่อพระภิกษุสงฆ์ กระทำได้ปีละครั้งเดียว ราววันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 เพราะฉะนั้นท่านต้องหาโอกาสไปประกอบกุศลวัตรอันเป็นมงคล อานิสงส์แห่งการทอดกฐินจะเกิดขึ้นอย่างฉับพลันในชาตินี้...ส่วนดวงชะตาราศีได้ต้องระวัง ต้องไปติดตามคำพยากรณ์ดวงชะตา 12 ราศี ซึ่งผมมีคำตอบให้คุณแบบพินธนครีบ

(2) Aries ราศีเมษ (ท่านที่เกิดระหว่างวันที่ 13 เมษายน ถึงวันที่ 13 พฤษภาคม)

(3) **เรื่องเด่นประเด็นพินธง** ชาวราศีเมษจะประสบความสำเร็จหลายอย่าง แต่ยังคงขี้ใจกับปัญหาเรื่องความรักและปัญหาการเงินอยู่บ้าง เดี่ยวจะมีคำแนะนำดี ๆ มาบอกกล่าวให้ได้อ่านกัน

(4) **การงาน** มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จอย่างดี แต่ก็มีอุปสรรคขัดขวางให้เกิดเหน็ดเหนื่อยหัวใจ ใครที่ตงงาน กำลังหางานทำ มีโอกาสได้งานตามที่ปรารถนา (5) ขอให้ตั้งใจทำงาน แม้ว่าจะมีปัญหาที่อย่าท้อแท้ สุดท้ายจะประสบความสำเร็จ (6) พินธนครีบ

(7) **การเงิน** มีโอกาสที่จะเสียเงิน โดยเฉพาะเรื่องหนี้สิน การถูกหยิบยืม (8ก) ต้องระวังอย่าไว้ใจใคร เพราะได้คั้นยากเต็มที (8ข) ต้องบริหารเรื่องการเงินให้ดี เพราะมีแต่รายจ่าย (8ค) ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคมเป็นต้นไป ควรประหยัดมัธยัสถ์จะดีที่สุด (9) สิ่งเสริมดวงชะตาในเรื่องการเงินคือ พระพุทธมหาเศรษฐี นวโกฏ ทั้งรูปภาพ เหรียญ หรือเป็นองค์พระไว้ประจำตัว ประจำบ้าน ประจำที่ทำงาน เสริมมงคลสำหรับชาวราศีเมษตลอดทั้งปี (10) โดยเฉพาะในเดือนนี้ควรมีไว้บูชา

(11) **ความรัก** จะมีความทุกข์ในความรัก ทุกข์เพราะไม่มี ทุกข์เพราะมี แล้วไม่เข้าใจกัน ทุกข์เพราะเขามีกิ๊ก หรือทุกข์เพราะเขาเจ็บไข้ได้ป่วย ทุกข์เพราะเขาห่างไกล (12) คุณต้องทำใจและปล่อยวาง อย่านำความทุกข์นี้มาทำให้ เรื่องการทำงานและเรื่องการเรียนรู้เสียหายเป็นอันขาด (13) ช่วงนี้มีเกณฑ์ได้บุตร โดยไม่ตั้งใจ (14ก) คุณต้องระวังตัว (14ข) เพราะอาจเจอผีบุตรแบบปู่ป้า ฉับพลัน...(15) ฟันธงครับ (ลักษณะ เรขานิเทศ)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าหมอดูเริ่มต้นคำพยากรณ์ช่วงที่ (1) ด้วยการทักทายว่า “สวัสดีครับ” และเกริ่นนำให้เห็นภาพรวมของการพยากรณ์ดวงชะตาทั้ง 12 ราศี จากนั้นในช่วงที่ (2) ก็จะเป็นการสื่อสารให้ผู้อ่านจัดกลุ่มว่าตนเองมีวันเกิดตรงกับราศีอะไร เพื่อจะได้อ่านคำพยากรณ์ของตนเองต่อไปได้ เมื่อเข้าสู่การพยากรณ์แต่ละราศีในช่วงที่ (3) ก็จะมีการทักทายและเกริ่นนำให้เห็นภาพรวมของการพยากรณ์ในราศีนั้น ๆ อีกครั้งหนึ่ง ในการพยากรณ์ดวงชะตาแต่ละด้านโดยมากจะเป็นการบอกเล่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้รับการพยากรณ์ และการสั่งการ/การแนะนำสลับกันไป เช่นในข้อความที่ (4)-(5), (7)-(8), (9)-(10), (11)-(12) และ (13)-(14ก) บางครั้งจะมีการชี้แจงเหตุผลประกอบการสั่งการ/การแนะนำด้วย เช่น (7)-(8ก)-(8ข)-(8ค) และ (13)-(14ก)-(14ข) นอกจากนี้ยังพบการใช้วจนกรรมการยืนยัน เพื่อสื่อถึงอำนาจของดวงชะตาและความสามารถของหมอดูด้วย เช่นในข้อความที่ (6) และ (15) เป็นต้น

ตัวอย่าง (4)

(1) ราศีตุลหรือท่านที่เกิดตั้งแต่ 17 ต.ค.ถึง 15 พ.ย. (2) ท่านอาจพบเห็นผู้คนที่ประสบอุบัติเหตุจากเครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า หรือมีคนใช้เลื่อยไฟฟ้าผิดกฎหมายไล่เลื่อยตัวกันและกัน (3) ไม่ควรชักชวนคู่สมรสทะเลาะวิวาท และอย่า แหย่เสือหลาบ (ทรัพย์สิน สวนพลู)

จากตัวอย่างที่ 4 จะเห็นว่าผู้พยากรณ์เลือกใช้เฉพาะ (1) วจนกรรมการบอกให้จัดกลุ่ม (2) วจนกรรมการบอกเล่า และ (3) วจนกรรมการแนะนำ ไม่มีการเกริ่นนำเพื่อแสดงการปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่าน รวมทั้งไม่มีการอธิบายเหตุผลหรือที่มาที่ไปของคำพยากรณ์และคำสั่ง/คำแนะนำด้วย ซึ่งสื่อถึงความมั่นใจในอำนาจของดวงชะตาในการกำหนดความเป็นไปในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์ มั่นใจอำนาจที่เกิดจากการเข้าถึงความรู้ของตนเองจึงสามารถการสั่งการ/แนะนำได้โดยไม่ต้องอธิบายหรือชี้แจงเหตุผล และมีสมมติฐานว่าผู้อ่านก็จะต้องมีความเชื่อในลักษณะเดียวกัน

คำพยากรณ์อีกกลุ่มหนึ่งที่พบคือ คำพยากรณ์ที่ปรากฏในสื่อภาพลักษณ์ “ทันสมัย” เช่น นิตยสาร Cosmopolitan CLEO ELLE Seventeen Maxim และรายการโทรทัศน์ “คลับมันตรา” ลักษณะคำพยากรณ์ในกลุ่มนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับการให้คำแนะนำเรื่องการใช้ชีวิต (Lifestyle) คือเน้นกล่าวถึง **ภาคพยากรณ์** ซึ่งเป็นการตีความระบบสัญลักษณ์และพยากรณ์ดวงชะตา และ **ภาคบรรยาย** ซึ่งเป็นการแนะนำแนวทางและวิธีปฏิบัติตนแก่ผู้รับการพยากรณ์ เป็นสำคัญ โดยใช้ภาษาที่เป็นกันเองและหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์

ลำดับวัจนกรรมที่พบในคำพยากรณ์จะประกอบด้วย วัจนกรรมการทักทาย/การเกริ่น วัจนกรรมการบอกให้จัดกลุ่ม วัจนกรรมการบอกเล่าสลับวัจนกรรมการแนะนำ บางครั้งจะมีการใช้ วัจนกรรมอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น วัจนกรรมการอธิบาย และวัจนกรรมการชี้แจงเหตุผล การปลอบโยน/ให้กำลังใจ การยืนยัน การคาดคะเน การเตือน และการสั่งการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (5) **(1) AUGUST** เดือนนี้ไม่ควรวางใจอะไรในความเป็นไปของบ้านเมือง เราจึงควรตั้งมั่นในความถูกต้องและต้องฉลาดเอาตัวให้รอดจากวิกฤติต่าง ๆ ช่วยเหลือตัวเองก่อนได้เป็นดี แล้วอย่าลืมเผื่อแผ่ความช่วยเหลือให้ผู้อื่นบ้างหากมีโอกาส
- (2) ราศีกรกฎ 17 กรกฎาคม – 17 สิงหาคม**
- (3) ทั่วไป** - ครั้งแรกของเดือนคุณจะรู้สึกว่าคุณอยู่อย่างไร กำมือ ไปทางไหนก็มีแต่คนให้ความสำคัญ (4) ความอดทน ถ้ามีก็เป็นเลิศแต่ติดหยิ่งนิดๆ (5) คนรอบข้างอาจทำให้ไม่สบายใจ (6) แต่อย่าคิดมาก วันดีคือ 9, 15, 25 วันไม่ดีคือ 4, 14, 23
- (7) การงาน**- หากขยันมากพอจะได้อะไรดีๆ (8) แต่งงาน ไหนที่ต้องเสี่ยงควรมีการคิดวางแผนก่อนลงมือ (9) บรรยากาศในที่ทำงานควรมีการหยอกล้อกันบ้าง จะทำงานด้วยความสนุกมากขึ้น
- (10) การเงิน** – หากเงินออกจากกระเป๋าเกินความจำเป็น (11) ลองเปลี่ยนเอากระเป๋าใบเก่า ๆ มาใช้แก้เคล็ดจะช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ (12) หากเก่งกำไรจากธุรกิจสลากรอบเห็นทีจะมีปัญหา (13) อย่าทุ่มจนหมดตัวจะซ้ำใจ
- (14) ความรัก** – พยายามอย่าคาดหวังว่าอีกฝ่ายต้องเป็นอย่างไรที่วาดไว้ เพราะจะผิดหวังได้ (15) คนรักอยากให้คุณเป็นคู่คิด เป็นเพื่อนที่เข้าใจกัน แล้วก็อยากให้คุณชวนไปเที่ยวบ่อยๆ (16) คนโสดลองมองหาคนใกล้ตัวดู

(ELLE)

จากตัวอย่างที่ 5 จะเห็นว่ามีการ (1) เกริ่นนำ และ (2) บอกให้จัดกลุ่ม จากนั้นจะเป็นการบอกเล่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้รับพยากรณ์ และวัจนกรรมการแนะนำสลับกันไป เช่นในข้อความที่ (3)-(4), (5)-(6), (7)-(8), (10)-(11), (12)-(13) นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้วัจนกรรมการแนะนำ โดยไม่ระบุที่มาที่ไปหรือเหตุผลของการกระทำ เช่นในข้อความที่ (9) และ (16) เป็นต้น

3.1.5 น้ำเสียงหรือท่วงทำนองในการสื่อสาร (Key - K)

น้ำเสียง หมายถึง ท่วงทำนองในการสื่อสารอันเป็นกุญแจไขไปสู่ความเข้าใจความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของสารที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ (Hymes, 1974) จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ น้ำเสียงหรือท่วงทำนอง 2 แบบ คือ 1) ใช้ น้ำเสียงที่จริงจังในเชิงสอนหรือออกคำสั่ง เพื่อแสดงอำนาจของหมอ และ 2) ใช้ “วาทกรรมแห่งมิตร” หรือน้ำเสียงเป็นมิตร/เป็นกันเอง แสดงความเป็นกลุ่มหรือพวกเดียวกันกับผู้อ่าน ทำตนเป็นเสมือนเพื่อนหรือผู้ที่คอยให้คำปรึกษา ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหา และให้กำลังใจ ทั้งนี้ภาษาที่ใช้ อาจมีลีลาสั้นมากน้อยแตกต่างกันไปตามลีลาเฉพาะตัวของผู้เขียนแต่ละคน

- ตัวอย่าง (6) **ราศีเมษ(เกิดระหว่าง 16 เมษายน - 15 พฤษภาคม)**
จันทร์ในระยะเชิงมุมนี้ ท่านจะได้ลาอันเป็นสิ่งที่พอใจกับ
รสนิยมส่วนตัว จะมีงานพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้อง
เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก พึงระมัดระวังอุบัติเหตุจากน้ำ
(ธนันท์)
- ตัวอย่าง (7) **ราศีมีน (15 มี.ค.-14เม.ย.)** การงาน น้อยอกน้อยใจกับ
อาการปากสุขนั้เวอร์ชั้นสุภาพของเพื่อรวมงานที่คอย
แตกต้นแบบไม่มีที่มาที่ไป ไม่ทราบว่าจะไปพึ่งอะไรมาผิด ๆ
จนพากันรุมเหวี่ยงใส่คุณ แต่งานนี้รับรองว่าคุณจะไม่นั่งเฉย
อย่างที่ผ่านมา แต่ก็ไม่ตอบโต้แบบแม่ค้าให้เสียราคาตัวเอง
เอาเป็นว่าเราจะว่ากันด้วยงาน กรรมของงาน ปัญหาใดใคร
ก่อก็รับกรรมเองก็แล้วกัน การเงินจับจ่ายใช้สอยไปกับ
ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว เพื่อกระชากความเด็กให้ตัวเองดูดีเพื่อ
ตัวเองจริง ๆ สุขภาพ ปวดหลังเพราะนั่งผิดท่า Cool tip:
ถ้าสงสารคนผิด เขาอาจจะกลับมาทำร้ายความใจดีของคุณ
ได้ (Little Guardian)
- ตัวอย่าง (8) ความรัก ที่ยังไม่มีลูก มียาก หรือมีแล้วอยากมีอีก ให้ไปทำ
สังฆทานพร้อมอาหารเจให้ท่านเจ้าคุณนรฯ ที่วัดเทพศิรินทร์
และอธิษฐานจะสมหวัง ที่ยังไม่มีผิว หากขนจิกแฉ้เริ่ม
หงอก ยังไม่เห็นแม้แต่เงา หรือเป็นพ้อหม้าย อยากมีคู่ ไป
ถวายโลงทำสังฆทาน 4 องค์ที่วัดพระพิเรนทร์ วรจักร จะ
สมใจนึก ที่เป็นเกย์แต่งงานจะพบเกย์กำมปูสยบรักร้าง
(ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่างที่ 6 จะเห็นว่าผู้เขียนเลือกใช้น้ำเสียงที่จริงจังในเชิงสอนหรือออกคำสั่ง เรียกผู้อ่านด้วยสรรพนามว่า “ท่าน” และใช้ภาษาระดับทางการ เช่น พึงระมัดระวัง ขณะที่ในตัวอย่างที่ 7 และ 8 จะเป็นการใช้น้ำเสียงเป็นกันเอง เรียกผู้อ่านด้วยสรรพนามว่า “คุณ” หรือใช้คำว่า “เรา”

เพื่อแสดงว่าหมอดูและผู้รับการพยากรณ์เป็นพวกเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาปากคล้ายกับการสนทนา เช่น อาการปากสุนัขเวอร์ชั้นสุภาพ เหวียง ผัว หางจอนจกั๊กแร้เริ่มหงอก เกย์แต่งหน้า เกย์กำมปู เป็นต้น

3.1.6 เครื่องมือ (Instrumentalities - I)

เครื่องมือ หมายถึงวิธีการในการสื่อสาร (Hymes, 1974) หมายถึงสื่อและภาษาที่หมอดูเลือกใช้ด้วยจากการศึกษาพบว่าเครื่องมือที่มีให้เลือกใช้เพื่อถ่ายทอดตัวบทคำพยากรณ์ในสื่อแต่ละประเภะนั้น มีส่วนที่เหมือนและต่างกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เครื่องมือ	วจนภาษา	อวจนภาษา
บริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS)	ตัวอักษร	-
หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ เว็บไซต์	ตัวอักษร	สี ขนาด แบบอักษร การจัดหน้า ภาพประกอบ เช่น ภาพหมอดู ภาพไฟทาร์ต ภาพสัญลักษณ์ ปีนักษัตรและจักรราศี กราฟฟิกต่าง ๆ
วิทยุ	เสียงพูด	น้ำเสียง วิธีการพูด เสียงและเพลงประกอบ
โทรทัศน์	เสียงพูด ตัวอักษร	น้ำเสียง วิธีการพูด เสียงและเพลงประกอบ ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว กราฟฟิกต่าง ๆ

ตาราง 5 เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารด้วยคำพยากรณ์

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าสื่อแต่ละประเภทที่เลือกใช้ มีส่วนช่วยให้หมอดูมีเครื่องมือที่หลากหลายในการถ่ายทอดด้วยคำพยากรณ์ดวงชะตาและอุดมการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อ่าน เช่น การพยากรณ์ดวงชะตาผ่านสื่อโทรทัศน์ ผู้พยากรณ์สามารถใช้ได้ทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา วจนภาษาที่ใช้มีทั้งเสียงพูดและตัวอักษร ขณะเดียวกันก็สามารถใช้อวจนภาษา ทั้งน้ำเสียง วิธีการพูด เสียงและเพลงประกอบ สีของฉากหลัง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนกราฟฟิกต่าง ๆ มาประกอบขณะที่พยากรณ์ดวงชะตา ทำให้สามารถโน้มน้าวใจผู้รับพยากรณ์ได้ดีขึ้น รวมทั้งสามารถถ่ายทอดอุดมการณ์ที่อาจจะแฝงอยู่กับคำพยากรณ์นั้นไปสู่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นด้วย

ในแง่ลักษณะภาษาที่หมอดูใช้พบว่ามีการใช้คำศัพท์เฉพาะและสัญลักษณ์ทางโหราศาสตร์ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือเพื่อสื่อให้เห็นว่าหมอดูเป็นผู้มีความรู้ สามารถ “ถอดรหัส” และตีความสิ่งที่คนทั่วไปไม่อาจเข้าใจได้ สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ส่งสารและคำพยากรณ์ นอกจากนี้ยังมีการทั้งการใช้ภาษาระดับทางการและกึ่งทางการ เป็นเครื่องมือเพื่อทำให้เกิด “ระยะห่าง” ระหว่างหมอดูกับผู้รับพยากรณ์ ให้เห็นสถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันก็พบการใช้ภาษาระดับกันเองและระดับสนทนา เพื่อสร้างความสนิทสนมใกล้ชิดกับผู้รับสารซึ่งจะช่วยให้ใจได้ง่ายกว่า ทำให้ภาพลักษณ์ของศาสตร์การพยากรณ์เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากขึ้น

3.1.7 บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norms of Interaction & Interpretation -N)

บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ หมายถึง ข้อตกลงอันเป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้ร่วมเหตุการณ์ระหว่างการสื่อสารและการตีความหมายของสารที่สื่อในเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละเหตุการณ์การสื่อสารและวัฒนธรรมด้วย

ในแง่ บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์ หมอดูพยายามสร้างความคิดว่าตนเองมีอำนาจที่เหนือกว่าอันเกิดจากความรู้ในเรื่องศาสตร์การพยากรณ์และความสามารถในการเข้าถึงความรู้ที่คนทั่วไปไม่อาจเข้าถึงได้ ตระหนักว่าตนเองมีหน้าที่ที่ดวงชะตาได้ลิขิตมาแล้วว่าจะต้อง “ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์” ด้วยการให้ข้อมูลและคำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับพยากรณ์ รวมทั้งตระหนักถึงอิทธิพลที่ตนมีต่อผู้รับพยากรณ์ ขณะเดียวกันก็ต้องระวังด้วยว่าผู้รับพยากรณ์นั้นอาจมีระดับความเชื่อในอำนาจของโชคชะตาที่แตกต่างกันไป ในส่วน

ของผู้รับพยากรณ์ต้องยอมรับในสถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน คือยอมรับอำนาจของที่เหนือกว่าของ หมอดู อันเกิดจากความสามารถในการเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของผู้รับการ พยากรณ์เสียก่อน การพยากรณ์ดวงชะตาจึงจะสามารถเกิดขึ้นและดำเนินต่อไปได้ ระดับการยอมรับ ในอำนาจของหมอดูรวมไปถึงอำนาจของดวงชะตานี้แต่ละคนอาจมีมากน้อยแตกต่างกันไป บางคน ที่เชื่อมากก็อาจยอมรับและปฏิบัติตามสิ่งที่หมอดูบอกทุกอย่าง ส่วนคนที่ เชื่อไม่มาก ส่วนใหญ่ก็มักจะ พยายามไม่ฝ่าฝืนหรือทำอะไรที่ขัดแย้งกับคำพยากรณ์โดยตรง เข้าทำนอง “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่”

ในแง่ **บรรทัดฐานของการตีความ** ข้อตกลงอันเป็นที่ยอมรับในการผลิตและบริโภคตัว บทคำพยากรณ์ดวงชะตาคือทั้งหมอดูและผู้รับการพยากรณ์จะต้องยอมรับเรื่องการถูกกำหนดมาก่อน (predestination) โดยอำนาจที่เหนือกว่าบางประการ และยอมรับว่ามีคนกลุ่มหนึ่งที่สามารถ ถอดรหัสหรือเข้าถึง (access) ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปในอนาคตที่ถูกกำหนดมาแล้วได้

หมอดูจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจศาสตร์การพยากรณ์ เพื่อให้มีความสามารถในการอ่านและตีความระบบสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับตัวตนของผู้รับการพยากรณ์ เช่น เมื่ออ่านตำแหน่ง ของดวงดาวว่าอยู่ในเรือนชะตา “ปุตุตะ” ก็จะต้องแปลความหมายเป็นเรื่องของบุตรหลาน บริวาร คนรับใช้ หรือหากเสี่ยงทายได้ไฟ The World ก็จะต้องตีความว่าเป็นสัญลักษณ์แทนความสุขสมหวัง ในชีวิต เป็นต้น หมอดูต้องยอมรับในอำนาจของดวงชะตาและศาสตร์การพยากรณ์ที่ใช้เป็นหลัก อ้างอิง เช่น โหราศาสตร์ไทย โหราศาสตร์จีน รวมทั้งยอมรับในหลักปฏิบัติหรือจรรยาบรรณวิชาชีพ ของหมอดู ขณะที่ผู้รับการพยากรณ์ก็ต้องยอมรับการตีความของหมอดู ยอมรับกติกาและการจัด ประเภทของหมอดู กล่าวคือผู้รับการพยากรณ์จะต้องจัดประเภทของตนเองให้ถูกต้องตามหมวดหมู่ที่ หมอดูกำหนด เช่น เกิดราศีใด เพศอะไร เป็นโสดหรือมีคู่ เป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย อยู่ในสถานการณ์อะไร หรือหากใช้ศาสตร์การพยากรณ์ด้วยไพ่ทาโรต์ก็ต้องสับไพ่ เลือกไพ่ ตอบคำถามและปฏิบัติตามขั้นตอน ของหมอดูตามลำดับให้ครบถ้วนเสียก่อน จึงจะได้รับคำพยากรณ์ที่ถูกต้องและตรงกับเงื่อนไขของ ตนเอง การพยากรณ์ดวงชะตาจึงจะสามารถเกิดขึ้นและดำเนินต่อไปได้

นอกจากนี้ ฉากการพยากรณ์ที่แตกต่างกันยังมีผลต่อ บรรทัดฐานของการตีความ ของหมอดู และผู้รับการพยากรณ์ กล่าวคือในสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่คำพยากรณ์ดวงชะตาโดยเฉพาะ เช่น หนังสือ เว็บไซต์ SMS ฉากของการพยากรณ์จะมีลักษณะที่เป็นทางการ ทำให้หมอดูมีสถานภาพที่ เหนือกว่า แตกต่างจากผู้รับการพยากรณ์อย่างชัดเจน ตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตามีแนวโน้มที่ผู้อ่าน จะพิจารณาว่ามีความน่าเชื่อถือ มีความ “ศักดิ์สิทธิ์” และมีฐานะเป็น “คำแนะนำ/คำเตือน” ทั้งในแง่ การคิด การพูด และการกระทำ ขณะที่ในสื่อบางประเภทที่มีความเป็นทางการน้อยกว่า เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์ประเภทสาระบันเทิงที่จัดสรรช่วงเวลาให้มี การพยากรณ์ดวงชะตา คำพยากรณ์ที่พบมักปรากฏในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกับตัวบทที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับการใช้ชีวิต (Lifestyle) และความบันเทิง ทำให้ตีความได้ว่าการบริโภคตัวบทคำพยากรณ์นั้น จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันกับการบริโภคตัวบทประเภท “เคล็ดลับ” หรือ “คู่มือในการดำเนินชีวิต” ไม่ใช่ เรื่องที่ “จริงจัง” หรือ “เป็นทางการ” มากนัก หมอดูในกลุ่มนี้จึงมีสถานภาพคล้าย “เพื่อน” ที่มี ความใกล้ชิดกับผู้รับการพยากรณ์มากขึ้น ส่วนตัวบทคำพยากรณ์ก็จะคลายความศักดิ์สิทธิ์ลงกว่า ตัวบทที่ปรากฏในสื่อกลุ่มแรก

3.1.8 ประเภทการสื่อสาร (Genre - G)

ประเภทของการสื่อสาร หมายถึงประเภทของปริจเฉท การพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลในสื่อมวลชนนั้นมีการใช้ประเภทของการสื่อสาร 2 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 ประเภทการสื่อสารที่พบมากในสื่อแบบ “ตามชนบ” ได้แก่ ท่วงทำนองการเขียนแบบทัศนปริจเฉทและปราศรัยปริจเฉท มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์ ใช้ “วาทกรรมแห่งอำนาจ” คือสั่งอย่างตรงไปตรงมา และใช้ภาษาระดับทางการหรือกึ่งทางการเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (9) **ราศีเมษ(เกิดระหว่าง 16 เมษายน - 15 พฤษภาคม)**
จันทร์ในระยะเชิงมุมนี้ ท่านจะได้ลาภอันเป็นสิ่งที่พอใจกับ
รสนิยมส่วนตัว จะมีงานพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้อง
เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก พึงระมัดระวังอุบัติเหตุจากน้ำ
(ธนธันท์)

แบบที่ 2 ประเภทการสื่อสารที่พบมากในสื่อแบบ “ทันสมัย” เช่น นิตยสารหัวนอกหรือสื่อที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ข้อความสั้น (SMS) ซึ่งมีพื้นที่จำกัด ได้แก่ ท่วงทำนองการเขียนแบบทัศนปริจเฉทและปราศรัยปริจเฉทเช่นเดียวกับกลุ่มแรก แต่จะสังเกตเห็นได้มีการหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์ ใช้การโน้มน้าวมากกว่าบอกให้ปฏิบัติโดยตรง และใช้ภาษาระดับกันเอง เพื่อสร้าง “วาทกรรมแห่งมิตร” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (10) **ราศีมีน (15 มี.ค.-14เม.ย.)** การงาน น้อยอกน้อยใจกับ
อาการปากสุขนัชเวอร์ชั้นสุภาพของเพื่อรวมงานที่คอย
แตกต้นแบบไม่มีที่มาที่ไป ไม่ทราบว่าจะไปพึ่งอะไรมาผิด ๆ
จนพากันรุมเหวี่ยงใส่คุณ แต่งานนี้รับรองว่าคุณจะไม่นิ่งเฉย
อย่างที่ผ่านมา แต่ก็ไม่ต้องโต้แบบแม่ค้าให้เสียราคาตัวเอง
(Little Guardian)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าในตัวอย่างที่ 9 จะมีลักษณะคล้ายกับข้อเขียนประเภทให้คำแนะนำแนวทางการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป กล่าวคือไม่มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์ เรียกผู้รับการพยากรณ์ว่า คุณ และใช้ภาษาระดับสนทนา เช่น น้อยอกน้อยใจ อาการปากสุขนัช เหวี่ยง ขณะที่ในตัวอย่างที่ 8 จะมีการอ้างถึงอิทธิพลของดวงจันทร์ และใช้คำศัพท์ทางโหราศาสตร์ เช่น ระยะ เชิงมุม ใช้ภาษาค่อนข้างเป็นทางการ เช่น ได้ลาภ มีการเตือนอย่างตรงไปตรงมา เช่น พึงระมัดระวัง เป็นต้น

จากการศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของวาทกรรมการพยากรณ์โชคชะตาทั้ง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ จุดมุ่งหมาย การลำดับจักรกรรม น้ำเสียง เครื่องมือ

บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ และประเภทการสื่อสาร พบว่าตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตานั้นถูกผลิตขึ้นในสังคมที่คนมีความเชื่อเรื่องโชคชะตาอยู่ก่อน และผลิตขึ้นในช่วงเวลาที่คนมีความต้องการแสวงหาทางออก คำตอบ และความมั่นคงทางจิตใจเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ประสบอยู่ในขณะนั้น จึงเป็นการสื่อสารในแง่ใจที่ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับในอำนาจของหมอดูและมีแนวโน้มที่จะเชื่อคำพยากรณ์อยู่แล้ว ข้อมูลและความคิดต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์จึงอาจมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของผู้รับการพยากรณ์ได้

หลังจากที่ได้วิเคราะห์องค์ประกอบในการสื่อสารของวาทกรรมการพยากรณ์โชคชะตาแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาสรุปให้เห็น **วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม** ของคำพยากรณ์ดวงชะตา โดยจะแยกกล่าวเป็น 2 ส่วนคือ 1) การผลิตและกระจายตัวบท และ 2) การรับและตีความตัวบท ดังนี้

ในแง่ **การผลิตและกระจายตัวบท** พบว่าคำพยากรณ์เป็นวาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดย “หมอดู” ซึ่งบุคคลมีอิทธิพลต่อคนในสังคมไทยทั้งในด้านความคิด การตัดสินใจ และการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ หมอดูที่เป็นผู้ผลิตคำพยากรณ์ทั้ง 9 คนเป็นคนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในความ “แม่นยำ” และได้รับความนิยมในปัจจุบัน มีหลายคนที่มีสถานประกอบการพยากรณ์เป็นของตนเอง ทุกคนมีคำพยากรณ์เผยแพร่ในสื่อหลายประเภท เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการทางสถานีโทรทัศน์และวิทยุ เว็บไซต์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และข้อความสั้น (SMS) และเมื่อคำพยากรณ์ได้รับเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ก็ทำให้ผู้รับการพยากรณ์สามารถเข้าถึงคำพยากรณ์ได้ง่ายขึ้นและมีจำนวนมากขึ้น จึงสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้าง

ตัวผู้ผลิตตัวบทคำพยากรณ์คือหมอดูซึ่งแต่เดิมมีสถานภาพค่อนข้างต่ำในสังคมเนื่องจากคนเห็นว่าเป็นอาชีพที่มั่งงาย หลอกลวง การดูดวงจึงเป็นเรื่องปกปิดที่ทำกันทั่วไปแต่ไม่นิยมเปิดเผยให้คนอื่นทราบ ต่อมาได้หมอดูกลายเป็นกลุ่มคนที่มีสถานภาพสูงขึ้น ได้รับการยกย่องในสังคม การพยากรณ์มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการทำนายดวงชะตาตามหลักวิชาที่มีท่วงทำนองที่เป็นทางการ มาเป็นการพูดคุยให้คำแนะนำด้วย “ภาษาง่าย ๆ” และน้ำเสียงที่เป็นกันเองมากขึ้น ประกอบกับการที่มีคำพยากรณ์ดวงชะตาเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายจึงทำให้เข้าถึงผู้รับสารได้เป็นจำนวนมาก คนในสังคมสามารถรับคำพยากรณ์ได้โดยสะดวกมากขึ้นโดยไม่ต้องไปพบหมอดูเพื่อขอรับการพยากรณ์ ตัวบทการพยากรณ์จึงแพร่หลายทั่วไปในสังคมไทย รวมทั้งอุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาด้วย

ในแง่ **การรับและตีความตัวบท** ช่วงเวลาที่มีความต้องการตัวบทการพยากรณ์มากคือช่วงที่เป็นเวลาเปลี่ยนผ่าน เช่น ขึ้นวันใหม่ สัปดาห์ใหม่ เดือนใหม่ หรือปีใหม่ จุดมุ่งหมายหลักของการบริโภคตัวบทคำพยากรณ์คือเพื่อให้ทราบเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อจะได้เตรียมพร้อมรับมือหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อย่างไรก็ตามมีแง่ใจที่สำคัญคือผู้รับการพยากรณ์จะต้องยอมรับในอำนาจของหมอดูที่มาจาก การเข้าถึงศาสตร์การพยากรณ์และความสามารถในการทำนายอนาคต และยอมรับกติกาและการจัดประเภทของหมอดูเสียก่อน กล่าวคือผู้รับการพยากรณ์จะต้องอ่านและจัดประเภทของตนเอง บุคคล และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตามหมวดหมู่ที่หมอดูกำหนด เช่น เกิดราศีใด เพศอะไร เป็นโสดหรือมีคู่ รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร เป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย

ฯลฯ จึงจะได้รับคำพยากรณ์ที่ถูกต้องและตรงกับเงื่อนไขของตนเอง จากนั้นจึงจะได้รับทราบแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะทำให้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้รับการพยากรณ์จบลงอย่างมีความสุข (happy ending) การยอมรับในเงื่อนไขเบื้องต้นนี้ทำให้ผู้รับการพยากรณ์ต้องยอมรับการมีหรือไม่มีอยู่ของคนกลุ่มนั้นในสังคมไปด้วยโดยปริยาย และมีแนวโน้มที่จะยอมรับในสิ่งที่หมอดูนำเสนอผ่านคำพยากรณ์ในลำดับต่อ ๆ ไปได้ง่ายขึ้น

ในแง่การตีความตัวบท จะเห็นว่าตัวบทคำพยากรณ์นั้นถูกจัดไว้ในหมวดหมู่เดียวกันกับเรื่องการใช้ชีวิต (lifestyle) และเรื่องบันเทิง คนจึงมักมองว่าไม่ใช่เรื่องที่จริงจังหรือเป็นทางการและไม่ได้ระมัดระวังว่าจะมีความคิดอะไรที่แฝงมากับคำพยากรณ์ ขณะที่บางสื่อก็จัดคำพยากรณ์ไว้ในหมวดหมู่เดียวกันกับศาสนา ซึ่งทำให้คำพยากรณ์กลายเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ เมื่อประกอบกับสถานภาพของหมอดูที่ถูกนำไปเปรียบเทียบกับ “หมอ” และ “อาจารย์” ซึ่งมีความน่าเชื่อถือก็ทำให้ตัวบทคำพยากรณ์นั้นเป็นที่ยอมรับมากขึ้น อย่างไรก็ตามความแตกต่างของหมอดู ผู้รับสาร และสื่อ ไม่มีผลต่ออุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์มากนัก เพียงแต่ทำให้มีการเลือกนำเสนอในปริมาณที่แตกต่างกันไปในเรื่องแต่และประเภทที่เน้นกลุ่มเป้าหมายคนละกลุ่มกันเท่านั้น

3.2 การวิเคราะห์ระเบียบวาทกรรม (order of discourse)

วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมมีผลต่อภาษาในตัวบท ดังจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป นอกจากนี้ยังมีผลต่อระเบียบวาทกรรมด้วย ระเบียบวาทกรรม (orders of discourse) มีที่มาจากแนวคิดของฟูโกต์ (Foucault) แฟร์คลัฟ (Fairclough อ้างใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 43) อธิบายว่าระเบียบวาทกรรม หมายถึง การรวมกันของประเภทตัวบทต่าง ๆ (genres) วาทกรรมต่าง ๆ (discourses) และลีลา (style) ในรูปแบบเฉพาะ แฟร์คลัฟจัดให้การวิเคราะห์ระเบียบวาทกรรมเป็นการวิเคราะห์สหบท (intertextual analysis) พร้อมทั้งเน้นว่าต้องทำควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ตัวบท การวิเคราะห์สหบทอยู่ที่รอยต่อระหว่างตัวบทกับวิธีปฏิบัติทางวาทกรรม การวิเคราะห์มุ่งตอบคำถามว่าประเภทตัวบทและวาทกรรมใดบ้างที่นำมาผสมผสานกัน และระเบียบวาทกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างไร

วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาตามแบบขนบการพยากรณ์แบบ “ดั้งเดิม” นั้นจัดเป็นประเภทตัวบท (genre) ที่มีลักษณะเฉพาะ ประกอบด้วยลำดับวัจนกรรมที่ค่อนข้างแน่นอนคือเริ่มจากการจัดประเภทหรือกำหนดสัญลักษณ์แทนผู้รับการพยากรณ์ จากนั้นจึงเข้าสู่ [ภาคคำนวณ] ¹ หมายถึงการบอกผลการคำนวณหรือการเสียหายตามระบบสัญลักษณ์ที่กำหนด [ภาคพยากรณ์] ² หมายถึงการถอดรหัสหรือตีความระบบสัญลักษณ์ และ [ภาคบรรยาย] ³ หมายถึง การให้คำแนะนำหรือแนวทางปฏิบัติแก่ผู้รับการพยากรณ์ตามลำดับ ลีลา (style) ที่ใช้จะค่อนข้างเป็นทางการและมีการใช้คำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์ทางการพยากรณ์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาในสื่อมวลชนที่ศึกษา ส่วนมากจะมีลีลาที่สอดคล้องกับตัวบทคำพยากรณ์แบบ “ดั้งเดิม” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (11) วันอาทิตย์ที่ 2 ตุลาคม พุทธศักราช 2554 ขึ้น 5 ค่ำเดือน 11 ปีเถาะ จุลศักราช 1373 คริสตศักราช 2011 [วันนี้ดาวจันทร์ทับดาวราหู]₁ [วันโลกาวินาศตามกาลโยค (ห้ามทำการมงคล) เด็กเกิดวันนี้หากเป็นชายเป็นคนเจ้าปัญญา มีความสามารถหลายสาขา ทั้งเป็นคนตั้งเป้าของชีวิตไว้สูงยิ่ง เอาจริงเอาจังกับการศึกษาหาความรู้ และดิ้นรนต่อสู้เพื่อมีมาของฐานะความเป็นอยู่ให้สูงส่งมั่นคง เต็บใหญ่ต้องมีคนได้พึ่งพาใบบุญมากหลาย ชื่อเสียงเด่นดังยิ่ง หากเกิดเป็นหญิง เป็นคนซื่อสัตย์จริงใจเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งเป็นคนกตัญญูหนักแน่นมั่นคง เชื่อมั่นเรื่องของเวรกรรมบุญบาปเสมอ เต็บใหญ่ใส่ใจเรื่องของศาสนาช่วยเหลือผู้คนด้วยเมตตาแล.]₂ (นพ โปธิรักษ์)
- ตัวอย่าง (12) **ความรัก** ได้รับ [อิทธิพลจาก “ไฟ The Lovers”]₁ [โลกนี้ช่างดูเป็นสีชมพูเสียจริง ทำให้ไม่ว่าจะเป็นที่ทำงาน เดินทางไปไหน ก็มีเรื่องรักแผลมเข้ามาอยู่เรื่อย ค่อนข้างจะมีเสน่ห์แรงเหลือเกินโดยเฉพาะหนุ่มสาว]₂ [ช่วงต้นเดือนเลือกให้ตีระว่างรถไฟชนกัน]₃ [อาจจะพบเจอคนถูกใจใหม่ ๆ]₂ (คชา ชินบัญชร)
- ตัวอย่าง (13) **คนที่เกิดในราศีเมษ** ปีนี้เป็นปีที่จะตั้งตัวได้ [เพราะราศีเมษคือราศีดวงเมืองประเทศไทย] ₁ เพราะฉะนั้นเองนี้ ในการเป็นไปของบ้านเมืองย่อมดีขึ้น คนที่เกิดในราศีเมษซึ่งก็ต้องดีขึ้น [ตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคมที่ผ่านมา ที่ดาวเจ้าเรือนพบศุภะคือความสำเร็จโคจรทับจุดเกิด แต่ดาวพฤษหส์บดีชี้ความหมาย] ₁ ว่า ต้องคิดดี ทำดี พุทธิ ถูกศีลธรรม และข้อกฎหมาย ถ้าเกิดใครทำผิดจากนี้ก็จะมีความฉาว เพราะฉะนั้นคนที่เกิดราศีเมษในขณะนี้ [ดาวที่เป็นตัวก่อเหตุคือดาวศุกร์ ดาวศุกร์เป็นอริกับดวงชะตาตั้งแต่ประมาณต้นเดือนกันยายนจนถึงวันที่ 6 ตุลาคม ดาวพุธ เป็นดาวตัวแทนเรื่องการที่มีข้อมูลข่าวสาร เป็นข่าวลบข่าวร้าย ตั้งแต่ประมาณ 5 กันยายน ถึง 5 ตุลาคม ดาวอาทิตย์มาให้แสงตั้งแต่วันที่ 18 กันยายนถึง 18 ตุลาคม] ₁ ดังนั้นที่ผมได้บอกได้กล่าวนี้ เป็นจังหวะระยะเวลาที่จะมีเหตุอันเกิดขึ้นจากการคิด การทำ และการพูดของคุณที่เกิดในราศีเมษอันเป็นเรื่องราวที่ส่องแง่ส่องงาม ผิดศีลธรรม ผิดข้อกฎหมาย หรือเป็นเรื่องที่ผิดพลาด หรือเป็นเรื่องที่มีกรรมเก่าไม่ได้ทำอะไรเลยแต่

ถูกคนนินทาให้ร้าย หรือคนไปตีความในทางผิดแล้วนำมาสู่ความเสียหายเป็นข่าวฉาว... เอาละครับ ด้วยเหตุผลทั้งหมดทั้งหมดที่ว่ามานี้จึงนำมาเป็นบทสรุปทางในโหราศาสตร์แบบฟันธงที่ว่า ในช่วงนี้ซูป'ตาร์ชาวราศีเมษจะตกเป็นข่าวฉาวฟันธงครับ! (ลักษณะ เรขานิเทศ)

ลีลาภาษาที่บ่งความความเป็นตัวบทประเภทคำพยากรณ์คือการเลือกใช้ทำเนียบภาษาของหมอดูและการใช้ศัพท์เฉพาะวงการตามศาสตร์การพยากรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับราศีและดวงดาว เช่น ราศีเมษ ดาวจันทร์ ดาวราหู คูธาดู อริ ศูภะ เรือนชะตา กาลโยค คำที่เกี่ยวกับไพทาไรต์ เช่น ไฟ The Lovers และคำที่เกี่ยวกับศาสตร์การพยากรณ์อื่น ๆ เช่น ปีนักษัตรวอก ระกา จอ กุณ ฯลฯ ธาตุไม้ ไฟ ดิน ทอง น้ำ ฮวงจุ้ย โหงวเฮ้ง หยิน-หยาง ไท่ส่วย ชง เฮ้ง ไห่ ผั่ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังนิยมใช้ภาษาระดับกึ่งทางการ และเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายกำกวม สามารถตีความได้หลายแบบ เช่น “ช่วงปลายเดือนพอมีลาภจากคนอายุมากกว่าและคนรักคนใกล้ชิด” ลาภในที่นี้อาจหมายถึง เงินทอง สิ่งของ หรือสิ่งมีชีวิต ส่วน “คนอายุมากกว่าและคนรักคนใกล้ชิด” อาจเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าว ขึ้นอยู่กับการนิยามและการตีความของผู้รับการพยากรณ์เอง

จากการศึกษาพบว่า ประเภทตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาและลีลาการใช้ภาษาของหมอดูตามชนบ “ดั้งเดิม” นี้จะพบในการพยากรณ์ที่เผยแพร่ทางสื่อหนังสือพิมพ์รายวันทั่วไป และในคำพยากรณ์ของหมอดูบางคนที่มีภาพลักษณ์เป็นหมอดูที่อ้างอิงศาสตร์พยากรณ์แบบโบราณ เช่น ฤกษ์ คอณเพ็รม, ทรัพย์ สวนพลู, โสรจจะ นวลอยู่, ลักษณะ เรขานิเทศ และมาศ เคหาสน์ธรรม

อย่างไรก็ตามการผลิตและกระจายตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่มีภาพลักษณ์ “ทันสมัย” ทำให้ตัวบทคำพยากรณ์ในสื่อบางประเภท เช่น นิตยสาร รายการโทรทัศน์ และ SMS มีการใช้ทำเนียบภาษาหมอดูน้อยลง รวมทั้งมีการใช้ประเภทตัวบทอื่น ๆ เข้ามาประกอบ ทำให้มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับข้อเขียนหรือรายการแนะนำเรื่องการใช้ชีวิต (lifestyle) ความสัมพันธ์ สุขภาพ และแฟชั่นทั่วไป หรือแบบทดสอบทางจิตวิทยา (quiz) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (14) **ราศีเมษ (22 มี.ค-20เม.ย.)** สาวเมษที่แอบรักใคร่อยู่เงียบ ๆ ปีนี้เป็นปีที่ คุณจะแสดงความกล้าหาญแบบเอาใจเอากันกับเรื่องความรัก จนแทบไม่น่าเชื่อว่าสาวหวาน จืดเรียบร้อยในแบบที่เป็นคุณจะทำอะไรแบบนั้นได้ ส่วนสาวเมษ ที่มีคนรักอยู่ข้างกาย ปีนี้ให้ระวังอารมณ์ร้อนแรง ชีวี้นหรือน้อยใจแบบไร้เหตุผลจนหนุ่ม ๆ ตามจ้อไม่ทันไม่เช่นนั้นแล้วที่เป็นของตายจะกลายเป็นอื่น ไม่สนใจคุณอีกต่อไป ระวังอย่าใช้อารมณ์มากเกินไปในเรื่องความรัก [ดาวความรักของสาวเมษเดินในมุมที่ให้คุณในช่วงเดือนก.ค.-ส.ค.] ¹ ถ้าคิดจะเจรจากับหนุ่มคนนั้นจริงจังกับคุณให้เลือกพูดในสองเดือนที่วานี้ (พันดาว)

ตัวอย่าง (15) ราศีสิงห์ (18 ส.ค. - 17 ก.ย.)

การทำงาน ต้องเดินทางไปติดต่อกับงานเกือบตลอดทั้งเดือน ทำให้คุณแทบไม่มีเวลาจัดการงานเอกสารและปัญหาเรื่องทีมงานขาดความรับผิดชอบเวลาที่ คุณไม่อยู่ นอกจากนั้นแล้วเจ้านายของคุณก็เอาแต่สั่งงานโดยไม่สนใจเลยว่า คนทำงานจะทำงานกันทันหรือเปล่า เป็นเหตุให้คุณต้องมาตามแก้ไขปัญหาที่ไม่มี วันจบสิ้น

การเงิน มีเหตุให้ต้องจ่ายค่ายาบำรุงสุขภาพที่ค่อย ๆ ทรุดโทรม เพราะคุณมีอาการเครียดไม่รู้ตัว และค่าอุปกรณ์ทำงานที่เริ่มเสื่อมสภาพ

ความรัก ไม่มีอะไรคืบหน้าหรือถอยหลัง คบกันไปแบบเรื่อย ๆ ค่อย ๆ ดูแลกันและกันแบบคู่รักทั่วไป แต่พอเข้าช่วงกลางเดือนให้ระวังคนรักจะชวน ทะเลาะเพราะหุบเขาไปฟังเรื่องราวแบบผิด ๆ มา ทำให้บรรยากาศชีวิตรักเกิดความตึงเครียดเล็กน้อย แต่ในที่สุดก็จะผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ส่วนคนรั้คู่จะได้พบ บางคนระหว่างเดินทางไกลทำให้คุณรู้สึกประทับใจในการแสดงออกของเขา ในหลาย ๆ ด้าน และมีแนวโน้มว่าจะพัฒนาความสัมพันธ์ไปอย่างรวดเร็ว ทำเอา คนรอบตัวตกอกตกใจกันไปตาม ๆ กัน

สุขภาพ ให้ระวังอาการหลับในขณะขับรถอันเนื่องมาจากพักผ่อน ไม่เพียงพอ

Hot Tips: ทาโลชั่นที่มีส่วนผสมของน้ำมันอัลมอนด์ก่อนเข้านอนทุก ครั้งโดยเน้นบริเวณเท้าพร้อมกับนวดเบา ๆ ไปด้วย จะช่วยผ่อนคลายความ เมื่อยล้า ทำให้หลับสนิทตลอดทั้งคืน และยังทำให้ผิวเนียนใสไม่แห้งกร้าน (ELLE)

ตัวอย่าง (16) ราศีธนู (17 ธ.ค. - 16 ม.ค.) สุขภาพ จะมีอาการปวดหัว เวียนหัวบ่อยครั้งในช่วงเดือนนี้ ควรหาเวลาไปพบแพทย์และ ตรวจวัดสายตาด้วยจะได้หายจากอาการดังกล่าว

Hot Tips: หาแหวนเงินเกลี้ยงมาใส่ที่นิ้วกลางข้างซ้ายจะ ช่วยให้การเงินไม่รั่วไหล (ELLE)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าตัวบทคำพยากรณ์ในสื่อที่พบ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับ ตัวบทประเภทข้อเขียนแนะนำ “เคล็ดลับ” การใช้ชีวิตในด้านต่าง ๆ มีการใช้ ลีลาภาษาแบบ ผู้เชี่ยวชาญ ที่เน้นเน้นวจนกรรมการสั่ง/แนะนำ ผสมกับ ลีลาภาษาแบบเพื่อน ที่ใช้ภาษาระดับกันเอง และระดับสนทนามากขึ้น จนบางครั้งหากไม่มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์เพื่อระบุกลุ่มผู้รับ การพยากรณ์กำกับอยู่ด้วยก็อาจแยกไม่ออกว่าเป็นตัวบทประเภทคำพยากรณ์

นอกจากนี้ยังพบการใช้การอ้างเหตุผลที่สอดคล้องกับวาทกรรมวิทยาศาสตร์ เช่น ปวด หัวเพราะมีปัญหาสายตา หลับในเพราะพักผ่อนไม่เพียงพอ ควบคู่กันไปกับการอ้างเหตุผลที่ไม่มี หลักการทางวิทยาศาสตร์รองรับ เช่น ให้สวมแหวนเงินเพื่อที่เงินจะได้ไม่รั่วไหล วิธีการนี้เป็นกลวิธี

หนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านไม่ทันระวังการอ้างถึงชุดเหตุผลต่าง ๆ ที่ปะปนอยู่ และยอมรับอำนาจของโชคชะตา ในฐานะที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรม การกระทำ เหตุการณ์ หรือผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่ตามมาได้

วาทกรรมอีกชุดหนึ่งที่พบคือวาทกรรมธรรมะ/ศาสนา ในการพยากรณ์จะมีการอ้างถึง หลักธรรมคำสอนทางศาสนาว่าเป็นของคู่กัน หมอดูนอกจากจะผลิตตัวบทคำพยากรณ์แล้วยัง สอดแทรกตัวบทที่เป็นคำสอนที่อิงกับหลักทางพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อเกี่ยวกับผี พราหมณ์ และความเชื่อทางไสยศาสตร์อย่างกลมกลืนด้วย

ตัวอย่าง (17) ดังนั้นคนที่เกิดในราศีเมษ คิด ทำ พูดอะไรต้องระวังตัว ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และที่สำคัญ หาโอกาสปฏิบัติธรรม สวดมนต์ไหว้พระ อโหสิกรรมแผ่เมตตาจิต ทุกคำคืนก่อนนอน หาโอกาสไปกราบสักการะองค์พระแก้วมรกต องค์หลวงพ่อบุญรอด และหาท่านไว้ติดตัวประจำตน จะเป็นมหามงคลคุ้มราศี ดาว(พระกลี)จะได้คุ้มครองท่านครับ (ลักษณะ เรขานิเทศ)

ตัวอย่าง (18) การงาน ...ที่จะไปเรียนต่อไปทำงานต่างประเทศ เอ็นทรานซ์ หรือเดินทางไปแข่งขัน ประมูล หรือขอสัมปทาน หรือจะซื้อหุ้น เข้าเทคโนโลยี เสริมดวงด้วยการทำบุญสังฆทาน ให้ท่านเจ้าคุณนรฯ ที่วัดเทพศิรินทร์พร้อมด้วยอาหารเจและกล้วยน้ำว้า อุทิศให้ท่านและอธิษฐาน คุณจะสมหวังแบบเกินคาด (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (19) แต่อย่างไรก็ตามคนที่จะมีโชคชะตาที่ดีต้องประกอบการกระทำที่ดีและมีการสร้างบุญกุศลอยู่เสมออย่าให้ขาด ถือว่าเป็นการสร้างบารมีให้มากขึ้น (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

ตัวอย่าง (20) อันที่จริงผมไม่ได้ขอให้คนเชื่อเรื่องดวงหรือฮวงจุ้ยเลยนะ ครับ เพราะถ้าการใช้ชีวิตของคนเราเปรียบเสมือนร่างกาย คนบางคนถ้าเขาได้รับสารอาหารหลักครบห้าหมู่แล้ว ร่างกายของเขาก็จะแข็งแรงเต็มที่ ซึ่งอาหารหลักห้าหมู่ ในที่นี้คือ หลักธรรมในการดำรงชีวิต คนที่มีธรรมะในจิตใจ ไม่ต้องพึ่งวิตามินหรืออกครับ วิตามินในที่นี้ก็คือดวงหรือฮวงจุ้ยนั่นเอง (ทศพร ศรีตุลา)

จากตัวอย่างข้างต้น วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของการพยากรณ์ดวงชะตาที่พบในสื่อต่าง ๆ มีทั้งที่เป็นไปตามขนบเดิมและไม่เป็นไปตามขนบเดิม กลุ่มที่ไม่เป็นไปตามขนบเดิมนี้อาจจะมีระเบียบวาทกรรมที่ซับซ้อน มีลักษณะที่เป็นสหบทคือมีการใช้วาทกรรมวิทยาศาสตร์และวาทกรรมศาสนาเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและยกระดับวาทกรรมพยากรณ์ซึ่งคนในสังคมส่วนหนึ่งมองว่า “หมอดูคู่หม้อเตา” คือเป็นเรื่องงมงาย พิสูจน์ไม่ได้ หลอกลวง ให้เป็นความรู้และหลักวิชาที่มีศักดิ์ศรีเทียบเท่า

กันกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังพบการประเพณีที่หลากหลาย ควบคู่ไปกับการใช้ประเพณีที่ล้าสมัยตามขนบเดิมเพื่อให้ผู้รับการพยากรณ์ที่อยู่ในสังคมสมัยใหม่และให้คุณค่าแก่ความเป็นวิทยาศาสตร์ ความทันสมัย สามารถเข้าถึงและยอมรับวาทกรรมได้ง่ายขึ้นด้วย

- ตัวอย่าง (21) **ราศีพฤษภหรือท่านที่เกิดตั้งแต่ 15 พ.ค.ถึง 14 มิ.ย.** ท่านถูกรางหูเลี้ยง มีศัตรูเป็นเจ้าเล่ห์เพทุบายเหลี่ยมจัด ตบหัวแล้วลูบหลังสารพัด ราหูเป็นจุดที่ทำให้เกิดคราส โบราณเปรียบเทียบกับราหูจับอาทิตย์จันทร์กิน มีแต่พระพุทธรูปที่ป้องกันภัยจากราหูได้ (ทรัพย์ สวนพลู)
- ตัวอย่าง (22) ราศีกันย์ (17ก.ย.-17ต.ค.) ดวงชะตาจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ต่างประเทศแบบไม่เปิดเผย สนับสนุนการทำงาน ด้านความรัก คนโสดมีโอกาสได้สานต่อความสัมพันธ์ แต่ระวังจะเป็นอารมณ์หลงใหลชั่ววูบ ถ้าคูมีแฟนแล้ว ปัญหาจะคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ด้านการเงินมีเกณฑ์จะได้รับโชคและเงินทองก้อนใหญ่ ระวังโรคเกี่ยวกับช่องท้อง อาการของกระเพาะ ลำไส้ (ทศพร ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (23) **ราศีมีน (15 มี.ค.-14เม.ย.)** การงาน น้อยอกน้อยใจกับอาการปากสุนัขเวอร์ชั้นสุภาพของเพื่อนร่วมงานที่คอยแตกดันแบบไม่มีที่มาที่ไป ไม่ทราบจะไปฟังอะไรมาผิด ๆ จนพากันรุมเหวี่ยงใส่คุณ แต่งานนี้รับรองว่าคุณจะไม่นั่งเฉยอย่างที่ผ่านมา แต่ก็ไม่ตอบโต้แบบแม่ค้าให้เสียราคาตัวเอง เอาเป็นว่าเราจะว่ากันด้วยงาน กรรมของงาน ปัญหาใดใครก่อก็รับกรรมเองก็แล้วกัน การเงินจับจ่ายใช้สอยไปกับผลิตภัณฑ์บำรุงผิว เพื่อกระชากความเด็กให้ตัวเองดูดีเพื่อตัวเองจริง ๆ สุขภาพ ปวดหลังเพราะนั่งผิดท่า (Little Guardian)
- ตัวอย่าง (24) **การเงิน** มีโอกาสที่จะเสียเงิน โดยเฉพาะเรื่องหนี้สิน การถูกหยิบยืม ต้องระวังอย่าไว้ใจใคร เพราะได้คืนยากเต็มที ต้องบริหารเรื่องการเงินให้ดี เพราะมีแต่รายจ่าย ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคมเป็นต้นไป ควรประหยัดมัจฉะจะดีที่สุด สิ่งที่เสริมดวงชะตาในเรื่องการเงินคือ พระพุทธรูปมหาเศรษฐีนวกโกลุ ทั้งรูปภาพ เหรียญ หรือเป็นองค์พระไว้ประจำตัว ประจำบ้าน ประจำที่ทำงาน เสริมมงคลสำหรับชาวราศีเมษตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในเดือนนี้ควรมีไว้บูชา (ลักษณะ เรขานิเทศ)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าวาทกรรมของการพยากรณ์กลุ่มที่เป็นไปตามชนบ จะมีการใช้วาทกรรมศาสนา เช่น การอ้างพระพุทธรูป ทำให้คำพยากรณ์มีลักษณะเป็น “คำสอน” ขณะที่วาทกรรมของการพยากรณ์กลุ่มสร้างสรรค์หรือไม่เป็นไปตามชนบ เช่นในตัวอย่างที่ 22-23 จะพบการใช้วาทกรรมวิทยาศาสตร์เข้ามาปะปน เช่น การอ้างถึง “โรคเกี่ยวกับช่องท้องอากาศของกระเพาะลำไส้” และการใช้เหตุผล “ปวดหลังเพราะนั่งผิดท่า” ช่วยยกระดับวาทกรรมพยากรณ์ซึ่งคนในสังคมส่วนหนึ่งมองว่า “หมอดูคุ้มหมอดู” คือเป็นเรื่องงมงาย พิสูจน์ไม่ได้ หลอกลวง ให้เป็นความรู้และหลักวิชาที่มีศักดิ์ศรีเทียบเท่ากันกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ ทำให้ผู้รับการพยากรณ์ที่อยู่ในสังคมสมัยใหม่และให้คุณค่าแก่ความเป็นวิทยาศาสตร์ ความทันสมัย สามารถเข้าถึงและยอมรับวาทกรรมได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันก็อาจไม่ได้ระวางให้มีการใช้เสนอถ่ายทอดความคิดเรื่องอำนาจของโชคชะตา เช่น การอ้างถึง “ดวงชะตา” และ “เกณฑ์” ในตัวอย่างที่ 22 และการถ่ายทอดความเชื่อเรื่องศาสนา เช่น การอ้างถึง “กรรม” ในตัวอย่างที่ 23 ควบคู่กันไป

นอกจากนี้ในตัวอย่างที่ 24 จะพบว่ามีการใช้วาทกรรมโฆษณาควบคู่ไปกับการพยากรณ์ดวงชะตา ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึงสรรพคุณและการรับประกันคุณภาพของสินค้า เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์เข้าบูชาวัตถุมงคลที่หมอดูได้จัดสร้างขึ้นด้วย

การวิเคราะห์ระเบียบวาทกรรม ทำให้เห็นว่าการผลิตตัวบทคำพยากรณ์นั้น ด้านหนึ่งพยายามรักษาชนบแบบเดิม โดยอ้างครูและตำราเพื่อยกย่องศาสตร์การพยากรณ์ว่าเป็นหลักวิชาไม่ใช่ “หมอดูคุ้มหมอดู” แต่อีกด้านหนึ่งก็ได้มีความพยายามที่จะยกฐานะของวาทกรรมพยากรณ์ให้เป็นเรื่องใกล้ตัว มีเหตุผล และเป็นความรู้ในระดับเดียวกันกับวาทกรรมวิทยาศาสตร์ซึ่งมีฐานะเหนือกว่า โดยตัดเรื่องพิธีกรรมและไสยศาสตร์ออก ปรับเปลี่ยนประเภทตัวบทและลีลาภาษาที่ใช้ นำถ้อยคำจากตัวบทคำพยากรณ์เข้ามาใส่ในบริบทใหม่ เรียบเรียงให้เข้าใจง่ายและทันสมัย ขณะเดียวกันทั้งสองกลุ่มก็พยายามใช้สหบท (intertextuality) คือเชื่อมโยงตัวบทคำพยากรณ์เข้ากับวาทกรรมธรรมะ/ศาสนาและวาทกรรมคำสอนอื่น ๆ ที่มีสถานภาพสูงกว่าในสังคม เพื่อให้หลุดพ้นจากทรศนะที่มองว่าเป็นเรื่องงมงาย สามารถดำรงอยู่ได้อย่างชอบธรรมในสังคมสมัยใหม่

การวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารโดยใช้กรอบ S-P-E-A-K-I-N-G ในบทที่ 3 นี้ ทำให้เห็นภาพรวมของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และพบว่าตัวบทวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตานั้นเกิดขึ้นในสังคมที่คนมีความเชื่อเรื่องโชคชะตาดูอยู่ก่อน และผลิตขึ้นในช่วงเวลาที่คนมีความต้องการแสวงหาทางออก คำตอบ และความมั่นคงทางจิตใจเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ประสบอยู่ในขณะนั้น ประกอบกับบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความของวาทกรรมพยากรณ์ที่มีส่วนทำให้ผู้รับการพยากรณ์ต้องยอมรับในอำนาจของดวงชะตาและอำนาจของหมอดู จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้รับการพยากรณ์พร้อมที่จะ “เชื่อ” คำพยากรณ์และอาจจะ “เปิดรับ” ความคิดต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ได้มากขึ้นด้วย

นอกจากนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารยังช่วยให้มองเห็นวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตาทั้งในแง่การผลิต/กระจายตัวบท และการบริโภค/ตีความตัวบทได้ชัดเจนขึ้น ทำให้มองเห็นอิทธิพลของสังคมสมัยใหม่และการตลาดที่มีผลต่อการผลิตตัวบทคำพยากรณ์ ทั้งยังช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง

ตัวบทคำพยากรณ์กับวาทกรรมอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสังคม โดยเฉพาะการผลิตและตีความคำพยากรณ์ในสื่อสมัยใหม่ที่มีการรวมกันของประเภทตัวบทและวาทกรรมต่าง ๆ รวมทั้งมีการใช้ลีลาที่คล้ายคลึงกันกับข้อเขียนหรือรายการแนะนำเรื่องการใช้ชีวิต (lifestyle) เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น ผลที่ตามมาคือสารที่สื่อผ่านตัวบทคำพยากรณ์รวมถึงอุดมการณ์ต่าง ๆ สามารถแพร่กระจายไปได้ในวงกว้างและมีโอกาสได้รับการถ่ายทอดไปสู่ผู้รับสารได้มากขึ้น

ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะวิเคราะห์อุดมการณ์และกลวิธีทางภาษา เพื่อให้เห็นว่าวาทกรรมการพยากรณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่คนมีความเชื่อเรื่องโชคชะตาอยู่ก่อนนั้นมีอุดมการณ์อะไรที่แฝงอยู่และใช้กลวิธีทางภาษาอะไรบ้างเพื่อสื่ออุดมการณ์นั้น ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 4

กลวิธีทางภาษาที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์

บทนี้จะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์อุดมการณ์ที่พบในตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาและกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อสื่ออุดมการณ์นั้น ๆ จากการศึกษาพบว่าอุดมการณ์ที่สื่อผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตา แบ่งได้เป็น 4 ชุด ได้แก่

- 1) อุดมการณ์โชคชะตา
- 2) อุดมการณ์ความสุข
- 3) อุดมการณ์ว่าด้วยสมาชิกที่พึงประสงค์
- 4) อุดมการณ์ชนชั้น

อุดมการณ์แต่ละชุดจะประกอบด้วยความคิดย่อยซึ่งสื่อผ่านกลวิธีทางภาษา 3 กลุ่มคือ กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่มีอยู่ก่อน กลวิธีการชี้แนะและกลวิธีเสริมการชี้แนะ ซึ่งในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกลวิธีทางภาษาใช้สื่ออุดมการณ์ในตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาโดยยกนำเสนอทีละอุดมการณ์ก่อน จากนั้นจึงจะสรุปกลวิธีทางภาษาที่พบ และสรุปให้เห็นภาพรวมของความคิดย่อยที่ประกอบกันเป็นอุดมการณ์นั้นต่อไป ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

4.1 อุดมการณ์ชะตานิยม (Fatalistic ideology)

แนวคิดเรื่อง “ชะตานิยม⁴” (Fatalism) หมายถึง ความเชื่อที่ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้นถูกกำหนดโดยชะตากรรม⁵ (fate) และเป็นสิ่งที่คนเราไม่สามารถควบคุมได้ เป็นการยอมรับความจริงที่ว่าคนเราไม่สามารถหยุดหรือป้องกันเหตุการณ์ใด ๆ ไม่ให้เกิดขึ้นได้ (“fatalism,” 2005: 303) อาจกล่าวได้ว่า “ชะตานิยม” หมายถึงการเชื่อว่ามนุษย์ไม่มีอำนาจที่จะกำหนดตัวตน การกระทำ และความเป็นไปในอนาคตของชีวิตตนเอง ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นล้วนเป็นพรหมลิขิต⁶ (Destiny) ที่ชะตากรรม (Fate) ได้กำหนดไว้ก่อนแล้ว (Predestination) ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะด้วยอิทธิพลของดวงดาว พระเจ้า เทพเจ้า เทวลีขิต พรหมลิขิต หรือกรรม สุดแท้แต่ความเชื่อของคนในแต่ละสังคมที่แตกต่างกันไป

ไรซ์ (Rice, 2010) อธิบายว่าคำศัพท์ “ชะตานิยม” นี้ ในเชิงปรัชญามักใช้เพื่ออ้างถึงมุมมองที่ว่าคนเรานั้นปราศจากอำนาจที่จะทำสิ่งอื่นใดนอกเหนือไปจากสิ่งที่เราได้กระทำลงไปจริง ๆ (We are powerless to do anything other than what we actually do.) เป็นประเด็นที่มีผู้สนใจอภิปรายกันอยู่เสมอโดยเฉพาะในแง่ที่ว่ามนุษย์นั้นมีเจตจำนงค์เสรี (free will) จริงหรือไม่อย่างไรก็ตามวิทยานิพนธ์นี้ มิได้มุ่งเน้นอภิปรายเกี่ยวกับข้อถกเถียงในเชิงปรัชญาดังกล่าว หากแต่มุ่ง

⁴ ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน สาขาปรัชญา (2 มีนาคม 2545)

⁵ ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน สาขาวรรณกรรม (6 มีนาคม 2545)

⁶ ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน สาขาปรัชญา (2 มีนาคม 2545)

ชี้ให้เห็นว่ามีการถ่ายทอดความคิดเรื่องชีวิตเป็น “สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ก่อน” (Predeterminism) อย่างเป็นระบบผ่านตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตา ด้วยเหตุนี้ การที่คนคนหนึ่งเกิดมาเป็นอะไร เช่น เพศ รูปลักษณ์ อุปนิสัย อาชีพ ชนชั้น สถานภาพทางสังคม ฯลฯ มีความเป็นไปในชีวิตอย่างไร เช่น สุข ทุกข์ หรือแม้แต่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น เป็นมิตร-ศัตรู รักใคร่กลมเกลียว-ทะเลาะเบาะแว้งกัน จึงเป็นสิ่งที่ดูราวกับคงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (inevitable) แต่ก็อาจต่อรองหรือผ่อนปรนได้ หากผู้รับการพยากรณ์ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามคำแนะนำของ “หมอดู”

อุดมการณ์ชะตานิยมนี้แตกต่างจากอุดมการณ์อื่น ๆ ที่พบในแง่ที่ว่า เป็นชุดความคิดที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตาอย่างจริงจัง เพื่อผลิตซ้ำความคิดความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ให้ดำรงอยู่ในสังคม อีกทั้งยังช่วยเพิ่มน้ำหนักให้แก่สารที่หมอดูต้องการจะสื่อ รวมไปถึงอุดมการณ์อื่น ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจด้วย

ข้อที่น่าสังเกตคือสิ่งที่มีอำนาจหรืออิทธิพลกำหนดความเป็นไปในชีวิตมนุษย์ตามความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทยนั้น ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกคือ “ชะตา” หมายถึง “แบบรูปราศีที่บอกดาวพระเคราะห์เดินถึงราศีนั้น ๆ ในเวลาเกิดของคนหรือเวลาสร้างสิ่งสำคัญเช่นบ้านเมืองเป็นต้นที่โหราจารย์คำนวณไว้ โดยแบ่งเป็น 12 ราศีเรียกว่า ดวงชะตา หรือ ดวง, ชตา ก็ว่า。” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 351) ในที่นี้อาจหมายรวมถึง “สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า” รูปแบบอื่น ๆ เช่น อิทธิพลของไฟ ลายมือ ตัวเลข ฯลฯ ได้ด้วย และส่วนที่สองคือ “กรรม” หมายถึง “การกระทำที่ส่งผลร้ายมาในปัจจุบัน หรือซึ่งจะส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 15) ซึ่งเป็นแนวคิดในทางพุทธศาสนา การที่ในภาษาไทยมีคำว่า “ชะตากรรม” ใช้ย้อมแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องอิทธิพลของดวงดาวและการกระทำในอดีตหรือปัจจุบันที่มีผลต่อความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์อยู่ไม่น้อย ดังจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุป อุดมการณ์ชะตานิยม เป็นชุดความคิดที่ถือว่าชีวิตของมนุษย์นั้นถูกกำหนดไว้ก่อน ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เราสามารถใช้ “ชะตากรรม” เป็นคำอธิบายที่มีความสมเหตุสมผล (rationality) ให้แก่ทุกเรื่องและเป็นที่ยอมรับกันได้โดยทั่วไป เช่น ดาวพฤหัสบดีทำให้สุขภาพแข็งแรง ดาวพุธทำให้ใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ดาวราหูในเรือนศุภะทำให้ท่านเป็นคนมักง่ายไม่มีระเบียบ เป็นต้น

อุดมการณ์ชะตานิยมมีบทบาทสำคัญในแง่ที่ทำให้อุดมการณ์อื่น ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นดูราวกับเป็นเรื่องธรรมชาติ (Naturalization) เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาให้ต้องเป็นเช่นนั้นเอง จนผู้รับการพยากรณ์ไม่ทันฉุกใจสงสัย ตั้งคำถาม ปฏิเสธ หรือโต้แย้ง จึงอาจมีส่วนช่วยชักจูงให้ผู้รับการพยากรณ์เปิดรับอุดมการณ์หรือความคิดอื่น ๆ ได้โดยง่าย ยิ่งผู้รับการพยากรณ์เชื่อเรื่องอำนาจของ “ชะตากรรม” มากเท่าใด ก็ยังมีแนวโน้มที่จะปฏิเสธเสรีภาพในการเลือกที่จะจัดการชีวิตของตนเอง และยอมรับระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านตัวบทคำพยากรณ์ว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วได้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ อุดมการณ์ชะตานิยมจึงไม่เพียงแต่เป็นชุดความคิดที่มีการผลิตซ้ำและถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตาเท่านั้น หากแต่ยังเป็นชุดความคิดที่ช่วยเสริมแรงให้อุดมการณ์อื่น ๆ สามารถทำหน้าที่เป็นเจ้าทางความคิด (hegemony) ของคนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

สิ่งที่อ้างอิงถึง	ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อ้างอิงถึง
	อ้างอิงชีวิตและความเป็นไปในชีวิตที่เกิดจากการกำหนดล่วงหน้า ดวง เกณฑ์ องค์กรเกณฑ์ เกณฑ์ชะตา เกณฑ์ดี เกณฑ์ร้าย จิ้งหะวะ โชค ราชาโชค โชคดี โชคร้าย โชคไม่ดี โอกาส ผล ลาก โชคลาก ลากผล ฤกษ์ งามยามดี ฤกษ์มงคล เคราะห์ เคราะห์กรรม ปาฏิหาริย์ อัศจรรย์
อ้างอิง “หมอดู” หรือผู้พยากรณ์	หมอ แม่หมอ อาจารย์ ชินแส
อ้างอิงตัวผู้รับการพยากรณ์	เจ้าชะตา เจ้าเรือน ชาวเมษ คนปีฉลู คนเกิดวันจันทร์ ชาวดิน คนธาตุไฟ

ตาราง 6 ตัวอย่างคำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้คำศัพท์อ้างอิงถึงสิ่งที่มีอำนาจกำหนดชะตากรรม เช่น ราศี ดวงดาว ตำแหน่งการโคจรของดวงดาว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า ไฟ ซึ่งสื่อถึงความเชื่อโหราศาสตร์ และการพยากรณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้วในสังคม ซึ่งเมื่อนำไปพิจารณาประกอบกับกลวิธีภาษาอื่น ๆ เช่น การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน หรือเมื่อไปปรากฏในโครงสร้างประโยคที่มีความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล ก็จะช่วยให้เห็นความคิดเรื่องอำนาจที่เหนือกว่าและการยอมรับในอำนาจนั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (25) ท่านจะทำอะไรก็ตามจะมีผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือเรื่อง
ทรัพย์สินและดูแลกิจการของท่าน ดาวอังคารในเรือนที่ห้า
ส่งผลเป็นอย่างมาก ในอำนาจของดาวนั้น ดาวพุธในเรือนที่
เก้า จะเจรจาสิ่งใดก็มีความเชื่อถือ ความรักสดชื่น
(ธนันันท์)
- ตัวอย่าง (26) ท่านได้ข่าวสารข้อมูลที่รับโดยหูและสายตา เกตุในราศีของ
ท่านทำมุมกับดาวพุธ เมืองศกเท่ากับศุกร ไม่ควรยุ่งกับเงิน
ก้อนใหญ่และก้อนหินสินใด ๆ อีกหน่อยท่านก็จะรวยใหญ่
แล้ว ใจเย็นหน่อยครับ (ทรัพย์สิน สนวนพลู)
- ตัวอย่าง (27) กลางเดือนนับได้ว่าได้ฤกษ์งามยามดี สำหรับกรกฎสาว
กรกฎหนุ่มซึ่งกำลังรอคนในฝัน เพราะระหว่างนั้น เรือน
สำคัญได้รับกระแสจากดาวศุกรเคราะห์เต็มแรง มากน้อยแค่
ไหนนะถึงจะซังดวงวัดเป็นถึงเป็นหาบไม่ได้ แต่ผมเชื่อสนิท
ใจเลยว่าอิทธิพลของเทพีวินัส จะกระตุ้นให้พลุ่งพล่านมี
อารมณ์โรแมนติกจนเหลือรับ! (โสรัจจะ นวลอยู่)
- ตัวอย่าง (28) องศาของดวงดาวในพื้นที่ดวงยังคงเดินแบบไม่มีทิศทาง เดือน
นี้สาวพิจิกไม่ควรเริ่มต้นสิ่งใหม่ไม่ว่าจะเรื่องเรียนหรือ
เรื่องงานรวมทั้งการลงทุน (พันดาว)
- ตัวอย่าง (29) ดวงดาวแรงมาก! การงานจะได้รับผลกระทบจากเรื่องของ
คำพูด ความรักอย่าเอาแต่ใจตัวเองจนมากเกินไป (ทศพร
ศรีตุลา)

ตัวอย่าง (30) ดวงดี เรื่องงาน เรื่องเรียน ต้องบอกกว่าดีมาก ๆ เรื่องไม่คาดฝันบางอย่างจะเกิดกับคุณแบบปาฏิหาริย์ เช่น สอบได้ที่ 1 ของห้องหรือคณะ ผลงานที่ส่งเข้าประกวดได้รับรางวัลชนะเลิศ (พันดาว)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ารูปภาพที่ใช้อ้างอิง “โชคชะตา” มักปรากฏในตำแหน่ง “เหตุ” ของประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล การอ้างอิงในตัวอย่างข้างต้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโชคชะตากับความเป็นไปในชีวิตมนุษย์ ซึ่งบางครั้งผู้รับการพยากรณ์เองก็อาจไม่เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ้างอิง เพียงแต่อ่านข้ามหรือ “ผ่านตา” และอาศัยการปรากฏของรูปภาพดังกล่าวเพื่อยืนยันความเกี่ยวข้องและอำนาจของชะตากรรมที่มีต่อชีวิตของปัจเจกบุคคลเท่านั้น การยอมรับการมีอยู่ของความคิดความเชื่อเรื่องโชคชะตา จึงเท่ากับเป็นยอมรับเนื้อหาการพยากรณ์ในส่วนที่ตามมาโดยไม่ตั้งคำถามถึงความสมเหตุสมผล (rationality) ไปด้วย

นอกจากนี้ยังพบการอ้างอิงผู้รับการพยากรณ์โดยใช้คำที่มีความหมายอ้างอิงกลุ่มบุคคลตามเงื่อนไขในการพยากรณ์ต่าง ๆ วัน เดือน ปีเกิด ราศี ปีนักษัตรธาตุ และเพศ เช่น ชาวราศีเมษ ชาวมังกร คนที่เกิดปีชวด คนปีฉลู คนเกิดวันจันทร์ ชาวดิน คนธาตุไฟ กรกฎสาว กรกฎหนุ่ม ซึ่งเป็นการการอ้างอิงแบบเหมารวมโดยไม่สนใจเรื่องความแตกต่างหรือความเป็นปัจเจกบุคคล ขณะเดียวกันก็สื่อลบลบว่าการจัดกลุ่มคนในสังคมตามเงื่อนไขในการพยากรณ์นั้นเป็นความเชื่อที่มีร่วมกันอยู่ก่อนและวัน เดือน ปีเกิด ราศี ปีนักษัตรธาตุ และเพศ สามารถกำหนดชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของคนได้จริง

ข. การใช้คำที่มีความหมายแสดงการยืนยัน

จากการศึกษาตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาพบว่าการเลือกใช้คำที่มีความหมายแสดงการยืนยัน เพื่อย้ำว่าเหตุการณ์หนึ่ง ๆ จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ไม่มีทางเปลี่ยนแปลง เป็นการยืนยันอำนาจของดวงชะตาว่าสามารถจะกำหนดความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์ได้ คำศัพท์ที่พบ เช่น ร้อยทั้งร้อย รับรอง แน่นอน ชัวร์ ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อ พันธง คอนเฟิร์ม ไม่มีทาง ซึ่งนอกจากจะสื่อถึงอำนาจเบ็ดเสร็จของชะตากรรมในการกำหนดชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์ ขณะเดียวกันก็เป็นการยืนยันความสามารถและอำนาจในการเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับชะตากรรมของหมอดูผู้พยากรณ์ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (31) เงินไม่พอใช้แน่นอน เตรียมหาสำรองไว้ได้ จะใช้จ่ายเพื่อการเที่ยวเตร่เลี้ยงอาหารหรือซื้อของขวัญ ท่านจะทำเงินก้อนใหญ่หาย ต้องระวังเงินและกระเป๋าตังค์ไว้ให้ดีมาก ๆ (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (32) ถ้าจะเอ็นทรานซ์ จะสมัครสอบเป็นแอร์ สจ๊วต ตำรวจ นักบิน ศุลกากร อัยการ เนติฯ ผู้พิพากษาสมัครไปเลยได้ ชัวร์ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

- ตัวอย่าง (33) ดารานักแสดงตลอดจนคนที่ทำธุรกิจธุรกรรมด้านอาหารของกินของใช้ เริ่มมีความสำเร็จ เริ่มมีความเจริญก้าวหน้า จะประสบความสำเร็จสมหวังสมปรารถนา เพราะจังหวะนี้ถือว่าเป็นจังหวะที่ดีและโดดเด่นในดวงชะตา... พินธงครับ!!! (ลักษณะ เรขานิเทศ)
- ตัวอย่าง (34) สาวราศีสิงห์ร้อยทั้งร้อยมักมีทุกข์เพราะความคิดและคำพูดของตัวเอง ถ้าลดความหวาดระแวงลงบ้างคุณจะเป็นคนที่มีความสุขมากคนหนึ่ง (พินดาว)
- ตัวอย่าง (35) ถ้ายังไม่มืรัก แต่กำลังเฝ้ามองหมายปองใครอยู่ จะมีเหตุที่ทำให้ท่านดูตกต่ำในสายตาของผู้เป็นที่หมายปองของท่าน จึงขอให้ระวังสำรวมกิริยาวาจาให้มาก คนที่กำลังมีความรัก จะทำการบางอย่าง ที่ทำให้คนรักหรือคนต่างเพศเข้าใจผิด เกิดความไม่พอใจได้ง่าย เรื่องร้ายเหล่านี้ย่อมไม่มีทางแก้ไข ให้กลายเป็นดีได้ ทางที่ดีคือระวังตัวเอง อย่าเห็นแก่สนุก ตลก คะนอง ให้ระวังเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือเกิดเรื่องวุ่นวาย โดยมีคนต่างเพศเป็นสาเหตุ โหระอุตราชาต)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายแสดงการยืนยันเพื่อให้ผู้รับการพยากรณ์เกิดความมั่นใจในอำนาจของดวงชะตา ขณะเดียวกันก็มั่นใจในความรู้ความสามารถของหมอดูที่จะ “ถอดรหัส” ของดวงชะตาเพื่ออ่านความเป็นไปในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์ได้อย่างแม่นยำด้วย

4.1.1.1.2 การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน

จากการศึกษาพบว่า นอกเหนือจากการเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีอำนาจกำหนดชะตากรรม ซึ่งสื่อมูลบทว่ามีอุดมการณ์เช่นนั้นอยู่ในสังคมแล้ว เมื่อพิจารณาถ้อยคำที่ปรากฏร่วมกับรูปภาษาที่ใช้อ้างถึงดังกล่าว จะพบว่ามีกำหนัดบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างชะตากรรมกับผู้รับการพยากรณ์ ไว้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างรายการคำปรากฏร่วมในตารางต่อไปนี้

คำหลัก	คำที่ปรากฏร่วม	
กลุ่มความหมาย	กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
ชะตากรรม	การเคลื่อนที่หรือตำแหน่งของดวงดาว	เคลื่อนที่ เคลื่อนย้าย ย้าย เดิน เดินหน้า ถอยหลัง โคจร สถิต ทับ กุม เล็ง
	การกระทำที่ส่งผลต่อผู้อื่นหรือสิ่งอื่น	ดลบันดาล ส่งผล มีอิทธิพล ช่วย เกื้อหนุน กระตุ้น มีคุณ ให้คุณ ให้โทษ เป็นอริ
ผู้รับการพยากรณ์	การเชื่อฟัง	เชื่อ ฟัง
	สภาวะทางจิตใจ	มีสติ อดทน ทน ใจเย็น ทำใจ อดใจรอ
	การป้องกัน	วางแผนชีวิต ระวัง ป้องกัน เตรียมรับมือ ผ่อนหนักให้เป็นเบา

คำหลัก	คำที่ปรากฏร่วม	
กลุ่มความหมาย	กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
	การแก้ไข	แก้ไข แก้ไขปัญหา แก้เคล็ด เสริมชะตา เสริมมงคล ทำบุญ ทำสังฆทาน อธิษฐาน
	การใช้ประโยชน์ จากจังหวะและเวลา	จับจังหวะ หาโอกาส ฉวยโอกาส
	การใช้ความสามารถ ของตนเอง	ช่วยตัวเอง พยายาม ขยันไขว่คว้า เอาชนะ
	การต่อต้าน	ผืนดง ฝ่าดง

ตาราง 7 ตัวอย่างถ้อยคำที่มักปรากฏร่วมกันกับถ้อยคำอ้างถึงเรื่อง “ชะตากรรม”

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าชะตากรรมนั้นจะทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของคนทั้งในด้านดีและด้านร้าย โดยผู้รับพยากรณ์นั้นเป็นฝ่ายที่ต้อง เชื่อ ฟัง เท่านั้น ไม่มีอำนาจในการในการต้านทานหรือหลีกเลี่ยงได้เพราะแม้แต่ความสามารถหรือสติปัญญาก็เป็นสิ่งที่ชะตากรรมกำหนดมาแล้วเช่นเดียวกัน แต่ก็อาจ วางแผนชีวิต ระวัง ป้องกัน เตรียมรับมือ เพื่อ ผ่อนหนักให้เป็นเบา ทดระยะเวลาในการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาออกไปได้หรือ อดทน อดใจ รอ จนว่าเรื่องร้ายจะผ่านพ้นไป ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงให้เห็นการปรากฏร่วมดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

- ตัวอย่าง (36) ท่านมีเหตุในราศีตุลเล็งเสาร์ราศีเมษ พบเห็นคนปากจัดควรหลีกเลี่ยงไกล ๆ อย่าไปปะทะกรรมกับพวกเขา เสาร์จะย้ายเข้ามาเดินในราศีท่าน ผลอ ๆ จะมีน้ำหนักร่างสูงเป็นสองเท่าสามเท่า (ทรัพย์สิน สวนพลู)
- ตัวอย่าง (37) 22 ม.ค.-20 ก.พ.เป็นช่วงเวลาแห่งความโชคดี ที่โบราณว่าคนดวงจะดี ทำอะไรก็ดีไปหมด อิทธิพลของดาวแห่งความสำเร็จยังส่งผลจากเดือนก่อนถึงเดือนนี้...ที่อ่อนกำลังน้อยเป็นดาวความรัก (พันดาว)
- ตัวอย่าง (38) การเงินทองของท่านรายได้มันเหมือนน้ำ เต็มก็ขึ้นเตี้ยก็ลง สุดแต่ดวงดาวจะบันดาล อย่าประมาท (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (39) เดือนนี้พื้นชะตาของคุณได้ดาวเคราะห์ซึ่งสามารถเกื้อหนุนให้เกิดความสุขทางโลกก็เข้ามาอยู่ในแ่งมุมที่ดี (โสรัจจะ นวลอยู่)
- ตัวอย่าง (40) ที่อยากมีลูก พยายามอย่างสาหัสแล้วไม่ติด ไปทำสังฆทานพร้อมอาหารเจ กลัวย้ำว่าอุทิศให้ท่านเจ้าคุณนรฯ วัดเทพศิรินทร์ และอธิษฐานจะสมหวัง (ไพศาล ซอยพิบูล เวศม์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้คำปรากฏร่วมที่แสดงว่าการเคลื่อนที่และตำแหน่งของ “ชะตา” มีอำนาจกำหนดชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์ได้ โดยผู้รับการพยากรณ์ต้องเป็นฝ่ายรับผลที่เกิดขึ้นเท่านั้น การรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตได้ล่วงหน้าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือห้ามเหตุการณ์นั้น ๆ ไม่ให้เกิดขึ้นได้ แต่ก็ช่วยให้เตรียมตัวรับมือกับปัญหาหรือช่วยให้ทำใจ/เตรียมใจยอมรับสิ่งที่เกิดแล้วหรือจะเกิดได้ดีขึ้น คนจึงเข้าหาหมอดูเพื่อจะได้สามารถเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของตน

4.1.1.2 การใช้มูลบท (Presupposition)

มูลบท หรือความเชื่อที่มีอยู่ก่อน (Presupposition) หมายถึงสมมติฐานเบื้องหลังถ้อยคำ เป็นสิ่งที่ใช้เพื่อสื่อว่ามีความรู้หรือความเชื่อบางอย่างอยู่เบื้องหลังคำแต่ไม่ได้พูดออกมา (Mey, 1993) การที่เรายอมรับถ้อยคำหนึ่ง ๆ ก็เท่ากับเรายอมรับมูลบทที่แฝงอยู่เบื้องหลังถ้อยคำนั้น ๆ ด้วย

แฟร์คลัฟ (อ้างใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 89) กล่าวถึงบทบาทของมูลบทในการสื่ออุดมการณ์ว่า การนำเสนอข้อมูลในรูปของมูลบทคือการ “อ้าง” ว่าข้อมูลนั้น ๆ เป็นความเชื่อที่มีร่วมกันอยู่ก่อน

เนื่องจากมูลบทเป็นสิ่งที่แอบแฝงอยู่ บางครั้งผู้ใช้ภาษาจึงไม่ได้ตระหนักว่ามูลบทของคำคืออะไร การตีความมูลบทในวาทกรรมการพยากรณ์จึงช่วยให้ทราบว่านักพยากรณ์ได้ผลิตซ้ำและถ่ายทอดชุดความคิดอะไรบ้าง จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม และการที่ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับคำพยากรณ์นั้น ก็เท่ากับว่ายอมรับมูลบทที่แฝงอยู่ในคำพยากรณ์โดยอาจไม่ทันลึกลับหรือตั้งคำถามว่ามูลบทนั้นเป็นเรื่องจริงหรือจำเป็นต้องปฏิบัติเช่นนั้นจริงหรือไม่

รูปภาพสื่อมูลบทที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับในการมีอยู่ของชะตากรรมที่พบจากกลุ่มข้อมูลได้แก่ รูปภาพที่ใช้อ้างถึง และการใช้คำกริยาที่บ่งว่าส่วนเติมเต็มเป็นจริง

4.1.1.2.1 รูปภาพที่ใช้อ้างถึง (referring expression/definite descriptions)

เมื่อเรากล่าวถึงถ้อยคำที่มีรูปภาพอ้างถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ย่อมสื่อว่า “สิ่งนั้นมีอยู่” (ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 85) ในวาทกรรมการพยากรณ์จะปรากฏการใช้ถ้อยคำเพื่ออ้างถึงสิ่งที่มีอำนาจกำหนดชะตากรรม เช่น ดวงดาว ไฟ เทพเจ้า ธาตุ โดยตลอดในฐานะที่เป็น “ต้นเหตุ” ที่ทำให้คนแต่ละคนมีบุคลิกลักษณะหรืออุปนิสัยอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทำให้เกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ขึ้น และมีการใช้ถ้อยคำอ้างถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะโชคชะตา กำหนด โดยจากการศึกษาพบว่ามีการใช้นามวลีสื่อมูลบทโดยอ้างถึงสิ่งที่ถูกกำหนดมาก่อนแล้วโดยโชคชะตา เช่น นิสัย ลักษณะ และอารมณ์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (41) ความใจดีและใจอ่อนของสาวเมณุนทำให้สาวราศีนี้มักมีเรื่องเดือดร้อนจากปัญหาที่ไม่ใช่เรื่องของตัวเองอยู่บ่อย ๆ
(พินดาว)

ตัวอย่าง (42) ความรักเป็นเรื่องเดียวที่คุณไม่ค่อยสมหวัง ส่วนใหญ่มักดูดีในช่วงแรก แต่สุดท้ายก็มีอันเลิกราเป็นธรรมดาของสาวพิจิก
(พินดาว)

ตัวอย่าง (43) ชาวราศีนี้บางท่านอาจได้ผู้ร่วมงานใหม่ ๆ หรือลูกค้าใหม่ที่
เป็นชาวต่างชาติ คนที่ดวงชะตาต้องกัน อาจมีความสัมพันธ์
ลึกซึ้งกันก็เป็นได้ (โหราอุตตราชาตม)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้นามวลี เช่น *ความใจดีและใจอ่อนของของสาวเมถุน มีอัน
เลิกราเป็นธรรมดาของสาวพิจิก และ คนที่ดวงชะตาต้องกัน* เพื่อแนะนำความว่ามีคุณสมบัติเฉพาะของ
คนหรือกลุ่มคนที่ถูกกำหนดก่อนแล้วตามวันและเวลาเกิดอยู่จริง เป็นการ “อ้าง” ว่าข้อมูลที่กล่าวถึง
นั้นเป็นความเชื่อที่มีร่วมกันอยู่ก่อน และเบี่ยงเบนความสนใจของผู้รับสารให้มุ่งไปที่ผลลัพธ์ของคำ
พยากรณ์มากกว่า จนอาจไม่ทันได้ระวังว่ามีการอ้างถึงอำนาจของชะตากรรมในการ กำหนดชีวิตและ
ความเป็นไปในชีวิตของคนแฝงอยู่

รูปภาพอ้างถึงอีกกลุ่มหนึ่งที่พบคือการใช้ถ้อยคำอ้างถึงชีวิตและความเป็นไปในชีวิตที่
ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า อาทิ *เกณฑ์ จังหวะ และ โอกาส* ซึ่งแนะนำความว่ามีช่วงเวลา “เหมาะสม” และ
“ไม่เหมาะสม” ในการใช้ความรู้ความสามารถหรือเลือกทำ-ไม่ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเลือกได้ถูกต้อง
และสอดคล้องกับช่วงเวลาโชคชะตาที่กำหนดก็จะมีโอกาสได้รับในสิ่งที่ต้องการหรือประสบ
ความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ผู้รับพยากรณ์จึงจำเป็นต้องได้รับการชี้แนะและคำแนะนำจากผู้รู้หรือ
ผู้เชี่ยวชาญคือ “หมอดู”

ตัวอย่าง (44) ความรัก เป็นจังหวะที่โชคดีมาก มีความสุขสมหวังดีมาก มี
เกณฑ์พบคนถูกใจจนอาจตกลงปลงใจถึงตกลงแต่งงาน
ความรักที่ดีเกิดจากรักแรกพบก็ได้ (อรรณวิโรจน์ ศรีตุลา)

ตัวอย่าง (45) การเงิน มีเกณฑ์ต้องจ่ายค่าเสริมสวยเพื่อปรับเปลี่ยนลุค
ทั้งเสื้อผ้าหน้าผมให้ดูน่าเชื่อถือ แต่ก็ต้องดูแลเด็กในคราว
เดียวกันด้วย ซึ่งเป็นโจทย์ที่ยากแต่สุดท้ายคุณก็สามารถ
จัดการให้สวยลงตัวได้สำเร็จ (ELLE)

ตัวอย่าง (46) ในเดือนกันยายนชาวราศีสิงห์จะมีโอกาสประสบความสำเร็จ
และมีข่าวดี ในจังหวะนี้ท่านจะเป็นตัวของตัวเอง คิดออก
บอกถูกและทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตั้งใจปรารถนา เป็นจังหวะที่
โดดเด่นในดวงชะตาที่จะเกิดความสมปรารถนาเป็นมงคล
ให้ท่านมีความตั้งใจ คิดดีทำดีและพูดดี จะประสบ
ความสำเร็จอย่างแน่นอนครับ (ลักษณ์ เรขานิเทศ)

ตัวอย่าง (47) จังหวะนี้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนเป็น
อย่างมาก หากมีการสอบแข่งขันสิ่งใดก็จะมีผลเป็นที่น่า
พอใจ แต่ก็ต้องไม่ลืมที่จะขยันหมั่นเพียรอ่านหนังสือด้วยนะ
ครับ เพราะยิ่งอ่านจะจำได้ดี เข้าใจได้ดีในช่วงนี้ (ลักษณ์
เรขานิเทศ)

ตัวอย่าง (48) นาน ๆ จะมีความคิดเพื่อฝัน ความตั้งใจอยากจะทำอะไร
บางอย่างจริง ๆ จัง ๆ เสียที่ ช่วงนี้พอคิดได้ให้รับลงมือแล้ว
ฝันจะเป็นจริง (คทา ชินบัญชร)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการอ้างถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมในการใช้ความรู้ความสามารถ
การเลือกทำสิ่งต่าง ๆ หรือแม้แต่การเป็นตัวของตัวเอง ขณะเดียวกันก็แฝงการแนะนำความด้วยว่ามี
ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งหากผู้รับการพยากรณ์เชื่อในคำพยากรณ์ ก็เท่ากับยอมรับ
ว่าโชคชะตามีอำนาจกำหนดความเป็นไปของชีวิตในแต่ละช่วงเวลาได้ด้วยเช่นกัน โดยที่ผู้รับการ
พยากรณ์ไม่มีอำนาจในการควบคุมหรืออำนาจตัดสินใจในชีวิตด้วยตนเอง เพราะถึงแม้ผู้รับการ
พยากรณ์จะมีสิทธิ์เลือกก็เพราะโชคชะตาเปิดโอกาสให้ได้เลือก หรือถ้าจะใช้ความรู้ความสามารถก็
ควรใช้ให้สอดคล้องกับการกำหนดของโชคชะตาด้วยเพื่อจะได้รับการส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จ
หรือสมความปรารถนา

4.1.1.2.2 การใช้คำกริยากลุ่มแนะนำความ (implicative verbs)

นอกเหนือจากการอ้างใช้ถ้อยคำถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตของปัจเจก
บุคคล เช่น *เกณฑ์* *จังหวะ* และ *โอกาส* แล้ว จากการศึกษายังพบการใช้คำกริยากลุ่มแนะนำความ
(Implicative verbs) ด้วย

ตัวอย่าง (49) ชีวิตทุกชีวิตที่เกิดมาในโลกใบนี้ ถ้าสามารถฝักดวงฝันดวง
แก้เคล็ดเสริมชะตาให้มีความรุ่งเรืองร่ำรวย มีสุขภาพที่
แข็งแรง และอายุยืนได้ ป่านนี้คนที่ร่ำรวยที่สุดในโลกนี้
น่าจะเป็นหมอดู คนแก่อายุยืนที่สุดก็น่าจะเป็นโหราจารย์
แล้ว (ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล)

ตัวอย่าง (50) จึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยทำนายดวง
ชะตาของแต่ละท่านในภาพรวมว่าปีนี้จะดีหรือร้ายอย่างไร
เพื่อเตรียมความพร้อมในการระวังป้องกัน ลดการสูญเสีย
หรือไขว่คว้าหาโอกาสดี ๆ ได้อย่างทันท่วงที (มาศ เคหาสน์
ธรรม)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้คำว่า *ฝัน ฝัก* ซึ่งหมายถึงการทน ต้านทาน หรือเคลื่อน
ต่อไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามแรงที่กระทำเข้ามาหาตัว การใช้คำเหล่านี้สื่อมูลบทว่ามีอำนาจที่ควบคุม
ทิศทางเคลื่อนที่ของผู้รับการพยากรณ์ และมีแรงมากกว่าตัวผู้รับการพยากรณ์เอง นอกจากนี้
ยังพบการใช้คำว่า *ทันท่วงที* ซึ่งสื่อมูลบทว่ามีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดไว้อีกก่อน ทั้งสองตัวอย่าง
นี้ต่างสะท้อนให้เห็นความคิดเรื่อง “อำนาจ” และ “การควบคุม” ของโชคชะตาที่มีต่อชีวิตของคน

4.1.1.3 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล

การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่ใช้ในการ
โน้มน้าวใจให้ผู้อ่านคล้อยตามความคิดที่ผู้เขียนเสนอ ประโยคแสดงเหตุผลจะประกอบด้วย 2 ส่วน

สื่อส่วนที่มีเนื้อความกล่าวถึงเหตุและส่วนที่มีเนื้อความกล่าวถึงผล อาจจะมีหรือไม่มีคำเชื่อมระหว่างประโยคทั้งสองส่วนก็ได้ คำเชื่อมที่ใช้ในประโยคแสดงเหตุผล เช่นคำว่า *เพราะ* *เนื่องจาก* *เนื่องด้วย* *ด้วย* *ทำให้* ฯลฯ

ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลที่พบแบ่งเป็น 2 แบบ แบบแรกคือ อังการเคลื่อนที่หรืออิทธิพลของดวงชะตาเป็นเหตุ และชี้ให้เห็นว่ารูปลักษณ์ นิสัย พฤติกรรมของผู้รับการพยากรณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นผล แบบที่สองคืออังกการกระทำของผู้รับการพยากรณ์ที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นภายใต้อิทธิพลของโชคชะตาเป็นเหตุ แล้วอังกเหตุการณ์ที่กำลังพยากรณ์หรือเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าเป็นผล มีทั้งที่เป็นผลจากการปฏิบัติตามและที่เป็นผลจากการไม่ปฏิบัติตามการกำหนดของดวงชะตา หรือตามคำแนะนำของผู้พยากรณ์

- ตัวอย่าง (51) ชาวราศีมังกรเป็นธาตุดิน อิทธิพลของไฟคือ The Devil เพราะฉะนั้นชาวมังกรจะซีเรียส เคร่งครัด เอาจริงเอาจังกับชีวิต ทุกอย่างเป็นตารางสอนไปหมด เป็นคนทำอะไรสม่าเสมอไม่จับจด รู้จักเก็บ รู้คุณค่าของเงิน ไม่ชอบเสี่ยง ชาวราศีนี้มักไม่ชอบการค้าขาย บ้างก็ว่าทุ่มเทกับชีวิตจิตใจ หมกมุ่นกับงานจนเกิดขีดปกติ ข้อดีจึงตกอยู่ที่ความเป็นคนมีระเบียบวินัยนั่นเอง (คทา ชินบัญญัติ)
- ตัวอย่าง (52) สาวกุมภ์ เดือนนี้ให้ระวังเรื่องเอกสารสัญญา ถ้าเป็นไปได้ให้ชะลอไปก่อน ไม่ว่าจะเป็นการซื้อบ้าน หรือซื้อรถ หรือแม้แต่กู้เงิน เพราะดาวบางดวงที่โคจรเล็งลัคนาราศีเกิดของคุณส่งกระแสความแรงในทางที่ไม่ค่อยเป็นคุณสักเท่าไร เลื่อนไปสักเดือนสองเดือนให้ทุกอย่างคลี่คลายจะดีกว่า (พันดาว)
- ตัวอย่าง (53) ท่านที่ยังโสดหรือเป็นหม้าย และยังไม่มียรัก ยังไม่มีจังหวะที่จะพูดเรื่องรัก เพราะระยะนี้ดวงดาวเรื่องคู่ยังไม่เรียงแสง (โหรอุตตราชาตม)
- ตัวอย่าง (54) ดวงดาวร้าย ๆ ในเรื่องความรักกำลังจะโคจรออกไป ส่งผล ให้ปัญหาของคนที่มีคู่แล้วจะคลี่คลายลง แต่ถ้าคนที่กำลังคบหาอยู่ ดูเหมือนจะไม่ดี คนโสดมีโอกาสได้พบเจอกับคนที่จริงใจ (ทศพร ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (55) แม้ตัวท่านจะมีเสน่ห์เพราะดาวศุกร์กุมในราศีของท่านจุดอินทภาษในราศีกุมจะดีในเรื่องการเงิน ดาวพฤหัสบดีทำให้ สุขภาพแข็งแรง ความคิดดีคู่สัญญาหรือเพศตรงข้ามจะทำให้ยุ่งยากใจ ดาวอาทิตย์ ดาวพุธทำให้ ใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น (ธันธันท์)

- ตัวอย่าง (56) ควรหาโอกาสเดินทางไปไหว้พระปางนาคปรกที่วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน เพราะดาวเสาร์ทับดวงชะตาของท่านอยู่แล้วควรมีราหูทรงครุฑแขวนคอ เพราะราหูนั้นเป็นมิตรกับเสาร์ จะได้ขจัดปัดเป่าเรื่องร้าย ๆ ให้คลายไป (ลักษณะเรขานิเทศ)
- ตัวอย่าง (57) ธุรกิจการงานและการศึกษาจะส่งผลดีด้วยตำแหน่งของศุภเคราะห์หลายดวง (โสรจ์จะ นวลอยู่)
- ตัวอย่าง (58) เนื่องจากวันที่ 5 ดาวพฤหัสบดีและวันที่ 20 มีสุริยคราสวงแหวน วันที่ 1-16 ทำให้คุณได้รับเลือกหรือเป็นดารารับเชิญ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่ามีกรกล่าวถึงอิทธิพลของไฟและการเคลื่อนที่ของดวงดาวในฐานะที่เป็นสาเหตุให้คนเกิดมามีลักษณะ อุปนิสัยและวิถีชีวิตต่าง ๆ กันไป รวมทั้งเป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรม การกระทำ ความคิดความรู้สึก ตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นในชีวิตของผู้รับพยากรณ์ การอ้างเหตุผลนี้ บางครั้งก็เป็นการแสดงชุดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน โดยจะอ้างการเคลื่อนที่หรืออิทธิพลของดวงชะตาเป็นเหตุตั้งต้นหรือละข้อความที่กล่าวถึงดวงชะตาไปเสียก็ได้ ตัวอย่างเช่น

- ตัวอย่าง (59) เดือนนี้ท่านจะเดือดร้อนเรื่องเงิน โดยเฉพาะเรื่องเงินที่มีใช้ของท่าน อย่าตัดสินใจโดยไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบ มีแนวโน้มจากดวงดาวว่าท่านจะกล้าได้กล้าเสียโดยไม่สมเหตุสมผล (โหรอุตตราชาต)

[ดวง > กล้าได้กล้าเสียโดยไม่สมเหตุสมผล > เดือดร้อนเรื่องเงิน]

- ตัวอย่าง (60) บางครั้งงานที่เคยทำได้ง่าย ๆ กลับกลายเป็นเรื่องยาก เพราะผู้หลักผู้ใหญ่เกิดอาการไม่ปลื้มกัน ทำให้ต่างฝ่ายต่างไขว่พลังความใหญ่ ความเป็นเจ้าพ่อเจ้าแม่กันวุ่นวายไปหมด (ELLE)

[ดวง > ผู้ใหญ่ไม่ปลื้มกัน > ไขว่พลังความใหญ่ > งานง่ายกลายเป็นเรื่องยาก]

- ตัวอย่าง (61) การงานยังติดขัด มีอุปสรรค ทำไม่ได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นเหตุให้ถูกตำหนิ หรือโยกย้ายเปลี่ยนแปลงงาน สาเหตุเกิดจากไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (โหรอุตตราชาต)

[ดวง > หน่วยงานไม่ให้ความร่วมมือ > งานติดขัด > ถูกตำหนิ/โยกย้าย]

การเลือกใช้ประโยคแสดงเหตุผลโดยระบุว่าโชคชะตาเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ขึ้นในชีวิตของมนุษย์ได้โดยไม่ถูกตั้งคำถามนั้น มีนัยที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) ทำให้ความเชื่อเรื่องโชคชะตากลายเป็นสิ่งที่มิใช่เหตุผล ไม่ใช่เรื่องงมงาย เราสามารถใช้โชคชะตาอธิบายที่มาที่ไปของ

สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้และคนทั่วไปก็ยอมรับ และ 2) เป็นการยอมรับความคิดที่ว่าทุกอย่างได้ถูกกำหนดมาก่อนแล้วโดย “บางสิ่งบางอย่าง” ที่มีอำนาจเหนือกว่าว่าจะต้องเป็นอย่างที่เป็นอยู่ เช่น รูปลักษณ์ อุปนิสัย พฤติกรรม การกระทำ ความคิด วิถีชีวิต การตัดสินใจ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ไปจนกระทั่งถึงกลุ่มสังคมที่สังกัด สถานภาพทางสังคม บทบาทและปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม อาจกล่าวได้ว่าการยอมรับอำนาจการควบคุมแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (Authoritarianism) ของโชคชะตาเท่ากับเป็นการปฏิเสธอำนาจการควบคุมตนเองและอำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองในฐานะปัจเจกบุคคลไปโดยปริยาย

นอกจากจะใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล เพื่อแสดงความเชื่อที่มีอยู่ก่อนเกี่ยวกับการมีอยู่ของโชคชะตาแล้ว จากการศึกษายังพบการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลเพื่อเสริมการชี้แนะให้ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับการมีอยู่ของโชคชะตาด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (62) ความรักของสาวตุลย์เป็นชะตาของชาวลับแล ดวงคุณไม่มีแฟนเป็นเพศที่สาม ก็ต้องหลงรักคนมีเจ้าของ เป็นอย่างนี้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ๆ สาวราศีตุลย์จึงมีเกณฑ์จะเป็นโสดขึ้นคาน แต่งงานช้า หรือแม้แต่ได้แต่งงานก็มีโอกาสหย่าร้างสูงกว่าคนอื่น เพราะลิขิตแห่งฟ้าและดวงดาวกำหนดมาแบบนี้ ยากจะฝืนดวงได้ (พันดาว)

4.1.1.4 การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ หมายถึง ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่ง สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบและอีกสิ่งหนึ่งเป็นแบบเปรียบ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง 2542: 250) เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ตามแนวปรัชญาวิทยาศาสตร์ โดยกล่าวว่าอุปลักษณ์ไม่ได้จำกัดแค่เรื่องภาษา และการใช้ภาษาสำหรับเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดความงดงามทางวรรณศิลป์เท่านั้น แต่อุปลักษณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความคิด (cognition) ของมนุษย์ทุกคน เป็นส่วนที่ช่วยกำกับระบบความคิดและวิธีการมองโลกของคนในสังคม อุปลักษณ์เป็นถ้อยคำที่เราใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวันและเป็นผลผลิตจากระบบวิถีคิดของผู้ใช้ภาษา เลคอฟและจอห์นสันได้จำแนกอุปลักษณ์เป็น 2 ระดับ คือ 1) ถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expression) ซึ่งหมายถึงอุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำที่ผู้ใช้ภาษาใช้ในการสื่อสาร และ 2) มโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) ซึ่งหมายถึงอุปลักษณ์ในระดับมโนทัศน์ซึ่งเป็นความคิดในลักษณะความเปรียบในระบบปรัชญาของผู้ใช้ภาษา

ชาร์เตอร์ริส-แบล็ก (Charteris-Black, 2005) อธิบายถึงหน้าที่ของอุปลักษณ์ว่าอุปลักษณ์เป็นการใช้ภาษาที่ใฝ่ต่ออารมณ์ความรู้สึกเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถเปลี่ยนมุมมองในการทำความเข้าใจโลกของเราและมีผลต่อความรู้สึกของเราที่มีต่อสิ่งนั้น

จากการศึกษาพบว่าในการนำเสนอความคิดเรื่องการยอมรับอำนาจของชะตากรรมที่มีต่อชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์นั้น มีการใช้อุปลักษณ์ที่สำคัญ ดังนี้

[ชีวิต คือ การเดินทาง]

- ตัวอย่าง (63) การเดินเรือต้องมีเข็มทิศ การดำเนินชีวิตต้องมีเป้าหมาย นี่เป็นสุภาษิตที่กล่าวกันมานานแล้ว เราจะพบว่าคนเราตั้งแต่เด็ก ๆ พ่อแม่ก็อยากจะรู้ว่าเราชอบอะไร อยากเรียนอะไร จะได้สนับสนุนไปทางนั้น...เมื่อเติบโตขึ้นเป้าหมายในชีวิตก็เริ่มแปรเปลี่ยนไปตามกระแสนิยมหรือตามเพื่อนตามใจตัวเอง แต่ไม่ได้ดูความสามารถของตัวเองว่าจะไปถึงดวงดาวที่ต้องการหรือไม่ เพราะถ้าเราสามารถวางแผนวางแผนทางชีวิตแล้วสามารถก้าวไปถึงฝั่งฝันทุกคน ป่านนี้ก็ มีแต่คนรวย มีคนที่ประสบความสำเร็จดังปรารถนาแล้ว ทุกคน (ภานุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล)
- ตัวอย่าง (64) เป็นช่วงที่ถูกพายุพัดเข้า ทุกอย่างสับสนอลหม่าน...อย่าใช้อารมณ์ในการต่อสู้ต่อกรจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ แต่หากนิ่ง ๆ ปล่อยตัวตามน้ำสักพักจะเจอจุดยืนและเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาสได้สำเร็จ (ศุภา ชินบัญชา)
- ตัวอย่าง (65) โดยทั่วไปแล้ว ปีมะโรงจัดเป็นปีสำหรับโอกาสและความ เป็นไปได้ เป็นปีที่สำคัญปีหนึ่งสำหรับคนปีระกา และทำให้เรามีโอกาสเปล่งรัศมีทั้งด้านบุคลิกภาพ ทักษะ กิริยาท่าทาง และการยอมรับของสังคม ในปีนี้เราควรมองหาทางทางก้าวไปข้างหน้าด้วยความมุ่งมั่นและใช้โอกาสให้คุ้มค่าที่สุด (มาศ เคาหาสน์ธรรม)

[ชีวิต คือ การต่อสู้]

- ตัวอย่าง (66) ภาพรวมหรือองค์รวมของดวงชะตา จะเกี่ยวข้องกับการเดินทาง การไหว้พระสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การได้ประสบพบเจอเรื่องที่แปลก ๆ ชีวิตกำลังดำเนินไปด้วยความสุขและความสำเร็จ ขอให้ท่านตั้งใจและวางยุทธศาสตร์ วางแผนชีวิตให้ดีนะครับ (ลักษณ์ เรขานิเทศ)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการนำคำที่มีวงความหมายเกี่ยวข้องกับการเดินทาง เช่น ไปถึงดวงดาว ก้าวไปถึงฝั่งฝัน นิ่ง ๆ ปล่อยตัวตามน้ำ หาทางทางก้าวไปข้างหน้า และคำที่มีวงความหมายเกี่ยวข้องกับการเดินทาง เช่น วางยุทธศาสตร์ มาเปรียบเทียบกับความเป็นไปในชีวิต เพื่อชี้ให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตนั้นจำเป็นต้องมีจุดหมาย และการจะไปถึงจุดหมายได้ก็จำเป็นต้องมีหมอดูเป็นผู้ช่วย และมีคำพยากรณ์ดวงชะตาเป็น แผนที่ เข็มทิศ หรือ เพื่อที่ผู้รับการพยากรณ์จะได้มีชีวิตที่ประสบความสำเร็จสมความปรารถนา

การใช้มโนอุปลักษณ์ในลักษณะดังกล่าว ช่วยให้ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับในอำนาจของชะตากรรมและตระหนักถึงความสำคัญของการได้รับคำพยากรณ์เพื่อจะได้ไปถึงจุดหมาย คือความสุขและความสำเร็จของชีวิตได้

4.1.1.5 การใช้เสียงที่หลากหลาย (Multivoicedness)

“เสียง” ในตัวบทหมายถึงเสียงของผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวบท (text population) ประกอบด้วย (1) ผู้มีปฏิสัมพันธ์กับตัวบท (interactant) ได้แก่ ผู้เขียนและผู้อ่าน (2) ผู้กล่าวข้อความที่ตัวบทนั้นนำมาอ้าง (character) และ (3) ตัวตนที่แสดงออกเมื่อกล่าวถึงข้อความนั้น (subject position) เช่น กล่าวนำในฐานะเพื่อนหรือผู้ให้คำแนะนำ เป็นต้น (Talbot, 1992 อ้างใน Maynard, 1996)

จากการศึกษาวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตาพบว่ามีการใช้เสียงที่หลากหลาย โดยมีการอ้างถึงเสียงภายนอกตัวบทที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือ เช่น คำโบราณ และเสียงของ “เขา” ที่ไม่ระบุว่าใครเป็นผู้พูด เพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือให้แก่ตัวบทคำพยากรณ์ ทำให้อำนาจของชะตากรรมได้รับการยอมรับมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (67) 22 ม.ค.-20 ก.พ.เป็นช่วงเวลาแห่งความโชคดี ที่โบราณว่า คนดวงจะดี ทำอะไรก็ดีไปหมด อิทธิพลของดาวแห่งความสำเร็จส่งผลจากเดือนก่อนถึงเดือนนี้...ที่อ่อนกำลังน้อยเป็นดาวความรัก (พันดาว)
- ตัวอย่าง (68) ท่านได้ลาจากคนต่างภาษาหรือต่างศาสนา ทำอะไรก็มีบริวารและญาติมิตรผู้ไม่ประสงค์ออกนามช่วยเหลือเต็มกำลัง ผู้ที่ไม่หวังดีต่อท่านก็เกรงกลัวพวกนี้ ซึ่งโบราณเรียกว่า “พลังเงียบ” (ธันธันท์)
- ตัวอย่าง (69) เขาเชื่อกันว่าระหว่างนี้จะได้พบรักใหม่ เห็นเขาว่าเจ้าชะตาจะมีความต้องการด้านกามวิสัยอย่างรุนแรง หากพอมีเวลา มีช่องทางแสวงหาของใหม่ได้ ก็จะมีพุ่มพวยพุ่งเข้าใส่โดยไม่รู้ (โสรัจจะ นวลอยู่)
- ตัวอย่าง (70) ระวังจะเข้าโรงพยาบาลเรื่องบาดเจ็บที่ตา หัวเข่า และหกล้มซ้ำ ปลดปล่อยหอยขมสัก 10 โล จะป้องกันได้ เขาว่าอย่างนั้น (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้เสียงนอกตัวบทในคำพยากรณ์ แต่ถึงอย่างไรก็ตามเสียงหลักที่ใช้ในการพยากรณ์ก็คือเสียงของตัวหมอดูเอง เพราะนอกจากจะทำหน้าที่อ่านและแปล “รหัส” รูปแบบต่าง ๆ ตามศาสตร์พยากรณ์ที่เลือกใช้ เช่น การเคลื่อนที่ของดวงดาว อิทธิพลของไฟ “ทำนาย” ว่าโชคชะตามีอิทธิพลอย่างไรต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน “ทาย” ว่าจะส่งผลให้เกิดอะไรขึ้นต่อไปในอนาคต และ “หัก” คือให้คำแนะนำ เตือน สั่ง และห้าม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับการ

พยากรณ์แล้ว หมอคุยยังทำหน้าที่ “พูดแทน” โฆษะตาด้วย ข้อที่ควรสังเกตคือบางครั้งเสียงของผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวบททั้งสามกลุ่มนี้ก็ใช้ปะปนกันจนไม่สามารถแยกได้ว่าข้อความตอนไหนเป็นเสียงของใคร จนอาจทำให้หมอผู้มีสถานภาพเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของผู้รับการพยากรณ์เสียเอง ความคิดและทัศนคติของหมอคุยจึงอาจได้รับการตีความว่าเป็นสิ่งที่โฆษะตากำหนดมาให้เป็นเช่นนั้นหรือเป็นสิ่งที่ควรเชื่อถือยอมรับไปด้วย

4.1.1.6 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ (modality)

ฮาร์เดน (Harden, 2009: 229) กล่าวว่า การสื่อมโนทัศน์ทัศนภาวะ (modality) เป็นการเสริมทัศนะของผู้พูดเข้าไปในข้อมูลที่กล่าว เพื่อเป็นการ “ประเมิน” หรือ “วินิจฉัย” ถ้อยคำที่กล่าวออกมา หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการใส่ “ทัศนะ” ของผู้พูดเข้าไปในถ้อยคำที่กล่าวเพื่อเป็นการประเมินความเป็นจริงหรือโอกาสในการเป็นจริงของถ้อยคำที่กล่าว

ทัศนภาวะแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ Epistemic modality หรือทัศนภาวะที่เกี่ยวข้องกับระดับความรู้ที่มีของผู้พูดซึ่งหมายรวมเอามโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการแสดงความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็น ระดับความมั่นใจ ตลอดจนการบ่งบอกแหล่งที่มาของข้อมูลหรือความรู้เข้าใจไว้ด้วยกัน กับอีกประเภทหนึ่งคือ Deontic modality หรือทัศนภาวะที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่และความผูกพันของผู้พูด ใช้สื่อถึงมโนทัศน์ความจำเป็น การอนุญาต ความสามารถ และความต้องการ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ทัศนภาวะในลักษณะของมาลาแสดงความมั่นใจ คือการใช้คำไวยากรณ์ที่แสดงระดับความมั่นใจในข้อมูลที่กล่าวถึง เช่น ต้อง ระวัง อาจ เป็นต้น เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านยอมรับในอำนาจของชะตากรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (71) ท่านยังต้องการเก็บตัวอยู่อย่างเงิบ ๆ แต่จุดอินทภาษและดาวอังคารในเรือนคู่สัญญาเป็นจุดเร่งให้ต้องทำกิจการงานด้วยความขยัน ดาวจันทร์ในเรือนที่สิบทำให้ต้องเร่งรัดในการทำงานมากขึ้น ดาวอาทิตย์ ดาวพุธในเรือนลาภะ บริวารจะนำลาภและชื่อเสียงมาให้ด้วย (ธนรัตน์/คมชัดลึก)
- ตัวอย่าง (72) อิทธิพลของ “ไฟ Justice” มีเรื่องต้องตัดสินใจ แต่ไม่เกินความสามารถ ขอแค่เรื่องไม่ค้างคา ตัดเป็นตัด ขาดเป็นขาด แล้วจะลงเอยด้วยดี (คชา ชินบัญชร)
- ตัวอย่าง (73) การเงิน - เป็นช่วงที่ต้องใช้จ่ายมากทีเดียว จะต้องเสียเงินไปกับเรื่องหนี้สิน การค้าประกันหรือเรื่องการผ่อนส่ง ซึ่งท่านอาจไม่ได้ก่อแต่ก็ต้องช่วยชดใช้แทนคนใกล้ชิด พยายามควบคุมการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นท่านยังต้องมีเกณฑ์เสียเงินเกี่ยวกับอุบัติเหตุ (อรรณวิโรจน์ ศรีตุลา/หนังสือ)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้คำแสดงทัศนภาวะ ต้อง เพื่อแสดงระดับความมั่นใจในอำนาจของชะตากรรมว่าจะทำให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างแน่นอน โดย

ผู้เขียนอาจจะอ้างถึงถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของดวงชะตามาประกอบด้วยหรือไม่อ้างก็ได้ เพราะมีสมมติฐานว่าผู้อ่านจะต้องตระหนักถึงอิทธิพลของดวงดาว ธาตุ ไฟ ฯลฯ ที่มีต่อชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของตนเองอยู่ก่อนแล้ว

นอกจากนี้ยังพบการใช้คำแสดงทัศนภาวะ *ต้อง อย่ำ* เพื่อแสดงการสั่งให้ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับในการมีอยู่ของ “ชะตากรรม” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (74) ดวงคนๆ นั้นถ้าลงสมัครเลือกตั้ง สมมุติว่า เมื่อการยุบสภาจะงานเข้าแบบจัดหนักไปเลย ไม่เชื่อก็อย่าลบลู่ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (75) คุณจะมีโชคในการเป็นหนี้บ้านหลังแรก หรือรถคันแรก ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

4.1.1.7 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข หมายถึงประโยคที่มีเนื้อความแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งคือเงื่อนไขที่ให้เลือกทำหรือไม่ทำ อีกส่วนหนึ่งเป็นผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการกระทำนั้น การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขเป็นกลวิธีหนึ่งในการโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์เลือกทำตามที่เหมาะสมต่อการ โดยแสดงผลของการกระทำให้เห็นก่อน เช่น “ถ้าเธออ่านหนังสือจะสอบผ่าน” หรือ “ถ้าเธอไม่อ่านหนังสือ จะสอบตก” นอกจากนี้ยังใช้เป็นเชิงปฏิเสธได้ด้วย เช่น “ถ้าเธอไม่ยอมสอบตก เธอต้องอ่านหนังสือ” เป็นต้น นัยสำคัญของการใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขคือการแสดงว่าผู้อ่านมีสิทธิ์เลือกที่จะทำหรือไม่ทำอย่างที่คุณเขียนต้องการก็ได้ ผู้เขียนเพียงแต่แสดงผลลัพธ์ของการกระทำตามเงื่อนไขให้ผู้อ่านเห็น แต่ผู้อ่านจะต้องเป็นคนเลือกเองว่าจะทำหรือไม่ทำดังตัวอย่าง

- ตัวอย่าง (76) ท่านมีโอกาสดีบ่อย ๆ ในระยะนี้ ถ้าค้าขายหรือหมุนเงินก็มีกำไรงาม ถ้าชอบเรื่องความรักคงพบคู่รักที่เหมาะสมกับท่านทุกอย่าง คนโสดจะแต่งงานหรือถ้าจำเป็นจะอยู่ด้วยกันเฉย ๆ ไปก่อนก็ยังไหว (ทรัพย์ สวนพลู)
- ตัวอย่าง (77) ด้านความรัก คนเก่า ๆ รักเก่า ๆ จะกลับมาทำให้คนโสดหวนไหว ถ้าไม่ยอมเจ็บ คงต้องคิดทบทวนให้ดี (ทศพร ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (78) งานเดือนนี้ดวงยังไม่มีโชค ถ้าไม่เชื่อลาออก โอกาสตงงานสูงนิดนึง (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (79) การเสี่ยงโชคทุกชนิดยังอัปโชค ขึ้นไม่เชื่อดวงมีสิทธิหมดตุนี่สนึง (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่างดูเหมือนว่าผู้รับการพยากรณ์จะมีโอกาสเลือกว่าจะทำงานค้าขายหรือ หมุนเงินหรือไม่ก็ได้ จะชอบหรือไม่ชอบเรื่องความรักก็ได้ จะแต่งงานหรืออยู่ด้วยกันเฉย ๆ ก็ได้ จะ หวันไหว้หรือไม่วันไหว้กับความรักก็ได้ แต่หากไม่ได้เลือกตามที่หมอดูแนะนำก็จะพลาดโอกาสได้ ก่าไร ได้พบคนที่เหมาะสม หรือต้องเจ็บปวด นอกจากนี้ควรสังเกตด้วยว่าเหตุที่ผู้รับการพยากรณ์มี โอกาสได้เลือกเพราะโชคชะตาได้กำหนดมาแล้ว

ตัวอย่าง (80) พุธร่วมราศีกับศุกร์ การทำสัญญา และการตกลงต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินจะเกิดผลดี ถ้าท่านสอบแข่งขันเพื่อ เลื่อนชั้นจะได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี มักมีลาภเป็นของ สวยงาม (ธันวาคม)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเป็นการใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขแบบซับซ้อน คือถ้าสอบแข่งขันใน จะได้รับผลคือความสำเร็จ แต่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นสอบในช่วงเวลาที่กำหนดคือเป็นช่วงที่ “พุธร่วม ราศีกับศุกร์” เท่านั้น แสดงว่าคนเราไม่มีสิทธิ์ในการกำหนดความเป็นไปในชีวิตของตนเองได้อย่าง แท้จริง ถึงแม้ผู้รับการพยากรณ์จะมีสิทธิ์เลือกแต่ก็ต้องเป็นการเลือกในเงื่อนไขที่โชคชะตาและ ผู้พยากรณ์กำหนดอยู่ดี

4.1.1.8 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

พาน ไค้ (2000: 208) อธิบายว่า เครื่องมือทางวาทศิลป์เป็นทางเลือกในการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่ต้องการโน้มน้าวใจ ต้องการให้กระทบใจและต้องการความสนใจจาก ผู้รับสารเป็นพิเศษ

การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์เพื่อสื่อความคิดเรื่องการยอมรับอำนาจของชะตากรรมที่มี ต่อชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์นั้น แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือการกล่าวเกินจริง และการใช้ คำถามเชิงวาทศิลป์

4.1.1.8.1 การกล่าวเกินจริง (Hyperbole)

การกล่าวเกินจริง (Hyperbole) หมายถึงการเน้นย้ำความหมายให้ผู้รับสารรู้สึกว่หนัก แ่นจริงจังมุ่งเร้าอารมณ์และเน้นความรู้สึกให้เด่นชัดและน่าสนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (81) เดือนธันวาคม หนู่มโสด สาวโสด จะมีคนต่างเพศมากหน้า หลายตาก้าวเข้ามาหา แต่ท่านต้องรอบคอบในการตัดสินใจ มิฉะนั้นจะเสียใจไปตลอดชีวิต (โหรอุตรราชาคม)

ตัวอย่าง (82) ท่านใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ ใครชวนไปกินสุราในที่ซึ่งไม่ เคยไปอย่าไป กลับไปกินที่บ้าน ให้แฟนอย่าปลาทมิ๊กแกล้ม อย่าทำร้ายผู้อื่น เพราะบางทีท่านผลึกเบา ๆ เขาศีรษะฟาด พื้นตาย ท่านต้องสูคดีเหงือกแห้ง (ทรัพย์ สอนพลู)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้การกล่าวเกินจริง ร่วมกับการใช้ประโยคแสดง ความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข เพื่อให้ผู้รับสารเห็นว่าหากไม่ยอมรับอำนาจของชะตากรรม ไม่เชื่อคำ

พยากรณ์และปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอดู ก็จะต้องประสบกับผลลัพธ์ที่ไม่พึงปรารถนา กล่าวคือ จะต้อง เสียใจไปตลอดชีวิต ผู้คดีเหวี่ยงแห เป็นต้น

4.1.1.8.2 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical question)

คำถามวาทศิลป์ หมายถึง คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่เว้นที่ว่างให้ผู้อ่านได้คิดหาคำตอบเอง และผู้เขียนก็คาดหวังให้ผู้อ่านคิดตอบให้ได้อย่างถูกต้องตรงกับที่ผู้เขียนต้องการ การใช้คำถามวาทศิลป์เป็นกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เขียนไม่แสดงความคิดเห็นของตนออกมาตรง ๆ แต่ใช้วิธีตั้งคำถามพร้อมทั้งแสดงเหตุผลสนับสนุนเพื่อโน้มน้าวผู้อ่านให้ไปสู่คำตอบที่ผู้เขียนต้องการ

ตัวอย่าง (83) ใครว่าชีวิตต้องอยู่ใต้ชะตากรรมที่กำหนดมาเองทั้งหมด ใครว่าตัวเราไม่สามารถกำหนดเส้นทางเดินชีวิตของตัวเองได้ อันที่จริงแล้วเมื่อชะตากรรมได้กำหนดให้เราเกิดมาเป็นคนแล้ว การที่จะดำเนินวิถีชีวิตต่อไปจะดีร้าย จะยากดีมีจน ก็อยู่ที่ตัวเราเป็นผู้กำหนดชะตาของตัวเอง (ภานุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าผู้เขียนได้ตั้งคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบโดยใช้การซ้ำประโยคคำถาม “ใครว่า...” ถึงสองครั้ง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าชีวิตคนเรานั้นไม่จำเป็นต้องอยู่ใต้ชะตากรรมที่กำหนดไปเสียทั้งหมด หากแต่สามารถกำหนดเส้นทางเดินชีวิตของตัวเองได้ อย่างไรก็ตามแม้ผู้เขียนจะพยายามสื่อว่าผู้รับพยากรณ์มีสิทธิ์เลือก และมีอำนาจตัดสินใจด้วยตนเอง แต่ก็เป็นไปได้เงื่อนไขที่ชะตากรรมได้กำหนดให้คนเราได้เกิดมาแล้วอยู่ดี

การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ บางครั้งเพื่อทำทนายให้ผู้รับพยากรณ์เกิดความสงสัยและต้องการพิสูจน์ว่าโชคชะตาจะมีอำนาจลดบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ตามที่เหมาะสมที่หมอดูพยากรณ์หรือไม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (84) สวยแต่โสด หรือหม้ายแต่ยังแจ่ม จะพบคนที่มาจากทางไกล หรือแฟนชวนไปเที่ยวไกลๆ คิดให้ดี มีสิทธิ์ถูกปล้ำได้ง่าย
ไม่เชื่อใช่ปะ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นว่าในดวงบทการพยากรณ์ดวงชะตานั้น มีการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านยอมรับในอำนาจของดวงชะตา และถึงแม้จะมีการกล่าวถึงการใช้ความรู้ความสามารถ และการเลือกของผู้รับพยากรณ์ แต่ก็ต้องเป็นไปในเงื่อนไข เช่น ช่วงเวลาที่โชคชะตาได้กำหนดมาแล้วด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามพบว่ามีดวงบทคำพยากรณ์บางส่วนที่พยายามให้น้ำหนักแก่การตัดสินใจของผู้รับพยากรณ์มากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (85) พลาดหวัง พลาดโอกาสอยู่เรื่อย แต่อย่าเพิ่งไปน้อยอก
น้อยใจโชคชะตา ส่วนหนึ่งมาจากการตัดสินใจของคุณเอง

ฉะนั้นก่อนทำอะไรต้องสืบหาข้อมูลให้รอบคอบก่อน
ตัดสินใจ (คชา ชินบัญชา)

ตัวอย่าง (86) เดือนนี้สาวธนูมีโอกาสขัดแย้ง ระหองระแหงไม่เข้าใจกัน
สูงมาก ระว่างมือที่สามเข้ามาแทรก ที่ทำท่าว่าจะแต่งปีนี้
อาจต้องเลื่อนออกไปหรือไม่ก็เปลี่ยนคน อย่าเพิ่งเชื่อดวง
ให้เกิดขึ้นก่อนแล้วจะรู้ว่าฟ้าไม่โกหกแน่นอน (พันดาว)

จากตัวอย่างที่ (85) จะเห็นว่ามีการกล่าวถึงการตัดสินใจของผู้รับพยากรณ์ว่ามี
บทบาททำให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือความเป็นไปในชีวิตได้เช่นเดียวกันกับชะตากรรม ขณะที่ใน
ตัวอย่างที่ (86) มีการสั่งว่าอย่าเพิ่งเชื่อคำพยากรณ์จนกว่าจะได้พิสูจน์ แต่ถึงอย่างไรก็ตามหมอดูก็ยัง
มั่นใจในอำนาจของ “ชะตากรรม” ในการกำหนดชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์อยู่นั่นเอง

4.1.2 การยอมรับอำนาจของหมอดู

การยอมรับอำนาจของหมอดูคือชุดความคิดที่เชื่อว่าชีวิตและความเป็นไปในชีวิตมนุษย์
สามารถพยากรณ์ได้ และผู้ทำหน้าที่พยากรณ์จะต้องถูกกำหนดมาก่อนเช่นกันให้มีคุณสมบัติพิเศษ
เหนือกว่าคนทั่วไป คือเป็น “หมอดู” ด้วยเหตุนี้หมอดูจึงมีอำนาจที่เกิดจากการเข้าถึง (access) ความรู้
เกี่ยวกับชะตากรรมหรืออำนาจที่กำหนดชีวิต และ “ถอดรหัส” ออกมาเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจได้ หมอดู
จึงเป็นที่พึ่งของคนที่ไม่สามารถเข้าถึงความรู้ดังกล่าวได้และมีความชอบธรรมในการชี้แนะ สั่งสอนและ
ประเมินค่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม ตลอดจนควบคุมให้เป็นไปในแนวทางที่ “เหมาะสม”

การยอมรับอำนาจของหมอดู ในแง่หนึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับว่าคนอื่นรู้จักตัวเราดีกว่า
ที่เรารู้จักตนเอง แม้เมื่อประสบปัญหาให้ผู้อื่นอธิบายสาเหตุและบอกวิธีแก้ไขให้ อีกทั้งยังยอมเป็น
ผู้รับคำสั่ง คำเตือน คำแนะนำ การยอมรับในอำนาจของหมอดูและเชื่อในคำพยากรณ์จึงเท่ากับเป็น
การปฏิเสธอำนาจการเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองของผู้รับพยากรณ์

4.1.2.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

4.1.2.1.1 การเลือกใช้คำศัพท์

จากการศึกษาตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาพบว่าการเลือกใช้คำที่มีความหมายแสดง
การยืนยัน เพื่อย้ำว่าเหตุการณ์หนึ่ง ๆ จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ไม่มีทางเปลี่ยนแปลง เป็นการ
ยืนยันอำนาจของหมอดูในการสั่งผู้รับพยากรณ์ให้ปฏิบัติตาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (87) ท่านถูกยียวนกวนใจให้ขุ่นมัวเสมอ ท่านไม่มีเพื่อน มีแต่ศัตรู
ทั้งเปิดเผยและในที่ซุ่มซ่อน มีภัยในการติดต่อกับหญิงอื่นที่
มิใช่พี่น้องญาติมิตรสนิท โปรดงดแต่งงานกับผู้ที่มิโรเคอดส์
อย่างเด็ดขาด (ทรัพย์ สวนพลู)

ตัวอย่าง (88) เดือนตุลาคม ถ้ามีคู่อยู่แล้วอย่าระเริงใจคิดนอกกรอบกับคนอื่นอีกเป็นอันขาด (โหรอุตตราชาต)

การจากการศึกษาพบว่ามีทางเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความหมายแสดงการยืนยันคำสั่งของหมอดู เช่น *อย่างเด็ดขาด เป็นอันขาด* เพื่อสื่อถึงอำนาจที่หมอดูมีเหนือกว่าผู้รับการพยากรณ์

4.1.2.1.2 การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน

จากการศึกษาพบว่า เมื่อมีการใช้รูปภาษาที่อ้างถึงหมอดูและคำพยากรณ์ ก็มักจะปรากฏการใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับบทบาทของหมอดูปรากฏร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างรายการคำปรากฏร่วมในตารางต่อไปนี้

ถ้อยคำหลัก	ถ้อยคำที่มักปรากฏร่วมกัน	
กลุ่มความหมาย	กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างถ้อยคำ
หมอดู	การพยากรณ์	<i>รวบรวม ไช้ความลับ</i>
	การถ่ายทอดคำพยากรณ์	<i>เตือน ชี้ บอก ช่วย เสริม</i>
	การสื่อสารกับชะตากรรม	<i>ภาวนา ขอ</i>
	การแสดงความรู้สึกต่อผู้รับ การพยากรณ์	<i>เอาใจช่วย เป็นกำลังใจ</i>
คำพยากรณ์	การป้องกัน	<i>ระวังป้องกัน ลดการสูญเสีย</i>

ตาราง 8 ตัวอย่างถ้อยคำที่มักปรากฏร่วมกันกับถ้อยคำอ้างถึงเรื่อง “ชะตากรรม”

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าชะตากรรมนั้นจะทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดชีวิตและความ เป็นไปในชีวิตของคน ทำให้คนต้องหาหมอดูให้หมอดูใช้อำนาจที่มีอยู่ *เตือน ชี้ บอก ช่วย เสริม ภาวนา เอาใจช่วย* เพื่อให้ผู้รับการพยากรณ์จะได้ดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสิ่งที่ชะตากรรมกำหนด

ตัวอย่าง (89) เชื้อไหมผมได้แต่ภาวนาขอให้คุณได้มีโอกาสอย่างที่เราว่า
เถอะ คือขอให้พบเพศตรงข้ามซึ่งมีประสบการณ์ในชีวิตสูง
กว่า และขอให้ได้พบแต่คนที่มีความหวังเพียงหนึ่งเดียว (โสร้งจะ
นวลอยู่)

ในส่วน of คำพยากรณ์ดวงชะตานั้น พบว่ามีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่เฉพาะเจาะจง ดังปรากฏในส่วนนำของหนังสือพยากรณ์ที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ตัวอย่าง (90) จึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยทำนายดวง
ชะตาของแต่ละท่านในภาพรวมว่าปีนี้จะดีหรือร้ายอย่างไร
เพื่อเตรียมความพร้อมในการระวังป้องกัน ลดการสูญเสีย
หรือไขว่คว้าหาโอกาสดี ๆ ได้อย่างทันท่วงที (มาศ เศหาสน์
ธรรม)

ตัวอย่าง (91) ใน หนังสือ “ชะตาชีวิต 12 ราศีปีมังกร 2555” เล่มนี้ ก็
จะให้รายละเอียดคำทำนาย ตลอดจนคำแนะนำของแต่ละ
นักษัตรประจำปีนี้ เพื่อจับจังหวะ หาโอกาสในเดือนที่เป็น

โชค หรือเพิ่มการพิจารณาไตร่ตรองเรื่องสำคัญให้มากขึ้น ในช่วงดวงชะตาไม่ดี ซึ่งอาจจะเกิดความผิดพลาดได้ง่าย โดยจะมีครบทั้ง 12 ราศี รวมถึงแต่ละราศีก็แยกलग รายละเอียดได้อีก 5 ชนิด ที่เป็นพลังปีและมีธาตุต่าง ๆ กัน (มาศ เคหาสน์ธรรม)

ตัวอย่าง (92) สำหรับหนังสือพยากรณ์ ไพยิปซีปี 2555 นี้ นอกจากจะได้รวบรวมคำทำนายที่ละเอียดแม่นยำ เพื่อเป็นตัวช่วยสำคัญในการวางแผนชีวิตแก่ท่านแล้ว ผมยังได้เสริมคาถาที่เป็นมรดกสืบทอดต่อกันมา เพื่อช่วยให้ท่านผู้อ่านสามารถเอาไปใช้เพื่อเสริมบารมี เสริมความมั่งคั่ง เพื่อให้ชีวิตเจอแต่เรื่องราวดี ๆ (ศทา ชินบัญญัติ)

4.1.2.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ (modality)

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มาลาการสั่งและการใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่าเพื่อแสดงอำนาจของหมอดูที่เกิดจากความรู้อันเรื่องชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์ ดังนี้

4.1.2.2.1 การใช้มาลาการสั่ง

จากข้อมูลพบว่าหมอดูมีการใช้กลวิธีการแสดงทัศนภาวะที่พบในตัวบทคำพยากรณ์ ได้แก่ การใช้คำไวยากรณ์ที่แสดงมาลาการสั่ง การเตือน การแนะนำ และการอนุญาต เช่น *ต้อง ระวัง ควร จง อย่า ห้าม หมั่น พยายาม...ได้* และ การใช้คำลงท้าย เช่น *...หน่อย ...เลย ...เถิด/เถอะ เป็นต้น*

ตัวอย่าง (93) คุณต้องเก็บความเครียดฝังไว้ให้ลึกที่สุด เพราะช่วงนี้ไม่ค่อยสนุกกับงานประจำที่ทำมากสักเท่าไร และยังโดนเพื่อนร่วมงานลวยแพทำเหมือนคุณไม่มีตัวตน ยิ่งส่งผลให้ความซีเกียจ ความเบื่อเข้ามาสิงร่าง จนเป็นเหตุทำให้ผลงานของคุณต่ำกว่ามาตรฐานในช่วงนี้ ทางที่ดีหาเวลาไปพักร้อนดีที่ออกซี้จิตใจและร่างกายแล้วค่อยกลับมาทำงานใหม่ เพื่อคุณจะได้คำตอบดี ๆ ที่ทำให้คุณมีความสุขขึ้น (ELLE)

ตัวอย่าง (94) การงาน - กำลังที่มีอยู่ทั้งหมดฟันฝ่าหาทางออกด้วยความอดทนอย่างยิ่ง การทำงานของท่านก็เปรียบเหมือนเดินอยู่ในป่า ต้องใช้ความพยายามขยันและกำลังใจทำงานที่มีปัญหา เจ้านายไม่ชอบใจใช้อำนาจไม่เป็นธรรม เพื่อนฝูงบริวารสร้างปัญหาให้ท่านต้องแก้ไข จงใจเย็น และระวังการมีปากเสียง (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

- ตัวอย่าง (95) เดือนพฤศจิกายน ท่านจะมีงานมาก ทั้งงานประจำ งานสังคม แต่งานจะขัดข้องถ้ามีศัตรูในวงงาน ดังนั้นห้ามก่อศัตรูในวงงานเป็นอันขาด (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (96) คนที่ท่านพบในระยะนี้มักจะเป็นคนต่างเพศที่หวังเงินทองทรัพย์สินของท่านมากกว่าสิ่งอื่น ขอให้ระวังจะพบคนที่มีเจ้าของแล้ว จึงไม่ใช่จิ้งหะดึ่งสำหรับความรักแท้ ท่านที่มีคู่แล้วยังไม่ควรหลงเสน่ห์คนต่างเพศหน้าใหม่ ๆ เลยทีเดียว แต่ให้ระวังคู่ครอง มิตร ต่างเพศจะเข้ามายุ่งเกี่ยวในเรื่องการเงินหรือทรัพย์สินของท่าน ระวังตัวไว้จะดีกว่า (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (97) คุณจะได้เงินก้อนบะเริ่มจากส่วนแบ่งจากค่าเทอม จากการสอนพิเศษ จากการดูแลพยาบาลคนป่วยสูงอายุหมาพิเศษ จากคนรักจะขออะไรก็อ่อน ๆ ชะง่อน (ไพศาล ซอยพิบูล เวศม์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้คำบอกมาลาการสั่ง การเตือน และการแนะนำของหมอดูหรือผู้พยากรณ์อย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าหมอดูเชื่อมั่นในอำนาจของการพยากรณ์และมีอำนาจเหนือกว่าผู้รับการพยากรณ์จึงสามารถบอกให้ทำหรือไม่ทำอะไรได้โดยบางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผล

อย่างไรก็ตามจะพบว่ามีการใช้ประโยคแสดงเหตุผลร่วมกับการใช้ถ้อยคำแสดงทัศนภาวะด้วยเช่นกัน ซึ่งโดยมากจะอ้างอำนาจของโชคชะตาหรือการกระทำที่เป็นผลจากโชคชะตาเป็นเหตุ เพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือให้แก่คำสั่ง คำแนะนำ หรือคำเตือนนั้น ขณะเดียวกันก็เป็นการลดระดับการแสดงอำนาจเหนือผู้รับการพยากรณ์ของตัวหมอดูเองลงด้วย

- ตัวอย่าง (98) เรื่องคู่ขอเสียที เพราะระยะนี้มีดาวร้ายเข้าไปเฝ้าแต่อยู่เต็มเรือน ถ้ารักใคร่กันดีอยู่ควรระวังการเป็นปากเสียงกับคู่ครอง (โสรัจจะ นวลอยู่)
- ตัวอย่าง (99) ท่านควรงดเว้นการกระทำดังนี้ ได้แก่ "น้ำเซียวขวางเรือ" "ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม" และ "งมเข็มในมหาสมุทร" เพราะจะเสียเวลาโดยไม่จำเป็น อีกไม่กี่วันท่านก็ร่ำรวยแล้ว (ทรัพย์สินสวนพลู)
- ตัวอย่าง (100) ท่านควรระวัง อย่าเข้าไปในสถานบันเทิงที่ผิดกฎหมาย เพราะเคราะห์ร้ายของท่านมักอยู่ที่นั่น อาจติดหลังแห่ไปกับเรื่องร้าย ๆ ที่เกิดขึ้นในที่นั้น อย่ายู่ในสถานบันเทิงซึ่งเปิดบริการเกินเวลาหรือบ่อน ซ่องต่าง ๆ (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (101) ระวังการใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลง ฆ่ามด ฆ่าปลวก เพราะ
ถ้าดวงไม่ดีพอท่านอาจเป็นแมลงเหล่านั้นเสียเอง จะแพ้ยา
(โหรอุตตราชาต)

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือบางครั้งมีการใช้ประโยคแสดงเหตุผลร่วมกับการใช้
ถ้อยคำแสดงทัศนภาวะโดยอ้างสิ่งที่เป็นเหตุการณ์ปกติธรรมดาหรือสิ่งที่เป็นสามัญสำนึก (common
sense) มาเป็นเหตุ ซึ่งไม่น่าจะมีส่วนช่วยยืนยันอำนาจที่เหนือกว่าของหมอดูที่มีต่อผู้รับการพยากรณ์
ได้ แต่อดอร์โน (Adorno 1994) ตั้งข้อสังเกตว่ากลวิธีดังกล่าวอาจเป็นความพยายามนำเสนอภาพของ
หมอดูในฐานะของคนที่มีเหตุผล เพื่อกลบเกลื่อนภาพความ “ไม่สมเหตุสมผล” หรือความไม่เป็น
วิทยาศาสตร์ของศาสตร์พยากรณ์ก็เป็นได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (102) ต้องเปลี่ยนแว่นใหม่ เพราะสายตาคิดปกติ หรือทำแว่นตกร
แตก หรือทำแว่นหาย (โหรอุตตราชาต)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าถึงแม้เหตุผลที่ทำให้ต้องเปลี่ยนแว่นสายตาใหม่คือ
“สายตาคิดปกติ หรือทำแว่นตกรแตก หรือทำแว่นหาย” ซึ่งดูเหมือนเป็นเรื่องที่สมเหตุผล แต่เหตุตั้งต้น
ที่ละไว้มิได้กล่าวถึงในตัวเองคือสาเหตุที่ทำให้ “สายตาคิดปกติ หรือทำแว่นตกรแตก หรือทำแว่นหาย”
ก็เพราะการกำหนดของชะตากรรมเช่นเดียวกัน

นอกจากการใช้มาลาการสั่งเพื่อแสดงความเชื่อที่มีอยู่ก่อนเกี่ยวกับอำนาจของหมอดูแล้ว
จากการศึกษายังพบการใช้มาลาการสั่งเพื่อชี้แนะให้ผู้รับการพยากรณ์เชื่อในคำพยากรณ์และอำนาจ
ของหมอดูในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (103) ดวงดาวอาจจะมีอุปสรรคมีปัญหาเข้ามามากขึ้น แต่เชื่อเถอะ
ว่าคนราศีนี้จะผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ด้วยใจที่เข้มแข็ง (ทศ
พร ศรีตุลา)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการสั่งให้ผู้รับการพยากรณ์เชื่อในอำนาจหยั่งรู้ของหมอดู ถึงแม้
ดวงชะตาจะกำหนดให้ผู้รับการพยากรณ์ต้องพบกับปัญหาอุปสรรค แต่หากมีจิตใจที่เข้มแข็งตามที่
หมอดูแนะนำก็จะผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ ไปได้ในที่สุด

4.1.2.2.2 การใช้คำแสดงการประเมินค่า

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำแสดงการประเมินค่า เช่น ดี ไม่ดี ทางที่ดี ดีกว่า แต่ถ้าจะ
ให้ดี เพื่อแสดงว่าหมอดูเป็นผู้มีความรู้มากกว่า จึงมีความชอบธรรมที่จะสั่ง แนะนำ หรือแสดงอำนาจ
เหนือผู้รับการพยากรณ์

ตัวอย่าง (104) ส่วนสาวโสดการที่คุณต้องคอยพัฒนาตัวเองให้เป็นคน
สมบูรณ์แบบเพื่อใครสักคนอาจทำให้คุณดูไม่เป็นธรรมชาติ
เท่าที่ควร ทางที่ดีควรเป็นตัวของตัวเองจะดีกว่า รับรอง
เรตติ้งดีแบบคาดไม่ถึง (ELLE)

- ตัวอย่าง (105) ความรัก - จะพบรักที่ถูกใจหลายคน ทำให้เกิดสับสนไม่รู้จะเลือกใครดี เจ้าชู้เอามาก ๆ ใจดีใจกว้างยอมทุ่มเทเพื่อความรัก อย่าหวังในความรักมากนัก นอกจากพ่อแม่แล้วคนที่รัก ท่านจริงหายากกว่าเพชรเสียอีก ทางที่ดีควรใช้สติมองหาว่าคนที่ท่านรักควรมีคุณสมบัติมากกว่ารูปโฉม (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา/หนังสือ)
- ตัวอย่าง (106) หรือจะดูฤกษ์ยามงามดีแต่งงานหมั้นหมายกันได้ตั้งแต่นั้นปีได้เลย เพราะมีโอกาสสละโสดมากกว่าราศีอื่น ๆ แต่ถ้าจะให้ดีขอให้รอปีหน้า 2556 ถ้าใครไม่รีบร้อน..รับรองว่าปีหน้าแจ่มกว่าเยอะ (กฤษณ์ คอนเฟิร์ม)

4.1.2.3 การใช้เสียงที่หลากหลาย (Multivoicedness)

นอกจากนี้ยังพบการใช้เสียงของ “เขา” [ชะตาตากรรม] เพื่อให้ข้อมูลว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับผู้รับการพยากรณ์ในช่วงเวลาที่กำหนด และเสียงของ “ผม” [หมอดู] เพื่อแสดงความปรารถนาดีและอยู่ “ข้างเดียวกัน” กับผู้รับการพยากรณ์ กลวิธีดังกล่าวช่วยเน้นย้ำอำนาจของชะตากรรมให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น และแสดงให้เห็นระดับของอำนาจการควบคุมชีวิตและความเป็นไปในชีวิตที่ชะตากรรมมีเหนือกว่าหมอดู และเหนือกว่าผู้รับการพยากรณ์ตามลำดับ

- ตัวอย่าง (107) (1) มีนาคม - มีเกณฑ์ได้พบกับมิตรสหายเก่าก่อน หรือมิตรสหายหน้าใหม่ ซึ่งมีระดับความเป็นอยู่ทางสังคมสูงกว่า (2) เชื่อมผมผมได้แต่ภาวนาขอให้คุณได้มีโอกาสอย่างที่เขาว่าเถอะ คือขอให้พบเพศตรงข้ามซึ่งมีประสบการณ์ในชีวิตสูงกว่า และขอให้ได้พบแต่คนที่มีหัวใจเพียงหนึ่งเดียว (โสรัจจะ นวลอยู่/หนังสือ)

การใช้เสียงที่หลากหลายจึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่ช่วยโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับการมีอยู่ของชะตากรรมและยอมรับอำนาจของหมอดู โดยเฉพาะในส่วนของหมอดูเองที่ได้ใช้เสียงที่หลากหลายนี้ในการนำเสนอว่าตนเองเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม และมีความปรารถนาดีต่อผู้รับการพยากรณ์ จึงมีโอกาสที่ผู้รับการพยากรณ์จะยอมรับคำพยากรณ์และอุดมการณ์ที่แฝงมากับคำพยากรณ์นั้นได้มากขึ้น

การถ่ายทอดอุดมการณ์ชะตานิยมเป็นการผลิตซ้ำความเชื่อที่ว่า “มนุษย์ไม่มีเสรีภาพในการเลือก” และ “ไม่มีอำนาจในการชี้นำตนเอง” ชีวิตมนุษย์ได้ถูกกำหนดมาก่อนแล้วว่าจะต้องเป็นอะไร ทำอะไร เลือกอะไร แก้ปัญหาอย่างไร ตัดสินใจอย่างไร และปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร โดยอำนาจของ “บางสิ่งบางอย่าง” ที่เหนือกว่าและไม่อาจปฏิเสธได้ ด้วยเหตุนี้ชีวิตของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ “พยากรณ์ได้” (predictable) และเปิดโอกาสให้นักพยากรณ์หรือ “หมอดู” ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมในฐานะสื่อกลางระหว่างผู้รับการพยากรณ์กับ “บางสิ่งบางอย่าง” ที่มีอำนาจเหนือกว่า ถึงแม้

จะดูเหมือนว่ามนุษย์มีทางเลือก แต่ก็เป็นการเลือกที่มีใช้การแสดงเจตจำนงเสรี (Free Will) ของมนุษย์เองโดยแท้จริง เพราะต้องเลือกตามกฎหมายหรือกรอบที่โชคชะตาเปิดโอกาสให้เลือกได้เท่านั้น

การเชื่อในอำนาจของชะตากรรมมีส่วนบ่มเพาะให้สมาชิกในสังคมยอมรับว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นชะตากรรมที่ถูกกำหนดมา จึงไม่ตั้งคำถามกับสถานภาพของตนเอง ความสัมพันธ์ในเชิงโครงสร้าง กฎเกณฑ์ทางสังคม และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว อุดมการณ์โชคชะตาจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการทำให้ความไม่เท่าเทียมกันเชิงอำนาจ ความไม่เสมอภาค และความอยุติธรรมในสังคมกลายเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วและยอมรับได้ ตลอดจนใช้สร้างความชอบธรรมให้แก่คนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ดังจะได้กล่าวถึงในส่วนการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมต่อไป

4.2 อุดมการณ์ความสุข

คำว่า “สุข” หมายถึง “น. ความสบายกายสบายใจ เช่น ขอให้ยุติมีสุข เกิดมาก็มีสุข บ้างทุกข์บ้าง, มักใช้เข้าคู่กับคำ เป็น เช่น ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข ขอให้เป็นสุข ๆ นะ. ว. สบายกายสบายใจ เช่น เตียวนี้เขาอยู่สุขสบายดี” คำว่า “สุข” มีความหมายตรงข้ามกับคำว่า “ทุกข์” ซึ่งหมายถึง “น. ความยากลำบาก, ความไม่สบายกายไม่สบายใจ.” บางครั้งใช้คู่กันเป็นคำว่า “ทุกข์สุข” หมายถึง “น.ความเป็นอยู่หรือความเป็นไปของชีวิตในขณะนั้น” (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 1201, 533)

ในทางเศรษฐศาสตร์มองว่า “ความสุขคือความพอใจ และความพอใจคือการได้บรรลุประโยชน์ และบรรลุประโยชน์ก็ได้จากการกินการใช้ และการเอาประโยชน์อื่น ๆ จากวัตถุปัจจัยต่าง” ความสุขแนวนี้ นักจิตวิทยาถือว่าเป็น **ความสุขเชิงภววิสัย (objective happiness)** คือมองว่าความสุขเกิดจากวัตถุปัจจัยที่ห้อมล้อมชีวิตมนุษย์ แตกต่างจากมุมมองความสุขในทางพุทธศาสนาที่สนใจ **ความสุขเชิงอัตวิสัย (subjective happiness)** คือมองว่าความสุขเกิดจากกลไกทางจิตใจและอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งอารมณ์ความรู้สึกของคนจะแตกต่างกันไปตามความเชื่อ อุดมการณ์ ประเพณี วัฒนธรรม และความเคยชินของชีวิต สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ “จิตใจ” มีความสุขได้ (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และคณะ 2553: 3-4)

วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตมีการความเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความสุขอย่างมาก เหตุผลที่คนเลือกอ่านคำพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตก็เพื่อให้ทราบ “ทุกข์สุข” หรือความเป็นไปของชีวิต หากมีปัญหาหรืออุปสรรคจนเกิดความเครียด วิตกกังวล หรือความมั่นคงทางจิตใจ ก็มักจะมองหาผู้ช่วยที่จะแนะนำวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ตนเองรอดพ้น “ความทุกข์” ที่เผชิญนั้น ขณะเดียวกันก็ต้องการแน่ใจว่าตนเองได้รับการกำหนดมาให้หลุดพ้นจากภาวะอันไม่พึงปรารถนาในปัจจุบันและมี “ความสุข” ได้ในที่สุด

จากการศึกษาพบว่าอุดมการณ์ความสุขที่ถ่ายทอดผ่านตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นประกอบด้วยชุดความคิดย่อย 4 ชุดคือ 1) การนิยามสิ่งที่ “พึงปรารถนา” 2) ความสุขเป็น “ภาวะปกติ” 3) ความสุขเป็นสิ่งที่ “ไขว่คว้า” หามาได้ และ 4) “การยอมรับ” เป็นหนทางหนึ่งที่น่าไปสู่ความสุข

4.2.1 การนิยาม “ความสุข” และสิ่งที่ “พึงปรารถนา”

ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า “ความสุข” เกิดจากกลไกทางจิตใจและอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งอารมณ์ความรู้สึกของคนจะแตกต่างกันไปตามความเชื่อ อุดมการณ์ ประเพณี วัฒนธรรม และความเคยชินของชีวิตที่ได้รับการปลูกฝังมา วาทกรรมการพยากรณ์เป็นกลไกทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีส่วนปลูกฝังทัศนคติว่าด้วย “ความสุข” ให้แก่คนในสังคม นับตั้งแต่ว่าคนเราควรจะทำอะไรหรือ “ทุกข์สุข” กับเรื่องอะไร ไปจนกระทั่งถึงการกำหนดแบบแผนการตีความเหตุการณ์ในชีวิตให้ว่าอะไรคือสุข-ทุกข์ เพื่อจะได้ทราบว่าจะอะไรคือ “สิ่งที่พึงปรารถนา” ของคนในสังคมนั้น ๆ

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการกำหนดมโนทัศน์ว่าด้วยความสุข ความทุกข์และ “สิ่งที่พึงปรารถนา” ผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตานั้น ได้แก่ การกำหนดและเน้นหัวข้อ (topic) การเลือกใช้คำ ศัพท์ การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้มูลบท การใช้ประโยค แสดงความสัมพันธ์แบบเหตุผล และการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง ดังนี้

4.2.1.1 การกำหนดและเน้นหัวข้อ (topic) การพยากรณ์

พาน ไดจ์ (van Dijk 1976: 56-57; 1988) อธิบายว่าการวิเคราะห์หัวข้อ (topic) ในระดับข้อความ คือการตอบคำถามในฐานะผู้ใช้ภาษาว่าเรื่องที่อ่านนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรหรือเกี่ยวกับใคร หัวข้อจึงเป็นการใช้โครงสร้างความหมายในระดับมหภาค (semantic macro structure) เพื่อช่วยให้ผู้อ่านทราบผ่านรูปภาพว่าตัวบทกล่าวถึงอะไร

การกำหนดหัวข้อในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ “ความสุข” มี 2 กลวิธีคือ 1) การกำหนดหัวข้อการพยากรณ์ในระดับข้อความ และ 2) การกำหนดหัวข้อการพยากรณ์ในระดับประโยค ดังนี้

4.2.1.1.1 การกำหนดหัวข้อการพยากรณ์ในระดับข้อความ

จากการศึกษาตัวบทคำพยากรณ์พบว่ามีการใช้ถ้อยคำเพื่อกำหนดหัวข้อการพยากรณ์ ซึ่งสังเกตได้จากตำแหน่งของถ้อยคำที่ปรากฏในตำแหน่งต้นของประโยคหรือย่อหน้า หัวข้อการพยากรณ์ที่พบทุกตัวบทคำพยากรณ์ ได้แก่ *การงาน การเงิน ความรัก* ส่วนหัวข้อที่พบเฉพาะบางตัวบท เช่น *อุปนิสัย ครอบครัว สุขภาพ การศึกษา การเดินทาง ความสัมพันธ์ การเสี่ยงโชค การเสริมดวงชะตา เป็นต้น*

นอกจากนี้ยังพบการใช้แบบอักษร (ตัวหนา) สีตัวอักษร การจัดหน้า และใช้หัวข้อการพยากรณ์เป็นส่วนประกอบของตัวบทของตัวบท เช่น ใช้เป็นชื่อคอลัมน์ เพื่อเน้นหัวข้อการพยากรณ์ที่ผู้เขียนสนใจหรือต้องการให้ผู้รับการพยากรณ์สนใจเป็นพิเศษด้วย เช่น Love Horoscope (นิตยสาร Seventeen) LOVE-O-SCOPES และ MEN-O-SCOPES (นิตยสาร CLEO) ซึ่งหยิบยกเฉพาะคำพยากรณ์ที่เกี่ยวกับความรักและดวงความรักของผู้ชายราศีต่าง ๆ มานำเสนอ เป็นต้น

การกำหนดและเน้นหัวข้อการพยากรณ์เป็นการกำหนดกรอบความคิดให้ผู้อ่านว่าความทุกข์ความสุขในเรื่องใดบ้างเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจติดตามหรือควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ โดยละไม่กล่าวถึงบางหัวข้ออื่นที่อาจจะจะเป็นสาระของการดำเนินชีวิตด้วยเช่นเดียวกัน

4.2.1.1.2 การกำหนดหัวข้อการพยากรณ์ในระดับประโยค

เมื่อพิจารณาในระดับประโยคที่มาประกอบกันในแต่ละหัวข้อการพยากรณ์ จะพบว่า ผู้เขียนมักเลือกกล่าวถึงเฉพาะบางประเด็นที่เห็นว่าผู้รับการพยากรณ์ควรสนใจ คล้ายกับเป็นการเลือกความหมายที่สำคัญที่สุดของชุดคำพยากรณ์ที่ผู้เขียนคิดว่าครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของผู้อ่านมานำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าควรสนใจบุคคลใด สิ่งใด หรือเหตุการณ์ใดเป็นพิเศษในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ และทราบว่าอะไรสำคัญและอะไรที่ไม่สำคัญ ไม่ควรค่าแก่การสนใจ

จากการศึกษาพบว่าประเด็นการพยากรณ์ที่หมอดูเลือกหยิบยกมานำเสนอนั้นโดยมากจะใกล้เคียงกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หัวข้อพยากรณ์	ประเด็นพยากรณ์
สุขภาพ	ความเจ็บป่วย ความเครียด อุบัติเหตุ
การเงิน	เงิน ของมีค่า ทรัพย์สิน ของกำนัล โชคลาภ ลากลอย รายได้ รายได้จร รายจ่ายที่เกี่ยวกับสังคม การเสี่ยง การเสี่ยงโชค การลงทุน การเล่นหุ้น การเก็งกำไร การตกลง หนี้สิน การกู้หนี้ การค้าประกัน สัญญา
การทำงาน	ปริมาณงาน ความยาก-ง่าย ความสำเร็จ ความก้าวหน้า ตำแหน่งหน้าที่ กำไร ความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ ลูกน้อง และเพื่อนร่วมงาน (ความขัดแย้ง ความช่วยเหลือ การ ยอมรับ) การเรียน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การเดินทางไปต่างประเทศเพื่อการศึกษาต่อ การเดินทาง การดูงาน การทำธุรกิจการค้าการลงทุนต่างประเทศ
ความสัมพันธ์	มิตรภาพ ความขัดแย้ง ความรัก การแต่งงาน เพศสัมพันธ์ การมีบุตร
อื่น ๆ	การท่องเที่ยว ความบันเทิง

ตาราง 9 ประเด็นการพยากรณ์ที่พบในวาทกรรมพยากรณ์

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า การกำหนดประเด็นการพยากรณ์ นอกจากจะช่วยกำหนดกรอบความคิดของผู้อ่านว่าอะไรเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังสื่อความคิดที่ว่า “ความสุขเกิดจากอะไร” ไปสู่ผู้อ่านด้วย จะเห็นว่าประเด็นหลักที่ผู้อ่านควรใส่ใจติดตามความเป็นไปเพื่อให้ทราบว่าตนจะ “สุข” หรือ “ทุกข์” ได้แก่ เรื่องรายได้ ความผ่อนคลาย (การท่องเที่ยว ความบันเทิง) สุขภาพ (ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ) ความสัมพันธ์ (มิตรภาพ ความรัก ครอบครัว) ความสำเร็จ (การเรียน การทำงาน) การยอมรับ (ยกย่องชมเชย ไม่ถูกติฉินนินทา) และความถูกต้อง (ไม่ทำผิดศีลธรรม) หากมีประเด็นใดที่ประสบปัญหาหรือเบี่ยงเบนไปจากภาวะปกติ ก็จะได้ดำเนินการแก้ไขให้กลับสู่ภาวะที่เป็น “ปกติสุข” ให้ได้โดยเร็วที่สุดเพื่อให้ทุกอย่างจบลงด้วยดีซึ่งถือเป็นความสุขในระดับที่เหนือขึ้นไป

เมื่อรู้ว่า “ความสุขเกิดจากอะไร” ก็จะทำให้เกิดความต้องการ และทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตน และ/หรือการบริโภคเพื่อให้ตนเองได้รับความสุขตามมา “ความสุข” ของผู้รับการพยากรณ์แต่ละกลุ่ม เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก ผู้ใหญ่ อาจมีรายละเอียดบางประการที่แตกต่างกัน การพยากรณ์ความสุขของคนบางกลุ่มอาจเน้นนำเสนอเนื้อหาการพยากรณ์เฉพาะบางหัวข้อหรือประเด็น

กลุ่มคำ	กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างถ้อยคำ
		ชมชื่น อึดอัด จำใจ รุนวายใจ

ตาราง 10 การเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อถึงความสุข-ทุกข์

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าในวาทกรรมการพยากรณ์มีการนำเสนอความสุขและความทุกข์หลากหลายรูปแบบ และชี้ให้เห็นว่าความสุขนั้นมีหลายระดับ ชีวิตที่พึงปรารถนาคือชีวิตที่มีความสุข แม้ว่าผู้รับการพยากรณ์จะมีความสุขอยู่แล้ว ก็อาจจะปฏิบัติตามคำแนะนำของ “หมอดู” เพื่อให้มีความสุขในระดับที่เหนือขึ้นไปได้อีก

การเลือกใช้คำศัพท์ตามตารางข้างต้น เมื่อพิจารณากับคำที่มักปรากฏร่วมกันจะช่วยให้มองเห็นบทบาทของวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาในการสร้างกรอบการตีความว่าสิ่งใดคือความสุข สิ่งใดคือความทุกข์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีส่วนทำให้ผู้รับการพยากรณ์มองเห็นหรือตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกันกับที่ “หมอดู” กำหนด แม้ว่าจะขัดกับกรอบการตีความที่มีอยู่เดิมของตนเอง เช่น การเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศผู้รับการพยากรณ์ทั่วไปอาจมองว่าเป็นเรื่องดีที่ทำให้มีความสุข แต่ “หมอดู” อาจเลือกนำเสนอว่าเป็นความทุกข์ก็ได้โดยอ้างอำนาจของดวงชะตามาเป็นเครื่องกำหนด การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความสุขและความทุกข์กำกับอยู่ในข้อความจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยกำหนดกรอบการตีความให้ผู้อ่าน ให้สามารถตีความได้อย่างถูกต้องว่าเหตุการณ์และความเป็นไปในชีวิตที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้าย เป็นเรื่องที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (108) คนโสดมีโอกาสดี ๆ เข้ามาให้ได้สละโสด (ภฤชน์ คอนเฟิร์ม)

ตัวอย่าง (109) จิ้งหะแห่งโชคดีจะเกิดขึ้น ทำให้คุณถูกหวย จะเข้าซื้อชายหูนั ซื้อตัวไหนตัวนั้นขึ้นพริบ ๆ จะนั่งนับเงินน้ำลายห้อย ซื้อทองคำเก็งกำไรทองก็ขึ้นวันละ 15 หน ถ้าเป็นนักการเมืองจะทำอะไรคนมันดวงกำลังขาขึ้น จัดเต็ม ๆ ทุกเรื่อง (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (110) การงาน...การลงทุนในอาชีพที่ทำหรือขยาย ลุยไปเลยจะมีโชคในการเป็นหนี้ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (111) คนรักหรือคู่ครองจะเกิดอุบัติเหตุหรือบาดเจ็บ หรือเจ็บไข้ได้ทุกข์ ทำให้ความรักไม่สดชื่นเท่าที่ควร แต่ก็เป็นโอกาสดีที่ท่านจะได้แสดงความห่วงใยกันและกัน (โหรอุตตราชาต)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าการนิยามเหตุการณ์ สละโสด ถูกหวย หุ้นขึ้น ทองขึ้น ว่าเป็นเหตุปัจจัยแห่งความสุขได้นั้น เป็นเพราะการปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความสุข เช่น โอกาส จิ้งหะ ขาขึ้น ขณะที่การตีความเหตุการณ์ เช่น เป็นหนี้ เจ็บไข้ได้ป่วย สามารถมองว่าเป็นเหตุการณ์ในด้านดีได้ เพราะปรากฏร่วมกับคำว่า มีโชค โอกาส เช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง (112) ผู้ใหญ่หรือเพื่อนรักเพื่อนสนิทจะเจ็บป่วยหรือมีทุกข์ พลอยให้ท่านทุกข์ใจไปด้วย (โหรอุตตราชาต)

- ตัวอย่าง (113) ท่านที่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันบางอย่างที่ทำให้หนักใจก็จะ
พ้นภาระเหล่านั้น (โหรอตุตราชาตม)
- ตัวอย่าง (114) ท่านรู้สึกเป็นภาระและทุกข์ใจกับการงานที่รับผิดชอบ ต้อง
ใช้ความสุ่มรอบคอบในการทำงาน (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (115) คุณจะมีเรื่องทุกข์สาหัสเกี่ยวกับกิจการสาขาที่ ๒ บ้านใหญ่จะ
เอาเงินก้อนคิดว่าคุณพิมพ์เงินตัวเอง เป็นคนอื่นตายหยัง
เขียด แต่คุณจะเกลี้ยไต่เนี่ยนมาก (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (116) การเงิน มีเรื่องต้องเสียเงินค่าเดินทางแบบจำใจ (Little
guardian)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าความเจ็บป่วยและหนี้สินนั้น โดยปกติคนก็มองว่าเป็นเรื่องไม่ดี
อยู่แล้ว และในที่นี้ก็ปรากฏร่วมกับคำว่า ทุกข์ใจ หนักใจ สื่อถึงการเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาอย่างชัดเจน
ส่วนเรื่อง การงาน การมีกิ๊ก และการเดินทาง แม้คนทั่วไปจะมองว่าเป็นเรื่องความสุข แต่เมื่อปรากฏ
ร่วมกับคำว่า ภาระ ทุกข์ใจ ทุกข์สาหัส ก็ทำให้เข้าใจได้ว่าควรจะมองเป็นเรื่องทุกข์เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังพบการเลือกใช้คำเพื่อกำหนดกรอบการตีความ เช่น *ทุกข์ลลภ* ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (117) การงาน คุณจะได้รับความไว้วางใจจากเจ้านายให้
รับผิดชอบดูแลโปรเจกต์ใหม่ ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น แต่ล้วน
เป็นทุกข์ลลภมากกว่าโชคดี เพราะช่วงนี้เจ้านายคุณดู
ปล่อยวางผิดปกติ จนคุณเองเริ่มไม่แน่ใจว่ากำลังจะมีอะไร
เปลี่ยนแปลงในระยะเวลานี้หรือเปล่า และเป็นไปได้
ว่าคุณจะเหนื่อยจนหาเวลาว่างเหมือนที่ผ่านมาไม่ได้อีกแล้ว
(ELLE)

การนิยามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นความสุขหรือความทุกข์นี้ เมื่อปรากฏซ้ำ ๆ
ในตัวบทพยากรณ์ ผู้รับพยากรณ์ก็จะได้รับการถ่ายทอดแบบแผนการตีความว่าอะไรคือสิ่งที่
“พึงปรารถนา” และ “ไม่พึงปรารถนา” ในการดำเนินชีวิตไปด้วย บางเรื่องอาจจะเป็นความปรารถนา
ที่เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น การมีสุขภาพที่ดี แต่บางเรื่องก็อาจเป็นการปลูกฝังที่
แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม เช่น การมองว่าการทำงานหนักเป็นความทุกข์ มองว่าการทะเลาะ
และความขัดแย้งเป็นความทุกข์ และมองว่าการมีคู่และการมีบุตรเป็นความสุข แต่สำหรับบางคนอาจ
มีมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น มองว่าการทำงานหนักเป็นหนทางไปสู่ความสำเร็จ ความขัดแย้งเป็นพลัง
ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น และมองว่าการมีคู่ มีบุตรเป็นภาระที่ต้องรับผิดชอบและเป็น
ความทุกข์ เป็นต้น

4.2.1.2.2 การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน

เมื่อพิจารณาคำที่มักปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความสุขและความทุกข์ จะพบคำที่มีกลุ่มความหมายต่าง ๆ ปรากฏซ้ำ ๆ กันอย่างเป็นแบบแผน ทำให้มองเห็นแนวโน้มการตีความการปรากฏของบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์เพื่อยืนยันว่าสิ่งใดคือ “ความสุข” สิ่งใดคือ “ความทุกข์” ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. การใช้คำนามที่มักปรากฏร่วมกัน

จากการศึกษาพบว่าเมื่อมีการกล่าวถึงบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในคำพยากรณ์ดวงชะตา มักจะปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวกับ “ความสุข” เช่น *มีความสุข สุขใจ สนุก ครีกรื่น โขคดี ข้าวดี มีโชค สมหวัง* และคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความทุกข์ เช่น *มีความสุข ทุกข์ใจ กลุ้มใจ ปัญหา ข้าวร้าย* เพื่อให้ผู้รับการพยากรณ์สามารถเข้าใจได้ว่าควรนิยามบุคคลหรือเหตุการณ์นั้นในฐานะสิ่งที่ “พึงปรารถนา” หรือ “ไม่พึงปรารถนา” ดังตัวอย่าง

- ตัวอย่าง (118) คุณอาจได้รับของมีค่าจากคนใกล้ชิดเป็นเซอร์ไพรส์ที่คุณคาดไม่ถึงทำให้คุณมีความสุขมากมายในช่วงนี้ (ELLE)
- ตัวอย่าง (119) เงินเดือนที่ปรับอัตราใหม่ทำให้มีความสุขมากๆ (ไพศาล ชอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (120) ท่านสดชื่นกระปรี้กระเปร่า ทำงานอย่างมีความสุข รู้สึกสนุกเมื่อได้ทำงาน จะรับเงินก้อนหนึ่งซึ่งมีผู้ให้โดยนุมนวล ลูกหนี้ชำระหนี้โดยไม่กระพืดกระเพียดอะไรใด ๆ ทั้งสิ้น (ทรัพย์ สวนพลู)
- ตัวอย่าง (121) มุขสัมพันธ์ของพลุห้สบัติในเรือนเกิดและเหตุท่านจะได้รับรางวัลแห่งผลงานและคุณความดีที่ท่านทำมา ซึ่งหมายถึงการที่ท่านมีความสุขอย่างยิ่ง แม้ที่ผ่านมามีใครรู้ก็ตาม (ธันธันท์)
- ตัวอย่าง (122) สาวอินเลิฟ: คุณจะมีสุขมากเพราะได้ใช้เวลาร่วมกัน เยอะขึ้น แถมอาจได้รับข่าวดีของเพื่อน ๆ เกี่ยวกับงานแต่งงาน แต่ง ทำให้มีโอกาสควงกันไปงานปาร์ตี้สังสรรค์เปิดตัวกับเพื่อนฝูงอย่างคึกครื้น (Little guardian)
- ตัวอย่าง (123) เพื่อนเก่า คู่รักคู่ครองเก่าปรากฏกายขึ้นพร้อมนำสิ่งดีดีมาให้ท่าน มีการรื้อฟื้นอดีตกันแบบ “ว้าวเคยขา ม้าเคยขี่” มีความสุขมาก (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (124) คนในครอบครัวมีโชค ถ้ามีคนเจ็บป่วยในครอบครัว คนป่วยนั้นก็หายหรือหายป่วย ครอบครัวมีความสุข ประรองตองกันดีได้อยู่ใกล้ เอา (อกเอาใจ) กันบ่อย ๆ (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (125) เป็นจังหวะที่โชคดีมาก มีความสุขสมหวังดีมาก มีเกณฑ์พบ
คนถูกใจจนอาจตกลงปลงใจถึงตกลงแต่งงาน ความรัก
ที่ดีที่สุดเกิดจากรักแรกพบก็ได้ (อรรณวิโรจน์ ศรีตุลา)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเมื่อกล่าวถึงถ้อยคำที่ปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ
ความสุขคือ ของมีค่า เงิน รางวัล การมีคู่ การแต่งงาน ความสัมพันธ์ที่ดี และเพศสัมพันธ์ที่น่าพอใจ

ตัวอย่าง (126) ภาระนี้งานของท่านจะผ่อนเพลาลง อาจได้พักผ่อนอย่าง
มีความสุข (ไม่ใช่ถูกปลดออกนะครับ) เป็นระยะยาว หรือ
แม้กำลังทำงานอยู่ เดือนนี้ท่านก็จะได้หยุดพักระยะยาวหรือ
งานไม่หนักแรงนัก (ทศพร ศรีตุลา)

ตัวอย่าง (127) ท่านอาจต้องไปส่งท้ายปีเก่าอยู่ต่างแดนหรือต่างจังหวัด
ที่สวยงามหรือต้องเดินทางไปประกอบธุรกิจ จึงทำให้การ
เดินทางลดความสุขลงไปได้บ้าง (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่างที่ (126) จะเห็นแบบแผนการตีความที่มองการทำงานหนักกว่าทำให้ไม่มี
ความสุข ดังนั้นในตัวอย่างที่ (127) ถึงแม้ผู้รับพยากรณ์จะมีเกณฑ์ได้เดินทางไปในสถานที่สวยงาม
ซึ่งตามแบบแผนการตีความโดยทั่วไปจะมองว่าเป็นความสุข แต่เนื่องจากการทำงานนั้นทำให้เกิดทุกข์
ความสุขของผู้รับพยากรณ์ที่ต้องเดินทางไปทำงานจึงลดลง แบบแผนการนิยามว่าสิ่งใดคือ
“ความสุข” สิ่งใดคือ “ความทุกข์” ที่สังเกตได้จากคำที่มักปรากฏร่วมกัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างถ้อยคำ	แนวโน้มการนิยาม	
		สุข	ทุกข์
สุขภาพ	ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ		/
การเงิน	(ได้) เงิน ทรัพย์สิน ของมีค่า ของกำนัล รายได้ รายได้จร โชคลาภ ลากลอย	/	
	(เสีย) เงิน ทรัพย์สิน ของมีค่า รายจ่าย รายจ่ายที่เกี่ยวกับสังคม หนี้สิน การกู้หนี้		/
	การเสี่ยง การเสี่ยงโชค การเล่นหุ้น การเก็งกำไร การพนัน หวย		/
	การลงทุน การทำสัญญา การตกลง การค้าประกัน		/
การงาน	ผู้ใหญ่ เจ้านาย หัวหน้า ลูกค้ำ	/	/
	เพื่อนร่วมงาน		/
	ลูกน้อง รุ่นน้อง บริวาร		/
	งานเยอะ งานยาก งานยุ่ง ภาระ ความรับผิดชอบ		/
	ยศ ตำแหน่ง ความสำเร็จ รางวัล	/	
	ความสนใจ การยกย่อง สรรเสริญ ชมเชย	/	
	ความขัดแย้ง ทะเลาะ อิจฉาริษยา		/
การศึกษา	การเรียน การศึกษา การศึกษาต่อต่างประเทศ	/	
การเดินทาง	เดินทาง ดูงาน ท่องเที่ยว	/	
ความสัมพันธ์	เพื่อน เพื่อนบ้าน	/	/
	คนโสด คนไม่มีคู่ สวาโสถ หนุ่มโสด		/
	ความรัก คนรัก แฟน คนมีคู่	/	

กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างถ้อยคำ	แนวโน้มการนิยาม	
		สุข	ทุกข์
	การแต่งงาน	/	
	ครอบครัว คู่ครอง	/	/
	เพศสัมพันธ์	/	/
	บุตร ลูกหลาน ทายาท	/	
	ญาติ วงศาคณาญาติ ญาติพี่น้อง		/
	ก๊ก ม่าย แฟนเก่า		/
	ความขัดแย้ง การทะเลาะ ความไม่เข้าใจ		/
	การหย่าร้าง การเลิกรา		/
ความประพฤติ	การทำความดี คนดี บุญ กุศล มงคล	/	
	การทำผิดศีลธรรม ความผิด		/
	การตำหนิ คำนิโทษ		/

ตาราง 11 แนวโน้มการตีความสิ่งที่ “พึงปรารถนา” และ “ไม่พึงปรารถนา”

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าในตัวบทการพยากรณ์ดวงชะตาจะมีการถ่ายทอดแบบแผนการนิยามสิ่งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนาในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมผ่านคำพยากรณ์อย่างเป็นระบบ

อนึ่ง การที่คำในกลุ่มความหมายหนึ่ง ๆ ได้รับการนิยามซ้ำ ๆ ว่าเป็นบุคคลหรือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความสุขหรือความทุกข์ ทำให้ผู้รับการพยากรณ์เกิดแบบแผนในการตีความขึ้นโดยอัตโนมัติ แม้ว่าบางครั้งคำเหล่านั้นจะได้ปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความสุขและความทุกข์ก็ตาม เช่น เมื่อกล่าวถึงการมีคู่ การแต่งงาน การมีบุตร คนส่วนมากก็จะตีความว่าเป็นโชค/ความสุขโดยอัตโนมัติ อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าคำนามที่มีนัยของความสุข-ความทุกข์ติดอยู่กับรูปภาษาจะต้องสื่อความหมายอย่างเดิมทุกครั้ง แต่หากมีความหมายไม่ตรงกับความรู้โดยทั่วไปของผู้อ่าน ก็มักจะต้องการอธิบายเงื่อนไขหรือเหตุผลประกอบการตีความที่ต่างไปจากปกติด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (128) คนที่ยังโสดจะได้พบความรักที่ทำให้คุณสุขใจ ที่ใดมีรัก
ก็มีทุกข์ เพราะจะทำให้คุณมีปัญหากับเงินในกระเป๋า!!!!
(อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

ข. การใช้คำกริยาที่มักปรากฏร่วมกัน

เมื่อวิเคราะห์คำกริยาที่มักปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความสุข ความทุกข์ ทั้งที่ประกอบขึ้นจากหน่วยคำ “สุข-ทุกข์” โดยตรง และคำอื่น ๆ ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกัน พบว่าสามารถจัดกลุ่มตามผู้ทำกริยาได้เป็น 2 กลุ่มคือ 1) บุคคลรอบข้าง และ 2) ตัวผู้รับการพยากรณ์เอง ดังนี้

ความสุข

ประเภทคำกริยา	ตัวอย่างคำกริยา	
คำกริยาแสดงอาการ	[ตนเอง] - หา ตามหา สร้าง แบ่งปัน (ความสุข) - หาเวลา ดูแล พักผ่อน จูงมือกันไป รับลมทะเล เทียว เทียวต่างประเทศ - ได้เพื่อนดี พบรัก พบคนถูกใจ แต่งงาน - ระวังคำพูด ระวังปาก	[ผู้อื่น] - นำโชค - ช่วย ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ ให้โอกาส - รับปาก รับสัญญา ตกลง - เห็น สนใจ ยกย่อง ชมเชย สรรเสริญ รัก เอ็นดู
คำกริยาแสดงสภาพ	[ตนเอง] เนียบ สวย สะอาด เตชะตา	
คำกริยาแสดงการประสบ	[ตนเอง] มีสติ ใจเย็น ใจดี อดทน เปิดใจ ระวังใจ หักห้ามใจ ปลง ทำใจ ให้อภัย ใสใจ รอบคอบ ระวังตัว	

ตาราง 12 คำกริยาที่มักปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความสุข

ความทุกข์

ประเภทคำกริยา	ตัวอย่างคำกริยา	
คำกริยาแสดงอาการ	[ตนเอง] - เสีย จ่าย หาย สูญหาย - ไวใจ ระแวง ทะเลาะ ขัดแย้ง วิน เหวี่ยง - พลิ้งปาก ปากเสีย พูดมาก พูดไม่คิด - ผิดศีล ทำผิดทำนองคลองธรรม - รับมือ จัดการ แก่ หลีกเลี้ยง คลาย	[ผู้อื่น] - ขอ ขอความช่วยเหลือ ขออภัย ฟังพา เป็นภาระ หลอกหลวง โยกโย้ ถ่วง เบี่ยง - อิจฉา นินทา ว่าร้าย ใสร้าย หมั่นไส้ เหยียบหัว กัดตั่น ทำร้าย เล่นงาน กลั่นแกล้ง บงการ
คำกริยาแสดงสภาพ	[ตนเอง] เปรี๊ยะ เสื่อมเสีย อื้อฉาว	
คำกริยาแสดงการประสบ	[ตนเอง] ซีเรียส คิดจริงจัง คิดมาก หมกมุ่น หมายมุ่น คาดหวัง ยึดติด จมปลัก จมอยู่ กับอดีต โกรธ จุกจิกจู้จี้ ใจอ่อน	

ตาราง 13 คำกริยาที่มักปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความทุกข์

จากตารางจะเห็นว่าผู้รับการพยากรณ์มีหน้าที่ไขว่คว้าหาความสุขให้แก่ตนเองทั้งความสุขทางกายและความสุขทางใจ รวมทั้งต้องสร้างความสุขให้แก่ผู้อื่นด้วย ความสุขความทุกข์ของผู้รับการพยากรณ์นั้นเป็นผลมาจากการกระทำและคำพูดของผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่ ความทุกข์ส่วนมากหากเป็นความทุกข์กายมักเกิดจากการกระทำของผู้อื่นและโชคชะตา ส่วนความทุกข์ใจมักเกิดจากการกระทำที่ผิดพลาดหรือไม่เหมาะสมของผู้รับการพยากรณ์เอง หรือเป็นเพราะเก็บเอาการกระทำและคำพูดของผู้อื่นมาคิดและไม่สามารถปล่อยวาง การจะ *จัดการ* หรือ *รับมือ* กับความทุกข์นั้นต้องเริ่มจากตนเองก่อนเสมอ เช่น หากเป็นความทุกข์จากการสูญเสียก็ให้ *ปล่อยวาง เลิกยึดติด* หากเป็นทุกข์เพราะมีความขัดแย้ง ก็จะต้อง *อดทน มีสติ ใจเย็น ระวังคำพูด* หรือหากเป็นทุกข์เพราะไม่สบายใจจากการกระทำและคำพูดของผู้อื่นก็ไม่ควร *โกรธ คิดมาก หมกมุ่น* แต่ต้อง *ทำใจ* และ *ให้อภัย* จึงจะสามารถ *คลายทุกข์* ได้ ข้อที่น่าสังเกตคือผู้รับการพยากรณ์มักไม่มีอำนาจที่จะจัดการหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อื่น เพื่อให้ตนเองสามารถแก้ไขปัญหาหรือหลุดพ้นจากความทุกข์ได้

แม้ว่าการกระทำของบุคคลเหล่านั้นจะเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องก็ตาม ต้องปล่อยให้โชคชะตาเป็นผู้จัดการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นเองในเวลาที่เหมาะสม

ตัวอย่าง (129) งานของท่านมีอุปสรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อกับราชการ จะไม่ได้รับความสะดวก (แม้ท่านจะเป็นข้าราชการก็ตาม) จะพบกับการโยกโย้เรื่องการเงินอันจะมีผลให้งานของท่านล่าช้า เสียหาย ระวังนี้ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรติดต่อกับราชการ (โหรอตุตราชาตม)

คำกริยาที่ปรากฏรวมนี หากวิเคราะห์ต่อไปได้ว่าผู้ทำกริยานั้นเป็นใครหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมใด เช่น ผู้หญิง-ผู้ชาย คนโสด-คนมีคู่ สามี-ภรรยา ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ก็จะช่วยให้ทราบลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกในกลุ่มนั้น ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์กับคนกลุ่ม ๆ ในสังคมได้

4.2.1.3 การใช้มูลบท

จากการศึกษาพบการใช้มูลบทเพื่อสื่อความคิดที่ว่าความสุขคือการได้รับในสิ่งที่ “พึงปรารถนา” 2 ลักษณะ ดังนี้

4.2.1.3.1 การใช้มูลบทอ้างถึง

จากข้อมูลตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตา พบว่ามีการอ้างถึงความสุขแบบต่าง ๆ เพื่อสื่อว่าเป็นความเชื่อร่วมกันที่มีอยู่ก่อนแล้ว ว่าการได้รับหรือได้กระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะทำให้เกิดความสุข กลวิธีที่ใช้คือการแปลงประโยคให้เป็นนวนิยายโดยการเติมคำว่า *ที่ โดย* หน้าประโยคเพื่อขยายคำว่า “ความสุข” และแนะนำความว่าความสุขที่เกิดจากการกระทำหรือพฤติกรรมหนึ่ง ๆ เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วจริง ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (130) คุณจะมีความสุขที่แฟนตามอกตามใจเป็นพิเศษ จะพาไปเที่ยวช้อปปิ้งกระจายที่ต่างประเทศ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (131) ท่านมีความสุขโดยการยิงนกตกปลาล่าสัตว์ ซึ่งถือว่าเป็นการผ่อนคลายความเครียดแบบหนึ่ง แต่พวกที่ถูกท่านล่าจะเครียดกว่า เพียงแต่พูดไม่ได้เท่านั้น ถ้ายุ่งมดปลวกพูดได้คงจะดีพอสมควร (ทรัพย์ สวนพลู)

4.2.1.3.2 การใช้มูลบทแนะนำความ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำ เช่น *เล็ก ๆ ชั่วครู่ชั่วยาม ฉาบฉวย* เพื่อสื่อมูลบทแนะนำความว่าความสุขมีหลายระดับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (132) หาเวลานั่งทบทวนความฝันที่ตัวเองยังไม่ได้ลงมือทำ เมื่อว่าจะได้จัดสรรเวลามาทำความฝันให้เป็นจริง เป็นความสุขเล็ก ๆ ที่ได้จากการทำงานอดิเรก (ELLE)

- ตัวอย่าง (133) ความรักของคนโสดคนม่ายยังอยู่ในระยะอลเวง บางท่านจะพบกับความเหงา ไร้อารมณ์เส่นหาจนถึงขั้นหันไปหา ความสุขแบบชั่วคราวช่วยยาม ย้อมอารมณ์ด้วยบรรยากาศ ความสุขฉาบฉวย (โหรอตุตราชาตม)
- ตัวอย่าง (134) สำหรับคนที่มีคู่รัก คู่ครอง ความทุกข์ที่มีมานาน เริ่มคลี่คลาย จากทุกข์ที่สุด ก็จะเป็นสุขบ้าง ทุกข์บ้าง ขอให้ใช้ระยะเวลานี้ ปรับปรุง เสริมสร้างบรรยากาศของความรักให้สดชื่นไว้ (โหรอตุตราชาตม)
- ตัวอย่าง (135) รักระยะนี้ถึงจะมีความสุขก็เป็นประเภทสุข ๆ ดิบ ๆ บางคนมีคู่อยู่แล้วยังไม่แคล้วถูกช่วงชิงไปต่อหน้าต่อตา ท่านจึงควรรักอย่างมีสติ และถ้าเป็นไปได้ควรเอาเวลาไปใส่ใจกับเรื่องอื่น ๆ ก่อนดีกว่า (โหรอตุตราชาตม)
- ตัวอย่าง (136) มีการเดินทางไปต่างประเทศอย่างถูกละหุค เพื่อนมัสการสังเขนีสถาน หรือบำเพ็ญตบะตามความศรัทธาโดยไม่คำนึงถึงความสุขทางโลก อย่างน้อยก็มีการนุ่งขาวห่มขาวงดอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ แต่มีมารจำแลงมาในลักษณะต่าง ๆ เป็นทรัพย์สินสิ่งของสวยงาม หรือเครื่องยั้วกิเลสอื่น ๆ (ทรัพย์ สนวนพลู)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าเมื่อมีความสุขเล็ก ๆ ก็แสดงว่าต้องมีความสุขใหญ่ ๆ เมื่อมีความสุขแบบชั่วคราวช่วยยาม ความสุขฉาบฉวย สุขบ้างทุกข์บ้าง และความสุขแบบสุข ๆ ดิบ ๆ เช่นในตัวอย่างที่ (135) ก็แสดงว่าต้องมีความสุขแบบสุขมากและสุขลึกซึ้ง เมื่อมีความสุขทางโลกก็แนะนำว่าต้องมีความสุขทางธรรมด้วยควบคู่กันไป

นอกจากจะมีการแบ่งความสุขออกเป็นแบบต่าง ๆ แล้ว ยังมีการเปรียบเทียบด้วยความสุขแบบใดดีกว่ากัน ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (137) ท่านประสบความสำเร็จในลาภยศสรรเสริญสุข อันเป็นปกติของโลกธรรม 8 ซึ่ง คนที่เก่ง ๆ เขาไม่อยู่ใต้อิทธิพลของเรื่องนี้ เพราะรู้เสียแล้วว่ามึสรรเสริญก็มีนินทา มีลำบากก็มีสบาย (ทรัพย์ สนวนพลู)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการอ้างถึง “คนที่เก่ง ๆ” ว่าไม่สนใจความสุขทางโลกหรือโลกียสุข เพราะเมื่อสุขได้ก็ยอมทุกข์ได้ ตามหลักโลกธรรม 8 การพูดถึงคนเก่งแนะนำความว่าคนที่ยังกังวลสนใจเป็น “คนไม่เก่ง” ถ้าอยากเป็นคนเก่งต้องรู้จักและรู้เท่าทันในเหตุปัจจัยของทุกข์ เพื่อนำไปสู่ความดับทุกข์อันเป็น “สุขอย่างยิ่ง” (โลกุตตรสุข) ในทางพุทธศาสนา

นอกจากจะมีการแนะนำความว่าความสุขมีหลายแบบและหลายระดับแล้ว จากข้อมูลยังพบการใช้มูลบทเพื่อแนะนำความว่าความสุขที่เกิดจากเหตุและปัจจัยต่าง ๆ นั้น แม้จะได้รับสิ่งที่

“ฟังปรารถนา” ก็ไม่ได้แปลว่าจะมีความสุขเสมอไป หากแต่ต้องรู้จักควบคุมเหตุปัจจัยนั้นให้อยู่ใน “ขอบเขต” ที่เหมาะสมด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (138) เพื่อนจะนำความทุกข์มาสู่ความสุข ความสำราญให้อยู่ใน ขอบเขต จะดีมาก (ธันธันท์)

4.2.1.4 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ (modality)

4.2.1.4.1 การใช้มาลาบอกเล่า

จากข้อมูลพบว่ามีการใช้มาลาบอกเล่า เช่น *คือ เป็น* เพื่อแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสุขและความทุกข์ ซึ่งบางครั้งเป็นการนิยามความหมายให้แก่ความสุขและความทุกข์ ดังนี้

ตัวอย่าง (139) ความสุขที่คุณตามหา*คือ*เรื่องความรัก (พันดาว)

ตัวอย่าง (140) ระหว่างวันดื่มน้ำให้มาก ๆ เพื่อเพิ่มความเปล่งปลั่งให้ผิวพรรณและเสริมสร้างสุขภาพที่ดีต้อนรับปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง อย่าลืมว่าความสุขของคุณ*คือ*การมีผิวเนียน ๆ เป็นอาวุธไว้สยบหนุ่ม ๆ (ELLE)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามี การนิยามความสุขโดยระบุว่าความรักและการมีผิวเนียนเป็นสิ่ง ที่ฟังปรารถนาและจะทำให้เกิดความสุข ซึ่งอาจไม่ใช่สิ่งที่คนในสังคมมีความรับรู้ร่วมกันมาก่อนก็ได้

4.2.1.4.2 การใช้มาลาการสั่ง/แนะนำ

การถ่ายทอดมโนทัศน์เรื่องความสุขความทุกข์ที่สื่อผ่านการพยากรณ์ดวงชะตานั้น ให้ ความสำคัญเรื่องการสร้างความสุขและความทุกข์ให้แก่ผู้อื่นด้วย เนื่องจากความสุขและความทุกข์ของปัจเจกบุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม จึงมีการสั่งหรือแนะนำ ให้ปฏิบัติตนให้ดีและเหมาะสมเพื่อสร้างความสุขให้แก่ผู้อื่น หรือเพื่อที่จะได้ไม่สร้างความทุกข์ให้แก่ผู้อื่น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (141) กำลังใจจากคำพูดของคุณสามารถ*สร้าง*ความสุขให้คนรอบตัวได้ ดังนั้นเดือนนี้*ต้อง*ดูแลเสื้อผ้าหน้าผมให้เนี้ยบจะดูสวยทั้งภายในและภายนอกจนใครก็อยากอยู่ใกล้ ๆ (ELLE)

ตัวอย่าง (142) มีโอกาสก็*หารัก*เรื่อยไป เป็นคนที่ใครอยู่ด้วยก็มีความอบอุ่นใจสนุกและสดชื่นปลูกต้นไม้ได้เจริญงอกงามดี ทำอะไรก็ควรทำให้ถูกทำนองคลองธรรม อย่า*มั่ง*ง่ายในเรื่องความรัก ท่านที่มีครอบครัว*อย่า*ทำให้คนที่บ้าน*ทุกข์*ใจปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันก็ทำให้*ไม่สบาย*ใจมากเกินพอแล้ว *อย่า*ให้เกิดปัญหากับครอบครัว โดยเฉพาะลูกของท่านเอง (อรรณีโรจน์ ศรีตุลา)

4.2.1.4.3 การใช้คำแสดงการประเมินค่า

ตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาไม่เพียงแต่ช่วยสื่อความคิดว่าความสุขเกิดจากการได้รับในสิ่งที่ “พึงปรารถนา” แต่ยังแฝงความคิดที่ว่าคนเราควรที่จะควบคุมความสุข หรือการแสดงออกว่ามีความสุขไม่ให้ผู้อื่นได้รับรู้มากเกินไป โดยใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่าพฤติกรรมที่เป็นการแสดงอารมณ์/ความรู้สึกมีความสุข ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (143) ท่านมีความสุขรื่นเริงนักไม่ค่อยดี จะมีผู้เก็บมาเป็นเรื่อง
ก่อนขอذنินทาได้ (ทรัพย์ สวนพลู/ข้าวสด)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าถึงแม้ชีวิตที่มีความสุขจะเป็นชีวิตที่พึงปรารถนา แต่การแสดงออกให้คนทั่วไปรับรู้ว่ามีสุขก็ไม่ควรจะมีมากเกินไป เพราะจะทำให้ได้รับคำตีดนินทาได้

4.2.1.5 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าในการตีความเหตุการณ์หรือว่าเป็นไปในชีวิตของคนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ว่าเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้ายนั้น ต้องอาศัยแบบแผนการตีความที่มีการถ่ายทอดกันมาในแต่ละสังคม ดังนั้น หากในคำพยากรณ์มีการตีความเหตุการณ์หรือว่าเป็นไปในชีวิตที่ผิดไปจากแบบแผนดังกล่าว จึงมักปรากฏในรูปของการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง เพื่อเป็นการกำหนดกรอบการตีความขึ้นใหม่สำหรับใช้เฉพาะในคำพยากรณ์นั้น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (144) ท่านจะได้ลาภเป็นของสวยงาม แต่ต้องระวังเพราะเป็นของ
เปราะบาง หรือแตกง่าย ก่อเหตุให้เกิดทุกข์หรือความ
ยุ่งยาก (โหรอตุตราชาตม)

ตัวอย่าง (145) คุณพยายามวางเฉยกับพฤติกรรมที่ชอบบริหารเสน่ห์ของ
แฟนหนุ่มกับบรรดาสาว ๆ หรือการเป็นพี่ชายที่แสนดีมาก
เกินไป คิดเสียว่าวันหนึ่งเขาคงคิดได้เองถึงความเหมาะสม
ขอบอกว่าบางครั้งความดีที่คุณทำใช้ว่าจะทำให้คุณมี
ความสุข เพราะความดีนั้นจะต้องอาศัยความฉลาดในการ
รับมือกับนิสัยที่เป็นปัญหาของแฟนหนุ่มด้วย ไม่งั้นมันจะยิ่ง
ทำให้คุณเหนื่อยใจเป็นพิเศษ (ELLE)

ตัวอย่าง (146) แม้ช่วงนี้งานจะวุ่นวายมากเหลือเกิน แต่ก็เป็นการทำงาน
เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตัวท่านอย่างดี (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

ตัวอย่าง (147) ต้องเสียสละความสุขส่วนตัวบางอย่างเพื่อส่วนรวม แต่ท่าน
ก็มีความสุขดี (ธนธันท์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าการได้ลาภเป็นของมีค่าหรือการทำความดีซึ่งปกติจะได้รับการตีความว่าทำให้เกิดความสุข ก็สามารถเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ได้ ขณะที่การทำงานหรือการเสียสละความสุขส่วนตัวซึ่งปกติจะได้รับการตีความว่าทำให้เกิดความทุกข์ ก็สามารถเป็นเหตุให้เกิดความสุขได้

4.2.1.7 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล

จากข้อมูลพบว่ามีการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล เพื่อระบุบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดความสุขหรือความทุกข์ อันเป็นการกำหนดกรอบการนิยามว่าบุคคลหรือเหตุการณ์นั้นเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (148) คนต่างเพศจะนำความทุกข์ใจหรือเดือดร้อนใจมาให้ อย่างน้อยก็เป็นเหตุให้ท่านต้องเครียดหรือคิดมากตัดสินใจไม่ได้ (โหรอตุตราชาตม)
- ตัวอย่าง (149) เดือนเมษายน จะเกิดความทุกข์กังวลด้วยบุตรหลานหรือบริวารวัยเยาว์ (โหรอตุตราชาตม)
- ตัวอย่าง (150) การเงินคล่องตัวดี ไม่สะดุด แต่รายจ่ายที่คุณรับผิดชอบจะเพิ่มมากขึ้น จะเสียเงินเพราะลูกหลานญาติพี่น้องซึ่งทำให้คุณทุกข์ใจพอสมควร เนื่องจากไม่ได้อยากจะทำ (ภุชงค์คอนเฟิร์ม)
- ตัวอย่าง (151) มีความสุขพร้อมสนุกได้ เมื่อคนรักพร้อมใจช่วยเหลือการเงินและการงาน (ธนัธน์นัท)

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบแบบแผนการนิยามที่สื่อผ่านวาทกรรมการพยากรณ์คือ คนต่างเพศ และบุตรหลาน/บริวาร/ญาติพี่น้อง มักเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ การที่มีคนกลุ่มดังกล่าวปรากฏในคำพยากรณ์จึงมักสื่อว่าจะเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาตามมา ขณะที่ คู่ครอง/คนรัก มักเป็นเหตุให้เกิดความสุข คนกลุ่มดังกล่าวในคำพยากรณ์จึงมักได้รับการกล่าวถึงในฐานะกลุ่มคนที่เป็นที่ “พึงปรารถนา”

4.2.2 ความสุขเป็น “ภาวะปกติ”

ในภาษาไทยมีสำนวนที่เกี่ยวข้องกับความทุกข์หรือความสุขในชีวิต เช่น ชั่วเจ็ดที่ดีเจ็ดหน หมายถึงทุกข์สุขย่อมเกิดขึ้นสลับกันไป แต่ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตานั้นกลับพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาแบบต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสุขเป็น “ภาวะปกติ” ของชีวิตมนุษย์และเป็นสิ่งที่ชะตากรรมได้กำหนดมาแล้วให้ต้องเป็นเช่นนั้น ดังนั้น เมื่อประสบปัญหา อุปสรรค หรือความไม่สบายใจ จึงถือเป็นภาวะที่ไม่ปกติและต้องรีบหาทางจัดการให้กลับสู่ภาวะที่เป็น “ปกติสุข” ได้โดยเร็ว เพื่อให้ทุกอย่างจบลงด้วยดี ขณะเดียวกันก็ถือเป็นหน้าที่ของคนเราที่เกิดมาที่จะต้องไขว่คว้าหาความสุข และถือว่าความสุขเป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต

กลวิธีทางภาษาที่สื่อความคิดว่าความสุขเป็นภาวะปกติของชีวิต ได้แก่ การลำดับเหตุการณ์ และการใช้มูลบท ดังนี้

4.2.2.1 การลำดับเหตุการณ์

จากการศึกษาพบว่าในการพยากรณ์เหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา ก็จะมีการกล่าวถึงการคลี่คลายหรือความสุขที่จะเกิดขึ้นตามมาหากผู้รับการพยากรณ์ปฏิบัติเงื่อนไขหรือคำแนะนำของหมอดู คล้ายกับว่าชีวิตมนุษย์ได้ถูกลิขิตมาแล้วว่าหากสามารถคิด พูด และทำได้เหมาะสมสอดคล้องตามที่ชะตากรรมกำหนดมา แม้จะเป็นเพียงการ *อดทน อยู่เฉย ๆ* ก็ตาม สุดท้ายก็เมื่อ *ถึงเวลา โชคช่วย มีปาฏิหาริย์* ปัญหาทุกอย่างก็จะคลี่คลายและจะพบกับความสุขได้เอง

- ตัวอย่าง (152) ในอนาคตนี้คุณคงมีเรื่องให้แข่งขันต่อสู้ฝ่าฟันความยากลำบากกันอีกแล้ว แต่อย่าเพิ่งท้อเพราะคุณจะชนะทุกอย่างได้ในที่สุด (ทีวีพูล)
- ตัวอย่าง (153) คนมีครอบครัวจะพบคนอื่นที่ถูกใจมากกว่า เปื่อหน่ายครอบครัว ความซื่อสัตย์และอดทนเท่านั้นจะช่วยให้ท่านมีความสุขในบั้นปลาย (อรรณีโรจน์ ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (154) ข้าราชการมีมุมที่จะได้ตำแหน่ง แต่มีอุปสรรคติดขัดพอสมควร แต่สุดท้ายแล้วจะประสบความสำเร็จ และทำให้ท่านเป็นนักสู้ ได้แสดงความรู้ความสามารถ ถือว่าดวงชะตาท่านหมดทุกข์โศกโศกภัยแล้ว (ลักษณะ เรขานิเทศ)
- ตัวอย่าง (155) ดูเหมือนแต่ละอย่างที่ท่านหรือที่ท่านต้องทำ จะมีอุปสรรคให้ปวดหัวอยู่ตลอดโดยเฉพาะกับผู้ใหญ่ หรือคนที่มีอิทธิพลเหนือคุณ ให้ใจเย็น ๆ ไว้ก่อน ช่วงปลายคุณสามารถถึงสถานการณ์กลับมาได้เอง (คชา ชินบัญญัติ)
- ตัวอย่าง (156) การเงิน เสียหายเสียยากจึงกลายเป็นเสียมากเสียตายไป เพราะคิดไม่ตก แต่ถึงยังช่วงปลายก็กู้สถานการณ์กลับมาได้ เพราะโชคช่วย (คชา ชินบัญญัติ)
- ตัวอย่าง (157) การงานยังคงมีแต่เรื่องปวดหัว จึงขอให้ทำงานด้วยความอดทน และจะ ค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น (ทศพร ศรีตุลา)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าเมื่อกล่าวถึงอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดจากการกำหนดของดวงชะตา จะมีการใช้คำบอกเวลา เพื่อให้เห็นว่าเมื่อถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ที่กำลังพยากรณ์นั้น หากผู้รับการพยากรณ์ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับคำแนะนำของหมอดูและเงื่อนไขที่ดวงชะตากำหนด เช่น *แข่งขัน ต่อสู้ ฝ่าฟัน ซื่อสัตย์ อดทน ใจเย็น ฯลฯ* อุปสรรคหรือปัญหาก็จะคลี่คลายไปได้ในที่สุด

4.2.2.2 การใช้มูลบท

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มูลบทและความ เพื่อสื่อว่าความสุขเป็นภาวะปกติของชีวิต ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (158) เริ่มต้นการทำงานในปีใหม่ด้วยความไม่ราบรื่นทางการงาน งานสะดุด เพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานมีพฤติกรรมให้หนักใจโดยที่เขาไม่ตั้งใจ หรือไม่รู้ว่าตัวด้วยซ้ำ แต่ก็คงประคองงานไปได้โดย ปกติสุข (โหรอุตตราชาตม)
- ตัวอย่าง (159) ด้านการเงิน มีรายได้ที่ดีจากหลายแหล่ง แต่ต้องระงับการถูกปล้น ชิงทรัพย์ในช่วงนี้ด้วย และด้านสุขภาพ จะมีอาการเจ็บป่วยบ้างเล็กน้อย แต่ไม่นานก็จะ กลับมาเป็นปกติ (ทศพร ศรีตุลา)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้คำกริยา *กลับ* ซึ่งหมายความว่า เป็นการคืนมาสู่ภาวะเดิม และมีการใช้คำว่า *ปกติ* และ *ปกติสุข* เพื่อสื่อถึงภาวะที่เป็นอยู่ก่อนที่จะพบกับปัญหาและอุปสรรค

4.2.3 ความสุขเป็นสิ่งที่ “ไขว่คว้า” หามาได้

ด้วยเหตุที่ความสุขถือเป็นภาวะปกติ และเป็นจุดหมายปลายทางในการดำเนินชีวิต จึงเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนที่จะต้องทำทุกวิถีทางเพื่อไขว่คว้าหาความสุข หากมีประเด็นใดที่ประสบปัญหาหรือเบี่ยงเบนไปจากภาวะปกติ ก็จะได้ดำเนินการแก้ไขให้กลับสู่ภาวะที่เป็น “ปกติสุข” ให้ได้โดยเร็วที่สุดเพื่อให้ทุกอย่างจบลงด้วยดี ถ้ามีอยู่แล้วต้องไม่ประมาท เพื่อรักษาความสุขไว้ไม่ให้หายไปกลวิธีทางภาษาที่สื่อความคิดว่าความสุขเป็นสิ่งที่ “ไขว่คว้า” หามาได้ และเป็นที่ยอมรับการพยากรณ์ที่จะต้องไขว่คว้าหาความสุข ได้แก่ การใช้มูลบท การใช้เสียงที่หลากหลาย การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล และประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเงื่อนไข ดังนี้

4.2.3.1 การใช้มูลบท

ในต้วบทวาทกรรมการพยากรณ์ที่ศึกษา พบว่ามีการใช้คำเพื่อสื่อมูลบท 2 ลักษณะคือ มูลบทอ้างอิง และมูลบทแนะนำ ดังนี้

4.2.3.1.1 การใช้มูลบทอ้างอิง

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มูลบทอ้างอิง โดยใช้การแปลงประโยคให้เป็นหน่วยนาม ดังตัวอย่าง

- ตัวอย่าง (160) ความสุขที่คุณตามหาคือเรื่องความรัก (พันดาว)
- ตัวอย่าง (161) หลายคนที่เป็นทุกข์ในเรื่องของความรักกำลังมีความรักครั้งใหม่ที่สุขใจมากกว่าเดิม (ลักษณะ เรขานิเทศ)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการอ้างถึง *ความสุขที่คุ้มตามหา* ซึ่งแนะนำความว่ามี การตามหาความสุขเกิดขึ้นจริง ๆ โดยที่ผู้อ่านอาจไม่ได้ตั้งคำถามว่าแท้จริงแล้วตนเองจำเป็นต้องตามหาความสุข และต้องปฏิบัติตามคำแนะนำที่ปรากฏในคำพยากรณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขหรือไม่ ส่วนในตัวอย่างที่ (161) มีการอ้างถึง *หลายคนที่เป็นทุกข์ในเรื่องของความรัก* ซึ่งแนะนำความว่ามีคนที่มีความทุกข์เพราะความรักและความรักเหตุแห่งทุกข์ได้จริง ๆ

4.2.3.1.2 การใช้ลบทแนะนำความ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำ เช่น *หา คำว่า* ซึ่งแนะนำความว่าความสุขเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและต้องพยายามเพื่อให้ได้มา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (162) คุณควรหาความสุขด้วยการแวนออกไปเบรคตีเมกาแพระหว่างวันสัก 20 นาที เพื่อให้สมองของคุณได้พักผ่อนบ้างก่อนที่จะโดนไวรัสสมาทำลายความจำให้กลายเป็นคนบ้า ๆ เป้อ ๆ ไปเสียก่อน (ELLE)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้คำว่า *หา* ซึ่งมีความหมายว่า ขวนขวายเพื่อให้ได้มาโดยวิธีต่าง ๆ การใช้คำว่า *หา* แนะนำความว่าปัจจุบันผู้รับการพยากรณ์ยังไม่ได้ครอบครอง “ความสุข” และยังไม่ได้มีชีวิตที่พึงปรารถนา จึงต้องกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตามที่หมอดูแนะนำเพื่อจะได้มีความสุขสมปรารถนา

4.2.3.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มาลาการสั่ง การเตือน และการแนะนำ ให้ผู้รับการพยากรณ์ไขว่คว้าหาความสุข โดยใช้ความทุกข์และความสุขมาเป็นเงื่อนไขในการจูงใจให้คนทำในสิ่งที่หมอดูเห็นว่าเหมาะสมสอดคล้องกับการกำหนดของชะตากรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (163) ถ้าท่านเคยมีรักมีคู่แต่พลัดพรากกันไปจะได้พบคู่เก่าของท่านกลับมาขอคืนดีซึ่งก็ควรจะรับไว้เช่นกัน จะได้ เริ่มความสุขสมใหม่เสียที (โหรอตุตราชาต)

ตัวอย่าง (164) ถ้าท่านช่วยเขาได้ก็ควรกระทำเพราะเป็นโอกาสที่ได้สร้างกุศลและความสุขทางใจ (ธนันนันท)

การนำเสนอความสุขในฐานะที่เป็น “รางวัล” หรือผลลัพธ์ของปฏิบัติตามคำสั่ง คำเตือน หรือคำแนะนำของหมอดูทั้งในแง่การกระทำ คำพูด ความคิด และอารมณ์ความรู้สึก นอกจากจะยืนยันให้เห็นว่าความสุขเป็นยอดปรารถนาที่มนุษย์จะต้องแสวงหาไขว่คว้าแล้ว ยังเป็นการแสดงการยอมรับในความรู้และอำนาจอันเกิดจากการเข้าถึงความรู้ของหมอดูด้วยอีกทางหนึ่ง

จากการสังเกตพบว่าการแสดงมาลาสั่ง ห้าม เตือน หรือแนะนำ มักใช้คู่กับประโยคแสดงเหตุผล ทั้งนี้เพื่อเพิ่มน้ำหนักการโน้มน้าวให้ผู้อ่านเลือกปฏิบัติตามสิ่งที่หมอดูเสนอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (165) เรื่องความรักมีความทุกข์ **อึดอัด** แต่ท่านอย่าได้ไปใจใส่ หรือให้ความสำคัญกับเรื่องความรักมากจนเกินไปนัก **ควร** หลีกเลี้ยงที่จะเอาความรู้สึกของความรักเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ผูกพัน **เพราะ**ท่านจะ**นั่งกินน้ำตา**ด้วยเหตุจากความรัก รักใครชอบใครช่วงนี้ **ควร**จะเก็บไว้ในใจก่อนจะ**ดีกว่า** (โหรอตุตราชาต)

ตัวอย่าง (166) หากคิดจะรักใครขอให้รอบคอบ คิดถึง **อุปสรรค ปัญหา และความทุกข์**ที่จะบังเกิดตามมา (โหรอตุตราชาต)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวกับความทุกข์ เช่น *ความทุกข์ อุปสรรค ปัญหา อึดอัด กินน้ำตา* เพื่อเสริมการชี้แนะให้ผู้รับการพยากรณ์ทำตามสิ่งที่หมอแนะนำ แสดงให้เห็นว่าความสุข-ความทุกข์เป็นเรื่องสำคัญ ผู้รับการพยากรณ์มีหน้าที่ต้องเลือกทำในสิ่งที่ “ถูกต้อง” และ “เหมาะสม” เพื่อจะได้มีความสุขสมปรารถนา ไม่ต้องประสบปัญหาหรือมีความทุกข์ในชีวิต

4.2.3.3 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข โดยใช้ความสุข และความทุกข์มาประกอบการสั่ง เตือน หรือแนะนำให้กระทำสิ่งต่าง ๆ โดยเสนอว่าหากปฏิบัติตาม สิ่งที่น่าก็จะได้รับความสุข หากไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่น่าก็จะต้องได้รับความทุกข์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (167) **ระวัง**ถ้าคุณมีความรักซ่อนเร้น อุปการะเด็กหรือมีก็ทุกอย่างมี ความสุข วันที่ ๕ นี้ ดาวเสาร์ยก เด็กของคุณจะมีเรื่องทำให้ **กลุ่มใจมึน** ๆ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (168) **หารอง**เท้าคู่มือใหม่ทำจากหนังนุ่ม ๆ สั้นแบนเป็นของขวัญ ปีใหม่ให้เท้าคู่สวย **จะได้**เดินสบาย ๆ **และมีความสุขกับการเดินทุกอย่างก้าว** (ELLE)

ตัวอย่าง (169) **หา**เวลาว่างให้ครอบครัวบ้าง ถึงจะ**อึดอัด** (ธนธันท์)

ตัวอย่าง (170) **ไม่ควร**รับปากรับสัญญาใครเพียงเพื่อให้ผ่านไปวัน ๆ เท่านั้น **มิฉะนั้น**จะทำให้ท่าน **ทุกข์ร้อนใจ**มากที่สุดทีเดียว (โหรอตุตราชาต)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเมื่อหมอจะสั่ง เตือน หรือแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์ทำหรือไม่ทำสิ่งต่าง ๆ รวมถึงแนะนำให้ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ก็มักจะใช้ความสุข-ความทุกข์มาเป็นเงื่อนไขเพื่อเสริมให้การชี้แนะของตนมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่าความสุข-ความทุกข์ในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์นั้นแม้จะเป็นสิ่งที่โชคชะตากำหนดมา แต่ก็เป็สิ่งที่ผู้รับการพยากรณ์สามารถไขว่คว้ามาครอบครองหรือหลีกเลี้ยงไม่ให้เกิดขึ้นได้ โดยการปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอ ขณะเดียวกันก็ช่วยเน้นย้ำว่า “ความสุข” เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

4.2.3.4 การใช้เสียงที่หลากหลาย

จากข้อมูลพบว่าการอ้างเสียงจากภายนอกตัวบท เช่น คำโบราณ คำพระ เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้แก่การโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์ให้ความสำคัญกับการแสวงหาความสุขในชีวิตตามคำแนะนำของหมอดู

ตัวอย่าง (171) ท่านมีความสุขในการคบค้าสมาคมเพื่อนใหม่ และผู้ที่ย่อนกว่า แบบพากันไปเที่ยวสวนสนุกเป็นครั้งแรก โบราณว่า คนเราจะมีความสุขก็ด้วยได้ทำอะไร ๆ ตามใจเป็นครั้งคราว (ทรัพย์ สวนพลู)

ตัวอย่าง (172) ท่านมีโอกาช่วยเหลือผู้ที่กำลังตกทุกข์ได้ยากลำบากลำเค็ญ สมด้วยคำพระที่ว่า "อภัยภัยที่ทนไม่ได้เพราะความกรุณา.. เป็นลักษณะของมหาบุรุษ" (ทรัพย์ สวนพลู)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าการอ้าง “โบราณ” และ “คำพระ” เพื่อเสริมการชี้แนะให้ผู้รับการพยากรณ์เห็นความสำคัญของ “ความสุข” และการไขว่คว้าหาความสุขมาครอบครอง เพราะไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่หมอดูแนะนำเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสิ่งที่เชื่อและถ่ายทอดต่อกันมาในสังคมด้วย

4.2.4 “การยอมรับ” เป็นหนทางที่นำไปสู่ความสุข

หนทางหนึ่งที่จะทำให้มีความสุขได้คือการยอมรับว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วว่า จะต้องเกิดกับตนเอง ให้อดทน ทำใจ เฉย ๆ ปล่อยวาง และมองโลกในแง่ดี ไม่ซำก็จะได้รับผลตอบแทน ปัญหาและความไม่พอใจทุกอย่างก็จะคลี่คลายไปเอง กลวิธีทางภาษาที่มีการใช้เพื่อนำเสนอแนวคิดดังกล่าว ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ และการใช้อุปุปลักษณ์

4.2.4.1 การเลือกใช้คำศัพท์

จากการศึกษาพบว่าการเลือกใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับ “ความยึดมั่นถือมั่น” เช่น *ยึดติด คาดหวัง หมายมั่น จริงจัง* แต่ใช้ในเชิงตำหนิหรือปฏิเสธ ว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาและทำให้เกิดความทุกข์ ตรงข้ามกับคำศัพท์อีกกลุ่มหนึ่งที่มีความหมายเกี่ยวกับการยอมรับและปล่อยวาง เช่น *อดทน ก้มหน้าก้มตา ทำใจ เฉย ๆ ยอมรับ ปล่อยวาง มองโลกในแง่ดี* ซึ่งมักใช้ร่วมกับคำแสดงทัศนภาวะ ประเภทมาลาการสั่ง เตือน แนะนำ และการใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่า เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์ปฏิบัติตามและเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้มีความสุขได้

ตัวอย่าง (173) การงาน ไม่มีอะไรให้กังวลมากนักเพราะทุกสิ่งทุกอย่างลงตัวเข้าที่เข้าทางมากขึ้น แม้ว่าตนเองยังคงโดนจับผิดในการทำงานและโดนใส่ร้ายนินทาหลังเหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา แต่ในช่วงเดือนนี้คุณสามารถปล่อยวางทุกอย่างได้มากขึ้น และควรปล่อยให้บรรดาหนุ่มสาวที่ฮอร์โมนกำลังพลุ่งพล่าน

โซว์พลังปล่อยความแรง สวยใส ไร้สไตส์ซึ่งจะทำให้พวกเขา
ดูแลด้วยน้ำมือตัวเอง (ELLE)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการเลือกใช้คำ เช่น *ปล่อย ปล่อยวาง ก้มหน้าก้มตา* เพื่อสื่อว่า บางครั้งความสุข-ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตก็เป็นสิ่งที่เกินกว่าผู้รับการพยากรณ์จะพยายามหรือ ไขว่คว้ามาได้ ดังนั้นการยอมรับจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ได้มาซึ่งความสุขในปัจจุบัน และอาจช่วยให้ มีกำลังใจ สามารถอดทน รับมือกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น จนกว่าจะถึงจังหวะและเวลาที่ โชคชะตาจะอนุญาตให้มีความสุขได้ในที่สุด

4.2.4.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

จากการวิเคราะห์ที่ตัวบทคำพยากรณ์พบว่าการใช้มาลาการสั่ง เตือน แนะนำ และการ ใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่า เพื่อชี้แนะให้ยอมรับการกำหนดของโชคชะตาและจะได้มีความสุข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.2.4.2.1 การใช้มาลาการสั่ง/แนะนำ

- ตัวอย่าง (174) สาวโสด: เป็นช่วงเวลาแห่งความสุขที่ลับ ๆ ล่อ ๆ ที่สำคัญ ความสุขนั้นไม่แน่นอน ขอเพียงคุณอย่าไปยึดติดว่าความสุข นั้นจะอยู่กับคุณตลอดไป แต่นี้ก็ไม่มีทางทุกข์เพราะความ คาดหวัง (Little guardian)
- ตัวอย่าง (175) อย่าคิดจริงจังหรือหมั่นอะไรมากมายจะได้ไม่เสีย ความรู้สึกเพราะไปคาดหวัง (Little guardian)
- ตัวอย่าง (176) แม้จะพยายามหลบหลีกความรับผิดชอบเท่าไร แต่ก็ยังคง มีภาระติดตามมาเป็นเงาเหมือนเดิม เป็นช่วงที่ภาระเยอะ ให้ก้มหน้าก้มตาทำไปก่อนจะบังเกิดผลดี (คชา ชินบัญชา)
- ตัวอย่าง (177) ท่านที่ยากจนจริง ๆ มิใช่แกล้งจน ตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม 2554 เป็นต้นไปรวมเวลาปีกว่า มีโอกาสจะมั่งมีขึ้นอย่าง รวดเร็วและโดยสุจริต แต่ถ้าดวงเดิมยังไม่อำนวย ก็ ควร ก้มหน้าก้มตาทำงานต่อไป รับรองว่าต้นปี 2556 รวย เต็ดขาด (ปุสาคโม)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้มาลาการสั่ง *อย่า* ร่วมกับคำมีความหมายเกี่ยวกับ ความยึดมั่นถือมั่น เช่น *ยึดติด จริงจัง หมั่น* เพื่อให้ผู้รับการพยากรณ์ลดความคาดหวังและ ความต้องการที่มีความสุขลง และเมื่อยอมรับความจริงได้แล้วก็จะมีความสุข

4.2.4.2.2 การใช้คำแสดงการประเมินค่า

จากการศึกษาพบว่าการใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่าทัศนคติหรือพฤติกรรมที่แสดง การยอมรับว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมและจะนำมาซึ่งความสุขได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (178) การที่คุณเป็นคนเข้าใจปัญหาไปเสียทุกอย่างเผลอไปว่าคุณเป็นคนดี เพราะในบางสังคมอาจมองว่าคุณเป็นคนไม่รู้จักรเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหา เอาแต่ยอมรับสิ่งที่มันเกิดขึ้น แม้จะทำให้ตัวเองไม่มีความสุขคุณก็ยังยอมอยู่ ทางที่ดีจึงยอมรับในสิ่งที่คุณแก้ไขได้เท่านั้นก็พอแล้ว เพราะอะไรที่มากไปอาจทำให้คุณไม่มีความสุข ปัญหาเรื่องงานกับคนนั้นแก้เท่าไรก็ไม่วันหมดหรอก (ELLE)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่าคือ “ทางที่ดี” เพื่อจะบอกว่าการยอมหรือยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นไปเสียทุกอย่างนั้นไม่ใช่ทางที่ดี แต่ก็ควรยอมรับบ้าง ไม่อย่างนั้นก็จะมีทางได้พบกับความสุขในชีวิต

4.2.4.3 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ เพื่อเสริมการชี้แนะให้ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับความเป็นไปที่เกิดขึ้นในชีวิต อันเนื่องมาจากอำนาจการกำหนดของโชคชะตา เพื่อจะได้สามารถทำใจให้ไม่มีความทุกข์ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (179) ท่านสนุกสนานในความผันแปรของโลกและชีวิต แต่ไม่ทุกข์เดือดร้อนอะไรใด ๆ ทั้งสิ้น ท่านเห็นโลกอย่างลูกบอลที่เตาะ
ขึ้นลงอยู่ในมือ ความยุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าใกล้หรือไกลก็ตาม ไม่ส่งผลร้ายถึงท่าน แม้ไม่ให้เกิดก็ตาม เพราะท่านมิใช่न्छยโอกาส (ทรัพย์ สนวนพลู/ข้าวสด)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เพื่อเปรียบเทียบความเป็นไปในชีวิตว่าเหมือนกับลูกบอลที่มีการเคลื่อนไหวไปมา ดังนั้นจึงควรยอมรับและสนุกไปกับความผันแปรที่เกิดขึ้นมากกว่าที่จะไปทุกข์หรือเดือนร้อน

จากข้อมูลที่ศึกษาทำให้เห็นการถ่ายทอดความคิดที่ว่าชีวิตที่มีความสุขคือชีวิตที่พึงปรารถนา ในตัวบทวาทกรรมพยากรณ์พบการใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ เพื่อนิยามสิ่งที่ “พึงปรารถนา” และ “ไม่พึงปรารถนา” ให้แก่คนในสังคม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าชีวิตที่พึงปรารถนานั้นจะต้องได้รับการตอบสนองในด้านต่าง ๆ คือด้านรายได้ (การเงิน โฆษณา) การพักผ่อนหย่อนคลาย (การท่องเที่ยว ความบันเทิง) สุขภาพ (ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ) ความสัมพันธ์ (มิตรภาพ ความรัก ครอบครัว) ความสำเร็จ (การเรียน การทำงาน) การยอมรับ (ยกย่องชมเชย ไม่ถูกติฉินนินทา) และความถูกต้อง (ไม่ทำผิดศีลธรรม)

เนื้อหาส่วนใหญ่ของตัวบทคำพยากรณ์จะให้ความสำคัญแก่เรื่องความสุขทางจิตใจ ได้แก่ความสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์ ความสำเร็จ และการยอมรับ ความสุขของปัจเจกบุคคลในสังคมไทย มีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติและความสามารถในการให้คุณ-ให้โทษของบุคคลอื่น ตลอดจนความสงบสุขของส่วนรวมเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการตีความว่า “ความขัดแย้ง” เป็นปัจจัย

หนึ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์และเป็นสิ่งที่ “ไม่พึงปรารถนา” ของคนในสังคม สอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทยที่ให้คุณค่าแก่การประนีประนอมและความ “สงบสุข” เป็นสำคัญ

นอกจากนี้พบการนำเสนอความคิดที่ว่าด้วยความ “ปกติสุข” หรือความสุขเป็น “ภาวะปกติ” และ มนุษย์ทุกคนมีหน้าที่ “ไขว่คว้าหาความสุข” เพื่อจูงใจให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางที่หมอดูชี้แนะ ทั้งทางกาย วาจา และใจ รวมไปถึงการบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่หมอดูแนะนำจะทำให้เกิดความสุข หรือทำให้หลุดพ้นจากสภาวะที่เป็นทุกข์ได้ด้วย

ข้อที่น่าสังเกตคือมีการเสนอแนวคิดที่ว่า “การยอมรับ” เป็นหนทางที่นำไปสู่ความสุข ซึ่งถึงแม้จะไม่ใช่วิถีชีวิตที่ปรากฏมากเท่ากับการกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความสุข แต่ก็มีบทบาทสำคัญในแง่ที่ทำให้ผู้รับบริการพยากรณ์ลดความคาดหวัง หรือความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่สภาวะที่ดีกว่า ช่วยให้สามารถธำรงรักษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบเดิมในสังคมไว้ให้ดำเนินต่อไปได้

4.3 อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์

โครงสร้างของสังคม ประกอบด้วย กลุ่มสังคม (Social groups) สถาบันสังคม (Social institutions) และสถานภาพและบทบาท (Status and Roles) จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาของวาทกรรมพยากรณ์ส่วนใหญ่เน้นเป็นการกล่าวถึงกลุ่มสังคมกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ชาย กลุ่มผู้หญิง สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันทางเศรษฐกิจ รวมถึงสถานภาพและบทบาทของคนในแต่ละกลุ่มสังคมและสถาบันเป็นหลัก นอกจากนี้ยังนำเสนอสิ่งที่เป็นค่านิยม (Social Value) และบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) ของคนแต่ละกลุ่มด้วย

อุดมการณ์สังคมไทยในอุดมคติที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ ประกอบด้วย 3 ชุดความคิด ได้แก่ 1) อุดมการณ์ว่าด้วยการจัดกลุ่มและโครงสร้างทางสังคม 2) อุดมการณ์ว่าด้วยคุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคม และ 3) อุดมการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ในอุดมคติระหว่างกลุ่มและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ

4.3.1 อุดมการณ์ว่าด้วยการจัดกลุ่มทางสังคม มหาวิทยาลัย

กลุ่มสังคม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมกันหรือมีความสำนึกว่าเป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน แยกออกได้จากกลุ่มอื่น ๆ มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมตามเป้าหมายร่วมกัน มีแบบแผนพฤติกรรมของกลุ่มโดยการตกลงร่วมกัน

จากการศึกษาพบว่า การรับสารประเภทคำพยากรณ์นั้น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมต่าง ๆ เป็นอย่างมาก เพราะในการอ่านคำพยากรณ์ ผู้รับบริการพยากรณ์จะต้องวิเคราะห์และตีความว่าตนเองและสมาชิกในสังคมคนอื่น ๆ ที่ตนเกี่ยวข้องด้วยนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมกลุ่มใดให้ได้เสียก่อนจึงจะสามารถอ่านและตีความคำพยากรณ์ต่อไปได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (180) ราศีเมถุน ผู้ที่เกิดระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน - 14 กรกฎาคม
(ทำนายระหว่างวันที่ 20-29 กุมภาพันธ์ 2555)

คนที่ยังไม่มีรักจะพบคนที่น่ารักถูกใจในที่ทำงาน หรือขณะที่ไปติดต่อกันที่เดียวกัน แต่การเริ่มความสัมพันธ์อาจยากนิดหน่อย ต้องใช้ความพยายามในการหาข้อมูล เป็นช่วงที่ดีสำหรับคนเริ่มมีรัก เพราะความรักจะทวีความก้าวหน้า สดชื่น มั่นคงยิ่งขึ้น แต่ท่านต้องระวัง อย่าได้มีโอหังใจร้อน รวบรัด เพราะจะทำให้มีผลตรงข้าม เอน้ำเย็นเข้าลูบจะดีกว่า

ท่านที่มีคู่รักหรือคู่ครองอยู่แล้ว ความรักสุขสม ถ้าท่านเป็นผู้หญิงจะตั้งครรรค์อีก ถ้าท่านเป็นชาย คู่ของท่านก็จะตั้งครรรค์ วันที่ 28 กุมภาพันธ์นี้ก็ไม่เลว ลองปฏิบัติการดูเถิด

การงานอยู่ในระยะขาขึ้น ผู้ใหญ่ เพื่อนร่วมงาน คู่ค้า หรือคนรักที่อยู่ร่วมสำนักงานจะหนุนหรือผลักดันให้ท่านได้ทำงานสำคัญ ที่ต่อไปภายภาคหน้าจะมีผลดีและเป็นประโยชน์กับท่านการพูดจาไม่ว่าเรื่องใด กับใคร ขอให้ระวัง ผู้ฟังเข้าใจผิดไว้บ้าง

(โหราอุตตราชาตม)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้รับการพยากรณ์เรื่องความรักจะต้องระบุให้ได้ว่าตนเองเป็นคนในกลุ่มในราศีใดโดยดูจากวันและเดือนเกิด จากนั้นก็ต้องพิจารณาว่าตนเองมีคู่รักแล้ว เพิ่งเริ่มมีความรัก หรือยังไม่มี หากมีแล้วต้องพิจารณาต่อไปว่าตนเองอยู่ในกลุ่มผู้หญิงหรือกลุ่มผู้ชาย จึงจะได้รับคำพยากรณ์ที่ถูกต้องตรงกับตนเอง ส่วนผู้รับการพยากรณ์เรื่องการงาน ก็ต้องพิจารณาว่าหากใช้ตนเองเป็นแนวเทียบ ใครบ้างที่จะนับได้ว่าเป็นผู้ใหญ่ เพื่อนร่วมงาน หรือคนรักที่อยู่ร่วมสำนักงาน จะได้กำหนดวิธีการปฏิสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับคำพยากรณ์

กลุ่มสังคมที่ปรากฏในคำพยากรณ์มีทั้งที่ชะตากรรมกำหนดมาแล้ว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามใจ เช่น แบ่งตามราศีเกิด แบ่งเป็นผู้หญิง-ผู้ชาย เด็ก-คนแก่ และที่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือเลื่อนไหลได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรม การกระทำ หรือการเลือกของผู้รับการพยากรณ์เอง ภายใต้การขึ้นนำของชะตากรรมหรือการแนะนำของหมอดู เช่น กลุ่มที่แบ่งตามสถานภาพการสมรสฐานะทางการเงิน ตำแหน่ง อาชีพ การศึกษา เป็นต้น

จากการศึกษาตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาพบว่า ในการพยากรณ์ดวงชะตามีการใช้กลวิธีทางภาษาแบบต่าง ๆ เพื่อจัดกลุ่มสมาชิกในสังคม เปรียบเทียบสถานภาพระหว่างกลุ่ม และกระตุ้นให้เกิดการ “เปลี่ยนกลุ่ม” ไปสู่กลุ่มสังคมในอุดมคติหรือกลุ่มสังคมที่ “พึงปรารถนา” กลวิธีทางภาษาที่สื่อความคิดเรื่องการจัดกลุ่มในสังคม ได้แก่ การใช้มูลบทและการกำหนด/เน้นหัวข้อ

4.3.1.1 การใช้ข้อมูลบท

เมื่อเรากล่าวถ้อยคำที่มีรูปภาพอ้างอิงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็ย่อมสื่อว่า “สิ่งนั้นมีอยู่” การวิเคราะห์รูปภาพที่ใช้อ้างอิงถึงคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจึงช่วยให้เห็นโลกทัศน์เกี่ยวกับสังคมไทยใน ความรับรู้ของหมอหรือนักพยากรณ์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลพบว่ามีการใช้ถ้อยคำเพื่ออ้างอิงถึงบุคคลในกลุ่มสังคมต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ ที่หลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เกณฑ์	กลุ่มสังคม	ตัวอย่างคำอ้างอิง
ช่วงเวลาเกิด	ราศี	ชาวราศีเมษ ชาวมังกร
	ปี	คนที่เกิดปีชวด คนปีฉลู
	วัน	คนเกิดวันจันทร์
	ธาตุ	ชาวดิน คนธาตุไฟ
เพศสภาวะ	เพศหญิง	คุณสาว ๆ ท่านหญิง คุณที่เป็นหญิง สาวมิถุน
	เพศชาย	คุณผู้ชาย หนุ่มทั้งแท่ง ชายแท้
	เพศอื่น ๆ	ทอม ดี สาวประเภทสาม ชายประเภทสอง แด่ว เกย์แต่งหน้า เกย์กำมปู เกย์แบบซ่อนเร้น เกย์เนียน ตุ๊ดหอม ตุ๊ดตี โฮโม
สถานภาพ การสมรส	โสด	คนโสด คนที่หัวใจเหงา โสดสนิท สาวทีนทีก โสดสนิทจนแม่กลุ้มใจ
	มีคู่	คนที่มีแฟนแล้ว คนที่มีคนรัก คนมีคู่ครอง คนที่ท่านถูกใจ คนรัก คนในฝัน
	อื่น ๆ	พ่อหม้าย แม่หม้าย คนที่ถูกคนรักทิ้งไป กิ๊ก มือที่สาม สาวโสดมือสองหรือสาม
วัย	วัยเรียน, วัยรุ่น	วัยกำลังศึกษาเล่าเรียน คุณที่กลับมาเรียนอีกครั้ง น้อง ๆ หนุ่มสาว หญิงสาววัยรุ่น ท่านที่อยู่ในวัยทำงานวัยเริ่มต้น
	วัยกลางคน	วัยกลางคน วัยผู้ใหญ่
	วัยชรา	เลยวัยกลางคน สาวแก่ คนสูงอายุ คนแก่ ๆ รถด่วนขบวนสุดท้าย
รูปร่าง หน้าตา	ผู้หญิง	ชาวสวยรวยเวอร์ แม่หม้ายโสดสวยแบบสาวสองพันปี
	เกย์	เกย์ซีเห่ร์ เกย์มีเคราหล่อเลิศ เกย์อกชนกั๊กกรากปากหนวดหล่อสุด ๆ เกย์แขกขนหน้าอกเพียบ
	อื่น ๆ	ผู้ใหญ่ท่วงท่าดูขริ่ม ๆ
ตำแหน่ง อำนาจ	ผู้ใหญ่	ผู้ใหญ่ ผู้หลักผู้ใหญ่ เจ้านาย หัวหน้า นายจ้าง ผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ คนที่มีอำนาจอิทธิพล
	ผู้น้อย	ผู้น้อย ลูกน้อง บริวาร เด็กรุ่นน้อง
ความสัมพันธ์	ครอบครัว	ครอบครัว ญาติพี่น้อง ลูกหลาน
	เพื่อน	พรรคพวก เพื่อนร่วมงาน เพื่อนสนิทซิดเชื่อผู้หวังดี เพื่อนฝูง คนรอบข้าง คนใกล้ตัว
ชนชั้น/ฐานะ	ชนชั้นสูง	ราชินิกุล บุคคลที่มีระดับความเป็นอยู่ทางสังคมสูงกว่า

เกณฑ์	กลุ่มสังคม	ตัวอย่างคำอ้างอิง
	ชนชั้นสามัญ ชนชั้นล่าง	ชนชั้นสามัญธรรมดา คนงาน คนใช้ บุคคลที่มีระดับความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า
	เศรษฐี	เศรษฐี พวกเศรษฐีมีเงิน เกย์ไฮโซรวยเลิศ
อาชีพ	ไม่มีงาน	ท่านที่คิดอยากเปลี่ยนงาน คนยังไม่มีการทำงาน คนที่คิดหางาน
	ข้าราชการ	ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ทหาร ตำรวจ ผู้พิพากษา นักการทูต
	การศึกษา/วิชาการ	ครู อาจารย์ นักวิชาการ นักฟิสิกส์ เคมี ชีวะ นักวิทยาศาสตร์
	ธุรกิจ/ค้าขาย	ไฟแนนซ์ ธนาคาร นักบัญชี ประกันภัย ไดรฟ์เซลล์ แอมเวย์ บริษัทเงิน ผ่อน ตลาดหลักทรัพย์ แผนกบัตรเครดิต ท่านที่ทำธุรกิจส่วนตัว นักบริหาร นักลงทุน ธุรกิจด้านทัวร์ หอพัก โรงแรม ท่องเที่ยว บาร์ ม่านรูด นวด อาบอบนวด ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ศูนย์การค้า โรงพยาบาล ค้าขายเสื้อผ้า นายหน้า เซียนหุ้น นักวิเคราะห์หุ้น นักแก๊งก์กำไรทองคำ
	ความชำนาญเฉพาะ	ทนายความ แพทย์ พยาบาล หมอพื้น แพ้ชั้น เสริมสวย นักออกแบบ ครีเอทีฟ โปรแกรมเมอร์ สถาปนิก วิศวกร ช่างไฟฟ้า สื่อมวลชน นักโบราณคดี หมอดู
	บริการ/รับจ้างทั่วไป	แอร์ สจ๊วต หมอนวด เด็กเสิร์ฟ ช่างเสริมสวย มือปืน นักสืบ
	อาชีพอิสระ/อื่น ๆ	นักคิด นักเขียน กวี นักพูด นักปรัชญา ศิลปิน ดารา นักร้อง พิธีกร นักเต้น ทางเครื่อง พริตตี้ นักเดินแบบ ซูเปอร์โมเดล ดาวตลก นักกีฬา แคดดี้ โค้ชมวย วัยรุ่น กอล์ฟ นักบวช พระสงฆ์ นักการเมือง ที่ปรึกษา
อื่น ๆ	ภูมิลำเนา/ชาติพันธุ์	ชาวเขา หนุมอีสาน แขก ชาวต่างประเทศ
	อุปนิสัย	คนปากกล้าพูดจาตรงไปตรงมา

ตาราง 14 การใช้ถ้อยคำอ้างอิงถึงคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

การใช้คำอ้างอิงบุคคลเป็นกลวิธีหลักในการเสนอความคิดว่าสังคมไทยประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม ขณะเดียวกันก็แนะนำความด้วยว่าในสังคมมีการแบ่งกลุ่มและมี “กลุ่มคน” กลุ่มนั้น ๆ อยู่จริง โดยอาศัยเกณฑ์การจัดกลุ่มที่หลากหลาย คนคนหนึ่งอาจเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมได้มากกว่าหนึ่งกลุ่มและแต่ละกลุ่มก็อาจจะมีกลุ่มที่แยกย่อยลงไป การที่ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับคำพยากรณ์ที่แตกต่างกันไปสำหรับคนแต่ละกลุ่ม สามารถบอกได้ว่าตนเอง “เข้าพวก/ไม่เข้าพวก” กับกลุ่มใดก็เท่ากับยอมรับ “สังคม” ในแบบที่นักพยากรณ์นำเสนอ และยอมรับ “อำนาจ” ในการจัดกลุ่มของนักพยากรณ์ด้วย

ข้อที่น่าสังเกตคือมีบางกลุ่มสังคมที่มักไม่ได้รับการกล่าวถึงในการพยากรณ์ดวงชะตา เช่น กลุ่มรักร่วมเพศ กลุ่มเกชตรกร คนกลุ่มนี้จึงไม่มีพื้นที่ของตนเองในโลกการพยากรณ์ หากต้องการเข้าถึงข้อมูลคำพยากรณ์ก็ต้องกำหนดอัตลักษณ์หรือนิยามตนเองเสียใหม่เพื่อจะได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมที่กำหนดไว้แล้วได้ อย่างไรก็ตามการเลือกที่จะไม่กล่าวถึงกลุ่มสังคมบางกลุ่ม เช่น กลุ่มรักร่วมเพศ อาจไม่ใช่การกำหนดของหมอดูเอง แต่อาจเป็นการผลิตซ้ำความคิดที่มีอยู่เดิมในสังคม เช่น ตำราโหราศาสตร์ไทยจะใช้สัญลักษณ์พระอาทิตย์-พระจันทร์ แทนผู้ชาย-ผู้หญิง ดังนั้น หมอดูจึง

ต้องทำหน้าที่สร้างพื้นที่ให้แก่กลุ่มที่ไม่ได้รับการกล่าวถึงในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาตามขนบเดิม เพื่อให้เกิดเป็นคำพยากรณ์เกี่ยวกับกลุ่มสังคมเฉพาะ เช่น สำหรับชายรักชาย เป็นต้น

4.3.1.2 การกำหนดและเน้นหัวข้อ

ในการพยากรณ์ดวงชะตาโดยมากจะใช้วัจนภาษา เช่น แบบและสีตัวอักษรในการแบ่งผู้รับการพยากรณ์ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ประกอบกับการใช้คำอ้างอิงในข้อ 4.3.1.1 กลุ่มคำอ้างอิงที่มักได้รับการเน้นเป็นพิเศษคือ คำอ้างอิงถึงกลุ่มคนในสังคมตามช่วงเวลาที่เกิด เพศสภาวะ และสถานภาพการสมรส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 23 การกำหนดและเน้นหัวข้อตามกลุ่มสมาชิกในสังคม

จากการศึกษาพบว่าภาพของสังคมไทยที่ปรากฏในคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นประกอบด้วยคนกลุ่มต่าง ๆ โดยในชั้นแรกจะจำแนกตามช่วงเวลาที่เกิด คือแบ่งตามวัน เดือน ปี ราศี หรือธาตุเสียก่อน ต่อจากนั้นจึงจะจัดเป็นกลุ่ม ๆ ตามหัวข้อการพยากรณ์ คนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการกล่าวถึงในคำพยากรณ์สามารถสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 24 ภาพจำลอง “สังคมอุดมคติ” ในโลกของการพยากรณ์

จากแผนภาพจะเห็นว่ามีการกล่าวถึงพื้นที่ที่สำคัญของการดำเนินชีวิตเพียง 2 จุดหลัก ๆ เท่านั้นคือโลกในบ้านและโลกในที่ทำงาน เพื่อพิจารณาจากกลุ่มคนที่ปรากฏในคำพยากรณ์จะเห็นภาพของบ้านที่ประกอบด้วยผู้คนจำนวนมาก มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย (extended family) คือมีพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้องและลูกหลานอาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนภาพของการทำงานจะสอดคล้องกับภาพของสังคมเมือง คือการเป็นการทำงานในสถานที่ราชการ สำนักงาน บริษัท หรือโรงงานเป็นส่วนใหญ่ มีการกล่าวถึงอาชีพอื่น ๆ บ้าง เช่น ค้าขาย นายหน้า ธุรกิจส่วนตัว นักคิด นักเขียน ฯลฯ แต่ก็เป็นส่วนน้อย

อย่างไรก็ตาม พบว่าในตวับทคำพยากรณ์ของหมอดูบางคน มีการเสนอวิธีแบ่งกลุ่มที่ต่างออกไป เช่น นอกเหนือจากการแบ่งผู้รับการพยากรณ์ออกเป็นหญิงกับชาย ก็เริ่มมีการอ้างถึง *ทอม ดี คู้ด เกย์* หรือแทนที่จะแบ่งรูปแบบความสัมพันธ์เป็นโสดกับสมรส ก็มีการอ้างถึง *กิก มือที่สาม* ซึ่งแสดงให้เห็นการ “ยอมรับ” ถึงความมีอยู่จริงในสังคมของคนกลุ่มดังกล่าวและทำให้คนกลุ่มดังกล่าวได้มีพื้นที่ของตนเองในโลกของการพยากรณ์ นับเป็นความพยายามเปลี่ยนแปลงความคิดกระแสหลักที่มีอยู่เดิมในสังคม

ข้อที่ควรสังเกตประการหนึ่งคือการใช้คำอ้างถึงสมาชิกบางกลุ่มในสังคม เช่น “ผู้หญิง” และ “เกย์” มักมีการให้รายละเอียดเพื่อขยายความ เช่น ระบุวัย รูปร่างหน้าตา อาชีพ และสถานภาพมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ที่แบ่งด้วยเกณฑ์เดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการที่ปรากฏการใช้คำอ้างถึง เช่น *หญิงสาววัยรุ่น สาวแก่ ขาวสวยรวยเวอร์ แม่หม้ายโสดสวยแบบสาวสองพันปี คู้ดทอม เกย์ซีเท่ เกย์ไฮโซรวยเลิศ เกย์มีเคราหล่อเลิศ* เป็นต้น ขณะที่คำอ้างถึงผู้รับการพยากรณ์เพศชายจะไม่มีกรให้รายละเอียดในลักษณะดังกล่าว สะท้อนว่าสมาชิกในสังคมบางกลุ่มมีเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ “เข้าพวก” มากกว่า

นอกจากนี้การใช้คำอ้างถึงบุคคลในสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่ากัน ซึ่งแสดงว่ามีกลุ่มสังคมเช่นนั้นอยู่จริง ๆ และมีระบบความคิดที่รองรับความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากชุดคำที่อ้างถึง *ผู้ใหญ่-ผู้น้อย คนที่มีอำนาจอิทธิพล บุคคลที่มีระดับความเป็นอยู่ทางสังคมสูงกว่า-บุคคลที่มีระดับความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า* ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้จะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

4.3.2 อุดมการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์และสถานภาพของกลุ่มทางสังคม

กลุ่มสังคมที่ปรากฏในตวับทคำพยากรณ์นั้นมีทั้งที่เป็นกลุ่มตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น กลุ่มตามราศีหรือธาตุที่เกิด กลุ่มที่ไม่สามารถเลือกเปลี่ยนแปลงได้ตามใจ เช่น กลุ่มตามอายุ กลุ่มที่สามารถเลือกเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้เงื่อนไขที่ชะตากรรมกำหนด เช่น กลุ่มตามเพศ กลุ่มตามรูปร่างหน้าตา กลุ่มตามสถานภาพการสมรส การศึกษา ฐานะ อาชีพ ชนชั้น และกลุ่มสังคมที่เลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงได้ตามลักษณะคู่ความสัมพันธ์ เช่น การแบ่งเป็นกลุ่มผู้ใหญ่-กลุ่มผู้น้อย ซึ่งคนคนหนึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อยในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ไม่สามารถเลือกเปลี่ยนได้ตามอำเภอใจ

จากการศึกษาพบว่ามีการจับคู่ความสัมพันธ์และเปรียบเทียบให้เห็นสภาพที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มสังคม ผ่านการใช้กลวิธีทางภาษาแบบต่าง ๆ แบ่งได้เป็น 3 คู่ความสัมพันธ์หลักคือ ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ผู้หญิง-ผู้ชาย และคนโสด-คนมีคู่

4.3.2.1 ผู้ใหญ่-ผู้น้อย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้ใหญ่” ไว้ว่าหมายถึง “น. คนที่มีอายุมาก, บุคคลที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์แล้ว, คนที่เป็นหัวหน้าในการงาน, บุคคลชั้นผู้บังคับบัญชา” และให้ความหมายของคำว่า “ผู้หลักผู้ใหญ่” ไว้ว่าหมายถึง “น. ผู้มีอายุมาก เช่น โตจวนเป็นผู้หลักผู้ใหญ่แล้วยังทำตัวเหลวไหล, ผู้ที่เป็นหัวหน้าในการงาน, บุคคลชั้นผู้บังคับบัญชา เช่น งานนี้มีผู้หลักผู้ใหญ่มาเกินไปมาก; บุคคลที่วางตัวหรือมีความคิดและความประพฤติเหมาะสมกับสถานภาพ เช่น แต่งงานแล้วดูเป็นผู้หลักผู้ใหญ่มากขึ้น” (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 740) ตรงกันข้ามกับคำว่า “ผู้น้อย” ซึ่งหมายถึง “น. คนที่มีอายุน้อย, ผู้ที่ถือกันว่ามีสถานภาพด้อยกว่า, คนที่อยู่ใต้บังคับบัญชา” (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 739)

จากนิยามข้างต้นจะเห็นว่าในสังคมไทยมีการจัดกลุ่มคนเป็น “ผู้ใหญ่” กับ “ผู้น้อย” โดยพิจารณาจากอายุ หน้าที่การงาน และสถานภาพ ซึ่งประการหลังนี้ได้มีคำอธิบายที่ชัดเจนลงไปว่าควรพิจารณาจากหลักเกณฑ์อะไรบ้างจึงจะสามารถระบุได้ว่าใครคือผู้ใหญ่และผู้น้อยในสังคม แต่จะเห็นว่าการกล่าวถึงการวางตัว ความคิด และความประพฤติที่เหมาะสมแก่สถานภาพ และชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันในเชิงอำนาจระหว่างผู้ใหญกับผู้น้อย ดังจะเห็นได้จากการนิยามว่าผู้น้อยคือผู้ที่ถือกันว่ามีสถานภาพ “ด้อยกว่า” และการใช้สำนวน สุภาพศิต คำพังเพย เช่น เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด อาบน้ำร้อนมาก่อน เด็กเมื่อวานขึ้น ปากไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม เป็นต้น

ในทางโหราศาสตร์ไทย มีการกล่าวถึงคู่ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อยเช่นกัน กล่าวคือมีคำว่า “มนตรี” ซึ่งหมายถึง บุคคลที่ให้การอุปถัมภ์ค้ำจุนให้ความช่วยเหลือ คนที่ให้ความคุ้มครอง คนที่เป็นที่พึ่งได้ เจ้านาย ผู้บังคับบัญชา พ่อแม่ ครู อาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ ฯลฯ และคำว่า “บริวาร” ซึ่งหมายถึง บุตร ภรรยา สามี ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ลูกน้องคนรับใช้ หรือผู้อยู่ให้บังคับบัญชา คนที่ต้องอุปการะหรือคนที่ต้องช่วยเหลือ ฯลฯ

ในตวับทคำพยากรณ์ดวงชะตามีการใช้กลวิธีทางภาษาแบบต่าง ๆ เพื่อสื่อถึงสถานภาพที่ “ด้อยกว่า” ของกลุ่มผู้น้อยในสังคม ได้แก่ การใช้มูลบท การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล การใช้โครงสร้างประโยคกรรม และการใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

4.3.2.1.1 การใช้มูลบท

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำเพื่อสื่อมูลบทต่าง ๆ ใน 2 ลักษณะคือการอ้างถึงและการแนะนำความ ดังนี้

ก. การใช้มูลบทอ้างถึง

ในต้วบทวาทกรรมการพยากรณ์มีการใช้รูปภาพเพื่ออ้างถึงกลุ่มคนสองกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมคือ “ผู้ใหญ่” กับ “ผู้น้อย” อย่างต่อเนื่องดังตัวอย่างต่อไปนี้

ถ้อยคำอ้างถึงผู้ใหญ่	ถ้อยคำอ้างถึงผู้น้อย
<p>ความเป็นผู้ใหญ่ทั่วไป ผู้ใหญ่, ผู้ใหญ่ต่างเพศ, ผู้ใหญ่ที่มีใจเมตตา, ผู้ใหญ่ที่ท่านเชื่อถือได้, ผู้ใหญ่ที่เป็นศัตรู</p> <p>ความเป็นผู้ใหญ่ที่เกิดจากอายุ บิดามารดา, ญาติผู้ใหญ่, ผู้ใหญ่ในบ้าน, ผู้ใหญ่ในความดูแล, ญาติผู้ใหญ่ร่วมเรือน, ผู้ใหญ่ของคนรัก, ผู้ใหญ่ของคู่ของท่าน, ญาติผู้ใหญ่ของคู่ของท่าน, ผู้ใหญ่ในบ้าน, ผู้ทรงคุณวุฒิต่างเพศที่ค่อนข้างจะเป็นผู้ใหญ่กว่าท่าน</p> <p>ความเป็นผู้ใหญ่ที่เกิดจากหน้าที่การงาน เจ้านาย, หัวหน้า, ผู้บังคับบัญชา, ผู้ใหญ่ในวงงาน, ผู้ใหญ่ในสายงาน, เจ้านายผู้มียศ มีเกียรติ, นายงาน, ผู้ใหญ่ที่มีบทบาทต่อการทำงานของท่าน, ผู้มียศตำแหน่งสูงกว่า, ผู้มีตำแหน่งที่สูงกว่าในการปฏิบัติหน้าที่การงาน, ผู้ใหญ่ในที่ทำงาน, ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า</p> <p>ความเป็นผู้ใหญ่ที่เกิดจากความรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ, ผู้ทรงความรู้, ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ,</p> <p>ความเป็นผู้ใหญ่ที่เกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ผู้ใหญ่ที่มีฐานะ, ผู้มีฐานะการเงินดีกว่า, ผู้ใหญ่ที่เคยเป็นที่พึ่งของท่าน, ผู้ใหญ่ที่เคยช่วยเหลือท่าน, ผู้มีพระคุณของท่าน, เจ้าบุญนายคุณ, ผู้ใหญ่ผู้มีอิทธิพล, ผู้ที่มีอิทธิพลเหนือกว่า</p>	<p>ความเป็นผู้น้อยทั่วไป ผู้น้อย</p> <p>ความเป็นผู้น้อยที่เกิดจากอายุ บุตรหรือบริวารอ่อนวัย, บุตรหลานหรือบริวารวัยเยาว์ในความดูแลของท่าน, บุคคลที่อ่อนวัย, ลูกหลาน, เด็ก ๆ ในปกครอง, ลูกหลานหรือเด็ก ๆ ในปกครอง, บริวารที่เป็นเด็ก, บริวารเยาว์วัย วัยเรียน</p> <p>ความเป็นผู้น้อยที่เกิดจากหน้าที่การงาน บริวาร, บริวารใหม่, บริวารที่เป็นสตรี, บริวารที่มีความรู้หรือฐานะดีในสังคม, บริวารที่จากท่านไปนาน, ลูกน้อง, ลูกน้องคนสนิท, ลูกน้องเก่า, ลูกจ้าง, ผู้ร่วมทีมงาน, ผู้ใต้บังคับบัญชา, ลูกศิษย์</p> <p>ความเป็นผู้น้อยที่เกิดจากปัจจัยอื่น ๆ สัตว์เลี้ยง*</p>

ตาราง 15 การใช้คำเพื่ออ้างถึงผู้ใหญ่-ผู้น้อยในสังคมไทย

นอกจากนี้ยังพบการใช้นามวลีเพื่ออ้างถึงความเชื่อเกี่ยวกับผู้ใหญ่ที่มีอยู่ก่อนแล้วในสังคมไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (181) การงานไม่ค่อยราบรื่น ท่านจะพบกับปัญหาอันเกิดจาก ลักษณะทางสังคมหรือวัฒนธรรมไทย ท่านต้องทำงานโดยคำนึงถึงหน้าตา ชื่อเสียงของผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชา ทำให้จิตใจหรือขาดกำลังใจในการทำงาน อย่าไปยุ่งกับพวกเขา
แหละดี (ELLE)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้นามวลี ปัญหาอันเกิดจากลักษณะทางสังคมหรือวัฒนธรรมไทย และ หน้าตาชื่อเสียงของผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชา เพื่อแสดงว่ามีปัญหาดังกล่าวและมีข้อ

ควรพิจารณาในแง่หน้าตาชื่อเสียงของผู้ใหญ่อยู่ก่อนแล้วจริง ๆ เพื่อที่ผู้รับการพยากรณ์จะได้เลือกวิธีปฏิบัติสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ข. การใช้มูลบทแนะนำความ

จากข้อมูลพบว่ามีการใช้รูปภาษาเพื่อแนะนำความว่าการที่ผู้น้อยมีสถานภาพด้อยกว่าและต้องพึ่งพาผู้ใหญ่เป็นเรื่อง “ปกติ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (182) ด้วยความที่หนักเอาเบาสู้อำนาจงานออกมามีประสิทธิภาพ ได้รับคำชมจากผู้ใหญ่ แต่ช่วงนี้การทำงานเห็นที่ตัวเองคนเดียวจะลำบาก ควรหาผู้ช่วยจะทำให้คุณก้าวไปได้ไกลขึ้น ยิ่งถ้ามีผู้บังคับบัญชาเป็นผู้หญิงยิ่งวิงฉิวทำให้เกิดความ เมตตาม່อนผ่นไม่เข้มงวด แต่คุณต้องรู้จักเข้าออกนอกใน ด้วยเหมือนกัน (คชา ชินบัญชา)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าหากผู้อ่านยอมรับคำพยากรณ์นี้ ก็เท่ากับยอมรับว่ามีอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมในรูปแบบ “ผู้ใหญ่-ผู้น้อย” อยู่จริง การใช้ประโยคเงื่อนไข “ถ้ามีผู้บังคับบัญชาเป็นผู้หญิง...” สื่อกว่าโดยปกติแล้วผู้บังคับบัญชามักจะเป็นผู้ชาย และผู้ชายมักจะมี “เข้มงวด ไม่อ่อนผ่อน” และ “ไม่ใช้อคติ” ในการให้คุณให้โทษมากเท่าผู้หญิง

4.3.2.1.2 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ก. การเลือกใช้ศัพท์

ข้อที่น่าสังเกตคือมีการใช้คำที่สื่อความหมายถึงดวงชะตา เช่น *ดวงดี โชคดี ชั่วดี* มาอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมในทางบวกของ “ผู้ใหญ่” ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้แสดงว่าผู้ใหญ่เป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าและอำนาจให้คุณให้โทษนั้นเป็นสิ่งที่โชคชะตาได้กำหนดมาแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (183) ท่าน โชคดี ที่ผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนจนเด่นดัง (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

ตัวอย่าง (184) ดวงชะตาของท่านเกี่ยวกับผู้ใหญ่จะทรุดลงกว่าเดิม (โหรอุตตราชาต)

นอกจากนี้ในการศึกษาข้อมูลวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตาพบว่ามีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการตอบแทน เช่น *ทดแทน ตอบแทน บุญคุณต้องทดแทน* ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (185) ผู้ใหญ่หรือนายงานที่เป็นคนต่างเพศจะช่วยเหลือในเรื่องทรัพย์สินเงินทอง ถ้าท่านยังหนุ่มสาวอยู่ก็ควร ตอบแทนกันบ้างด้วยสิ่งที่ท่านมีอยู่นั่นเอง (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (186) แม่หม้ายโสดสวยแบบสาวสองพันปี จะมีคนระดับสูงมาสนช่วยเรื่องงานเรื่องเงิน ขอนอนด้วยแบบบุญคุณต้องทดแทน (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (187) ท่านจะได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีทางการงานจากคนที่ท่านเคยช่วยเหลือเขาไว้ คราวนี้จะมีผู้มาทดแทนบุญคุณท่าน (โหรอุตตราชาต)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการหีบยคมโนทัศน์เรื่อง “บุญคุณ” ในสังคมไทยมาเป็นเงื่อนไขในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ย่อย และในตัวอย่างที่ (185)-(187) ก็ดูเหมือนการทดแทนบุญคุณด้วยการยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วยนั้นเป็นเรื่องปกติ เป็นเงื่อนไขที่ฝ่ายมีบุญคุณเหนือกว่าสามารถเรียกร้องได้ด้วย

ข. การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน

การศึกษาพบว่านอกจากการอ้างถึงคำว่าผู้ใหญ่-ผู้ย่อย ซึ่งสื่อว่ามีการจัดคู่ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวอยู่ในสังคมแล้ว ยังพบการใช้ถ้อยคำปรากฏร่วมกับคำว่าผู้ใหญ่และผู้ย่อย สามารถจัดกลุ่มตามความหมายได้ดังนี้

คำหลัก	คำที่มักปรากฏร่วม	
	กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
ผู้ใหญ่	การประเมินค่า	จับตาดู เห็น เข้าตา รับรู้ ยอมรับ เห็นใจ พอใจ / ชัดหูชัดตา ไม่ปล้ำ
	การใช้อำนาจ	อ้อม วาง สั่ง มอบหมาย / บังคับ กดดัน วางกรอบ
	ความสัมพันธ์	สนใจ เอ็นดู โปรดปราน พอใจ เข้าใจ เห็นความสำคัญ ไว้วางใจ เมตตา เอื้ออาทร ขัดแย้ง ขัดใจ ผิดใจ เข้าใจผิด ตั้งตัวเป็นศัตรู ชิงน้ำหน้า
	การให้คุณ	ชม ชมเชย สรรเสริญ ยกย่อง แนะนำ ให้ความสำคัญ เมตตา สนับสนุน หนุน หนุนหลัง ผลักดัน เตรียม ช่วย ช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหา ช่วยเคลียร์ ช่วยเหลือโดยหวัง ผล พยายามช่วย ยื่นมือเข้ามาช่วย ดูแล ระวังประคอง เกื้อกูล อนุเคราะห์ อุปถัมภ์ค้ำจุน เป็นที่พึ่ง หีบยื่นโอกาส ให้ ขยายช่องทาง แก้ปัญหาอุปสรรค มีเจตนาดี ทำให้ได้เงินพิเศษ โปรโมท ให้รางวัล ให้ลาภ ให้กำลังใจ กำลัง ทรัพย์ อดหนุน(ค่าใช้จ่าย) หาคู่ให้ ชักจูง...ให้รู้จัก/เข้าหากัน นำพาไปพบ พาไปดูสิ่งแปลกใหม่ พาไปดูงานนอกสถานที่
	การให้โทษ	ดู ตำหนิ เขม่น พังเล็ง จับผิด เป็นอุปสรรค ตักเตือน ทอดทิ้ง ถอยห่าง ไม่สนทนาวิสาสะด้วย ถอยหนีห่างไป ย้าย เปลี่ยนงาน นำความเสียหายมาให้
	การเปลี่ยนแปลง	หมดวาสนาบารมี ไม่สามารถเป็นที่พึ่งได้อีกต่อไป สุขภาพไม่ค่อยดี สุขภาพ มีทุกข์ เจ็บป่วย ตาย มีโชคหรือมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี
ผู้ย่อย	การแสดงความสามารถ	แสดงศักยภาพ พิสูจน์ตัวเอง มุมานะ พยายาม เอาจริงเอาจัง รักษาความดีเสมอต้นเสมอปลาย

คำหลัก	คำที่มักปรากฏรวม	
กลุ่มความหมาย	กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
	การติดต่อ	เข้าพบ เจรจา เข้าหา เข้านอกออกใน เสนอหน้า ติดต่อ ขอความช่วยเหลือ วิงวอน ดูท่าที
	การปฏิสัมพันธ์	ฟัง รับฟังคำสั่งและนำไปปฏิบัติให้เกิดผล ปรึกษา ขึ้นเสียงเถียง ทะเลาะ โต้แย้ง
	ความสัมพันธ์	เสียความไว้วางใจ ไม่มีเส้น ขัดแย้ง มีเรื่องวิวาทบาดหมาง ทะเลาะ มีปัญหา มีเหตุขัดแย้ง
	ผลการประเมิน	ก้าวหน้า ก้าวกระโดด ข้ามหน้าข้ามตา สัมหล่น ซองขาว ตกงาน ออกจากงาน เสียคะแนน ตกที่นั่งลำบาก เกมพลิกพลิก
	ความรู้สึก	อึดอัดขัดใจ อึดอัดใจ ตะขิดตะขวง ขุ่นข้องหมองใจ ขาดกำลังใจ เหน็ดเหนื่อย ปวดหัว เครียด กัดฟัน
	การยอมรับ	อดทน สงบปากสงบคำ ใจเย็น ๆ ปล่อยตามน้ำ

ตาราง 16 การใช้ถ้อยคำที่ปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่-ผู้น้อย

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าการใช้คำที่มักปรากฏร่วมกันเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้ถ่ายทอดอุดมการณ์ว่าด้วยอำนาจที่ไม่เท่ากันระหว่างผู้ใหญ่-ผู้น้อยในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากเมื่อกล่าวถึง “ผู้ใหญ่” ในสังคม คำที่มักปรากฏร่วมกันจะมีวงความหมายเกี่ยวข้องกับการประเมิน เช่น เห็น เข้าตา รับรู้ จับผิด จับตาดู และการใช้อำนาจ เช่น บังคับ กัดฟัน วางกรอบ คำปรากฏรวมที่พบแสดงให้เห็นว่าหาความสัมพันธ์ที่ดี เช่น ไว้วางใจ เห็นใจ พอใจ เอ็นดู โปรดปราน “ผู้ใหญ่” จะสามารถ “ให้คุณ” คือให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น ชม สนับสนุน ช่วยเหลือ เกื้อกูล หนุนหลัง อนุเคราะห์ อุปถัมภ์ค้ำจุน หยิบยื่นโอกาสมาให้ ให้รางวัล ให้ลาภ หากุให้ โปรโมท แต่ถ้ามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี เช่น ขัดแย้ง ขัดใจ ผิดใจ ขัดหูขัดตา ผู้ใหญ่ก็จะ “โทษ” เช่น ตำหนิ ฟังเล็ง เขม่น เป็นอุปสรรค ได้

ตัวอย่าง (188) การทำงานราชการในจังหวัดนี้ต้องให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือเกื้อกูล จึงจะสำเร็จสมปรารถนา เพราะดวงชะตายังมีเคราะห์หรือถูกเงาราคาหุบดบังเอาไว้บางส่วนครับ (ลักษณะ เรขานิเทศ)

ตัวอย่าง (189) การงานแม้จะดูว่าจำเป็นต้องรับภาระเพิ่มขึ้น แต่ผู้ใหญ่จะยกย่องและสนับสนุนด้วยดี ธุรกิจการงานใดที่หมายมั่นปั้นใจไว้ควรรีบทำ ทุกอย่างจะปราศจากอุปสรรค (โสรัจจะ นวลอยู่)

ตัวอย่าง (190) การงานกำลังไปได้สวย ความขยันขันแข็งและผลงานเข้าตาผู้ใหญ่เข้าอย่างจัง ทำให้คุณมีโอกาสได้รับการโปรโมทขึ้น ได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ แต่ต้องไม่ชะล่าใจ ให้รักษาคุณภาพที่ดีเอาไว้ก่อน อย่าเพิ่งหลง ในช่วงปลายดวงบริวารจะทำให้เสีย (คชา ชินบัญชา)

ตัวอย่าง (191) ปัญหาความวุ่นวายในหน้าที่การงานจะลดลงไป แต่ปัญหาส่วนใหญ่จะตกไปอยู่ในเรื่องของบริวาร ลูกน้อง ซึ่งจะกระทบให้เกิดความหงุดหงิดอารมณ์เสีย (ทศพร ศรีตุลา)

ในทางกลับกันเมื่อพิจารณาคำที่มักปรากฏร่วมกับคำอ้างอิง “ผู้น้อย” มักพบคำศัพท์ที่มีวงความหมายเกี่ยวกับการยอมรับในอำนาจของ “ผู้ใหญ่” เช่น *เข้าพบ เจริจา เข้าหา เข้านอออกอกใน เสนอหน้า ติดต่อ ขอความช่วยเหลือ* ให้เป็นคนมีอุปนิสัย *มีเสน่ห์ โดดเด่น อ่อนน้อม นอบน้อม* จะได้ประสบความสำเร็จ คือ *ก้าวหน้า ก้าวกระโดด ข้ามหน้าข้ามตา* ถ้ามีปัญหาทำให้ *อดทน สงบปากสงบคำ ใจเย็น ๆ ปล่อยตามน้ำ* อย่าทำตัวเป็นคน *ดื้อรั้น อดดี มีทีฐิ โต้แย้ง* มิฉะนั้นอาจประสบปัญหา เช่น *ซองขาว ออกจากงาน* เป็นต้น ชุดคำที่ปรากฏร่วมกับคำว่า “ผู้ใหญ่-ผู้น้อย” ที่กล่าวมานี้ นอกจากจะสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความไม่เท่าเทียมกันเชิงอำนาจในสังคมแล้ว ยังชี้ให้เห็นลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคมไทยว่าต้อง “เป็นที่รัก” ของคนอื่นได้ด้วยอีกทางหนึ่ง

ตัวอย่าง (192) ช่วงนี้หัดเข้าหาผู้ใหญ่บ้าง คุณก็จะประสบผลสำเร็จด้วยดี ใครที่เชื่อมั่นในตนเองมากเกินไปให้ฝึกอ่อนน้อมถ่อมตน ดูบ้างก็จะดีไม่น้อย เพราะมีสิ่งดี ๆ รอคุณอยู่เมื่อคุณเอ่ยปากขอร้องผู้อื่น (ทีวีพูล)

4.3.2.1.3 การใช้โครงสร้างประโยคกรรม

ประโยคกรรม (passive voice) หมายถึงประโยคที่นำเอาหน่วยกรรมขึ้นมาไว้ในตำแหน่งข้างหน้าประโยคเพื่อเน้นการเป็นผู้ถูกกระทำ จากการศึกษาพบว่าในตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์มีการนำประโยคกรรมมาใช้เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดแก่ผู้น้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (193) ถูกย้ายไปตำแหน่งใหม่ที่ท่านไม่พอใจ เพราะตำแหน่งสูงขึ้น แต่บทบาทและอำนาจที่แท้จริงกลับลดลง (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (194) มีโอกาสถูกจับโยกย้าย เปลี่ยนไปทำในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน หรืออาจมีนโยบายใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเดิม (คชา ชินบัญชา)

ตัวอย่าง (195) การงานมีเกณฑ์ของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น บางคนถูกปลดจากงาน (ทศพร ศรีตุลา)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้ประโยคกรรม “ถูก” เพื่อสื่อว่าการย้ายไปตำแหน่งใหม่นั้นเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือจากอำนาจและการควบคุมของผู้ที่ถูกกล่าวถึง ซึ่งในที่นี้คือ “ผู้น้อย” ดังนั้นผู้น้อยจึงเป็นฝ่ายที่ด้อยกว่าและเป็นฝ่ายที่ต้องรับผลจากการกระทำหรือการตัดสินใจของ “ผู้ใหญ่” เท่านั้น

4.3.2.1.4 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

จากตัวอย่างพบว่าการใช้มาลาการสั่ง การเตือน และการแนะนำเพื่อแสดงทัศนภาวะของหมอดูผู้พยากรณ์ โดยจะพบว่าผู้รับคำสั่ง คำเตือน หรือคำแนะนำในคำพยากรณ์ส่วนมากจะกล่าวถึงฝ่ายเป็น “ผู้น้อย” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า “ผู้น้อย” เป็นฝ่ายที่ถูกควบคุมและจะต้องปฏิบัติตาม

เงื่อนไขที่สังคมกำหนด เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับผู้มีส่วนได้เสียอื่นนอกเหนือจากและเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (196) ส่วนใครที่เป็นข้าราชการ ก็มีเกณฑ์ที่ได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง หรือมีข่าวดีในเรื่องตำแหน่งหน้าที่การงาน ให้เข้าหาผู้ใหญ่ และหาโอกาสไปไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะหลวงพ่พระพุทธรโสธร หลวงพ่พระแก้วมรกต และหลวงพ่พระพุทธรมหาเศรษฐีนวโกฏิที่ภูเขาทอง วัดสระเกศ ชีวิตจะรุ่งโรจน์และสูงส่ง แล้วตอนนี้เป็นช่วงปรับเปลี่ยนตำแหน่งของข้าราชการ ก็ขอให้โชคดี (ลักษณะ เรขานิเทศ)
- ตัวอย่าง (197) ควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เข้าหาผู้ใหญ่ หากมีอะไรให้ ปรึกษาผู้ใหญ่ แล้วสุดท้ายจะได้รับคำตอบที่เป็นมงคล ทำให้เกิดความสุขสวัสดิ์ (ลักษณะ เรขานิเทศ)
- ตัวอย่าง (198) ให้ระวังความขัดแย้ง โดยเฉพาะกับเจ้านายหรือผู้ที่มีอาวุโสกว่า (พันดาว)
- ตัวอย่าง (199) คนที่ทำงานประจำ ไม่ว่าจะในองค์กรใหญ่หรือเล็ก ระวังเจ้านายเอาผลงานของคุณไปเป็นของเขา หรือถูกเด็กรุ่นน้องเหยียบหัวขึ้นไปเสวยสุขบนความทุกข์ของคุณ หรือมีการ เข้าใจผิดบางอย่างเกิดขึ้นกับเจ้านาย ทำให้ท่านเหล่านั้นไม่ ชอบหน้าคุณ (กฤษณ์ คอนเฟิร์ม)
- ตัวอย่าง (200) ท่านจะมีภาระเกี่ยวกับผู้ใหญ่หลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งญาติของคนรัก คู่ครองอาจทำให้ท่านไม่สบายใจ เช่น ญาติผู้ใหญ่อาจเกิดอุบัติเหตุ เจ็บป่วย หรือมีปัญหามารบกวนท่าน แต่ผู้ใหญ่ในวงงานจะเมตตาท่าน อาจมากเกินไปจนต้องดูท่าทีของผู้ใหญ่นั้นด้วย ว่ามีวัตถุประสงค์ทางผู้สาวแฝงอยู่หรือไม่ แล้ว ระวังตัวให้ดี เพราะความเมตตาในลักษณะนี้อาจทำให้ท่าน อึดอัดใจ แต่บางทีผู้ใหญ่อาจช่วยท่านแก้ปัญหา อุปสรรคบางอย่างทางการงานได้ด้วย (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (201) ผลงานของท่านจะทำให้ผู้ใหญ่ทั้งในวงงานและญาติผู้ใหญ่เมตตาท่านยิ่งขึ้น จะได้โชคลาภและโอกาสดี ๆ แต่ถ้าผู้ใหญ่ นั้นมีโชติและต่างเพศกับท่าน ขอให้ระวังเรื่องผู้สาวที่จะตามมาด้วย (โหรอุตตราชาต)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าการสั่งและเตือนให้ผู้รับการพยากรณ์ที่เป็นผู้น้อยให้เข้าหาผู้ใหญ่ ให้อ่อนน้อมถ่อมตน ปรีกษา ไม่ให้ใช้อารมณ์ ไม่ให้ขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ให้รู้จักอดทน เก็บอารมณ์และความรู้สึก แม้ว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ใหญ่จะไม่เหมาะสม แต่ฝ่ายที่ต้องระวังมิให้เกิดปัญหา ก็คือฝ่ายผู้น้อยอยู่นั่นเอง กลวิธีดังกล่าวนอกจากจะใช้เพื่อขัดเกลาผู้รับการพยากรณ์ให้มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคมและสอดคล้องกับสถานภาพที่เหนือกว่าของหมอดูแล้ว ยังมีส่วนช่วยธำรงรักษาสังคมในแบบที่หมอดูได้นำเสนอ คือเป็นสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน มีผู้ใหญ่-ผู้น้อย และเป็นสังคมที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วย ในส่วนของผู้ใหญ่ หากมีการสั่ง เตือนหรือแนะนำ โดยมากจะเป็นการเตือนให้ระวังว่าผู้น้อย บริวาร หรือผู้ใต้บังคับบัญชาจะทำให้เดือดร้อนหรือไม่สบายใจ มิได้เป็นการกำหนดพฤติกรรมหรือการกระทำของกลุ่มคนที่เป็นผู้ใหญ่ในสังคมแต่อย่างใด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (202) ระวังบริวารและผู้ใต้บังคับบัญชาจะก่อเหตุให้มีเรื่องร้อนใจ
(โสรัจจะ นวลอยุ)

4.3.2.1.5 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข จะใช้เมื่อหมอดูต้องการสื่อสารกับ “ผู้น้อย” เพื่อชัดเจนให้ผู้น้อยแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำที่เหมาะสมสอดคล้องกับสิ่งที่ชะตากรรมกำหนด จะสังเกตว่าการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขนี้จะไม่ปรากฏในการสื่อสารกับกลุ่มผู้รับการพยากรณ์ที่เป็น “ผู้ใหญ่”

ตัวอย่าง (203) หากท่านทำได้บางที่จะทำให้ท่าน มีความสุขมาก ชีวิตและงานของท่านจะ ก้าวหน้า ไปด้วยดี (โหรอุตตราชาตม)

ตัวอย่าง (204) เดือนธันวาคมอย่าทำงานด้วยอารมณ์โทสะ ถ้าหากจะเสนอโครงการใหม่ ๆ แก่ผู้บริหารระดับสูงต้องใจเย็นให้มาก มิฉะนั้นจะตงงานตอนสิ้นปี (โหรอุตตราชาตม)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าการนำผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา เช่น *ความสุข ความก้าวหน้า* และผลลัพธ์ที่ไม่พึงปรารถนา เช่น *การตงงาน* มาเป็นเงื่อนไข เพื่อจูงใจให้ผู้น้อยแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำที่เหมาะสมในทรศนะของหมอดูผู้พยากรณ์

4.3.2.1.6 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

จากการศึกษาพบว่าการใช้สำนวนเพื่อบรรยายพฤติกรรมและการกระทำของผู้ใหญ่ เช่น *หักหัวคิ้ว* ซึ่งเป็นการใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์จากอีกฝ่ายหนึ่งโดยมิชอบ ขณะเดียวกันก็พบการใช้สำนวนที่บรรยายพฤติกรรมของผู้น้อยที่ต้อง *วังแต้น* เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือและสิ่งที่ต้องการ และมีการใช้สำนวน เช่น *น้ำท่วมปาก (น้ำเซียว) อย่าเอาเรือไปขวาง* เพื่อสื่อว่าผู้ใหญ่เป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า ผู้น้อยจึงต้องเป็นฝ่ายยอมเพราะไม่อาจโต้แย้งหรือแสดงออกเพื่อต่อต้านได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (205) ต้องอดทนมากขึ้น น้ำท่วมปากจะปฏิเสธอะไรคงลำบาก
(คทา ชินบัญชร)
- ตัวอย่าง (206) สงบนิ่งอยู่เฉย ๆ เข้าไว้เป็นดีที่สุด อย่าเอาเรือไปขวางจะ
กลายเป็นเรื่องใหญ่โต (ทรัพย์ สวนพลู)
- ตัวอย่าง (207) ต้องยึดหยุ่นเป็นหนังสติ๊ก ไม่ใช่ตรงโตเป็นไม้พลองลูกเสือ
(ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าคู่ความสัมพันธ์ผู้ใหญ่-ผู้น้อย เป็นคู่ความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม และมีอำนาจที่ไม่เท่ากัน กล่าวคือ “ผู้น้อย” จะเป็นฝ่ายที่ด้อยกว่า และเป็นฝ่ายถูกกระทำอยู่เสมอ การที่คนในสังคมจะมีสถานภาพเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย เกิดจากการกำหนดของชะตากรรมจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ รวมทั้งรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อยด้วย อย่างไรก็ตามคนหนึ่งคนอาจเป็นได้ทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อยขึ้นอยู่กับการนิยามความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้ที่เราปฏิสัมพันธ์ด้วย

4.3.2.2 ผู้หญิง – ผู้ชาย

ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาโดยส่วนใหญ่จะแบ่งกลุ่มคนในสังคมตามเพศกำเนิด ออกเป็นผู้หญิงกับผู้ชาย ความสัมพันธ์ระหว่างสองกลุ่มนี้มักเป็นไปในเชิงชู้สาว และมีการใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อสื่อความคิดที่ว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายที่มีสถานภาพ “ด้อยกว่า” กล่าวคือเป็นฝ่ายรอ ฝ่ายถูกเลือก และรับการกระทำต่าง ๆ กลวิธีทางภาษาที่พบ ได้แก่ การใช้มูลบท การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข การใช้โครงสร้างประโยคกรรม และการใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

4.3.2.2.1 การใช้มูลบท

จากการศึกษาพบว่าเมื่อมีการพยากรณ์เรื่องความรัก โดยมากจะมีการใช้คำกริยา *รอ คอย หวัง* เพื่อบรรยายพฤติกรรมหรือการกระทำของฝ่ายผู้หญิง ซึ่งแนะนำความเป็นผู้หญิงเป็นฝ่ายรับหรือฝ่ายที่ถูกเลือก ขณะที่ผู้ชายจะเป็นฝ่ายที่ *เลือก ชื่นใจ ชายตาแล* ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (208) คนโสด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาวโสดยังไม่มีรักแต่ยังรออยู่
หากได้พบบุรุษหนุ่มที่สะดุดตา สะดุดใจในระยะนี้
นั่นหมายความว่าท่านพบคนที่จะเป็นคู่แท้ของท่านแล้ว
(โหรอุตรราชาธม)
- ตัวอย่าง (209) ที่ยังชะเง้อหาจนคอเป็นยี่ราฟ จะพบคนในที่ทำงานเดียวกัน
(ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (210) ถึงแม้ว่าช่วงนี้ชีวิตจะยุ่งแค่ไหนก็ตามแต่หนุ่มกุ่มกุ่มทั้งหลาย
รู้สึกเหงาใจอยากได้ใครสักคนเคียงข้างกาย ทำเอาคุณสาว
ๆ เริ่มมีหวัง หลังจากถอดใจไปแล้ว สาวคนไหนอยากให้

โอกาสพ่อบุญกลับมาใจก็เตรียมยื่นใบสมัครได้เลย (Little guardian)

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้คำว่า *เกินงาม* ซึ่งหมายความว่ามีการกำหนดกรอบหรือมาตรฐานที่เป็นความงามสำหรับผู้หญิงไว้ให้ยึดถือปฏิบัติ และมีการประเมินค่า ซึ่งหากผู้หญิงไม่ปฏิบัติตามให้อยู่กรอบหรือขอบเขตที่กำหนดก็มักถูกประเมินค่าในทางลบ ถูกตำหนิ หรือได้รับการลงโทษ เช่น *นินทา* เป็นต้น

ตัวอย่าง (211) สาวโสด: จะได้พบคนผิวขาว นิสัยดี เป็นคนมีความรู้ดีเข้ามา แต่ก็แค่ผ่านมาเป็นเพื่อนที่ปรึกษาให้ชีวิตได้มีสีสัน สั้น ๆ เท่านั้น อย่าได้หวังไหวจนเกินงาม เพราะมีคนอื่นคอยจ้องจับผิดเอาเรื่องของคุณไปนินทา (Little guardian)

ในทางกลับกัน เมื่อกล่าวถึงผู้ชาย จะพบการใช้คำกริยา *เสื่อม ตกต่ำ* ซึ่งหมายความว่าแต่เดิมผู้รับการพยากรณ์อยู่ในสถานภาพที่สูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่งทีไปจุดดิ่งให้ต่ำลงมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (212) ถ้าท่านเป็นสุภาพบุรุษควรระวัง เพศหญิงจะทำให้เสื่อม ทำให้ตกต่ำหรือสูญเสียโอกาสดี ๆ เพราะการซักจูงให้หลงผิด (โหรอุตตราชาต)

4.3.2.2.2 การใช้โครงสร้างประโยคกรรม

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้โครงสร้างประโยคกรรม “ถูก” เพื่อบรรยายเหตุการณ์ที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายรับการกระทำ เช่น *ถูกหลอก ถูกปล้ำ ถูกทำร้าย*

ตัวอย่าง (213) สาวราศีธนูระวังตัวให้ดี จะถูกปล้ำ (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (214) คนหนุ่มสาวจะมีผู้เฟ่งเล็ง นินทาท่านด้วยเรื่องชู้สาว หรือถูกคนต่างเพศตามต่อแยะแบบไม่รู้จบ รวมทั้งต้องระวังการถูกลวนลามหรือหลอกลวงด้วย ท่านที่เป็นหญิงให้ระลึกไว้ก่อนว่า คนต่างเพศจะเป็นเหตุทำให้ท่านเดือดร้อน (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (215) ส่วนที่ยังโสดถ้าทำนายตามลักษณะของดาวที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คุณมีเกณฑ์ถูกหลอกและอาจต้องเสียใจมาก ๆ (พันดาว)

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นการกล่าวถึงสถานการณ์ที่น่าจะเป็นที่พึงปรารถนาสำหรับผู้หญิง คือการได้รับความสนใจจากเพศตรงข้าม ก็ยังปรากฏการใช้โครงสร้างประโยคกรรมเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าฝ่ายหญิงยังคงเป็นฝ่ายรับการกระทำหรือในที่นี้คือเป็นฝ่ายที่ถูกเลือก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (216) สาวมีนทีโสดสนิทมีสิทธิ์โดนบึ้ง (พันดาว)

สำหรับในกรณีของเพศชายเป็นที่น่าสังเกตว่าหากมีการใช้โครงสร้างประโยคกรรมเพื่อบรรยายเหตุการณ์ที่ผู้ชายเป็นฝ่ายรับการกระทำจากฝ่ายหญิง โดยมากจะเป็นเรื่องทรัพย์สินเงินทองหรือความรักมากกว่าจะเป็นเรื่องทางเพศ ซึ่งแตกต่างจากกรณีของฝ่ายหญิงที่มักเป็นเรื่องในเชิงชู้สาวดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (217) ที่เป็นชายก็จะถูกหญิงทรยศรัก หลอกหลวงทำให้เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียชื่อเสียง (โหรอุตตราชาตม)

4.3.2.2.3 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มาลาสิ่ง เตือน แนะนำ เพื่อกำหนดพฤติกรรมและการกระทำของฝ่ายหญิงในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง (218) ความอ่อนโยนคือเสน่ห์ที่เป็นอาวุธลับทำให้คุณดูเป็นสาวน้อยที่น่าสงสารน่าเห็นใจของคนรอบตัว ดังนั้นอย่าเป็นสาวเก่งเกินตัวจนต้องมานั่งเหนี่ยวคนเดียวทุกที (Little guardian)

ตัวอย่าง (219) ตัดสินใจทุ่มทุนเทกระเป๋านะรมิตการแต่งตัวแบบใหม่ ๆ ให้ตัวเองเป็นสาวมีสไตล์ ทันสมัย ดูโฉบเฉี่ยวกระฉับกระเฉง และครั้งนี้คุณมีโอกาที่จะเลือกกับความรักได้มากขึ้น จากที่ผ่านมามาดูเหมือนจะเลือกได้แต่ก็ไม่ได้เสียทุกที (ELLE)

ตัวอย่าง (220) หยิบลิปสติกสีชมพูอมส้มมาทาให้ริมฝีปากสวยฉ่ำสดใส ดูเป็นเด็กสาวน่ารักน่าเอ็นดู เพื่อจะเตะตาหนุ่ม ๆ (ELLE)

ตัวอย่าง (221) ทาลิปสติกสีชมพูอมส้มมาใช้ จะช่วยให้คุณมีเสน่ห์มากขึ้น น้ำหอมหากลิ่นหอมหวาน ๆ มาใช้ จะเสริมให้คุณดูเด็กขึ้น (COSMO)

ตัวอย่าง (222) ที่อายุเยอะมาก ยังขายไม่ออกหรือเป็นม่าย ลองเสริมสวยดูสิ จะมีคนสนใจ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการสั่งและแนะนำให้ผู้หญิงจะต้องเป็นฝ่าย “ปรับปรุงตนเอง” ทั้งในแง่อุปนิสัยและรูปลักษณ์ เพื่อให้เป็นที่พึงปรารถนา จะได้ได้รับความสนใจจากเพศตรงข้าม ซึ่งการใช้กลวิธีทางภาษาในลักษณะดังกล่าวจะไม่ปรากฏเมื่อกล่าวถึงผู้รับการพยากรณ์เพศชาย

ตัวอย่าง (223) สาวโสดจะได้พบคนต่างเพศรูปหล่อ ฐานะดี สูงศักดิ์เข้ามาชิดใกล้ แต่คนที่พบในระยะนี้ไม่ใช่คนดี เป็นชาตานในรูปเทพบุตร ขออย่าได้มอบกายใจให้เขาไปง่าย ๆ (โหรอุตตราชาตม)

- ตัวอย่าง (224) มักมีอารมณ์พิศดารทำอะไรเด่นอยู่เสมอ มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงเร็วมีรักที่เป็นอิสระจะพบคนต่างชาติมาชอบพอ จนถึงกับท่านยอมมีนามสกุลใหม่หรือให้เขาใช้นามสกุลของท่าน ระวังจะใจเร็วเกินไปนะท่านหญิง อย่าใจอ่อนก่อนวันวิวาห์ (อรรณวิโรจน์ ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (225) เรื่องยุ่งยากุ่นวายจะเริ่มเกิดในเดือนเมษายนและจะลุกลามมากขึ้นในเดือนพฤษภาคม หรือมิถุนายน ในเดือนนี้ท่านจะปล่อยใจไปตามอิทธิพลของความรักอย่างหลงใหล ขอให้ วางตัวอย่างระมัดระวังอย่าเชื่อคนง่าย ไม่ว่าคุณรู้จักคุ้นหน้ากันหรือแปลกหน้าก็ตาม เพราะเขาอาจชวนท่านไปหรือพาท่านไปเสียเงินเสียชื่อเสียงหรือพบเรื่องร้าย ท่านที่เป็นหญิงไม่ว่าโสเภณีหรือหม้ายก็ตาม ไม่ควรอยู่ในที่ลับตาตามลำพังกับชายที่ไม่ใช่สามีหรือบิดาของท่าน (โหรอุตตราชาติ)
- ตัวอย่าง (226) ท่าน ไม่ควรให้ลูกหลานที่เป็นหญิงอยู่นอกเคหสถานยามค่ำคืน พวกเขาจะได้รับภัย (โหรอุตตราชาติ)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าในแง่ความสัมพันธ์ ผู้หญิงจะได้รับการเตือนและสั่งสอนให้รักษาวงศ์วงศ์วงศ์ จึงทำให้แสดงออกเรื่องเพศได้น้อยกว่า ถึงแม้ในสถานการณ์ที่ผู้หญิงอาจเป็นฝ่ายถูกกระทำ ก็กลายเป็นว่าผู้หญิงจะต้องเป็นที่ระวังและป้องกันตนเองไม่ให้เสื่อมเสียด้วยการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของตนเองทั้งในแง่พื้นที่และเวลาหรือยอมให้ผู้อื่นจำกัดเสรีภาพของตน ขณะที่ผู้ชายมักมีอิสระที่จะแสดงออกในเรื่องเพศและเรื่องเชิงชู้สาวได้มากกว่า การสั่ง เตือน หรือแนะนำที่พบ ไม่ใช่การห้ามมีเพศสัมพันธ์ แต่เป็นการเตือนให้มีเพศสัมพันธ์อย่างเหมาะสม เช่น *ไม่มากเกินไป* ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (227) คุณผู้ชายให้ระวังเรื่องต็มหนักพักผ่อนน้อย หรือใช้พลังงาน เพศเยอะเกินไปจนไร้เรี่ยวแรง (ภฤกษ์ คอนเฟิร์ม)

ถึงแม้คำพยากรณ์ส่วนใหญ่จะแฝงความคิดที่ว่าผู้หญิงเป็นฝ่าย “ถูกเลือก” และไม่ควรแสดงความรู้สึกของตนจน “เกินงาม” ดังที่ได้กล่าวมา แต่จากการศึกษาก็พบว่าในข้อมูลบางกลุ่ม เช่น คำพยากรณ์ใน “นิตยสารห้วนอก” ก็มีการสั่งหรือเตือนให้ผู้หญิงเป็น “ฝ่ายรุก” หรือแสดงความรู้สึกให้มากขึ้นปรากฏอยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

- ตัวอย่าง (228) คุณจะได้เจอผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่การงานหรือฐานะทางสังคม ดีกว่าเข้ามาขอเป็นเพื่อนใจด้วยการแนะนำของผู้ใหญ่ แต่ระวังคุณจะไม่เก็บความรู้สึกมากไปจนเขาคิดว่าคุณไม่เล่นด้วย (Little guardian)

4.3.2.2.4 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในแง่ความสัมพันธ์ให้แก่เพศหญิง ซึ่งจะไม่พบเมื่อเป็นคำพยากรณ์ที่กล่าวถึงผู้ชาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (229) ถ้าท่านเป็นสาวมิถุนจะได้พบคู่ครองที่น่าจะเป็นคู่แท้ในเดือนมีนาคม ท่านจะยุ่งยากหากปล่อยตัวเองตามใจในเรื่องรักใคร่หรือเพศสัมพันธ์ (โหรอุตตราชาตม)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการยกเอาผลลัพธ์อันไม่พึงปรารถนาคือ “ความยุ่งยาก” มาเป็นเงื่อนไข เพื่อชักจูงไม่ให้ผู้หญิง “ปล่อยตัวเองตามใจในเรื่องรักใคร่หรือเพศสัมพันธ์” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อค่านิยมที่มีอยู่เดิมในสังคม

4.3.2.2.5 การใช้อุปลักษณ์

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มนุอุปลักษณ์ [ชีวิต คือ การเดินทาง] ดังจะเห็นได้จากการใช้สำนวน “ขึ้นคาน” ซึ่งใช้กล่าวถึงหญิงโสเภณีที่มีอายุแต่ยังไม่มีสามี ในกรณีนี้ผู้หญิงจะถูกมองเป็นพาหนะที่จะถูกเลือกเพื่อใช้เดินทางไปสู่จุดหมาย คนที่ไม่ได้รับการเลือกก็ต้องถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง ขณะที่อีกสำนวนหนึ่งที่พบคือ “รถด่วนขบวนสุดท้าย” ซึ่งใช้กล่าวถึงคนโสเภณีที่เลือกคู่มานานจนใกล้จะหมดเวลา ในกรณีนี้ผู้ชายจะถูกมองว่าเป็นพาหนะที่จะนำพาผู้หญิงไปสู่จุดหมาย แต่เนื่องจากเป็นรถด่วนขบวนสุดท้ายและมีจำนวนจำกัด ผู้หญิงที่พลาดหวังจากการเลือกคู่จึงต้องเป็นฝ่ายถูกทิ้งไว้เช่นกัน ไม่สามารถเดินทางไปถึงจุดหมาย คือการมีชีวิตคู่ซึ่งเป็นชีวิตในอุดมคติที่ “พึงปรารถนา” ของคนทั่วไปในสังคมได้

นอกจากนี้ยังพบการใช้อุปลักษณ์ [ผู้หญิง คือ สินค้า] ซึ่งตอกย้ำความคิดที่ว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายที่ต้อยต่ำและเป็นฝ่ายถูกเลือก จึงต้องทำตัวเองให้เป็นที่พึงปรารถนาและจะได้มีคนสนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (230) ที่อายุเยอะมาก ยังขายไม่ออกหรือเป็นม่าย ลองเสริมสวยดูสิ จะมีคนสนใจ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (231) คุณที่ยังไม่มีแฟนเลย ยังบริสุทธิ์ยังไม่ให้ใครไม่ให้ต่อม หรือที่แต่งงานแล้วหย่ากลับมาเป็นสาวโสเภณีสองหรือสาม ไปถวายสังฆทาน 4 องค์ ที่วัดพระพิเรนทร์ ...จะได้ขายออกหรือสลายโสเภณีได้ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

4.3.2.2.6 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย เพื่อประเมินค่าผู้ชายและผู้หญิง ทั้งในแง่ประสบการณ์ทางเพศ เช่น หนุ่มโสเภณีอ่อน ไก่แก่แม่ปลาช่อน ซึ่งสะท้อนค่านิยมว่าผู้ชาย

ที่จะได้รับการยอมรับจะต้องมีประสบการณ์ทางเพศเสียก่อน ขณะที่ผู้หญิงซึ่งผ่านการมีเพศสัมพันธ์หรือการแต่งงานมาแล้วกลับไม่ได้รับการยอมรับนับถือจากคนในสังคมเท่าใดนัก

นอกจากนี้ยังพบการใช้สำนวน เช่น *แมวขโมย เช็ครถตึง ทำคะแนน* ซึ่งสื่อว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายที่ต้องแย่งชิงผู้ชายและต้องทำตัวให้เป็นที่พึงปรารถนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (232) ดั่งนั้น ๆ สาว ๆ ที่อยากได้ใจเขาคงได้แต่ความเป็นเพื่อนไปก่อน จะได้ไม่ต้องพยายามจนเหนื่อยใจไปเปล่า ๆ ช่วงนี้สาว ๆ ควรทำตัวเป็นเพื่อนสนิทคิดไม่ซื่อไปก่อนท่าจะดีกว่า แต่ก็อย่าได้ผลอเพราะมี*แมวขโมย*หลายนางคอยเล็งเขาไว้เช่นกัน (Little guardian)

ตัวอย่าง (233) กลับมาเป็นสาวหวานด้วยการใส่ชุดกระโปรงยาวไปนั่งจับน้ำชาในวันหยุดตามสถานที่สวย ๆ เพื่อ*เช็ครถตึง*ตัวเองว่ายังคงเป็นสาวน่ารัก น่าเอ็นดูในสายตาหนุ่ม ๆ มากน้อยแค่ไหน (ELLE)

ตัวอย่าง (234) ดั่งนั้น ๆ รอบตัวอาจจะลุกขึ้นมาเซอไพรส์ส่งดอกไม้ โห้แมนก็ดี ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่จะ*ทำคะแนน*ให้เขาได้ตื่นตัวขึ้นมาประทับใจขึ้นได้บ้าง (Little guardian)

4.3.2.3 คนโสด-คนมีคู่

จากการศึกษาพบว่าในทวีปคำพยากรณ์ดวงชะตานั้น มีการถ่ายทอดความคิดที่ว่า “ความโสด” เป็นสถานภาพที่ไม่พึงปรารถนา คนโสดเป็นกลุ่มคนที่มีสถานภาพด้อยกว่าและจะต้องขวนขวายทำทุกวิถีทางเพื่อให้เป็นที่รัก เป็นที่พึงปรารถนา จะได้เปลี่ยนสถานภาพเป็น “คนมีคู่” และกลายเป็นสมาชิกในที่สมบูรณ์แบบของสังคม

กลวิธีทางภาษาที่พบใช้เพื่อแสดงว่า “ความโสด” เป็นสถานภาพที่ไม่พึงปรารถนา และ “การมีคู่” เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มุขลบท การใช้โครงสร้างประโยคกรรม การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

4.3.2.3.1 การใช้คำ/กลุ่มคำ

ก. การเลือกใช้คำศัพท์

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำว่า *โสด คู่* และ *ความรัก* ในความถี่สูง สะท้อนว่า “การมีคู่” เป็นประเด็นที่หมอดูสนใจและให้คุณค่า นอกจากนี้ยังมีการนำคำว่าโสดหรือคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องไปสร้างเป็นคำหรือวลีเพื่อจัดประเภทคนโสดออกเป็นแบบต่าง ๆ แบ่งตามเพศ เช่น *สาวโสด หนุ่มโสด แม่หม้ายโสดสวยแบบสาวสองพันปี* แบ่งตามอายุ เช่น *สาวทีนทีก สาวแก่* แบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ เช่น *โสดสนิท โสดสนิทศิษย์ส่ายหน้า โสดไม่จริง โสดแต่ไม่โสด นายกสมาคมโสดสโมสร คุณสาวโสดที่อยู่แบบรักษาพรหมจรรย์จนกลายเป็นพังผืดแล้ว* ซึ่งจะเห็นว่า

ส่วนใหญ่มีความหมายในทางลบเพื่อสื่อว่า “ความโสด” เป็นสถานภาพที่ไม่พึงปรารถนา ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (235) ความรัก ที่คบกันมานาน หรือแอบอยู่ด้วยกันแบบสยิวก็แล้ว ควรแต่งงานเปิดเผยซะ ไม่ต้องมีพิธีแห่ขันหมากก็ได้ แม่ยกให้ฟรีอยู่แล้ว คุณสาวโสดที่อยู่แบบรักษาพรหมจรรย์ จนกลายเป็นพังผืดแล้ว จะพบรักต่างวัยผู้เชี่ยวชาญในการ สลายพังผืด ช่วงนี้ ถ้าคุณจะพบคู่ จะมีแม่สื่อแนะนำให้เป็นคนแก่ ๆ รถด่วนขบวนสุดท้าย จะได้ประสบการณ์ อีกแบบ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ข. การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน

ในแง่ถ้อยคำที่มักปรากฏร่วมกันกับคำที่มีความหมายเกี่ยวกับคนโสด-คนมีคู่ พบว่ามีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายในเชิงลบร่วมกันกับคำว่า “โสด/ม่าย” เพื่อแสดงให้เห็นว่าภาวะไม่มีคู่นั้นเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ขณะเดียวกันก็มีการใช้คำที่มีความหมายในเชิงบวกร่วมกันกับคำที่หมายถึง “คนมีคู่” เพื่อสื่อว่าการมีคู่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ตัวอย่างรายการคำที่มักปรากฏร่วมกัน แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

กลุ่มบุคคล	กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำที่มักปรากฏร่วมกัน
คนโสด/ม่าย	สถานะที่ไม่พึงปรารถนา	แก่แรด หลุดมือ
	การรอคอยคู่	รอ กอดหอมมานาน นั่งรอบนคาน อยู่บนคานทอง
	อารมณ์/ความรู้สึกด้านลบที่เกิดขึ้นเมื่อไม่มีคู่	เหี่ยวแห้ง เหี่ยวเฉา เหงา หนาว เดี่ยวดาย กระจายรัก หัวใจแล้งรัก ออกโรย โหยหารัก ทรมาน ออกหัก รักคุด ออกแตก ผิดหวัง ซึมเศร้า ฝักใฝ่ ครุ่นคิด ข่มใจ อิจฉา ตาร้อน
	การกระทำเพื่อให้มีคู่	ตื้อ หา พึ่งพา ไขว่คว้า พยายาม ลุย ลุ้น รุก จัดหนัก อธิษฐาน ทอดสะพาน สานสัมพันธ์ มัดใจ เปลี่ยนแปลงตัวเอง เปิดอกคุยกัน ตรง ๆ
คุณสมบัติที่ทำให้มีคู่	เสน่ห์แรง สดใส หอมล่อม สนใจ เป็นที่หมายปอง	
คนมีคู่	สถานะที่พึงปรารถนา	มีโชคดีดี มีความสุขจัดหนัก พบคนถูกใจ เจอคนในฝัน กู้ก็กักปังรัก สะดุดรัก ตกหลุมรัก สมหวัง หายห่วง ขายออก ร้องเย้ สลายโสด สลายพังผืด ลงจากคาน
	อารมณ์/ความรู้สึกด้านบวกที่เกิดขึ้นเมื่อมีคู่	มีความสุข หอมกรุ่น หอมหวาน หวานชื่น รื่นเริง สวีทหวาน จี๋จ๋า แสบปี้ หัวใจพองโต กระจิดีกระจิด้า เฮฮากระชุ่มกระชวย สดใส อิ่มเอม อปุ่นซุบเปอร์โรแมนติก หวานแหววสะแคว้แหว้ แสบปี้บออิ้ว
	รูปลักษณะที่ดีของคนมีคู่	เปล่งปลั่ง ดูมีน้ำมีนวล ดูดี มีราศี

กลุ่มบุคคล	กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำที่มักปรากฏร่วมกัน
	การกระทำที่ส่งผลดี ต่อชีวิตคู่	ยิ้มแย้ม เอาใจใส่ ตามใจ รักใคร่กลมเกลียว ถ้อยทีถ้อยอาศัย
	การกระทำที่ส่งผลเสีย ต่อชีวิตคู่	นอกลู่ นอกทาง เหลวไหล ห้วนไหว ไขว้เขว หึงหวง ผิดใจ น้อยใจ อแง พ่อแงแ่มแงอน ขัดแย้ง แดกหัก ทะเลาะวิวาท ไม่เข้าใจกัน มีปากเสียง มีอุบัติเหตุ ซัดซา เห็นห่าง ช่วงชาลง
	การสิ้นสุดความสัมพันธ์	หย่าร้าง Say Goodbye
	การฟื้นความสัมพันธ์	คืนดี รีเทิร์น ลมพัดหวน ถ่านไฟเก่า ตายรัง

ตาราง 17 ตัวอย่างคำที่ปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายเกี่ยวกับคนโสด-คนมีคู่

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้คำปรากฏร่วมเพื่อสื่อว่า “ความโสด” เป็นภาวะที่ “ไม่พึงปรารถนา” คนที่โสดจึงต้อง พยายาม ตื้อ หา พึ่งพา ไขว่คว้า ลุย ลุ้น รุก จัดหนัก ทอดสะพาน สานสัมพันธ์ มัดใจ เปลี่ยนแปลงตัวเอง เปิดอกคุยกันตรง ๆ หรือแม้กระทั่ง อธิษฐาน เพื่อให้ตนเอง หลุดพ้นจากสถานภาพโสดให้ได้ เพื่อจะสัมผัสกับความสุข เช่น แฮปปี้ กระจดีกระจดี เฮฮา กระชุ่มกระชวย หัวใจพองโต เมื่อมีคู่แล้วก็ต้องทำทุกวิถีทางเพื่อรักษาสถานภาพนั้นไว้ หรืออาจ พัฒนาต่อไปจนถึงขั้นแต่งงานและสร้างครอบครัวร่วมกัน และถึงแม้ว่าจะมีความจำเริญที่ทำให้ ความสัมพันธ์นั้นสิ้นสุดลง เช่น การหย่าร้าง จนทำให้ต้องกลับมาอยู่ในสถานภาพโสดหรือมาอีกครั้ง หนึ่ง ก็จะต้องหาทางทำให้ตนเองหลุดพ้นจากสถานภาพดังกล่าวโดยเร็ว

4.3.2.3.2 การใช้มูลบท

ก. การใช้มูลบทอ้างอิง

จากการศึกษาพบว่าการใช้นามวลีเพื่ออ้างอิงพฤติกรรมของคนโสดและคนมีคู่ ซึ่ง หมายความว่าพฤติกรรมหรือการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่มียุ่จริงและเป็นสิ่งที่ผู้พยากรณ์และผู้รับการ พยากรณ์รับรู้ร่วมกันมาก่อน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (236) ส่วนสาวโสด การที่คุณต้องคอยพัฒนาตัวเองให้เป็นคน สมบูรณ์แบบเพื่อใครสักคน อาจทำให้คุณดูไม่เป็นธรรมชาติ เท่าที่ควร ทางที่ดีควรเป็นตัวของตัวเองจะดีกว่า รับรอง เรตติ้งดีแบบคาดไม่ถึง (ELLE)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการอ้างอิงโดยใช้นามวลี การที่คุณต้องคอยพัฒนาตัวเอง ให้เป็นคนสมบูรณ์แบบเพื่อใครสักคน เพื่อให้คำแนะนำว่าสาวโสดควรเป็นตัวของตัวเอง แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการสื่อความคิดความเชื่อเบื้องหลังที่แฝงอยู่ก่อนด้วยว่าผู้หญิงที่เป็นโสดจะต้อง พัฒนาตัวเองให้สมบูรณ์แบบเพื่อจะได้เป็นที่พึงปรารถนาของเพศตรงข้าม

ข. การใช้มูลบทแนะนำความ

กลวิธีทางภาษาอีกกลวิธีหนึ่งที่พบมากคือการใช้คำกริยาเพื่อแนะนำความว่าความโสดเป็นสิ่งที่ “ไม่พึงปรารถนา” ดังจะเห็นได้จากการใช้คำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการรอ เช่น รอ คอย หวัง อยากร ลุ้น คำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการหา เช่น หา เหลียวหา ถวิลหา ครว้ และคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการกระทำเพื่อให้ได้มาเพื่อสิ่งที่ต้องการ เช่น พยายาม ครว้ ดังตัวอย่าง

- ตัวอย่าง (237) เดือนนี้เป็นเดือนที่คุณที่เริ่มจะสาว สาว ๆ ที่เริ่มอายุมากขึ้นนี้ สนิง สาวแก่ แม่หม้ายและ สาวทีนทีก จะพบคู่ที่ลงตัวกันได้ ที่หมดหวังแล้วอย่างเหลือเชื่อ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (238) ที่ยังไม่มีความหวัง หาจนจนจึกเริ่มหงอก ยังไม่เห็นแม้แต่เงา หรือเป็นพ่อหม้าย อยากรมีคู่ ไปถวายเป็นสังฆทาน 4 องค์ ที่วัดพระพิเรนทร์ จะสมใจนี้ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (239) ถ้าคุณกำลังเหลียวหาอยู่ล่อแลก มีเกณฑ์จะได้รู้จักมักคุ้น กับเพื่อนต่างเพศซึ่งมีฐานะและบุคลิกท่วงท่าเหมือนอย่าง ที่นี้หมายถึงทุกประการ (โสรัจจะ นวลอยู่)
- ตัวอย่าง (240) หนุ่มโสด สาวโสดจะ ถวิลหาความรัก รอคนรักตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ และจะมีความรักที่ดีเยี่ยมในช่วงกลางเดือน (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (241) คนโสดจะพบคนถูกใจเพราะมีงานเป็นสื่อ หาก อยากพบรัก ในระยะนี้ขอให้ออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่บ้าง (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (242) ช่วงสามเดือนแรกของปีนี้ คนที่โสดสนิท หรือเป็นม้าย แม่ พยายามจะคบใครต่อใคร แต่ก็มีอันต้องแห้วเสียทุกคน (กฤษณ์ คอนเฟิร์ม)

จากตัวอย่างที่ (237) จะเห็นว่ามีการใช้คำกริยา หมดหวัง ซึ่งแนะนำความว่าก่อนหน้านี้มีจะต้องมีความหวัง และเหตุที่หวังก็เพราะการมีคู่เป็นสิ่งที่ “พึงปรารถนา” เช่นเดียวกับการใช้คำว่า ถวิลหา อยาก พยายาม ในตัวอย่างที่ (238)-(242) ที่สื่อว่าคุณครองเป็นสิ่งที่มีค่าจึงต้องทำวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาเป็นของตนเอง

- ตัวอย่าง (243) แต่หลายคนที่ได้สละโสดจริงจังไปแล้ว ถือว่า ปัญหาความ กังวลใจหลาย ๆ อย่างจะ ลดน้อยลงไป (ทศพร ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (244) ท่านที่ยังเป็นโสดโดดเดี่ยวจะรื่นรมย์สมอูรากับความรักในเดือนธันวาคม ไม่ต้อง ทนเหงาอีกต่อไป (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่างที่ (226) เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่าการไม่มีคunั้นเป็นภาวะที่ “ไม่พึงปรารถนา” เพราะมีการใช้กริยาวลี *ลดน้อยลง* ซึ่งแนะนำความว่าก่อนหน้านี้จะต้องมีมากกว่า เหตุที่มี *ปัญหาความกังวลใจ* มาก เพราะยังไม่ได้ *สะสอกจริงจิง* แสดงว่าความโสดนั่นเองทำให้เกิด *ปัญหาความกังวลใจ* ขณะที่ในตัวอย่าง (227) การใช้กริยาวลี *ทนเหงา* ซึ่งสื่อว่าความโสดและความเหงาเป็นภาวะที่ไม่พึงปรารถนาจึงทำให้ต้อง *ทน* และเมื่อมีคู่แล้วก็ไม่ต้องอยู่ในสภาพเช่นนั้นอีก

อย่างไรตามจากการศึกษายังพบการนำเสนอความคิดเกี่ยวกับความรักและการมีคู่ que ควรจะรอจังหวะและเวลาที่เหมาะสม หากมีโอกาสควรเลือเพื่อให้ได้พบ *รักแท้* *ตัวจริง* *คนที่ใช่* ซึ่งสื่อว่ามีความรักไม่แท้และคนที่ไม่ได้ถูกกำหนดมาให้เป็นคู่กันจริง ๆ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงความรักหลากหลายรูปแบบ ซึ่งได้รับการประเมินค่าแตกต่างกันไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (245) *ความรัก ในจังหวะนี้ใครไม่มีคู่จะเจอคู่แท้* อาจเจอจากเพื่อนแนะนำหรือเจอจากการเดินทางและการท่องเที่ยว (ลักษณะ เรขานิเทศ)

ตัวอย่าง (246) *มีโชคและมีจังหวะที่ดีมาก ระวังจะใจอ่อนกับความรักแรกพบ* อาจมีผลเสียหายนได้ต่อไป อย่าคิดว่าคนที่ท่านถูกใจในช่วงนี้เป็นคู่แท้ *ความรักที่แท้จริงคือความเสียสละ* (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

ตัวอย่าง (247) *เป็นความรักใฝ่ดีในการศึกษา ไม่ค่อยสนใจเรื่องความรัก* ฉันทูสาวเลย (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าหากบรรยายความรักที่ใฝ่ในการศึกษาว่าเป็นความรักที่ *ใฝ่ดี* ก็แสดงว่าความรักฉันทูสาวซึ่งปรากฏในตำแหน่งที่เป็นความหมายคู่ตรงข้ามกันก็จะต้องเป็นความรักที่ *ใฝ่ชั่ว* ไปโดยปริยาย

4.3.2.3.3 การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกัน

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกันโดยใช้หน่วยเชื่อม *ทั้ง ๆ ที่* เพื่อสื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องผิดความคาดหมาย ตัวอย่างที่พบแสดงให้เห็นว่ามีการคาดหมายว่าผู้รับการพยากรณ์ โดยเฉพาะเพศหญิงที่มีคุณสมบัติบางประการน่าจะเป็นที่พึงปรารถนาและควรจะมีคู่ ดังนั้น เมื่อปรากฏในคำพยากรณ์ว่าผู้รับการพยากรณ์ยังไม่มีคู่ จึงเป็นเรื่องที่ผิดปกติและผิดความคาดหมาย เป็นหน้าที่ของผู้รับการพยากรณ์ที่จะต้องแก้ไขโดยเร็วที่สุดด้วยวิธีต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (248) *ที่ยังไม่มีคู่ทั้ง ๆ ที่สวยก็สวย ความรู้ก็แสนรู้ ลองไปทำสังฆทานท่านเจ้าคุณนรฯ ที่วัดเทพศิรินทร์และอธิษฐานสิใครว่าปาฏิหาริย์ไม่มีจริง* (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (249) *ที่ยังไม่มีแฟนทั้ง ๆ ที่สุดสวย สุดเก่ง ดีเลิศ ผู้ใหญ่จะเป็นทุกชั้นนอนตายตาไม่หลับเลยจัดให้* (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

สำหรับคุณสมบัติที่จะทำให้ผู้รับการพยากรณ์ โดยเฉพาะเพศหญิงเป็นที่พึงปรารถนาของเพศตรงข้าม อันจะทำให้พ้นจากภาวะที่ไม่พึงปรารถนาได้นั้น จะได้กล่าวถึงอย่างละเอียดในหัวข้อคุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ต่อไป

4.3.2.3.4 การใช้เสียงที่หลากหลาย

นอกจากจะใช้เสียงของ “หมอดู” เพื่อสื่อว่าภาวะ “ไร้คู่” เป็นภาวะที่ “ไม่พึงปรารถนา” แล้ว ยังมีการใช้เสียงที่หลากหลายในตัวเอง เช่น การให้เสียงของโชคชะตาที่กำหนดว่าผู้รับการพยากรณ์จะมีคู่หรือไม่ เป็นคนละเสียงกันกับเสียงของ “หมอดู” เพื่อให้เห็นว่าการมีคู่นั้นเป็นสิ่งที่ดีและเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายต่าง “เอาใจช่วย” ให้ผู้รับการพยากรณ์ได้ประสบความสำเร็จสมความปรารถนา

ตัวอย่าง (250) มีเกณฑ์ได้พบกับมิตรสหายเก่าก่อนหรือมิตรสหายหน้าใหม่ ซึ่งมีระดับความเป็นอยู่ทางสังคมสูงกว่า เชื้อหมม ผมได้แต่ภาวนาขอให้คุณได้มีโอกาสอย่างที่เขาว่าเถอะ คือขอให้พบเพศตรงข้ามซึ่งมีประสบการณ์ในชีวิตสูงกว่า และขอให้ได้พบแต่คนที่มีความตั้งใจเพียงหนึ่งเดียว (โสรัจจะ นวลอยู่/หนังสือ)

4.3.2.3.5 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

ในตัวเองการพยากรณ์จะพบการใช้คำแสดงทัศนภาวะ ได้แก่ การใช้มาลาการสั่ง เตือน หรือแนะนำ ให้ผู้รับการพยากรณ์ทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้พ้นจากการเป็นคนโสดได้ในเวลาที่เหมาะสม และเพื่อรักษาความสัมพันธ์หรือสถานการณ์การมีคู่เอาไว้ให้นานที่สุด นอกจากนี้ ยังใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่า เช่น ดีกว่า ดีที่สุด เพื่อแสดงอำนาจของผู้พยากรณ์ในการตัดสินว่าการกระทำหรือพฤติกรรมใดที่พึงกระทำเพื่อให้พ้นจากสภาพการเป็นคนไม่มีคู่

ก. การใช้มาลาการสั่ง เตือน และแนะนำ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มาลาการสั่ง เตือน และแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์ เช่น หาคู่ เลิกเป็นโสด และ แต่งงาน อย่างไรก็ตามพบว่ามีคำสั่ง เตือน และแนะนำให้รอ จังหวะ และเวลาที่เหมาะสม รอจนกว่าจะพบ เนื้อคู่ และ รักแท้ เพื่อที่จะได้รักษาสถานการณ์การมีคู่ไว้ให้นานที่สุด และลดความเสี่ยงไม่ให้อยู่ในสถานภาพไร้คู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (251) ถ้าคุณยังไม่มีคู่ จนอายุเริ่มเยอะแล้ว จะพบรักระหว่างเดินทางไกล ระหว่างไปงานแต่งงาน ไปโรงพยาบาล หรือระหว่างไปอบรม พยายามไปมันทุก ๆ งานก็แล้วกัน มีโอกาสเป็นไปได้สูงจะพบเนื้อคู่ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (252) ที่ควงกันจนแขนคอกยังไม่ขอแต่งงาน วันที่ 1-10 หรือ 20-30 คุณควรจะนัดเปิดอก ถามให้เคลียร์ไปเลย เพราะแม่ยกให้ฟรีอยู่แล้ว (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

- ตัวอย่าง (253) คุณจะได้เจอผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่การงานหรือฐานะทางสังคมดีกว่าเข้ามาขอเป็นเพื่อนใจด้วยการแนะนำของผู้ใหญ่ แต่ ระวัง คุณจะเก็บความรู้สึกมากไปจนเขาคิดว่าคุณไม่เล่นด้วย (Little guardian)
- ตัวอย่าง (254) แต่ถ้าท่านเป็นโสด เดือนสิงหาคมนี้ ถ้าจะรักใคร่ก็ ขอให้ดูให้รอบคอบ คำนึงถึงความเหมาะสมด้วย (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (255) ส่วนคนโสดจะพบรักกับคนที่มีภูมิหลังไม่สู้ดีนัก จะรักใคร่ก็ ขอให้สืบสวนดูภูมิหลัง ความเป็นมาของแต่ละคน ให้รอบคอบ (ELLE)
- ตัวอย่าง (256) ท่านที่ยังโสดยังม่ายจะตัดสินใจเรื่องรักด้วยสายตาที่พร่ามัว ไม่แจ่มใสจึงอาจหลงผิดในเรื่องรัก เรื่องคู่ครองได้มาก เช่นนี้กว่าความหลงไหลชั่วขณะเป็นความรักแท้ เป็นต้น ไม่ควรตัดสินใจด่วนได้ (ELLE)
- ตัวอย่าง (257) ความรักท่านจะเป็นเรื่องตื่นเต้นที่มีคนต่างชาติมาสนใจ ทำให้จิตใจฟองโต แต่มักเป็นรักที่ไม่แน่นอน แม้ว่าชวนให้ตกลงปลงใจยอมสละความโสดเสียที่ แต่ก็ ต้อง นึกถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ขอให้ เป็นรักจริงหวังแต่ง อย่าให้รักแล้วรักเลย จงอย่าปล่อยตัวปล่อยใจ เพราะท่านอาจต้องใช้ผ้าห่มซับน้ำตา (อรรณวิโรจน์ ศรีตุลา)

นอกจากใช้มาลาการสัง เตือน และแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์หาคู่แล้ว ยังพบการสังเตือน และแนะนำให้มีความรักที่ไม่ผิดศีลธรรม เมื่อมีคู่แล้วก็ควรมีทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อรักษาชีวิตคู่ให้ประสบความสำเร็จ จะได้ไม่ต้องกลับไปมีสถานภาพเป็น “คนโสด” อีก เช่นให้ ใจเย็น อย่าคาดหวัง ระวังคำพูด และ ให้อภัย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (258) สาวโสด ระวัง จะหลงรักชายที่มีพันธะอยู่แล้ว จะคิดถอนตัวถอนใจก็ยากหรือใจไม่แข็งพอ (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (259) ระวัง การแตกร้างเพราะ หึงหวง หรือเอาแต่ใจตัวเอง ใส่อารมณ์แบบไม่ฟังเสียง จะทำลายความรักของตัวเองได้ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (260) จงระวัง อย่าตามใจตัวเอง มากเกินไป อาจคิดทำอะไรในสิ่งที่ไม่ถูก เป็นช่วงชีวิตช่วงหนึ่งที่คนเราก็กเลวไหลไปได้โดยมิได้ตั้งใจ บางทีก็เป็นว่ามีคู่อยู่แล้วก็ยังจิตใจไหวหวั่นไปแอบมีคนอื่นเพิ่มเข้ามาอีก ระวังจะมีอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากความรักที่ถึงการหย่าร้างได้ (อรรณวิโรจน์ ศรีตุลา)

- ตัวอย่าง (261) คนมีคู่มือแล้ว มีเกณฑ์เสียใจ พยายามอย่าคาดหวังกับเรื่องเซอร์ไพรส์และความโรแมนติกใด ๆ ทั้งสิ้น (กฤษณ์ คอนเฟิร์ม)
- ตัวอย่าง (262) ที่แฟนมีอะไรก็ก๊ากับกับคนใช้ หรือมีก๊าก ก็ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ไปก่อน เดือนหน้าค่อยเคลียร์ก็ไม่สายเกินไป จริงปะ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้หญิงไม่ควรมีความสัมพันธ์กับ ชายที่มีแฟนอยู่แล้ว และต้องเป็นฝ่าย ถอนตัวถอนใจ นอกจากนี้จะเห็นว่าพฤติกรรมที่ส่งผลเสียต่อการครองคู่คือ หึงหวง เอาแต่ใจตัวเอง ใส่อารมณ์แบบไม่ฟังเสียง ตามใจตัวเอง คาดหวังมากเกินไป วิธีแก้ปัญหาที่หมอแนะนำให้ ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้

ข. การใช้คำแสดงการประเมินค่า

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่า เช่น ดีกว่า ดีที่สุด เพื่อชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมที่แนะนำให้ปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางที่ชะตากรรมได้กำหนดไว้ และจะทำให้ผู้รับการพยากรณ์ได้รับผลตอบแทนที่ดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (263) เป็นช่วงที่ดีสำหรับคนเริ่มมีรัก เพราะความรักจะทวีความก้าวหน้าสดชื่น มันคงยิ่งขึ้น แต่ท่านต้องระวัง อย่านำได้มือไวใจร้อนรวบรัด เพราะจะทำให้มีผลตรงข้าม เอาน้ำเย็นเข้าลูบจะดีกว่า (โหรอุตรราชา)
- ตัวอย่าง (264) ใครที่กำลังโศกเศร้าเพราะเหงารักหรือกำลังอกหักก็อย่าอยู่คนเดียวเดี่ยวจะฟุ้งซ่าน ไปหาอะไรนอกบ้านทำจะดีกว่า (ทีวีพูล)
- ตัวอย่าง (265) ส่วนคนไร้คู่ดูที่ท่ายังคงต้องทนเหงาใจไปก่อนดีกว่า เพราะคนที่เข้ามาก็หวังแต่หลอกรับประทานฟรีกันทั้งนั้น ส่วนคนที่ดูดีเข้าทำหนอยก็กลับมา ๆหาย ๆอย่างไรชอบกล (ELLE)
- ตัวอย่าง (266) ส่วนคนโสดสนิทแนะนำอย่าเพิ่งหาเรื่องใส่ตัวดีกว่า แต่ถ้ารักสนุกไม่คิดผูกพัน เต็มที่ได้เลย (คชา ชินบัญชร)
- ตัวอย่าง (267) ส่วนคนโสด อยู่คนเดียวไปก่อนดีกว่า (ทศพร ศรีตุลา)

เมื่อพิจารณาตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าเป็นการแนะนำวิธีการปฏิบัติตนเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับคนรักให้ยืนยาว และวิธีการดูแลตนเองเมื่อต้องผิดหวังจากความรักและกลับมาอยู่ในสถานะ “ไร้คู่” ซึ่งไม่พึงปรารถนา ส่วนตัวอย่างที่ (265)-(267) นั้น จะเป็นการแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์มีคู่ในจังหวะและเวลารวมทั้งกับคนที่เหมาะสม

นอกจากนี้ยังพบการใช้คำที่แสดงทัศนะของ “หมอดู” ที่มีต่อสถานะ “ไร้คู่” เพื่อสื่อว่าเป็นภาวะที่ “ไม่พึงปรารถนา” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (268) แม้แต่ที่เป็นชายประเภท 3 แบบ three in one
คบมั่ว 3 คน จะถูกลงแขกสลายโสดซะที รำคาญ (ไพศาล
ชอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้คำว่า *รำคาญ* เพื่อสื่อถึงความรู้สึกของหมอดูที่ไม่พอใจการมีสถานภาพ “โสด” ของผู้รับการพยากรณ์

4.3.2.3.6 การใช้อุปลักษณ์

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มโนอุปลักษณ์ [ชีวิต คือ การเดินทาง] ทั้งเพื่อสื่อว่าการมีคู่เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมายคือความสุขและความสำเร็จในชีวิต และเพื่อสื่อว่าการมีคู่เป็นจุดหมาย เช่น ในการเลือกใช้สำนวน *ขึ้นคาน* และ *รถด่วนขบวนสุดท้าย* จะเห็นว่าในสำนวนแรกผู้หญิงถูกเปรียบเป็นเรือ ซึ่งจะ “ถูกเลือก” มาใช้งานเพื่อนำพาไปสู่จุดหมายคือการได้มีคู่หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผู้ชาย ขณะที่สำนวนหลังผู้ชายถูกเปรียบเป็นรถไฟ ที่ผู้หญิงจะต้องอาศัยเพื่อเป็นพาหนะพาไปสู่จุดหมายคือการได้แต่งงาน จะได้พบกับความสุขและความสำเร็จในชีวิต เช่นเดียวกับสำนวน *สับรางรถไฟชนกัน* นอกจากนี้ยังพบการใช้สำนวน *ทอดสะพาน* และอุปลักษณ์ *สะพาน* ในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (269) ส่วนคนไร้คู่ให้ระวังจะเกิดเหตุรถไฟชนกัน เพราะทุกคนล้วน
เป็นเพื่อนสนิทเหมือนกันหมด สุดท้ายคุณอาจไม่เหลือเพื่อน
สนิทไปกินข้าว ดูหนัง หรือปาร์ตี้ด้วย เนื่องจากพวกเขาจับ
ได้ว่าคุณมีรถไฟหลายขบวน และไม่มีใครรับเรื่องนี้ได้ (ELLE)

ตัวอย่าง (270) ท่านที่ยังโสดหรือเป็นม่ายจะมีคนต่างเพศใจอารีเข้ามา
ช่วยเหลือการงานการเงินของท่าน ท่านอย่าหลงไหลใฝ่ฝัน
คนคนนี้เป็นมิตรเกือกูลที่ดีมากกว่าจะเป็นคู่ชีวิต คบกันไว้
เป็นเพื่อนที่ดีคนหนึ่ง อนาคตค่อยว่ากันใหม่ ดูเหมือนเพื่อน
คนนี้ต่อไปจะเปลี่ยนเป็นสะพาน หากดี ๆ ให้ท่านด้วย (โหร
อุตตราชาต)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าการมีคู่ถูกนำเสนอในฐานะจุดหมายปลายทางหนึ่งของการดำเนินชีวิต บางครั้งเมื่อมีอุปสรรคจึงจำเป็นต้องใช้ “สะพาน” เพื่อให้สามารถไปถึงจุดหมายได้ เพื่อจะได้พ้นจากความไร้คู่ซึ่งเป็นภาวะที่ไม่พึงปรารถนา นอกจากนี้ยังพบการใช้อุปลักษณ์อื่น ๆ ที่ช่วยเน้นน้ำหนักความไม่พึงปรารถนาของภาวะไร้คู่ เช่นการเปรียบเทียบความรู้คู่ว่าเป็นความเหี่ยวแห้ง เป็นพังผืดที่เกาะตามร่างกายจนต้องรีบมีคู่เพื่อ “สลาย” ให้หมดไป เปรียบการมีความรักเหมือนการปลูกต้นไม้ เปรียบความผิดหวังจากรักว่าเหมือนอาการบาดเจ็บทางกาย และเปรียบเทียบความต้องการทางเพศเหมือนกับไฟเป็นต้น ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (271) ที่อยู่มาจนจนรักแร้หงอกไม่มีใคร ก็สมควรอยู่จนจนรักแร้ร่วงเพราะคุณเป็นคนเลือกความเหี่ยวแห้งให้ตัวเอง (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (272) คุณสาวโสดที่อยู่แบบรักษาพรหมจรรย์จนกลายเป็นพังผืดแล้ว จะพบรักต่างวัยผู้เชี่ยวชาญในการสลายพังผืด ช่วงนี้ถ้าคุณจะพบคู่ จะมีแม่สื่อแนะนำให้ จะเป็นคนแก่ ๆ รถด่วนขบวนสุดท้าย จะได้ประสบการณ์อีกแบบ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (273) มีโอกาสก็หารักเรื่อยไป เป็นคนที่ใครอยู่ด้วยก็มีความอบอุ่นใจสนุกและสดชื่นปลูกต้นไม้ได้เจริญงอกงามดี (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (274) หากกำลังผัดหวังซิมเศร่าอยู่จะมีคนเข้ามาตามหัวใจ เปิดมุมมองที่ดีให้กับคุณ (คชา ชินบัญชา)

4.3.2.3.7 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

ก. การกล่าวเกินจริง

จากการศึกษาพบว่าในตัวอย่างคำพยากรณ์มีการใช้กลวิธีกล่าวเกินจริงเพื่อเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เห็นว่า “ความโสด” เป็นภาวะที่ไม่พึงปรารถนา ดังตัวอย่าง

- ตัวอย่าง (275) ถ้าคุณยังเดี๋ยวตาย รักษาความเป็นกุลสตรีมาตลอด จนเริ่มอายุเยอะแล้ว พ่อแม่ก็เป็นห่วงกินไม่ได้นอนไม่หลับ เดือนนี้แหละ ตั้งแต่วันที่ 9-18 และ 20-25 จะพบกันโดยบังเอิญ ใครว่าพรหมลิขิตไม่มีจริงและไม่เกินสิ้นเดือนนี้ จะขายออกที่เป็นโสดแบบหม้าย จะมีคนรูปหล่อคล้ายแขก หรือสวยเหมือนดาราดาบสวยเลือกได้ ถ้าจิ้งเงาก็ช่วยไม่ได้แล้ว (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้ความเปรียบ พ่อแม่ก็เป็นห่วงกินไม่ได้นอนไม่หลับ เพื่อสื่อว่าผู้หญิงที่อายุมากแล้วและยังไม่มีคู่ ถือว่ามีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ การไม่มีคู่นั้นเป็นภาวะที่ “ไม่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง” จนทำให้บิดามารดาต้องพลอยเป็นกังวลไปด้วย

ข. การใช้สำนวน

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์รู้สึกว่าการโสดเป็นภาวะที่ไม่พึงปรารถนา เช่น ขึ้นคาน คานทอง รถด่วนขบวนสุดท้าย และสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมเพื่อจะได้มีคู่ที่ สมน้ำสมเนื้อ ทั้งในเชิงห้าม เช่น ชิงสุกก่อนห่าม รักจริงหวังฝัน จับปลาสองมือ และในเชิงสนับสนุน เช่น รักนวลสงวนตัว อดเปรี้ยวไว้กินหวาน ช้า ๆ ได้พร้าเล่มงาม เป็นต้น มีการใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพยเพื่อชี้ให้เห็นปัญหาใน

ความสัมพันธ์ เช่น รถไฟชนกัน มือที่สาม พ่อแม่แม่ออน ลั่นกับฟัน เรื่องซี้ทุมูราซี้ทามาแห่ง บานปลาย ซึ่งอาจส่งผลภาวะการมีคู่ของผู้รับการพยากรณ์ได้ จึงได้ใช้กลวิธีเดียวกันนี้เพื่อสอนให้ผู้รับการพยากรณ์ทราบแนวทางปฏิบัติเพื่อรักษาความสัมพันธ์ให้ยืนยาว เช่น น้ำร้อนปลาเป็นน้ำเย็นปลาตาย เอน้ำเย็นเข้าลูบ เป็นต้น

ตัวอย่าง (276) ด้วยความเจ้าชู้ทำให้เกิดตดสใจไม่ถูก ระวังจะเสียปลา
ไปทั้งสองตัว (คทา ชินบัญชา)

4.3.2.3.8 การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

ตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาที่ศึกษามีการใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข โดยใช้หน่วยเชื่อม ถ้า...ไม่ หรือหาก... เพื่อสื่อว่ามีเงื่อนไขบางประการที่จะทำให้ผู้รับการพยากรณ์ได้มีคู่สมปรารถนา หรือสามารถจะรักษาสถานภาพมีคู่ไว้ได้ และเป็นหน้าที่ที่ผู้รับการพยากรณ์จะต้องเลือกว่าจะทำหรือไม่ทำ ภายใต้เงื่อนไขที่โชคชะตากำหนด ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (277) ที่ยังไม่มามีเพราะเลือกมากเหตุผลมากปากมาก สงสัยต้องทำใจ แต่ถ้าแก้ไขก็มีคู่ได้ทันที (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (278) ส่วนคนไร้คู่ก็จะได้พบคนดี หน้าตาน่ารักเข้ามาเป็นเพื่อนให้ปรึกษา แต่ตนเองกลัว ๆ กล้า ๆ ไม่ค่อยมั่นใจ ระวังให้ต้อาจมีมือที่ 3 มาแย่งเอาไปหากคุณมัวแต่ซักซ้า (ELLE)

ตัวอย่าง (279) ถ้าโกรธจนหัวฟัดหัวเหวียง ถ้าเก็บอารมณ์ไม่ได้ แยกทางกันงานเข้า ตั้งแต่วันที่ 27 เป็นต้นไปจะเคลียร์คืนดีกันได้ (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)

ตัวอย่าง (280) การปรับทัศนคติเกี่ยวกับความรักก็สำคัญ ใครที่ไม่เคยคิดจะจ้อใครหากลองเปลี่ยนดูบ้างจะทำให้ชีวิตคุณดูน่าชื่นใจเพิ่มขึ้นอีกมากเลยทีเดียว (ทีวีพูล)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับการพยากรณ์เลือก ซึ่งหากเลือกทำตามที่หมอดูแนะนำก็จะได้รับผลตอบแทน คือได้ มีคู่ มีความสัมพันธ์ที่ดี หรือ สามารถรักษาสถานภาพการเป็นคนมีคู่ไว้ได้ อันจะช่วยให้ผู้รับการพยากรณ์ได้มีความสุขในชีวิต

4.3.2 อุดมการณ์คุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์

อุดมการณ์กลุ่มนี้เป็นชุดความคิดที่ปรากฏชัดและมีการผลิตซ้ำในความถี่สูง จากการวิเคราะห์อุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาทำให้ทราบว่าคนที่จะมีชีวิตที่พึงปรารถนา คือมีความสุขและความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะต้อง “ดวงดี” แล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่เหมาะสมเพื่อที่จะได้เป็นที่พึงประสงค์และมีความสัมพันธ์ที่ดีของคนอื่น ๆ ใน

สังคม รวมทั้งเป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องสอดคล้องตามเงื่อนไขที่
โชคชะตากำหนดในแต่ละช่วงจังหวะเวลาของชีวิตด้วย

คุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคมนี้แบ่งได้เป็น 2 ระดับคือ 1) **คุณสมบัติ
ทั่ว ๆ ไป** ของสมาชิกทุกกลุ่มสังคม และ 2) **คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกเฉพาะกลุ่ม** ซึ่งจาก
การศึกษาพบว่ากลุ่มที่ได้รับการกล่าวถึงซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องในตัวบทคำพยากรณ์ทุกกลุ่มคือ ผู้หญิงที่
พึงประสงค์ เด็กที่พึงประสงค์ “คนแก่” ที่พึงประสงค์ และสมาชิกครอบครัวที่พึงประสงค์

เมื่อผู้รับพยากรณ์สามารถปฏิบัติตนให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ได้ ก็จะได้รับสิ่งตอบ
แทนเป็นเงิน สิ่งของมีค่า โชคลาภ สุขภาพ ประสบความสำเร็จ สมความปรารถนา ได้มีเพื่อน มีคู่ มีคน
เห็นค่า ยอมรับนับถือ ชื่นชม ยกย่อง ช่วยเหลือ และเมื่อสามารถจัดวางตำแหน่งของตนเองในสังคมได้
อย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนใกล้ชิดและคนอื่น ๆ ในสังคม ก็จะสามารถดำเนินชีวิตได้
อย่างสงบสุข

4.3.2.1 คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกทั่วไปในสังคม

จากการศึกษาตัวบทคำพยากรณ์พบว่าคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกทั่วไปในสังคม
ประกอบด้วย **คิตติ** คือรู้จักยับยั้งชั่งใจ มีสติ ใจเย็น มีเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์ ระวัง รอบคอบ รู้จัก
วางแผน อดทน ไม่ย่อท้อ กล้าหาญ มีเมตตา มีศักดิ์ศรี ทำความดีโดยไม่หวังผล ไม่สนใจคำนิินทา
เลื่อมใสพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องดวงชะตา รักความถูกต้อง รู้จักความพอดี มองโลกในแง่ดี
รู้จักปล่อยวางและทำใจ **พุดดี** คือระวังคำพูด ไม่นินทาวาร้าย รักษาคำพูด และ **ทำดี** คือเคารพ
กฎหมาย รักษาศีล ยึดมั่นประเพณี ขยัน ตั้งใจทำงาน รับผิดชอบ ทำตัวอยู่ในขอบเขต ประหยัด
มัธยัสถ์ รู้จักแบ่งปัน มีจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักสงวนท่าที เก็บอาการ ไม่ยุ่งเรื่องคนอื่น ไม่ทำให้
ตนเองและคนอื่นต้องเสียหายหรือเสียงชื่อเสียง ประณีประนอม อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่สร้าง
ความขัดแย้ง

4.3.2.1.1 การเลือกใช้คำศัพท์

จากการศึกษาคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ “พึงประสงค์” และ
“ไม่พึงประสงค์” นั้น หากพิจารณาประกอบกับการใช้คำแสดงทัศนภาวะที่บอกให้ทำ/ไม่ให้ทำแล้ว
พบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือลักษณะที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ทางความคิด ลักษณะที่
พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ทางคำพูด และลักษณะที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ทางการกระทำ
ตัวอย่างคำศัพท์ที่พบ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

กลุ่มความหมาย (1)	กลุ่มความหมาย (2)	ตัวอย่างคำศัพท์
ความคิด อารมณ์	พึงปรารถนา	[รอบคอบ] ใช้ปัญญาได้ตรง ระวัง ระมัดระวัง รอบคอบ วางแผน [ควบคุมตนเอง] ใจเย็น อดทน อดกลั้น สงบใจ มีสติรู้เท่าทันโลก ขวางความรู้สึกของตัวเอง เก็บความรู้สึก ปล่อยวาง สงบ สงวน ท่าที นิ่ง ประณีประนอม อ่อนน้อม ยึดหยุ่น ก้มหน้าก้มตา [เชื่อมั่นในตนเอง] เชื่อมั่น กล้าจะได้กล้าเสีย รักความถูกต้อง
	ไม่พึงปรารถนา	[ไม่ควบคุมตนเอง] มุทะลุต้นทุรัง ลุกแกโทสะ หงุดหงิด วู่วาม ใจ เร็ว ใจร้อน เอิกเกริก ตื่นเต้นเกินไป

กลุ่มความหมาย (1)	กลุ่มความหมาย (2)	ตัวอย่างคำศัพท์
		[วิตกกังวล] วิตกกังวล วิตกกังวล เครียด ใส่ใจเสียงนินทา [ไม่มีเหตุผล] เชื่อเรื่องที่ไม่มีการพิสูจน์
คำพูด	ฟังปรารถนา	[ระวังคำพูด] ระวังคำพูด
	ไม่ฟังปรารถนา	[กล่าวร้าย] พูดคำหยาบ บริภาษใคร ใช้วาจาที่ทำให้คนอื่นเกิดความระคายเคือง ใช้วาจាក้าวร้าว ว่ากล่าวใครโดยไม่จำเป็น [มีปากเสียง] ตอบโต้ปะทะคารม มีปากเสียง โต้เถียง ทักท้วง แสดงความเห็นที่ขัดแย้งกับผู้คนจำนวนมาก
การกระทำ	ฟังปรารถนา	[รับผิดชอบ] มีความรับผิดชอบ [มีคุณธรรม] มีจริยธรรม กตัญญู [ปรับตัวได้] มีความคล่องตัวสูง ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์รอบข้างและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ เป็นอย่างดี [ควบคุมตนเอง] นิ่ง เก็บอาการ [ช่วยเหลือผู้อื่น] ทำงานเพื่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือสังคม ปิดทองหลังพระ ทำตามอุดมการณ์
	ไม่ฟังปรารถนา (งต หลีกเลียง)	[สร้างความขัดแย้ง] ทะเลาะวิวาท วิวาทบาดหมาง ขัดใจ [ยุ้งเรื่องของคนอื่น] ห้าม(คนทะเลาะกัน) ยุ้งเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น [ไม่เชื่อฟัง] ดื้อ ละทิ้งประเพณี [ไม่เกรงใจ] ขำหน้าขำตา หักหน้า [ไม่มีคุณธรรม] ข่าสัดวโดยไม่จำเป็น ฟอกเงิน ทูจริต เหลวไหล [ยุ่งกับความรักของผู้อื่น] [ไม่ควบคุมตนเอง] เป็นหนี้ ประมาท ทำอะไรที่ผิดโฉน

ตาราง 18 ตัวอย่างคำที่มีความหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ “ฟังประสงค์” และ “ไม่ฟังประสงค์”

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่ามีการถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก คำพูด และการกระทำ ทั้งที่ “ฟังประสงค์” และ “ไม่ฟังประสงค์” ของสมาชิกในสังคมปรากฏในตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาอย่างชัดเจน โดยความคิดดังกล่าวจะแฝงมากับคำพยากรณ์ชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์ สังเกตได้จากการปรากฏร่วมกันกับคำแสดงมาลาการสั่ง เตือน หรือนำแนะ หากเป็นคุณสมบัติที่ฟังประสงค์ก็มักจะปรากฏร่วมกับบุรุษภาษาที่แสดงชี้แนะให้ปฏิบัติ แต่หากเป็นคุณสมบัติที่ไม่ฟังประสงค์ก็มักจะปรากฏร่วมกับบุรุษภาษาที่แสดงการห้ามหรือการตำหนิ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (281) การเงิน มีโอกาสได้เงินก้อน มีโชคลาภที่เกี่ยวกับเรื่อง
การเงินทั้งทางตรงและทางอ้อม ขอให้ขยัน เงินทองไหลมา
เทมา ซื้อง่ายขายคล่อง (ลักษณะ เรขานิเทศ)

ตัวอย่าง (282) ในรอบเดือนกันยายนี่ ควรหาโอกาสไปไหว้สักการะสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ตามที่ได้แนะนำ และรวมถึงหากมีการเดินทางหรือ
การติดต่อ ให้ใช้ความประนีประนอมและความอ่อนน้อม
ถ่อมตน และคิดดีทำดีพูดดี การอธิษฐานขอพรจาก

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะทำให้ประสบความสำเร็จ พันธะครับ (ลักษณะ เรขานิเทศ)

- ตัวอย่าง (283) ใครที่รู้ว่าตัวเองเป็นคนใจร้อน ควรสงบอารมณ์บ้าง เพราะถ้าไปหาใครหรือติดต่อใครแบบร้อน ๆ อาจไม่ค่อยดีซักเท่าไร อีกอย่างช่วงนี้คุณต้องได้เกี่ยวข้องกับคนมากมายหลายตา ถ้าจะไปวินใครที่ไม่สนิทนักอาจดูไม่สวย คนที่เกี่ยวข้องจะพากันทำหน้าไม่ถูก (ทิวีพุล)
- ตัวอย่าง (284) ใครที่ ต้องจนไม่ค่อยฟังอะไรใครเท่าไรก็ขอให้ลดลงบ้าง จึงจะได้ตามที่หวังไว้ (ทิวีพุล)
- ตัวอย่าง (285) ใครที่มีความมั่นใจแบบไร้สติ ก็ ควรเข้าหาคนที่คุณชอบแบบเรียบ ๆ สักหน่อย เพราะไม่เช่นนั้น อาจจะพลาดไปอย่างง่ายดายเช่นกัน (ทิวีพุล)
- ตัวอย่าง (286) ท่านใกล้ชิดกับผู้คนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือเกิดทะเลาะวิวาทกันอยู่ตลอด ท่าน ไม่ควรเข้าไปห้าม เพราะเขาจะไม่ฟังเสียงท่านและใครใด ๆ ทั้งสิ้น เอาไว้ ซื้อข้าวผัดโอวเลี้ยงไปเยี่ยมทีหลังดีกว่า (ทรัพย์ สวนพลู)
- ตัวอย่าง (287) ท่าน ควรเลี่ยงการแสดงความเห็นที่ขัดแย้งกับผู้คนจำนวนมาก อาทิตยร่วมเสารในเชิงมุมเช่นนี้ อาจเป็นศัตรูกับคนหมู่มากโดยไม่จำเป็น แม้ว่าท่านจะเป็นฝ่ายที่คิดถูกก็ตาม (ธนันนท์)

เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการสั่ง เตือน และแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์คิด พุด และทำในสิ่งที่หมอดูเห็นว่าเหมาะสมสอดคล้องกับการกำหนดของดวงชะตา ขณะเดียวกันก็น่าจะสอดคล้องกับความคิดความเชื่อของหมอดูที่มีอยู่เดิมด้วย หากผู้รับการพยากรณ์ทำตาม ก็จะได้รับผลตอบแทน เช่น เงินทองไหลมาเทมา ประสบความสำเร็จ ได้ตามที่หวังไว้ แต่ถ้าไม่ทำตาม ก็จะทำให้เกิดผลเสียตามมา เช่น พลาด เป็นศัตรูกับคนหมู่มากโดยไม่จำเป็น เป็นต้น

4.3.2.1.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำแสดงทัศนภาวะ โดยเฉพาะมาลาบอกการสั่ง การเตือน การแนะนำ เช่น จง ต้อง ให้ อย่า ห้าม ระวัง ควร ฟัง หมั่น พยายาม ... หน่อย และถ้อยคำแสดงการประเมินค่า เช่น ดีกว่า ดีที่สุด เพื่อแสดงว่ามีความคิด ทัศนคติ อุบนิสัย คำพุด พฤติกรรม และการกระทำใดบ้างที่ “พึงประสงค์” และ “ไม่พึงประสงค์” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (288) ในช่วงนี้ จะต้องหนักแน่น ประเภทหนักเอาเบา สู้อย่างย่อท้อ จงกล้าเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเชื่อมั่น แล้วท่านจะ

สามารถแก้ปัญหาได้ในไม่ช้าและสำเร็จอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามในการต่อสู้**จงมีสติ อย่าเอาแต่มทะลุตันทุรัง** ทุกอย่างจะสำเร็จได้ก็ต้องใช้ปัญญาไตร่ตรอง ไม่ใช่รู้ว่าเป็นกำแพงก็ยั้งวิ่งเข้าไปชน อย่างนี้เขาเรียกว่ามทะลุ (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

- ตัวอย่าง (289) **จมองโลกในแง่ดี จงดีใจที่ยังมีคนรักและต้องการท่าน** (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (290) ส่วนท่านที่มีคูครองอยู่แล้ว **ต้องระวังความขัดแย้งในเรื่องคำพูดและความคิดกับคู่ของท่าน** ปัญหาจะเกิดจากคำพูด การเจรจา (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (291) **พยายามไม่ข้ามหน้าข้ามตาใคร** (ลักษณะ เรขานิเทศ)
- ตัวอย่าง (292) ท่านจะมีวาจาตรงไปตรงมา มีความเชื่อเช่นไรก็จะพูดเช่นนั้น แต่อังกการกาลกิณีในเรื่องลัคน์ เช่นนี้**พึงหลีกเลี่ยงการโต้เถียงกับผู้อื่น** ถ้าท่านไม่เห็นด้วยกับเขาก็**นิ่งเสียจะเป็นการดีกว่า** (ธันธันท์)
- ตัวอย่าง (293) ท่านพบเห็นผู้แสดงตัวเป็นศัตรูอย่างชัดเจน แต่ท่านก็ทำอะไรเขาไม่ได้และไม่จำเป็นต้องทำให้เสียเวลา เพราะทุกคนย่อมมีกรรมเป็นของตนเองอยู่แล้ว **ทำความดีไปเรื่อย ๆ ดีกว่า** (ทรัพย์ สวนพลู/ข้าวสด)

ในตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าการใช้คำแสดงทัศนภาวะเป็นเพียงกลวิธีที่ช่วยกำหนดกรอบการนิยามว่าความคิด ทัศนคติ อุปนิสัย คำพูด พฤติกรรม และการกระทำใดบ้างที่ “พึงประสงค์” และ “ไม่พึงประสงค์” ส่วนในการระบุคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคมนั้น จำเป็นต้องพิจารณาจากถ้อยคำที่ปรากฏร่วมกันกับคำบอกทัศนภาวะ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

4.3.2.1.3 การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

ในตัวอย่างคำพยากรณ์จะมีการใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขเพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์ปฏิบัติตามคำแนะนำและตัวให้เป็นที่พึงประสงค์หรือหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยจะกล่าวถึงผลตอบแทนที่จะได้รับหากทำตามหรือผลเสียที่จะเกิดขึ้นหากไม่ทำตามดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (294) ในจังหวะนี้คิดอะไรก็ตามที่อย่างเพ่งทำ **ควรไตร่ตรองให้รอบคอบให้ตกผลึกแล้วค่อยทำ มิฉะนั้นจะพลาดพลั้งและเสียหาย** แต่ถึงอย่างไร**ถ้าท่านมีความอ่อนน้อมถ่อมตนจะเป็นสิ่งดีคู่กาย** ผู้หลักผู้ใหญ่และเทพยดาจะเมตตา **ทำให้**

ท่านสมปรารถนาในหลายอย่างหลายประการ (ลักษณะ เรขานิเทศ)

ตัวอย่าง (295) ท่านได้ลาอย่างไม่นึกไม่ฝัน ตาวมฤตยูถอยหลัง งานที่ลึกลับและเสี่ยงภัยห่างไกลท่านออกไป ถ้าท่านไม่ไปอยู่กับพวกที่มีเจตนาร้ายแก่สังคม ก็จะอยู่เย็นเป็นสุขสมปรารถนา (ทรัพย์สิน สนวนพลู)

ตัวอย่าง (296) การงานเหมือนมีเรื่องเร่งด่วน เรื่องการเป็นปากเสียงกับเพื่อนร่วมงาน ถ้าเฉยได้ก็ควรทำไม่รู้ไม่เห็นเรื่องไปเถอะนะ ขึ้นด่วนใช้อารมณ์ทำปึงปึงไปเรื่องจะลุกลามเป็นไฟลามทุ่ง อากาศวิปริตแบบนี้ไม่ดีหรอกครับ (โสรัจจะ นวลอยู่)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้หน่วยเชื่อม มีฉะนั้น... เพื่อสื่อว่าหากไม่ทำตามจะเกิดความ พลาดพลั้งและเสียหาย ตามมา และใช้หน่วยเชื่อม ถ้า... เพื่อสื่อว่าหากมีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามที่หมอดูแนะนำก็จะได้รับความเมตตาจาก ผู้หลักผู้ใหญ่และเทพยดา ซึ่งจะทำให้ สมปรารถนา ได้ในที่สุด เช่นเดียวกับในตัวอย่างที่ (258)-(259) ที่เสนอเงื่อนไขแก่ผู้รับการพยากรณ์ไม่ให้ยุ่งกับ พวกที่มีเจตนาร้ายแก่สังคม และ เพื่อนร่วมงาน เพื่อแลกกับความสุขของผู้รับการพยากรณ์เอง

4.3.2.1.4 การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล

ในตัวบทคำพยากรณ์จะมีการใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์ปฏิบัติตามคำแนะนำและทำตัวให้เป็นที่พึงประสงค์หรือหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอดูจะเป็นเหตุให้เกิดความสุข ความสมหวัง ขณะที่การต่อต้านหรือจะปฏิเสธจะเป็นเหตุให้เกิดผลร้ายตามมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (297) ราชูร่วมจันทร์ในเรือนอังคาร ท่านต้องระมัดระวังการผิดใจกับเพื่อนร่วมงาน ด้วยเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง เพราะท่านมักหงุดหงิดง่าย (ธันธันท์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้หน่วยเชื่อม เพราะ เพื่อสื่อว่าความหงุดหงิดเป็นความรู้สึกที่ไม่พึงประสงค์ และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกับผู้อื่นและทำให้เกิดความทุกข์หรือความไม่สบายใจได้

นอกจากนี้ยังพบการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุผล เพื่ออธิบายสาเหตุว่าทำไมจึงต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอดู ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (298) ท่านพบเห็นผู้แสดงตัวเป็นศัตรูอย่างชัดเจน แต่ท่านก็ทำอะไรเขาไม่ได้และไม่จำเป็นต้องทำให้เสียเวลา เพราะทุกคนย่อมมีกรรมเป็นของตนเองอยู่แล้ว ทำความดีไปเรื่อย ๆ ดีกว่า (ทรัพย์สิน สนวนพลู)

ตัวอย่าง (299) เพื่อนร่วมงานคู่หูที่รักกันมานานกลับมาหักหลังคุณโดยที่คุณไม่คาดคิด ความจริงนี้ไม่ใช่ครั้งแรกแต่คุณเองใจดีให้อภัยเขา

มาตลอด แต่ครั้งนี้คุณไม่อาจยกยให้ได้อีกแล้วเพราะเจ็บ แล้วต้องรู้จักจำอย่าปล่อยให้ซ้ำแผลเดิมเด็ดขาด ไม่อย่างนั้น จะยิ่งทำให้เขากลายเป็นคนนิสัยแย่งเรื่อย ๆ โดยไม่รู้ตัว (ELLE)

- ตัวอย่าง (300) คนที่ไม่ค่อยมีเรื่องมีราวกับใคร หากอยู่ ๆ มีคนมาหาเรื่อง คุณละก็อย่าตกใจไป เพราะนั่นคือการเข้าใจผิดอย่างรุนแรง ไม่ต้องตอบโต้ด้วยวิธีใด ๆ เดียวเขารู้สึกตัวก็จะมาขอโทษเราเอง เพราะถ้ายิ่งไปยุ่งด้วยแล้วมันจะแย่งกว่าที่เป็นอยู่อีก (ทีวีพูล)
- ตัวอย่าง (301) ใครที่คอยจ้องจะหาเรื่องคนอื่นก็ให้เพล่า ๆ ลงเพราะเดี๋ยวจะเจอสิ่งที่ตัวเองทำเองเข้าตำราให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว (ทีวีพูล)
- ตัวอย่าง (302) คนทำการค้าจะเสียทั้งเงินเสียทั้งลูกค้า เพราะไปมีปากเสียงเถียงทะเลาะกับลูกค้า จำเป็นต้องระวังอารมณ์ร้อน ๆ และวาทะเชือดเฉือนของตัวเองเอาไว้ด้วย (กฤษณ์ คอนเฟิร์ม)

4.3.2.1.5 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย เพื่อผลิตซ้ำคุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ที่มีอยู่เดิมในสังคม สำนวน สุภาษิต คำพังเพยส่วนใหญ่ที่พบจะเน้นเรื่อง **การรวมกลุ่ม การพึ่งพากัน** เช่น *สองหัวดีกว่าหัวเดียว หัวเดียวกระเทียมลีบ การควบคุมตนเอง การอยู่ร่วมกันผู้อื่นอย่างกลมกลืน ไม่ขัดแย้งกัน* เช่น *เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม ตามน้ำ แกะดำทำดีแต่อย่าเด่นจะเป็นภัย ปิดทองหลังพระ เอาน้ำเย็นเข้าลูบ เอาน้ำแข็งเข้าลูบ จับเข้าคูดัก น้ำชุ่นอยู่ในน้ำใสอยู่นอก น้ำท่วมปาก และ คำนิยมอื่น ๆ* เช่น *หนักเอาเบาสู้ ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว จับปลาสองมือ สำนวน สุภาษิต คำพังเพยเหล่านี้เมื่อปรากฏในคำพยากรณ์อาจมีการดัดแปลงบางส่วน ดังตัวอย่าง*

- ตัวอย่าง (303) ใครที่คิดอะไรใหญ่เกินตัวควรจะหาผู้ช่วยให้ผลที่คิดไว้สำเร็จตามที่ตั้งใจหวังไว้จะดีกว่าคนเดียวหัวเดียว (ทีวีพูล)
- ตัวอย่าง (304) ลักษณะนิสัยโดยทั่วไปของผู้ที่เกิดราศีมีน สัญลักษณ์ประจำตัวคือปลาที่กำลังแหวกว่าย ลักษณะของการดิ้นรน หลีกหนีบางสิ่งบางอย่างที่ขวางอยู่ เกลียดการอยู่ในที่คับแคบอันจำกัด แต่ก็ไม่ใช้ปลาที่ว่ายทวนน้ำหรอกนะ ชอบว่ายน้ำมากกว่าเพราะสบายดี ไม่ชอบแก้ปัญหาที่หนัก ๆ (ศุภา ชินบัญชร)

4.3.2.2 คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกเฉพาะกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่ามีกรกล่าวถึงคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกในกลุ่มสังคมบางกลุ่ม ได้แก่ ผู้หญิง และเด็ก ผู้สูงอายุ การระบุคุณสมบัติที่ “พึงประสงค์” และ “ไม่พึงประสงค์” นี้สัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายของสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่คำพยากรณ์ ขณะเดียวกันก็สะท้อนความคิดเรื่องอำนาจที่ไม่เท่ากันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพราะฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่าย่อมมีสิทธิ์ที่จะกำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในตัวของอีกฝ่ายหนึ่ง

4.3.2.2.1 ผู้หญิงที่พึงประสงค์

4.3.2.2.1.1 การใช้คำศัพท์

.จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกเมื่อกกล่าวถึงผู้หญิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (305) คุณมีเกณฑ์ออกหักจากคนที่คุณแอบรักหรือคบหามานานเตรียมผ้าไว้เช็ดน้ำตาได้เลย (พันดาว)
- ตัวอย่าง (306) น้ำตาของความอ่อนแอจะช่วยให้คุณไม่ต้องทำตัวเข้าใจปัญหาทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับคุณ (Little guardian)
- ตัวอย่าง (307) การงานจะมีการเปลี่ยนแปลงให้ต้องเข้าไปติดต่องานกับผู้บริหารระดับสูงมากขึ้น จนไม่ค่อยมีเวลาส่วนตัวเหมือนปีที่ผ่านมา แล้วต้องมานั่งเหงานั่งเหนื่อยน้อยใจคนเดียวแบบเดิม (Little guardian)
- ตัวอย่าง (308) การงาน: ช่วงนี้อาจจะต้องใจเย็น ๆ ไว้บ้าง เพราะคุณจะมี ความสับสนลังเลในใจสูงมาก เอาแน่เอาอนทางอารมณ์ไม่ค่อยจะได้ (Little guardian)
- ตัวอย่าง (309) การเงิน – ตัดสินใจต่อเติม ตกแต่งบ้าน แก่ความเบื่อหน่ายของคุณที่หาสาเหตุไม่ได้ (Little guardian)
- ตัวอย่าง (310) เดือนนี้ถ้าข่าวของไม่หาย สาวกรกฎก็มีเกณฑ์จะต้องเสียเงินด้วยรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประเภทคนมาขอยืม รู้ทั้งรู้ว่าคนมาขยืมแต่งเรื่องโกหกและเงินที่ให้ไปก็ไม่มีทางได้คืน แต่ก็กตเอื้มให้ไปเฉย ๆ ชะงั้น(พันดาว)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเมื่อกกล่าวถึงผู้หญิง จะมีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก สื่อว่าผู้หญิงมักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล คือ เรื่องมาก เอาแต่ใจ หวาดระแวง ชอบบึงหวง เพราะเป็นธรรมชาติหรือสิ่งที่ดวงชะตาได้กำหนดมา ลักษณะดังกล่าวขัดกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคมโดยทั่วไป และไม่ใช่นิยามที่ผู้ชายปรารถนา ดังนั้นจึง

เป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่จะต้องปรับปรุงตนเอง มิฉะนั้นก็ต้องยอมรับความเป็นสมาชิกที่ “ไม่สมบูรณ์แบบ” ของตนเอง

4.3.2.2.1.2 การใช้มูลบท

ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่ศึกษา พบว่ามีการใช้คำเพื่อสื่อมูลบทแบบอ้างถึง และแนะนำความเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้หญิง ดังนี้

ก. การอ้างถึง

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ถ้อยคำอ้างถึง *กรอบ มาตรฐาน กฎเกณฑ์* ทั้งในด้านรูปร่าง หน้าตาและทัศนคติของผู้หญิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (311) คุณ ๆ ที่ยังไม่มีเพราะสวยไม่ได้มาตรฐาน ไปหาหมอแบบสวยเลือกได้ชะ จะได้ขายออก (ไพศาล ขอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (312) สาวโสด: เสน่ห์แรงจนใคร ๆ ต่างอยากเข้ามาใกล้ชิดคุณ แต่คุณยังไม่ตกลงรับพิจารณาใครสักคน นั่นเพราะคุณ ตั้งกรอบและมาตรฐานที่สร้างขึ้นมากันไว้ อย่างว่าคนเคยเจ็บเลยเรียนรู้ที่จะจำนั่นเอง (Little guardian)
- ตัวอย่าง (313) ส่วนคนไร้คู่มือมีแว้วว่าจะได้รับการแนะนำจากเพื่อนสาวให้รู้จักเพื่อนรุ่นพี่ที่เคยพบกันแบบผ่าน ๆ ขอเข้ามาเสนอตัวเสนอใจให้คุณรับไว้พิจารณา แต่คราวนี้คุณอาจต้องลดมาตรฐานด้านบุคลิกการแต่งตัวลงบ้าง จะได้รับเขาไว้พิจารณาเพื่อดูใจได้ง่ายขึ้น (ELLE)
- ตัวอย่าง (314) ส่วนที่ยังคบหาดูใจ ถ้าลดกฎเกณฑ์ในชีวิตลงบ้าง ทุกอย่างจะดีขึ้น (พันดาว)

เมื่อวิเคราะห์ตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามี การอ้างถึงมาตรฐานเรื่องความสวยความงาม และกรอบหรือกฎเกณฑ์ในการคบหากับเพศตรงข้าม น้ำเสียงที่กล่าวถึง *กรอบ มาตรฐาน กฎเกณฑ์* มีทั้งสนับสนุนให้ปฏิบัติตามเพื่อจะได้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ และว่ากล่าวให้ลดหรือเลิกกรอบและกฎเกณฑ์ดังกล่าวเสีย เพื่อจะได้มีชีวิตที่มีคู่ซึ่งเป็นชีวิตที่ “พึงปรารถนา”

นอกจากนี้ยังพบการอ้างถึงคุณสมบัติของผู้หญิงที่รับการพยากรณ์ เพื่อแนะนำความเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่จริง ๆ และเป็นสิ่งที่ทั้งหมดดูและผู้รับการพยากรณ์ต่างก็ยอมรับร่วมกันว่ามีอยู่ ดังตัวอย่าง

- ตัวอย่าง (315) สาวโสด: เขาเรียกร้องและต้องการมากมายในการคบหาคุณ ทำให้คุณไม่เป็นตัวของตัวเองเลย แม้ทุกอย่างกำลังไปด้วยดี แต่คุณก็ลังเลใจว่าจะมีแฟนตั้มย อีกร้อยคนๆ ที่เข้ามา ก็ไม่ได้

ตั้งใจคุณเท่าไร? เกิดจากความเรื่องมากที่ไม่รู้ตัวของคุณ
แบบที่ผ่าน ๆ มา (Little guardian)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการอ้างถึง ความเรื่องมากที่ไม่รู้ตัวของคุณแบบที่ผ่าน ๆ มา ซึ่งการสร้างนามวลีในลักษณะดังกล่าวอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจไปว่าเรื่องที่กล่าวมานั้นเป็นความจริงโดยมิได้ตั้งคำถามหรือฉกฉวยใจคิดว่าแท้จริงแล้วตนเป็นคนที่ เรื่องมาก ดังที่กล่าวถึงในคำพยากรณ์หรือไม่

ข. การแนะนำความ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มูลบทเพื่อแนะนำความ เช่น ลด เลิก ซึ่งแนะนำความว่าก่อนหน้านั้นมีพฤติกรรมหรือการกระทำดังกล่าวอยู่ และเป็นสิ่งที่ “ไม่พึงประสงค์” ตัวอย่างการใช้คำกริยาเพื่อแนะนำความดังกล่าวที่พบ มีดังต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (316) คำแนะนำสำหรับสาวราศีนี้ ถ้าลดความตื้อตึงลงบ้าง จะดีมาก (พันดาว/Seventeen)
- ตัวอย่าง (317) คนรักความรัก ถ้าคุณเลิกเอาแต่ใจตัวเอง ทุกอย่างก็จะคลี่คลาย (พันดาว/Seventeen)
- ตัวอย่าง (318) ส่วนที่มีคู่ออยู่แล้วหมั่นรดน้ำพรวนดินความรักด้วยถ้อยคำหวานหู ลดอาการกระเจ้ากระงอด งอนไม่มีเหตุผลลงเสียบ้าง ความรักจะได้รื่นรมย์” (พันดาว/Seventeen)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีพฤติกรรมบางประการที่ไม่พึงปรารถนา จึงต้อง ลด และ เลิก พฤติกรรมดังกล่าว

4.3.2.2.1.3 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

นอกเหนือจากการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อกำหนดกรอบการตีความพฤติกรรมที่ “พึงประสงค์” และ “ไม่พึงประสงค์” ของสมาชิกทั่วไปของสังคมแล้ว ยังพบการใช้คำแสดงทัศนภาวะประเภทมาลาการสั่ง เตือน และแนะนำเพื่อบอกให้ผู้หญิงปรับปรุงตนเองให้น่าปรารถนา ทั้งในแง่รูปร่างหน้าตาและอุปนิสัย เพื่อจะได้ “ถูกเลือก” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (319) คุณ ๆ ที่ยังไม่มีเพราะสวยไม่ได้มาตรฐาน ไปหาหมอ แบบสวยเลือกได้ซะ จะได้ขายออก (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (320) ที่อายุเยอะมาก ยังขายไม่ออกหรือเป็นม่าย ลองเสริมสวย ดูสิ จะมีคนสน (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (321) หยิบลิปสติกสีชมพูอมส้มมาทาให้ริมฝีปากสวยฉ่ำสดใส ดูเป็นเด็กสาวน่ารักน่าเอ็นดูเพื่อจะเตะตาหนุ่ม ๆ (ELLE)
- ตัวอย่าง (322) ความอ่อนโยนคือเสน่ห์ที่เป็นอาวุธลับทำให้คุณดูเป็นสาวน้อยที่น่าสงสารน่าเห็นใจของคนรอบตัว ดังนั้นอย่า

เป็นสาวเก่งเกินตัวจนต้องมานั่งเหนี่ยวคนเดียวทุกที (Little Guardian)

จากตัวอย่างจะเห็นการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อสื่อว่ารูปร่างหน้าตาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงเป็นที่ “พึงปรารถนา” ขณะที่พฤติกรรมที่ “ไม่พึงปรารถนา” จนต้องสั่งห้ามไม่ให้ทำคือพฤติกรรมการแสดงถึงความเก่งเกินตัว ดังนั้นจึงต้องปรับปรุงตัวด้วยการแสดงความอ่อนโยนและน่าสงสารให้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาจะพบว่ามีกรกล่าวถึงผู้รับพยากรณ์เพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีการระบุคุณสมบัติที่พึงประสงค์ทั้งในด้านร่างกาย ความคิด จิตใจ คำพูด และการกระทำ ผ่านการใช้กลวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท การใช้คำแสดงทัศนภาวะ และการใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

4.3.2.2.1.4 การใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

ในตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาที่ศึกษา พบกว่ามีการใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขเพื่อระบุพฤติกรรมที่ “พึงปรารถนา” และ “ไม่พึงปรารถนา” พร้อมทั้งเสนอเงื่อนไขให้ทำหรือเลิกทำพฤติกรรมดังกล่าว โดยระบุถึงผลตอบแทนที่จะได้รับหรือผลเสียที่จะเกิดขึ้นดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (323) ถ้าอยู่คนเดียวเพราะเรื่องมาก ถ้าไม่เปลี่ยนคอนเซ็ปต์ โอกาสมีผัวจะยากนิดนึง อยู่ที่ตัวคุณเอง (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์)
- ตัวอย่าง (324) เรื่องหนัก ๆ ของสาวมังกรในเดือนนี้คงเป็นเรื่องความรัก ถ้าคุณยังทำตัวเป็นสาวเปรี้ยว ประเภทมั่นใจเกินร้อยหวาน เสน่ห์อยู่แบบนี้คุณจะไม่มีวันได้เจอรักแท้ เพราะคงไม่มีใครกล้าเสี่ยงจะให้คุณหมดหัวใจอย่างแน่นอน (พันดาว)
- ตัวอย่าง (325) สาวราศีสิงห์ร้อยทั้งร้อยมักมีทุกข์เพราะความคิดและคำพูดของตัวเอง ถ้าลดความหวาดระแวงลงบ้างคุณจะเป็นคนที่มีความสุขมากคนหนึ่ง (พันดาว)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าในคำพยากรณ์ดวงชะตา มีการระบุว่าความเรื่องมาก การเป็น “สาวเปรี้ยว” และความหวาดระแวงของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้ผู้หญิงไม่เป็นคนที่พึงปรารถนา ดังนั้นจึงเสนอให้ผู้หญิงปรับปรุงตนเองโดยลดและเลิกพฤติกรรมดังกล่าว สำหรับเงื่อนไขหรือผลตอบแทนที่จะได้รับก็คือการได้มีคู่ ได้พบรักแท้ และมีความสุข

ข้อที่ควรสังเกตเกี่ยวกับการระบุคุณสมบัติผู้หญิงที่พึงประสงค์มากกว่าผู้ชาย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะข้อมูลที่ศึกษาส่วนมากเป็นสื่อที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้หญิง ประกอบกับหมอดูที่พยากรณ์ดวงชะตาในงานวิจัยนี้ส่วนมากเป็นผู้ชาย จึงอาจทำให้ไม่ค่อยมีการพูดถึงคุณสมบัติของผู้ชายที่พึงประสงค์มากเท่าใดนัก

4.3.2.2.2 เด็กที่ฟังประสงค์

4.3.2.2.2.1 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

จากการศึกษาพบว่ามีการใช้มาลาการสั่ง เตือน และแนะนำ เช่น *ต้อง ขอให้ ห้าม อย่า ควร* รวมทั้งการใช้ถ้อยคำแสดงการประเมินค่า เช่น *เป็นการดี* เพื่อสื่อพฤติกรรมที่ฟังประสงค์ของเด็ก และเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (326) *ท่านควรตั้งใจเรียน เพราะการเรียนจะมีปัญหา ทั้งมีปัญหากับเพื่อน มีปัญหากับครูอาจารย์ ต้องอดทนอดกลั้นหมั่นทบทวนตำรา ขอให้กล้าเข้าหาครูอาจารย์ มีปัญหาอะไรปรึกษาท่านจะเป็นการดี (ลักษณะ เรขานิเทศ)*

ตัวอย่าง (327) *กิจกรรมการเรียนนั้นพอไปได้ แต่จะมีปัญหาจากการที่เพื่อนสร้างปัญหา อย่าใส่ใจเพื่อนให้มากนัก ควรเชื่อฟังคุณพ่อคุณแม่จะเป็นการดี (ลักษณะ เรขานิเทศ)*

จากตัวอย่างจะเห็นว่า การถ่ายทอดความคิดเรื่องคุณสมบัติของเด็กที่ฟังประสงค์นั้น จะใช้วิธีสั่งสอนอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความประสงค์ของผู้ใหญ่ในสังคม

4.3.2.2.2.2 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล

นอกจากการสั่ง เตือน และแนะนำแล้ว ยังพบการใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล เพื่อจูงใจให้เด็กเห็นความจำเป็นที่จะต้องแสดงพฤติกรรมที่ฟังประสงค์ และตระหนักถึงผลดีที่จะเกิดขึ้น รวมถึงผลตอบแทนที่ตนเองจะได้รับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (328) *ในรอบเดือนกันยายนจะประสบความสำเร็จในเรื่องการเรียนการสอน แต่ขอให้อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะต่อครูบาอาจารย์ ก็จะเป็นแรงหนุน พลังบุญแห่งความกตัญญู และความอ่อนน้อมถ่อมตน จะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างประสบความสำเร็จครับ (ลักษณะ เรขานิเทศ)*

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการใช้มาลา *ขอให้* เพื่อบอกให้ผู้รับการพยากรณ์แสดงพฤติกรรมที่ฟังประสงค์คือ *อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ* ซึ่งเมื่อปฏิบัติตามคำพยากรณ์ของหมอดูแล้วก็จะเกิดเป็น *พลังบุญแห่งความกตัญญูและความอ่อนน้อมถ่อมตน* ทำให้ได้ความความสำเร็จเป็นเครื่องตอบแทน

4.3.2.2.3 ผู้สูงอายุที่ฟังประสงค์

ในคำพยากรณ์ดวงชะตามีการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่ฟังประสงค์ไว้ว่า ผู้สูงอายุที่ดีจะต้องรู้จักทำตัวให้หน้าเคารพนับถือ ไม่ควรสนใจในเรื่องคู่ครอง ความรัก หรือเรื่องเพศสัมพันธ์มากนัก หรือถ้าจะมีคู่ก็ควรคบหากับคนในวัยเดียวกัน เป็นต้น กลวิธีทางภาษาที่พบได้แก่ การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้งกัน และการอ้างถึง

4.3.2.2.3.1 การใช้มูลบท

นอกจากการใช้โครงสร้างประโยค ยังพบการใช้มูลบทอ้างอิง *คนที่มียัยสอดคล้องกัน* เพื่อสื่อให้เห็นว่าคนโสดสูงอายุนั้นควรจะคบหาสมาคมและมีความสัมพันธ์กับคนวัยเดียวกัน จะเหมาะสมกว่าคบกับคนที่มียัยแตกต่างกันหรือมี “รักต่างวัย”

ตัวอย่าง (329) คนโสดสูงอายุหรือคนม่ายจะได้พบปะสมาคมกับ*คนที่มียัย สอดคล้องต้องกัน*หรือพ่อแม่ แม่ม่าย พบกันแล้วอีกไม่นาน ก็จะถึงจังหวะพูดกันถึงเรื่องการร่วมชีวิต (โหรอุตตราชาตม)

4.3.2.2.3.2 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้งกัน

ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพบตัวอย่างที่ใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้งกัน เพื่อสื่อว่าผู้สูงอายุไม่ใช่คนที่สนใจเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (330) ความสัมพันธ์กับคนต่างเพศจะทำให้ท่านวุ่นวายใจบ้าง บางท่านอาจถึงกับยุ่งยากมากปัญหาที่เป็นไปได้ เพราะไม่ว่าท่านจะยังโสดหรือมีคู่รักคู่ครองแล้วก็ตาม ระยะเวลาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องยุ่งเกี่ยวกับคนต่างเพศมากหน้าหลายตาในเชิงซู้สาว มีคนเก่าอยู่แล้ว คนใหม่ ก็แทรกเข้ามา ต้องจัดระบบการจราจรกันวุ่นวายจนอาจจัดไม่ทัน เป็นศึกวิวาาทกันรุนแรงก็เป็นได้ ที่วุ่นเฉพาะคนที่ยังมีเรื่องรักใคร่อยู่ ไม่รวมถึงท่านที่อยู่ในวัยชราแล้ว (โหรอุตตราชาตม)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามีการใช้คำว่า *เฉพาะ* และ *ไม่รวมถึง* เพื่อสื่อให้เห็นว่า *คนที่ยังมีเรื่องรักใคร่อยู่* กับ *ท่านที่อยู่ในวัยชราแล้ว* นั้นเป็นคนละกลุ่ม คนละพวกกัน ดังนั้นคนที่อยู่ในวัยชราจึงไม่ควรอยู่ในวัยที่สนใจเรื่องรักแล้ว

4.3.2.2.4 ครอบครัว/คู่ครองที่พึงประสงค์

จากการศึกษาวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาทำให้เห็นว่าครอบครัวในโลกอุดมคติที่หมอดูนำเสนอ นั้น เป็นครอบครัวขยาย (extended family) คือประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก และญาติของทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับลักษณะของครอบครัวไทยในอดีต ซึ่งแตกต่างจากครอบครัวของคนไทยในปัจจุบันที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยว (single family) มากขึ้น

4.3.2.2.4.1 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

เหตุที่กล่าวว่าภาพของครอบครัวที่สื่อผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาเป็นครอบครัวขยายก็เพราะมีการอ้างอิงคำว่า *ญาติผู้ใหญ่ ญาติสูงอายุ ญาติพี่น้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง วงศาคณาญาติ* และ *กงสี* ในคำพยากรณ์นอกจากนี้ยังพบการใช้คำแสดงทัศนภาวะทั้งมาลาการสั่งเตือน แนะนำ และคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการประเมินเพื่อสื่อถึงคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิก

ในครอบครัวว่าจะต้องช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเป็นหน้าที่ของคนที่มีอายุน้อยกว่าที่จะต้องดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (331) ท่านที่แต่งงานมีคู่ครองแล้ว คู่ของท่านหรือญาติฝ่ายคู่ของท่านอาจก่อปัญหาหรือนำเรื่องกังวลใจมาให้ท่าน ท่านต้องเข้าไปช่วยเหลือ แก้อไข (โอรุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (332) ช่วงนี้ต้องพึ่งพิงไว้เสมอว่าท่านจะต้องมีรายจ่ายที่ไม่คาดฝันเข้ามาให้เตรียมหาเงินไว้ เพราะส่วนมากจะเป็นเรื่องสุขภาพของครอบครัวซึ่งท่านต้องยื่นมือเข้าไปจัดการ (อรรทวิโรจน์ ศรีตุลา)
- ตัวอย่าง (333) ต้องหมั่นดูแลสุขภาพญาติผู้ใหญ่ให้ดี ท่านอาจเจ็บป่วย อาจแอบเงินทางไว้ที่ไหน ดูแลท่านให้ดีก็แล้วกัน ไม่ไปไหนเสียหรือ (โสรัจจะ นวลอยู่)
- ตัวอย่าง (334) ให้ระวังการเจ็บป่วยบุงบับของผู้สูงวัยในครอบครัวตนเอง และผู้ใหญ่ของคนใกล้ชิด (Little guardian)
- ตัวอย่าง (335) ต้องรับภาระดูแลคนในครอบครัวหรือพลัดหนึ่งของคนอื่นที่ไม่ใช่ของตนจนทำให้คุณล้มให้ของขวัญกับตัวเอง แต่เร็ว ๆ นี้คุณจะมีโอกาสได้บ้านหลังใหม่จากการอุปถัมภ์ของญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว ส่วนช่วงปลายเดือนให้ระวังอาจต้องมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของผู้หลักผู้ใหญ่ในครอบครัว (ELLE)
- ตัวอย่าง (336) ท่านจะซุ่นใจเพราะญาติพี่น้องบางคน ถ้าท่านไม่พยายามสงบใจและระมัดระวังคำพูดอาจเกิดความขัดแย้งที่รุนแรง พุทธกาลกนิร่วมศุภร์และอาทิตย์ อยู่บ้านเฉย ๆ มักมีเหตุจุกจิกนาราคาญ ไปต่างถิ่นสักพักจะดีกว่า (ธนันนัท)

4.3.2.2.4.2 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข

จากข้อมูลพบว่ามีการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข ถ้า...เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับการพยากรณ์ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกในครอบครัวที่พึงประสงค์ ด้วยการเป็นฝ่าย สงบใจ ระมัดระวังคำพูด หรือ ไปต่างถิ่น เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งรุนแรงตามแนวโน้มที่ดวงชะตากำหนดมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (337) ท่านจะซุ่นใจเพราะญาติพี่น้องบางคน ถ้าท่านไม่พยายามสงบใจและระมัดระวังคำพูดอาจเกิดความขัดแย้งที่รุนแรง พุทธกาลกนิร่วมศุภร์และอาทิตย์ อยู่บ้านเฉย ๆ มักมีเหตุจุกจิกนาราคาญ ไปต่างถิ่นสักพักจะดีกว่า (ธนันนัท)

4.3 อุดมการณ์ชนชั้น

ชนชั้นทางสังคม(social class) หรือชนชั้น หมายถึง ตำแหน่ง (position) ของบุคคลเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นโดยใช้ตัวแปรที่สังคมนั้น ๆ พิจารณาว่ามีความสำคัญในการจัดแบ่ง จากการศึกษาพบว่าวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาเป็นเครื่องมือทางอุดมการณ์ที่ช่วยยืนยันว่า “ระบบชนชั้น” เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วในสังคม ชนชั้นที่เหนือกว่าเกิดจากชาติกำเนิด ฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคม และด้วยเหตุที่ชนชั้นเป็นสิ่งที่ถูกโชคชะตากำหนดมาก่อนแล้วให้ต้องเป็นเช่นนั้น จึงควรยอมรับแต่โดยดี

กลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ชนชั้นในวาทกรรมการพยากรณ์นั้นประกอบด้วย การใช้มูลบท การใช้คำศัพท์ การแสดงทัศนภาวะ และการใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์ ดังนี้

4.3.1 การใช้มูลบท

4.3.1.1 การอ้างถึง

จากการศึกษาพบว่าการอ้างถึงกลุ่มทางสังคมที่มี “ช่วงชั้น” แตกต่างกัน โดยใช้เกณฑ์เรื่องชาติกำเนิด ฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมเป็นเครื่องแบ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (338) ถ้ายังโสดก็อย่าเพิ่งรีบรวบรัดตัดสินใจ แม้ว่าคนต่างเพศที่เข้ามาเกี่ยวข้องในระยจะนี้เป็นผู้มียศ ชาติตระกูลหรือการศึกษาสูงกว่า ก็ควรไตร่ตรองถึงความเหมาะสมให้รอบคอบ (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (339) คุณจะเจอผู้ที่มีหน้าที่การงานหรือฐานะทางสังคมดีกว่าเข้ามาขอเป็นเพื่อนใจด้วยการแนะนำของผู้ใหญ่ แต่ระวัง คุณจะเก็บความรู้สึกมากไปจนเขาคิดว่าคุณไม่เล่นด้วย (Little guardian)

ตัวอย่าง (340) สาวโสดจะได้พบคนต่างเพศรูปหล่อ ฐานะดี สูงศักดิ์เข้ามาชิดใกล้ แต่คนที่พบในระยจะนี้ไม่ใช่คนดี เป็นชาตานในรูปเทพบุตร ขออย่าได้มอบกายใจให้เขาไปง่าย ๆ (โหรอุตตราชาต)

ตัวอย่าง (341) เดือนธันวาคม จะมีเรื่องวิวาทกับพวกอันธพาลที่แต่งเครื่องแบบ และเรื่องเดือดร้อนอันเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ฐานะต่ำกว่าด้อยกว่า (โหรอุตตราชาต)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าการอ้างถึง ผู้มียศ ชาติตระกูลหรือการศึกษาสูงกว่า ผู้ที่มีหน้าที่การงานหรือฐานะทางสังคมดีกว่า คนต่างเพศรูปหล่อ ฐานะดี สูงศักดิ์ คนที่ฐานะต่ำกว่าด้อยกว่า และเพศตรงข้ามซึ่งมีลักษณะความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า ซึ่งสื่อให้เห็นว่ามีในสังคมที่คนที่มีลำดับชั้นสูงต่ำ (Hierarchical) แตกต่างกันอย่างจริง ๆ

4.3.1.2 การแนะนำความ

เมื่อพิจารณาในแง่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนแต่ละชนชั้นจะพบว่าการจำกัดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนต่างชนชั้น ดังจะเห็นได้จากการใช้คำว่า *เฟลอ* และ *เกินกว่าเหตุ* ในตัวอย่างต่อไปนี ซึ่งแนะนำความว่าการมีความสัมพันธ์กับคนต่างชนชั้นนั้นเป็นเรื่องที่คนในสังคมไม่ยอมรับ หากเกินขึ้นก็อาจเป็นเพราะความไม่ตั้งใจของผู้ที่มีชนชั้นทางสังคมสูงกว่า

ตัวอย่าง (342) อย่าเฟลอไปมีสัมพันธ์อันเกินกว่าเหตุกับเพศตรงข้ามซึ่งมีลักษณะความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า ถึงจะนัดหมายปกปิดซ่อนเร้น ก็จะมีผู้พบเห็นตำตาได้ นำชายหน้าออก (โสร้งจะนวนลอยู่)

4.3.2 การใช้คำศัพท์

เมื่อวิเคราะห์ตัวบทที่มีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างชนชั้นจะพบว่าการใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวกับการตัดสินและประเมินค่า เช่นคำว่า *เหมาะสม* ในตัวอย่างที่ (328) และ *ตำตา* *ชายหน้า* ในตัวอย่างที่ (342) สื่อว่าการมีคู่หรือมีความสัมพันธ์กับคนต่างชนชั้นเป็นเรื่องที่ไม่ดีไม่เหมาะสม จนทำให้ฝ่ายที่มีชนชั้นเหนือกว่าต้องได้รับความอับอาย

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น จะเห็นว่าถ้อยคำปรากฏร่วมกับรูปภาษาที่อ้างถึงคนต่างชนชั้นล้วน โดยมากมักมีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องชู้สาวและเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็น *คนโสด* *สาวโสด* *คนต่างเพศ* *เพศตรงข้าม* *เพื่อนใจ* *ซิดใกล้* *เล่นด้วย* *การมีเพศสัมพันธ์* และ *สัมพันธ์อันเกินกว่าเหตุ* ซึ่งล้วนแต่สะท้อนให้เห็นทัศนคติในแง่ลบที่มีต่อความสัมพันธ์ข้ามชนชั้น ถึงแม้การเปลี่ยนชนชั้นทางสังคมนั้นอาจทำได้โดยการแต่งงานกับฝ่ายชายที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า แต่จะเห็นว่าความสัมพันธ์ต่างชนชั้นมักเป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับ

นอกจากนี้จากข้อมูลยังพบการเลือกใช้คำศัพท์ *ปล่อยวาง* ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันในเรื่องการทำงานกับคนที่เป็น “ลูกท่านหลานเธอ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอุดมการณ์ชนชั้นที่มีอยู่ในสังคมไทย แม้สื่อที่พบตัวอย่างคำพยากรณ์ดังกล่าวจะเป็นสื่อนิตยสารที่มีภาพลักษณ์ “ทันสมัย” แต่ก็ยังคงมีการผลิตซ้ำอุดมการณ์ดังกล่าวผ่านตัวบทคำพยากรณ์

ตัวอย่าง (343) การงานต้องปล่อยวางทุกอย่าง เพราะจะมีลูกท่านหลานเธอเข้ามาเป็นเพื่อนร่วมงาน ซึ่งทำให้คุณไม่สามารถทำหน้าที่ของหัวหน้างานหรือเจ้าของโปรเจ็คได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย (Little guardian)

4.3.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

จากการศึกษาพบว่าการใช้คำแสดงทัศนภาวะ โดยเฉพาะการใช้มาลาสิ่ง เตือนและแนะนำ เพื่อชี้แนะให้ผู้รับการพยากรณ์ธำรงรักษาแบบแผนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี

- ตัวอย่าง (344) ถ้ายังโสดก็อย่าเพิ่งรีบรวบรัดตัดสินใจ แม้ว่าคนต่างเพศที่เข้ามาเกี่ยวข้องในระยะนี้จะเป็นผู้มียศ ชาติตระกูลหรือการศึกษาสูงกว่า ก็ควรไตร่ตรองถึงความเหมาะสมให้รอบคอบ (โหรอุตราชาตม)
- ตัวอย่าง (345) อย่าเผื่อไปมีสัมพันธ์อันเกินกว่าเหตุกับเพศตรงข้ามซึ่งมีลักษณะความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า ถึงจะนัดหมายปกปิดซ่อนเร้น ก็จะมีผู้พบเห็นตำตาได้ นำชายหน้าออก (โสรจจะนวนลอยู่)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าการสั่งและแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์คำนึงถึงความเหมาะสม และระวังไม่ให้เกิดความสัมพันธ์กับคนต่างชนชั้น ซึ่งนอกจากจะสื่อว่ามีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนต่างชนชั้นในสังคมแล้ว ยังมีความพยายามที่จะรักษาความไม่เท่าเทียมกันนั้นให้มีอยู่ต่อไปด้วย

4.3.3 การใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

จากการศึกษาพบการใช้กลวิธีการอ้างถึงนอกตัวบท (allusion) เพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้น โดยการอ้างถึงเรื่อง ซินเดอเรลล่า ซึ่งเป็นเทพนิยายเรื่องของผู้หญิงชาวบ้านที่ได้แต่งงานกับเจ้าชายผู้สูงศักดิ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (346) เดือนนี้เรื่องปาฏิหาริย์ประเพณีयरักประโลมโลกแบบซินเดอเรลล่าที่ใคร ๆ ก็คิดว่ามีแต่ในนิยาย อาจเกิดขึ้นกับสาวพิจิกแบบไม่ตั้งตัว (พันดาว)

จากตัวอย่างข้างต้นมีการเปรียบเทียบเรื่องราวความรักของผู้รับการพยากรณ์ว่าเหมือนกับ นิยายรักประโลมโลกแบบซินเดอเรลล่า เพื่อให้เห็นว่าเป็นความสัมพันธ์ต่างชนชั้น แต่เป็นความสัมพันธ์ต่างชนชั้น ที่จบลงด้วยความสุขสมหวัง ซึ่งแตกต่างไปจากตัวอย่างอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมา

จากผลการวิเคราะห์อุดมการณ์และกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ทั้ง 4 ชุดคือ อุดมการณ์ชะตานิยม อุดมการณ์ความสุข อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคม และอุดมการณ์ชนชั้น จะเห็นว่าวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาทำหน้าที่ถ่ายทอดชุดความรู้ว่าในสังคมประกอบด้วยคนกลุ่มใดบ้าง แต่ละกลุ่มมีสถานภาพ บทบาท และอำนาจที่แตกต่างกันอย่างไร กลุ่มใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันและสัมพันธ์กันอย่างไร เช่น ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ผู้หญิง-ผู้ชาย กลุ่มทางสังคม กลุ่มใดที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า นอกจากนี้ยังนำเสนอสิ่งที่เป็นค่านิยม (Social Value) และบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) ของคนแต่ละกลุ่มผ่านการนำเสนอความคิดเรื่องคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคมด้วย

การถ่ายทอดชุดความรู้ดังกล่าวผ่านวาทกรรมการพยากรณ์มีลักษณะที่แตกต่างไปจากวาทกรรมแบบอื่น ๆ คือการนำเสนอว่าฐานะของกลุ่มสังคมและโครงสร้างทางสังคมที่เป็นอยู่นี้เกิด

จากการกำหนดของ “ชะตากรรม” การที่คนคนหนึ่งเกิดมาเป็นผู้หญิง-ผู้ชาย ผู้ใหญ่-ผู้น้อย สังกัดกลุ่มทางสังคมกลุ่มใด มีอำนาจมามีมากน้อยเพียงใด จะมีโอกาสเปลี่ยนแปลงฐานะหรือสถานภาพทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร ล้วนแล้วแต่อยู่นอกเหนือการควบคุมของคนผู้นั้นเอง หากแต่อยู่ภายใต้การกำหนดของดวงชะตาทั้งสิ้น ดังนั้น วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาจึงมีส่วนช่วยให้คนยอมรับความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ขณะเดียวกันก็ช่วยรักษา “สถานภาพ” (status quo) ที่มีมาแต่เดิมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทยไว้ให้ดำรงอยู่ต่อไป

นอกจากนี้วาทกรรมการพยากรณ์ยังทำหน้าที่กำหนดแบบแผนการตีความเรื่องความทุกข์ ความสุข และชีวิตที่พึงปรารถนาของคนในสังคม แล้วใช้ความต้องการที่จะมีความสุขสมปรารถนานั้นเป็นรางวัลเพื่อจูงใจให้คนในสังคมปฏิบัติตามให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่หมอบอดูได้นำเสนอ

ในแง่การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ ผลการวิเคราะห์ตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาที่สำคัญทั้งสิ้น 14 กลวิธี แบ่งตามหน้าที่ได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลวิธีการแสดงความเชื่อที่มีอยู่ก่อน ได้แก่ การเลือกใช้คำ/กลุ่มคำ (การเลือกใช้คำศัพท์และการใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน) การใช้มูลบท การใช้โครงสร้างประโยคกรรม การใช้เสียงที่หลากหลาย การใช้อุปสรรค การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุผล ความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกัน การแสดงทัศนภาวะ การกำหนด/เน้นหัวข้อ และการลำดับเหตุการณ์

กลวิธีการชี้แนะ ได้แก่ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ ประกอบด้วย การสั่ง การเตือน การแนะนำ และการประเมินค่า

กลวิธีเสริมการชี้แนะ ได้แก่ การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลและความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข การใช้เสียงที่หลากหลาย การใช้อุปสรรค และการใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่พบสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

	กลวิธีการแสดงความคิดเห็นที่มีอยู่ก่อน											กลวิธีการชี้แนะ				กลวิธีเสริมการชี้แนะ				
	คำศัพท์	คำที่มีกับปรากฏร่วมกัน	การใช้เลขทศ	ป.ย.เหตุผล	ป.ย.ขัดแย้งกัน	ประโยคกรรม	อุปลักษณ	การลำดับเหตุการณ์	การใช้เสียงหลากหลาย	การแสดงทัศนภาวะ	การกำหนด/เน้นหัวข้อ	การสั่ง (ให้ทำ/ไม่ให้ทำ)	การเตือน	การแนะนำ	การประเมินค่า	ป.ย.เหตุผล	ป.ย.เงื่อนไข	การใช้เสียงหลากหลาย	อุปลักษณ	เครื่องมือความคิด
อุดมการณ์โชคชะตา																				
การยอมรับการมีอยู่ของชะตากรรม	✓	✓	✓				✓		✓	✓		✓				✓	✓			✓
การยอมรับอำนาจของหมอดู	✓	✓							✓			✓								
อุดมการณ์ความสุข																				
ความสุขคือการได้รับในสิ่งที่พึงปรารถนา (การนิยาม “ความสุข” และสิ่งที่ “พึงปรารถนา”)	✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓	✓		✓	✓					
ความสุขเป็นภาวะปกติ			✓					✓				✓	✓	✓				✓		
ความสุขเป็นสิ่งที่ “ไขว่คว้า” หามาได้			✓									✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
“การยอมรับ” เป็นหนทางหนึ่งที่น่าไปสู่ความสุข	✓											✓		✓	✓	✓	✓			✓
อุดมการณ์ว่าด้วยสมาชิกที่พึงประสงค์																				
การจัดกลุ่มสมาชิกในสังคม			✓							✓										
ความสัมพันธ์และสถานภาพของกลุ่มทางสังคม (ผู้ใหญ่-ผู้น้อย, ผู้หญิง-ผู้ชาย, คนโสด-คนมีคู่)	✓	✓	✓		✓	✓			✓			✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
คุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ (สมาชิกทั่ว ๆ ไป, สมาชิกเฉพาะกลุ่ม)	✓	✓	✓		✓							✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓
อุดมการณ์ชนชั้น																				
ชนชั้นเป็นสิ่งที่ชะตากำหนด	✓		✓																	
แบบแผนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างชนชั้น									✓			✓								✓

ตาราง 19 สรุปกลวิธีทางภาษาที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ในวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา

การวิเคราะห์อุดมการณ์และกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ในบทที่ 4 นี้ ทำให้มองเห็นว่าวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตามีส่วนผลิตหรือผลิตซ้ำความคิดและแบบแผนบริบท (context models) ที่สำคัญอะไรบ้าง รวมถึงแจกแจงกลวิธีทางภาษาที่ทำให้ความคิดเหล่านั้นสามารถสื่อผ่านตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตามาถึงผู้อ่านได้

ในบทต่อไปจะเป็นการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมเพื่ออธิบายว่าโครงสร้างทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการผลิตและบริโภคตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาคืออะไร และวาทกรรมการพยากรณ์นั้นมีส่วนในการผลิต ผลิตซ้ำ หรือทำลายการครอบงำในสังคมอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 5

วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมของวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยกล่าวถึงทั้งในแง่ที่สังคมมีอิทธิพลต่อตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ และผลของวาทกรรมการพยากรณ์ที่มีต่อสังคมไทยตามแนวทางการวิเคราะห์วาทกรรม 3 มิติของแฟร์คลาฟ (Fairclough 1995)

ผู้วิจัยได้จำแนกผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก ว่าด้วยวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (socio-cultural practice) ที่อาจมีผลต่อวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) รวมถึงมีอิทธิพลต่อตัวบท (text) วาทกรรมการพยากรณ์ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ คติรวมหมู่⁷ (collectivism) ความคิดทางพระพุทธศาสนา ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ และความคิดแบบบริโภคนิยม ส่วนที่สองว่าด้วยผลของวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่อาจส่งอิทธิพลต่อสังคม ได้แก่ การสืบทอดความคิดความเชื่อโหราศาสตร์ในสังคมไทย การนิยามชีวิตที่มีความสุขในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์” ส่งเสริมให้เกิดการพฤติกรรมและการบริโภคเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขในระดับต่าง ๆ การเสนอภาพสังคมในอุดมคติ ที่ประกอบด้วยสมาชิกเฉพาะบางกลุ่มสังคมและเป็นสังคมที่สงบสุขปราศจากความขัดแย้ง ตลอดจนการนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์ และการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม ผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมในบทที่ 5 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ในบทที่ 4 จะเห็นว่า ตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตานั้นถ่ายทอดสารทางอุดมการณ์ที่สำคัญ 4 ประการคืออุดมการณ์ชะตานิยม อุดมการณ์ความสุข อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ และอุดมการณ์ชนชั้น ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลทำให้เกิดการผลิต/กระจายตัวบทที่แฝงอุดมการณ์ดังกล่าว และทำให้เกิดการบริโภค/ตีความตัวบทในสังคม คือชุดความคิด ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ คติรวมหมู่ (collectivism) ความคิดทางพระพุทธศาสนา ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ ความเป็นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ดังต่อไปนี้

5.1.1 ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์

โหราศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยการพยากรณ์โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นหลัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1314) คำว่า **พยากรณ์** หมายถึง ทำนายหรือคาดการณ์โดยอาศัยหลัก

⁷ ศัพท์บัญญัติสาขาวิชารัฐศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน (17 สิงหาคม 2544)

วิชา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 757) ส่วนคำว่า **ทำนาย** นั้น หมายถึง บอกเหตุการณ์หรือความเป็นไปที่จะเกิดในเบื้องหน้า (แผลงมาจาก ทาย) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 528) จากความหมายข้างต้นจะเห็นว่าคำว่าโหราศาสตร์นั้นหมายถึงศาสตร์หนึ่งที่ใช้ในการพยากรณ์ ผู้พยากรณ์โชคชะตาราศี โดยใช้หลักโหราศาสตร์เรียกว่า “โหร” ส่วนผู้ทำนายโชคชะตาราศีโดยทั่ว ๆ ไปนั้น โดยมากจะเรียกรวมกันว่า “หมอดู”

ในแวดวงของการพยากรณ์ดวงชะตานั้นมักถือกันว่า “หมอดู” มีสถานภาพด้อยกว่า “โหร” เพราะคำว่า “หมอดู” หมายถึงรวมถึงบุคคลที่หาเลี้ยงชีพด้วยทำนายชะตาชีวิตทุกรูปแบบ เป็นผู้คอยบอกโชคชะตาหรือเคราะห์ร้ายแก่คน ทั้งโดยอาศัยหลักการ เช่น การดูวันเดือนปีเกิด เลข 7 ตัว เลข 12 ตัว ไพ่ป๊อก ลายมือ กราฟ และการอาศัยอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น เข้าทรง นั่งทางใน ขณะที่ “โหร” จะต้องเรียนรู้และใช้วิชาโหราศาสตร์ คือความรู้เรื่องการโคจรของดาวบนท้องฟ้าในการพยากรณ์เท่านั้น สุพัตรา สุภาพ (2523: 169) กล่าวว่า คนไทยส่วนใหญ่อาจแยกไม่ออกและไม่ทราบถึงความแตกต่างระหว่างนักพยากรณ์สองประเภทนี้ จึงใช้คำว่า “หมอดู” กับ “โหร” ในความหมายเดียวกันและแทนกันได้ ขณะเดียวกันก็อาจใช้คำว่า “โหราศาสตร์” เพื่อเรียกศาสตร์การพยากรณ์ทุกแขนงได้ด้วย

คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และศาสตร์การพยากรณ์มาช้านาน แต่เดิมโหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ได้รับการยกย่อง ในราชสำนักสมัยต้นรัตนโกสินทร์ยังปรากฏหลักฐานว่ามีการตั้ง “กรมโหร” สังกัดกระทรวงวัง มีตำแหน่งข้าราชการ เช่น หลวงญาณเวท หลวงไตรเพทวิไสย ขุนโลกพรหมา และขุนโลกพยากรณ์ ทำหน้าที่คำนวณปฏิทินถวายพระมหากษัตริย์ พยากรณ์ดวงพระชะตาของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ รวมทั้งติดตามกองทัพเพื่อให้คำปรึกษาให้ฤกษ์ยามและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในหมู่คนทั่วไปในสังคมไทยก็มีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ดวงชะตาเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการใช้ถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ เช่น พรหมลิขิต เคราะห์หามยามร้าย พาดเคราะห์ ชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน บุญมาวาสนาส่ง แแข่งเรือแข่งพายแข่งได้ แข่งบุญวาสนาแข่งไม่ได้ ราชรถมาเกย ฤกษ์พานาที่ ถูกชะตา ศรศิลป์ไม่กินกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการพยากรณ์ดวงชะตาและบทบาทของ “โหร, หมอดู, พระหมอดู” ในวรรณคดี นิทาน และตำนานต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ดวงชะตาอย่างแนบแน่นอยู่แล้วเป็นทุนเดิม

สถานภาพของวิชาโหราศาสตร์และการพยากรณ์ในสังคมไทยตกต่ำลงอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง สุภางค์ จันทวานิช (สุภางค์ จันทวานิช, 2531: 93-98) ทำวิจัยเรื่อง “การจัดช่วงชั้นทางสังคม: เกียรติภูมิของอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย” พบว่า “หมอดู-โหร” ถือเป็น 1 ใน 5 อาชีพที่มีเกียรติภูมิของอาชีพ (Occupational Prestige) ต่ำที่สุดในสังคมไทย⁸ โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่เสื่อมเสียไร้เกียรติ ไม่ใช่ความรู้ ไม่มั่นคง ไม่ก้าวหน้า หลอกลวงผู้อื่นและมั่งงาย ทักษะดังกล่าวพบสอดคล้องกันทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

⁸ 5 อาชีพที่มีเกียรติภูมิต่ำที่สุด ได้แก่ หญิงบริการ กระเป่ารถ โหร-หมอดู อาชีพบริการ เช่น พนักงานประจำลิฟท์ คนเฝ้าประตู คนเฝ้ารถ และอาชีพกรรมกรหรือคนงานตามลำดับ (สุภางค์ จันทวานิช, 2531)

ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่พบว่า “หมอ” ยังคงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนในสังคม ทั้งในเรื่องธุรกิจ (ณัชชา ชินทิพย์, 2548; อุเทณี มนเทียรทอง, 2534) การเมือง (Songsamphan, 1991) และการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป (กรกช วงษ์ป้อม, 2549; พรทิพย์ จงเจิดศักดิ์, 2539; อารีรัตน์ ทองแพง, 2547) แต่ทัศนคติของคนที่ได้รับการพยากรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะ “เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง” คือศรัทธาในวิชาโหราศาสตร์แต่ไม่ได้เชื่อคำพยากรณ์ทั้งหมด กิจกรรมการ “ดูหมอ” ทั้งแบบตัวต่อตัวและการดูผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่นิยมเปิดเผยให้สังคมหรือคนทั่วไปทราบเพราะเกรงจะถูกมองว่างมงาย เชื่อในสิ่งที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์หรือหลักเหตุผล เป็นเรื่องเสียภาพลักษณ์และ “เสียบุคลิก” ในทัศนะของคนบางกลุ่ม คนที่ไปหา “หมอ” ส่วนมากมักเป็นคนที่กำลังประสบปัญหาหรือมีเรื่องกังวลใจ เมื่อผลของคำพยากรณ์ออกมาในแง่ลบ หากวิตกกังวลมากก็อาจจะสะเดาะเคราะห์ตามที่หมอแนะนำ นอกจากนี้ยังพบว่า “หมอ” บางส่วนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการพยากรณ์ไปเป็นการพยากรณ์ผ่านสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน “หมอ” กลับเป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น ถนนมศักดิ์ จิรายุสวัสดิ์ (2554: 10-11) กล่าวว่า “หมอไม่ใช่อาชีพที่น่าดูถูกดูแคลนหรือมีรายได้ไม่คงเส้นคงวาอีกต่อไป ตรงกันข้ามกลับกลายเป็น คนรุ่นใหม่ หน้าตาดี มีดีกรีการศึกษาสูงส่ง ฐานะชาติตระกูลเข้าชั้นไฮโซมากมาย ขณะเดียวกันยังพบความแปลกใหม่ของรูปแบบการพยากรณ์ ให้แปลกแตกต่างออกไปจากยุคเก่า โดยใช้ตัวช่วยเทคโนโลยีเข้ามาเสริม และหลักการตลาดที่เรียนมาเป็นตัวพลิกแพลง เรียกว่าหลายคนโด่งดังยิ่งกว่าดาราสวยอีก ใครออกหน้าจอตีว ออกมาสื่อมาก มีลีลาเอกลักษณ์เป็นของตนเองบวกกับความแม่นยำ ก็จะช่วยเสริมให้ดังมากขึ้นมีลูกค้านิยมมากเท่านั้น แคมเปญตัวสูงหลักล้านจนสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ก็มี” สภาพการณ์ดังกล่าวนี้ น่าจะมีส่วนทำให้อุดมการณ์ที่นำเสนอผ่านวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาของหมอดูมีความน่าเชื่อถือ หรือมีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับจากผู้อ่านสูงขึ้นกว่าในอดีต

นอกจากนี้หมอดูยังได้มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของชมรม สมาคม สถาบัน เพื่อถ่ายทอดศาสตร์การพยากรณ์และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน รวมทั้งมีการกำหนดคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพไว้ชัดเจน กล่าวคือ หมอดูจะต้องมีคุณธรรมพื้นฐาน ได้แก่ อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อคติ 4 เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีข้อห้ามในการพยากรณ์ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาคือ "ทายสามิภรรยาให้ราศี ทายชีวิวิบัติตัดชันษา ทายชั่วดีทารกทาริกา ครูโหราท่านห้ามการทำงานาย" (พระมหาสมคิด เสือเกะ, 2543) นอกจากนี้ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของหมอดูด้วยกัน ทำให้ “หมอ” มีลักษณะที่เป็น “สถาบัน” (institutionalized) ที่มีบทบาททางสังคม มากยิ่งขึ้น

จากการสำรวจเกี่ยวกับการใช้บริการ “หมอ” และอิทธิพลของ “หมอ” ที่มีต่อสังคมไทยของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 7 มกราคม 2551, 12 ธันวาคม 2551, 18 ธันวาคม 2544a, 18 ธันวาคม 2544b, 24 ธันวาคม 2545, 28 กรกฎาคม 2549, 2548) สวนดุสิต โพล (2546) สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2550) และผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ณัฐยา น้อยเหลือ 2546, พิริยะ ผลพิริพจน์ และศศิณีย์ ศักดากรกุล 2553) ในช่วงเวลาที่ศึกษา พบว่า

คนไทยมากกว่าร้อยละ 50 เคยใช้บริการหมอดู และค่อนข้างเชื่อเรื่องคำทำนายทายทักของหมอดู และคิดว่าหมอดูค่อนข้างมีอิทธิพลต่อสภาพสังคมไทย ปัญหาส่วนใหญ่ที่มักจะทำมาปรึกษาหมอดู ได้แก่ เรื่อง การงาน การเงิน ความรัก ครอบครัว และสุขภาพ เหตุผลที่ทำให้คนนิยมใช้บริการหมอดู เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นเพราะสภาพสังคมที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้คนเกิดความเครียด โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า “ดูหมอดูเพื่อความสบายใจ” เมื่อเปรียบเทียบทุกภูมิภาค แล้วจะพบว่ากรุงเทพฯ และปริมณฑลมีผู้นิยมใช้บริการหมอดูมากกว่าภาคอื่น ๆ กลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้บริการหมอดูมากที่สุด คือกลุ่มผู้หญิงและกลุ่มคนที่มีสถานภาพโสด อาชีพที่นิยมใช้บริการ ได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย/กิจการส่วนตัว ลูกจ้าง และนักเรียน/นักศึกษา ประเด็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ความนิยมใช้บริการหมอดู ในกลุ่มคนเมืองและคนที่ทำงานในองค์กรภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันของ พรชัย ตระกูลวรานนท์ (2556) ว่า “คนเชื่อว่าคนชนบทดูดวงมากกว่า แต่เอาเข้าจริงคนชนบทอาจจะดูดวงเพื่อขอหวย รักษาโรค แต่ความมั่นใจในองค์ความรู้ที่มีเกี่ยวกับการทำมาหากินมีมาก คนที่ไม่มั่นใจคือคนทำงานออฟฟิศ ฟังพาทหมอดูมากกว่า”

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับฮอฟสตีต (Hofstede 2001) นักจิตวิทยาสังคมซึ่งเชี่ยวชาญเรื่องการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในองค์กร เป็นผู้เสนอทฤษฎีมิติวัฒนธรรม (Cultural dimensions theory) และการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมประชาชาติ (National culture) ที่อธิบายว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีค่านิยมเรื่องการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (uncertainty avoidance) อยู่ในระดับสูง กล่าวคือคนไทยเชื่อว่าอนาคตเป็นสิ่งที่สามารถ “ล่วงรู้” ได้ และมีวิธีจัดการกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตโดยการพยายามใช้กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ หรือนโยบายที่เข้มงวดเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น พยายามควบคุมทุกอย่างเพื่อกำจัดหรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่คาดคิด ด้วยค่านิยมดังกล่าวจึงทำให้คนไทยส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน มักไม่ยอมรับความเสี่ยงหรือการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับคนในวัฒนธรรมอื่น ๆ ประกอบกับการที่เป็นสังคมแบบเน้นความเป็นกลุ่ม (collectivism) ซึ่งให้ความสำคัญแก่การพึ่งพากันมากกว่าความสามารถของปัจเจกบุคคลและกติกาสังคม จึงทำให้การทำงานองค์กรมีความไม่แน่นอนสูง จึงต้องพยายามหาทางหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ซึ่งการพึ่งพา “หมอดู” และวาทกรรมการพยากรณ์ก็น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่คนบางกลุ่มได้มากขึ้น ปัจจัยทางสังคมที่เกิดจากการเป็นสังคมแบบเน้นความเป็นกลุ่มนี้จะได้กล่าวถึงอย่างละเอียดในหัวข้อต่อไป

ด้วยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาในงานวิจัยนี้เกิดขึ้นในบริบททางสังคมที่มีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์อยู่ก่อนแล้ว ตัวบทคำพยากรณ์จึงทำหน้าที่ถ่ายทอดและต่อยอด **อุดมการณ์ชะตานิยม (Fatalistic ideology)** เพื่อให้ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ยังคงมีพื้นที่และบทบาทอยู่ในสังคมไทยต่อไป

ขณะเดียวกันเนื่องจากสังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่ให้คุณค่าแก่ความคิดแบบวิทยาศาสตร์มากขึ้น “หมอดู” ต้องต่อสู้กับความคิดที่ว่าโหราศาสตร์เป็นเรื่อง “หลอกลวง” และ “งมงาย” ดังนั้นจึงต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่นการอ้างหลักวิชา การใช้เหตุผล และการผสมผสานวาทกรรมการพยากรณ์กับวาทกรรมศาสนาและวาทกรรมวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ “หมอดู” และทำให้

โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น การเน้นย้ำเรื่องอำนาจของดวงชะตามีบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือช่วยส่งเสริมสถานภาพของ “หมอดู” ว่าเป็นผู้มีสถานภาพพิเศษในสังคมในฐานะของผู้ที่มีความรู้ สามารถเข้าถึง (access) และถอดรหัสข้อมูล จนเกิดเป็นความรู้ที่คนทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้ นั่นคือการล่วงรู้อนาคตของผู้รับการพยากรณ์

นอกจากนี้ ยังพบว่าในจำนวนหมอดูที่ศึกษาจำนวน 21 คน มีถึง 14 คน (ร้อยละ 66.67) ที่มีธุรกิจต่อเนื่องเกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ดวงชะตา เช่น การรับพยากรณ์ดวงชะตารายบุคคล การเป็นวิทยากร/นักพยากรณ์รับเชิญในสื่อหรือกิจกรรมส่งเสริมการขายต่าง ๆ การเปิดสอนพยากรณ์ดวงชะตา การสร้างและให้เข้าบูชาวัตถุมงคล การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น เงื่อนไขดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ “หมอดู” ต้องพยายามเน้นย้ำเรื่องอำนาจของชะตากรรมและอำนาจของหมอดู เพื่อจะได้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ขณะเดียวกันก็ต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตนเองทั้งในแง่ “ความแม่นยำ” ในการพยากรณ์และในแง่คุณธรรม ความดีงาม และความปรารถนาดีของหมอดู จากงานวิจัยของ พรทิพย์ จงเจิดศักดิ์ (2539) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของหมอดูกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของผู้ใช้บริการพบว่า หมอดูมีความน่าเชื่อถือมากเท่าไร ก็ยังมีอิทธิพลต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของผู้รับการพยากรณ์มากขึ้นเท่านั้น ทั้งในแง่การแนะนำเรื่องการค้าเงิน ชีวิต เช่น การปรับเปลี่ยนนิสัย การปฏิบัติตน การทำงาน การเรียน การแต่งกาย เรื่องการระวางภัย เช่น อุบัติเหตุ อุบัติภัย ทรัพย์สิน การค้าประกัน สุขภาพ ภัยต่อบุคคลรอบข้าง และในแง่การแนะนำให้ประกอบพิธีกรรม เช่น การทำบุญ การสวดมนต์ ไหว้พระ การสร้าง บูชาและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การปล่อยสัตว์ การสะเดาะเคราะห์ และการแก้เคล็ดต่าง ๆ ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่ “หมอดู”

จากการศึกษายังพบด้วยว่ามีบางตัวบทที่ “หมอดู” แนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์ปฏิบัติ อำนาจของโชคชะตา โดยหันไปพึ่งพาอำนาจจากแหล่งอื่น ๆ ตามคำแนะนำของ “หมอดู” ได้แก่ อำนาจบุญ กรรม อำนาจไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลังและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความสามารถสติปัญญา วิจรรย์ญาณ และความพยายามของผู้รับการพยากรณ์เอง สื่อว่าสิ่งที่โชคชะตากำหนดมานั้นสามารถ “แก้ไข” และ “ผ่อนหนักให้เป็นเบา” ได้ เป็นการส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ดวงชะตา เช่น การจัด “ทัวร์ไหว้พระทำบุญ” หรือการสะเดาะเคราะห์ แก้เคล็ดต่าง ๆ ได้อีกทางหนึ่ง

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ปัจจัยเรื่องธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ดวงชะตายังอาจมีอิทธิพลต่อการเลือกนำเสนอ **ความคิดว่าด้วยความสุข** ทั้งในแง่ความหมายและความสำคัญของความสุขรวมถึงวิธีการได้มาซึ่งความสุขตามคำพยากรณ์ของ “หมอดู” แต่ละคนด้วย เพราะเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับการพยากรณ์เกิดความต้องการ และการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการของ “หมอดู” เพื่อจะได้สามารถต่อรองกับอำนาจของชะตากรรมและทำให้ตนเองมีความสุขสมดังปรารถนาได้

5.1.2 ความคิดเรื่องคตินิยม

ความคิดเรื่องคตินิยม (collectivism) หรือการเน้นความเป็นกลุ่ม หมายถึง รูปแบบวัฒนธรรมที่คนในสังคมให้ความสำคัญแก่ “กลุ่ม” และต้องการการยอมรับจากสังคมนอกข้าง พอใจกับการพึ่งพาซึ่งกันและกันทั้งในทางจิตใจและวัตถุในระดับสูง ให้ความสำคัญมากกับการอยู่ร่วมกัน ต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม คำที่ตรงกันข้ามกับคตินิยม หรือ collectivism คือปัจเจกนิยม หรือ individualism ซึ่งหมายถึงรูปแบบวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าแก่ความสามารถของปัจเจกบุคคล และการพึ่งพาตนเอง (วิเชียร ตีรสุภาพกุล 2554) จากการศึกษาของ ฮอฟสตีด (Hofstede 2001) พบว่าสังคมไทยมีค่านิยมเรื่องคตินิยมหรือการเน้นความเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง และมีผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมเกือบทุกด้าน

จากการศึกษาวัฒนธรรมการพยากรณ์ดวงชะตาพบว่า มีลักษณะของความเป็นสังคมแบบรวมหมู่ปรากฏอยู่ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ค่านิยมเรื่องการมีครอบครัว ส่งเสริมให้คนมีคู่และรับผิดชอบดูแลกันในครอบครัวทั้งครอบครัวของตนเองและคู่ครอง รวมถึงญาติพี่น้อง ความคิดเรื่อง “ความอาวุโส” ที่เน้นว่าคนในสังคมควรเคารพนับถือผู้ใหญ่หรือผู้มีอาวุโสกว่า ความคิดเรื่อง “หน้า” ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการการยอมรับจากคนอื่น ๆ ในสังคม อันนำไปสู่ค่านิยมเรื่องการประนีประนอม การจัดการความคิด คำพูด และการกระทำ เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีภายในกลุ่ม ขณะเดียวกันก็เพื่อจะได้ไม่ทำให้คนอื่นต้อง “เสียหน้า” เพราะอาจจะต้องพึ่งพากันในด้านต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการผลิตซ้ำความคิดเรื่อง “ระบบอุปถัมภ์” ในสังคมไทย นอกจากนี้ การเป็นสังคมแบบเน้นความเป็นกลุ่มยังทำให้สมาชิกในสังคมต้อง “รู้ที่ต่ำที่สูง” คือตระหนักว่าตนเองเป็นใคร กำลังปฏิสัมพันธ์กับใคร รู้ว่าใครเป็นฝ่ายที่มีอำนาจหรือฐานะ (ชนชั้น) ที่เหนือกว่า เช่น ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ชนชั้นสูง-ชนชั้นที่ต่ำกว่า เพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนี้

5.1.2.1 ค่านิยมเรื่องการมีครอบครัว

สุพัตรา สุภาพ (2518: 22-26) อธิบายว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามีภรรยา โดยมีลูกหรือไม่มีก็ได้ ครอบครัวในสังคมไทยแบ่งได้เป็น 2 แบบคือครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขนาดเล็ก (nuclear family) ซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และลูก ครอบครัวขยาย (extended family) ซึ่งประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง สถาบันทางสังคมมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการสร้างสรรค์สมาชิกใหม่ ควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศของคนในสังคมให้อยู่ในขอบเขต และเลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เติบโตขึ้นในสังคม

จากการศึกษาตัวบทวัฒนธรรมการพยากรณ์ดวงชะตาพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ เพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับ **สมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคม** โดยแบ่งสมาชิกในสังคมออกเป็นคนที่ มี “คนโสด” และ “คนมีคู่” ซึ่งให้เห็นข้อดีของการมีคู่ และเน้นย้ำว่าชีวิตที่ดีต้องมีคู่ เมื่อมีคู่แล้ว ก็จะต้องแต่งงานกันให้ถูกต้องตามประเพณี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (347) ท่านที่ยังเป็นโสดโดดเดี่ยวจะรีนรมย์สมอรากับความรักในเดือนธันวาคม ไม่ต้องทนเหงาอีกต่อไป (โหรอตุตราชาต)

ตัวอย่าง (348) แต่หลายคนที่ได้สละโสดจริงจ้งไปแล้ว ถือว่า ปัญหาความกังวลใจหลาย ๆอย่างจะลดน้อยลงไป (ทศพร ศรีตุลา)

นอกจากนี้ในตัวบทคำพยากรณ์ยังกล่าวถึงความสำคัญของการมีบุตรและการรักษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ด้วยการ ซื้อสัตย์ อดทน ใจเย็น ใจเวลา สามิภรรยาจะต้องเข้ากันได้ดี เป็นคู่ทุกข์คู่ยาก ขณะเดียวกันสมาชิกที่อายุน้อยกว่าก็มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว คิดถึงคนอื่น ๆ นอกจากเรื่องของตนเอง รู้จักอดทนอดกลั้น เอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักประนีประนอมหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและไม่สร้างความขัดแย้งโดยเฉพาะกับผู้ที่มื่ออาวุโสสูงกว่าในครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (349) ท่านที่แต่งงานมีคู่ครองแล้ว คู่ของท่านหรือญาติฝ่ายคู่ของท่านอาจก่อปัญหาหรือนำเรื่องกังวลใจมาให้ท่าน ท่านต้องเข้าไปช่วยเหลือ แก้ไข (โหรอตุตราชาต)

ตัวอย่าง (350) ต้องหมั่นดูแลสุขภาพญาติผู้ใหญ่ให้ดี ท่านอาจเจ็บป่วย อาจแอบเงินทางไว้ที่ไหน ดูแลท่านให้ดีก็แล้วกัน ไม่ไปไหนเสียหรือ (โสรัจจะ นวลอยู่)

ตัวอย่าง (351) ให้ระวังการเจ็บป่วยปุปป์ของผู้สูงวัยในครอบครัวตนเอง และผู้ใหญ่ของคนใกล้ชิด (Little Guardian)

ตัวอย่าง (352) ต้องรับภาระดูแลคนในครอบครัวหรือปลดหนี้ของคนอื่นที่ไม่ใช่ของตนจนทำให้คุณล้มให้ของขวัญกับตัวเอง แต่เร็ว ๆ นี้คุณจะมีโอกาสได้บ้านหลังใหม่จากการอุปถัมภ์ของญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว ส่วนช่วงปลายเดือนให้ระวังอาจต้องมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของผู้หลักผู้ใหญ่ในครอบครัว (ELLE) มหาวิทยาลัย

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการนำเสนอภาพของของครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก และญาติของทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับลักษณะของครอบครัวไทยในอดีต ซึ่งแตกต่างจากครอบครัวของคนไทยในปัจจุบันที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ขณะเดียวกันก็สะท้อนความคิดเรื่องแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวในสังคมไทย

5.1.2.2 ความคิดเรื่อง “ความอาวุโส”

สังคมไทยให้ความสำคัญแก่ค่านิยมเกี่ยวกับความมีอาวุโส ทศนีย์ ทองสว่าง (2549) กล่าวว่า คนไทยเคารพนับถือผู้อาวุโสมาตั้งแต่โบราณกาล คนไทยมักเรียกบุคคลที่อายุมากกว่าด้วยคำว่า ลุง ป้า น้า อา และพี่ ๆ ทั้ง ๆ ที่บางที่ไม่ได้เกี่ยวข้องในระบบเครือญาติกันแต่อย่างใด ค่านิยมนี้ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นญาติพี่น้องกัน มีความเป็นกันเอง นำไปสู่ความรัก ความสามัคคีภายในชาติ

ระบบอาวุโสอีกแบบหนึ่งก็คือ การทำงานนานกว่า การที่อยู่นานกว่าหรือ “แก่พรรษา” มากกว่าก็จะได้รับการยกย่องด้วย

ดิยู ศรีนราววัฒน์ (2537) อธิบายว่า คนไทยได้รับการอบรมถ่ายทอดค่านิยมเรื่องการให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่หรือผู้มีอาวุโสกว่า เพราะถือว่าผู้อาวุโสกว่าย่อมมีประสบการณ์มากกว่าหรือมีตำแหน่งหน้าที่สูงกว่า จึงควรให้เกียรติ เคารพ และเกรงใจ แนวคิดเรื่องความอาวุโสนี้ สะท้อนผ่านการใช้คำว่า ผู้ใหญ่-ผู้น้อย และการใช้สำนวนต่าง ๆ ที่สอนว่าผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ควรเชื่อฟังและให้ความเคารพ เช่น เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด อาบน้ำร้อนมาก่อน เด็กเมื่อวานขึ้น เป็นต้น

จากการศึกษาวาทกรรมการพยากรณ์พบว่าการถ่ายทอดความคิดเรื่องความอาวุโสผ่าน **อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคม** โดยระบุว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะต้องยอมรับสถานภาพของตนเอง ต้องเคารพ เชื่อฟัง และยอมรับการตัดสินใจ ไม่ทำอะไร “ข้ามหน้าตามตา” หรือ “ข้ามหัว” ผู้ที่มีอาวุโสกว่าทั้งในแง่วัยวุฒิและการทำงาน กรณีที่ผู้อาวุโสเหล่านั้นหมายถึงญาติที่มีอายุมากกว่า ผู้รับการพยากรณ์ก็ต้องมีหน้าที่ที่ต้องดูแลรับผิดชอบในเรื่องความเป็นอยู่และสุขภาพรวมทั้งระวังไม่ให้เกิดความขัดแย้งกันด้วย สำหรับผู้ที่มีอาวุโสกว่าก็ต้องรู้จักวางตัวให้น่าเคารพนับถือ โดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาว ไม่ควรแสดงออกมากเกินไปหรือควรคบหากับคนในวัยเดียวกัน นอกจากนี้ในการถ่ายทอด **อุดมการณ์ความสุข** ในคำพยากรณ์ดวงชะตายังพบคำพยากรณ์ที่ทำให้คุณค่าแก่เรื่องความอาวุโสว่าควรจะเป็นปัจจัยแห่งความก้าวหน้า เมื่อคนที่มีอาวุโสได้อายุได้ตีง่าจึงถือเป็น “โชคร้าย” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (353) คนที่ทำงานประจำ ไม่ว่าจะในองค์กรใหญ่หรือเล็ก ระวัง
 เจ้านายเอาผลงานของคุณไปเป็นของเขา หรือถูกเด็กรุ่นน้อง
เหยียบหัวขึ้นไปเสวยสุขบนความทุกข์ของคุณ หรือมีการ
 เข้าใจผิดบางอย่างเกิดขึ้นกับเจ้านาย ทำให้ท่านเหล่านั้นไม่
 ชอบหน้าคุณ (กฤษณ์ คอนเฟิร์ม)

จากการศึกษาวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาจะมองเห็นอิทธิพลของความคิดเรื่องความอาวุโสปรากฏอยู่อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการอ้างถึงการมีอยู่ของความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อยระบุดุลสมมติที่พึงประสงค์ของคนทั้งสองกลุ่มและลักษณะความสัมพันธ์ที่ผู้ใหญ่เป็นฝ่ายมีอำนาจเหนือกว่า สามารถให้คุณและให้โทษได้ทั้งในเรื่องการเงิน การงาน และความสัมพันธ์

5.1.2.3 ความคิดเรื่อง “หน้า”

หน้า ในที่นี้หมายถึง เกียรติยศชื่อเสียง ซิมเมล (Simmel อ้างในสุวรรณ สภาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญเนตร, 2542) เคยตั้งข้อสังเกตว่าใบหน้าเป็นอวัยวะของมนุษย์ที่มีส่วนประกอบซับซ้อนที่สุด สามารถสะท้อนอารมณ์ของมนุษย์ออกมาได้อย่างชัดเจน คนหลายวัฒนธรรม เช่น ไทย ญี่ปุ่น จีน จึงใช้คำว่า “หน้า” แทน “self” ในบางโอกาส และถือการรักษาหน้าตาเป็นเรื่องสำคัญมากที่สุดของชีวิต

ธีรยุทธ บุญมี (อ้างในสุวรรณ สภาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญเนตร, 2542) อธิบายเกี่ยวกับความคิดเรื่อง “หน้า” ไว้ว่า “มนุษย์ทุกคนย่อมมีสถานะที่แน่นอนในสังคม สถานะนี้มีไว้เพียง

กำหนดบทบาทหรือหน้าที่เท่านั้น หากแต่ยังมีคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ หรือที่เรียกว่าศักดิ์ศรีอีกด้วย หากในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรือในโอกาสหนึ่ง ๆ คนรู้สึกว่าคุณค่าเชิงสัญลักษณ์มากขึ้น ก็จะเกิดความรู้สึกมีหน้ามีตา หากตรงกันข้ามก็จะรู้สึกเสียหน้าหรืออับอาย”

พอร์สันส์ (Persons, 2008: 53-54) กล่าวว่าคนไทยให้ความสำคัญแก่เรื่อง “หน้า” และทำราวกับว่าทุกคนต่างมี “หน้า” เป็นของตนเอง จึงสามารถที่จะ *ได้หน้า เสียหน้า กู้หน้า และ รักษาหน้า* ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ “หน้า” หรือ “หน้าตา” เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา คนที่มี “หน้าตา” มักมีคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น เป็นคนร่ารวย สังคมยอมรับ มีตำแหน่งสูง ได้รับความเคารพ ช่วยเหลือสังคม มีชื่อเสียง เป็นรู้จักของคนทั่วไป เป็นคนดี มีการศึกษา มีความสามารถหรือพรสวรรค์ที่โดดเด่น มีอิทธิพล มีอำนาจ ประสบความสำเร็จ เป็นที่รัก มีบารมี มีเกียรติ ได้รับความนิยมชมชอบ มีความน่าเชื่อถือ และมีศักดิ์ศรี เป็นต้น

จากการศึกษาตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาพบว่าการเสนออุดมการณ์ความสุข โดยสื่อความคิดที่ว่า การได้รับการยอมรับ ยกย่อง นับถือนั้นเป็นความสุข เป็นสถานะที่พึงปรารถนา ขณะที่การ *เสียหน้า ถูกตำหนิ ตีฉินนินทา* หรือ *ว่าให้เสื่อมเสีย* นั้นเป็น “ความทุกข์” และเป็น “โชคร้าย” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (354) ในรอบสัปดาห์นี้ท่านมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวมาก ถูกนินทาเรื่องเงิน อาจหาว่าท่านใจจืดใจดำยืมเงินไม่ให้ คืนให้เขาก็นำไปใช้สุรุ่ยสุร่ายหมด ท่านเก็บแทบตายกว่าจะหาได้เท่านั้น (ปุสาคโม)

ตัวอย่าง (355) คนโสด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาวโสด ให้ระวังเรื่องเสื่อมเสียอันเกิดจากคนต่างเพศ การวางตัวต่อคนต่างเพศต้องระวังเป็นพิเศษ ไม่ควรอยู่กับคนต่างเพศในที่ลับตาคนตามลำพัง เพราะอาจถูกใส่ร้ายหรือมองไปในทางเสื่อมเสียได้ (โหรอุตตราชาต)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีความเสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียงนั้นเป็น “โชคร้าย” และเป็นภาวะที่ไม่พึงปรารถนา ดังนั้นจึงถูกใช้เป็นบทลงโทษสำหรับคนที่ไม่ปฏิบัติตาม **คุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์** คนที่ไม่อยากเสียชื่อก็ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม โดยเฉพาะคนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมต่อยกกว่าก็อาจจะต้องมีกฎเกณฑ์ให้ต้องปฏิบัติตามมากขึ้น เช่น ผู้หญิงต้องรู้จักวางตัวและรักษาวลสงวนตัว เป็นต้น

5.1.2.4 ค่านิยมเรื่องการประณีประนอม

ในสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่ม จะเน้นเรื่องการรักษาความสัมพันธ์อันดีภายในกลุ่ม การทำอะไรมักจะต้องได้รับการสนับสนุนหรือเห็นชอบจากคนในกลุ่มและมองว่าความขัดแย้ง (conflict) เป็นปัญหามากกว่าความท้าทายหรือแรงผลักดันให้สังคมเกิดการพัฒนา

งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยที่ผ่านมาพบว่า มีการนำเสนอความขัดแย้งในฐานะที่เป็น “ปัญหา” และมองคู่ความขัดแย้งว่าเป็น “ศัตรู” เมื่อ

มีความขัดแย้งระดับบุคคลเกิดขึ้น วิธีการควบคุมความขัดแย้งที่พบมากคือการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง (conflict avoidance) การเก็บกดหรือกลั้นความขัดแย้ง (repression) และการจัดการความขัดแย้ง (conflict management) ด้วยวิธีประนีประนอมกันมากกว่าจะมุ่งขจัดความขัดแย้งโดยตรง (นฤชมา วิมานรัตน์, 2553; วรัญญา วชิโรตม, 2549) กรณีที่เป็นความขัดแย้งระดับองค์กร มักใช้วิธีการจัดการโดยการแก้ปัญหาความขัดแย้งร่วมกัน (ลัคน์สิริ ตรีรานูรัตน์, 2548) ส่วนกรณีที่เป็นความขัดแย้งทางสังคม ที่คู่ความขัดแย้งฝ่ายหนึ่งเป็นภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ศาศวัต เฟงแพ, 2543) พบว่าภาครัฐมีการเลือกใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งด้วยการบังคับและใช้ระบบอุปถัมภ์ ขณะที่ฝ่ายผู้ต่อต้านมีการเลือกใช้วิธีเจรจาและไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองและความสามารถในการเข้าถึงสื่อมวลชนของฝ่ายที่ต่อต้านด้วย

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่ศึกษาพบว่ามี การนำเสนอความคิดเรื่องความ “สงบสุข” เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นความคิดย่อยชุดหนึ่งของ **อุดมการณ์ความสุข** เป็นการมองความขัดแย้งในฐานะที่เป็น “โชคร้าย/ปัญหา” โดยกล่าวถึงความขัดแย้งในระดับบุคคลเป็นส่วนใหญ่ แบ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว (สามี-ภรรยา ญาติพี่น้อง) ความขัดแย้งระหว่างคู่รัก เพื่อน เพื่อนร่วมงาน ความขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่-ผู้น้อย และผู้อาวุโส-ผู้ที่อ่อนวัยกว่า วิธีการจัดการความขัดแย้งที่ได้รับการแนะนำหรือสั่งให้ใช้มากที่สุดคือการหลีกเลี่ยง อดทน และยอมรับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (356) ท่านจะชุ่นใจเพราะญาติพี่น้องบางคน ถ้าท่านไม่พยายามสงบใจและระมัดระวังคำพูดอาจเกิดความขัดแย้งที่รุนแรง พุทธกาลกนิร่วมศุภร์และอาทิตย์ อยู่บ้านเฉย ๆ มักมีเหตุจุกจิกนาราคาญ ไปต่างถิ่นสักพักจะดีกว่า (ธนันันท์)
- ตัวอย่าง (357) ท่านควรเลี่ยงการแสดงความเห็นที่ขัดแย้งกับผู้คนจำนวนมาก อาทิตย์ร่วมเสาร์ในเชิงมมเช่นนี้ อาจเป็นศัตรูกับคนหมู่มากโดยไม่จำเป็น แม้ว่าท่านจะเป็นฝ่ายที่คิดถูกก็ตาม (ธนันันท์)
- ตัวอย่าง (358) ส่วนท่านที่มีคู่ครองอยู่แล้ว ต้องระวังความขัดแย้งในเรื่องคำพูดและความคิดกับคู่ของท่าน ปัญหาจะเกิดจากคำพูด การเจรจา (โหรอุตตราชาตม)
- ตัวอย่าง (359) เรื่องอื่นดีแต่เรื่องงานอาจต้องกลุ้ม ไม่เป็นไร พยายามอย่า ทำตัวขัดกับใคร หน้าที่ที่ทำก็อย่าบกพร่อง ต้องอดทน ทำตัวเป็นผู้รับใช้ที่ดีจึงจะทำให้ผ่านพ้นไปได้ในที่สุด หยิ่งเมื่อไหร่ฟังเมื่อนั้น (ELLE)
- ตัวอย่าง (360) ดวงดาวส่งผลให้การทำงานที่ดีมีความมั่นคง แต่ระวังการ ตัดสินใจที่ไม่ทันยั้งคิด ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับ เพื่อนร่วมงานได้ (ทศพร ศรีตุลา)

- ตัวอย่าง (361) คนทำการค้าจะเสียทั้งเงินเสียทั้งลูกค้า เพราะไปมีปากเสียงเถียงทะเลาะกับลูกค้า จำเป็นต้องระงับอารมณ์ร้อน ๆ และ วาจาเชือดเฉือนของตัวเองเอาไว้ด้วย (กฤษฎ์ คอนเฟิร์ม)
- ตัวอย่าง (362) ท่านใกล้ชิดกับผู้คนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือเกิด ทะเลาะวิวาทกันสุดสุด ท่านไม่ควรเข้าไปห้ามเพราะเขาจะไม่ฟังเสียงท่านและใครใด ๆ ทั้งสิ้น เอาไว้ซื้อข้าวผัดโอวเลี้ยงไปเยี่ยมที่หลังดีกว่า (ทรัพย์ สนวนพลู)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการสั่งหรือแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์หลีกเลี่ยง ระวังไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และอดทนอดกลั้น ไม่ซ้าก็จะได้รับผลตอบแทน ปัญหาและความไม่พอใจทุกอย่างก็จะคลี่คลายไปเอง ผ่านการนำเสนอชุดความคิดเรื่อง **คุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคม** สมาชิกที่ดีจะต้องเป็นคนที่ไม่สร้างความขัดแย้ง รู้จักควบคุมจัดการความคิด อารมณ์ ความรู้สึก คำพูด และการกระทำของตนเอง เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนแก่ผู้อื่นจนเกิดความขัดแย้งหรือทำให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้นทั้งในครอบครัว ที่ทำงาน และในความสัมพันธ์ทุกระดับ แม้แต่การแสดงความสามารถหรือแสดงออกว่ามีความสุข ความสำเร็จ ความโดดเด่นให้คนอื่นรับรู้ก็เป็นสิ่งไม่พึงกระทำ เพราะอาจทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจอันจะนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ขณะเดียวกันก็ไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับความขัดแย้งของผู้อื่นด้วย ความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับค่านิยมเรื่องความประนีประนอมที่มีอยู่เดิมในสังคมไทยซึ่งสะท้อนผ่านถ้อยคำสำนวน เช่น ไม่เป็นไร หวานอมขมกลืน น้ำซุ่นไว้ในน้ำใสไว้นอก น้ำเชี่ยวขวางเรือ ไม้ซีกงัดไม้ซุง เป็นต้น

นอกจากนี้เมื่อมองถึงความขัดแย้งในระดับสังคมยังพบว่า มีการสอนให้มองความมีประสิทธิภาพ ไม่ยุติธรรม และ “ความไม่เท่าเทียมกัน” ที่ประสบในชีวิตว่าเป็น **สิ่งที่ดวงชะตากำหนดมาแล้ว** ให้รู้จักยอมรับ หรือหลีกเลี่ยง ไม่ควรคิดเปลี่ยนแปลงหรือพยายามแก้ไข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (363) งานของท่านมีอุปสรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดต่อกับราชการ จะไม่ได้รับความสะดวก (แม้ท่านจะเป็นข้าราชการก็ตาม) จะพบกับการโยกโย้เรื่องการเงินอันจะมีผลให้งานของท่านล่าช้า เสียหาย ระยะนี้ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรติดต่อกับราชการ (โหรอุตรราชาตม)
- ตัวอย่าง (364) การงาน - กำลังที่มีอยู่ทั้งหมดฟันฝ่าหาทางออกด้วยความอดทนอย่างยิ่ง การทำงานของท่านก็เปรียบเหมือนเดินอยู่ในป่า ต้องใช้ความพยายามขยันและกำลังใจทำงานที่มีปัญหา เจ้านายไม่ชอบใจใช้อำนาจไม่เป็นธรรม เพื่อนฝูงบริวารสร้างปัญหาให้ท่านต้องแก้ไข จงใจเย็น และระวังการมีปากเสียง (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา)

อย่างไรก็ตาม พบว่าในบางตัวบทคำพยากรณ์ โดยเฉพาะในสื่อที่มีภาพลักษณ์ทันสมัย เช่น “นิตยสารหัวนอก” มีการนำเสนอความขัดแย้งในฐานะของ “สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้” ในการทำงาน เป็นพฤติกรรมที่แสดงความ “ไม่เป็นมืออาชีพ” ให้รู้จักอดทนอดกลั้นอย่างมีขอบเขต รู้ว่าเมื่อไร ควรจะเผชิญหน้าและรู้ว่าจะแก้ไขหรือโต้ตอบอย่างเหมาะสมได้อย่างไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (365) ความรุนแรงของอารมณ์คนอื่น ทำให้คุณทำงานด้วยความ อึดอัด หามาตรฐานทางอารมณ์ในการตัดสินใจเรื่องงานจาก ใคร ๆ ตอนนี่ไม่ได้เลย ถึงแม้ว่าความนิ่งจะช่วยได้บ้าง แต่ ขึ้นปล่อยไว้นาน ๆ ท่าทางจะกลายเป็นแก้ปัญหาไปวัน ๆ สักวันลูกค้ำมีหวังจับได้แน่ ๆ (Little Guardian)

จากการศึกษาวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา สรุปได้ว่าการสื่อความคิดเรื่องความขัดแย้งที่สอดคล้องกันคือ มีการนำเสนอความขัดแย้งในฐานะที่เป็น “โชคร้าย” และสิ่งไม่พึงปรารถนา แม้เป็นสิ่งที่ดวงชะตากำหนดมาว่ามีแนวโน้มจะเกิดขึ้น ก็สามารถป้องกันหรือหลีกเลี่ยงได้หากปฏิบัติ อย่างถูกต้องเหมาะสม หมอคูจึงทำหน้าที่แนะนำวิธีปฏิบัติตนให้แก่ปัจเจกบุคคลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิด ความขัดแย้ง และแนะนำวิธีวางตัวเมื่ออยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อหลีกเลี่ยงไม่让自己ต้อง กลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา นอกจากนี้ในตัวบทคำพยากรณ์ยังให้ความสำคัญเรื่องการ ประนีประนอม โดยเน้นให้ผู้รับการพยากรณ์รู้จักระวังคำพูดและการกระทำ ให้ใจเย็น อดทน อดกลั้น ไม่แสดงความรู้สึกด้านลบออกไปตรง ๆ รู้จักทำตัวให้กลมกลืนกับคนหมู่มาก ตำหนิพฤติกรรมที่ ก้าวร้าว รุนแรง หรือไม่สุภาพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าได้รับอิทธิพลจากมุมมองเรื่องความขัดแย้งที่มีอยู่เดิม ในสังคมไทย

5.1.2.5 ความคิดเรื่อง “ระบบอุปถัมภ์”

ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ (2546) ได้นิยามเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (Patron client relation) ไว้ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนระหว่างบุคคลสองคนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยฝ่ายหนึ่งมีตำแหน่ง อำนาจ หรือทรัพยากรมากกว่า เป็นผู้อุปการะอีกฝ่ายหนึ่งที่มาพึ่งพิงขอ ความคุ้มครอง หรือการอุปถัมภ์ค้ำชูด้วยประการต่าง ๆ กัน เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างคนสองคน เป็นการส่วนตัวและขาดความแน่นอนว่าอะไรหรือปริมาณเท่าใดในสิ่งที่เอามาแลกเปลี่ยนกัน ระบบ อุปถัมภ์นั้นแพร่หลายมากในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากคำเรียกญาติของไทยที่เน้นทั้งวัยวุฒิว่าใครเป็น ผู้ใหญ่ใครเป็นผู้น้อย เช่นคำว่า “พี่” และ “น้อง” เมื่อนำไปใช้เรียกคนที่ไม่ใช่ญาติก็แสดงให้เห็น ชัดเจนว่าใครเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าหรือเป็น “ลูกพี่” แสงส์ (1992 อ้างในอคิน รพีพัฒน์, 2546: 5) จึงสรุปว่าสังคมในไทยนั้น “แทบจะไม่มีใครเท่าเทียมกัน” แบบแผนความประพฤติที่สำคัญคือ แบบแผนความประพฤติระหว่าง “ผู้ใหญ่” กับ “ผู้น้อย”

นอกจากนี้ในภาษาไทยยังปรากฏถ้อยคำและสำนวนที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชิง อุปถัมภ์อีกเป็นจำนวนมาก เช่น พี่ พี่พี่ พี่พวอาศัย คนมีที่พี่ ไม่มีที่พี่ บารมี เจ้านาย บริวาร ลูกพี่ ลูกน้อง บุญคุณ ชื่อสัตย์ กตัญญู อุปถัมภ์ค้ำชู วังเต็น เส้นสาย จงรักภักดี รมโพธิ์รมไทร น้ำพึ่งเรือเสือ พึ่งป่า สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง เป็นต้น

ม.ร.ว.อภินันท์อธิบายว่า ระบบอุปถัมภ์นั้นเป็นผลมาจากความเชื่อเรื่องบุญกรรมและเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ของคนไทย ที่เชื่อว่าการที่เราเกิดมาไม่เท่าเทียมกันนั้นก็เพราะบุญบารมีที่ได้สะสมไว้ในชาติก่อนแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้คนไทยจึงยอมรับว่าความแตกต่างกันในฐานะตำแหน่งต่าง ๆ นั้นเป็นธรรมชาติและเป็นธรรมดา และยึดถือความแตกต่างกันดังกล่าวเป็นหลักในการจัดระเบียบสังคม ในอดีต “ขุนนาง” จะสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับผู้บังคับบัญชาเพื่อความก้าวหน้าและความร่ำรวย ขณะที่ “ไพร่” จะพยายามสร้างความสัมพันธ์เช่นนั้นเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองจากการข่มเหงรังแกจากผู้อื่นหรือการเกณฑ์แรงงานจากรัฐ ต่อมาภายหลังจากที่เปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ระบบอุปถัมภ์ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นเรื่องของผลประโยชน์ต่างตอบแทนมากขึ้น พันธะที่เกิดจากความภักดีและความเอื้ออาทรเริ่มหายไป แต่ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงมีบทบาทอยู่มากในสังคม โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์ในวงข้าราชการ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างนายทุน นักการเมือง และข้าราชการในชนบท และความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างผู้นำกับคนในชุมชน

ระบบอุปถัมภ์ทำให้เกิดสังคมที่เน้นการพึ่งพา เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าหน้าที่ เมื่อดูจากตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ก็จะเห็นว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ค่อนข้างมาก **อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์** ที่เสนอผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ จะให้คุณค่าแก่คนที่รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น เห็นการช่วยเหลือพวกพ้องเป็นเรื่องปกติธรรมดา ขณะที่ผู้ได้รับการอุปถัมภ์ก็ต้องจงรักภักดี รู้จักบุญคุณ เกรงใจ คอยตอบแทนผู้ให้ความอุปถัมภ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามสติปัญญาและความสามารถที่ตนมี และอาจรวมถึงการตอบแทนด้วยเพศสัมพันธ์ในกรณีที่เป็นคู่ความสัมพันธ์แบบหญิง-ชายด้วย นอกจากนี้ยังพูดถึงการที่ “ผู้น้อย” ต้อง “เข้าหา” “วิ่งเต้น” “ใช้เส้นสาย” เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือหรือเอื้อประโยชน์จากฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าโดยมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาหรือเรื่องที่ถูกกำหนดมาแล้วว่าอยู่ในจังหวะและเวลาที่ทำให้ต้องเป็นไปเช่นนั้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (366) การทำงานของท่านก็เปรียบเหมือนเดินอยู่ในป่า ต้องใช้ความพยายามขยันและกำลังใจทำงานที่มีปัญหา เจ้านายไม่ชอบใจใช้อำนาจไม่เป็นธรรม เพื่อนฝูงบริวารสร้างปัญหาให้ท่านต้องแก้ไข จงใจเย้ย และระวังการมีปากเสียง ท่านสามารถคลี่คลายปัญหาปัญหาทุกอย่างได้ด้วยสติปัญญาอย่าใช้อารมณ์ (อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา/หนังสือ)

ตัวอย่าง (367) ผู้ใหญ่หรือนายงานที่เป็นคนต่างเพศจะช่วยเหลือในเรื่องทรัพย์สินเงินทอง ถ้าท่านยังหนุ่มสาวอยู่ก็ควรตอบแทนกันบ้างด้วยสิ่งที่ท่านมีอยู่นั่นเอง (โหรอุตตราชาตม)

ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีแนวคิดเรื่องความเสมอภาคที่มาจากตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย แต่เมื่อพิจารณาตัวบทวาทกรรมดวงชะตาที่มีภาพลักษณ์ “ทันสมัย” กลับพบว่ามีแนวคิดเรื่องแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้ใหญ่-ผู้น้อย” ในลักษณะของความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (368) การงานไม่ค่อยราบรื่น ท่านจะพบกับปัญหาอันเกิดจากลักษณะทางสังคมหรือวัฒนธรรมไทย ท่านต้องทำงานโดยคำนึงถึงหน้าตา ชื่อเสียงของผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชา ทำให้ อึดอัดใจหรือขาดกำลังใจในการทำงาน อย่าไปยุ่งกับพวกเขาแหละดี (ELLE)

ตัวอย่าง (369) ความร้อนในที่ทำงานระอุมาก ให้ระวังความขัดแย้งกับเพื่อนฝูงผู้ร่วมงานที่จะเข้ากันไม่ได้ แนวความคิดสวนทางกัน ขอให้คุณพยายามแก้ปัญหาด้วยสติ สุดท้ายคุณจะได้รับ การสนับสนุนจากผู้มีอำนาจทางการงาน หรือผู้ใหญ่ที่มีประสพการณ์ ทำให้การงานของคุณราบรื่น (Little Guardian)

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2557) อธิบายว่า “ในสังคมที่มีกติกากำหนด คนก็ไม่จำเป็นต้องพึ่งทางเลือกนี้ (หมอดู) ในการจัดการความเสี่ยง แต่ในสังคมที่มีความไม่แน่นอนสูง ๆ ก็ต้องพึ่งเครื่องมือทางจิตวิญญาณเพื่อให้เกิดความมั่นใจ” ด้วยเหตุนี้ การที่สังคมไทยยังคงให้คุณค่าแก่ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ระบบพวกพ้อง และการใช้เส้นสาย จึงอาจมีส่วนทำให้คนต้องหันไปพึ่ง “อำนาจ” ของโชคชะตาเพื่อให้เกิดความมั่นใจ ในทางกลับกันโชคชะตาก็มีส่วนชี้แนะให้ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับการมีอยู่ของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในสังคมและร่วมเป็นส่วนหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ด้วยไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพื่อให้มั่นใจว่าตนจะประสบความสำเร็จสมปรารถนาได้ในที่สุด

5.1.2.6 ความคิดเรื่อง “ชนชั้นทางสังคม”

โลกของการพยากรณ์เป็นโลกของความเหลื่อมล้ำต่ำสูง สอดคล้องกับความคิดในสังคมไทยที่มองว่าสังคมมีความสัมพันธ์กันเป็นลำดับชั้น มีสูงมีต่ำ การจัดระเบียบทางสังคมมีลำดับชั้นจากสูงลงมาต่ำ แต่ละคนแตกต่างกันด้วยฐานะ อำนาจ หรือตำแหน่งหน้าที่ที่สูงต่ำผิดกัน นอกเหนือจากความสัมพันธ์แบบ “ผู้ใหญ่-ผู้น้อย” และ “เด็ก-ผู้ใหญ่” ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่ศึกษายังพบการกล่าวถึงคู่ความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันตามฐานะทางสังคมหรือ “ชนชั้น” ทางสังคมด้วย

ชนชั้นทางสังคม (Social class) หมายถึง กลุ่มคนที่มีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการศึกษาแตกต่างกัน แต่ละสังคมอาจจะมีวิธีการการแบ่งลำดับชั้นที่แตกต่างกันไป เช่น ฐานันดรยศ เป็นต้น ชนชั้นในสังคมไทย เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ เช่น ชนชั้นกษัตริย์ ตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งทางราชการ อำนาจทางเศรษฐกิจ ความมั่งคั่ง ระดับการศึกษา และอาชีพ คนที่อยู่ในชนชั้นเดียวกันจะถือว่าเป็นคนที่ “เท่ากัน” และมีกรอบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างชนชั้นที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในสังคม ดังจะเห็นได้จากสำนวนต่าง ๆ เช่น รู้จักที่ต่ำที่สูง ถ่มน้ำลายรดฟ้า กระต่ายหมายจันทร์ ใฝ่สูงจนเกินศักดิ์ เป็นต้น

สมพงษ์ ใหม่วิจิตร (2534) อธิบายว่า ประชาธิปไตยนั้นจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงในสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งภราดรภาพ ไม่มีความแตกต่างระหว่างชนชั้น วรรณะ และเพศ มนุษย์

ทุกคนมีเกียรติเท่ากันในแง่จริยธรรม แต่สังคมไทยในปัจจุบันซึ่งเป็นสังคม “ประชาธิปไตย” ก็ยังปรากฏแนวคิดเรื่องชนชั้นทางสังคมให้เห็นผ่านวาทกรรมต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่าวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตานั้นได้รับอิทธิพลจากความคิดเรื่องชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการอ้างถึง “ชนชั้นสูง” และ “คนที่มีฐานะต่ำกว่า” ราวกับเป็น “เรื่องธรรมชาติ” และเป็น “เรื่องปกติธรรมดา” รวมทั้งแนะนำให้ให้ยอมรับสภาพและเรียนรู้วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างคนแต่ละชนชั้นด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (370) ถ้ายังโสดก็อย่าเพิ่งรีบรวบรัดตัดสินใจ แม้ว่าคนต่างเพศที่เข้ามาเกี่ยวข้องในระยะนี้จะเป็นผู้มีศ ชาติตระกูลหรือการศึกษาสูงกว่า ก็ควรไตร่ตรองถึงความเหมาะสมให้รอบคอบ (โหรอุตตราชาต)
- ตัวอย่าง (371) คุณจะได้เจอผู้ที่มีหน้าที่การงานหรือฐานะทางสังคมดีกว่าเข้ามาขอเป็นเพื่อนใจด้วยการแนะนำของผู้ใหญ่ แต่ระวัง คุณจะเก็บความรู้สึกมากไปจนเขาคิดว่าคุณไม่เล่นด้วย (Little Guardian)
- ตัวอย่าง (372) อย่าปล่อยให้สัมพันธ์อันเกินกว่าเหตุกับเพศตรงข้ามซึ่งมีลักษณะความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า ถึงจะนัดหมายปกปิดซ่อนเร้น ก็จะมีผู้พบเห็นตำตาได้ นำชายหน้าออก (โสร้งจะนวนลอยู่/หนังสือ)
- ตัวอย่าง (373) การงานต้องปล่อยวางทุกอย่าง เพราะจะมีลูกท่านหลานเธอเข้ามาเป็นเพื่อนร่วมงาน ซึ่งทำให้คุณไม่สามารถทำหน้าที่ของหัวหน้างานหรือเจ้าของโปรเจ็คได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย (Little Guardian)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าการอ้างถึง ผู้มีศ ชาติตระกูลหรือการศึกษาสูงกว่า, ผู้ที่มีหน้าที่การงานหรือฐานะทางสังคมดีกว่า เพศตรงข้ามซึ่งมีลักษณะความเป็นอยู่ทางสังคมต่ำกว่า และ ลูกท่านหลานเธอ ซึ่งสื่อให้เห็นว่ามีในสังคมที่คนที่มีลำดับชั้นสูงต่ำ (Hierarchical) แตกต่างต่างกันอยู่จริง ๆ แม้แต่ในตัวอย่างที่ 27 ซึ่งเป็นข้อมูลจากนิตยสารที่มีภาพลักษณ์ “ทันสมัย” ก็ยังมีการสั่งให้ “ปล่อยวาง” เพราะถึงแม้จะมีความรู้ความสามารถ ก็ไม่อาจแข่งขันกับคนที่อยู่ในชนชั้นเหนือกว่าได้

การเลื่อนฐานะทางสังคมนั้นสามารถทำได้ ด้วยการพัฒนาตนเองให้มีระดับการศึกษาหน้าที่การงาน และฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่ฐานะทางสังคมโดยเฉพาะชาติตระกูลนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงให้ “เท่ากัน” กับคนที่มีชนชั้นสูงกว่าได้ แนวคิดดังกล่าวเมื่อได้รับการถ่ายทอดผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาก็จะยังมีน้ำหนักมากขึ้น เพราะเท่ากับว่าความไม่เท่าเทียมกันนั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่ผู้มีอำนาจในสังคมได้กำหนดขึ้น หากแต่เป็นสิ่งที่ “ฟ้าดิน” ได้กำหนดมาก่อนแล้ว คนที่รู้จักว่าตนเองเป็นใคร คนที่ปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นเป็นใคร และเลือกวิถีปฏิบัติต่อกันได้อย่างถูกต้องและ

เหมาะสม ก็จะต้องถือว่าเป็นสมาชิกที่ดี สอดคล้องกับ **อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคม** ในสังคมไทย

5.1.3 ความคิดทางพระพุทธศาสนา

แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ถ่ายทอดผ่านวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นสอดคล้องกับความเชื่อทางพุทธศาสนาแบบประชานิยม (Popular Buddhism) ซึ่งเป็นพระพุทธศาสนาแบบที่คนไทยส่วนใหญ่หรือคนทั่วไปนับถือ ภัทรพร สิริกาญจน (2557: 194-199) อธิบายว่าพุทธศาสนาแบบประชานิยมมีแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ผสมผสานกันระหว่างพระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และลัทธิวิญญูณนิยม สะท้อนให้เห็นภาพของผู้คนที่ยอมรับข้อจำกัดและความต่ำต้อยของตนเองในโลกธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็ยอมรับนับถืออำนาจและความยิ่งใหญ่ของพลังธรรมชาติที่สามารถให้คุณให้โทษแก่ตนได้ เป็นความเชื่อทางศาสนาที่ขยายขอบเขตจากคำสอนทางจริยธรรมของศาสนาในศาสนาไปสู่อำนาจลึกลับศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า ภูติผีและวิญญาณที่สิงสถิตตามสิ่งธรรมชาติต่าง ๆ ยอมรับในพรหมลิขิต เทวลีขิต และในโชคชะตาที่ถูกกำหนดไว้แล้วล่วงหน้ามากกว่าการยอมรับกรรมลิขิต ตลอดจนเชื่อว่าอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมทางไสยศาสตร์สามารถเปลี่ยนแปลงกรรมของบุคคลให้ผลร้ายกลายเป็นดีได้ นอกจากนี้ยังไม่สนใจในการพยายามเพื่อบรรลุ “นิพพาน” แต่มุ่งแสวงหาสภาพที่สุขสมบูรณ์ทั้งในโลกปัจจุบันและอนาคตอันใกล้มากกว่า และมักใช้อำนาจของเทพเจ้าที่อภิบาลคนดีและลงโทษคนชั่วมาเป็นแรงจูงใจให้คนทำดีละชั่ว เพื่อสร้างให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม

ข้อที่บ่งชี้ความเป็นพุทธศาสนาแบบประชานิยมที่แตกต่างจากพุทธศาสนาแบบจารีตอย่างชัดเจนคือความเข้าใจหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น เรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องการทำบุญ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2546) อธิบายว่า “กรรม” ในทางพุทธศาสนาหมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือทำด้วยความตั้งใจหรือจงใจทำ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม หรือ “บุญ” และกรรมชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม หรือ “บาป” ในทางพุทธศาสนามีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม คือใครกระทำเช่นไรจะได้รับผลเช่นนั้นกรรมดี-กรรมชั่วไม่สามารถลบล้างซึ่งกันและกันได้ แต่การทำกรรมดีอาจมีส่วนช่วยให้ผลจากกรรมชั่วที่มีอยู่เดิมนั้นเบาลงคือ ช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบาได้

จากการศึกษาพบว่าในวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตามีการนำแนวคิดเรื่องกรรมในทางพุทธศาสนามาผสมผสานเข้ากับแนวคิดเรื่องชะตานิยม คือบอกว่าชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์นั้นได้ถูกกำหนดมาแล้วโดยอำนาจของ “โชคชะตา” แต่หากรู้ล่วงหน้าว่าสิ่งที่กำหนดมานั้นคืออะไร ก็จะสามารถจะใช้ “กรรม” หรือการกระทำในปัจจุบันเพื่อ “ผ่อนหนักให้เป็นเบา” หรือเพื่อเสริมดวงให้ได้รับผลดีมากยิ่งขึ้นได้ โดยจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ดวงชะตาได้กำหนดไว้แล้วเลือกให้เหมาะสม หากเลือกถูกก็จะได้รับผลตอบแทนที่ดี หากเลือกผิดก็จะต้องรับผลจากการกระทำของตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (374) คุณจะได้บริจาคเงินเป็นค่างานบุญงานกุศลเพื่อให้ตัวคุณเองรู้สึกสบายอกสบายใจ เพราะช่วงนี้ชีวิตจะไม่ค่อยราบรื่น

เท่าไรนัก จะทำอะไรก็ได้แล้วแต่มีอุปสรรคปัญหาเข้ามาให้
สะกดหยุดชะงักได้แทบทุกเรื่อง ทำบุญเยอะ ๆ จะได้ช่วย
ผ่อนหนักเป็นเบา (ELLE มี.ค.55)

ตัวอย่าง (375) หากมีเวลาลองสวดมนต์หรือถวายค่าน้ำให้กับวัดบ้าง เดือน
นี้ตลอดทั้งเดือนคุณจะได้คิดหรือทำอะไรไม่ค่อยได้อย่างที่
ใจต้องการหลายอย่าง ต้องรอให้พ้นเดือนหน้าไปก่อน
ค่อยลุยต่อ (ELLE ส.ค.53)

ตัวอย่าง (376) ท่านมีเครื่องอุปโภคบริโภคเหลือกินเหลือใช้ ถ้าแจกผู้อื่น
ที่เขาไม่รังเกียจและเคยให้อะไร ๆ ท่านมาแล้วบ้าง ก็
จะเสียดายเคราะห์อันเกิดจากพระเกตุได้พอสมควร ถ้าสวด
"ชยันโต" ได้ก็ควรสวด (ทรัพย์สิน สนวนพลู – ช่างสวด)

ตัวอย่าง (377) มงคลเสริมดวงชะตา ควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เข้าหา
ผู้ใหญ่ หากมีอะไรก็ให้ปรึกษาผู้ใหญ่ แล้วสุดท้ายจะได้รับ
คำตอบที่เป็นมงคล ทำให้เกิดความสุขสวัสดิ แต่ถึงอย่างไรก็
ตามที่ ท่านต้องหาโอกาสไปทำบุญ แล้วอุทิศบุญให้เทพ
พระราหูทรงครุฑ เพราะพระราหูเลี้ยงดวงชะตา ตลอดจนหา
โอกาสไปถวายค่าน้ำค่าไฟพระภิกษุสงฆ์ในพรรษา จะทำให้
ท่านหุตาสว่าง และเกิดความเป็นสิริมงคล แล้วหาน้ำมันต์ที่
มีตามวัดต่าง ๆ มาผสมน้ำบริสุทธิ์อาบตัวก็จะเป็นมหามงคล
ให้ท่านพ้นโศกภัย (ลักษณะ เรขานิเทศ – เปรี้ยว ต.ค.54)

นอกจากนี้ยังมีการนำคำสอนเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ตามหลักพุทธศาสนา
มาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อที่มีอยู่ในสังคม สร้างความน่าเชื่อถือ ไม่ให้คนมองว่า
โหราศาสตร์ เป็นเรื่องงมงาย ขณะเดียวกันก็เป็นการลดความรับผิดชอบในคำพยากรณ์ด้วย
เพราะหากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่ตรงกับคำพยากรณ์ก็อาจเป็นเพราะอำนาจของกรรมหรือ
กระทำของตัวผู้รับการพยากรณ์เอง

ตัวอย่าง (378) เดือนนี้วันที่ 11-17 และ 27-31 จะมีความยุ่งยาก
เดือดร้อน แหกหัก อื้อฉาว ที่ไปทำบาปกรรมอะไรไว้ ระวัง
กรรมจะตามสนอง ที่คบกันมานานก็นัดมานั่งหันหน้าเข้าหา
กันแล้วเปิดอกคุยกันซะ จะได้จบ ๆ (หมอไพศาล)

ในดวงคำพยากรณ์ดวงชะต่ายังมีการอ้างถึงคำศัพท์และหลักธรรมทางพุทธศาสนา
เช่น อบายมุข สถานที่โอโคจร ศีลห้า อุเบกขา เมตตา กตัญญู ปลง ปล่อยวาง ฯลฯ เป็นการ
ใช้ดวงคำพยากรณ์เพื่อทำหน้าที่สั่งสอนคุณธรรมและขัดเกลาคนในสังคม ขณะเดียวกันก็
เป็นการเสนอภาพของหมอดูในฐานะของ “ผู้มีคุณธรรม” และทำให้การพยากรณ์ดวงชะตา
มีความเชื่อมโยงกับหลักศาสนา ไม่ให้คนรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ “งมงาย” จนเกินไป

จากการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการพยากรณ์ดวงชะตา พบว่าได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องพุทธศาสนา คือมีการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาใช้ เพื่อส่งเสริมให้คน “ทำดี” และ “ทำบุญ” มากขึ้น เป็นการขัดเกลาทางสังคมรูปแบบหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการแนะนำให้ประกอบ “กรรมดี” ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาจะพบว่า มักเป็นไปเพื่อให้เกิดความสุขทางโลกและให้ได้รับการตอบสนองความต้องการทางวัตถุ ซึ่งขัดแย้งกับหลักคำสอนทางศาสนาที่เน้นเรื่องการทำดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนและการปล่อยวาง ดังนั้นจึงน่าจะเป็นการใช้ความเชื่อที่มีอยู่เดิมในสังคมเพื่อเสริมความน่าเชื่อถือให้แก่ “หมอดู” และศาสตร์การพยากรณ์ เป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอด **อุดมการณ์ชะตานิยม** โดยปรับให้เข้ากับสังคมที่คนส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องพุทธศาสนามากกว่าที่จะเป็นการถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนาให้คนในสังคมโดยตรง

5.1.4 ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่

ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่หรืออุดมการณ์ปิตาธิปไตย (Patriarchy) หมายถึงวิธีคิดหรือแบบแผนปฏิบัติอันมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญ คุณค่า และอภิสิทธิ์แก่เพศชายเหนือกว่าเพศหญิงและเพศอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ (เสนาะ เจริญพร & นพพร ประชากุล, 2548)

สังคมแบบชายเป็นใหญ่คือสังคมที่มีโครงสร้างทางเพศที่กำหนดให้สถานภาพและตำแหน่งของเพศชายเหนือเพศหญิงและให้คุณค่าความเป็นชายมากกว่าความเป็นหญิง (Eisler and Loy 1998: 165) เครื่องมือสำคัญของการดำรงและถ่ายทอดวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ คือ ระบบเพศสถานะ (gender systems) ที่กำหนดและหล่อหลอมบทบาทหน้าที่ อำนาจ สถานภาพ คุณค่าและความสัมพันธ์ทางเพศที่แตกต่างและไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย รวมถึงร่างกายของผู้หญิงและร่างกายผู้ชาย ผ่านสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ระบบการศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ ความเป็นเพศจึงไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ถูกผลิตซ้ำ และได้รับการสืบทอดต่อ ๆ กันมาโดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ความเป็นเพศจึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและเงื่อนไขของแต่ละสังคม

จากการศึกษาวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาพบว่า มีการผลิตซ้ำโครงสร้างสังคมแบบชายเป็นใหญ่และกรอบ “ความเป็นผู้หญิง” ในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดสมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคมโดยแบ่งเป็นชายกับหญิง โดยไม่กล่าวถึงเพศอื่น ๆ หรือมีเฉพาะในคำพยากรณ์ของหมอดูบางคนเท่านั้น มีการอ้างถึงผู้หญิงแบบต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนความคาดหวังของสังคมที่มีต่อเพศหญิง ขณะที่เมื่อกล่าวถึงเพศชายกลับไม่ได้มีการระบุคุณสมบัติหรือการประเมินค่าเท่าไรนัก

นอกจากนี้คำพยากรณ์ดวงชะตายังทำหน้าที่ถ่ายทอดแนวคิดเรื่อง “บทบาททางเพศสถานะ” ของผู้ชายและผู้หญิง โดยเน้นการสั่งสอนและขัดเกลาผู้หญิงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นเสนอภาพแทนของผู้หญิงว่าเป็นเพศที่ชอบใช้อารมณ์เหนือกว่าเหตุผล เอาแน่เอาอนไม่ได้ ต้องรักสวยรักงาม อ่อนหวาน เรียบร้อย เป็นฝ่ายที่ต้องปรับปรุงตนเองทั้งในด้านรูปลักษณ์ ทัศนคติและอุปนิสัย เพื่อให้เป็นที่พึงปรารถนาของ “เพศตรงข้าม” จะได้ “ถูกเลือก” และพ้นจาก “ความโสด” ซึ่งเป็นสภาพที่ “ไม่พึงปรารถนา” ไปสู่ความเป็นเมียและเป็นแม่ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของ “ความเป็นผู้หญิง” ตัวอย่างคำพยากรณ์ที่สื่อว่าผู้ชายเป็นฝ่ายเลือกและผู้หญิงต้องเป็นฝ่าย “ถูกเลือก” มีดังต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (379) ที่อายุเยอะมาก ยังขายไม่ออกหรือเป็นม่าย ลองเสริมสวย
ดูสิ จะมีคนสน (พลอยแกมเพชร)
- ตัวอย่าง (380) หยิบลิปสติกสีชมพูอมส้มมาทาให้ริมฝีปากสวยฉ่ำสดใสดู
เป็นเด็กสาวน่ารักน่าเอ็นดูเพื่อจะเตะตาหนุ่ม ๆ (ELLE)
- ตัวอย่าง (381) คนรักความรัก ถ้าคุณเลิกเอาแต่ใจตัวเอง ทุกอย่างก็จะ
คลี่คลาย (พันดาว/Seventeen)

การนำเสนอว่าผู้หญิงเป็นฝ่าย “ถูกเลือก” นั้นสอดรับกับวาทกรรมอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ที่ทำหน้าที่สร้างและหล่อหลอม “ความเป็นผู้หญิง” ได้เป็นอย่างดี เช่น ในวาทกรรมกฎหมายที่ระบุว่า “ในการหมั้นฝ่ายชายจะต้องให้ทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นเงิน ทอง หรือแหวนเพชรแก่ฝ่ายหญิง ซึ่งทรัพย์สินนี้เรียกว่า ของหมั้น มิฉะนั้นจะถือว่าการหมั้นนี้ไม่ถูกต้อง และนอกจากนี้ฝ่ายชายยังอาจให้ทรัพย์สินแก่พ่อแม่ของหญิงคู่หมั้น โดยถือว่าทรัพย์สินนี้เป็นสินสอด...” แสดงว่าผู้หญิงเป็นฝ่าย “ถูกเลือก” เช่นกัน วาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาจึงมีส่วนผลิตซ้ำและต่อยอดความคิดดังกล่าวให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

อุดมการณ์ที่พบยังสอดคล้องกับค่านิยมเรื่องการให้คุณค่าแก่ “พรหมจรรย์” ของเพศหญิง ดังจะเห็นได้จากคำพยากรณ์ที่สอนให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายที่ต้องรักษาวงศ์สรวงตัวและระวังไม่ให้เกิดเรื่องเสื่อมเสีย ด้วยการจำกัดพื้นที่ของตนเองให้อยู่ในบ้าน ไม่ออกไปข้างนอกในยามวิกาล แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย ไม่ไปไหนกับคนแปลกหน้า เพื่อไม่ให้พบกับเหตุการณ์ไม่พึงปรารถนาที่เพศชายเป็นผู้กระทำ ยิ่งถ้าผู้รับการพยากรณ์เป็นเพศหญิงที่อายุมากหรือเป็นแม่ม่ายก็จะยิ่งเกิดเรื่องเสื่อมเสียได้ง่าย จึงต้องปฏิบัติให้อยู่ในกรอบหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ขณะที่เพศชายจะเป็นฝ่ายเลือก และมีพื้นที่ในการแสดงบทบาทต่าง ๆ มากกว่า รวมทั้งได้รับการประเมินค่าจากประสบการณ์ทางเพศ คือต้องมีประสบการณ์หรือเชี่ยวชาญในเรื่องเพศจึงจะได้รับการยอมรับนับถือ

- ตัวอย่าง (382) มักมีอารมณ์พิสดารทำอะไรเด่นอยู่เสมอ มีอารมณ์
เปลี่ยนแปลงเร็วมีรักที่เป็นอิสระจะพบคนต่างชาติมาชอบ
พอ จนถึงกับท่านยอมมีนามสกุลใหม่หรือให้เขาใช้นามสกุล
ของท่าน ระวังจะใจเร็วเกินไปนะท่านหญิง อย่าใจอ่อน
ก่อนวันวิวาห์ (อรรณีโรจน์ ศรีตุลา/หนังสือ)
- ตัวอย่าง (383) ท่านไม่ควรให้ลูกหลานที่เป็นหญิงอยู่นอกเคหสถานยาม
ค่ำคืน พวกเขาจะได้รับภัย (โหรอุตตราชาตม)

อย่างไรก็ตามด้วยอิทธิพลของแนวคิดสมัยใหม่ที่มองว่าผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันกับผู้ชาย จึงทำให้ในสื่อที่มีภาพลักษณ์ “ทันสมัย” เช่นตัวบทคำพยากรณ์ใน “นิตยสารหัวนอก” มีการนำเสนอชุดความคิดที่แข่งขันกัน เช่น การนำเสนอว่าผู้หญิงควรเป็นเป็นฝ่ายเลือกผู้ชายได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่าง (384) สาวโสด: เสน่ห์แรงจนใคร ๆ ต่างอยากเข้ามาใกล้ชิดคุณ แต่
คุณยังไม่ตกลงรับพิจารณาใครสักคน นั่นเพราะคุณตั้งกรอบ

และมาตรฐานที่สร้างขึ้นมาก่อนไว้ อย่างว่าคนเคยเจ็บเลย
เรียนรู้ที่จะจำนนเอง (Little Guardian)

- ตัวอย่าง (385) ส่วนคนไร้คู่มิวี่แววว่าจะได้รับการแนะนำจากเพื่อนสาวให้
รู้จักเพื่อนรุ่นพี่ที่เคยพบกันแบบผ่าน ๆ ขอเข้ามาเสนอตัว
เสนอใจให้คุณรับไว้พิจารณา แต่คราวนี้คุณอาจต้อง
ลดมาตรฐานด้านบุคลิกการแต่งตัวลงบ้าง จะได้รับเขาไว้
พิจารณาเพื่อดูใจได้ง่ายขึ้น (ELLE)
- ตัวอย่าง (386) ส่วนสาวโสดการที่คุณต้องคอยพัฒนาตัวเองให้เป็นคน
สมบูรณ์แบบเพื่อใครสักคนอาจทำให้คุณดูไม่เป็นธรรมชาติ
เท่าที่ควร ทางที่ดีควรเป็นตัวของตัวเองจะดีกว่า รับรอง
เรตติ้งดีแบบคาดไม่ถึง (ELLE)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามี การอ้างถึงกรอบและมาตรฐาน ซึ่งสื่อว่าผู้หญิงเป็นฝ่าย
กำหนดเงื่อนไขและเป็นฝ่ายเลือก แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็เป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่จะต้อง “ลดมาตรฐาน”
ของตนเองลง หรือ เป็นตัวของตัวเอง เพื่อให้มีคนมาสนใจ จะได้มีโอกาสเปลี่ยนสถานภาพจาก
“คนโสด” เป็น “คนมีคู่” ซึ่งเป็นสถานภาพที่พึงปรารถนา เพราะผู้หญิงจะไม่สามารถเป็น “สมาชิกที่
สมบูรณ์แบบ” ของสังคมได้ตราบดีที่ยังไม่ได้แต่งงาน

5.1.5 ความเป็นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม

แนวคิดบริโภคนิยม (Consumerism) หมายถึง การกระตุ้นพฤติกรรมผู้บริโภคของ
ผู้บริโภคให้สนใจซื้อสินค้าและบริการ และมุ่งหวังให้ได้รับการยอมรับในกลุ่มผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด
(เวที “บริโภคนิยม” 2550)

เฟเธอร์สโตน (Featherstone 1991 อ้างใน กัลยา กนกกุลชลพงษ์ 2547: 14-20)
อธิบายว่าในสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ การบริโภคนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ภาคเศรษฐกิจดำเนินไปได้
กล่าวคือ การบริโภคจะต้องได้รับการผลักดันและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กระบวนการผลิต
ดำเนินไปตามปกติ การบริโภคเป็นแหล่งที่มาของการจำแนกความแตกต่างด้านสถานภาพ (status
differentiation) แก่กลุ่มต่าง ๆ ในสังคม และการบริโภคเป็นแหล่งสำคัญของความบันเทิงและความ
ไฝฝันของสมาชิกในสังคม

จากการศึกษาตัวบทวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาทำให้มองเห็นอิทธิพลของสังคม
บริโภคนิยมในปัจจุบันได้อย่างชัดเจน กล่าวคือขณะที่หมอดูพยายามเน้นย้ำว่าความร่ำรวยและการมี
ทรัพย์สินคือความสำเร็จในชีวิต ยิ่งถ้ามี “ลาภลอย” หรือได้รับผลตอบแทนที่พึงปรารถนาโดยไม่ต้อง
ทำงานหนักได้ก็จะยิ่งถือว่าเป็น “โชคดี” นอกจากนี้ในการพยากรณ์ยังสื่อด้วยว่าชีวิตและความเป็นไป
ในชีวิตของคนเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ขณะเดียวกันผู้รับการ
พยากรณ์ในฐานะ “ผู้บริโภค” ก็สามารถจ่ายเงินเพื่อซื้อ “ข้อมูล” และ “คำปรึกษา” จากหมอดู เพื่อ
จะได้ทราบเหตุการณ์ในอนาคตก่อนล่วงหน้าและทราบวิธีการแก้ไขหรือ “ผ่อนหนักให้เป็นเบา” ได้
การพยากรณ์ดวงชะตาจึงกลายเป็นสินค้าที่สามารถซื้อหาเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากความ

ไม่แน่นอนต่าง ๆ ในอนาคตได้ ขณะเดียวกันในตัววาทกรรมคำพยากรณ์เองก็มีการส่งเสริมให้เกิดการบริโภคทั้งทางตรง เช่น เชิญชวนให้ใช้จ่ายเงินเพื่อทำบุญ ไหว้พระ ทำพิธีกรรม สร้างวัตถุมงคล และเดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนาเพื่อสะเดาะเคราะห์ แก้กรรม หรือแก้ไขสิ่งที่ดวงชะตาได้กำหนดมา และทางอ้อม เช่น ให้ซื้อเครื่องสำอาง เสื้อผ้า เครื่องประดับ หรือทำศัลยกรรม เพื่อให้ตนเองมี “ความสุข” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (387) การเงิน มีโอกาสที่จะเสียเงิน โดยเฉพาะเรื่องหนี้สิน การถูกหยิบยืม ต้องระวังอย่าไวใจใคร เพราะได้คินยากเต็มที ต้องบริหารเรื่องการเงินให้ดี เพราะมีแต่รายจ่าย ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคมเป็นต้นไป ควรประหยัดมัธยัสถ์จะดีที่สุด สิ่งที่เสริมดวงชะตาในเรื่องการเงินคือ พระพุทธมหาเศรษฐี นวโกฏ์ ทั้งรูปภาพ เหรียญ หรือเป็นองค์พระไว้ประจำตัว ประจำบ้าน ประจำที่ทำงาน เสริมมงคลสำหรับชาวราศีเมษ ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในเดือนนี้ควรมีไว้บูชา (ลักษณะ เรขานิเทศ/เปรี้ยว)

ตัวอย่าง (388) “การทำงาน ...ที่จะไปเรียนต่อไปทำงานต่างประเทศ เอ็นทรานซ์ หรือเดินทางไปแข่งขัน ประมูล หรือขอสัมปทาน หรือจะซื้อหุ้น เข้าเทคโนโลยี เสริมดวงด้วยการทำบุญสังฆทาน ให้ท่านเจ้าคุณนรฯ ที่วัดเทพศิรินทร์พร้อมด้วยอาหารเจและกล้วยน้ำว้า อุทิศให้ท่านและอธิษฐาน คุณจะสมหวังแบบเกินคาด” (ไพศาล ซอยพิบูลเวศม์/หนังสือ)

ตัวอย่าง (389) หารองเท้าคู่ใหม่ทำจากหนังนุ่ม ๆ ส้นแบนเป็นของขวัญปีใหม่ให้เท้าคู่สวย จะได้เดินสบาย ๆ และมีความสุขกับการเดินทุกอย่างก้าว (ELLE)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่เป็น “สังคมบริโภคนิยม” ทำให้คำพยากรณ์กลายเป็นสินค้า และมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการทั้งทางตรงจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ดวงชะตาและทางอ้อมจากภาคการผลิตอื่น ๆ ด้วยการทำให้ผู้บริโภคเชื่อว่าการได้ครอบครองสินค้าหรือวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งจะนำไปสู่ภาวะที่ “พึงปรารถนา” และทำให้เกิดความสุขในชีวิตได้ เป็นการเน้นความสุขที่เกิดจากวัตถุซึ่งแตกต่างจากความสุขจากการหลุดพ้นในทางพุทธศาสนา

5.2 ผลของวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาที่อาจมีต่อสังคม

พาน ไดจ์ (van Dijk, 1998, 2006b) อธิบายว่า อุดมการณ์เป็นส่วนหนึ่งของระบบความคิดที่สมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ หรือสมาชิกในกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องค่านิยม (values) ทางสังคมวัฒนธรรมอย่างแนบแน่น จึงเป็นบรรทัดฐานให้สมาชิกในกลุ่ม

ใช้ประเมินว่าอะไรดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ทำให้สมาชิกในสังคมมีทัศนคติต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ไปในทำนองที่สอดคล้องกัน และเป็นแนวปฏิบัติ (guidelines) ในเชิงพฤติกรรมและการแสดงออก ให้แก่สมาชิกในสถาบัน กลุ่มทางสังคม หรือสาขาอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนให้แนวทางในการรับรู้และปฏิสัมพันธ์กันทั้งในและนอกกลุ่มสังคม

อุดมการณ์เป็นส่วนหนึ่งของบริบท (context) ของการใช้ภาษา บริบทในที่นี้มีได้มีสัมพันธ์กับการใช้ภาษาของผู้มีส่วนร่วมในการสื่อสาร (participants) โดยตรงหากแต่มีส่วนช่วยสร้าง “แบบแผนบริบท” (context models) (van Dijk, 2009) ทำให้ผู้ใช้ภาษาสามารถทำความเข้าใจตีความ และ “นิยาม” สถานการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้น และเลือกใช้รูปภาษาอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่าง “เหมาะสม” ขณะเดียวกันวาทกรรมที่ผลิตขึ้นก็มีส่วนช่วยให้คนในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่ง ๆ เกิดชุดความรู้ทางสังคมวัฒนธรรมในระดับลึกบางประการร่วมกัน จนกลายเป็น “แบบแผนบริบท” ที่ทำให้สมาชิกของกลุ่มตีความเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกันได้ด้วย อุดมการณ์บางอย่างก็อาจฝังลึกจนผู้ใช้ภาษารู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติ เรื่องธรรมดา หรือเป็นธรรมชาติอยู่เช่นนั้นเอง และมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ใช้ภาษาโดยไม่รู้ตัว

จากการศึกษาพบว่าอุดมการณ์ที่มีการถ่ายทอดผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ ได้แก่ อุดมการณ์ชะตานิยม อุดมการณ์ความสุข อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ และอุดมการณ์ชนชั้น

อุดมการณ์ชะตานิยม ประกอบด้วยชุดความคิดย่อย 2 ชุดคือ การยอมรับในอำนาจของชะตากรรม และการยอมรับในอำนาจของหมอ

อุดมการณ์ความสุข ประกอบด้วยชุดความคิดย่อย 3 ชุดคือ ความสุขคือการได้รับในสิ่งที่พึงปรารถนา ความสุขเป็นภาวะปกติ และทุกคนมีหน้าที่ไขว่คว้าหาความสุข

อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยชุดความคิดย่อยที่สำคัญ 3 ชุดคือ การจัดกลุ่มสมาชิกในสังคมเพื่อบอกว่าใครเป็นหรือไม่สมาชิกในสังคม ความสัมพันธ์และสถานภาพของกลุ่มทางสังคม โดยคู่ความสัมพันธ์หลักที่พบ ได้แก่ ผู้หญิง-ผู้ชาย ผู้ใหญ่-ผู้น้อย และคนโสด-คนมีคู่ การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ โดยแบ่งเป็นคุณสมบัติของสมาชิกที่หายไปของสังคมและคุณสมบัติของสมาชิกเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ผู้หญิง-ผู้ชายที่พึงประสงค์ เด็กที่พึงประสงค์ ผู้สูงอายุที่พึงประสงค์ และครอบครัวหรือคูครองที่พึงประสงค์

อุดมการณ์ชนชั้น ประกอบด้วยชุดความคิดย่อย 2 ชุดคือ ชนชั้นเป็นสิ่งที่ชะตากำหนด และแบบแผนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างชนชั้น

อุดมการณ์ที่พบดังกล่าวข้างต้นวาทกรรมการพยากรณ์อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้ใน 4 ด้าน คือ การสืบทอดความคิดความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในสังคมไทย การนิยามชีวิตที่มีความสุขในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์” ส่งเสริมให้เกิดการพฤติกรรมและการบริโภคเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขในระดับต่าง ๆ การเสนอภาพสังคมในอุดมคติและการนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์เพื่อรักษาความสงบสุขในสังคม และการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคมมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การสืบทอดความคิดความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในสังคมไทย

เมื่อพิจารณาอุดมการณ์ที่พบในวาทกรรมการพยากรณ์จะเห็นว่า **อุดมการณ์ชะตานิยม** เป็นอุดมการณ์ที่ผู้ผลิตตัวบทจงใจสื่อผ่านวาทกรรมการพยากรณ์เพื่อถ่ายทอดความคิดความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในสังคมไทยไปสู่ผู้รับสาร ทำให้เกิดความต้องการบริโภคตัวบทการพยากรณ์ และทำให้สถาบัน “หมอดู” มีสถานภาพที่มั่นคงขึ้นในสังคมไทย

นอกจากนี้ **อุดมการณ์ชะตานิยม** ยังมีส่วนทำให้อุดมการณ์อื่น ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นดูราวกับเป็นเรื่องธรรมชาติ (Naturalization) เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาให้ต้องเป็นเช่นนั้นเอง จนผู้รับการพยากรณ์ไม่ทันอุกใจสงสัย ตั้งคำถาม ปฏิเสธ หรือโต้แย้ง จึงอาจมีส่วนช่วยจูงใจให้ผู้รับการพยากรณ์เปิดรับอุดมการณ์หรือความคิดอื่น ๆ ได้โดยง่าย ดังนั้น ผลของวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาที่อาจมีต่อสังคมคือทำให้ชุดค่านิยมและความคิดต่าง ๆ เช่น ค่านิยมเรื่องการมีครอบครัว ระบบอาวุโส ความคิดเรื่อง “หน้า” ค่านิยมเรื่องการประณีประนอม ความคิดเรื่อง “ระบบอุปถัมภ์” “ระบบชนชั้น” ความคิดเรื่อง “ชายเป็นใหญ่” หรือแม้แต่แนวคิดบริโภคนิยมนั้น ในสังคมไทยยังคงดำรงอยู่ต่อไปในสังคมและมีน้ำหนักมากขึ้นในฐานะที่เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาก่อนแล้วโดยโชคชะตา

5.2.2 การนิยามชีวิตที่มีความสุขในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์”

จากการศึกษาพบว่าในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตานั้นให้คุณค่าแก่เรื่อง “ความสุข” เป็นอย่างมาก มีการนิยามชีวิตที่มีความสุขในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์” และใช้ความสุขเป็นรางวัลเพื่อส่งเสริมให้คนเป็น “สมาชิกที่ดี” ของสังคมและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่หมอดูกำหนด นอกจากนี้ยังอาจทำให้เกิดแบบแผนการตีความเหตุการณ์ในชีวิตให้ว่าอะไรคือสุข-ทุกข์ อะไรคือ “สิ่งที่พึงปรารถนา” ของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ได้ด้วย

ความสุขที่นำเสนอผ่านวาทกรรมการพยากรณ์มีทั้งความสุขส่วนบุคคลและความสุขของสังคมโดยรวม ความสุขส่วนบุคคล โดยเฉพาะ “ความสุขทางโลก” ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ นั้นมักเป็นสิ่งที่ซื้อหาและครอบครองได้ อาทิ ปัจจัย 4 เครื่องสำอาง เครื่องประดับ จึงอาจส่งผลเกิดการพฤติกรรมและการบริโภคเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขในระดับต่าง ๆ เช่น แนะนำให้ซื้อเสื้อผ้าและเครื่องสำอางเพื่อทำให้ตนเองมีรูปลักษณ์ที่ดี เป็นที่ชื่นชมของคนรอบข้าง เป็นที่ต้องการของเพศตรงข้าม แล้วจะได้มีความสุข หรือแนะนำให้ไปทำบุญ ไหว้พระ สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเข้าบูชาวัตถุมงคลต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะจะหลุดพ้นจากความทุกข์หรือมีชีวิตที่มีความสุข สมความปรารถนา เป็นต้น ส่วนความสุขของสังคมโดยรวมนั้น มักเกิดจากการที่สมาชิกในสังคมสามารถปฏิบัติตนได้อย่าง “เหมาะสม” สอดคล้องกับประโยชน์และความพึงพอใจของคนหมู่มาก เช่น คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องอำนาจ (power distance) ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และสามารถเลือกวิธีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี รู้จักอดทนอดกลั้น ประณีประนอม ไม่สร้างความขัดแย้ง หรือก่อปัญหาให้แก่สังคมส่วนรวม

อาจกล่าวได้ว่าวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตามีส่วนช่วยผลิตซ้ำมุมมองที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยใช้จุดอ้างอิงจากตัวผู้รับการพยากรณ์เองเป็นสำคัญ เช่น มองว่า

ความเจ็บป่วยของญาติหรือคนในครอบครัวนั้นเกิดจากดวงของผู้รับการพยากรณ์ ทำให้ต้องร่วมรับผิดชอบในความเจ็บป่วยนั้นไมทางใดก็ทางหนึ่ง ความสุข-ความทุกข์ในชีวิตของผู้รับการพยากรณ์ โดยมากก็มักขึ้นอยู่กับความคิด การกระทำ หรือคำพูดของผู้อื่น ขณะเดียวกันสิ่งที่ผู้รับการพยากรณ์ คิด ทำหรือพูด ย่อมส่งผลต่อผู้อื่นไม่มากนักน้อย แต่เมื่อไม่สามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงผู้อื่นได้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่โชคชะตากำหนดมา ผู้รับการพยากรณ์จึงต้องเป็นฝ่ายระมัดระวัง รู้จักควบคุม และจัดการและตนเองให้อยู่ในกรอบหรือแบบแผนที่เหมาะสมเพื่อจะได้เป็นผู้ที่มีความสุขและนำพาสุขให้แก่คนอื่น ๆ ในสังคมได้

ข้อที่ควรสังเกตคือวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตานั้นจะมีส่วนช่วยให้ผู้รับการพยากรณ์ มีทัศนคติที่ดีในการดำเนินชีวิตและมีความสามารถในการรับมือกับความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นและจัดการชีวิตของตนเองในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือทำให้คนมองว่าความทุกข์หรือปัญหาเป็นสิ่งที่โชคชะตากำหนดมา หากได้พยายามป้องกันแก้ไขอย่างเต็มที่แล้ว แต่ไม่สามารถยับยั้งได้ก็ควรจะ“ทำใจ” และยอมรับสภาพ ไม่ควรเครียด วิตกกังวล ผิดหวัง เสียใจ หรือทุกข์ใจให้มากเกินไป แต่ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นการฝึกให้คนในสังคมคุ้นเคยกับเชื้อเพลิงและยอมรับสิ่งต่าง ๆ อย่างที่เป็นอยู่และเป็นไป ยอมรับว่าคนเราอาจถูกกำหนดมาให้มีความสุขมากน้อยไม่เท่ากัน ตลอดจนยอมรับโครงสร้างทางสังคม ความเหลื่อมล้ำ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งอาจมีผลต่อความสุขสมาชิกในสังคมได้โดยไม่ตั้งคำถาม เพราะมองว่าเป็นสิ่งที่ “โชคชะตา” กำหนดมาแล้ว

5.2.3 การเสนอภาพสังคมในอุดมคติและการนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์

วาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตาเป็นเครื่องมือในการผลิตซ้ำภาพสังคมในอุดมคติและการนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคมไทย จากการศึกษาพบว่า “หมอดู” ได้เสนอภาพจำลองของสังคมที่ประกอบด้วยคนกลุ่มต่าง ๆ ในชั้นแรกจะจำแนกตามช่วงเวลาที่เกิด คือแบ่งตามวัน เดือน ปี ราศี หรือธาตุเสียก่อน ต่อจากนั้นจึงจะจัดเป็นกลุ่ม ๆ ตามหัวข้อการพยากรณ์ เช่น ผู้ชาย-ผู้หญิง ผู้ใหญ่-ผู้น้อย คนโสด-คนมีคู่ ภาพของสังคมไทยที่ปรากฏในคำพยากรณ์ดวงชะตาจะกล่าวถึงการใช้ชีวิตใน “โลกที่บ้าน” และ “โลกในที่ทำงาน” ซึ่งมักเป็นการทำงานของคนในสังคมเมือง เช่น งานในสถานที่ราชการ สำนักงาน บริษัท หรือโรงงาน อาจมีการกล่าวถึงอาชีพอื่น ๆ บ้าง เช่น ค้าขาย นายหน้า ธุรกิจส่วนตัว นักคิด นักเขียน ฯลฯ แต่ก็เป็นส่วนน้อย เมื่อผู้รับการพยากรณ์ต้องการตรวจดวงชะตาของตนเอง ก็จะต้องเลือกว่าตนเองเป็นสมาชิกในกลุ่มใดที่หมอดูได้แบ่งไว้เสียก่อน จึงจะได้รับคำตอบที่ต้องการ จึงอาจทำให้ผู้รับการพยากรณ์เลือกต้องละทิ้งอัตลักษณ์บางประการของตนเพื่อจะได้ “เข้าพวก” และมีพื้นที่ในโลกของการพยากรณ์ การทำเช่นนี้ซ้ำ ๆ ในแง่หนึ่งก็เท่ากับเป็นการตอกย้ำการไม่ยอมรับหรือไม่ให้ความสำคัญต่อดำรงอยู่ของคนบางกลุ่มในสังคม

นอกจากนี้ยังพบการกล่าวถึงลักษณะของสังคมในอุดมคติที่จะต้องเป็นสังคมที่สมาชิกมีความสุข เน้นการพึ่งพากันและปราศจากความขัดแย้ง คุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมในอุดมคติได้จึงต้องสอดคล้องกัน เช่น รู้ว่าตนเองเป็นใคร อยู่ในสถานภาพอะไร ควรจะประพฤติปฏิบัติตน วางตน และดำเนินชีวิตอย่างไร เช่น รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ รู้จัก

ประนีประนอมและหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสมาชิกคนอื่นหรือกลุ่มอื่นในสังคมได้อย่างเป็น “ปกติ” และช่วยให้สังคม “สงบสุข”

ผลของวาทกรรมที่มีต่อสังคมคือทำให้อาจทำให้คนเกิดความรู้ร่วมกันว่า “คนดี” โดยทั่ว ๆ ไปรวมถึงผู้หญิงที่ดี เด็กดี ผู้ใหญ่ที่ดี และรวมถึง “สมาชิกในอุดมคติ” ของสังคม จะต้องมีความคุณสมบัติอย่างไร ถ้าผู้รับการพยากรณ์ต้องการมีความสุขก็ต้องปฏิบัติตามลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ขณะเดียวกันก็อาจทำให้เกิดแบบแผนการตีความพฤติกรรมและเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้น ว่าอะไรดี-ไม่ดี เหมาะสม-ไม่เหมาะสม รวมถึงสามารถตัดสินคนที่มีพฤติกรรมบางอย่างได้ว่าเป็นบุคคลที่ “พึงประสงค์” หรือไม่ วาทกรรมการพยากรณ์จึงมีส่วนทำหน้าที่ในกระบวนการขัดเกลาสมาชิกในสังคมให้เป็น “คนดี” และช่วยรักษาความสงบสุขในสังคม ในทางกลับกันก็อาจมีส่วนสร้างหรือผลิตซ้ำภาพเหมารวม(stereotype) ของคนบางกลุ่มในสังคมได้อีกด้วย

5.2.4 การกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม

ในวาทกรรมการพยากรณ์ได้มีการแบ่งคนในสังคมออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ และชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนแต่ละกลุ่ม เช่น ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ผู้หญิง-ผู้ชาย และคนต่างชนชั้น เป็นต้น นอกจากนี้ในการตรวจดวงชะตา ผู้รับการพยากรณ์ยังต้องเลือกกำหนดสถานภาพของตนเองด้วยว่า ในการปฏิสัมพันธ์กับคนหนึ่ง ๆ นั้น ตนเองจะอยู่ในฐานะอะไร จะได้จัดการความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาพบว่าในคำพยากรณ์จะระบุไว้อย่างชัดเจนว่าฝ่ายใดที่มีสถานภาพเหนือกว่าและควรจะปฏิบัติต่อกันอย่างไร เช่น ผู้ใหญ่จะเป็นฝ่ายที่สามารถ “ให้คุณ” หรือ “ให้โทษ” ฝ่ายที่เป็นผู้น้อยได้ ผู้น้อยจึงต้องรู้จัก *อ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อฟัง และ เข้าหา* เพื่อให้ได้รับในสิ่งที่ต้องการ เช่นเดียวกับผู้หญิงที่จะต้องเป็นฝ่ายควบคุมและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ทั้งในด้านความคิด การกระทำ และคำพูด เช่น *เลิกคิดมาก แต่งตัวสวย รักนวลสงวนตัว อ่อน อ่อนหวาน* เพื่อจะได้ “คู่ควร” และเป็นที่ยอมรับปรารถนาของผู้ชาย ได้เป็น “คนมีคู่” ซึ่งเป็นภาวะที่พึงปรารถนา อันจะนำมาซึ่ง “ความสุข” ในชีวิตตามแบบแผนการตีความที่หมอดูได้นำเสนอไว้

การที่แบบแผนความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏอยู่ในรูปแบบของคำพยากรณ์ดวงชะตา ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันในเชิงอำนาจที่เกิดขึ้นนั้นกลายเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นสิ่งที่โชคชะตา กำหนดมา และมีส่วนทำให้สถานภาพและโครงสร้างทางสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำยังคงดำรงอยู่ต่อไป

กล่าวโดยสรุป อุดมการณ์ของวาทกรรมการพยากรณ์อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้ใน 4 ด้าน คือ การสืบทอดความคิดความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในสังคมไทย การนิยามชีวิตที่มีความสุขในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์” ส่งเสริมให้เกิดการพฤติกรรมและการบริโภคเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขในระดับต่าง ๆ การเสนอภาพสังคมในอุดมคติและการนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์เพื่อรักษาความสงบสุขในสังคม และการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม

อุดมการณ์ที่นำเสนอในวาทกรรมการพยากรณ์ ในแง่หนึ่งส่งเสริมให้เกิด “ระเบียบ” และความราบรื่นในสังคม ทำให้สมาชิกแต่ละกลุ่มในสังคม เป็นชุดความคิดที่มีส่วนเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการ “ยอมรับ” และปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับคนอื่น เพราะเมื่อคนอื่นมีความสุขก็จะ

ทำให้ผู้รับการพยากรณ์มีความสุขไปด้วย แต่ในอีกแง่หนึ่ง อุดมการณ์ในวาทกรรมดังกล่าวก็อาจจะมีส่วนปลุกฝังให้คนในสังคม “ยอม” และ “เชื่อฟัง” โดยละเลยความเป็นปัจเจกของตน ปฏิเสธความรับผิดชอบในการกระทำและสิ่งต่าง ๆ ที่สืบเนื่องจากการกระทำของตน โดยยกให้เป็นผลจากการกำหนดของ “โชคชะตา” ปฏิเสธความสามารถของตนในการบริหารจัดการสิ่งต่าง ๆ รอบตัว หวังพึ่งพาการช่วยเหลือจากคนหรือสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่า และยอมรับว่า “ความไม่เท่าเทียมกัน” และ “ความเหลื่อมล้ำในสังคม” เป็นเรื่องปกติ

ด้วยเหตุนี้ วาทกรรมพยากรณ์จึงเป็นกลไกหนึ่งในการขัดเกลาคคนในสังคมให้ยอมรับว่าตนเองไม่มีอำนาจในการควบคุม เลือก หรือตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของตนเองได้อย่างแท้จริง เพราะทุกอย่างล้วนถูกกำหนดมาแล้วโดยชะตากรรม ฟ้าดิน หรือธรรมชาติ มนุษย์ควรจะยอมรับและเชื่อฟัง ไม่ควรโต้แย้ง หรือตั้งคำถาม ซึ่งหากผู้รับสารเชื่อเช่นนั้นจริง ๆ ก็อาจไม่พยายามเปลี่ยนแปลงอะไรในชีวิตของตนเองโดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมในบทที่ 5 ทำให้มองเห็นว่า วาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตามีการสื่ออุดมการณ์ที่เป็นผลมาจากความคิดความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคม ได้แก่ ความคิดเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ ความคิดทางพระพุทธศาสนา ความคิดเรื่องความขัดแย้งในสังคมไทย ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ ความอาวุโส และชนชั้นทางสังคม ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ ความคิดเรื่องครอบครัว และความคิดเรื่อง “หน้า” ในสังคมไทย ขณะเดียวกัน วาทกรรมพยากรณ์ก็มีส่วนช่วยทำให้ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ยังคงดำรงอยู่ในสังคม และอาจมีผลต่อความคิดความเชื่อของคนในสังคมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การนิยามชีวิตที่พึงปรารถนา การนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์ การนำเสนอภาพอุดมคติของสังคมและ “สมาชิกที่ดี” ของสังคม รวมถึงการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม เพราะหากผู้รับการพยากรณ์เชื่อว่าชีวิตและความเป็นไปในชีวิตทุกอย่างเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วและไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ก็อาจจะเปิดรับสารทางอุดมการณ์อื่น ๆ ที่แฝงมากับคำพยากรณ์ในฐานะที่เป็น “ชะตากรรม” ที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ด้วยเช่นกัน

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เลือกศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาชีวิตเนื่องจากเห็นว่าพยากรณ์ดวงชะตามีบทบาทที่น่าสนใจในกระบวนการขัดเขลาทางสังคม กล่าวคือผู้พยากรณ์ไม่เพียงแต่นำเสนอคำทำนายหรือคำพยากรณ์เพื่อปกป้องเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตเท่านั้น แต่ยังสามารถเสนอค่านิยม บรรทัดฐาน และความคิดความเชื่อบางประการไปสู่ผู้รับสาร ผ่านการประเมินและตัดสินว่าเรื่องใดเป็น “โชคดี” และเรื่องใดเป็น “โชคร้าย” ตลอดจนการให้ความรู้หรือคำแนะนำแก่ผู้รับพยากรณ์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้ “ถูกต้อง” และ “เหมาะสม” โดยใช้ภาษาเป็นสื่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ 1) เพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตา 2) เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ในวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตา และ 3) เพื่อวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมของวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตา ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาคือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis หรือ CDA) และใช้กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรมของแฟร์คลอฟ (Fairclough, 1995) โดยมีสมมติฐานในการวิจัยคือกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ในวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตามีส่วนช่วยสร้างและผลิตซ้ำอุดมการณ์ต่าง ๆ อาทิ อุดมการณ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคม โดยเฉพาะในด้านเพศสถานะและบทบาทตามเพศสถานะ (gender ideology and gender role ideology) และอุดมการณ์ว่าด้วยชนชั้น (social class) ในสังคมไทย และทำให้วาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตาเป็นสารทางอุดมการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคม

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลคำพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลในสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เว็บไซต์ และบริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) ผลการวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถสรุปได้เป็น 4 ประการคือ อุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษา กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์วิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1.1 อุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษา

จากข้อมูลวาทกรรมพยากรณ์ดวงชะตาพบว่า อุดมการณ์หลักที่มีการถ่ายทอดผ่านตัวบทคำพยากรณ์ทั้งที่อาจจะตั้งใจและไม่ตั้งใจ ประกอบด้วยอุดมการณ์หลักที่สำคัญ 4 ชุดคือ อุดมการณ์ชะตานิยม อุดมการณ์ความสุข อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ และอุดมการณ์ชนชั้น

อุดมการณ์ทั้ง 4 ชุดนี้ปรากฏในตัวบทคำพยากรณ์ทุกประเภทและมีการเสนอความคิดย่อยที่สอดคล้องกัน ดังนี้

อุดมการณ์ชะตานิยม เป็นชุดความคิดที่ถือว่าชีวิตของมนุษย์นั้นถูกกำหนดไว้ก่อน ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นความคิดที่หมอดู “จงใจ” ถ่ายทอดผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาเพื่อสืบทอดความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และรักษาสถานภาพของหมอดูในสังคมไทย แตกต่างจากอุดมการณ์อื่น ๆ ซึ่งอาจถ่ายทอดผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ได้

เราสามารถใช้อุดมการณ์ “ชะตากรรม” เป็นคำอธิบายที่มีความสมเหตุสมผล (rationality) ให้แก่ทุกเรื่องและเป็นที่ยอมรับกันได้โดยทั่วไป อุดมการณ์ชะตานิยมมีบทบาทสำคัญในแง่ที่ทำให้อุดมการณ์อื่น ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นดูราวกับเป็นเรื่องธรรมชาติ (Naturalization) เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาให้ต้องเป็นเช่นนั้นเอง จนผู้รับการพยากรณ์ไม่ทันฉุกใจสงสัยตั้งคำถาม ปฏิเสธ หรือโต้แย้ง จึงอาจมีส่วนช่วยชักจูงให้ผู้รับการพยากรณ์เปิดรับอุดมการณ์หรือความคิดอื่น ๆ ได้โดยง่าย ยิ่งผู้รับการพยากรณ์เชื่อเรื่องอำนาจของ “ชะตากรรม” มากเท่าใด ก็ยังมีแนวโน้มที่ปฏิเสธเสรีภาพในการเลือกที่จะจัดการชีวิตของตนเอง และยอมรับระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านตัวบทคำพยากรณ์ว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาก่อนแล้วได้มากขึ้น จากการศึกษาพบว่าอุดมการณ์ชะตานิยมที่ถ่ายทอดผ่านตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นประกอบด้วยชุดความคิดย่อย 2 ชุดคือ การยอมรับในอำนาจของชะตากรรม และการยอมรับในอำนาจของหมอดู

อุดมการณ์ความสุข ประกอบด้วยชุดความคิดย่อยคือ ความสุขคือการได้รับในสิ่งที่พึงปรารถนา ความสุขเป็นภาวะปกติ ทุกคนมีหน้าที่ไขว่คว้าหาความสุข และ “การยอมรับ” เป็นหนทางหนึ่งนำไปสู่ความสุข อุดมการณ์ความสุขมีส่วนทำให้ผู้รับการพยากรณ์สามารถประเมินได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ “พึงปรารถนา” และ “ไม่พึงปรารถนา” ในชีวิต คำพยากรณ์ดวงชะตาได้กระตุ้นให้ผู้รับสารตระหนักถึงความสำคัญของความสุขและปรารถนาที่จะมีชีวิตที่จะมีความสุข และหนทางที่จะไปถึงภาวะที่พึงปรารถนาได้นั้น ก็จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำของหมอดู เพื่อให้เป็น “สมาชิกที่พึงประสงค์” ของสังคมเสียก่อนจึงจะได้รับความสุขสมหวังเป็น “รางวัล”

อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยชุดความคิดย่อยที่สำคัญ 3 ชุดคือ การจัดกลุ่มสมาชิกในสังคมเพื่อบอกว่าใครเป็นหรือไม่สมาชิกในสังคม ความสัมพันธ์และสถานภาพของกลุ่มทางสังคม โดยคู่ความสัมพันธ์หลักที่พบ ได้แก่ ผู้หญิง-ผู้ชาย ผู้ใหญ่-ผู้น้อย และคนโสด-คนมีคู่ การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ โดยแบ่งเป็นคุณสมบัติของสมาชิกทั่วไปของสังคมและคุณสมบัติของสมาชิกเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ผู้หญิง-ผู้ชายที่พึงประสงค์ เด็กที่พึงประสงค์ ผู้สูงอายุที่พึงประสงค์ และครอบครัวหรือคู่ครองที่พึงประสงค์

อุดมการณ์ชนชั้น ประกอบด้วยชุดความคิดย่อย 2 ชุดคือ ชนชั้นเป็นสิ่งที่ชะตากำหนดและแบบแผนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างชนชั้น

ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย คือแสดงให้เห็นว่าในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตานั้นมีการถ่ายทอดค่านิยม บรรทัดฐาน และความคิดความเชื่อ

บางประการไปสู่ผู้รับการพยากรณ์ผ่านการประเมินและตัดสินว่าเรื่องใดเป็น “โชคดี” และเรื่องใดเป็น “โชคร้าย” และการแนะนำว่าอะไรคือสิ่งที่พึงกระทำและไม่พึงกระทำเพื่อจะได้มีชีวิตที่พึงปรารถนา คือมีความสุขและความสำเร็จในทุกด้าน ข้อค้นพบที่เพิ่มเติมจากสมมุติฐานคือ อุดมการณ์ชะตานิยม ซึ่งเป็นชุดความคิดที่ “หมอดู” ถ่ายทอดผ่านตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาอย่างตั้งใจ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การผลิตและการบริโภคตัวบท ขณะเดียวกันก็เป็นชุดความคิดที่ช่วยเพิ่มน้ำหนักให้แก่อุดมการณ์อื่น ๆ ที่ปรากฏในวาทกรรมการพยากรณ์ด้วยว่าไม่ได้เป็นเพียงความคิดความเชื่อที่มีอยู่ในสังคม หากแต่เป็นสิ่งที่โชคชะตาได้กำหนดมาให้ต้องเป็นเช่นนั้นอยู่แล้วโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

6.1.2 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์

จากการวิเคราะห์ตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาของหมอดู 21 คนจากสื่อต่าง ๆ พบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาที่สำคัญทั้งสิ้น 14 กลวิธี แบ่งตามหน้าที่ได้เป็น 3 กลุ่มคือ

กลวิธีการแสดงความเชื่อที่มีอยู่ก่อน ได้แก่ การเลือกใช้คำ/กลุ่มคำ (การเลือกใช้คำศัพท์และการใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน) การใช้มูลบท การใช้โครงสร้างประโยคกรรม การใช้เสียงที่หลากหลาย การใช้อุปลักษณ์ การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุผล ความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกัน การแสดงทัศนภาวะ การกำหนด/เน้นหัวข้อ และการลำดับเหตุการณ์

กลวิธีการชี้แนะ ได้แก่ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ ประกอบด้วย การสั่ง การเตือน การแนะนำ และการประเมินค่า

กลวิธีเสริมการชี้แนะ ได้แก่ การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลและความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข การใช้เสียงที่หลากหลาย การใช้อุปลักษณ์ และการใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์

ผลจากการศึกษาพบว่า ตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตามีการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย ทั้งในระดับการเลือกใช้คำศัพท์ การเรียงเรียงประโยค การสื่อความหมายทั้งในระดับอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ รวมทั้งกลวิธีทางปริจเฉทเพื่อสร้างและผลิตซ้ำ อุดมการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยนี้

6.1.3 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา

งานวิจัยนี้ศึกษาตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาจากที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เว็บไซต์ และบริการข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) นอกจากนี้ยังเป็นคำพยากรณ์ของ “หมอดู” จำนวน 18 คนที่ใช้ศาสตร์การพยากรณ์หลากหลาย อาทิ โหราศาสตร์ไทย โหราศาสตร์จีน โหราศาสตร์ตะวันตก หัตถศาสตร์ เลขศาสตร์ ฮวงจุ้ย ไฟฟ้าไรต์

ผลการวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) พบว่าในแง่ การผลิต และกระจายตัวบท พบว่าคำพยากรณ์เป็นวาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดย “หมอดู” ซึ่งกลุ่มบุคคลมีอิทธิพล

ต่อคนในสังคมไทยทั้งในด้านความคิด การตัดสินใจ และการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นวาทกรรมที่ผลิตขึ้นในสังคมที่คนมีความเชื่อเรื่องโชคชะตาทายก่อน และเป็นช่วงเวลาที่คนมีความต้องการแสวงหาทางออก คำตอบ และความมั่นคงทางจิตใจเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ประสบอยู่ในขณะนั้น จึงเป็นการสื่อสารในแง่ใจที่ผู้รับการพยากรณ์ยอมรับในอำนาจของหมอดูและพร้อมที่จะเชื่อคำพยากรณ์อยู่แล้ว ข้อมูลและความคิดต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์จึงสามารถมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่านได้ไม่ยากนัก ประกอบกับคำพยากรณ์ได้รับเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ทำให้ผู้รับการพยากรณ์สามารถเข้าถึงคำพยากรณ์ได้ง่ายขึ้นและมีจำนวนมากขึ้น จึงสามารถส่งผลต่อสังคมได้ในวงกว้าง

ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตตัวบทค่อนข้างชัดเจนคือ “สื่อ” ที่ใช้เผยแพร่คำพยากรณ์ กล่าวคือสื่อแบบ “ตามชนบ” เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ มักท่วงทำนองการเขียนแบบทัศนปริจเฉท และปราศรัยปริจเฉท มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์ ใช้ “วาทกรรมแห่งอำนาจ” คือสั่งอย่างตรงไปตรงมา และใช้ภาษาระดับทางการหรือกึ่งทางการเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ขณะที่สื่อที่มีภาพลักษณ์ “ทันสมัย” เช่น รายการโทรทัศน์ เว็บไซต์ และนิตยสาร โดยเฉพาะนิตยสารที่มาจากต่างประเทศ รวมทั้งสื่อข้อความสั้นผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (SMS) ที่มีข้อจำกัดในเรื่องความยาวของข้อความ จะมีการสร้างตัวบทคำพยากรณ์ที่มีลักษณะ “ไม่ตามชนบ” เช่น มักหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะทางโหราศาสตร์ ใช้การโน้มน้าวมากกว่าบอกให้ปฏิบัติโดยตรง และใช้ภาษาระดับกันเอง เพื่อสร้าง “วาทกรรมแห่งมิตร” เป็นต้น นอกจากนี้จุดยืนของสื่อและกลุ่มเป้าหมายของสื่อก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านตัวบทและกลวิธีทางภาษาที่เลือกใช้ด้วย เช่น ในสื่อประเภท “นิตยสารหัวนอก” ที่มีโฆษณาสินค้าต่าง ๆ เป็นจำนวนมากและมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้หญิงวัยรุ่นและวัยทำงาน ก็จะมีการถ่ายทอดแนวคิดบริโภคนิยมผ่านคำพยากรณ์และการเลือกใช้คำพยากรณ์ที่มีลักษณะ “ไม่ตามชนบ” โดยเน้นสร้าง “วาทกรรมแห่งมิตร” มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

ในแง่ การรับและตีความตัวบท ช่วงเวลาที่มีความต้องการตัวบทการพยากรณ์มากคือช่วงที่เป็นเวลาเปลี่ยนผ่าน เช่น ขึ้นวันใหม่ สัปดาห์ใหม่ เดือนใหม่ หรือปีใหม่ จุดมุ่งหมายหลักของการบริโภคตัวบทคำพยากรณ์คือเพื่อให้ทราบเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อจะได้เตรียมพร้อมรับมือหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อย่างไรก็ตามมีเงื่อนไขที่สำคัญคือผู้รับการพยากรณ์จะต้องยอมรับในอำนาจของหมอดูที่มาจาก การเข้าถึงศาสตร์การพยากรณ์และความสามารถในการทำนายอนาคต และยอมรับกติกาและการจัดประเภทของหมอดูเสียก่อน กล่าวคือผู้รับการพยากรณ์จะต้องอ่านและจัดประเภทของตนเอง บุคคล และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตามหมวดหมู่ที่หมอดูกำหนด เช่น เกิดราศีใด เพศอะไร เป็นโสดหรือมีคู่ รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร เป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย ฯลฯ จึงจะได้รับคำพยากรณ์ที่ถูกต้องและตรงกับเงื่อนไขของตนเอง จากนั้นจึงจะได้รับทราบแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ของผู้รับการพยากรณ์จบลงอย่างมีความสุข การยอมรับในเงื่อนไขเบื้องต้นนี้ทำให้ผู้รับการพยากรณ์ต้องยอมรับการมีหรือไม่มีอยู่ของคนกลุ่มนั้น ในสังคมไปด้วยโดยปริยาย และมีแนวโน้มที่จะยอมรับในสิ่งที่หมอดูนำเสนอผ่านคำพยากรณ์ในลำดับต่อ ๆ ไปได้ง่ายขึ้น

ในแง่การตีความตัวบท จะเห็นว่าตัวบทคำพยากรณ์นั้นถูกจัดไว้ในหมวดหมู่เดียวกันกับ เรื่องการใช้ชีวิต (lifestyle) และเรื่องบันเทิง คนจึงมักมองว่าไม่ใช่เรื่องที่จริงจังหรือเป็นทางการและไม่ได้ รมณ์ตระวังว่าจะมีความคิดอะไรที่แฝงมากับคำพยากรณ์ ขณะที่บางสื่อก็จัดคำพยากรณ์ไว้ในหมวดหมู่ เดียวกันกับศาสนา ซึ่งทำให้คำพยากรณ์กลายเป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือ เมื่อประกอบกับสถานภาพของ หมอดูที่ถูกนำไปเปรียบเทียบกับ “หมอ” และ “อาจารย์” ซึ่งมีความน่าเชื่อถือก็ทำให้ตัวบท คำพยากรณ์นั้นเป็นที่ยอมรับมากขึ้น อย่างไรก็ตามความแตกต่างของหมอดู ผู้รับสาร และสื่อ ไม่มีผล ต่ออุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์มากนัก เพียงแต่ทำให้มีการเลือกนำเสนอในปริมาณ ที่แตกต่างกันไปในสื่อแต่ละประเภทที่เน้นกลุ่มเป้าหมายคนละกลุ่มกันเท่านั้น

6.1.4 วิธีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมของวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา

สำหรับการวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (sociocultural practice) แสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ในวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาที่พบนั้น สัมพันธ์กับค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย คือความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และการพยากรณ์ คติรวมหมู่ (collectivism) ซึ่งรวมถึงค่านิยมเรื่องการมีครอบครัว ความคิดเรื่องความอาวุโส ความคิดเรื่องหน้า ค่านิยมเรื่องการประนีประนอม ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ และความคิดเรื่องชนชั้นทางสังคม นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับความคิดทางพระพุทธศาสนาแบบประชานิยม ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ แนวคิดแบบบริโภคนิยมด้วย

ขณะเดียวกันการสื่ออุดมการณ์ของวาทกรรมคำพยากรณ์ก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้ ใน 4 ด้าน คือ การสืบทอดความคิดความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในสังคมไทย การนิยามชีวิตที่มีความสุข ในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์” ส่งเสริมให้เกิดการพฤติกรรมและการบริโภคเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขใน ระดับต่าง ๆ การเสนอภาพสังคมในอุดมคติและการนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์และ ไม่พึงประสงค์เพื่อรักษาความสงบสุขในสังคม และการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม

ผลของการสื่ออุดมการณ์ผ่านวาทกรรมคำพยากรณ์ไม่เพียงแต่เป็นการขัดเกลาผู้รับการ พยากรณ์ให้เป็น “สมาชิกที่ดี” ของสังคม และสามารถจัดการความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มที่อำนาจเหนือกว่า เช่น การแนะนำ เพศหญิงให้ปรับปรุงตนเองเพื่อจะได้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของเพศชาย หรือการสั่งสอนให้ผู้ย่อยต้องเป็นฝ่ายเข้าหาและพึ่งพาผู้ใหญ่ โดยนำผลประโยชน์ไปให้ในลักษณะของ การตอบแทนบุญคุณเท่านั้น หากแต่การสื่ออุดมการณ์ผ่านวาทกรรมคำพยากรณ์ยังมีส่วนทำให้ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นดูราวกับเป็นเรื่อง ธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาให้ต้องเป็นเช่นนั้น

ในอีกแง่หนึ่งวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาอาจมีส่วนช่วยให้ผู้รับการพยากรณ์รู้จัก มองโลกในแง่ดีและมีความสามารถในการรับมือกับความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นและจัดการชีวิตของ ตนเองในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือทำให้คนมองว่าความทุกข์หรือปัญหาเป็นสิ่งที่ โชคชะตากำหนดมา หากได้พยายามป้องกันแก้ไขอย่างเต็มที่แล้ว แต่ไม่สามารถยับยั้งได้ก็ควรจะ “ทำใจ” และยอมรับสภาพ ไม่ควรเครียด วิตกกังวล ผิดหวัง เสียใจ หรือทุกข์ใจให้มากจนเกินไป แต่ในขณะเดียวกันก็อาจเป็นการฝึกให้คนในสังคมคุ้นเคยกับเชื่อฟังและยอมรับสิ่งต่าง ๆ อย่างที่

เป็นอยู่และเป็นไป ยอมรับว่าคนเราอาจถูกกำหนดมาให้มีความสุขมากน้อยไม่เท่ากัน ตลอดจนยอมรับโครงสร้างทางสังคม ความเหลื่อมล้ำ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งอาจมีผลต่อความสุขสมาชิกในสังคมได้โดยไม่ต้องตั้งคำถาม เพราะมองว่าเป็นสิ่งที่ “โชคชะตา” กำหนดมาแล้ว

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

อุดมการณ์ที่เสนอผ่านกลวิธีการใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในวาทกรรมการพยาบาลนี้ เป็นวาทกรรมที่มีอิทธิพลอีกประเภทหนึ่งในสังคมไทย ในแง่หนึ่ง อุดมการณ์เหล่านี้ก็มีส่วนช่วยในการจัดระเบียบสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ช่วยให้คนในสังคมได้คลายความวิตกกังวลและความไม่มั่นคงทางจิตใจ แต่ในอีกแง่หนึ่งอุดมการณ์เหล่านี้ก็มีส่วนและสะท้อนความไม่เท่าเทียมกันของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม อีกทั้งยังทำให้ความไม่เท่าเทียมกันนั้นกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาให้ต้องเป็นเช่นนั้น และเป็นหน้าที่ของคนในสังคมที่จะต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับแบบแผนความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันดังกล่าว โดยละเว้นที่จะไม่กล่าวถึงกลไกอื่น ๆ ในสังคมที่ควรจะมีส่วนรับผิดชอบต่อชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของ รวมไปถึง “ความสุข” ในชีวิตของคนในสังคม รวมทั้งปฏิเสธความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคลที่มีต่อการกำหนดชีวิตและความ เป็นไปในชีวิตของตนเองด้วย งานวิจัยนี้จึงน่าจะมีส่วนช่วยให้เกิดความตระหนักรู้ว่าวาทกรรมการพยาบาลนั้นอาจถูกใช้เพื่อควบคุมหรือครอบงำได้ โดยที่ทั้งหมดคือผู้พยาบาลและผู้รับการพยาบาลเองไม่รู้ตัว อันจะช่วยให้ผู้รับการพยาบาลตระหนักถึงอำนาจของตนเองในการที่จะเลือก จัดการ และควบคุมชีวิตของตนเองได้ดีขึ้นไม่มากก็น้อย

ข้อที่ควรสังเกตคือการนำวาทกรรมการพยาบาลดวงชะตาไปใช้ส่งเสริมแนวคิดบริโภคนิยม นับตั้งแต่การทำให้การดูดวงแพร่หลายไปในสื่อมวลชน และทำการเข้าถึงวาทกรรมอนาคตและอำนาจต่อรองกับ “พรหมลิขิต” หรือโชคชะตาเป็นสิ่งที่สามารถซื้อหาได้

อุดมการณ์ที่สื่อผ่านวาทกรรมการพยาบาลดวงชะตาที่พบสอดคล้องอุดมการณ์ที่สื่อผ่านวาทกรรมอื่น ๆ ที่มีบทบาทในการขัดเกลาสมาชิกในสังคมไทย เช่น อุดมการณ์ความเป็นหญิงและความเป็นชายในวาทกรรมแบบเรียนภาษาไทย (วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2554) อุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก-ผู้ใหญ่ อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เด็กดี” และ “คนดี” รวมถึงอุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาทชาย-หญิงในสังคมไทยที่สื่อผ่านวาทกรรมเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็ก (อุมาวัลย์ ชีช่วง, 2555) และอุดมการณ์ว่าด้วย “ความสุข” และ “ความสำเร็จ” ในหนังสือแนะนำแนวทางการดำเนินชีวิต (สุรเชษฐ์ พิเชิตพงศ์เผ่า, 2553; ศิริพร ภัคดีมาสุข, 2557) ประเด็นที่แตกต่างจากวาทกรรมอื่น ๆ ที่พบคือการแนะนำให้ “ยอมรับ” ความไม่เท่าเทียมกันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมลดทอนบทบาทของปัจเจกบุคคล และเลือกที่จะไม่กล่าวถึงความรับผิดชอบของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่มีต่อชีวิตและความเป็นไปในชีวิตของคน โดยอ้างอำนาจของ “โชคชะตา” ซึ่งเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ยาก

“หมอดู” เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในสังคมไทย นอกจากจะให้คำพยากรณ์ดวงชะตาแล้ว ยังมีส่วนช่วยสร้างและผลิตซ้ำอุดมการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นหรือดำรงอยู่ในสังคม อีกทั้งยังใช้คำพยากรณ์ดวงชะตาเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาคคนในสังคมและทำให้สังคมสงบสุข ขณะเดียวกันก็มีส่วนช่วยให้ความมั่นคงทางจิตใจ มีความหวัง ความมั่นใจและกำลังใจในการทำ

สิ่งต่าง ๆ ตลอดจนสามารถรับมือกับปัญหาและความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ แม้ผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นว่า “หมอดู” มีส่วนในการผลิตซ้ำค่านิยมและความคิดบางประการ โดยเฉพาะความคิดเรื่องคตินิยมและพุทธศาสนาแบบประชานิยมให้ยังคงดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย แต่ในทางกลับกัน การที่สังคมไทยยังคงให้คุณค่าแก่ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ระบบพวกพ้อง และการใช้เส้นสาย ทำให้คนบางส่วนต้องหันไปพึ่ง “อำนาจ” ของ “หมอดู” ในการต่อรองกับโชคชะตา เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ก็เท่ากับทำให้สถาบัน “หมอดู” สามารถดำรงอยู่และยังคงมีบทบาทในสังคมไทยได้ต่อไปเช่นเดียวกัน

6.3 ข้อเสนอแนะ

1) จากการศึกษพบว่า “หมอดู” แต่ละคนแม้จะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านเพศ วัย การศึกษา และศาสตร์การพยากรณ์ที่เลือกใช้ รวมทั้งลีลาภาษาที่ใช้ในการพยากรณ์ แต่อุดมการณ์ที่สื่อผ่านคำพยากรณ์นั้นสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าการที่หมอดูที่เป็นกลุ่มข้อมูลในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย หรือมีจุดยืนบางประการที่แตกต่างกัน อาจมีส่วนทำให้อุดมการณ์บางอย่าง เช่น ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ ได้รับการเน้นย้ำมากเป็นพิเศษหรือไม่ อย่างไรก็ตามเนื่องจากในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาอุดมการณ์ที่สื่อผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาโดยมิได้มุ่งเปรียบเทียบแนวคิดของหมอดูแต่ละบุคคล จึงยังไม่ได้วิเคราะห์ในประเด็นนี้ แต่เห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาเช่นกัน

2) งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลแบบไม่เจาะจงผู้รับการพยากรณ์ โดยไม่ได้ศึกษาคำพยากรณ์ของประเทศหรือที่เรียกว่า “ดวงเมือง” จึงน่าสนใจว่าคำพยากรณ์ในกลุ่มดังกล่าวจะมีอุดมการณ์อะไรบ้างที่แฝงอยู่ อุดมการณ์ดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในสังคมไทย และมีส่วนในการธำรงรักษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมอย่างไร

3) ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาข้อมูลจากตัวบทคำพยากรณ์ดวงชะตาบุคคลในหนังสือพิมพ์และนิตยสารช่วงปีพ.ศ. 2500-2520 พบว่ามีการนำเสนอความคิดและนิยามบางประการที่แตกต่างจากข้อมูลในปัจจุบัน เช่น คุณสมบัติของสมาชิกที่พึงประสงค์ในสังคม จึงเห็นว่าการศึกษาข้อมูลคำพยากรณ์ดวงชะตาต่างสมัย เปรียบเทียบคำพยากรณ์ดวงชะตาในอดีตกับปัจจุบัน น่าจะช่วยให้เห็นประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทคำพยากรณ์กับวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

4) จากการสังเกนวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาดวงชะตาในภาษาต่างประเทศ พบว่ามีการถ่ายทอดอุดมการณ์บางประการทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างจากที่พบในงานวิจัยนี้ เช่น “Scorpio - Find yourself trying to strike a balance between productivity and escapism? You're better off admitting you're a woman of extremes, especially mid-month. Attack your passions: forget about equilibrium. Partnerships take priority over your career after the 19th, so tackle work projects early in the month.” (ELLE, 2014) จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการให้คุณค่าแก่ความสำเร็จที่เกิดจากการทำงานและแนะนำให้ผู้รับการพยากรณ์มุ่งมั่นในเรื่องการทำงานเป็นหลักโดยแทบจะไม่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ในที่ทำงาน

ในฐานะที่เป็นปัจจัยของความสำเร็จเลย ซึ่งแตกต่างจากคำพยากรณ์ดวงชะตาภาษาไทยที่พบ รวมทั้งในนิตยสาร ELLE ฉบับภาษาไทยด้วย จึงเป็นประเด็นที่น่าจะได้ศึกษาเปรียบเทียบกันเพื่อให้เห็นกับวิธีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละสังคมต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- About ELLE. (2556). Retrieved 10 พฤศจิกายน, 2556, from <http://www.ellethailand.com/about-elle/>
- Positioning. (2547). สุพิชา สอนดำรงห์ บรรณาธิการ Cleo นิตยสารหัวนอก. Retrieved 10 พฤศจิกายน, 2556, from <http://www.adecco.co.th/jobs/adecco-leisure-article-detail.aspx?id=562&c=3>
- ToptenThailand. (2553). 10 อันดับ หมอสุดดัง ที่คนไทยอยากให้ทำนายดวงมากที่สุดประจำปี 2009. from <http://www.toptenthailand.com/display.php?id=82>
- กมลวรรณ ฐิติเจริญรักษ์. (2550). ภาษาหมอดูในสังคมปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- กรกช วงษ์ป้อม. (2549). อิทธิพลความเชื่อทางโหราศาสตร์ต่อวิถีชีวิตของคนไทย (ศึกษากรณีเฉพาะ บริเวณท่าพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร). สารนิพนธ์ปริญญาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กระจ่างศรี ศรีกระจ่าง. (2545). พฤติกรรมแผนรายการพยากรณ์ชีวิตของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์. ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ส. ส. ส. อ. (2556). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน).
- กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์. (2543). ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ : รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และโสรัจจ์ หงส์ลดารมภ์. (2549). วาทกรรมภาคใต้และความรุนแรงในสังคมไทย. In กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และจันทิมา เอี่ยมานนท์ (Ed.), มองสังคมผ่านวาทกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา เจริญเกียรติบวร. (2548). การวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องตลกภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกี่ยวกับไทยรัฐ. (2556). from <http://www.thairath.co.th/corp/index>
- ชนกพร พัวพัฒนกุล. (2548). อุดมทรรศน์เกี่ยวกับ "เขมร" ในปริเฉทหนังสือพิมพ์ไทย : กรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกพร อังศุวิริยะ. (2551). "ความเป็นผู้หญิง" ในนิตยสารสตรีสาร (พ.ศ.2491-2539): การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2557). ดู "หมอดู" ภาค 2. In ส. เอ็งสวัสดิ์ (Ed.), วัฒนธรรมชุปแบ่งทอด: ไทยพีบีเอส.

- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2534). โหราศาสตร์กับการตัดสินใจในทางการเมืองของไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะและความ เป็นอื่น. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- ณัชชา ชินทิพย์. (2548). โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการ นำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย (2 ed.). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนอมศักดิ์ จิรายุสวดี. (2554). แม่นซึ้งเทพ. กรุงเทพฯ: ปราชญ์.
- ทศนีย์ ทองสว่าง. (2549). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธีระ บุชบกแก้ว. (2554). กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม “เกย์ออนไลน์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระยุทธ สุริยะ. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของนักโทษประหารและการประหาร ชีวิตในหนังสือพิมพ์รายวันไทย. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤชมา วิมานรัตน์. (2553). อิทธิพลของรูปแบบภาวะผู้นำและสถานการณ์ความขัดแย้งต่อรูปแบบการ จัดการความขัดแย้งของตำรวจชั้นสัญญาบัตรจากสถานีตำรวจนครบาล วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวฤทธิ เอ็บอิม. (2540). แนวทางการสร้างความเชื่อของนักโหราศาสตร์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในบริบท โหราศาสตร์และทางธุรกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ‘นาซ่า’หักคำทำนายโหร ยันปี2012 ไม่ใช่ปีแห่งหายนะโลกแตก เผยหนักสุดมีแค่ 4 วิฤฤต. (2555, 1 มกราคม 2555). มติชนออนไลน์. Retrieved from http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1325411930&grpId=00&catid=00
- นิติพงศ์ พิเชฐพันธ์. (2554). วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์ รายวันภาษาไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศา สตรมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชัย มาลัยศิริรัตน์. (2533). โหราศาสตร์กับนโยบายศาสตร์: ศึกษาการนำโหราศาสตร์เข้ามาช่วยใน การตัดสินใจของนักบริหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2538). ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เปิดตัว MAXIM นิตยสารสุดฮอตเอาใจหนุ่มอินเทรนด์. (2547). Retrieved 10 พฤศจิกายน, 2556, from <http://women.sanook.com/1070/%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%A7-maxim->

[%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A2%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%94%E0%B8%AE%E0%B8%AD%E0%B8%95%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%83%E0%B8%88%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B8%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%99%E0%B8%94%E0%B9%8C/](#)

- พรชัย ตระกูลวรานนท์. (2557). คู่มือ "หมอดู" ภาค 2. In สราวุธ เฮ้งสวัสดิ์ (Ed.), วัฒนธรรมชูบแบ่งทอด: ไทยพีบีเอส.
- พรทิพย์ จงเจิดศักดิ์. (2539). ความน่าเชื่อถือของหมอดูกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ. พระพรหมคุณาภรณ์. (Ed.) (2546) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (10 ed.). กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- พระมหาประคัตต์ อคคฺปญโญ (ซ่งแสง). (2541). ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมคิด เสืออกะ. (2543). จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พีไลรัตน์ รุจิวงษ์กุล. (2524). การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการหมอดู: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูสมาคมโหรแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญญา คล้ายสิงห์โต. (2553). อุดมการณ์ทางเพศสภาพในพาดหัวข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์ไทย: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์. (2534). รายงานผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปริศนาภาษาไทย. พิมพ์ดีด (ถ่ายสำเนา).
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2557). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย: เอกภาพในความหลากหลาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล. (12 กุมภาพันธ์ 2555). เปิดตำนาน 3 เซียนจีนแสวงจัญไทย ขบ คม เขียน. <http://www.youtube.com/watch?v=GLeWtXbskSE>.
- ภิญโญ พงศ์เจริญ. (2543). บทบาทของโหรในสังคมไทย. ภาควิชาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภิญโญ พงษ์เจริญ. (7 กุมภาพันธ์ 2554). มติชนออนไลน์.
- รัชนิษฐ์ พงศ์อุดม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมเกี่ยวกับความงาม : การศึกษาวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- รู้จักสยามรัฐ. (2554). from <http://www.siamrath.co.th/web/?q=about-us>

- ฤทัย โชคไพศาลนุกูล. (2542). ความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ: ศึกษาเฉพาะกรณีกระทรวงยุติธรรม. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ลัคณ์สิริ ตรีรานูรัตน์. (2548). การสำรวจและแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในอุตสาหกรรมไทย. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วชิราภรณ์ สัตยานุกูล. (2541). หมอคุณแผ่นดินผ้ากั้ววิถีชีวิตของผู้ใช้บริการจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรัญญา วชิโรดม. (2549). รูปแบบความผูกพันและการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2521). ภาษาและภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503-2544: การศึกษาตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2554). อุดมการณ์ความเป็นชายในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศาสวัต เฟ่งแพ. (2543). ความขัดแย้งและการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมไทย : ศึกษากรณีโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซชายาดานา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2553). วาทกรรม “ความเป็นผู้หญิง” ในนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทย: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2557). ถอดรหัสความคิดหนังสือ “ฮาวทู” และ “ดูดวง” อุดมการณ์ว่าด้วย “ชีวิตที่พึงประสงค์” และ “ความสุข” ในวาทกรรมหนังสือแนะนำแนวทางการดำเนินชีวิตและ วาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตา.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (7 มกราคม 2551). ธุรกิจหมวดปี'50 : คนกรุงเทพฯจ่ายเงินดูหมอม 2,500 ล้านบาท...เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 [Press release]. Retrieved from <http://202.29.22.182/research/intranet/product/thai/member/research/res08/jan/z2024.pdf>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (12 ธันวาคม 2551). ธุรกิจหมวดปี'51-ปี'52 : ลูกค้าใช้บริการเพิ่ม...แต่เม็ดเงินรวมชะลอตัว
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (18 ธันวาคม 2544a). ธุรกิจหมวดดู : เงินสะพัดกว่า 1,000 ล้านบาทต่อปี [Press release]. Retrieved from <http://202.29.22.182/research/intranet/product/thai/member/research/res01/dec/z1156.pdf>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (18 ธันวาคม 2544b). ธุรกิจหมวดดู : เงินสะพัดกว่า 1,000 ล้านบาทต่อปี [Press release]. Retrieved from

<http://202.29.22.182/research/intranet/product/thai/member/poll/pol01/dec/weco258.pdf>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (24 ธันวาคม 2545). ธุรกิจหมอดูปี '45 : เงินสะพัด 1,500 ล้านบาท [Press release]. Retrieved from

<http://202.29.22.182/research/intranet/product/thai/member/research/res02/dec/z1368.pdf>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (28 กรกฎาคม 2549). ธุรกิจหมอดูปี'49 : คนกรุงเทพฯจ่ายเงินดูหมอดู 2,400 ล้านบาท [Press release]. Retrieved from

<http://202.29.22.182/research/intranet/product/thai/member/research/res06/jul/z1889.pdf>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2548). ธุรกิจหมอดูปี'48 : เงินสะพัด 4,000 ล้านบาท [Press release]. Retrieved from

<http://202.29.22.182/research/intranet/product/thai/member/research/res05/mar/z1727.pdf>

ไศลทิพย์ จารุภูมิ. (2547). นิตยสาร. In อ. ศิริยุวศักดิ์ (Ed.), สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2536). เอกสารคำสอนวจนะวิเคราะห์. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมพงษ์ ใหม่วิจิตร. (2534). ค่านิยมในสังคมไทย : อุปสรรคต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สวนดุสิตโพล. (29 พฤศจิกายน 2546). ประชาชนคิดอย่างไร? กรณี “หมอดูกับรัฐบาล” [Press release]. Retrieved from http://dusitpoll.dusit.ac.th/polldata/2546/2546_533.html

सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล. (2535). หมอดู: กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สาวิตรี คทวนิช. (2551). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อการพัฒนา : กรณีศึกษาภาษาของนักการเมืองสตรี. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2550). หมอดูกับอนาคตประเทศไทยในสายตาประชาชน.

สิรินทร์สฤษฏ์ วินิจสร. (2548). การสื่อสารระหว่างหมอดูกับผู้เข้ารับบริการ. วิทยานิพนธ์ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี. (2552). การนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่ในวาทกรรมโฆษณาใน นิตยสาร สำหรับครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุปรียา หัสชู. (2553). ลักษณะพิธีกรรม ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ และบทบาทของเซียมซีในสื่อออนไลน์. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภัทรา สุภาพ. (2523). สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี (3 ed.). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2531). การจัดช่วงชั้นทางสังคม : เกียรติภูมิของอาชีพต่างๆ ในสังคมไทย : รายงานผลการวิจัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน ทิพยมาศโกเมน. (2538). การวิเคราะห์ข้อเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโหราศาสตร์การเมืองผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างปีพ.ศ. 2534-2536. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุรเชษฐ์ พิษิตพงศ์เผ่า. (2553). อุปลักษณะชีวิตในหนังสือแนะนำการดำเนินชีวิต : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมโนทัศน์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณา สถาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญยเนตร. (2542). คำ: ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ เจริญพร, & นพพร ประชากุล. (2548). ผู้หญิงกับสังคม ในวรรณกรรมไทยยุคทอง. กรุงเทพฯ: มติชน.
- โสรัจจะ นวลอยู่. (2554). ชีวิตในรอบปีมะโรง 2555 ศาสตร์แห่งโหร. กรุงเทพฯ: มติชน.
- โหรอุตตราชาต. (2554). "สำนักโหรอุตตราชาต" โหรชื่อดังแห่ง คู่สร้างคู่สม. In วั๊ดดี มิลินทจินดา (Ed.), *เข้าดู วั๊ดดี*.
- อคิน รพีพัฒน์, ม. ร. ว. (2546). ระบบอุปถัมภ์กับสังคมไทย : การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 5 วันที่ 15-17 พฤศจิกายน 2546 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนิน กรุงเทพฯ. สถาบันพระปกเกล้า. นนทบุรี.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2541). ภาษาศาสตร์สังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อยากดวงดีเรื่องนี้ที่สุดแล้วละในตอนนี่. (2556). *Play Gang Boys Meet Girls*. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=Stwnu4UIBjk>
- อัศจรรย์แห่งหมอ (ดู) ที่ไม่เคยขาดคนใช้. (2553, 22 ธันวาคม พ.ศ. 2553). ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. Retrieved 10 ตุลาคม, 2556, from http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1293004340
- อารีรัตน์ ทองแพง. (2547). บทบาทนักศึกษาและหมอดู: ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อำไพพร ธนภูต. (2548). เมื่อผู้หญิงเป็นหมอดู : กรณีศึกษา แม่และหมอดูหญิงในเครือข่าย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิสริยะ ไพร์พ่ายฤทธิ์. (2556). ปัจจัยด้านการเมืองของอุตสาหกรรมโทรทัศน์ไทย. Retrieved from Library of the Friedrich Ebert Foundation website: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/thailand/10134.pdf>
- อุเทณี มนเทียรทอง. (2534). โหราศาสตร์ไทยกับการวางแผนและควบคุมธุรกิจธนาคาร. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, โครงการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุมาวัลย์ ซีซ้าง. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523 - 2553. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Adorno, T. W. (2001). The Stars Down to Earth. In S. Crook (Ed.), *The Stars Down to Earth and other essays on the irrational in culture* (pp. 46-171). New York: Routledge.

Charteris-Black, J. (2005). *Politicians and rhetoric : the persuasive power of metaphor*. New York: Palgrave Macmillan.

Cook, N. M. (2003). Thai identity in the astrological tradition. In C. J. Reynolds (Ed.), *National Identity and its Defenders: Thailand 1939-1989* (pp. 233-260). Chiangmai: Silkworm Books.

Evans, W. (1996). Divining the Social Order: Class, Gender, and Magazine Astrology. *Column. J&MC Quarterly*, 73(2).

Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London: Longman.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, N. (1995a). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.

Fairclough, N. (1995b). *Media Discourse*. London: Edward Arnold.

Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: textual analysis for social research*. London: Routledge.

fatalism. (2005) (7 ed.). Oxford University Press.

Foucault, M. (1972). *The archaeology of knowledge and the discourse on language*. London and New York: Longman.

Gee, J. P. (2001). *An introduction to discourse analysis: theory and method* (2nd ed.). London: Routledge.

Geerapatr, N. (2007). Political Discourse: The Politics of Thai Poverty. *NIDA Development Journal*, 48(4).

Gillen, P. (1989). Myths of the unknown: Omens and Oracular discourse. *Journal of Pragmatics*, 13.

Gramsci, A. (1971). *Selections from the Prison Notebooks of Antonio Gramsci*. New York: International Publishers.

Hymes, D. (1974). *Foundations in sociolinguistics: an ethnographic approach*. Pennsylvania: The University Press.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.

- Louise, P., & Jørgensen, M. W. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: Sage.
- Maynard, S. K. (1996). Multivoicedness in speech and thought representation: The case of self-quotation in Japanese. *Journal of Pragmatics*, 25, 207-226.
- Mey, J. J. (1993).
- Natthaporn Panpothong. (2011). Discourse of Plastic Beauty: A Critical Linguistic Analysis of Cosmetic Surgery Ads in Thai. *The Journal*, 6(2), 63-89.
- Panpothong, N. (2007). *Being unattractive is like having a disease: on the advertising discourse of cosmetic surgery in Thai*. Paper presented at the The International Symposium on Discourse, Communication, and Modernity.
- Persons, L. S. (2008). *MANUSYA: Journal of Humanities*, 11(1).
- Rice, H. (2010). *Fatalism*. In E. N. Zalta (Ed.), *Stanford Encyclopedia of Philosophy*.
- Songsamphan, C. (1991). *Supernatural Prophecy in Thai Politics: The Role of a Spiritual Cultural Element in Coup Decisions*. Ph. D. dissertation, Claremont Graduate School.
- van Dijk, T. A. (1995). Discourse semantics and ideology. *Discourse & Society*, 6(2).
- van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: SAGE Publication.
- van Dijk, T. A. (2000). *Ideology: A Multidisciplinary Approach* (2 ed.). London SAGE Publication.
- van Dijk, T. A. (2003). Critical Discourse Analysis. In D. S. D. Tannen, H. Hamilton (Ed.), *Handbook of Discourse Analysis* (pp. 352-371). Oxford Blackwell.
- van Dijk, T. A. (2006a). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 17(2).
- van Dijk, T. A. (2006b). Ideology and discourse analysis. *Journal of Political Ideologies*, 11(2).
- van Dijk, T. A. (2008a). *Discourse & Power*. New York: Palgrave Macmillan.
- van Dijk, T. A. (2008b). *Discourse and context: a sociocognitive approach*. New York: Cambridge University Press.
- van Dijk, T. A. (2009). *Society and discourse: how social contexts influence text and talk*. New York: Cambridge University Press.
- Wikipedia. (2013). Cleo (magazine). Retrieved November, 10th 2013, from [http://en.wikipedia.org/wiki/Cleo_\(magazine\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Cleo_(magazine))
- Wikipedia. (2014). Elle (magazine). Retrieved March, 20th, 2014, from [http://en.wikipedia.org/wiki/Elle_\(magazine\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Elle_(magazine))

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก การจัดกลุ่มผู้รับบริการพยากรณ์

การจัดกลุ่มตามจักรราศี

ราศี	สัญลักษณ์	วันที่ครอบคลุมของราศี		ธาตุ
		แบบสายณะ (Tropical Zodiac)	แบบนิรายนะ (Sidereal Zodiac)	
เมษ	แกะ	21 มีนาคม - 19 เมษายน	13 เมษายน - 13 พฤษภาคม	ไฟ
พฤษภ	วัว	20 เมษายน - 20 พฤษภาคม	14 พฤษภาคม - 13 มิถุนายน	ดิน
เมถุน	คนคู่	21 พฤษภาคม - 20 มิถุนายน	14 มิถุนายน - 14 กรกฎาคม	ลม
กรกฎ	ปู	21 มิถุนายน - 22 กรกฎาคม	15 กรกฎาคม - 16 สิงหาคม	น้ำ
สิงห์	สิงโต	23 กรกฎาคม - 22 สิงหาคม	17 สิงหาคม - 16 กันยายน	ไฟ
กันย์	หญิงสาว	23 สิงหาคม - 22 กันยายน	17 กันยายน - 16 ตุลาคม	ดิน
ตุลย์	คันชั่ง	23 กันยายน - 22 ตุลาคม	17 ตุลาคม - 15 พฤศจิกายน	ลม
พิจิก	แมงป่อง	23 ตุลาคม - 21 พฤศจิกายน	16 พฤศจิกายน - 15 ธันวาคม	น้ำ
ธนู	คนยิงธนู	22 พฤศจิกายน - 21 ธันวาคม	16 ธันวาคม - 14 มกราคม	ไฟ
มังกร	แพะทะเล	22 ธันวาคม - 19 มกราคม	15 มกราคม - 12 กุมภาพันธ์	ดิน
กุมภ์	คนแบกหม้อน้ำ	20 มกราคม - 18 กุมภาพันธ์	13 กุมภาพันธ์ - 13 มีนาคม	ลม
มีน	ปลา	19 กุมภาพันธ์ - 20 มีนาคม	14 มีนาคม - 12 เมษายน	น้ำ

การจัดกลุ่มตามปีนักษัตร

ปี	สัญลักษณ์	ปี	สัญลักษณ์
ชวด	หนู	มะเมีย	ม้า
ฉลู	วัว	มะแม	แพะ
ขาล	เสือ	วอก	ลิง
เถาะ	กระต่าย	ระกา	ไก่
มะโรง	งูใหญ่	จอ	สุนัข
มะเส็ง	งูเล็ก	กุน	สุกร

การจัดกลุ่มตามวันที่เกิด

วันจันทร์, วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี, วันศุกร์, วันเสาร์, วันอาทิตย์

การจัดกลุ่มตามธาตุ (โหราศาสตร์จีน)

ธาตุไม้, ธาตุไฟ, ธาตุดิน, ธาตุทอง, ธาตุน้ำ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชนกพร พัวพัฒนกุล สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยม) สาขาวิชาภาษาไทย จากภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2548 เข้าศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY